LWÓW
Підвалля, 9
впр о Дзедзик Петро

Рік IV. Львів, неділя 6 січня 1929 Ціна сего числа 40 с. Ч. 1-2 (204-5)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер доляр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ: Краків 405.867.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ

Свята Ніч

За віконцем — сніги приголубили Ніч
Білим усміхом ласки
І вітали її всіми блесками піль
Мов царівну із казки...

І шестили її всіми сяйвами звізд
І тремтінням просторів,
Бо з захмарних верхів ізходив у цю Ніч
Легіон світлих Хорів.

Бо з небесних сторін ізходила в цю Ніч
Сила Архистратига
В кожню хату й сему, в кожен сховок (душі,
Що покірна і тиха.

Бо з теремів життя, що триває во вік,
Блисло Вічне Світило,
Що всі справи душі, всі надії сердець
На всяк час просвітило.

Бо з пресвітлих світів ізходив у цю Ніч
Вождь святого Лицарства
Над маленькі ясла, де спочив Володар
Християнського царства...

Василь Лімниченко.

ВЕСЕЛИЙ СВЯТВЕЧІР В АМЕРИЦІ

Як кождого року так і сего президент Америки Кулидж зявився на Святвечір в товаристві своєї жінки на великій площі перед будинком, у котрім міститься головна скарбниця Америки в Вашінґтоні. На тій площі кождого року уставляють на святвечір велику ялину, торжественно прибрану в ріжні прикраси й електричні лямпки. Точно о год. 8 веч. голова держави власною рукою вставленням контакту засвітив нараз усі світла на ялинці. Рівночасно випущено прегарну ракету зі срібних мерехтячих зьвізд, котра так високо піднялася над столицею Америки, що всі дільниці міста мали знак, коли в домах засвітити світла на своїх ялинках. На другий рік електрично будуть получені ялинки у всіх містах Америки так, що голова держави в одній хвилі засвітить світла на святвечір по всій державі величини Европи.

СУМНІ СВЯТА В АНҐЛІЇ

Сумні були сегорічні свята в могутній Анґлії. Не тільки ізза хороби короля, але також ізза великої біди, в яку попало промислове населення Анґлії. Яка се біда, можна зміркувати по тім, що на сам святий вечір престолонаслідник Анґлії через радіо промовив до всіх Анґлійців отсі слова: Чверть міліона тільки гірничих робітників не має від місяців праці й голодує. Уряд Анґлії дає зараз для них 150.000 фунтів штерлінґів і просить всю суспільність, зложити таку саму суму. Опріч того приготовляється переселення безробітних.

Рівночасно доносить лондонська преса, що безробіття стає головним проблємом усеї політики Анґлії. Міністер Чемберлен заявив, що ніхто з живучих тепер Анґлійців не памятає такої нужди, яка тепер панує в Анґлії.

СВЯТА В НІМЕЧЧИНІ

Берлінська преса подає такий опис свят: Німецьке купецтво всіх бранж дуже задоволене вислідом передсвяточного обороту. Від річей звичайних потреб почавши, на люксусових автах, футрах і брилянтах скінчивши — скрізь був добрий збут. Більші фірми задоволені вислідом щедро обдаровували дарами поліціянтів і чемних урядовців у своїх районах. На святвечір коло 5 год. по пол. зачали вже опорожнюватися вулиці Берліна, бо всі спішили до дому. Коло год. 7. Берлін виглядав мов опівночи — так спокійно. Тільки на всіх його зелізничих двірцях горіли ясно освічені Божі Деревця, прибрані управою зелізниць на святвечір. Все те свідчить про добробут Німеччини.

СВЯТА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

З Букарешту доносять: Особи, котрі в останних днях перейшли ромунську границю, оповідають жахом пойманочі річи про голод на Україні й т. зв. Молдавській Республиці. В тій останній большевицькій области (викроєній з України) голодне населення розграбило 752 маєтків. В Одесі, Миколаїві й Херсоні є тепер коло 200.000 дітей, привезених з голодних околиць. — Східна Аґенція доносить, що на Україні й Білорусі щораз частійше убивають комуністів на вулицях. На днях убито Забишева й Алексеєва. Больш. уряд заборонив прикрашувати виставові вікна в часі свят, називаючи се „релігійною пропаґандою"... — В Криму в наслідок землетрусу півостров Ая звалився в море. 30 людей погибло.
Взагалі вся большевія в великій нужді.

СВЯТА В ПОЛЬЩІ

Передсвяточний торговельний рух був на загал слабий. Польська святочна преса з виїмком деяких строго католицьких органів так переповнена описами боїв зперед 10 літ, якби забула, що вилається на велике свято Різдва, свято любови і мира. Свідчить се про далеко посунене „відхристіянізування" значної скількости перовладних людей між Поляками.

„ЗНАМЕНІЄ ПРЕРЕКАЄМО".

(Лук. 2, 34).

Так пророкував про Ісуса Христа Сімеон старець. Коли Божа Мати принесла 40-дневного Ісуса жертвувати в єрусалимській святині, Сімеон, наповнений Духом святим, висказав про Дитя Ісуса ось-такі вагітні слова:

„Сей лежить на падення і на востання многим в Ізраіли і в знамя противенства"
(Лук. 2, 34).

І дійсно з особою Ісуса звязане було вічне спасення і вічне осудження многих в Ізраїльськім народі. З особою Ісуса звязана була вічна доля трех мудрців зі сходу й Ірода царя; пастушків вифлеємських і членів єрусалимського Синедріону; Сімона-Петра і Юди-Іскаріота; Нікодима і Каяфи і многих инших тисячів і тисячів. А в дальшому поході Христа через тисячоліття історії людства довкола особи Спасителя і Його ідеї розгрівається найзавзятійша боротьба, котра ділить людство на два великанські табори: з а Н и м і п р о т и Н ь о г о. — Для одних Христос Божа сила і Божа мудрість, для других нерозум і соблазнь; для одних краєугольний камінь, котрого покинули будивничі а він помимо того став „у главі угла", для других камінь преткновення. Для одних він Син Бога живого, Спаситель людства й Цар світа, для других ворог людства. Одні готові віддати Йому і за Нього все, ціле своє єство, своє життя і кров, инші ненавидять Його і поборюють всякими способами, нехай це буде й лож, підступ, насильство і злоба. Одні витають Його окликом: „Благословенний, що йде в імя Господне", а другі в засліпленню кричать: Роспни, роспни його! І хто небудь стрінеться в життю з Особою або ідеєю Христа, не може перейти рівнодушно, мусить заявитися за Ним або проти Нього.

Людська гордість, жажда посідання й уживання, се ті сили царства світа сего, що стоять у противенстві до Христового царства і поборюють його з великою завзятостю і ненавистю.

Та дарма. Тисячлітний досвід показує, що помимо хвилевих успіхів, помимо кривавих і некривавих переслідувань, Христос і Його ідея виходять побідні, а ворожі сили розсипаються в порох. І все остають правдиві слова: „К а м і н ь, щ о й о г о в і д к и н у л и б у д і в н и ч і, с е й с т а в г о л о в о ю у г л а... К о ж д и й, х т о в п а д е н а т о й к а м і н ь, р о з і б ' є т ь с я, а н а к о г о у п а д е р о з д а в и т ь й о г о" (Лук. 20, 17—18).

Ірод почув, що народився цар юдейський і затревожився, а весь Єрусалим з ним. В боязни за свій дочасний земський престол а засліплений непогамованою жаждою власти каже вирізати вифлеємські діти в переконанню, що тим злочином позбудеться небезпечного суперника. — В два роки пізнійше Ірод помер і його царство розсипалося; а Боже вифлеємське Дитя стало Царем міліонів душ по всі віки і Царству Його не буде кінця... Ні, Христос і Його Царство не є суперниками земської влади, а їх основою, силою і джерелом, доки та влада шанує Христа.

Чи й нині не повторяється Іродовий злочин? Большевицькі уряди зами-

кають церкви й убивають міліони людей в переконанню, що знищать Христове імя й ідею Його. Та неминуче настане час, в котрім розпадеться їх царство як купа глини, а Христове Царство остане на віки...

Пилат в інтересі державної політики уважав за відповідне допустити, щоби Христа-Царя, котрого в совісти узнав невинним, убичували, терням увінчали і на Хрест прибили...

Христос помер на хресті з глумливим надписом: „Цар юдейський...“ А коли серед невисказаних мук умирав, на римськім престолі сидів Тиверий цар, упоєний земською силою і в уживанню найдикших пристрастей. В триста літ пізнійше великанська римська держава розсипалася, а на її руїнах стануло инше Царство, Царство Боже, обняло всі народи й країни і Царству Його не буде кінця.

Старшина й провідники Ізраїльського народу в засліпленню та гордости узнали Ісуса і Його ідею небезпечними для своїх національних мрій... Вони хотіли, щоб месіянська ідея пішла на услуги їх націоналістичному бажанню та мріям. Колиж побачили, що Христос виступив в імени висшого Авторитету, Бога, що Його правда є понадземська і виходить поза вузькі границі їх національстичних бажань, рішилися убити Ісуса. І убили... Але тим убили силу свого народу і виключили у великій части з Царства Божого, з Царства месіянського, на котрого здійснення віки чекали... А на руїнах колись вибраного Богом народа повстало Христове Царство, правдивий Ізраіль...

І нині ідея Христова стрічає всюди противенство. І нині многі будівничі з погордою кидають цей камінь... І нині є держави й уряди, що легковажать Божий Закон в імя політики та підбуреної маси... І нині в імя ложного націоналізму поборюючи Христову ідею, або намагаються її підпорядкувати дочасним ціннostям...

Дві тисячі літ минає, як на вифлеємських полях залунала пісня Ангелів: „Слава во вишних Богу...“ Двайцять століть перейшло над землею. — Народи родилися й гинули; держави повставали і розсипалися... Тільки Бог предвічний, що народився в часі, — оден вічний, незмінний. Лиш Його Царство перетревало століття і треватиме на віки!... І всяка будова провалиться, котра не буде будована на Христі, Його правді і Його законі. „Шукайте вперед Царства Божого й правди Його, а все проче приложиться вам“. (Мат. 6, 33).

о. Т. Галущинський, ЧСВВ.

—o—

Свята й література у Франції

В навечерє Різдва розділюють у Франції від давна конкурсові нагороди письменникам. Сего року велику премію Figuiere'a одержав Емануїл Бове, автор російського походження. Нагороду „Femina Prix-Heureuse“ одержала пані Домініка Дюноа за повість „Жоржетта Гару“ з мужицького життя. Тема тої повісти стара: привязання селянина до землі, але оброблення її інтересне, хоч французька критика підносить два закиди: роман геройки повісти Жоржетти за штучний, бо та солідна селянка не могла мати такого романсу, а по друге — між повістями авторок, присланими на той конкурс, були й лучші. З цілого ряду иньших нагород цікава одна, про яку рішають виключно репортери ґазет. Одержав її письменник Обей. Ще цікавіше те, що славний державний муж Франції Клемансо, званий „старим тигром“ оповістив поза конкурсами свою похвалу для нової повісти Жана Марлєта „Marion des Neiges“, — що для ходу тої повісти значить у Франції ще більше ніж нагорода.

На порозі Нового Року

Думки, сподівання, бажання.

Зміна календарного року — неначе символ переходу з одного життя в друге. І тому-то, хоч по кождих 365 днях стаємо на тій самій відвічній межі, ніколи не можемо визволитися від містичного настрою, що нас обгортає в моменті, коли приходиться нам додати нову одиницю до того числа, що його протягом цілого року добре собі засвоїли. В таких разах, не вважаючи на всі традиційні наркотики в роді Сильвестрової чи Маланчиної ночі, з мелянхолією споглядаємо взад — на рік, що знов безповоротно кане у вічність, — а з душевним неспокоєм у загадкову темряву, що перед нами. Перше почування то голос Совісти: Чим був минулий рік у нашій земній мандрівці? Який білянс наших добрих і недобрих учинків, наших заслуг і провин, здобутих надгород і одержаних кар? Друге почування — то змагання Надії і Страху: Надія несе з собою рожевий оптимізм, що у грядущім році або все буде рахуватися на-ново, або тілько плюси з минулого року перейдуть на нове конто; що все инше забудеться. Страх натомість — сей початок Мудрости — знає прекрасно, що мінуси не даровуються, що зло, провини й помилки то тверда гіпотека, що по лихварськи опроцентовується, тому боїться її плодів, її проклять у новім році...

Такі думки ворушаться на дні душі кождої думаючої людини, а найпаче християнської людини зі свідомістю моральної відповідальности за свої вчинки; такі думки не можуть бути чужі й громадянству й його установам. Тому добре буде, коли й ми на хвилину спинимо увагу наших читачів на порозі рокового вчора й рокового завтра, та кинувши оком позад себе, усвідомимо собі головні завдання, що перед нами — в 1929-ім році.

Обмежаємося до нашої власної хати. Саме рік тому почалася реформа нашого часопису — реформа у двох напрямках: наперед обем його збільшився на 50 відсотків, що дало можливість випускати його двічи в тиждень; дальше, зміст його поширився на всі головні ділянки національного життя. Одне й друге мало бути вступом на шлях переміни орґану — очевидно, ступнями — на щоденник. Перший рік обновленого істнування не довів нас іще до витиченої мети; „Нова Зоря“ 1929-го р. виходитиме покищо дальше двічи в тиждень, одначе маємо надію, що ся провізорія довше як ще один рік не потягнеться і що за рік привитаємо наших шан. читачів проспектом поширеної ґазети.

До сього оптимізму спонукує нас не саме тілько наше бажання. Продовж останнього року численні письма й устні заяви поважних людей впевнили нас, що часопис нашого напрямку не лише теоретично необхідний для громадянського виховання, а й що в самому громадянстві живо відчувається вже практична потреба гуртуватися біля „Нової Зорі“. І коли отсей перший місяць нового року присвячується широкій апостольській акції в користь католицької преси, то робимо се на основі здобутої досвідом певности, що така акція має всі вигляди на успіх — очевидно, якщо людьми доброї волі буде переведена в дійсности.

Отсю певність, що наш шлях добрий і надійний на будуче, дає нам факт, що продовж минулого року число передплатників „Нової Зорі“ дуже поважно зросло — про що свідчать книжки нашої адміністрації; що-ж до числа читачів то наш орґан мабуть належить до найбільше читаних у Галичині. Один і другий успіх здобутий не протекцією сильних світа сего, ані деморалізацією посилання даром, лише всупереч легіонам ворогів — явних і скритих, зверхних і внутрішних — здобутий самою силою своєї ідеї й актуальностю висловлюваних думок. В тім переконанню у високій мірі скріпляє нас уладжена нами анкета між нашими читачами. З великим задоволенням стверджуємо, що за короткий час дуже поважна частина наших читачів відгукнулася на наші питання та щиро, сумлінно й інтелігентно висловила свої погляди на „Нову Зорю“ й бажання щодо дальшого її ведення. В подробицях, очевидно, голоси неоднакові, буває — навіть суперечні (одному се подобається, те не подобається; другому якраз навпаки), се річ людська і природна, одначе в одному всі згідні: в глибокому переконанню, що часопис католицького характеру є першорядною національною потребою і що він сповняє велику історичну місію. Йдучи отже на зустріч оправданим бажанням наших читачів щодо дальшого ведення нашого часопису, ми певні, що вони з свойого боку зроблять усе що в їхній силі, щоб у грядущім році збудувати тривкі основи під український католицький щоденник.

Ми згадали про наших нерідких ворогів, що дали себе пізнати в минулім році... Належали вони до ріжних обозів; і керувалися ріжними мотивами, та одну ціль мали перед собою: вбити наш орґан. Одні раді, щоб він зник з лиця української землі і з ним весь слід християнської думки й культури; другі — щоб він нічим не ріжнився від типової української преси: антирелігійної, погансько-націоналістичної і демаґоґічної, себто щоб сам перестав бути собою; вкінці инші, атакуючи „Нову Зорю“ цілили в... нелюбих їм визначних людей. Роблено се з ріжного приводу: сим не подобалося наше християнське становище взагалі, ті добачували в нас обрядову „неблагонадьожність“, инші роздирали свої ризи ізза висловлюваних у нас політичних думок, а знов инші — от так собі!

Не хочемо на сім місці входити в суть закидів підношених нашими противниками. Ми не такі наївні, щоб мати претенсію бути всіми люблені, і розуміємо, що в новочаснім громадянстві повно суперечностей у світоглядах, інтересах і змаганнях. В подробицях і тактиці ми, очевидно, нераз можемо помилятися, одначе за головні принципи, які заступаємо, беремо повну відповідальність на себе і свято віримо, що історія матиме для нас тілько слова признання. Та не можемо полишити на боці одної сумної прояви — способів, метод, якими наші противники змагаються з нами. Се така прикра картина нашого національного життя, котрої пізніші покоління будуть тілько соромитися, як епохи глибокого занепаду етики й культури.

Раціональний аргумент у дискусійній діялектиці чи полеміці перестає у наших противників не то вживатися, а просто й істнувати. Не лише тому, що — як відомо — з порожного не начереш, а й мабуть із орґанічної нехоти до сього культурного знаряду в людських змаганнях. „Ідейною“ боротьбою зоветься звичайна словесна (зроблена пером чи язиком) напасть, яка починається інсинуацією національної ненадійности, кінчиться особистими інвективами, а вся середина густо переткана неправдою, лайкою і погрозами. Жаль і зависть бере тебе, коли видиш і читаєш, як ведуться спори й дискусії у культурних народів, а як у нас, що більше — як у нас було ще прим. перед війною, а як тепер! Тому не дивно, що все наше національне життя вияловіло, омертвіло і тратить творчу здібність. А що все на світі виявляє тенденцію розвиватися, то й не трудно вгадати, до чого такі методи „ідейної“ боротьби мусять завести нещасне громадянство. Жахливі наслідки вже є

СУКНА на убрання мужеські, пальта футра, плащі й дамські костюми, на реверенди для Всеч. Духовенства, коци — — — — на ліжка і на коні. — — —

ПОРУЧАЄ ФІРМА
ЛЮДВИК РАЛЬСКІ
Львів, Рутовського ч. 7.

352 **Найліпша якість. — Великий вибір. — Ціни фабричні.** 10—10

З недавного часу якась невидима рука ввела нову „уліпшену“ методу в „ідейну“ боротьбу. Не подобається їй, тій невидимій руці, якесь місце в якімсь українськім часописі, вона зараз збирає громадку молоденьких людей, вкладає в їхні руки здорові дручки і — подає їм адрес нелюбої редакції: як що годі буде поломити кости комусь із стрічних людей, то мусять се зробити з бюровою обстановою, меблями, книжками то-що... При сім додається: „не бійтеся неприємних наслідків! Земляки з патріотичного сорому не будуть просити протекції чужої поліції або чужого суду; стидаючися перед Поляками, вони навіть не напишуть для своїх земляків, якими аргументами ви їх „переконали“. І ви будете національними героями!“

Продовж одного місяця три українські редакції у Львові мали відвідини таких емісарів невидимої руки, деяких навіть частіше.. Одна така візита, в місяці листопаді, була в „Новій Зорі“. Ми промовчали її, думаючи, що се виїмкова проява неврастенії, звязаної з десятими роковинами і зі знаною львівською драмою. Та, бачимо, ми помилилися. Зло родить зло; раз впущена в тіло отруя непогальмовано ширить гангрину.

Читачі пригадують собі певно нашу статтю у попереднім числі п. н. „Патріотизм у Церкві“, написану з приводу низки скандалів у церкві Успенія Богородиці у Львові. „Кілька субєктивних замітток“, означена вона, „підданих під увагу й дискусію інтересованої частини нашого громадянства для улекшення розвязки прикрого непорозуміння“. Стаття, написана спокійно і річево, широко мотивована аргументами, не накидуючи нікому нічого, була подиктована журбою, що „ворожі ґазети захлистуються з радощів, що буцімто наша Церква розкладається“. Висловлені у статті думки і пропозиції могли одним припасти до вподоби, иншим ні; се річ природна (зазначимо, що перед друком стаття була одобрена дуже авторитетними чинниками) і всі ті, яким вона не довподоби мали й мають змогу забрати слово в якімне-будь орґані й займити инше становище, навести инші аргументи і пропонувати иншу розвязку. Та, здається, охочих до подібної культурної розмови у нас нема, натомість знаємо з певного солідного жерела, що невидима рука поручає боївці з недосвідчених молодиків у відповіди на найповажнішу у світі дискусійну статтю... здемолювати у придатнім моменті бюра редакції „Нової Зорі“...

По глибокій надумі ми рішилися оповістити се прилюдно. Уважаємо, що в таких обставинах не вільно нам мовчати. Відкликаємося до тверезої частини громадянства і питаємо: яка злочинна рука водить твоєю молодю? Чи ти знаєш, що такими методами згори санкціонується кожде насильство доконуване над нашим народом? А невже дуриш себе, що поклоняючися самому тілько божкови насильства наша нація може коли-небудь сподіватися перемоги над усімн противниками? Невже нам ніколи не прийдеться відкликатися до моральної совісти, почуття справедливости світа і... свободи слова? А як так, то хто коли стане в нашій обороні, бачучи у нас розпаношений культ бандитизму й анархії? Може назвеш се, приміром, модним фашизмом?.. Для фашизму і всякої иншої диктатури треба **наперед** мати свою державу і жити в ній! В даних-же обставинах — се національне самогубство. Отямся, поки час!

А під адресою дійсної жертви злочинної таємної руки — збаламученої частини молоді — кажемо: Во время оно, коли українська молодь жила ідеалом волі слова як передумови волі нації і коли настав був один момент слушного часу — а тогді більшість із вас була ще немовлятами — тогді зорґанізована українська сила 21 день держала Львів, а девять місяців Галичину. Невеликий успіх, правда? Та одночасно будьте певні, що коли-б завтра поновився другий такий момент слушного часу, то „зорґанізована“ вложеними в ваші руки палицями нова українська сила не вдержалаб столиці ані 21 мінут, а краю ані 9 годин! Бо те, що ви уважаєте „творенням сили“ є тільки робленням хаосу.

Не уважаючи на сі сумні прояви „Нова Зоря“ ні на волос не схибить з дороги, по котрій досі йде, і не перестане свобідно говорити правду.

Початок Ювилейного Року Папи

Службою Божою для дітий отворив Папа Ювилейний рік свого священства.

(Спеціяльна кореспонденція „Н. Зорі“ з Риму).

Двайцятого грудня було у св. Петра в Римі свято зовсім иньше, як всі, де Св. Отець Папа Пій XI. виступав публично до тепер. Щасливішої форми початку святкувань Ювилейного Року з нагоди 50-літного священьства Папи годі й подумати.

Коли при публичних виступах Папи збирається у св. Петра товпа найменче в половині з цікавости і загал робить вражіння більше спектаторів, чим молячихся, то 20. грудня, коли Папа Пій XI. отворив свій 50-літний священничий ювилейний рік тихою Службою Божою, на котрій запричащав 120 дітей, що прийшли до першого св. Причастя, — настрій був так відповідний до хвилі, безчисленні діти і народ так щиро молилися з Достойним Ювилятом при Службі Божій над гробом св. Петра, що всьо разом певно справило велику потіху Ювилятови, як і всім, що брали участь у тім „фамілійнім святі“ Отця великої Родини, католицької Церкви.

Так і відчувалося, що та Служба Божа то не парада задля зверхних і публичних случаїв; форма при вході і відході Папи до церкви св. Петра була скромніша, як звичайно, бо головна річ була Служба Божа і то тиха. Папа відновляв свої священничі молитви зперед 50 літ тепер в повноті Апостольської власти, а потрійної корони не мав, бо короною свята було 120 діточих невинних сердець, у котрі Святійший Отець влив благословенство з Престола самого Царя царів, Спасителя Ісуса, з такою самою душею священничою, з якою літами причащав діти в Ченаколько в Медіоляні, де був отцем духовним.

Під маєстатичною банею св. Петра, доокола головного Престола папського, над гробом св. Петра, в великих просторах на всі чотири боки видко було передовсім ґрупи маси дітей, з їх родичами і людьми, що прийшли з Ювилятом молитися і в молитвах свої желання Йому зложити. Діти приготовлялися молитвами до св. Причастія і благодареннє робили. Хор співав від часу до часу, лише підчас освячення Найсв. Дарів у тишині пригравали настроєво срібні труби десь з хорів великої бані.

Коли діти, що прийшли найборше, приготовлялися до Св. Причастія, церква наповнялася звільна товпами народа. Коло олтаря на червоних фотелях засіло десять кардиналів, за ними Родина Св. Отця, дипльомати, римська шляхта, каноніки св. Петра, єпископи і пралати. Але упривілейовані межи всіми були нині діти. Вони сиділи в середині перед олтаром, молилися і співали. Одягнені біло з вельониками на головах, дуже старанно прибрали їх мами щасливі. Хлопчики на переді, дівчатка за ними. Деякі з них такі були маленькі, що треба було за ними заглядати, щоб їх побачити. А всі так ангельско побожні і святочно настроєні. Жадне з них не підносить голови, жадне не розглядається. На кождий знак священників, чи сестер точно послушні роблять то, що їм їх учителі кажуть.

Коли далеко від порога затрубіли срібні труби, всі нараз зачали плескати в долоні. Понад головами людей зобачили Святійшого Отця з білою шапочкою на голові, в червоній мантії, стоячого в кріслі несенім службою, як до них все зближався і благословив їх з очевидною приємністю.

По молитвах і убранню став Папа до Служби Божої. Питомці співали. Діти молилися голосно.

Коли прийшла хвиля св. Причастія, так і насувались слова Спасителя до дітей: Дозвольте тим маленьким приступити до мене. І зачали діти приступати і причащатися. Деякі маленькі діставали св. Причастія стоячи, бо годі було Папі так згинатися, щоб їх клячучих запричащати. Сердечна невинність тих дітей з Ісусом в серцю насувала у всіх, що на них гляділи, молитву, щоб Бог, Гість їх сердець, заховав їх через ціле життя такими чистими і добрими. Не лиш у родичів дітей, але й у многих других слези на очах лучилися з молитвою: „Боже заховай їх все такими!“

Урочистість першого св. Причастія се найкраща урочистість зі свят парохіяльних. Не дивно що Папа нею зачав свій священничий ювилей.

По благодаренню по Службі Божій Св. Отець сів на своїм троні до ношення. Діти стали приходити до Нього і діставали срібні медалики на памятку свого найгарнішого дня. На одним боці медалю образ Папи, а на другім вибита напись: „Пій XI. в церкві св. Петра зачав свій 50-літний священичий рік, давши мені Перше св. Причастія — 20. XII. 1928“.

Відтак пішов Папа до Престола, поблагословив нарід і піднесений на троні став відходити до своєї палати. Оплески, як филі моря, відновлялися, крики: „Еввіва!“ не утихали, як довго Папа йшов довжезною церквою межи товпами народа і благословив їх.

—o—

„Свята Різдва Христового призначені не на те, щоб тоді лучше їсти, тільки на те, щоб передовсім відновити душу. Погодися в той час хоч із деким із тих, що з ними ти розійшовся, а бодай не відкинь простягненої до тебе руки.“

*

„Не думай, що правдивий мир можна осягнути без боротьби. Такого мира нема ні в житю одиниці, ні в житю публичнім.“

*

„Чим вище стоїть якась нація, тим більше в ній одиниць з народа читає орґани, призначені для висших верств — і навпаки.“

*

„Всі правди віри католицької Церкви мають своє коріння в глибинах людської душі.“ *(М. де Местр.).*

Д-Р жед. РОМАН ҐОЦКИЙ

Протиалькогольний плебісцит

Як його переводити.

До переведення заборони продажи й вишинку алькогольних напоїв в селах або містах треба докладно вистудіювати слідуючі закони й розпорядки:

1) Ustawa „o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych" z 23. IV 1920 (Dziennik Ustaw Rz. Polsk. № 35 z 1922 r.) 2) Rozporządzenie wykon. Min. Zdrowia publ. z 2 VI. 1922 r. (Dz. Ust. Rz. P. № 51 z 1922 r.). 3) Ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz. U Rz. P. № 66 z 1922 r.). 4) Ustawa w sprawie wo'ności zgromadzeń przedwyborczych (Dz. Ust. Rz. P. № 66 z 1922 r.) 5) Rozporządzenie wykon. Min. Spr. Wewn. do ustawy z dnia 28. VII. 1922 r. zawierającej ordynację wyborcza do Sejmu (Dz. U. Rz. P. № 66 z 1922 r.) 6) Ustawa o zmianie ustawy z 28. VII. 1922: ord. wyb. do Sejmu (Dz. U. Rz. P. № 81 z 1922 r.) 7) Ustawa o Najwyższym Trybunale administracyjnym (Dz. U. Rz. P. № 68 z 1926 r.).

Всі річники „Дневника Законів Рп. Поль." повинні находитись в громадському Уряді. Коли ні, то хтось з ініціяторів плебісцитової акції повинен із адміністрації „Dziennika Ustaw Rz. Polsk." (Warszawa ul. Długa 5 , pasaż Simonsa) спровадити собі числа 35, 51, 66 і 81 із 1922 і число 68 з 1926 р. „Dzienn. Ust. Rz. Polsk." висилаючи одночасно належитість за них 3 зол.

В арт. 4 закона з 23. IV. 1920 сказано:

„Сільські громади й міські власти можуть в межах своєї области ухвалити цілковиту заборону продажі алькогольних напитків. Така ухвала повинна бути принята загальним голосуванням звичайною більшістю голосів. Голосування заряджує зверхність (zarząd) громадська або з власної ініціятиви, або на письменне домагання бодай $^1/_{10}$ части мешканців громади, котрі скінчили 21 літ. Комунальний заряд визначує голосування найдальше на протязі 4-ох тижнів від дня предложення домагання. Голосування відбувається у святочний день. Способ голосування означують виконні приписи. Ревізія принятого рішення може наступити не раньше ніж по уплині 3-ох літ відколи заборона вийшла в життя. Коли більшість $^2/_3$ загального числа громад, що входить в обсяг повіту і котрі обнимають не менче ніж $^1/_2$ загалу населення повіту, ухвалить цілковиту заборону алькогольних напитків, повітова комунальна влада повинна розширити ту заборону на цілий повіт. Ухвалена громадою, як також заряджена повітовою комунальною владою заборона продажі або вишинку алькогольних напитків, повинна бути публично оповіщена, принятим у давій місцевині способом, а також дана у відписі властивій владі акцизній та політичній найменше 2 місяці перед настанням того календарного року, з початком котрого має обовязувати заборона".

Другий § вик. розп. Мін. публ, здоровля з 2. VI. 1922 звучить:

„Цілковита заборона продажі й подавання алькогольних напитків може наступити в даній громаді на основі загального голосування. Голосування відбувається на засадах обовязуючих при виборах до Сойму. Голосування відбувається на підставі останніх виборчих ліст до Сойму. Заскарження ухвали відбувається способом передбаченим законом про вибори до Сойму.

Крім цего належить висвітлити поняття „Zarząd gminy".

Після § 50. гром. зак. 1866 р. зарядом громади є громадська зверхність (начальник громади і принайменше двох асесорів (присяжних): „громадська зверхність є в справах громади заряджуючим й виконавчим орґаном".

В 131 містах й більших громадах в Галичині, обовязує закон громадський з 1896 р. — (ці міста є вичислені в законі з 1896 р.). Цей закон називає начальника громади зарядом громади. § 46 гром. зак. з 1896 р.: „начальник громади в справах громади є заряджуючим і виконавчим орґаном".

В громадах обнятих законом громадським з 1866 р. право і обовязок заряджения голосування в справі цілковитої заборони продажи і вишинку алькогольних напоїв має громадська зверхність, а в громадах обнятих гром. законом з 1896 р. заряджує таке голосування сам начальник громади.

В жадному випадку не має права щонебудь в звязку із голосуванням заборони продажі й вишинку алькогольних напоїв ухвалювати або заряджувати громадська рада тому, що 1) в даному випадку є вже готова ухвала соймова (закон про обмеження в продажи й споживанню алькогольних напоїв з 23. IV. 1920) і 2) заряджуючим орґаном є громадська зверхність згл. начальник громади.

Завдання переведення протиалькогольного плебісциту повинен взяти на себе спеціяльний комітет, до якого належить в кождому разі вибрати між иншими й місцеву духовну і світську інтеліґенцію. Комітет виготовить письмо слідуючого змісту:

До Заряду громади . . . . повіт . . . . Ми мешканці громади . . . . на підставі арт. IV. закона з 23. IV. 1920 „o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholnych" (Dz. Ust. Rz. olsk. № 35 ex 1922) і виконавчого розпорядку Міністра публичного здоровля з 2. VI. 1922 (Dz. Ust Rz. Polsk. № 51 ex 1922) домагаємося заряджения в законом передбаченому часі загального голосування в громаді в справі цілковитої заборони продажи і вишинку алькогольних напоїв . . . . . дня . . . 192. . . року. Підписи.

Це домагання мусить підписати щонайменше $^1/_{10}$ часть мешканців громади, які в дни, в котрім предкладається зарядови громади письмо з підписами, покінчили 21 літ. Отже підписувати домагання в справі заряджения голосування мають право всі повнолітні особи (мущини й жінки), котрі мешкають в даній громаді.

Завданням комітету є зібрати підписи не $^1/_{10}$ частини мешканців, що покінчили 21 літ, як цего minimum вимагає закон, але треба зібрати maximum підписів повнолітних осіб в громаді на те, щоб не могло бути ніяких сумнівів щодо достаточного, законом вимаганого числа підписів. Підписи мусять бути читкі, кождий мусить сам власноручно підписати; (неграмотний знаком хреста а хтось грамотний його підпише з дописком „на жадання підписав Х. У."). При підписуванню домагання повинен бути присутний один член комітету, який після порядку запише собі кождого, хто підписує, щоб евентуально в громадському уряді міг дати вияснення, (в разі нечиткого підпису) що за особа підписала. Підписи збирати можна ріжними способами (по домах, біля церкви, на приходстві, в читальні, кооперативі і т. д.). Якщо зібрано maximum підписів осіб, що покінчили 21 літ, то письмо з підписами належить зложити в громадському (міському) уряді на руки начальника громади та зажадати від нього потвердження відбору з датою й громадською печаткою. Заряд громади мусить по думці закона зарядити голосування в неділю або свято найдальше до 4-ох тижнів від дати представленого домагання. (Д. б.)

„Вироблені духово люде представляють життєрадісні жерела світла й веселости якраз тоді, коли матеріяльні журби тиснуть усіх і панує загальне пригноблення."

Повістевий фейлетон „Нової Зорі" з дня 6. І. 1929 88

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Мати відітхнула глибоко і продовжала:

— А як побачила я великі мури і брами сего міста, то такий страх мене зняв, що я аж сплакала.

— Та чого, мамо? Таж тут безпечнійше, ніж по дорозі.

Не зі страху перед чужими людьми, дитино! Але, гадаю, ануж ти не схочеш признатися до бідної мами.

— Та що ви кажете, мамо!

— Дитинко, всякі діти бувають. І не одно я вже на своїм віку чула про дітей. Добре то приповідка каже, що батько або мати навіть семеро дітей вигодують, а потому семеро дітей одного батька або одної мами не годно прокормити. Часом дитина лиш троха піднесеться понад свій стан, а вже соромиться родичів. А ти таки несподівано високо дійшла, дуже високо. А Жиди не дурні. Мусіли й вони над тим думати, бо кажуть до мене:

— Ймость, ви підете з нами і станете між людьми, де ми вам покажемо. Як буде їхати повозом цісарева, а Ви пізнаєте, що то ваша дочка, то не закричіть, кажуть. Лише спокійно подивіться, відійдіть на бік і нам скажіть. А ми вже знайдемо спосіб, як вас звести з вашою донькою разом. Розумно радили, доню. Але я як тебе узріла і як милостиню від моєї дитини твоя слуга мені в руку втиснула, то — не видержала я, доню моя! Заплакала я і закричала. А ти вибач мені, дитинко моя, серцеви наказати не годен".

— То нічого, мамо! Всьо добре. Незабаром побачите мого чоловіка.

— Шкода, що я до него ні слова промовити не година, бо не знаю його мови.

— Він вирозумілий чоловік, побачите.

— А чого ти, доню, так за того намісника попитувала? запитала мати. Не мстися, доню, на нікім, навіть якби було за що.

— Я, мамо, не хочу мститися. Але мені треба знати, яких людей мій чоловік де має або хоче настановити. От недавно питав мене, чи буде добрий оден комендант. І ріжні приходили за ним просити. А я людям все кажу, що не мішаюся до справ султана. Але я часом мішаюся, мамо.

— Добре, доню, робиш, коли так кажеш людям. А чи мішатися, то ти вже тут ліпше знаєш, ніж я.

Говорили ще довго-довго і кілька разів ходили дивитися на дитинку.

III.

А як Настуня скінчила випитувати маму за всю рідню і за всіх знакомих і сусідів, тоді запитала:

— А що там , мамо, так позатим діється у нашім Рідним Краю?

— Молода ти ще, доню, виїхала з дому тай тяжко тобі сказати, що там діється.

— А прецінь, мамо, що? Чи так, як тут?

— Я ще не знаю, донечко, що тут есть, бо за коротко я тут. Але як то, що я вже по дорозі у твоїм новім краю взріла, порівнаю з тим, що там у нас робиться, то кажу тобі, доню, що там гірше. Досить там Поляки жеруться між собою, а наші, донечко, ще гірше. Ненависть між нашими така, що оден другого в ложці води втопивби. Село з селом, монастир з монастирем без уговку якісь процеси мають. А міщане як процесуються з церквами! Доню, доню! Може я й грішу перед Богом, але як на то всьо дивитися, то не можна інакше подумати, лише так: Справедлива їх, донечко, доля зустріла, що так їх Татаре женуть степами в ременях, босих і голодних! Ой справедливо!

— Та що ви, мамунцю кажете! Ви не знаєте, яка то страшна кара під татарськими батогами в ясир бути гнаним! А я знаю, мамо! Бо сама йшла дикими степами, раненими ногами. (Д. б.)

На актуальні теми.

Як виплекати привязання до нашого обряду.

Щоб нарід наш не покидав обряду, не був у вірі байдужний та легкодушно не йшов за першою ліпшою пропаґандою проти віри, треба його до того обряду привязати і дати йому можність бути в нім активним.

Богато літ провів я на провінції та в столици краю а не бачив катехита-учителя, щоби всіх своїх учеників вивчив служити до Служби Божої. Приглянімося в церкві, а побачимо, що почавши від народніх шкіл цілими літами служать все ті самі два-чотири ученики до Служби Божої, бо прочі не вміють. Їх вивчиться ріжниці віри пр. протестанської і другі тонкости, а послужити до Служби Божої, подати в пору кадильницю на вечірні, заспівати воскресний тропар — сего не уміють. В одній з вищих кляс на мій запит, що то є мирование — на 37 учеників не знайшовся ні оден, щоб пояснив, що таке мирование і ні оден з них не був ніколи в церкві підчас мирования! Чи такі інтеліґентні люде будуть в життю привязані до обряду і релігії? Їх усе те не інтересує, вони не будуть активними членами нашої церкви!

Приглянімось навпаки людям, які вийшли з тих осередків, де вчили їх і до Служби Божої послужити і в крилосі заспівати. То всякі Федаки і ті наші громадяне, що вийшли пр. зі Ставропиґійської бурси, де давнійше, кождий бурсак мусів в неділі і свята опріч екзорт бути ще на утрені, вечірні і співати в крилосі. Зле діється в наших бурсах, де церковного співу не вчать і не посилають молоді до церкви на утрені-вечірні. Се управам не перешкаджає жадати від духовеньства і зі збірок в церкві помочи на вижившлення бурсаків.

Мусимо всі, не лише духовні але і світські люде по всіх школах, не виключаючи „Рідної Школи“ припильнувати, щоб катехити вивчили кождого ученика служити до Служби Божої й обрядів вже в першій клясі, не чекаючи, коли припаде наука літурґіки (якої вчать десь аж в IV-ій кл.), так в середній школі, як тим більше в народних клясах, звідки три четвертини учеників цілком не переходить до середних шкіл. На се повинні звертати увагу шкільні комісарі, назначувані консисторією, які мають контролювати, як ведеться наука релігії по школах. От тоді буде в нас більше практикуючих і активних вірних серед нашої інтеліґенції! Булоб добре, щоб консисторії в своїх „Відомостях“ пригадали сей обовязок Впр. оо. катехитам.

Романецький.

Як радять собі Анґлійці.

Нужда в такій богатій до недавна Анґлії, котра ще до того виграла світову війну, звертає тепер увагу цілого світа.

Причини тої нужди є двоякого рода: незавинені й завинені. До перших належить, розвиток промислу в иньших краях, котрі вже не потребують виробів анґлійського промислу, бо витворили свій. Дальше належить до тих причин те, що кораблі зачали опалювати нафтою. До недавна опалювали їх вуглем і тепер анґлійський вуголь стає в щораз то більшій мірі зайвий. До завинених причин належать занедбання анґл. пилітики на Далекім Сході, де допущено до довгої революції в Китаю, котра зруйнувала один з найбільших ринків збуту анґлійських товарів.

Не на останнім місци треба поставити й те, що Анґлія безучасно дивилася на розвиток революції в Росії, де також зруйновано великий ринок збуту для анґлійського промислу. Вкінці завалило те, що пару літ тому значна часть анґлійського робітництва далася обманути большевицьким аґітаторам і розпочала два великі та безвиглядні страйки: гірничий і ґенеральний. Наслідок тих страйків був такий, що за час страйкування ріжні краї, котрі до того часу побирали вуголь і товари з Анґлії, мусіли оглянутися за иньшими жерелами тих річей. І коли страйки скінчилися, старі клієнти Анґлії в великій мірі вже не вернулися до неї.

Німецькі кореспонденти, котрі тепер з особливою цікавістю обїздять Анґлію та порівнують її біду з розмірно не злою ситуацією в Німеччині, пишуть, що анґлійське робітництво вже зрозуміло, що далося обманути лівим аґітаторам: між робітництвом уже ґеть пощезали червоні большевицькі „звйоздочки“, котрі воно ще тому 2 роки любило демонстративно носити. Чути такі розмови: „Соціялізм? Комунізм? Націоналізація дібр? Ах Боже! Ми маємо тепер иньші клопоти!“

Се значить, що тверезі Анґлійці вже позбулися мрій про те, немовби соціялізмом можна поправити долю збіднілих мас. Якже вони радять собі тепер?

Старим безробітним людям вже ніхто помочи не годен, бо їх за багато. Але свою робітничу молодь п е р е у ч у ю т ь. Головно вчать молодь ремесел. Кореспонденти описують, що робітнича молодь анґлійська з неймовірним запалом працює в ремісничих варстатах, котрі уряджені для неї в опустілих фабриках. Вчиться, а навчившись ремесел, зачне розходитися по широкім світі, по великанських домініях і кольоніях Анґлії, шукаючи шматка хліба. Чужі свідки згідно стверджують, що мимо страшної нужди в Анґлії дух того витревалого народу не впав: він переучує дітей, хлопців і дівчат, щоб дати їм хід у широкий світ. Діти радо вчаться і не пропадуть у світі. А з ними не пропаде могутність їх Батьківщини, хоч вона тепер у скрутнім положенню.

Розвиток капіталізму добігає кінця: капіталізм деревіє. Зі збільшенням картелів капіталісти не мають уже на цілі забезпечити собі якнайбільші зиски, тільки — як найпевнішу ренту. А з тим меньшає підприемчивість капіталізму.
(М. І. Бонн).

Погроми на советській Білоруси

Преса доносить: На совітській Білоруси знов повторилися погроми жидів. В Чихиничі коло Рогачева зробили погром фабричні робітники під проводом члена професійного Союза, Журавлева. Вони зранили кількох жидів і розгромили ряд жидівських домів. Міліція привернула порядок.

„Большевизм не представляє ніякої небезпеки для капіталізму. Доказ: Хоч російський большевизм одержав великий капіталістичний спадок і ще до того увільнився від тяжких довгів заявою, що не буде платити, — мимо того не вспів поправити навіть долі тої частинки народа, що працює в промислі. І хоч рос. большевизм потребує для свого промислу тільки маленького капіталу, він не в силі його сам придбати, а живе тим, що йому капне від капіталістів з чужих держав. І тому ситуація большевизму смішна: Він голосить політичну світову революцію, але економічно може істнувати тільки тоді, коли та революція не наступить.“ (М. І. Бонн).

Свящ. Д-Р ГНАТ ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ

Наші відпустові місця

(Враження очевидця.)

Як широко і далеко розкинулася українська земля, так густо і могутно розвинулися відпустові місцевости. Є повіти, де по дві-три місцевости стягають тисячі людей у празники. А є й такі місця, осідки славних і старинних чудотворних ікон, де десятки тисяч народа сходяться і гуртуються та де відпусти замінюються на величаві маніфестації релігійного духа.

Хто приглянувся добре веденим відпустовим місцям, сей пізнає який вони могутний чинник у розвою релігійного, обрядового і національного життя нашого народа. Кілько то совістей, обтяжених важкими ґріхами находить там своє успокоєння! Кілько то неважних, святотатських сповідей, які гнітилу душу каянників нераз цілими літами, находять там свою поправу? Кілько людей, які десятками літ не сповідалися вдома, знова відшукали дорогу до Бога у відпустових місцях!

А яке велике значіння мають відпустові проповіди, що їх голосять першорядні проповідники духовенства так світського як і монашого, часто самі Владики Церкви! А ті величаві соборні Богослуженя нераз з участю наших Преосвящених Архипастирів, чиж не лишають вони трівкого сліду в душах учасників? Чи не підносять їх на дусі? Чи не скріпляють їх релігійного чувства? Чи не представляють красоту нашого обряду в цілій величі? Чи не спинюють аґітації всяких темних духів безвірства, сектанства і ріжних єресей?

А з національного становища крім скріплення нашої гр.-кат. Церкви, яка є остоєю нашої національности, дають наші відпустові місцевости змогу й нагоду зійтися народови з як найдальших сторін, взаїмно себе пізнати, почутися одною великою громадою-народом, поділитися новинами з поступу релігійного і народного життя у громадах, поговорити про будову церков, про орґанізацію брацтв, читалень, Соколів, Лугів, Кооператив, про укр. школу, за громадське самоврядування і т. д. та загріти до нових подвигів, а відсталих заохотити і на дусі скріпити.

Розуміється, ті користи дають добре ведені відпустові місцевости. Де нема доброго проводу, там під оглядом релігійним відпуст стане лише скріпленою нагодою до ґріха і заслугує на осуд, який від давна відомий: „де отпуст, там розпуст“.

З тих причин ОО. настоятелі відпустових місцевостий, повинні бути свідомі свого великого завдання та інформуватися і студіювати, як ведуться відпусти в инших, так краєвих як і заграничних відпустових місцях, який там порядок Богослужень, які удогіднення для духовенства і вірних-путників, які привілеї та ласки уділяються і постепенно, після потреби вводити все те у своїх місцевостях. Також парохіяльне і катехитичне духовенство повинно піддержувати відпустові місцевости 1) своєю працею й заохотою вірних і молоді до паломництв, 2) особистим проводом у більших паломництвах, 3) словами заохоти і перестороги для відходячих путників.

В таких обставинах відпустові місцевости стануть справді бючками у нашому церковному орґанізмі, та барометрами його релігійної і народної свідомости.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ ранше РОМАН ЗУБИК — ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16. поручає новости для Пань, сукна на мужеські одіння. Англійські крепи на реверенди і папістики для 247 П. Т. Отців. 30—30

По сім вступі подам враження з побуту в кількох відпустових місцевостях і гадки, які мені насунулися при спомині про них.

І. Пацлавська Кальварія.

Думаю, що найбільші відпусти на території цілої нашої церковної галицької провінції відбуваються на „святій горі кальварійській", в повіті добромильськім, перемиської дієцезії. В часі пятидневного відпусту від 11 до 15. серпня 1928 р. приступило там около двайцять тисяч народа до святих Тайн, а 36 священиків і 24 діяконів та богословів спішило з духовною помічю від 5. рано до 9 вечер.

Кальварійська Свята Гора! Кому з тих, що хоч раз у життю там були, не стоять перед очима могутні храми Божі, положені на верху високої гори (463 м. понад рівень моря),. десятки капличок із образами поодиноких подій страстей Христових і життя Пр. Діви Марії, старий капітульний ліс зі столітними ялицями, сотки крамарів від складів дзвонів і церковних риз та девоціоналій починаючи, а на складах забавок і матерій кінчаючи та около пятьдесять тисячний здвиг народа всякого стану, віку і пола від Карпат по сокальський кордон та від Львова по Лемківщину...

Вже на кілька миль від Кальварії стрічаємо більші і менші „компанії", які під проводом досвідного провідника, гуртуючись коло свойого прапора (хоругви, фани, святого образу або просто напису чи хустки на довшій жерді) — спішать на Кальварійську Гору. „Компанія" обіймає прочан з одного чи більше сіл, нераз з цілого повіту. Співаючи побожні пісні, спішать нераз 3—5 днів дороги на Кальварію. „Кальварійська Свята Гора", якої узбіччя порослі старими ялицями, має на верху дві оселі: старинну громаду Паслав з церквою, св. Симеона Стовпника з початку XIV. століття, де колись проживали пустинники та коло якої підноситься величавий мурований храм з р. 1897. та новішу оселю Кальварію з величавим монастирем ОО. Францішкан з р. 1668. Обі ті малі громади лучаться незамітно разом.

Найбільша святість церкви на Паславі, котру збудували парохи Війська (якої Паслав є дочерною) бл. п. ОО. Яків Лукашевич і Єронім Копистянський, се старинна чудотворна ікона Матери Божої з 1409 р. Малював її чернець Лаврентій. Лагідно і трохи сумовито глядить Мати Божа і молоденький Ісус, наче вслухуються і спочувають мольбам і просьбам народа. За наслідника згаданих парохів о. Юліяна Гуменецького довершив Преосвящений Епископ Константин Чехович посвячення церкви в 1913 р. Згаданий парох поставив дзвіницю, бараки для сповідей, ошклену капличку та перевів живописання церкви.

Церква збудована центрально. Величава копула, сперта на чотирох стовпах, получених аркадами додає їй монументальности. Чотири абсиди містять у собі головний і два бічні престоли та вхід до церкви з престолом на бальконі для всенародних богослужень. Коли входимо до церкви, кидається в очі пречудовий іконостас кисти Пилиховського. Його ікони стрімко підіймаються в гору, а в середині лишають отвір, через який видко на протилежній стіні чудотворний образ Богоматери. На стовпах, на котрих спирається копула, впадають в очі кольосальних розмірів двійні: 1) св. Володимир і Ольга, 2) св. Константин і Олена, 3) св. Кирило і Методій та 4) св. Антін і Теодозій Печерські.

Над аркадами праворуч: Смерть братів Маккавейських, ліворуч Хрещення Руси, з заду: Страшний Суд. На правім бічнім престолі триптих. Богородиця держить на руках Ісуса, що протягає руку до українських дітий у народній ноші, які Йому грають на сопілці і подають квітку. Побіч два ангели. На лівім бічнім престолі Архангел Михаіл, патрон України.

Сі всі стінні і напрестольні прегарні, монументальні образи кисти А. Пилиховського.

За головним престолом уміщено під іконою Богоматери образ св. Йосафата кисти о. Стефана Менцінсь кого Над головним престолом піднімається гарне піднебесне (бальдахим).

Нещасні події 1914—1918 рр. знищили багато праці о. Гуменецького. Його наслідник о. Йосиф Маринович, добромильський декан, який обняв провід Кальварії в 1921 р., почав відбудову. Стару деревляну церковцю обновлено і помальовано, поміщено в ній великий образ св. Симеона Стовпника, кисти о. С. Менцінського. Відбудовано ошклену каплицю та заложено в ювилейнім році св. Йосафата хрестну дорогу на площі вокруг церкви, якої благословення довершив великий Покровитель Кальварії Преосвящений кир. Йосафат Коциловський, що не жаліє труду і кождого року буває на великім кальварійськім відпусті в серпні. Що року тоді через пять днів відбувається там місія чи ОО. Василіян, чи ОО. Редемптористів чи ОО. з білого духовенства.

В 1928 р. переводили місію о. пралат Гриник, о. проф. Зятик та о. катехит Мягкий. Сам Преосвящений кир Йосафат виголосив дві проповіді про віру й Церкву з пристосуванням до сучасних обставин. Парох о. Маринович відбудував 1922 р. знищений поверховий дім для священиків, де около 60 священиків і богословів та крім сего господині і прислуга находять поміщення. Також збудовано 30 метровий барак для слухання св. сповідей, справлено сильні залізні барієри до св. Причастія коло кождого престола, поставлено каплицю при церкві для архієрейських Служб Божих і справлено пре-

Найкорисніше, найпевніше і найлегче умістити свої ощадности в золотих або долярах у

Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР"

у Львові вул. Руська ч- 20.

який платить за вкладки 7 відсотків з піврічною капіталізацією. Опроцентування вкладок приданого вище на 1% від опроцентування звичайних вкладок.

ПУШКИ ОЩАДНОСТИ

які дають можність ощаджувати навіть найменші квоти, випозичає Банк вкладчикам БЕЗПЛАТНО за зложенням вкладки 5 зол.

Вкладчикам з провінції висилає для надсилання вкладок ощадности складанки Почтової Каси Ощадности безплатно.

За вкладки і їх опроцентування ручить Банк цілим своїм майном, складаючимся з 3 реальностей у Львові і двох більших посілостей обшаром поверх 2000 моргів.

Із зложених ощадностей уділив Банк в минувшім році позичок поверх зол. 3,000.000 переважно селянам на купно ґрунтів, відбудову будинків, докупленя інвентаря і т. п.

Вкладки почавши від 1 зол. приймає Банк щоденно від год. 8·30 до год. 2·30, а в неділі і свята від год. 10. до 1

Львівський Синод з 1891 р.

Про нововідкритий документ до його історії.

В архіві перемиської капітули знайдено щойно недавно два хронольоґічні записники б. архівара, бл. п. о. Мирона Подолинського. З них особлившу увагу звертає перший, бо містить в собі обширно описані події, що відносяться до провінц. львівського синода з 1891 р. Записник цей обнимає 200 сторін великого чверткового формату, з чого 107 сторін містить опис подій, на згаданім синоді.

В записнику знайдено осібно протокол засідання комісії II з 17 (29) вересня, списаний в оріґіналі, внесення (проєкт) о. Івана Копистянського (списане мабуть власноручно), промову д-ра Ізидора Шараневича, виголошену на загальнім засіданню 6-го жовтня (невідомо чиєю рукою списана), спис членів II-ої комісії, випечатаний порядок на синоді з дописками олівцем в часі обрад, записник із засідання II-ої комісії 30 вересня (олівцем списаний) та ще дещо.

Як делеґат перемиської капітули був о. Подолинський учасником львівського синоду і на нім сповняв уряд промотора та заступника председника в II-ій комісії. Що чув і бачив на нарадах чи поза нарадами, списував рівночасно в підручних записниках, а вечерами вписував все те до великого записника, як сам це зазначує в тім самім записнику.[1])

Годі на разі подати все, що відноситься до історії львівського синода а міститься в цьому записнику. Тому покищо подається тут дещо важнішого, що торкається обрад над внесеннями, щодо ведення духовних семинарій, тимбільше, що справу цю порушували перед чотирма роками бувші члени львівського синода в осібнім печатаним письмі[2]), яке по порівнанню з записником о. Подолинського виказує багато недостатків і незгідностий.

[1]) „Писець сего в часі Синода кождого дня вечером з нотаток на місци роблених, був я, Мирон Подолинський, крилошанин-парох капітули перемиської" (Записник ст. 107).

[2]) Висвітлення до історії львівських синодів з років 1891 і 1897. Львів 1924.

Записник цей є многоважним жерельним причинком до історії синода.

Проєкт Епископату

В відданім синодальній комісії проєкті Епископату, що відносився до виховування кандидатів духовного стану в великих семинаріях, на ст. 40 (Тит. X) містився ось такий уступ: „Хотяйже з важних поводів Св. Престол позволяє супружество клириків руских, однако то намагати належить настоятелям семинарії, щоби їх при даній случайности поучали, воздержність житя або безженство (целібат) в висшой ціні мати і їх лагідно но серіозно до того розполагати; вельми бо булоби желательним і то также для більшого добра Церкви і обряду нашого, щоби безженних мужей, оскільки бути може, якнайбільше находилося, котріби були в стані і вільнійшими до справованя певних чинів і довжностей, і таким тяжким союзом, яким єсть супружество, не були обмотані, бо як упоминає св. Апостол: не соженивыйся печетъ ся о Господнихъ, како угодити Господеви, а оженивыйся печетъся о мір-

гарні образи: Серця Ісуса, Покрови Матери Божої Кальварійської, кисти о. Ісайчика Романа. Дві великі лукові газолінові лямпи освічують вечером площу. Взагалі о. декан Й. Маринович вложив тілько енергії і посвяти у піднесення Кальварії, що з року на рік обсервувати можна наглядно, як точка тяжести відпустів з близького костела ОО. Францішканів, де відпусти давнійше були „pod wspólnym dachem", переноситься до нашої гр.-кат. церкви на Паславі. Тут мимоволі переводится благородна емуляція обох обрядів, у якій наша сторона стає помалу але певно переможцем. Латинники мають там також чудотворну ікону Матери Божої з розпущеним волосям, яку вони перевезли 1672 р. з Камінця Подільського на Кальварію.

Тепер приготовляє о. Маринович будову аркад і муру вокруг 6 морґової площі окружаючої церкву з 14 капличками хрестної дороги, якої пляни виготовив інж. Пежанський. Кошти обчислено на чверть міліона золотих. Одного лише побажатиб; щоб подібно як на св. Гостиню в Чехословакії, так і на Кальварії кожда капличка представляла инший тип нашого церковного будівництва (одно, дво, три і пятибанні церковці стилю старовізантійського, українсько-візантійського, гуцульського, бойківського, лемківського, подільського і т. д.), щоб ті каплички були наче переглядом ріжних епох нашого церковного будівництва в чудовій мініятурі. Тоді кождий путник найде „свою" церковцю.

Великі відпусти відбуваються на Кальварії від 11—15 серпня. Кульмінаційні точки се день 14 серпня: Архієрейська Служба Божа і соборне водосвятіє на памятку хрещення України, 11—14. вересня на св. Симеона Стовпника, на Сострадання і прочі дни.

Порядок Богослужень щоденно слідуючий: год. 5. Утрення і читані Служби Божі без перерви, на яких від 5 год. рано уділяє св. Причастія 7 священиків або діяконів. Від 6 год. співані Служби Божі ріжних компаній. Год. 8. І. проповідь, о 10 год. головна соборна Сл. Божа та проповідь. ІІ. по полудні год. 3 парастас, год. 4 молебен, год. 5 акафіст І. Христа, год. 6 вечірня, год. 6·30 проповідь, год. 7·30 акафіст М. Б., год. 8·30 суплікація і благословення Н. Тайнами з балькону церкви 15 до 20 тисячного народу, який залягає площу перед церквою. Подібно зворушаючий вид, коли з десяток тисячий грудий лине пісня „Святий Боже" — не часто доводиться в життю бачити. Глибока віра тисячних мас так ділає на присутних, що навіть закамянілі грішники каються зі сльозами в очах.

Сповіди слухають священики від 5 рано до 1 в полудне та від 3 по пол. до 9 вечер з короткою перервою на друге снідання і підвечірок. Діякони причащають і записують жертви, богослови приготовляють частиці та продають християнські книжки і часописи.

Відміну в тім порядку представляє урочисте привитання Архієрея, соборна архієрейська Служба Божа та день хрестної дороги з 14 проповідями при капличках страждань Христових.

По скромнім обіді все духовенство удається до церкви на посіщення св. Тайн, що робить на прочан дуже будуюче враження; о. Маринович сам співак і добрий проповідник добирає до співаних Богослужень і суплікацій гарних співаків, які своїм співом дуже підносять велич Богослужень. Співають хори прочан або весь народ. Марійське Тов. Пань урядило столову для публики, а кооператива Єдність з Війська ресторан для народа. Крім сего є там богато приватних кватир і їдалень.

Для інформації путників видали о. М. Дороцький та о. Й. Маринович провідник: „Пацлавська Кальварія" з хрестною дорогою і піснями. (Перемишль 1924), та копії чудотворної ікони Богоматери. Прегарні нові пісні в честь кальварійської Богоматери уложив о. М. Дороцький.

Оттак подав я опис і мої враження з добре веденої відпустової місцевости, якої успіхи треба завдячувати активній помочи Преосвященого Архієрея кир Йосафата Коциловського та праці о. пароха Мариновича. На його особі ми бачимо кілько може довершити за Божою помічю чоловік поставлений на своїм місци. Хай Бог кріпить його сили, щоби Кальварія ставала чимраз сильнійшою остоєю нашого релігійного й народного життя і сповняла своє високе завдання на західних окраїнах наших земель.

На закінчення сего опису подам деякі браки і недомагання Кальварії. Крім проєктованих аркад на сповідальниці і для купців, треба вибудувати гостинницю для путників з окремими кімнатами, яка служилаб також поза відпустами яко реколекційний дім. Дальше потрібні бараки з причами для мужчин і жінок з народа та полева кухня. Треба також виложити площу шутром або цеглами для охорони перед славним кальварійським болотом і засадити в певних відступах широколисті дерева для тіни.

„Хто хоче того, чого повинен хотіти, той зробить те, що хоче зробити." (Рікерт).

Політичне обличча Европи

Скрізь є або гряде диктатура.

Французький повістяр і репортер Генрик Беро (Boeraud) відбув подорож по цілій Европі й описав свої політичні враження в „Petit Parisien" як слідує

„Політичне обличча сучасної Европи дуже ріжниться від передвоєнного. Тоді державні мужі мали між собою виразні анальогії. Тепер — що край то обичай. До війни так у монархіях, як і в республиках панував спільний урядовий, парляментарний і дипльоматичний стиль: інституції панували над індивідуальностями, індивідуальности працювали в тіни інституції. Тепер зовсім інакше: на арену скрізь виступають виключно сильні а радше оригінальні й мальовничі індивідуальности. Ріжнородність тих людей, їх характерів, походження й доктрин, просто дивує. В Москві, Римі, Лондоні, Відні, Варшаві, Мадриті, Празі мають владу одиниці, котрих під ніяким оглядом порівнати не можна. Що найбільше Штреземан має в собі щось з Бісмарка з обрізаними вусами. До виїмків належить також Вальдемарас, котрий як дитина грається сірниками в бочці з порохом.

Той „особистий устрій" поширяється дальше, зискує на терені. Майже вся Европа оточена ланцом особистих диктатур. Той ланцюг зачинається в Мадриті й тягнеться через Італію, Альбанію, Грецію, Туреччину, Росію, Польщу й Литву. Сей факт приписує Беро не так повоєнній анархії, як пробудженню національних інстинктів й уподобань до історичних національних постатей.

Другий грізний обяв сучасного політичного життя се його несталість. Те життя подібне до роверу, котрого стабілізація неможлива в хвилі, коли він стоїть (тоді мусить лежати або бути опертий), тільки коли він в русі. Той рух і його темпо постійно ростуть. Але поставити якінебудь гороскопи про те, чи теперішні „ведети" вдержаться ще завтра, чи заступлять їх иньші — річ неможлива.

Злучені Держави Північної Америки скріпили свою товарову продуктивність на 30 до 35 процент в тім самім часі, коли число їх населення зросло лише на 16 до 17 прц. Причин того треба шукати у збільшенню освіті, робучости і спритy робітництва в Америці і в тім, що воно позбулося фальшивого погляду, немовби треба було приймати більше робітників там, де працюючі нарочно меньше роблять.

(Гувер).

скихъ, како угодити женѣ (1 кор. 7, 32—33). Ті же питомці, котрі хотять приняти стан супружескій, няй не відважуються того скорше зділати, як по належито укінчених всіх науках богословских і відпущені уже із семинарії, що также маєся розуміти і о самих заручинах і то під карою отвержения от принятія св. чинів. Двох бо річей обавлятися належить із такого предвчасного вступленя в супружество, именно відверненняся умів від належитого плеканя побожности, тим бо не може отдатися старанно дух, розвлечений похотями. Дальше занадто сильне бажанє оженитися перед принятієм св. чинів, через що стан безженства стаєся по крайной мірі недогодним, а може також зненавидженим".[3])

Невдоволені з цего проєкту отці вирішили вислати петицію до Епископів, щоби відступили від цего проєкту. Редакцію петиції приняв на себе о. Іван Негребецький, парох Заліся, який уложив і написав „покірну з синівським довірєм виражену просьбу", щоби згаданий проєкт „від синодального трактования совершенно був усунений".[4]) Письмо це підписало около 80 членів синода. Вибрана делеґація з 4 членів, а саме з ОО.: Заячківського (мабуть пароха в Лопянці), Кобринського, Гриневецького (пароха в Бикові) і Роздільського (пароха в Сокалі) вручила це письмо дня 27. вересня по полудні Митроп. Сембратовичови, котрий приняв делеґацію „дуже радо і ласкаво".[5])

Над згаданим проєктом відбувалися наради на засіданні І-ої комісії дня 30. вересня під предсідництвом Еппа Пелеша.[6]) Забирали голос многі бесідники, між иншими ОО. Малиновський (бувший архідіякон Митр. капітули), д-р Мільницький, д-р Черлюнчакевич, Павликів. По замкненню дискусії Епископ Пелеш боронив проєкт Епископату, заявляючи, що проєкт не має на цілі вводити целібату і що він за себе ручить. Його бесіда була змістом дуже основна й формою уміркована.[7])

[3]) Записник стр 22. (Текст писаний етимольоґією). В брошурі: Висвітлення до історії львівських синодів з років 1891 і 1897 (Львів 1924) цего проєкту не наведено, а тільки сказано загально, що проєкт „вводив в нашім клирі загальний целібат" (стр. 10)

[4]) Письмо це переписане в записнику о. Подол. на стр. 22—25 затитуловане: „Ваше Превосходительство Пре священий Архієрею і Преосвящені Епни руско-кат. провінції", містить мотиви зібрані в 4 точках: 1) „Постанова і ради (в проєкті) носять в собі тайно і нічим неоправданий удар на знищене рускокат. Церкви і народу рускоґо", хоч духовенство нашої провінції „повнить обовязки свого стану так, що латинске духовенство сеї провінції з подивом і узнанєм відноситься до сего труду". 2) Женилися самі і хотять захована свободу вибору б. дучим аспірантам, бо „melius est nubere quam uri" і женатий стан Апостолів не був перешкодою в повненю їх місії. 3) Бояться пресії, упадку уровення морального життя духовенства і упослідження жонатих. 4) Боронять прерогативи своєї Церкви.

[5]) Записник стр. 26.

[6]) Цю справу приділено спершу до ІІІ-ої комісії під предсідництвом о. Сінгалевича, відтак приділено її до І-ої комісії під проводом Еппа Пелеша.

[7]) Записник стр. 44—45. Епископови Пелешови по скінченю промови сказано: Verba volant scripta manent. — В згаданій брошурі: Висвітлення на стор. 13. сказано, що Еп. Пелеш був противний внесеному проєктові і перестерігав синодальних, шоб не ішли на ніякі уступки.

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Сучасна література на Вел. Україні

Нарис її характеристики за останнє десятиліття (1919—1929).

Зміст: Що літературі дала еміграція? — Безвиглядність української гарної літератури під большевицьким режімом. — Причини того. — Заборона згадувати про Бога. — Спроби відновити староукраїнського поганства. — Молоді і старі. — Хоткевич. — Кримський. — Чернявський. — Творці середнього покоління. — Васильченко. — Івченко. — Наталя Романович. — Поезія. — П. Тичина і занепад його творчости. — Ново-класичні українські поети Филипович, Рильський, Зеров, Бурхард і ин. — Кверо-футурист Семенко. — Напівдикунське „письменство" наймолодших. — Великий талант-самоук Хвильовий, його розвиток і трагедія. — Імпресіонізм і Гр. Косинка. — Підмогильний, один з нечисленних освічених молодих. — Молоді сатирики. — Верх бере реалізм. — Надія на нього. — Повінь т. зв. пролетарських поетів і занепад лірики. — Найгірше стоїть драматична література. — Що сказав про літературу рад. України Хвильовий, се правдиве. — Галичина дальше Піємонт всеї України.

По надзвичайнім підйомі української культури за короткий період гетьманства, ознаменованім оснуванням таких інституцій як університети й Академія Наук, — прийшов большевизм і з ним раптовий упадок культури взагалі й літератури зокрема.

Велике число письменників та взагалі працьовників україн. національної культури вимігрувало з В. України. Але опинившися на еміграції, та „еліта", та краща, „вибрана" частина Вел. України, „цвіт україн. нації", підпала внутрішному роскладови і занепадови. Ще на полі науки наддніпрянські учені на еміграції, принаймні деякі, розвинули замітну працю: в україн. історіографії учені-емігранти, на чолі з Вяч. Липинським, поклали навіть трівкі підстави новому національно-державницькому напрямкови. Але на полі літературнім не створили вони майже нічого вартісного, нічого великого, нічого одушевляючого[1]). Разом з тим вони немов для оправдування себе обертали свої очі на схід — на покинуту ними батьківщину і сподівалися порятунку від Вел. України, де ніби-то всупереч тяжким умовам „буйно росквітає" українське літературне життя.

„Душа нашої літератури, — пише один з провідників, — зосталася там, на розлогих степах нашої України, по мовчазних містах — колишніх осередках умової праці, в понурих селах, що замкнулися в колі елементарної боротьби за існування... Там остався геній української літератури. Звісна річ, я маю на думці не тих убогих духом і безталанних фіглярів, що кують якусь незугарну „пролетарську" поезію, а старих діячів укр. художнього слова і тих молодших, що остались вірні загально-людським ідеалам правди, добра і краси. Коли українська література не замре, а відродиться, то тільки їхньою працею"[2]).

Подібні чи навіть ще більші надії на розвиток української літератури та взагалі на незвичайний поступ національної культури на В. Україні покладають ще й досі і в Галичині. І то не тільки прихильники „гарної держави за Збручем", але иноді й люде поміркувані. Утворилася ілюзія про ніби-то великі успіхи національної культури на Вел. Україні. І наддніпрянська еміграція й Галичина прислухуються з увагою й надією до того, що кажуть чи мають сказати україн. письменники та ин. діячі укр. культури на Вел. Україні.

Але, на превеликий жаль, надіям на відродження культури й особливо гарного письменства на Вел. Україні не судженo справдитися, принаймні доти, доки пануватиме там радянський режим. Бо одна з основних підстав радянської політики в національно-культурних справах се цілковите підпорядкування всієї культурної творчости, особливож гарної літератури, комуністично-радянському програмови. Сучасні володарі В. України добре розуміють, яку велику ролю відограє красне письменство в життю людей, який великий вплив має воно на сформування поглядів та взагалі на психіку населення. І тому радянський уряд всіма силами намагається кермувати розвитком літератури, як взагалі всім духовим життям на Радянщині. Ще в самій Росії література розвивається, порівнюючо, свобідно, особливо в головних осередках російського літературного життя в Петербурзі й Москві. Але у всіх не-російських країнах Радянщини, а передовсім на радянській Україні, розвиток національної літератури допускається лише остільки, оскільки література відповідає вимогам комуністичних керманичів.

Книжкова продукція на Вел. Україні ніби-то досить значна. Але з того тішитися не можна, бо більше 95% україн. книжок, видаваних на Україні, се комуністичні брошурки, в яких популяризують „ідеї" радянського комунізму. Се просто отруя, систематично поширювана в україн. народі комуністичними окупантами. Щож до белетристики то вона — навіть під оглядом кількости — в сумному стані: „Журналів, де-б можна було регулярно друкувати, немає; книжок з галузи красного письменства друкується надзвичайно мало"... Так пише „пролетарський" письменник і „правовірний" комуніст К. Буровій[3]). Та й над сією небогатою гарною літературою рад. України тяжить гніт комуністичних „Укр. літкомів", „Літо" та инш. установ, котрим спеціяльно доручено „кермувати" українським гарним письменством. Той гніт важчий, жахливіший і небезпечніший навіть від царської цензури 2-ої полов XIX в. Бо царська цензура лише забороняла печатання україн. книжок, але не залізала в душі письменників, не змушувала їх — безпосередно чи посередно — писати так, якби вона того хотіла. Радянськаж влада насилує думку і волю письменника, затроює всіх і все отрутою комунізму й загальної деморалізації, котра безсумнівно увіходить у її програм, а иноді й безпосередно змушує літерата писати проти його власних переконань і бажань... Та влада створює таку загальну заразливу атмосферу, при якій навіть найздоровіші й найкращі літературні таланти улягають роскладові й деморалізації. Для характеристики того роскладового впливу радянських умовин літературного життя наведемо уривок з недавно одержаного з Київа приватного листа від одного наддніпрянськогоо письменника, людини сильної волі, високо освіченої й талановитої:

„На якийсь час я думаю покинути зовсім писати. Я відчуваю, що супроти моєї власної волі в мій мозок помалу, але постійно, і то все більше вливаються „ідеї", відмінні від засад мого власного світогляду. Мій мозок починає улягати тим ідеям і приписам. У своїх творах я перестаю бути самим собою... В такій ситуації, як ми тепер, добре булоб впровадити систем О. Конта: „Не читати нічого"..., щоби знову стати собою. Добре булоб себе піддати повній духовній ізоляції. Та Ви самі розумієте, що се для мене річ неможлива... Принаймні деякий час утримаюся від писання. Натомісць займуся класиками всіх часів, особливо старинними. Хочу познайомитися як слід також з отцями церкви (з кого порадите починати?); їх я мало знаю; студіюватиму культури Індій, Японії, Хін — все, щоби протиділати впливам, якими заражена атмосфера нашої планети, щоб вернути собі душевну і духовну самостійність, класичність і рівновагу".

Сей загальний духовий росклад на радян. Україні, що ділає навіть на найбільш опірні й загартовані уми, разом з тяжкими матеріяльними умовинами життя, унеможливлює навіть існування „недрукованого письменства" на Наддніпрянщині, в якім могла би свобідно виливатися творчість тих письменників, котрі готові булиб писати не для друку тепер, а для „слушного часу", як робили в свій час наддніпрян. письменники — в 2-ій пол. XIX в. На початку радянської доби на Наддніпрянщині розвинулася була така „недрукована література". Вірячи в „недалекий" упадок большевизму, українські письменники писали „для майбутнього". На розвиток сього „недрукованого письменства" покладав між инш. великі надії Дм. Дорошенко в цитованій вище статті. Дійсно, в літературі тій було чимало й гарного й цікавого. Передовсім у тій літературі, призначеній для ліпшого будучого часу, звертають увагу дуже сильні релігійні, иноді релігійно-фільософічні мотиви й настрої, правда не все християнські, але часто пантеїстичні й навіть „ново-поганські". Деякі з тих творів, писаних для будуччини, переважно поезії, перейняті релігійними настроями, досить широко росходилися у відписах серед наддніпрянської інтеліґенції й навіть иноді перекладали їх на російську мову.

Особливу популярність здобули в 1919—1922 рр. дуже гарні формою й зогріті щирим релігійним почуттям ліричні поезії одного з найкращих наддніпрян. поетів, автора двох поетичних збірок, виданих ще перед війною й високо цінених аматорами чистої поезії. Часом однак у тих поезіях, як сказано, видно ухил до пантеїзму. Здається, жадна з тих поезій, писаних у 1919—22 рр., не була печатана. Цікаво, що „Літо" (літературний відділ наркомпросу, на чолі котрого стоїть знаний „критик", „червоний професор" і чекіст Коряк), розуміючи талант сього поета, прикладало старання зробити його своїм співробітником, під одною лиш умовою: **щоб поет у своїх віршах не згадував Бога.** Але поет відповів, що тепер він „тільки про Бога й пише поезії, й инших віршів нині писати не може"... Та пройшло кілька років, і сей поет зовсім замовк.

В инш. наддніпрянського поета, котрий таксамо не міг нічого друкувати зі своїх поезій, написаних у тімже часі, панували релігійно-фільософічні настрої, в котрих цікаво сполучувалися християнські погляди з фільософією Джемса та Бергсона. Виходило щось в роді західного „релігійного модернізму", втіленого в поетичну форму. Пізніше сей поет-фільософ (він. пробував писати й фільософічні твори) покинув цілковито поетичну діяльність і виключно віддався науковій праці, звичайно, у... марксівсько-радянському дусі.

Ще оригінальніші були поетичні проби молодого фільософа-драматурґа, проповідника відродження ново-поганства. В сій „проповіди" він не був одиноким. Цілком незалежно від нього виступали рівночасно й инші проповідники ново-поганського відродження. Під ново-поганством розуміли вони не пантеїзм, але відновлення справжнього, лише „одухотвореного" старо-українського поганства, чи, як вони казали, „старинного українського національного культу". Цікаво, що своїм попередником вважали вони І. Франка: у 1921 р. один „новопоганин" навіть мав на Вел. Україні відчит про „Франка, як провозвісника відродження поганства". Ново-погане признавали існування безлічи богів, або божественних духів, рівних між собою, яким „належить покланятися"... Мимо дивацького ново-поганства, згаданий автор у своїх фільософічних драмах виявив безсумнівний талант і велику ерудицію... Згодом він таксамо, як і инші, покинув літературну ниву і, віддавшися науковій діяльности, почав розвивати ідеї, цілком згідні з засадами „радянського марксизму"...

На останці, згадаємо ще одного молодого наддніпрян. письменника — історичного повістяра, у творах котрого досить виразно пробивалися симпатії до католицтва і то латинського, хоч той письменник походив з православної попівської родини. Повісти його, найбільше здається задля цікавости сюжетів, тішилися значним успіхом в обмеженім крузі читачів, яким були вони приступні. Втративши надію коли-небудь побачити свої повісти надрукованими, і сей письменник покинув писати...

Загалом, наддніпрянська „недрукована література" була досить ріжноманітна. Чимало було в ній дивовижних хитань та ухилів в роді ново-поганства й літературної „полови" під оглядом мистецьким. Але були в ній і глибокі релі-

---

[1]) Порів. ст.: „Література наддніпрянської еміграції" („Нов. Зоря", 1928, 24. VI, ч. 45).

[2]) Дм. Дорошенко. Літературне життя на еміграції.

[3]) К. Буровій. Европа чи Росія? Про шляхи розвитку сучасної літератури. Москва, 1926.

гійно-фільософічні ідеї, щирі, пристрасні шукання релігійної правди й багато иншого вартісного. При инш. обставинах з тих шукань та настроїв міг би утворитися релігійно-фільософічний напрям, може з месіянським ухилом, більш-менч подібний імовірно до польського месіянізму 1830—1840-их років, що так само зродився по національній катастрофі[1]). Але сталося інакше. Радянський уряд потрафив утворити такі умовини духоніяка самостійна, свіжа і здорова літературного життя, при яких стала неможлива турна творчість. „Недрукована література" заникла; а у всім тім, що друкується, за рідкими винятками в тій чи иншій мірі, відбився вплив радянського комунізму, сексуальної деморалізації й всілякого роскладу.

Діячі сучасної української літератури на радянській Україні, се переважно молоді письменники. Зі старших працює дуже небогато. І теперішна праця їх маловартна та невеличка, навіть мізерна. Найплідніший з них се невтомний Гнат Хоткевич (Гн. Галайда), колись модерніст, відомий головно своїми гуцульськими оповіданнями. В 1914—1928 рр. написав він цілу серію історично-патріотичних драм з часів Хмельниччини, Виговщини, Руїни і т. д. Драми сі, здається, досі недруковані; та шкодувати за тим дуже не доводиться, бо вони розтягнуті й нудні. Натомість Хоткевичови вдалося, завдяки його невсипущій енергії, надрукувати низку менших творів. — А. Кримський, учений-орієнталіст, що на жаль, надто піддався большевицькій владі, ще 1922 р. видав 4-ту книжку збірника поезій „Пальмове гилля", де вмістив багато гарних і цікавих перекладів зі східних, головно перських, поетів. Потому зрідка знову звертався до перекладу східних поетів, вибираючи однак згідно з наказом „Літо" поезії в пролетарському дусі. — Зрідка озивається ще й Мик. Чернявський, ліричний поет і повістяр, між инш. автор досить гарних оповідань з життя духовенства, друкованих ще перед війною.

Більш енергійно працюють письменники й поети „середнього покоління", що виступили в літературі напередодні великої війни: Ст. Васильченко, М. Івченко, Н. Романович, П. Тичина, „ново-клясики" Рильський і Филипович, колишний „футурист" Семенко та ин. — Ст. Васильченко почав свою літературну діяльність у 1911 р. Він явився продовжателем сентиментально-реалістичних традицій давнішого україн. письменства XIX віку. Його невеличкі драматичні, одноактові нариси й оповідання з селянського життя, або з життя сільської інтеліґенції, відзначалися завжди симпатичною гуманністю, уміркованим реалізмом і вмінням цікаво й художно змальовувати звичайне сільське або підмійське життя, без усяких штучних вигадок. Його новіщі твори мають той самий характер. Та очевидно радянські обставини не могли сприяти розвиткови його письменницької діяльности, й в останнім десятиліттю В. надрукував небагато.— Значно плідніший був другий повістяр, Мих. Івченко. У протилежність Васильченкови, вірному традиціям старої україн. белетристики, Івченко виховався під впливом російських повістярів Чехова, Андреева, Горького та инш. Особливо сильний вплив на нього мали імпресіоністичні твори Андреева. З україн. письменників на І. вплинули Коцюбинський та Винниченко, а в останнім часі й молодший від нього Підмогильний. По деяких хитаннях Івченко потрафив у тон радянської „пролетарської" літератури. При инших умовинах творчість його моглаб гарно розвинутися. Але там годі сподіватися від нього корисної літературної праці. — Нат. Романович-Ткаченко почала письменницьку діяльність у 1912 р. незлим сентиментально-романтичним оповіданням. Потім зачала великий, але невдалий роман з життя україн. революційної інтеліґенції на поч. XX в. В останнім десятиліттю спробувала писати оповідання в комуністичнім радянськім дусі, але викликала ними обурення й огиду навіть в охайніших комуністів. — Иноді друкували свої оповідання в останнім досятилітті ще Л. Пахаревський, М. Проскурівна, М. Жук. Взагалі за винятком оповідань Васильченка та Івченка белетристи „середнього" покоління не дали в останних літах нічого цікавого й вартого уваги.

З поетів тогож покоління найбуйніше розвинув свою поетичну творчість на початку радянської доби П. Тичина, котрого критика й радянська й галицька й емігрантська поставила була на надзвичайну височінь. На Радянщині запевняли навіть, що Тичина — найбільший український поет, якому суджена світова слава. („Шевченко був лише всесловянським геніем, Тичина — геній всесвітний"!). В ліриці Тичини було багато свіжого, сильного, оригінального — і в змісті і в формі. Але талант його, хутко розвинувшись, хутко й зів'яв. Уже з 1921—22 рр. почався упадок творчости Т., котрий зійшовся з його беззастереженим ухилом до комунізму. Все, написане ним після того, не має ніякої мистец. вартости. Поезія Т-ни, як і поезія Олеся, тепер уже належить до минулого. Думаємо, що в історії укр. літератури — мимо своєріднього й безсумнівно великого ліричного таланту Тичини, поезія його надто пересякнута духом переходового часу, не займе першорядного місця. — Спокійніше розвинулася поетична діяльність „ново-клясиків" П. Филиповича й М. Рильського. Филипович почав свою літературну працю яко російський поет. Він належав до напряму так званих „пушкініетів", котрі стараються відродити в російській поезії прозорі й чисті („клясичні") форму й дух найбільшого російського поета. Ухиляючись від журналістичних та модерністичних винаходів і витівок, сі поети змагають створити клясично-досконалий вірш. По революції 1917—18 рр. Филипович почав писати укр. мовою, перенісши „клясичні" стремління пушкініетів на український ґрунт й у своїх поезіях дав зразки дійсно клясично-правильного, бездоганно-гарного віршу, яким не володів у такій мірі ні один з україн. поетів. Але Филиповичеви робили докори, що його лірика надто вже обективна, надто епічна й фільософічна. Що до світогляду, Филипович продовжує традицію пантеїзму, роспочату ще Руданським і далі ведену Кримським, Чернявським та Філянським. — Більше живою й барвистою виглядає лірика Максима Рильського, автора голосної „ліричної поеми" — „Крізь бурю й сніг", таксамо ново-клясика по духу й по формі. — До сього ново-клясичного напряму приєдналися вже в часі революції поети М. Зеров (автор гарних перекладів зі старинних поетів, відомий також яко літературний критик-ідеольоґ укр. „ново-клясицизму"), Як. Бурхгардт, Драй-Хмара і по части ще де-хто. В инших обставинах ново-клясичний рух міг би оживити й відродити укр. поезію. Але тепер він уже напів задушений радянською владою. Ново-клясицизм на рад. Україні оголошений буржуазною, мало не контр-революційною течією (цікаво, що в Росії анальоґічний літературний рух не викликає переслідувань радян. влади), мимо того, що в останних часах ново-клясики, пристосовуючись до обставин, **„почали кидатися червоними фразками"**, як пише про них „пролетарський" критик Слісаренко. — Нарешті треба ще згадати претенсійного віршописця М. Семенка. В 1912 р. випустив він книжочку погананьких сентиментально-романтичних віршів, потім зробився „кверо-футуристом", далі символістом і нарешті в 1922 р. — „пролетарським поетом". Маючи невеличкий поетичний хист, С. все таки часом, у „символічний" період своєї творчости, писав незлі поезії, напр. „Од зорі вечерової"... Але пізнійше зійшов зовсім на радянсько-„пролетарські" манівці.

Ще менше втішного показує творчість наймолодших поетів, що виступили на ниву укр. письменства по великій війні. Низька освіта, вузький світогляд, цілковите незнання навіть кращих творів зах.-европейської літератури, невільницьке наслідування російських, переважно „пролетарських", письменників, хоробливий нахил до сексуальних малюнків, неприличність виразів і взагалі здеморалізованість, ну і звичайно — радянсько-комуністична ідеольоґія — се характерні риси більшости тих письменників на радянській Україні. **„Примітивне, напів-дикунське письменство"**, так називає їх творчість навіть пролетарський письменник, комуніст, б. робітник Хвильовий.

Одною з найцікавіших постатей серед молодих укр. письменників на Радянщині є саме сей Мик. Хвильовий (псевдонім), поет і белетрист, б. робітник-шахтяр з Донецького басейну, самоук, розуміється, без систематичної освіти, але наділений од природи великими здібностями. Він має стремління до самоудосконалення. Його літературна діяльність розвинулася під сильним впливом найновіших російських письменників, від котрих позичив він між инш. і форму своїх оповідань. Поезія Хвильового перейнята почасти бадьорими романтично-пролетарськими настроями, які переважають на початку його літерат. діяльности, почасти — вже інтеліґентським розчаруванням, песимізмом і безнадійністю, головно в пізнішій його творчости. У прозі Хвильовий — реаліст, мимо того, що в деяких творах віддає данину модному недавно на рад. Україні імпресіонізмови. Досить грубим пензлем, без жадних прикрас малює він у своїх оповіданнях сучасний побут на Радянщині, дає цілу ґалерію яскраво обрисованих радянських типів, виказуючи не раз нахил до мистецької побутової сатири в дусі М. Гоголя або Чехова. При добрих обставинах Х. міг би, здається, розвинутися на першорядного письменника-реаліста. Але умовини все складалися для нього несприятливо. На початку своєї праці він не мав належної освіти й виховання. І се раз у раз відбивалося на його творах, в котрих чимало знайдеться большевицької розперезаности, кокетування неприличними виразами й малюнками аж до гидоти, як напр. в опов. „Свиня" і т. п. Та помалу поширюючи свою освіту, власною працею дійшов Х. до вищої інтеліґентности, зрозумів велику вагу европейської культурности й вихованости і врешті у 1925 р. виступив із проповідю европеїзації України. Та за сей виступ зустрів його найгостріший осуд радянської влади. І Хвильовий мусів на зїзді пролет. письменників урочисто виректися своїх „еретичних" ідей про потребу зах.-европейської культури для України... К. б.

[1]) Деякі відомости про „недруковану літературу" радянської України подає цікава, але непомічена у своїм часі стаття П. Загорського „Литературно-научная жизнь в центрѣ УССР". („Варшав. Эхо"", 1922, № 34).

Нові книжки

Д-р Осип Назарук. ПРЕСА. Перша міжнародня виставa світової преси в Кольонії. Враження і думки Українця. Львів, 1929. Накл. УХО.

Се одинока у нас книжка, котра (на 12 повних аркушах тісного друку) дає огляд сучасної світової преси у ріжних народів. Вона написана з католицького становища. Ціна її 3 зл. (на реком. пересилку долучити 75 гр.). На окладинці подано спис творів тогож автора з бібліоґрафічних причин (набути їх уже не можна).

—o—

▪ ВАСИЛЬ НАВРОЦЬКИЙ

З нашої сучасної аскетики

Спомини про Сестру Анну Стадник зі Згромадження СС. Мироносиць (Жовква 1928. Наклад Згром. СС. Мироносиць в Підгірцях к. Золочева. Ціна 1·20 + 0·25 зл.).

До нашої небогатої ще аскетичної літератури, прибула скромна але дуже симпатична книжочка під сим заголовком. Життя Сестри Анни дівчиною на селі, опісля монахинею в монастирі, контрасти сих двох середовищ, почування в законнім життю і пожертвування на неподільну службу Христови — все те списане в полишених нею споминах і по її ранній смерти зясоване спостереженнями і свідоцтвами її найблизшого окруження, законних Сестер. Воно складається на образ, який відзеркалює прегарну душу в її леті від землі і буденщини на верхи Ідеалу. Перед нами стає образ душ нашого доброго сільського народу, що в змаганнях нинішньої доби між Ваалом а Христом шукає шляху до світла, минає блудні вогні і все таки находить дорогу до Того, що сказав: Я є світло світов и... З книжочки про історію-долю 3 сільських дівчат-подруг виймаю тут дещо для характеристики:

Просто але інтересно представлена траґедія в життю Настуні, виховання побожними родичами й особливо Божа ласка покликання зложилися на постанову відречися того, що світ мігби обіцяти чи дати, а зате неподільно посвятитися на службу Ісусови. Настуня вступає до монастиря СС. Мироносиць, де при облечинах, по законному звичаю, зміняє хрестне імя Анастазії на Анну.

Пригляньмося новому середовищу, в якім Настуня найшлася. Законне згромадження СС. Мироносиць зродилося з відчуття і зрозуміння потреби активного християнського милосердя у його основників. Харітативно-суспільне поле в нас лежало до війни майже облогом. Щойно світова війна з її жахливими наслідками покликала і в нас до життя численні сирітські захисти. На поли милосердя, понятого в християнськім дусі й унятого в зорґанізовані форми перед війною ми поміж другими народами були на сірім кінци.

Згромадженне СС. Мироносиць, основане 30. VI. 1914 р., „зродилося з християнської любови до найбіднійших. Найбіднійші то ще не ті, що ходять за жебраним хлібом, а все таки можуть собі його випросити. І не ті, що хоч хорують або зі старости не можуть самі за себе подбати, та бодай мають дах над головою і кутик при родині, де найдуться хоч яку послугу та можуть хоч і бідно докінчити своє земне життя. А є по наших селах та по містах і місточках богато таких, що ні самі на себе вже не годні нічого запрацювати ні добитися чи допроситися кутика, деб могли свого віку дожити. Се по правді — найб днійші. Щоби таким бездомним і безпомічним подати помічну руку, зродилася думка оснувати законне згромадження з таких осіб, котріб з любови до Христа посвятилися на всі труди й жертви, яких буде вимагати така тяжка послуга коло найбіднійших. І не тілько сама послуга, а і старання про засоби на їх утримання на випадок, як забракне милосердних датків. Охочих до такої посвяти між нашим народом не бракує. Як у инших народів е безліч таких захистів убогим, сиротам, калікам, хорим — і скрізь милосердний Ісус має до їх послуги повно законних згромаджень і законних душ, так багато є таких душ і між нашим народом, тільки треба їх вибрати і зібрати і дати їм те, чого від таких душ жадає Христос і їх нелегке звання. Ось з такою метою засновалося законне згромадження СС. Мироносиць і в такій то законній Божій родині опинилася Настуня, з початку в Кристинополи, опісля в Підгірцях, куди Згром. СС. Мироносиць перенеслося“.

Про життя С. Анни в монастири, її переживання та почування в сій рецензії не згадую, відсилаючи читачів „Н. З.“ до самої книжочки. Не можу одначе здержатися, щоб не навести зі „Споминів“ пару нарисів дуже характеристичних:

„Раз питає Анну сестра: „Як думаєте сестро, чи то можна прийти до повного спокою душі?“ С. Анна подумала хвильку і каже: „Чи можна дійти до такого спокою, щоб душею нічого ніколи не захитало, то здається мені, такого спокою тут на земли не найдемо, навіть в законі. Та нам повинен вистарчити такий спокій, що випливає із статочної згоди нашої волі з волею Божою. Як виконаємо все, що до нас належить, чи воно велике, чи мале, чи тяжке, чи легке, в добрім намірі маючи на оці тільки Божу славу, тоді будемо мати зовсім вистарчаючий душевний спокій“.

Або се: „Як ви молитеся і за кого С. Анно?“, питала її раз одна сестра. „Молюся — відповідає С. Анна — „от, як вмію, за всіх і за нікого. Де я могу знати, які хто має потреби? Молюся і ті всі молитви складаю до стіп Ісуса і кажу Йому: маєш Ісусе вдовину лепту і розділюй Сам, кілько і кому потреба; що душам в чистилищи то душам, що грішникам то грішникам, що вмираючим то вмираючим“. „А за себе молитеся? — питає сестра. „І за себе також. Прошу о любов і о терпіння з любови до Ісуса“.

Дорога терпіння і хреста се була улюблена пісня її серця, зміст її молитви, напрям її законного житя. Ось уривок з її дневника, писаного прозою і мережаного віршами:

„Бажаю царського віночка. Не зі срібла, ні золота, а з тернини, такого самого, яким Ти Ісусе був вінчаний“.

Як квітка вяне й гине без коріня
Так душа вяне без хреста-терпіння.
Як квітка з коріння гарно розцвитається
Так душа з терпіння в любови змагається,
Терновим вінком душа оповита,
Мов рожа принадна, пахуча, розвита.

Добрий Ісус не відмовив своїй обручниці тої особлившої одежі, якої її душа так дуже бажала і до неї допрошувалася, одежі хрестного терпіння.

С. Анна в листопаді 1921 р. впала в тяжку недугу, з якої вже до своєї смерти (б. IV. 1923 р,) не піднеслася. І монаші обіти зложила вже на смертельній постелі.

„І сама та тяжка і безнадійна недуга показалася пречудним злетом чистої душечки С. Анни до тої любови свого небесного Обручника, яку можна зискати тільки за ціну геройського терпіння. Її недуга заснідчила і потвердила як можна найвиразнійше ті душевні зітхання С. Анни до хреста і за хрестом, які зараз по вступленню до СС. Мироносиць розпалили були її серце і стали основою її дальшої служби Господеви Ісусови; не були самим тільки зітханням зовнішних почувань, а були дійсним прошенням сильної волі терпіннями уподібнитися Христови і терпіннями йти в любові зі ступня на ступінь...“

„Була се мученица і ще щось більшого і вищого як мученица. Мученици гинули від меча, чи від звірів, чи від вогню і хутко кінчили своє життя. С. Анна довше як півтора року горіла на стосі невимовних страдань, безупинно, без скарги, без найменшої пільги, без бажання невинної потіхи“...

Читаєш дальші стрічки Споминів, де сказано про перебіг тяжкої недуги і рани, з яких кров добувається і дивишся з подивом на ту глибоку віру та спокій, з якими С. Анна переносила жахливі терпіння так, що „ніхто ніколи не чув від неї ні стону, ні бажання, щоб їй полегшало, щоб її муки скінчилися“ і мимохіть повтаряєш: „се цілопальна жертва болізни“ Злет чистої душі на крилах терпіння до Бога...

На тім скінчивби я мої виписки і враження з тих Споминів — та чогось насувається сама з себе думка порівнати християнське життє з надприродної віри, самовідречення і пожертвования в терпінню сеї С. Анни чи другої монахині — з тим, як теперішній зматеріялізований світ глядить на всяке терпіння, як панічно його боїться, з яким страхом утікає від всякого хреста.. Звісно чим хто більше приляг до землі, тим меньше хоче думати про надприродне життя дужі, про позамогильне істнування в вічности; чим хто менше жиє з віри, тим більше жахається терпіння... Знаю одну родину (у Львові), яку навіщують допусти, смутки, нещасливі пригоди, невпинно, мовляв з хати не виходять. Голова родини, чоловік великого інтелекту і глибокої віри, пояснює мені: Бо ми маємо в нашому роді святу (монахиню, уважану такою і почитану такою в монастири її законними сестрами), то вона нам в небі випрошує хрестів у Бога, щоб ми про Него не забували,.. Як то рідко в теперішнім часі стрінути людину, яка вміє з віри глядіти на терпіння!

Книжочка видана старанно з 4 візерунками. Друкарських похибок ні сліду, Мова чиста, народня. Моє субєктивне відчування духа української мови, потверджене знаменитим знатоком української мови письменницею на Великій Україні, О. Курило, каже мені, що український народ уживає слова „але“ тільки при питаннях (Але? Бігме!), а в тім значінню, де ми звикли вживати з польського (ale, lecz), вживає „та“ або „а“ (але на селі інакше — та на селі інакше; не тілько пригадує, але і засвідчує — а і засвідчує). Замісць слова „жадний“ вживати „ніякий“, бо „жадний“ приходить тільки в значінню „спрагнений“. Заіменик „котрий“ приходить в питаючих реченнях і в значінню питаючім (котрий з двох?), а в релятивних реченнях має бути „який“ або „що“. Слово „роскіш“ заступати словом насолода. Приіменика „для“ українська мова майже зовсім не знає (з християнської любови для найбіднійших — до найбіднійших, придасться хустка для иншої дівчини — иншій дівчині, на иншу дівчину, для нас — нам). Зрештою сі дрібонькі мої замітки, як сказано, субєктивної натури, відносяться не так до Споминів, як в більшій мірі до загалу українсько-галицьких письменників і редакторів, в нічім не уймають великій цінности книжочки.

*

Примітка: Думаємо що заіменником „який“ не вільно заступати заіменника „котрий“, бо значіння їх зовсім ріжне.

—o—

Коляда „Рідній Школі“!

Український Народе!

Як що року перед Різдвом Христовим, так і сього року витає Тебе „Рідна Школа“ з колядою: Бог Предвічний народився! Надходить хвиля, коли понад українськими тихими полями й лісами, снігом та тугою окутаними, морозом та жалем скованими, засяє рокове світло Різдвяної Зорі. Нехай її проміння, що продруться крізь вечірні сумерки, розбудять живу думку про невміручість народньої душі. Нехай вдарять вони ясною заграваою по вікнах кождої української хати. Нехай огрівають душу, втомлену сумнівами. Нехай запалять невгасимий огонь віри в серці кожного Українця й поведуть його думки та його тугу понад дорогі могили та білі хрести у ту вимріяну країну народнього ідеалу і скажуть йому:

„Рідна Школа, в якій виховується українська молодь, жде на поміч, кличе на трівогу, — вижидає щорічної коляди!“

Свято Різдва — це свято обновления. А хто зможе краще обновити народ, придбати йому гарнійшу майбутність, як не молодь, та надія, той цвіт нашого народа? Таку молодь, таких майбутніх трудівників народові образує й виплекує „Рідна Школа“. На Різдво небеса й земля радуються, небеса Божою славою, а люде доброю волею і щедрим серцем. А хтож має щедрійше серце для свойого молодого покоління, як не Ти, Український Народе?

Головна Управа „Рідної Школи“
(у Львові, Ринок, 10).

Про важність апостольства преси. Апостольство преси важне, бо по перше: вона всюди доходить. По друге: добру пресу читають навіть такі, що не хотять слухати евангельського слова з уст священників. По трете: бо вороги Христові невсипущо й завзято поширюють злу пресу (злі газети, злі книжки).

*

„Злі газети се немов акційні предприемства для викорінення віри, обичаїв і правдивого патріотизму“.

З політичної азбуки

An nescis, mi fili, quantilla prudentia populi ducantur? (За папою Юлієм III.)

Знання письменної символітики у формі малої й великої азбуки є для одних (тих, що сей секрет збагнули) найпершою передумовою людської культури, для инших (тих, що їх зовемо неграмотними, анальфабетами) — недосяжним мистецтвом, входом у царство мудрости, для них зачиненим. Ся й та порода людей — то нормальні явища грюмадянського життя: все одно, чи річ у звичайнім умінню читати й писати, чи під азбукою розуміємо найперші основи кождого знання, кождої вмілости й кождого мистецтва, будь се математика, хліборобство, язикознавство будівництво, банковість, політика й т, ин. Один пізнав сі мудрощі й орудує ними по своїм силам; для другого вони семипечатними книгами, в які він не встряває, здаючися на авторитет инших. На-жаль, є ще третя порода людців — таких, що вспіли вивчити тілько частину азбуки, звичайно меншу частину малої азбуки, одначе самі зараховують себе до "повновчених" і всюди яко такі пишаються. А звісно, хто не вивчив усіх письменних символів як слід, той при читанню не в самому тілько наголосі помиляється, а при писанню не самими тілько правописними помилками значить свій слід. З таких недовчених більші вороги дійсного знання й мистецтва ніж із цілком неграмотних: вони, сі перші, тілько компромітують правдиву науку і вмілість,

А котра ділянка громадянського життя більше родюча на такі недовчені голови, що то всеї азбуки не збагнули, а беруться читати й писати (навіть не для самих себе, а навчаючи инших!), як не ділянка політична? Де в сьогоднішних ніби-демократичних часах більше розпаношилося неуцтво як не в політиці і політичній журналістиці? Дослівно: розпаношилося! Бо коли дійсно освічена, широким знанням і глибоким розумінням знаряджена людина з правила скромна — бо знає обмеженість людського ума — то такий неук присвоює собі манєри авторитету, Катона-сторожа громадянської моралі, реформатора споконвічних правд, революційного пророка...

Полуграмотні політики й журналісти найбільше люблять т. зв. „шляґворти“, гасла, особливо ті, що взяті з чужих мов для них на-жаль незрозумілих, або з наук для них неприступних. А що вони притім відносні слова розуміють не в дійсному значінню, а по своїм власним „особым соображеніям“— се найприродніша річ у світі. Достоту, які ті невмирущі типи наших сільських дядьків, що в таких словах як „фізик“, „кільометер“ (ґеометер) або „суфраґан“ видять смертельну образу і відповідно до сього на них реаґують... До такого каміння преткновення наших недоспілих політиків і публіцистів нележить безконечна низка слів і понять узятих не тілько з клясичних мов, як приміром: націоналізм, соціялізм, реґіоналізм, реалізм, лібералізм, клерикалізм, фашизм, автономія, федерація, демократія й т. и., а й таки рідних, в роді: самостійність. соборність, самоврядування, єдиний фронт, евразійство й под. Переходити на сім місці всі ті вовчі доли нашої політики й публіцистики значилоб писати енцикльопедію всіх політичних наук; воно булоб і безцільне, бо не одиниці вчаться чогось, а тілько покоління: сучасні нам невігласи ще не зараз зійдуть зі сцени, щоб зробити місце новим людям. Все таки, для характеристики сучасних обставин нашого національного життя, не буде хиба зайвим спинитися на вибраних примірах з богатої скарбниці розпаношеного у нас політичного анальфабетизму.

1. Льояльність і боротьба.

Про політичну льояльність як проблєму державної політики писалося у нас принагідно недавно (ч.99); коли сьогодні вертаємо до неї, то до сього спонукує нас окремий випадок. Недавно відвідав нашу редакцію заступник польського „Wszystkie Stronnictwa“, що виходить в Варшаві і мав розмову з редактором „Н. Зорі“ на тему програми й тактики УХО. Як звичайно в таких випадках буває, чужий розмовник не цілком второпав сенс одержаних інформацій; та вже на карб польської журналістичної ноншалянції треба покласти те, що всупереч негайному спростуванню нашого редактора зміст розмови був пущений в курс таки в первіснім хибнім концепті польського розмовника. Та не в сім головна річ. Інформація про УХО. не припала до вподоби двом українським орґанам: радикальному „Громадському Голосови“ і большевицькій „Раді“, одначе не за те, що в польськім комунікаті було подано фальшиво або недоладно, а за два „гріхи“: один той, що наш редактор нічого не говорив про політичні домагання неполітичного УХО.; другий — що він смів сказати: „Ми, як льояльні горожане держави, вимагаємо від неї“ і т. д. На думку одного з сих наших суперників, ми сим способом ломимо „одноцільний національний фронт“, на погляд другого — ми є „апостолами рабства“. Про перший із названих висше „гріхів“ нема що говорити — він занадто безглуздий, та про другий хочемо ще сказати кілька слів, для наших читачів очевидно.

Отже наші суперники розуміють під словом „льояльність“ — один „угоду“, другий „рабство“, а оба очевидно національну „зраду“. Значить, наше слово „льояльність“ вплинуло на два відлами галицько-української преси цілком так само як слово „ти суфраґане“ на нашого бойка, і — бучком по голові! Не перший се приклад неграмотности наших земляків в політичній термінольоґії, та знов годі щоб він безконечно поновлявся.

Слово „льояльний“, „льояльність“ (loyal, loyalement, loyalisme) французьке середньовічне й означало первісно те саме що латинське legalis — законний (фр. loi, анґ. law, лат. lex), одначе вже рано для сього останного значіння витворилося окреме слово légal, натомість loyal, почало означати й досі означає: ширий, свобідний, чесний, доброї віри, а в дальшім значінню: вірний. Політичний характер сього останнього значіння пр. у Франції навіть незнаний, тілько спеціяльно в Анґлії, де в XVII. і XVIII. вв. „льояльними“ називано прихильників королівського роду Стюартів. Поза Анґлією се слово не мало й не має жадного особливого політичного значіння; воно наскрізь конвенційне. Найкрасше се зрозуміти з кількох прикладів. Отсе льояльним може чи має бути не тілько низший до висшого (в середніх віках: васаль до сюзерена), а й навпаки — старший до молодшого (король до підданого). Одним словом, льояльність вимагає обопільности, як кожда законність; нарушення льояльности з котрого небудь боку звільняє другу сторону від обовязку зберігати її. Славні-ж були в середніх віках конституційні постанови про те, що нарушення закону володарем увільняє від присяги підданих і позволяє їм зі зброєю в руці доходити своїх прав. Сьогодні подібну ціль сповняють конституційні ґарантії, закони про відповідальність урядів, трибунал стану і т. ин. Одначе й сьогодні поняття льояльности цілком не містить у собі того, щоб звязані нею сторони необхідно жили в згоді. Бо і боротьба, яка вона не булаб, від парляментарної, вічевої, публіцистичної, почавши, на спортовій грі, оружнім двобою, а навіть війні й революції скінчивши, може бути льояльна або нельояльна.

Так ось прим. посол Полякевич був нельояльний супроти посла Хруцького; боксер може до схочу гримати суперника в груди, а навіть в обличча, одначе буде здискваліфікований як нельояльний, коли вдарить у живіт. Стріляння в війні на шпиталі під червоним хрестом, на необсаджені церкви, на мирних жителів є нельояльностю, натомість коли при помочи бомб і отруйного ґазу нищиться цілі армії, твердині і воєнні кораблі, противник не перестає бути найльояльніший у світі: він перестерігає принятих т. ск. лицарських правил у боротьбі.

Переходячи до наших політичних обставин, видимо те саме. Льояльність горожан супроти держави вимагає згори льояльности держави супроти горожан, і тілько в міру тої льояльности. Льояльність горожанина основується на виконуванню законів, плаченню податків, військовій службі; вимаганаж у заміну льояльність держави супроти горожан вимагає, щоб закони були для всіх однакові, щоб орґани держави самі точно берегли законів, щоб давали горожанам опіку, поміч і т. ин. Не далеко забігаючи, ось у різдвянім числі одної польської ґазети читаємо заяву одного з воєводів: „Українська людність у своїй масі здає собі справу з льояльного відношення польського громадянства й уряду до її культурних, національних чи реліґійних потреб“... Очевидно, се ще дуже велике питання, чи те льояльне відношення польського громадянства й уряду є в дійсности, чи тілько в переконанню даного воєводи; одначе тут важне те, що й високий державний заступник уважає самозрозумілим, що й держава і державна нація також обовязані бути льояльні. Бо й по правді, як безглуздий буде той горожанин, що вимагатиме від держави охорони його майна, виконання вигідного для нього закону, признання йому матеріяльної помочи в формі кредиту чи посади — взагалі льояльного відношення до нього — а сам одночасно буде голосно кричати, що він із свойого боку ані не гадає бути льояльним; так само самовбийчий буде той уряд, що вимагатиме льояльности від горожан, а сам ломатиме закони і буде мати дві чи три міри в трактуванню тих горожан.

Поза сим льояльність не вимагає ані любови, ані „угодовости“, ані жадних векслів на безоглядну вірність у всіх часах і обставинах без застережень. На перешкоді льояльности не стоїть жадна опозиційна тактика, ані скарга на урядові практики перед міжнародним форум С. Н., а в виїмкових обставинах — навіть революційна діяльність (так було в осени 1918 р.). Одним словом льояльність у політиці так само необхідна, як у ґрі, у спорті, в товариськім життю, в поєдинку, на війні, взагалі всюди.*) Се той fair play. що все і всюди відріжняє вільну культурну людину від дикого варвара і від раба.

*) Прим. Альзасець Беноа що з національних мотивів стріляв до французького прокуратора і сам добровільно зголосився, показався льояльним у революційній методі боротьби.

—o—

З 70 замітних держав на земній кулі 52 піднесли по війні цлову тарифу. Можна було припускати, що се зменьшить міжнародну торговлю, тим більше, що в тих 52 державах є майже всі торговельні народи. Тимчасом сталося інакше.
(Президент Америки Гувер).

*

„Було тільки дуже мало таких державних мужів, котрим не помагала в політиці якась Егерія, інтелігентна і віддана.“ (Пієр Вебер).

*

„По т. зв. стабілізації живемо тепер в періоді півінфлянції.“ (М. І. Бонн).

Ідеал католицької школи

(Голос німецьких епископів).

Рік-річно німецькі католики влаштовують т. зв. „Schulsontag" зн. одну неділю присвячують шкільним справам. Є це звичайно остання неділя посту перед Різдвом І. Х. І сего року з приводу „шкільної неділі" баварські епископи візвали вірних до молитви й жертв на католицьку школу та зясували ідеал тої школи.

Католицький ідеал школи, це така школа, котра повстає, як послідовне здійснення в життю основ католицької віри.

1. Школа служить дитині головно тим, що служить її душі. А душі служить вона тоді, коли старається не тільки про навчання, але й про виховання, творячи методи навчання на основах виховання. Ідеальна католицька школа мусить бути виховною школою.

2. Ціль виховання мусить бути все найвища. Такою ціллю є моральне усовершення. Як учитель так і учень можуть знайти поняття моральної совершенности одинóко лиш в релігійному погляді на світ. Тому релігійне переконання мусить творити підвалину шкільної праці. Ідеальна католицька школа мусить бути школою з релігійним напрямом.

3. Характер та духовий напрям школи означує головним чином і майже виключно вчитель. Тому школа з релігійним напрямом потребує безумовно релігійно думаючого й релігійно високо-стоячого учителя. Учительське звання, це праця в службі Богови, це апостольство, священство, душпастирство в найглибшім значінню того слова. Ідеальну католицьку школу може створити тільки вчитель з душею справді душпастирською.

4. Школа забуває своє властиве пражерело й нехтує своїм найглибшим завданням, коли вважає себе лиш однобічним *державним твором. Учитель відбирає* собі найкращі первні свого покликання, коли вважає себе тільки державним урядовцем. Школа працює над дитиною передовсім по природному закону на поручення родини. Від родини дістає учитель свої права до дитини. Тільки така школа працює добре, котра вважає себе за одно з родиною і котра ніколи не квестіонує родини, як свого повновласника. Ідеальна католицька школа потребує найтіснійшої звязи між школою і християнською родиною.

5. Поручають, як нову мудрість, щоб школа ставила собі найвищою метою любов батьківщини і громадянський дух. Без сумніву це гарна ціль, але не одинока й не найвища. Щоб могти вщіпити в молоді серця любов батьківщини, насамперед треба здійснити щось вище; молода людина мусить потрафити побіджувати темні сили внутрі себе самої і в окружаючім світі і мусить мати спроможність давати відповіді на великі питання життя. Ідеальна катол. школа домагається уздібнення молоді до ясного погляду на світ і до моральних життєвих побід.

Ось такий наш ідеал школи! (КАП).

—o—

Гарний підручник для шкіл

Преса доносить: Державне видавництво в сов. Росії видало шкільний підручник ґеоґрафії, котрий одначе аж по його виході в світ поручило переглянути спеціялістам. Ті переглянули і зложили такий звіт: В підручнику є поверх 200 блудів, а на долучених до нього ґеоґрафічних картах ріки й цілі области попереставлювані, границі „заокруглені" довільно й вирисовані навіть зовсім неістнуючі зелізничі лінії! Словом — гарний підручник для шкіл...

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець про Католицьку Акцію (КАП). Св. Отець, у відповіді на просьбу Кардинала Бертрама, *післав* йому письмо, в котрім визначив напрямні практичного переведення католицької акції в Німеччині. Завданням акції є „приспішувати Царство Г. н. І. Христа. Коли приспішиться його, тоді дістанеться те добро, що є найвищим для суспільства й узискається ті добра, що належать до обсягу дібр горожанської спільноти й мають назву дібр політичних. Те все Католицька Акція може й повинна осягнути, якщо, заховуючи належний послух законам Божим і Церковним, цілком стримається від горожанських, світських, партійних стремлінь". Папа ще раз підчеркує, що Кат. Акція „в ніякому разі не вмішується у прямування партій", хочби ті партії складалися з католиків, але заховує послух епископам, „хочби їх вказівки не відповідали партійному керовництву та партійним інтересам".

Взірцеву католицьку орґанізацію в Берліні веде о. др. Карло Зонненшайн. В її обсяг входить передовсім студентська читальня зі щонедільними відчитами, секретаріят студентської суспільної праці, студ. бюро праці з відділом мешканевим, Апостолят преси з орґаном „Das katholische Kirchenblatt" і ин. Цей орґан має для душпастирської праці серед берлінських католиків велике значіння. Редаґує його сам д-р Зонненшайн та сподіється довести його наклад до 150.000 прим. „Доля католицького Берліна в найблизшім десятиліттю це доля того часопису" — сказав його заслужений редактор.

Папська Консисторія. (і. л.). На тайній Консисторії, відбутій в грудні, висказався св. Отець в промові до зібраних кардиналів з як найбільшою похвалою про педавний Евхар. Конґрес в Сідней та про працю епископів місіонарів і сестер монахинь в Австралії. Відтак кардиналам - діяконам Біслєтті й Сінчеро (Секретар св. Конґреґації для Сх. Церкви) надав титул кардиналів-пресвітерів і номінації від останньої Консисторії аж до цеї включно. Спис обіймає понад 130 осіб. На місце пок. кард. Де Ляя, іменував св. Отець кардиналом-еп. Сабіни к. Риму кардинала Сбарретті. Зі східних затвердив 4 вірменських епископів.

Місіольоґічний курс для учительства, уряджений був у Познані в двох останніх днях грудня під протекторатом кардинала з такою програмою! 1. Місійна ідея в історії Церкви (викладав світський прелеґент п. С. Ясельский). 2. Місійна ідея в науці катол. Церкви (о. К. Ковальский). 3. Орґанізація місійної праці в катол. Церкві (о. Абт). 4. Місійна праця в школі (о. Кірштайн). 5. Зацікавлення шкільної молоді місійними особистостями (світський п. Ф. Сервінський). 6. Способи, як заінтересувати учителів і молодь місійною працею (о. Круль). Другого дня: Служба Божа і слідуючі лекції: 1. Методика місійної науки в поодиноких предметах (світська лекторка пані Дзеґецка). 2. Практична показова лекція (світський лектор п. С. Кітка). 3. Місійний фільм (світський лектор п. Міхалік). Такою працею підноситься лат. Костел.

Проти неморальної моди в Болґарії (КАП). Болгарський міністер освіти видав розпорядок, котрим зобовязує учительки носити в школі довгі, однобарвні сукні, запняті на шиї. Також і учениці мають носити відповідний одяг. Нарушення розпорядку карається негайним звільненням учительки з посади.

Католики в Палестині (КАП). З оповіщення Єрусалимського Патріярха виходить, що число католиків у Палестині є 31.000, а в Трансйорданії 7.347.

З орґанізаційного життя

В **Сокалі** відбулася дня 27. XII. 1928. довірочна нарада священиків з цілого повіта, скликана орґанізаторами УХО-ії в Белзі і Сокалі. Виголошено два реферати: Праця священика під теперішну пору (о. Кулинич) і „Про пресу" (о. Кохалевич з Белза). Третий реферат за для браку часу відложено на слідуючий зїзд. В дискусії по рефератах, в котрій забирали голос Впр. о. Пл. Мартинюк, ігумен ЧСВВ в Кристинополі, о. Кашубінський з Угринова, о. Симко з Завишні і пр. сконстатували присутні потребу тіснішої орґанізації священства в повіті і в тій ціли основано повітовий священичий кружок Укр. Христ. Орґанізації. В склад Управи тогож кружка входять: о. д-р Т. Вергун, головою, о. Гела, о. Кашубінський, о. Симко, о. Кулинич. Для навязання тіснійшого контакту з священством цілого повіта ухвалено робити частійше священичі зїзди, голосити реферати, приєднувати членів, пренумерувати і ширити католицьку пресу та продумувати способи для успішнійшого душпастирования і громадянської праці в повіті. По цій священичій нараді можна сподіватись, що католицька акція в сокальськім повіті поступить вперед.

Орґ.

Війське. 22. XII. 1928 в свято Непорочного Зачаття Пресв. Діви Марії відбулися о год. 2. попол. на приходстві загальні річні звичайні збори всіх місцевих церковних брацтв і товариств як: Брацтва тверезости, Апостольства Молитви, Непорочного Зачаття Пр. Д. М., тов. Доброї Смерти. Присутних около 60 членів зі слідуючим порядком дня. По прочитанню протоколу з послідних Загальних Зборів і звіту з діяльности брацтв церковних в минулім році, голова Зборів, місцевий о. парох, короткою промовою піддав присутним проект злучити всі брацтва і товариства церковні в одну сильну християнську орґанізацію, якою є під нинішну хвилю УХО, в ціли успішнійшої і інтензивнійшої праці на поли церковно-народнім в дусі і ідеї християнсько-католицькій під стягом Христа і католицизму у нашому народі, а особливо в парохії, що присутні однодушно приняли. Відчитано інструкцію, як закладати і вести кружки УХО-ї і по оживленій дискусії засновано в парохії зі сполуки всіх місцевих церковних брацтв кружок УХО. для обох громад Залуж-Війське.

До Виділу чи комітету цего кружка увійшли отсі члени: 1. о. Петро Андрейчик, парох, голова; 2. Іван Вадяк, госп. і старш. брат церков., заст. голови; 3. Марія Козновська, ревнителька Апост. Молитви, секретарка; 4. Іван Ґінда, мол., скарбник; 5. Анна Ґреґа, II ревнит. Ап. М., кольпортажа часописей і побожних книжок — як „Місіонар", „Правда" і прочі; 6. Іван Ґінда, стар., пом. скарбника. Члени Виділу чи Управи кружка: 1. Іван Скочипець, стар. брат, 2. Іван Ґірняк, 3. Кася Страмик, 4. Кася Ґец, 5. Марія Фака, 6. Йосиф Побережний і 7. Іван Козновський мол. Вибрано тому більшу скількість до Управи чи Виділу кружка, бо брано під увагу кожде істнуюче брацтво церковне, щоби мало свого заступника в управі і кружок обнимає обі громади-парохії Залуж-Війське і присілок пільний Долини, приналежної до парохії. Вписалося покищо 50 членів, які зараз уплатили членську вкладку на рік 1 зол. і 10 гр. на світло брацьке і на католицькі часописи. Зібрані піднесені на дусі обіцяли спільними силами і молитвами працювати над католицизму, попираючи в тій праці свого пароха. Попрошено о. пароха щоб уморальненням цілої парохії в дусі ідеї скористав з реформи ґрунтів ерекціональних і попросив нашого Преосвященого о дозвіл на продаж бодай 3 моргів поля парохіяльного на побудования при церкві чи то дому парохіяльного церковного, чи захоронки, що краще удасться,

що приобіцяв зробити о. парох. Сконстантовано, що шпіхлір брацтва церковного Непор. Зач. Пресв. Д. Марії розпоряджає днесь 52. кірцями вівса, який розжичаєся на час передновку членам брацтв за відсипом 4 гарців з одного кірця.

На тім Збори о год. 5. попол. закінчено.

О. Петро Андрейчик, голова. **Марія Козновська,** секретарка.

—o—

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 364 14-?

о. Д-р Йос. Застирець.

Цісар Йосиф II. і автор Блюмавер

Як цісар висварив автора травестованої Енеіди.

Мабуть кождий ґімназист знає, що наш поет Іван Котляревський перелицював славну Енеїду Вірґілія на взір травестій „Енеїд“ Осипова і Блюмавера. От про цього Блюмавера, що був колись у Єзуітів а потім як поет всадив сих Єзуітів у своїй „Енеїді“ до пекла, хочу подати цікаві речі а саме як його повчив цісар Йосиф II., щоб він не ображував релігійних почувань віруючих людей.

Цісар часто читав його дотепні вірші і нераз сміявся широ. Одного разу явився Блюмавер у цісаря на авдієнції в справах цензури й оповів при тій нагоді цісареви пікантну, свіжу поведінку одної простенької віденської служниці, яка пішла перед цісарську палату, щоб побачити папу, який приїхав був до Відня і щоби стати участницею благословення Святійшого Вітця. Вернувши домів, оповіла своїм панам, що перед цісарською палатою були тисячі людей, які чекали на благословення. Вкінці вийшов — казала вона — оден чоловік на балькон і правою рукою (тут служниця наслідувала рух правиці акції благословення) дав знак, що нині нічого не буде, почім люде розійшлися.

Цісар сміявся з наївности дівчини та незабаром прибрав суворий і поважний вираз обличча і почав картати поета Блюмавера: „Але мені оповідали, що ви були присутні при уділенню благословення і не зняли капелюха.“ На те сказав Блюмавер: „Ist der Segen gut, so dringt er durch den Hut“ (цебто: Коли благословення добре, то перейде і через капелюх). Ті слова сильно вразили цісаря. Він остро скартав письменника і пояснив, що се не тільки нерозумно але й невідповідально та каригідно так нехтувати честь, яка належиться релігії і релігійним звичаям.

„Я з вас цілком невдоволений і застерігаю собі, щоб ви на будуче не робили таких наруг. І мушу вам ще сказати, що знаю також о тім, що в часі процесії Божого Тіла на площі св. Стефана в одній нарожній каменици все оден чоловік звик виглядати з вікна в високім, вузькім, соломянім капелюсі на голові. Тепер будьте так добрі, йдіть собі до вашого заняття і задержіть собі добре в серці те, що я вам сказав“.

Завстиджений поет спустивши очі вийшов як приголомшений по тій авдієнції у цісаря Йосифа II., котрий мав опінію дуже ліберального чоловіка.

„Приповідку: Дурний має щастя — видумали лінивці слободухи, щоб показувати иньшим: Мовляв, ми мудрійші, тільки щастя не маємо.“

Що зроблено для наверненія Сходу?

(Кілька фактів з останних літ).

Папа Пій XI. спішить на поміч навіщеним голодом в Росії 1922 р., закладає рос. колеґію в Римі, підпомагає Орієнтальний Інститут, основує спеціяльну Комісію для рос. церковних справ, дає дозвіл західним Чинам творити свої галузи східного обряду і т. д. і т. д. Західні католики опікуються убогими еміґрантами з території б. Росії, студіюють їх мови й звичаї, видають богато книжок і часописів присвячених православному Сходови, виявляють богато доброї волі працювати для справи зєднинення Церков. — Росіяне навертаються дуже поволи (еміґрація). Вони є головні провідники для західних у всім, що відноситься до б. царської імперії. До польських змагань на Волині ставляться переважно ворожо. А як ставляться до цеї акції (не лише на Волині) Поляки і як Українці, про це хиба не треба писати, бо це відоме.

Якби воно й не було, але ми повинні трохи більше цікавитися тою справою: слідити за кожним рухом на Заході, збирати відповідні матеріяли, зрозуміти „східну душу“, користати бодай з ошибок інших, щоб самим в них не попасти. Словом з чинати й собі працювати вже заздалегідь, бо інакше ніколи не будемо приготовані. А стрічена нагода у відповідній порі звичайно ніколи не вертає! І. Л.

Веселих Свят желаємо нашим Передплатникам, Читачам, Прихильникам і Противникам.

НОВИНКИ

Місяць січень се місяць призначений для поширення католицької преси. Що Ти зробив(ла), Брате і Сестро, для тої преси?

„Нова Зоря“ виходитиме в 1929 р. редаґована на тих самих засадах і тим самим Комітетом в тій самій цілі — поширення Укр. Християн. Орґанізації з католицькою ідеольоґією. Заголовок примінено до форми західно-европейських орґанів, котрі мають заголовки скромні розмірами. Тим ті заголовки не тільки більше естетичні, але й причиняються до заощадження місця.

Редакція просить Дописувачів вибачити, що не всі праці, прислані до святочного числа, могли бути поміщені. Не увійшли до сього числа особливо праці прислані за пізно (ми ломали число вже у второк), або коли на одну тему прислано більше статтей. Слідуюче число вийде по святах в звичайнім обемі 8 стор. з недільною датою.

ЖЕРТВИ. На політичних вязнів передав Впреосв. Йосафат, Еп. Перемиський 20 долярів присланих на ту ціль нашим гр.-кат. Ординаріятом в Філядельфії.

„РОДОҐАН“ — ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 43.

Чи буря котиться горою
Чи зашуміли так вітри?
Ні! Се народ пливе юрбою
Куди? на Ринок 43! —

Там все є: коци і обува,
Плащі жіночі і сукно,
Одежа, суконки на міру,
Мужеськ вбрання, полотно,..

Земляче любий, не журися
Кепкуй із власної біди
На львівський Ринок потрудися
До „РОДОҐАНА“ просто йди!

Там все дістанеш, ще й на сплати,
І в тебе більш жури нема!
На десять місячні виплати
Спішись! Не гайся! Вже зима!

1—2

Від Видавництва „Нової Зорі“

Кождого нашого передплатника, котрий одержить се число в двох примірниках, просимо не змарнувати другого примірника, тільки дати або переслати його такому знакомому, чи знакомій, по котрих можна сподіватися, що вони запренумерують наш орґан. Се оден зі способів поширення нашої преси й ідеї. Кромі того залучаємо аркушики до списання адрес приєднаних передплатників і чеки для прислання передплати і залеглостей.

—o—

Що значить точність? Хто присилає цілорічну передплату зараз з початком року, той причиняється до устійнення накладу часопису й дає можність замовити співробітників тай тим скріпляє орґан. Хто спізняється з передплатою, той ділає якраз навпаки, — хочби не знати як гарно говорив про вагу преси і хвалив орґан.

Одинока українська відливарня дзвонів

Михайла Брилинського

вул. Замарстинівська ч. 41. Телеф. 63-56 (власний дім).

Відливає мельодійні дзвони довільної величини з найліпшого металю о чистім і звучнім голосі, під порукою чистої гармонії, як також витревалости. — Купую розбиті дзвони на жадання переливаю на нові. Відливаю з усяких металів підливи, як бронзівничі, машинові, будівельні, плоскорізьби, фіґури і т. п. — скоро, солідно і на догідних условях. 357 9-10

Есперанто запровадять у двох ґімназіях у Варшаві на приказ міністерства як надобовязковий предмет на разі на спробу.

Суддів у Польщі є тепер 3.500. У звязку з новим декретом число їх буде побільшене на 3.600

Великі маси пшениці розвозять по всім світі продуценти Арґентинии й Австралії. Се обнижує ціну пшениці на світовім ринку.

Відомий з солідности

МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських

І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)

поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пульовери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 9-20

Від Брацтва Христ. Любови

Брацтво христіянської любови при церкві ОО. Василіян у Львові, яке для ідеї христ. милосердя гуртує коло себе многих добродіїв, свідоме своєї повинности зглядом всіх своїх добродіїв, при кінци сего року складає щиру подяку наперід усім членам, котрі правильними місячними датками підпомагали Брацтво в його харитативній акції, а також і нечленам, які зложили свої одноразові дарунки для наших дітий. Головно дякує о. Ігуменови монастиря ОО. Василіян у Жовкві за подарованих 50 кґ. яблок, фірмі Осипа Стефановича ул. Галицька ч. 16 за велику знижку при закупні, Пекарні Малицького Янівська 77 за 50 колачів і Теодорови Пявка (склад вудженин) ул. Руська 16 за щедрий даток в грошах. Усім тим і иншим добродіям складає отсим Брацтво Хр. Любови побажання веселих свят і щасливого нового Року.

Провідник Брацтва.

ЦУКОРНЯ „ВЕНУС“ ЛЬВІВ Краківська 15, поручає на ялинку величезний вибір: **бомбонєрки і чоколядові прикраси на деревце.**

Квестіонар

Просимо Вас відповісти в листі на отсі питання:

1. Як довго (від коли) читаєте „Н. Зорю“?
2. Що Вам в нашій газеті не подобається, а що подобається? — (Написати котрі статті, або хоч про що вони писали).
3. Що Вам найбільше долягає і що Вам цікаво булоб знати, то є, що Ви хотіліби, щоб газета пояснювала?
4. Які ще газети читаєте і де? (В дома, у знайомих, чи в читальні?)
5. Котрі газети передплачуєте?
6. Котра газета найліпше Вам подобається і чому?
7. Котрі газети приходять до Вашої місцевости та в якій скількости? Котру газету найбільше у Вашій місцевости читають і чому?
8. Чи складаєте річник (комплєт) „Н. Зорі“?

Як не можете, або не хочете відповісти на котре з тих питань, то просимо його опустити, а відповісти на инші.

Відповідь у листі просимо прислати на отсю адресу:

„НОВА ЗОРЯ“,
Lwów, Кльоновича 8, II. п.

Пригадка: Дорогі Брати та Сестри! Не забувайте, що в культурних народів всякі квестіонарі находять відповідь, бо не відповісти на письмо таксамо нечемно, як не відповісти на добре слово поздоровлення. Просимо також о відповідь наших ВП. Читачів в Канаді, Америці та Бразилії.

Редакція „Нової Зорі“.

—0—

ВСІМ СВОЇМ КЛІЄНТАМ бажає Веселих Свят та щасливого Нового Року ФОТОҐРАФ Левко ЯНУШЕВИЧ, Львів, вул. Вінц. Поля ч. 1. — Тел. 59-60.

З нашого промислу

В 1922 році повстала в Перемишлі українська фабрика цукорків „Фортуна Нова“. Ділянка в нашій промисловости ще ніким досі ненарушена, отже безконкуренційна. Здавалосьби отже, що заістнують всякі вигляди на її розвиток і то тимбільше, що Управа тої фабрики поставила собі заздалегідь за свою ціль давати нашій суспільности товар доброї якости і по цінах не дорозших від рівнорядних фабрикатів великих конкуренційних фабрик.

Як кождий початок тяжкий, так і в фабриці „Фортуна Нова“ не було інакше. Був він дуже тяжкий, бо зачалося майже з нічого. Ініціяторка тої фабрики пані Авдикович-Глинська не маючи ніякого закладового капіталу, мусіла продати свою машину до шиття, щоб закупити кількадесять кґ. цукру до виробу перших цукорків. Цукорки вироблювано з початку ручно і роздано велику скількість цукорків в ціли запізнання ширшого загалу з фактом істнування фабрики і її виробами. І так поволеньки в черепашім ході почала фабрика впроваджуватися. Щоб одначе здобути собі в якийсь спосіб більший збут, переноситься вона в 1923 р. до Львова, де по ріжних перепетіях і завдяки матеріяльній підмозі Ексц. Митр. Шептицького удається їй перейти з ручного до машинового виробу цукорків, який є о много видатнійший і дешевший.

Мимо того тяжко приходиться той збут здобувати, бо коли товарови що до якости не можна вже нічого закинути, то не узглядивши обставин, серед яких працюється і капіталів, з якими працюється, закидувано від перших початків аж по нинішний день, що „товар дорогий“.

На таке твердження критики, не поможуть ніякі пояснення укр. фабриканта як прим. те, що до виробу уживається білого цукру, першої якости оліїв, першорядних закрасок та начинок, що товар відмінно від инших робітень виробляється серед великої чистоти, та що вкінци, його ціни ті самі, а навіть дещо нищі від цін тої самої якости продуктів вироблюваних великими чужими підприємствами.

Маючи те все на увазі, Управа фабрики „Фортуни Нової“ запитує проте нинішним усе укр. громадянство, чи потрібна нам фабрика цукорків? Коли потрібна, то чому її наш загал не піддержує? Чому в самім Львові чужі відборці побирають багато більше наших виробів, чим всі склади Нар. Торговлі в краю? Чому чужим вироби „Фортуни Нової“ не видаються „дорожші“, лиш українським купцям? Чому деякі Повітові Союзи Кооператив як пр. Союз в Перемишлі не купують у нас від ряду літ ні одного цукорка?

Тепер, коли фабрика „Ф. Н.“ має всі дані, щоби стати доставцем цукорків для цілого укр. загалу, — для неї питання відповідного збуту се питання бути або не бути. Як кожне машиново-фабричне підприємство, так і „Фортуна Нова“ зможе лише тоді як слід розвинутися, коли її продукційний апарат, який є закроєний на 20 сотнарів збуту денно, буде належно використаний. Тимчасом завдяки згаданій вище байдужности нашої суспільности наша фабрика позбавлена можности такий збут осягнути бодай в приближенню. Показується, що наш 8-міліонний народ купує у нас денно аж 400—500 кґ. цукорків, підчас коли більшу часть свого запотребування покриває у чужих, ворожих нам підприємствах. Наш громадянин купуючи у чужих навіть не здає собі справи з того, що убиває рідний промисл, позбавляє праці укр. робітників, позбавляє фінансової підпори неодну з наших просвітно-культурних установ, знеохочує других підприємчивих людей до закладання нових промислових стійок, а вкінці, що своїм грошем помагає чужому. До чого се доводить, легко предвидіти. Піддержка рідного промислу, як жерела національного богацтва, не повинна бути справою приватного погляду, а національним обовязком кождого свідомого громадянина. Бо хтож зрештою має укр. промисловця підперти? Чи Поляки, які, як національно-карна нація спонукують всіх купців тримати в склепах лише польські вироби? Чи Жиди, що озлоблені на Українців за те, що кооперативи випирають їх зі сіл? Ми думаємо, що сумнівів що до відповіди не може тут бути ніяких.

Звертаємося проте до всього нашого Громадянства з проханням, щоб від тепер присвячувало більше уваги, чим це досі бувало, справі укр. промислу взагалі, а „Фортуні Новій“ з окрема. Нехай клич „Свій до свого“ не буде пустим звуком позбавленим всякого практичного значіння. Нехай не лише наш найдрібнійший купець продає наші вироби, але постарайтеся також, щоб і чужі склепи не мали на продаж инших виробів, лише наші.

Спеціяльно просимо наших Вел. Отців Духовних, як Тих, що зустрічаються безпосередно з селянином, щоб були ласкаві впливати освідомляючо на нього, йому представляли, що злий цукорок це повільне трійло людського організму, це продукт зладжений з поганого, шкідливого, порошком вибілюваного цукру, з крохмалю, з алуну, зі шкідливих фарб і т. п. Такі цукорки, це зародки ріжних хоріб, що точать опісля діточий організм. Наша фірма дає гарантію, що всі її вироби здорові.

І лише тоді, як всі села повикидають зі своїх склепів та домів дешевенькі і шкідливі цукорки, і масово підіпруть свою власну фабрику, тоді при великім обороті зможемо обнизити ціни і дати нашим селянам не лише здоровий, ал і відповідно до його якости дешевий товар.

Управа фабрики.

ОГОЛОШЕННЯ

ЗДІБНОГО РІЗЬБАРА ОРНАМЕНТАЛЬНОГО пошукує варстат уряджень церковних
362a ТЕОДОЗІЯ КОМІСАРУКА 4—5
Станиславів, вул. Круля Яна III. ч. 15.

Професор Університету
Др. РОМАН БАРОНЧ
ординує в хірургічних недугах
383 **Львів, ул. Баторого 36..** 1-3

Др. Марія Криговська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
341 **хиби вимови** 13—20
(гикання, сдухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов.
Скріплювання хитаючихся зубів пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П Т. Урядовцям і студентам значна
375 знижка. Полекші в сплатах. 2—5

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 1—12

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах.** Робота солідна і точна. 342 12-?

В Централі ПАНЧІХ
ПФАУ, Львів, Ринок 19.
найдешевше, бо вхід через сіни.
26a 1—50

Одинока у Львові Робітня ґорсетів
на французький стиль поручає: гумові пояси бедрівки, шліпфери, підвязки, бюстоноші, **опаски,** також **реформи менструальні,** реформи трикотові і шовкові тільки у фірмі:
„ГІГІЄНА“, Р. Кернер
Львів, Пасаж Міколяша над кіном „Уцєха“
345 Телеф. 51-24. 1—15

Вже вийшов II-ий том практичної книги для старшої інтеліґентної молоді
Gustav Keckeis und Josef Schmid
= Der Fährmann. =
Ein Buch für werdende Männer. Freiburg im Breisgau, Herder.
II. Bd.: Mit 154 zum Teil ganzseitigen Textbildern. Lex. 8°
(VIII. u. 328 S.) 1928. 7·50 M.; опр. в полотно 9 M.

Ся книга вказує шлях до духового й тілесного здоровля, учить про доцільні мандрівки, про розумний спорт, веде до промислових варстатів, показує досягнення техніки, оповідає про геройство, про нахил до дослідів, про успіх витревалого змагання, дає вгляд у тайники природи. Одного тільки не знає ця книга: нудьги. Поважний матеріял представляє барвисто і живо.

Замовляти у: **B. Herder & Comp.**
Verlagsbuchhandlung **Wien I. Wollzeile 33.** (Austria)
або: **Verlag Herder Freiburg im Breisgau** (Niemcy).

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ТОРГОВЛЯ

МЯСА

вудженини, товщу, великий вибір ковбаси, шинок, мяса і все що входить в обсяг вудженини.

Все зі здорового чистого вепрового мяса.

Великий вибір святочний!

ТЕОДОР ПЯВКА

Львів, вул. Руська 16. Тел. 59-74

Замовлення з провінції полагоджується відворотною почтою.

378 СВІЙ ДО СВОГО! 1—1

Светери, жакети, костюми гарсонки, камізольки дамські й мужеські, гальки, реформи, **панчохи, камаші, штильпи, скарпети** і т п.

ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.

Підношення очок панчіх шовкових і фільдекосових.

Виконує з найдішого матеріялу дуже старанно й по умірених цінах

Трикотарська робітня В. Лібанської

262 **ЛЬВІВ, Баторого 34, (мезанін).** 28—30

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ

І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; ІІ-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., ІІ. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приниманемо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 37—50

КРАЄВИЙ МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ

„МАСЛОСОЮЗ“

Львів, вул. Костюшки 1а., — тел. 43-86.

ДАЄ ВСЯКІ ПОРАДИ В СПРАВІ ОСНУВАННЯ МОЛОЧАРЕНЬ, ПОРУЧАЄ НАЙКРАЩЕ МОЛОЧАРСЬКЕ ПРИЛАДДЯ — ТА ПЕРШОЇ ЯКОСТИ МАСЛО В СВОЇХ СКЛАДАХ

у Львові: Костюшки 1а, Ринок 10, Зибликевича 49, Личаківська 34, Жовківська 11, Городецька 48
Станиславів: вул. Собіського 28.
Тернопіль: вул. Міцкевича 41.
Стрий: вул. Шевченка 5
Перемишль: Ринок 23.
Самбір: вул. Костюшки 11а.
Коломия: вул. Шевченка 25.
Яремче: (сезоново).
Дрогобич: вул. Стрийська 14.
Зелемянка: (сезоново).
Луцьк: Ягайлонська 13.
Трускавець: (сезоново). 380 1—1

Важне для парохіяльних Урядів, Кооператив, Товариств, адвокатів, нотарів, лікарів і ин.

Вже вийшов і продається по всіх книгарнях, складах паперу і Повіт. Союзах Кооператив 378 2—3

Український Термінар і Калєндар

на рік 1929 **на рік 1929**

який містить м. ин. почтову і телєгр. тарифу, стемпл. скалі, адреси укр. установ і кооператив, адвокатів, нотарів, лікарів і ин.

Ціна 3 зол. — За післяплатою 1·15 зол. дороже.

Замовлення просимо слати: **„Народня Книгарня“, Станиславів, пасаж Гартенберґів.**

Львівське Акційне Товариство Броварів

поручає

НА СВЯТА

свої знамениті вироби

Пиво Експортове ясне

Пиво Баварське темне (подвійно солодове) тільки для любителів темних пив

Портер Імперіяль чорне — поручуване лікарями!

Скрізь до набуття! Скрізь до набуття!

379 1—1

376 1—1

Косметика, Валочки до вікон, артикули господарсько-домові найкорисніше поручає **Альойз ГИБНЕР** 283 1-2 **Ринок 38** Телєфон 25-13.

Земельний Банк Гіпотечний

АКЦІЙНА СПІЛКА

ЛЬВІВ — УЛ. ПІДВАЛЛЯ Ч. 7.

(Власна каменица у Львові, вул. Словацького ч. 14.)

Телєфон ч 3-82. — Дирекція 52-92. — Кто в П. К. О. 149.000.

— Одинокий Український Девізовий Банк —

Полагоджує всі банкові чинности.

Приймає вклади на біжучий рахунок в долярах і золотих і виплачує їх в долярах, або золотих по курсі дня.

Переводить перекази заграницю до всіх країв — зосібна на Україну й до Америки.

Переводить інкасо у всіх місцевостях краю.

Уділює гарантій, акредитив і т. д.

Купує і продає цінні папери.

При письменних запитах долучити на відповідь марку за 50 грошів!

Голочальня найновійших десенів на плюшових плащах навіть знищених — відсвіжування на спеціяльних машинах — переробляння на модний фасон — фарбования футер липським способом

РОБІТНЯ СУКОНЬ

М. ВОЛЯНСЬКОЇ

Львів, Собіського 12, Телєфон 17-04. 291 8-9

НА СВЯТА!!

Найгарніші святочні дарунки як обідові та кавові сервіси, накриття з альпаки і хінського срібла, Фражета

по дуже низьких цінах поручає

378 ФІРМА 1-1

ОЛЕКСАНДЕР ОНИСЬКО

ЛЬВІВ, Галицька 20. (ріг Валової).

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни зниженні! Вибір великий!

139 47-?

П. Т.

Маю честь поручити свою кравецьку фірму

Станислав Курц

у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов. в котрій проваджу окремий відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелерини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.

З високим поважанням

Станислав Курц

кравець мужеський і спеціяліст для П. Т. Отців

326 16-20 **Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.**

ПОЗІР! ПОЗІР!

Найдешевший цінник блаватних товарів

Ручники сільські з метра	зол.	1·20
„ пікові і дамаст. з метра	„	1·70
„ відпасовані	„	1·90
„ „ купелеві	„	2·70
Стирки з метра	„	—·90
Зефіри на сорочки	„	1·80
Димка на підштанці	„	1·70
Оксфорди на сорочки	„	1·30
Полотна й schirting-и	„	1·40
„ на простирала	„	2·75
Простирала 2 метр.	„	5·50
Скатерти з метра	„	5·50
Опалі на білля в ріжних красках	„	3·80
Кретони на франки	„	1·30
Бархани і флянелі	„	1·70
Флянелі гладкі	„	1·50
Шевіоти на мундурки	„	4·50
Копики діточі	„	4·—

Галицький Магазин Новостей, Львів, Галицька ч. 15.

Замовлення висилаємо відворотною почтою

351 за посліплатою. 10—10

НАЙЛІПШІ ДЗВОНИ і всі церковні предмети

в найбільшім виборі і найдешевше продає одинока українська кооперативна

„ДОСТАВА“ у своїх складах: **ЛЬВІВ, вул. Руська ч. 20. ПЕРЕМИШЛЬ, Ринок ч. 23. ТЕРНОПІЛЬ, Пілсудського 6.**

Направляє старі ризи, позодочує чаші і пр., бере на себе **мальованя церков**, виготовленя **іконостасів** і ручить за солідне та стилеве виконання по приписам обряду. Письменно за цінами звертатися до Дирекції: **Львів, Домініканська 11/I.**

Виключний склад кадила і вугля „ГАЙОТО“.

Звертаємо увагу Всч. Духовенству, що всі прочі фірми з церковними річами є або у ворожих нам руках, або є приватними підприємствами, а ДОСТАВА“ є одинокою кооперативою, де членами є три наші Архієреї, многі священики і церкви. З сих причин заслугує на повне довіря і попертя. 381 1—1

ЖУРНАЛИ КРОЇ МАНЕКІНИ

354 8-25

поручає фірма **„ЖУРНАЛ“** Львів, пл. Бернардинська 2.

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ

та дамських суконь

ЦЕЦИЛІЯ ГАН

Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька“)

325 Полекші **в сплатах.** 16—20

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 13 січня 1929 Ч. 3 (206)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кадинівича ч. 8. II. пов. – Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/1 річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/1 1 амер. до зр. — Ціна числа 25 сот. –
Конто П. ІЦ.: Краків 405.861.

Боротьба з релігією в СССР.

У всіх школах Москви заряджено примусову науку в часі свят Різдва. Кіна і театри по наказу уряду масово роздавали безплатні білєти вступу, щоб відтягнути народ від участи в богослуженнях. По всіх дільницях Москви уряджено протирелігійні виклади й танці. Робітникам у фабриках оповіщено, що мусять прийти до роботи в празничні дні Різдва, але — робітники не послухали і святкували.

Масові арешти Галичан на Великій Україні

Преса доносить, що на Великій Україні відбуваються тепер масові арешти шумських, головно Галичан, за український націоналізм і „сепаратизм". Опріч того усуває Москва з визначних становищ підозрілих в українськім патріотизмі чиновників. Між иншими усунено на днях заступника председателя Центр. Викон. Комітету України Бутенка і секретаря президії того комітету Власенка.

Диктатура в Югославії

На сам святий вечір премієр Югославії о. Корошець оповістив комунікат, у котрім подав до відома, що представники партій відкинули проект Хорватів, щоб Югославію поділити на самостійні історично витворені частини і проект проф. Мачка, щоб утворити нейтральне правительство. Тогож дня о год. 7. веч. кабінетова канцелярія короля Олександра оповістила комунікат, що кризи не можна усунути при помочи парляменту. В слід за тим, появилася проклямація короля, котрою знесено конституцію Югославії з 28. VI. 1921. й розвязано парлямент. Рівночасно оповіщено новий закон про владу монарха, котра обіймє і законодавство і його виконування. Шефом правительства іменовано команданта королівської гвардії, Петра Живковича, ген. дивізії (о. Корошец остав у новім кабінеті як міністер комунікації). Рівночасно знесено й самоуправу міст.

Все те приняли Хорвати з задоволенням, уважаючи се зломанням влади партійних клік. Так каже уряд.

Преса доносить, що король Югославії рішився на диктатуру, одержавши пересторогу від правительства Англії й Франції. Хорвати протестують проти диктатури.

Смерть Великого Князя Николая Николаєвича

В Ніцеї помер Вел. Князь Николай Николаєвич, стрий царя Николая, в 73. році життя. Він причинився до зреформування рос. армії по японській війні. В р. 1914 був начальним вождом всіх сил Росії, в р. 1915 командантом на кавказькім фронті, в р. 1916 зложив провід армії. Разом з В. Кн. Кирилом уважався претендентом до рос. престола.

Збожеволів гонитель Церкви

З Ню-Йорку доносять: Б. президент Мехіка Каллес навіщений ростроєм нервів, який рівняється повному божевіллю. (Се той сам президент, що страшенно переслідував катол. Церкву). Як кандидатів на президента називають б. посла мехіканського в Лондоні Валєнцуеля і б. посла в Бразилії, Рубія.

Винаходи католицьких священиків

Учитель фізики у французькім місті Нанси о. Сарторі сконструував годинник з ніклю, котрий при наближенню до невідкритих ще жерел води показує на собі виразні зміни кольору. Рівночасно доносить преса, що оден катол. священик в Італії сконструував годинник, котрий показує невідкриті ще жили металів у землі.

Промисл і торговля рибами

Свята звернули увагу на промисл і торговлю рибами. В Польщі споживають річно 95.000 тон риби, з чого 84 прц. привозять з заграниці. А з оставших 16 процент львину пайку доставляють: Познанщина, Шлеськ і Виленщина, одначе й там уміщені фабрики консерв і вудженої риби спроваджують сирівець головно з Німеччини й Латвії. На особу припадає в Польщі річно 2—3 кґ. риби, а в иньших державах 10—20 кґ.

Приріст населення в Польщі

За останних 8 літ населення Польщі збільшилося на 4 міліони. Найбільший приріст припадає на воєвідства східні (19 прц.), середний на центральні (14·3 прц.), меньший на західкі (13 прц.) а найменший на околиці полудневі гористі. Замітне в тих числах те, що в східних воєвідствах, де живуть непольські народи, населення росте бистрійше, ніж у польських воєвідствах.

ЗА ДОБРУ ПРЕСУ

Що маємо і чого нам ще треба? — Чому наші завдання особливо тяжкі? — Про два „аргументи" наших противників. — Чому ми не обмежуємося до рел.-церковних справ? — Чому підчеркуємо католицизм а не „християнство"?

Місяць січень призначений, як відомо, пропаганді в користь української католицької преси. Він не застає наших читачів непідготованими. Поява й весь розвиток „Нової Зорі", „Правди" та инших видань звязаних з „Українською Християнською Орґанізацією", були не тілько висловом пекучої потреби такої преси у нас; вони дають також доказ, що така преса у нас можлива, що вона знаходить прихильний відгомін серед громадянства і що її мова не є голосом вопіющим в пустині.

Одначе сього і того ще мало. Модерна католицька преса появилася у нас пізно і в боротьбі за вплив на громадянство дала себе сильно випередити напрямам ворожим і байдужним. Тому-то завдання наші подвійно і потрійно тяжкі: треба й відробити те, що десятки літ було запедбане або невміло ведене, треба боротися з численними противниками, явними і тайними, що раді-б католицьку акцію або вбити, або принаймні не випускати поза поріг — захристії, як се ще недавно було. На всі ті зусилля ворогів і неприхильників наша відповідь може бути тільки одна: здвоєна і потроєна енергія в напрямі поширення доброї християнської преси, приєднування їй моральної й матеріяльної помочі.

Як сказано, наші читачі доволі підготовані теоретично для такої акції річниками нашого орґану. Окрім сього до їх диспозиції є низка відповідних брошур, летючок і ліст, що віддадуть їм добру прислугу. В них знайдуть наші прихильники найважніші аргументи в користь католицької преси, особливо у відношенню до явно Вірі й Церкві ворожої пропаґанди — соціялістично-радикальної і комуністичної. Одначе, як зазначено, окрім явних ворогів, що на своїх прапорах виписали клич боротьби з Вірою, Церквою і всею християнською культурою, є ще притаєні противники ріжної масти, що неприхильним оком дивляться на саме істнування пресових орґанів католицького напрямку, а ще неприхильніше на їхній розвиток. Мотиви сеї неприхильности бувають ріжні — від релігійно-культурних і політичних до особистих, при чому професійна конкуренція також має своє значіння. Ся категорія наших противників послугується звичайно иншими мотивами ніж радикали й комуністи. Про богато з їх замітів писалося у нас нераз і наші читачі знають уже їх ціну. Та сьогодні хочемо звернути увагу на два „аргументи" проти католицької акції й преси. Можна їх почути з уст людей, по яких радше треба-б сподіватися не то ліпшого зрозуміння нашої ідеольоґії, але й щирої підмоги.

Так ось одним з сеї породи людей не подобається те, що новочасна католицька преса не обмежається до самого релігійно-морального змісту, лише обговорює зі становища католицької ідеольоґії всі явища громадянського життя; окрім

Місяць СІЧЕНЬ призначений для поширення католицької преси. Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для тої преси?

церковних ще й національно-політичні, соціяльні, шкільні, літературні, господарські і т. д. Такі закиди виходять із того погляду, що поодинокі ділянки громадянського життя „незалежні“ одна від другої, неначе герметично замкнені перегороди корабля. „Спасайте“ — кажуть вони — „людські душі“, одначе в справах инших, прим. політичних, педагогічних або літературних і мистецьких, відсилайте людей до инших, себто до наших жерел мудрости“... Очевидно, такі засади не мають жадного річевого оправдання. Новочасне життя народів творить органічну ц і л і с т ь, яку оживляє одна провідна ідея. Коли сею провідною ідеею не буде наука Христа, то нею, скорше чи пізніше, неминучо стануть кличі Антихриста, що звичайно добирається до людей якраз шляхом літератури, мистецтва, фільософії, політики то-що, щоби християнські ідеї обмежити наперед до самої тільки церкви, а в слід за сим замкнути церкву на ключ та зробити музеєм безповоротної старини. Кого не манить така перспектива, той зрозуміє, що християнській пресі не вільно обмежитися на оборону самого тілько порога преси, а 9/10 громадянського життя полишати явним і тайним ворогам Церкви, як їхню домену; що навпаки, несучи божественні ідеї в усі ділянки національного життя й там боронячи їх, ся преса сповняє подвійне завдання — релігійне і національне. Хто дійсно видить, які страшні спустошення робить останніми часами вимаципована зпід авторитету Церкви світська ідеольогія в умах і серцях молоді та народних мас і хто розуміє всю г р я д у щ у небезпеку того стану, той не тілько не вимагатиме затіснення католицької акції і преси на самі тілько релігійно-моральні справи, лише навпаки — буде домагатися поширення її на всі поля та сам до сього приложить руки.

Та є ще одна категорія людей, яка висуває сумніви иншого характеру. „Ваша акція добра, ваші ціли гарні“ — говорять вони — „одначе скажіть, чому ви так підкреслюєте слово к а т о л и ц ь к и й? Ви-ж знаєте, що Українці переважно не-католики та що одно сусідське плем'я любить натомість приписувати собі монополь католицтва!“... В подібних замітах часом скривається притаєна ворожнеча до катол. Церкви і тоді з такими людьми зайва вся дискусія. Одначе буває, що вони горячо протестують й уважають свою тактику якраз корисною для розвитку к а т о л и ц ь к о ї ідеї серед нашого народу. Признаємося, що не хотячи піддавати в сумнів доброї віри його прихильників, відповідаємо: Християнство се сьогодні абстрактне слово, бо одної загально-християнської церковної о р г а н і з а ц і ї нема, лише ріжні — більше або менше з собою незгідні. Акція-ж оперта на абстрактній ідеї в нинішних часах, під знаком організації, не принесе користи, тільки збільшить хаос. Коли-ж успішна християнська акція мусить бути оперта об церковну організацію, то чи може бути хочби найменший сумнів — об котру? Хто тямущий відважиться сказати, що в сьогоднішних некатолицьких церквах можна знайти жерело обнови людства? Всі вони в руїнах, а тілько одна католицька Церква стоїть непохитно і є недосяжним зразком духової єдности й організаційної одноцільности та справности! А коли так, то що може бути більшою честю для Українця католика, як маніфестувати своє католицтво перед усіми своїми земляками?

Ми стоїмо на яснім і виразнім становищі і в імя того звертаємо увагу на потребу як найбільшого поширення нашої преси. Хто зараз з початком року сповняє свій обовязок супроти своєї преси, той причиняється до устійнення її накладу. Хто сього не робить, той ділає навпаки, хочби не знати як прихильно висказувався про свою пресу.

—o—

Д-Р мед. РОМАН ҐОЦКИЙ

Протиалькогольний плєбісцит

Як його переводити.

II.

Закон дозволяє отже зарядити голосування на слідуючу неділю. Якщо заряд громади буде хитрий а до того противний скасуванню шинків, то може зарядити голосування в так короткому часі, що комітет не буде в силі розвинути протиалькогольної пропаґанди.

Тому належить вперід добре підготовити ґрунт до корисного результату голосування, а відтак внести письменне домагання.

Протиалькогольну пропаґанду треба вести при помочі приватних розмов, в проповідях, при допомозі книжочок протиалькогольного змісту, викладів і т. д. а від дня, в якому заряд громади (зверхність громадська зґл. начальник громади) зарядив голосування аж до дня в якому відбувається голосування, можна провадити аґітацію п у б л и ч н о то є через розліплювання відозв за скасуванням шинків і скликування зборів в справі цілковитої заборони продажи і вишинку алькогольних напоїв, на які не треба призволу адміністраційної влади. Комітет повинен конче п о з н а к о м и т и с ь близше із вище наведеним законом в справі свобід передвиборчих зборів (Dz. Ust. Rz. Polsk. Nr. 66 з 1922 року). Цей закон має застосування в протиалькогольнім плєбісциті, тому що голосування, на підставі виконавчого розпорядку Міністра здоровля з 2. VI. 1922, відбувається на засадах, які обовязують при виборах до Сойму.

Якщоб заряд громади (зверхність громадська зґл. начальник громади) не виконав свого обовязку (зарядження голосування на протязі 4-ох тижнів, числячи від дня в якому внесено письменне домагання) то комітет повинен негайно віднестись із жалобою до староства (евент. воєвідства, міністерства), що заряд громади нарушив арт. IV. закона з 23. IV, 1920, тому, що не зарядив обовязково голосування в означеному соймовим законом речинци (4 тижні) та домагатись в старості, щоб заряд громади негайно виконав постанову закона т. є. зарядив голосування.

Комітет мусить отже допильнувати цего, щоб заряд громади оповістив в принятий в даній місцевости спосіб (оповістки, вибубнення й т. д,) коли, де й чому відбудеться голосування в справі заборони продажі й вишинку алькогольних напоїв.

Врешті комітет повинен приготовити картки до голосування. Картки мусять бути білої краски, На картках має бути написано, видруковано або печаткою вибито :

Голосую за повною забороною продажі й вишинку алькогольних напоїв.

На кождих 10 домів нехай комітет визначить 2 особи т. зв. десятників. Вони мають роздати, 1—2 дни перед голосуванням, картки всім особам (які мають право голосування) із приділених їм 10 домів, а в сам день голосування мають ті десятники подбати про те, щоб усі управнені до голосування дійсно сповнили свій обовязок. Крім цего певне число карток повинно бути в резерві на випадок їх запотребування в самому дні голосування.

Виконавчий розпорядок Міністра здоровля з 2. VI. 1922 каже, що голосування відбувається на засадах, що обовязують при виборах до Сойму і на підставі останніх ліст виборчих до Сойму. Отже голосування відбувається в тих самих обводах голосування, як це було в останніх виборах до Сойму й проводять голосуванням ті самі обводові виборчі комісії, котрі проводили голосуванням в часі останніх виборів до Сойму. (На випадок неприсутности смерти і т. д. членів комісії мають на їх місце війти заступники, т, є. ті особи які в часі останніх виборів до Сойму були назначені заступниками членів обводових комісій виборчих.) Якщоб голосуванням проводили не обводові комісії виборчі з останніх виборів до сойму, а якісь зовсім инші, то акт голосування бувби неважний. Тому комітет повинен звернутись до начальника громади із запитом, які комісії будуть проводити голосуванням, звернути йому увагу, що мусять ті самі обводові комісії виборчі проводити голосуванням, які були в останніх виборах до Сойму. В разі браку яких членів комісії належить доповнити їх заступниками.

Як щоб війт свідомо назначив сам неправно комісію иншу в складі і числі від тої, як обводова комісія виборча з останніх соймових виборів, то належить негайно звернутись до староства, а в разі потреби телеґрафічно до Міністерства внутрішних справ із зажаленням, що заряд громади нарушив арт. 22. ординації виборчої до Сойму (обводова виборча комісія), який має обовязувати в голосуванню, в справі заборони продажі і вишинку алькогольних напоїв.

Комітет повинен знати й всім вияснити, що на підставі виконавчого розпорядку Міністра здоровля з 2. VI. 1922 право голосувати мають виключно тільки ті особи, які були в списку виборців в часі останніх виборів до Сойму. В виборчих списках н е вільно робити ніяких поправок, змін доповнень і т. п. Хто не находиться в списку виборців з останніх виборів до Сойму, той не має права голосувати в справі заборони продажі і вишинку алькогольних напоїв.

Через якісь постороні інтриґи може зайти такий випадок, що двох або більше членів обводової виборчої комісії не ставляться на сходини, комісії зґл. ухиляється від сповнення обовязків.

В такім випадку належить стосувати арт. 115а вище наведеного закона з 21. IX. 1922 р. „o zmianie ustawy z dnia 28 lipca 1922 r.: ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz. Ust. Rz. Polsk. Nr. 81 z 1922 r.), по якому предсідник комісії покликує до комісії зпоміж виборців дві особи грамотні, котрі урядуватимуть в характері сталих членів комісії. Якби ніяк не вдалось доповнити комплєту комісії в повищий спосіб, то всі управнення комісії переходять на оставших членів комісії зґл. на самого предсідника комісії.

Колиб предсідник обводової виборчої комісії й його заступник ухилилися від сповнювання своїх обовязків або з яких-будь инших причин не могли їх сповнити, то зверхність громадська зґл. начальник громади іменує негайно нового предсідника і його заступника.

Новоіменований предсідник в разі відмови членів комісії сам полагоджує всі її чинности.

Голосування відбувається в той сам спосіб, як у виборах до Сойму й тому комітет повинен простудіювати арт. 62 86 ординації виборчої до Сойму (Dz U. Rz. P. Nr. 66. poz. 590 z 1922 r.) й параґрафи 8—11 виконного розпорядку Міністра внутр. справ (Dz. U. Rz. P. Nr. 66, poz. 595 z 1922 r.), які з браку місця годі мені наводити.

Устійнення і оголошення висліду голосування належить до громадської зверхности, зґл. начальника громади. Тут мається стосувати арт. 87, 88, 89 і 91 ординації соймової з тим, що ана-

льоґічна функцію окружної виборчої комісії, в протиалькогольнім плебісциті сповняє громадська зверхність зглядно сам начальник громади.

Найпізнійше 3-ого дня по голосуванню громадська зверхність згл. начальник громади зробить протокол устійнення (zestawienia) висліду голосування в громаді.

Один відпис цего протоколу має начальник громади зараз по устійненню висліду вислати до староства, а другий його відпис до уряду акциз і держ. монополів.

Щоб ухвала заборони продажі алькогольних напоїв обовязувала з початком слідуючого року треба, щоб відписи протоколу устійнення були вислані до староства і до уряду акциз і державних монополів бодай в жовтни. Комітет має це допильнувати і подати, щоб аряд громади публично, принятим способом в громаді, подав до відома мешканцям ухвалу заборони продажі і вишинку алькогольних напоїв в громаді з днем 1. І. 19.... р.

Проти ухвали заборони продажи алькогольних напоїв шинкарі внесуть імовірно скаргу. Треба отже знати, яка власть має право рішати про важність голосування Виконавчий розпорядок Міністра здоровля з 2. VI. 1922 каже: „заскарження закону відбувається способом передбаченим законом про вибори до Сойму".

В випадку протесту мають бути застосовані арт. 102, 103, 105, 107 ординації виборчої до Сойму. Отже протест має бути внесений на руки начальника громади. Начальник громади має оповістити в громаді про внесення протесту, призначуючи від дня оголошення 14-дневний речинець до вношення замітів. Опісля протест разом з внесеними замітами пересилається до Найвищого Суду.

В випадку протесту проти ухвали може вмішатись неправно староство. Шинкарі можуть внести протест проти ухвали не до Найвищого Суду а до староства, як це було в місточку Пробіжна. Що належить робити, якщоб староство, хотяй зовсім некомпетентне, вирішило протест в користь шинкарів?

Якщо староство в своїому зарядженню до громадського уряду зазначилоб, що від його оречення нема відклику, то треба внести скаргу проти нелеґального зарядження староства (нелеґальне, тому що справу важности голосування має право вирішувати тільки Найвищий Суд, а не адміністраційна влада) через українського адвоката до Найвищого Адміністраційного Трибуналу в Варшаві. Колиб Староство в своїому ореченню зазначило, до якої влади належить внести відклик, то вперід віднестись з рекурсом до вказаної вищої адміністраційної влади, а щойно на випадок невдоволяючого оречення, що його видала адміністраційна влада в останній інстанції муситься внести скаргу на нелеґальне зарядження староства через адвоката до Найвищого Трибуналу адміністраційного.

Ізза нелеґального зарядження староства в користь шинкарів прийде в кождому разі до опізнення (1—2 роки) в виконанню ухвали громади в справі заборони продажі і вишинку алькогольних напоїв.

В кождому разі Найв. Адм. трибунал накаже передати до вирішення справу протесту проти ухвали заборони продажі алькогольних напоїв Найвищому Судови, як одинокій компетентній владі рішати про важність голосування. Як щоб громадська зверхність згл. начальник громади не хотів виконати ухвалу заборони продажі й вишинку алькогольних напоїв, то належить внести до Староства скаргу на зверхність громадську згл. начальника громади, що як орґан виконавчий в справах громади не виконали ухвали.

Колиб староство не узгляднило скарги на заряд громади, то треба її внести до воєвідства евент. до міністерства, а щойно вичерпавши адміністраційну владу в останній інстанції треба внести через адвоката скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу, в справі нелеґального зарядження громадського заряду та невиконання постанов закона.

Для докладного обзнайомлення із законом про Найвищий адміністраційний трибунал належить заглянути до Dz. Ust. Rz. Polsk Nr. 68 з 1926 року. Крім цего про всякі надужиття адміністраційної влади треба повідомити українських послів.

На кінець кілька заміток відносно самого закону про протиалькогольний плебісцит.

Закон цей має покищо тільки теоретичне значіння тому, що його реалізація майже неймовірна. Не треба забувати, що алькоголь це державний монополь, з якого держава черпає великий дохід, а до сього і з тих найбідніших людей, від яких без алькоголю не одержалаб нічого. По місточках і досі не придержуються приписів заборони алькогольних напоїв в торгові, ярмарочні, відпустові й т. д. дни; якраз тоді найбільше розпивається народ. Закон гарний в словах, а не слідний на ділі.

Щоб покласти кінець затроюванню нашого народу алькоголем, треба протиалькогольну акцію повести при допомозі всіх засобів і зусиль кождого члена української нації verbo et exemplo.

Ми нація в важкому положенню, яка не може позволити собі на люксус бути лінивою і нетверезою.

До чого доводить безбожний систем

В альбом нашим „лівим".

Большевицька „Красная Газета" доносить: Троє дівчат-підлітків Жукова, Павлова, Іванова та їх знайомий хлопець Ленський зорґанізували „кружок местників". Вони рішили вбивати і грабити заможних людей. „Статути" того кружка були дуже строгі. За зраду була назначена кара смерти. Договір підписали власною кровю (вплив кримінальної літератури й кіна). На першу жертву вибрали одного 16-літнього купецького синка. Але в останній хвилі Ленський і Жукова „струсили". Тому Павлова й Іванова рішили вбити Жукову. Підступно запросили її „в гості", кинулися на неї, повалили на долівку і почали давити. Відтак били по голові ріжними твердими предметами (ліхтарем, зелізком) поки нещасна не скінчила життя. Трупа Жукової покищо спрятали на горищу, щоб відтак кинути в канал. Та заки це сталося, юних злочинниць викрито. „З убитої Жукової — пише „Кр. Г." — вбийниці забрали жакет, капелюх і лякерки, котрі знайшли в комоді Павлової".

Ось мають „красні" газети й „красні" товариші затроєні плоди свого „красного" систему виховання молоді, виховання опертого на „соціялістичній моралі", без віри в Бога, без християнської етики. Наші симпатики червоного систему, котрі маячать про „нове життя" там за Збручем, нехайби раз подумали, до чого воно йде оце „нове"... Чи справді нове?

——o——

Повістевий фейлетон „Нової Зорі" з дня 13. І. 1929 89

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— А памятаеш ти ще, доню, ігумена з Чернча?

— Памятаю, мамо, як не памятати?

— Черниче тоді спалили Татари і монастир згорів притім, хоч, що правда, ті бісурмени не палять навмисно Божих домів. А наші християне, дитино, як завозьмуться, то й свою власну церкву розібють і знищать. Такий дивний наш нарід, доню.

— Таж не весь нарід такий, мамо! Всякіж люде бувають.

— Правда, доню. Є й у нас добрі люде. Але здається, що таки ніде так легко не знайдуть послуху ті, що юдять, як між нашими людьми. Ігумен о. Теодозій, чоловік розумний, каже, що Юда Іскаріотський мусів походити або з Поляків, або з наших, а не з Жидів. Так багато, донечко, тих Юдів між нашими.

— Щож вони таке роблять, мамо?

— Що роблять? Ти питай, чого вони не роблять! Вже наших так там притиснули по містах, що навіть тіло померщого чоловіка, чи жінки, чи дитини не вільно на кладовище вивозити з міста тою брамою, що иньших людей вивозять, чи виносять, але тою, котрою падлину везуть. Так, так, донечко.

Настуня закрила очи руками, а филя обурення підогнала їй кров до обличча. А мати оповідала дальше:

— І — знаеш — навіть такий насміх та гнет не спамятує їх! Вони між собою шукають ворогів і ненавидять своїх гірше ніж чужих. І хоч яка біда між нашими по містах, а по селах не лучше, то на процес проти своеї церкви все гроші зберуть! Казав мені о. Теодозій, що всі владики в процесах з громадами. Нема ні одного без процесів. І так відколи память людська сягає. Вже у Поляків того нема, доню, або як трафиться то таки рідко. Хоч яка бутна їх шляхта, а таки якийсь пошанівок знає, хоч колись, хоч супроти когось! А наші, донечко, ні тай ні. Хіба що їх чужі побють без милосердя, обідруть до нага і голих, босих та голодних поженуть у неволю нагаями і ремінними бичами. Тоді плачуть і нарікають тай пошанівок для такого ворога мають. І при тім всім процеси не устають ні на хвилиночку: пани процесуються з панами, шляхта зі шляхтою, міщане з церквами, села з селами — колами, горішний кут села з долішним кутом села, вулиця з вулицею, дім з домом, чоловік з чоловіком, а всі разом з жидами.

Настуня щось порівнувала в душі. По хвилі сказала:

— То тут, мамунцю, таки великий пошанівок есть. Дуже великий.

— І тому, дитинко, кажу тобі, твій чоловік ще далі сягне як сягнув. Я проста попадя, доню, але то, що очи бачать, кажу, тай що розумні люде говорять. Каже о. Теодозій, що Господь Бог так справедливо відмірив нашим кару, що ні на макове зерно не схибив.

— А за щож ви, мамо, так натерпілися разом з покійним татом?

— За що? За тих, що перед нами були, так у нашім Святім Письмі написано, доню. От, бачиш, ти у нас все добра дитина була і мене ти пошанувала, сай тобі, доню, Бог добру долю послав, що аж диво. А схибиш проти Божої волі, то відпокутуеш, доню, ой тяжко відпокутуеш і ти — і най Бог відверне — твоя дитина. Бо кара Божа йде від рода в рід. А як навернешся, доню, серцем до Бога, то будеш чути, як Він іде перед тобою в життю твоїм так, як ішов перед тобою

Пекучі робітничі справи

Мінімум платні й обезпечення від випадків на міжнародній робітничій конференції Союза Народів в Женеві.

Як відомо, на основі 13-го уступу договорів верзайльського і санжерменського „Міжнародна орґанізація праці Союза Народів" обовязана що року відбути конференцію в робітничих справах.

Остання конференція в тих справах відбулася в Женеві і тревала 17. днів. Прибуло 320 делеґатів з 42 держав, між ними 132 властивих делеґатів і 188 технічних знавців (експертів).

Всі вони діляться на три ґрупи: 1. Представників правительств, 2. роботодавців, 3. робітників. Предсідателем вибрано одноголосно аргентинського міністра справедливости д-ра Карла Сааведру Лямас'а, його заступниками представника Ірляндії Мек Гвайта, Німеччини — Фоґля й Канади — Томаса Мура. Се була президія плєнум'у. Опріч того окремо радили три згадані висше ґрупи. В ґрупі представників правительств президіював кубанський посол в Берліні, в ґрупі роботодавців данець Ерстед, у ґрупі робітничих делеґатів бельґієць Мертенс.

На дневнім порядку були дві справи:

1. Методи для установлення мінімальних робітничих платень.

2. Справа забезпечення перед випадками (включно з випадками на залізницях).

Для точного передискутування справ вибрано сім комісій, з них одну вимагану §-ом 408 мирового договору для щорічного звіту Орґанізації Праці при Союзі Народів.

Справа забезпечення перед випадками перейшла гладко і велику „програму питань" у тій справі принято доволі скоро і в комісії і на пленум'і. Зате справа мінімальних платень довела до довгих і дуже горячих дебат так у дотичній комісії як і на багатьох засіданнях плєнум'у. Представники роботодавців не хотіли допустити до ухвалення 5-того артикулу проєкту, в котрім сказано про одностайне міжнародне управильнення мінімальної платні. Вони аргументували тим, що така одностайність неможлива, а то ізза великих ріжниць у продукційних, життєвих і кліматичних відносинах кількадесятьох держав, у яких та одностайність мінімальної платні малаб бути заведена.

Одначе коли прийшло до голосування над тою справою, більшість представників правительств пішла разом з представниками робітничими й так переголосували представників роботодавців. Се значить, що міжнародний метод для укладання мінімальних робітничих платень буде в 42 державах тойсам.

На конференції вирішено також кілька справ, котрі входять в область політики, як пр. справу допущення представника фашистівських роботодавців, ратифікування Америкою проекту 8-годинного робочого дня і т. и.

Помалу, але постійно зачинає людство розуміти, що уладження життя й соціяльних відносин не переведуть руїнницькі агітатори-крикуни, тільки представники ріжних кляс і фахових орґанізацій у взаїмнім порозумінню. Се розуміння ставить щойно перші кроки, але значіння його для будучности дуже велике.

—o—

„Надармо будете будувати церкви, надармо устроювати місії, надармо закладати школи, всі ваші благородні зусилля пропадуть марно, коли не потрафите створити вірної й совісної преси, котра булаби зброєю до оборони й наступу." (Слова Папи Пія X.).

Нові способи діяґнози хоріб

Лікар Карло Бавмгавер виголосив у Відні лекцію про нові способи діяґнози хоріб. Він сказав: з ока людини можна як з зеркала вичитати всі хороби, які та людина має або може мати. Вже краска очей багато говорить. Сині очи се знак нахилу до хоріб легких і продихових орґанах взагалі. Пивні очи свідчать про ліниву циркуляцію крови і про нахил до хоріб кишок та печінки. Під побільшаючим склом видно сітку очну. Коли та сітка дуже густа, то людина доживе високої старости і навпаки. Особливо важно для діяльоґнози хоріб ствердити проломи у тій сітці та перерви в її красці жившими красками. На основі обсервацій очей 100.000 осіб виказує він, що можна подивившися в очи, заповісти наперед ріжні хороби аж до рака включно, хоч ті хороби ще не проявляються.

—o—

Який буде „кінець світа"?

Нова ґіпотеза німецького ученого.

В м. Мавер під Віднем живе інжинір Йоган Гербіґер, котрий голосить, що „кінець світа", то є нашої земної кулі наступить ось як: Всесвітний простір зовсім не пустий, як думають деякі учені, тільки заповнений надзвичайно деликатною матерією, подібною до воздуха, котрий оточує нашу землю. Та матерія не має майже ніякого впливу на рух небесних тіл протягом соток літ. Але протягом довшого часу вона все-таки, хоч і дуже незначно, причиняється до того, що ті небесні тіла, котрі кружляють довкола инших, все звужують свій обіг, і колись мусить прийти час, що зачнуть падати одні на другі. Місяць віддалений від землі всего на 60 її промірів. Коли віддаль його відповідно зменьшиться, появиться він на небозводі як великанська планета, що закриватиме небо. Тоді сила тяжести землі зачне його притягати скріпленим темпом і місяць зачне розпадатися та великанськими масами своїх складових частей, скелями й цілими горами та пасмами гір падати на землю, головно між зворотниками, то є в горячій стрефі землі. Все людське життя буде там знищене зовсім, а в инших частях землі пропаде воно під напором маси від, котрі як правдива потопа хлинуть з океанів, у які валити-муться маси з розбитого місяця. Прочуття того певного нещастя знаходиться в багатьох переданнях ріжних народів.

Докладніше описує ту катастофу ученик Гербінґера Ганс Фішер у своїй книжці „In mondloser Nacht", котра появилася недавно у виданню накладні „Юнґборн".

—o—

Хоч Німеччина по війні дуже збіднїла і весь нарід потребує грошей, то з чистою совістю можу сказати, що німецька молодь по війні в більшій мірі прикладається до науки ніж до здобування грошей, ніж сего можна булоб очікувати в такім зубожілім народі. А коли економічні відносини поправляться, то німецька наука піде ще вище. (Проф. А. Гарнак).

*

„Найприкріще заняття людей се — красти час у Господа Бога."

і переді мною аж сюди тай не дав нам кривди зробити по дорозі.

Мати перехрестилася побожно. Прості слова її глибоко западали в душу молодої султанки. Але немов не знаходили в ній дна. Лискавками перебігли їй у душі важні події її життя, неспричинені і спричинені нею. Пригадала собі, як вирекласи віри своїх батьків задля любови до мужчини і блиску світа сего. Миґнув їй перед очима убитий Великий Везир Агмедбаша і чорний слуга Гассан. А потому пригадала собі страшну думку, яку мала про первородного сина свого мужа від иньшої жінки. Задріжала. Але — не бачила повороту. Немовби плила або летіла в пропасть. Зітхнула.

— Бог ласкав, донечко, казала лагідно мати, що запримітила тяжке зітхнення дочки. І все ще час, поки живе людина, завернути зі злої дороги. Аж там уже не буде часу, як у сиру земленьку ляжемо і скінчиться наша спроба на сім світі.

І мати зітхнула.

Прийшли слуги просити до стола. Молода султанка перекинулася поглядом з матірю і відповіла:

— Потому.

Довго ще говорили.

Зачало вечеріти. Крізь венецькі шиби вікон султанської палати заблистіла червень заходячого сонця і заграла на дорогих коврах стін і долівки. Муеззіни зачали співати пятий азан на вежах струнких мінаретів. Ча сади лягала чудова тиша ночі в Дері-Сеадеті.

Настуня встала, перепросила матір на хвилю і вийшла. Йшла просто до своєї молитовної кімнати, де впала на диван, обличчем обернена до Мекки. Від часу убийства Агмеда-баші й чорного Гассана ще не молилася так горячо. З роздертої душі її немов запах кадила з жару кадильниці підносилася молитва до Бога. Дякувала в покорі за ласку, що привів матір до неї і постановляла щиру поправу. А як переломила в собі злу думку про те, що думала зробити з первородним сином мужа свого, відчула таку легкість на серці, як тоді на жіночій торговиці, коли досвіта віддавалася в опіку Богу, кажучи:

— „Да будет воля Твоя!"

Не памятала, як довго молилася до Бога. Коли встала, не чула співу ні з одної вежі мінарету. А в кімнатах світилися вже пахучі свічі.

За той час мати Насті вспіла вже розговоритися з Ганкою й довідалася від неї не тільки про „випадок", але і про всякі иньші обставини життя своєї дочки.

* * *

Султан Сулейман прийшов до кімнат Ель Хуррем, коли його жінка ще молилася.

Покликана невольниця сказала, що Пані на молитві. Сулейман Великий підняв руку вгору і сказав побожно:

Ель Хуррем говорить з більшим ніж я. А як скінчить молитися, також не кажи своїй Пані, що я жду, хіба сама запитає.

І тихо усів в одній з її прийомних кімнат та задумався.

А по гаремі стрілою пішла вістка, як дуже шанує Султан жінку свою, до котрої прибула мати її. І вся служба від тоді ще більше на пальцях підходила до кімнат Ель Хуррем.

IV.

Вже було пізно, як Настуня закликала службу й запитала, чи Султан був.

— Падишах уже довго жде в наріжнім будуарі. Падишах не казав говорити, що жде, поки Хассеке Хуррем сама не запитає.

(Дальше буде).

В справі папського ювилею

Маніфест Комітету Медіолянського

Медіолянці горді з того, що Папа Пій XI. з них походить, видали в справі Його Ювилею слідуючий маніфест: „Нині зачинається ювилейний рік священства Його Святости Пія XI., що 20. грудня 1879 р. дістав св. Тайну священства в Римі, у Льомбардській церкві св. Карла при Корсо. Уродився Він в Дезіо, Вімеркате, і виніс із нашого великого семинаря початки своєї високої культури, бо там дістав своїх перших учителів. В покорі приняв завідательство на три місяці у маленькій парохії в Паляццині, відтак через 32 роки був душпастиром у Ченаколь, в Інституті дорогім всім нашим серцям. Іменований в 1888 р. директором Амвросіяни, а в 1907. р. її префектом кермував нею до вересня 1914. р. просвічуючи її своєю старанностию і примірною працею зі світовим відгомоном. Він робив честь нашим більшим інституціям так релігійним як і науковим. Все був з нами і для нас в історичних случаях того пятьдесятьліття, потішаючи нас у прикростях, помагаючи нам у наших здобутках.

Чудесний син нашої землі є представником все недостижимої доброти і сили, побожности і відваги. Покликаний 1911. р. на директора Бібліотеки розвинув Він горожанську просвіту на просвіту християнства, а по ріжних малих дипльоматичних місіях в хвилях більших небезпек, зістав іменований в квітні 1918. р. Візитатором на Польщу і Литву. По відновленню Польщі став у ній Нунціем Апостольським, а як Варшаву оточили її вороги, Він її не опустив, а готовився пожертвуватися до кінця, щоб боронити до остаточности місії любови і віри йому порученої. В червні 1921. р. відкликаний до вітчини став іменований на нашу велику радість, наслідником Великого Архіепископа Андрея Феррарі. І став йти дуже скоро, бо 6. лютого, 1922. р. вибрано Його на Найвищого Первосвященника.

Вже як Папа зявився Він того дня на бальконі Св. Петра, поблагословив Рим, Італію і цілий світ. Військо італійське презентувало перед ним зброю.

Його благословення се був добрий знак на будуче. Рік 1922. се початок розвою Італії і від того року 1922. панує мир в Европі. Шість літ понтифікату Пія XI. тягнуть вже грубу нитку праць, що між ними вибиваються на перед: великий натиск на розвій християнства, що поширяється нині успішно із Риму і піднесення культури. Ми горді з нашого Папи так, як Він в часі свого душпастирства в перших літах нераз говорив, що гордий з того, що Він Амврозіянець.

Медіолянці! Коли прийдеться Вам у прозрачні і блистячі зимові ранки обняти самим поглядом довкола верхи, що до них так часто підносяться Ваші серця, бо вони є неначе корчі Вашої теплярні, бо вони представляють ту потребу піднесення до краси, до добра і до великого, що всьо є причиною нашого життя, коли подивляєте піраміди білої Мадонніни, найвищого білого верха Червоної Гори, — пригадайте собі, що до всіх тих пунктів привязане імя Того, що показує Вам небо в білій одежі білою рукою. А тому, що з неба сходить і підноситься всяке чувство любови і мира до Найвищого Апостола християнської любови: мира межи людьми, жертвуйте любов, почесть і молитву".

Маніфест підписали всі члени Ювилейного Комітету, як також всі сенатори і посли резидуючі в Римі. Дає він пізнати не лише життя Св. Отця, як найліпше, алеі як повиннося шанувати своїх великих людий.

„Гріш тупий, а меч острий. Але тупий гріш знищив більше людських душ ніж острий меч людських тіл."

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Що кажуть большевики? (і. л.). „Нам не так страшні докази кат. релігії, як радше суспільна (соціяльна) кат. акція. Ця акція справді нам поважно загрожує". (З відчиту о. проф. Швайґля; „Рос. Церква і большевицький атеїзм"; Рим, 9. XII. 1928).

Католицька молодь в Греції. В центрі Атен стоїть величава католицька катедра св. Діонизія. Є це осередок католицького життя в Греції. Нечисленна, бо тільки 12-тисячна горстка Греків-католиків, є проте дуже живуча й до Церкви привязана. Перед півтора роками повстав там Союз Грецької Католицької Молоді, котрого кличем є: „Нехай прийде царство Христа-Царя". Союз має 2000 членів і сім філій по містах. Атенський архиепископ особливо піклується тим Союзом. В часі Великого посту мин. року сам він для його членів реколєкції. Союз навязав звязки з анальоґічними товариствами італійськими і французькими. Видає орґан „Католик", в котрім м. и. печатає життєписи визначних Греків, що змагають до унії з Римом (КАП).

Організацію т. зв. вільнодумців, котра поборювала Церкву, розвязало міністерство внутрішних справ у Польщі. Всі філії тої орґанізації мають бути зліквідовані.

Брак священиків на Закарпатській Руси. На Словаччині й Закарпатській Руси відчувається щораз більше брак священиків. В ужгородській дієцезії висвятилося в тому році тільки двох священиків, підчас коли 34 парохій не мають зовсім душпастирів.

Проти культу осіб. Конференція баварського духовенства у Фрайзінґу заявилася проти пересадного культу осіб при вшануванню заслуг католицьких духовних. Конференція домагається вічливо але й рішучо, шоб заслуги Божих слуг як можливо найменше публично підносити, хіба, що є до того дійсно обосновані причини.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

БОЛЬШЕВІЯ прислала Польщі ноту, в котрій предложила їй заключити пакт про неаґресію. Польський уряд постановив відповісти прихильно, але з ріжними застереженнями. Політична ґра, звязана з тим, вимагає окремого пояснення.

ТРИ ДЕРЖАВИ СКАНДИНАВСЬКІ, Данія, Швеція й Норвеґія вислали до Стокгольму директорів своїх емісійних банків на зїзд у справі повороту до монетарної унії, яка лучила ті держави до війни. Зїзд высказався за поворотом до тої унії. Се економічне зближення викличе і політичне затіснення взаємин між ними.

ПРО ЯПОНСЬКУ ПОЛІТИКУ В КИТАЮ приніс „Берлінер Таґеблят" інтересну статтю свого кореспондента в Токіо, проф, унів. Т. Штернберґа. Заграничка політика Японії має лиш одну журбу: Китай. Від взаємин з Китаєм залежить не тільки розвиток, але просто істнування Японії. Японці уважали досі Китайців пустими фразерами, здібними тільки до проявів соломяного вогню. Длятого скептично дивилися на побіди військ полудневого Китаю, думаючи, що Китай взагалі неспосібний до єдности, а вже ніяким чином до єдности, котра вийшлаби з полудневого Китаю. Отсей „рахунок на психольоґію" трохи завів Японців, подібно як в часі великої війни, коли Японія выступила проти Німеччини: Японія рахувала на те, що як союзниця Анґлії випре згодом анґлійські впливи з Китаю. Тимчасом Анґлія порозумілася потому з Америкою й позбавила Японію її 21 точок опору в Китаю. Тепер перед Японією важка ділємма, бо без довозу з Китаю вона жити не може, а для забезпечення собі довозу мусить держати таку сильну армію, що її фінанси того тягару довго витримати не можуть.

З ВАШІНҐТОНУ доносять, що новий президент Гувер пропаґуватиме загальне розброєння на суші і на морі, але — наперед скінчить будову 71 воєнних кружляків, котру заповів уже його попередник Кулидж.

—o—

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п.** 364 16-?

Українське гігієнічне Товариство

Деякі хороби, головно туберкульоза, а подекуди й венеричні хороби, поширилися після війни до тієї міри, що набрали характеру всенароднього лиха. У всіх культурних народів здавна істнує ціла низка організацій, що вивінувані чи то державою, чи громадською жертвенністю, вспіли розвинути широку успішну діяльність на користь здоровля народніх мас. Кращого майбутнього для українського народу можемо сподіватися лише тоді, коли піднесемо стан його здоровля, що сьогодні поважно загрожений.

З цією метою приступаємо за почином „Українського Лікарського Товариства", як найбільше до цього покликаного, до заснування **„Українського Гігієничного Товариства"**, що його статут затвердило цими днями Львівське Воєвідство. Тереном діяльности Товариства будуть всі західно-українські землі під Польщею. На всьому цьому терені статут дозволяє засновувати філії. Товариство ставить своїм завданням ширити засади гігієни серед населення, поширювати і розвивати відомості про пошесні захорування, про способи їм запобігати та поборювати їх за допомогою слова і письма, — надто засновувати та утримувати протипошесні порадні, диспансери, санаторії, лічничі купелеві заклади, кліматичні станиці та дослідні лабораторії, нести моральну і матеріяльну допомогу особам, що перебувають під обсерваціею чи на лікуванні Товариства, — вкінці слідкувати за причинами поширення пошесних захорувань, за наслідками засобів їх поборювання та вести необхідну статистику. Цю працю Товариство зможе виконати лише при повній моральній та матеріяльній підтримці і співпраці найширших кол нашого громадянства а в першу чергу наших лікарів і медиків та нашої інтеліґенції взагалі, як також всіх наших культурно-освітних, громадських та економічних організацій. По статутові можуть бути членами Товариства також окремі особи як і організації. Невеличкий членський внесок, що його висоту установлять Загальні Збори, дасть можливість кожному свідомому громадянинові причинитися до розвитку Товариства.

Перші Загальні Збори Головного Товариства відбулися дня 27. грудня 1928 року о год. 10. вранці в помешканні „Української Бесіди", Рутовського ч. 22/І. у Львові. Письменні зголошення в члени, як і взагалі всі письма, прохаємо слати на адресу: „Українське Лікарське Товариство", Львів, вул. Руська, ч. 3/II.

Організаційний Комітет
„Українського Гігієнічного Товариства".

Присилайте передплату!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Видавництво Чина Св. Василія Великого в Жовкві

Короткий огляд 33-літної праці.

Чин СВВ. має в історії культури на Україні почесну сторінку. Він не тільки виконував свої монаші та душпастирські обовязки. Він розвивав діяльність також на инших полях. Скільки нпр. шкіл удержували і вели Василіяне на протязі XVIII—XIX вв. на Наддністрянщині і в Галичині! На жаль, — історія Василіянського шкільництва досі не написана. Не оцінені досі як слід також праці Василіян, на полі науки — таких Компаневичів, Гриневецьких і ин. визначних у свій час ученых. І т. д.

До ділянок, що в них Василіяне вложили богато труду, належить також друкарство й видавнича діяльність. От що читаємо в історії друкарства на Україні про діяльність на тім полі Василіян у Почаїві в XVIII ст., що тоді були уніятами (1720—1831):

„... (Почаївська друкарня) розвинула дійсно небувалу на землях України книгопечатну діяльність. За час від 1733—1800 дав Почаїв більше 100 видань, не вчисляючи сюди 11 латинопольських, звісних в катальозі почаївських друків 1830 р. — Служебники, Требники, Молитвослови і взагалі богослужебні книги, иноді велитеньского розміру, як Євангеліє 1759 р. 28×44 цмт., Мінея служебна 1761 р., Біблія 1798, Тріоди й Октоїхи в лист і четверку, Проповіди, практична Літурґіка і Катихизми чисто народною мовою, Благоговійні пісні 1768, Богогласник 1791, Книжица для науки господарства 1788 р. і по польськи, Полѣтика свѣцкая 1770 — себто як заховуватися в товаристві, дещо агіоґрафії й історії, особливо довкруги Гори Почаївської й Унії, — ось видання сеї друкарні. Виразно місійно-практичний характер значної частини сих видань, а все те дуже гарними ріжноманітними вповні оригінальними черенками — є дійсним здобутком західно-українського книгопечатання за останні 60 літ XVIII в. Видавнича практичність і меткість почаївських „законників" виявилася найкраще в уживанню народної мови в книжках призначених для широких мас, чим вони стали предтечами національного відродження західно-українських земель. Паралельними текстами польськими, доданими до деяких словянських й українських текстів (Псалтир 1798, Служба св. Онуфрію 1798, Богословія із Лексіконом 1751 і 1787, Катехизм 1756, Книжица для господарства — Książka lekarstw końskich 1788, деякі пісні в Богогласнику 1790-1) робили книжку українську доступною ополяченим членам гр.-кат. Церкви, або й самим Полякам західно-української области".*)

Така була друкарська й видавнича діяльність Чина СВВ. у XVIII ст. Та в 1831 р. царський указ віддав Почаїв православним. Разом із тим огнище, що горіло таким ясним полумям, погасло.

Правда. Були Василіянські монастирі у Галичині, що від 1772 р. належала до Австрії. Але аж до останнього десятиліття XIX в. ні оден із них не розвинув друкарської й видавничої діяльности. Сталося се щойно після зреформования Чина СВВ.

Честь продовжати славну традицію Почаїва припала Жовкві. Там у 1895 р. устроєно друкарню і відразу винінувано її як найкраще під технічним оглядом. І вже того року друкарня ся випустила перші друки. Від того часу вона працює без перерви по нинішний день.

В Жовкві йде праця не тільки технічно-друкарська. Одночасно з друкарською тут іде жива діяльність видавнича. А веде її Видавництво Чина СВВ. — уже повних 33 роки.

Пригляньмося тій діяльности:

Всю видавничу діяльність Видавництва ЧСВВ. можна поділити на 2 головні ґрупи.

Перша ґрупа се книжки богослужебного змісту. В ґрупі сій Видавництво ЧСВВ. випустило ряд більших і менших церковних видань в церковній й українській мові. Маємо отже: Євангелія, Апостоли, ріжні богослуження, молебні, акафісти і т. п. Зокрема слід відмітити передовсім видання Святого Письма Нового Завіту в українськім перекладі, що його зладив з грецького оригіналу о. д-р Я. Левицький. Переклад сей появився 1921 р. (ст. 722+1) й апробований всім галицьким гр. к. Епископатом. Крім цілого Св. Письма Н. З. Видавництво ЧСВВ. випустило ще окремі видання: 1) Євангелія на Господні Страсти, на Положення Плащениці і на Великдень (1921), а також 2) Апостоли й Євангелія на неділі і свята цілого року (1922). Далі слідують видання Повного Требника гр. к. Церкви. Видання дуже гарне, якого ще в нас не було. Вкінці в отсій першій ґрупі треба згадати про ряд молитовників і церковних співаників, що їх Видавництво ЧСВВ. випустило і раз-у-раз випускає новими виданнями. Молитовники зладжені в народній мові і дуже старанно. Так само й Співаники.

Друга ґрупа се релігійна література. Ся ґрупа найбогатша. Вона обіймає релігійну літературу для духовенства, світської інтеліґенції і широких народніх мас. І так передовсім для духовенства призначені кілька великих збірок проповідий. Отже: Проповіди на підставі науки хр.-кат. Церкви о. Н. Теодоровича (ст. 352, в. 8°), „Хліб життя" — Евхаристні проповіди о. М. Коритка (1927, ст. 464, вел. 8°), Гомілійні науки на неділі о. Т. Савойки (ст. 464, вел. 8°), Місійні проповіди про піянство (ст. 240, вел. 8°), Великопісні проповіди й ин.

Релігійні видання для ширшого громадянства треба знова поділити на 2 ґрупи. Перша ґрупа се видання оригінальні; друга — переклади чужих авторів.

Серед видань оригінальних звертає на себе увагу передовсім велика „Історія біблійна Старого Завіта" о. Т. Галушинського ЧСВВ. (ч. І, 1914, ст. XXIV — 336; ч. II, 1924, ст. 367+VI — обі части вел. 8° і з численними ілюстраціями). А далі довгий ряд більших і менших писань инших авторів зпоміж нашого духовенства, монашого й світського. Отже з ЧСВВ.: о. Л. Березовського, о. Е. Козаневича, о. Л. Лозинського, о. П. Мартинюка, о. д-ра К. Сарницького, о. Д. Ткачука й ин. Зі світських: о. Л. Лужницького, о. П. Штокалка й ин.

Серед перекладів слід відмітити 2 видання. Перше видання се загально відомі „Наслідування Христа" Томи Кемпійського, оден з найзамітніших творів усего християнського письменства, виданий Видавництвом ЧСВВ. у двох ріжних перекладах: 1921 і 1923 рр. Новійший переклад зладила з латинського оригіналу гарною українською мовою п. Наталія Ковалівська-Королева, але перший переклад, зладжений покійним епископом луцьким о. Боцяном, лучше віддав нюанси оригіналу. Друге видання се великий „Католицький Народний Катехизм" о. Ф. Шпіраґа, великого ерудита, що його за дозволом автора переклав і до нашого обряду применив о. Я. Левицький (ч. І, 1913, ст. 373+5; ч. II, 1913, ст. 416+4; ч. III, 1914, ст. 319+XXIV — всі 3 чч. у вел. 8°). А далі переклади ріжних писань таких чужих авторів: о. К. Антоневича, кард. Балярміна, кард. Віземана, о. А. Гуондера, Ф. Маршаля, М. Машлєра, о. Де Мюрже в Терран, о. К. Россіньолі, І. Скарамеллі, св. Франціщка Салезія о. Ф. Цозеля й ин. Перекладали головно самі оо. Василіяне.

Всіх книжок Видавництво ЧСВВ. випустило досі поверх півтори сотні. Богато з них вийшло кількома виданнями, деякі 5-тим а навіть 9-тим.

Крім книжок Видавництво ЧСВВ. видає ще 2 періодичні видання: щомісячно — „Місіонаря" і щорічно — „Календар Місіонаря".

Всі видання Видавництва ЧСВВ., як і взагалі всі друки, що виходять з друкарні оо. Василіян у Жовкві, також під технічним оглядом представляються дуже добре.

У висліді за 33 роки свого істнування Видавництво ЧСВВ. у Жовкві дало нам цілу цінну бібліотеку церковно-релігійної літератури, так дуже потрібної в нас саме нині. Се велика заслуга Видавництва супроти Церкви й українського народу.

К.

*) Ів. Свенціцкій. Початки книгопечатания на земляхъ Украіни. Жовква, 1924. Ст. 45—46.

—o—

Сучасна література на Вел. Україні

II.

На початку радянської доби поширився був в укр. мистецькій прозі імпресіонізм. Його представниками являлися нині вже покійні: А. Заливчий („Стефаник Полтавщини", автор автобіоґрафічних оповідань з селянського життя з „комнезам"-ською тенденцією), В. Чумак (більш відомий яко лірик) і Ги. Михайличенко (автор голосного на Радянщині символістично-імпресіоністичного „Блакитного роману"). Всі три були перняті комуністичними „ідеями". Загинувши в молодих літах, вони залишили дуже малу літерат. спадщину. — Найзначнішим представником імпресіонізму на рад. Україні є безперечно Гр. Косинка; хоч часом його імпресіонізм видається де-що штучним. Се один з найкультурніших молодих письменників. Щоправда, в його творах пробивається радянсько-комуністична тенденція, але принаймні нема сексуальних непристойностей і т. п. Останніми часами Косинка перейшов од імпресіонізму до реалістично-побутової творчости. — Певні вагання між реалізмом, імпресіонізмом і навіть ново-романтизмом бачимо і в Валеріяна Підмогильного, третього визначного белетриста серед „молодих". Він добре вміє малювати радянський побут, але має нахил до особливіших натур і ситуацій. На жаль, і в нього можна стрінути не зовсім приличні сторінки, присвячені сексуальним малюнкам. Проте всеж таки се один з більше вихованих і освічених молодих письменників. Пробував П-ий малювати й релігійні переживання („Іван Босий"). І хоч малюнки його були досить двозначні, рад. влада порадила йому не чіпати сих „контр-революційних" тем... Як і Хвильовий, П-ий при инш. обставинах певно був би позитивним письменником; але тепер йому доводиться пристосовуватися до вимог радянських „керманичів"... — З инших „молодих" белетристів заслугують на згадку: П. Панч (близький по духу й формі до Хвильового, вихований на новійшій

російській літературі але інтеліґентніший од Хв-го); Д. Борзяк, Жиґалко, О. Копиленко, Ґ. Шкурупій (давніше „поет-футурист") — автори побутових та сатирично-побутових оповідань; М. Галич, Б. Тенета — новелісти з ухилом до давнішого песимістично-сентиментального побутово-народницького напряму. Загалом, модний на початку радянської доби імпресіонізм, проголошений у 1921 р. І. Куликом за єдино „пролетарський" напрям[1]), уступає місце реалізмові і вважається тепер навіть за „буржуазний", що доводить напр. Доленґо-Клоків[2]). Ся зміна моглаб бути корисна, коби тільки реалістичного малювання побуту не змішували з фотографуванням радянської брутальности й гидоти.

На Радянщині користається ще славою за свої оповідання В. Атаманюк, котрий робив також проби писання драмат. творів і роману; але його твори, позбавлені всякої літерат. вартости, цінить рад. влада очевидно лише за їх ультра-радянську тенденцію.

Серед молодих радянських поетів треба згадати (крім згаданих уже Хвильового та „ново-клясиків" Зерова, Драй-Хмари та Бургардта): пролетарського поета, б. робітника Вол. Сосюру (котрий на жаль — не придбавши належної літерат. освіти — змарнував свій неабиякий поетичний хист), „ново-клясика" Мик. Терещенка (що проміняв „ново-клясицизм" на радянський комунізм), оригінального, але мало пишучого поета-імпресіоніста Т. Осьмачку й поета реалістичного напрямку М. Доленґа-Клокова (б. анархіста, нині комуніста). — Крім них, співуча Наддніпрянська Україна породила ще багатьох инш. поетів і віршописців, що намагаються писати переважно „в пролетарському стилі": всього тих поетів щось понад 1.200 по ріжних гуртках пролет. писменників. Тут згадаємо ще: Савченка, Слісаренка, Ярошенка, Йоґансена, Єллана, Кулика, Фіялковського (б. чекіста), Вал. Поліщука. Деякі з сих ніби-пролетарських поетів (Савченко, Слісаренко, Ярошенко) давніше, на початку їх поетичної діяльности, писали в символічному дусі, часом досить гарні поезії. Взагалі останніми роками помітний сильний занепад ліричної творчости на рад. Україні. Такі ліричні таланти, як Тичина, Сосюра та ин., вже зівяли, инші (новокляси-ки) не можуть вільно писати, а нових талантів сливе нема.

Та найгірше стоїть справа з драматичною літературою. За останні 10 років на В. Україні не появилася жадна справді мистецька драма. Проби Атаманюка, Крошевича, Бедзика, Сватового, Кошевського та ин. не мають ніякої мистецької вартости й не задовольняють спеціяльно-драматичних вимог.

Підводячи підсумок літературної праці на В. Україні за 10 років можемо тільки підтвердити два роки тому зроблений висновок здібної голови М. Хвильового: „1200 письменників" за 10 років „революції" не дали жадної повісти, жадного роману, жадної мистецької драми... Отже „покиньмо дурити себе: **в атмосфері диких поглядів на мистецтво** ми ще стількиж років, коли не 10 разів стільки, будемо плентатися позаду инших країн..."

При теперішних, радянських умовинах життя на В. Україні годі сподіватися відродження в ній українського письменства й взагалі укр. культури. Колиб навіть над сподівання яка паросць „зазеленіла і росцвіла", радянський уряд поспішить її або зрубати, або обчухрати й обтесати відповідно до радянсько-комуністичного „програму..."

Годі з надією споглядати на схід! Звідти не буде ніякого поратунку, навіть на полі культурнім! **Піємонтом україньської культури може бути лише Галичина.** Сю почесну ролю приняла Галичина свого часу, сю ролю узнали за нею і наддніпрянські Українці. І Галичина повинна її виконати. На жаль і в Галичині за останних 10 років на культурнім і зокрема на літературнім полі зроблено аж надто мало: досить пригадати, що нині нема в Галичині жадного укр. літерат. журналу!... Але можливости в Галичині все-таки незрівнано ліпші як на Великій Україні. Отже галицькі письменники! Обробіть уважно галицьку ниву!...

[1]) І. Кулик. Реалізм, футуризм, імпресіонізм. „Шлях Мистецтва", 1921, ч. 1.

[2]) М. Доленго. Імпресіоналістичний ліризм у сучасній українській прозі („Червоний шлях", 1924, ч. 1—2.

НОВИНКИ

Ізза двох днів свят у слідуючім тижні друкарня не в силі зложити нормального складу. Длятого слідуюче число „Нової Зорі" вийде з недільною датою.

На лат. Святвечір мати пішла на закупна, а батька не було вдома. Діти засвітили собі ялинку й огонь захопив суконку 6-літної дівчинки, котра померла серед мук. Сталося це в родині готеляра Гольцера в Айзакталю. Се ще одна пригадка — уважати на забаву дітей.

Одинока українська відливарня дзвонів

Михайла Брилинського

вул. Замарстинівська ч. 41. Телеф. 63-56 (власний дім).

Відливає мельодійні дзвони довільної величини з найліпшого металю о чистім і звучнім голосі під поруку чистої гармонії, як також витревалости. — Купую розбиті дзвони на жадання переливаю на нові. Відливаю з усяких металів відливи, як бронзівничі, машинові, будівельні, плоскорізьби, фіґури і т. п. — скоро, солідно і на догідних услівях. 357 10-10

Важне для посідачів радіо-апаратів. З днем 1. січня с. р. впроваджено в Польщі остру контролю над посідачами радіо-відборних апаратів. Хто не зареєструє свого апарату одержить кару до 6 місяців тюрми і до 5.000 зол. гривни.

Листи на „пост-рестант" після нового розпорядку міжнар. почт мусять мати на адресі правдиве імя адресата. Листів з іменами уповленими (фіктивними) або ініціялами почта видавати не буде.

Яких авт уживають в Европі? В останнім році продано в Европі 480.000 авт, з того 180.920 американських (або округло 25%). В Анґлії продано америк. авт 14%, в Німеччині 23%, в Швайцарії 33%, в Бельґії 39%, в Еспанії 56%, в Голяндії 60%, в Данії 85%, в Швеції 86% і т. д. З того видно, що в деяких краях америк. авта ґеть випирають европейські.

Брат Літвінова увязнений в Парижі за фальшування векслів, боро иться цілим меморіялом, в котрім оповідає сензаційні річи про те, що больш. уряд від літ оперує фальшивими векс ями. Сам член ради комісаріяту торговлі тов. Турок дав йому наказ пустити в обіг фальшиві векслі. Прекрасні відносини!

Привернення чести яструбові. На припорученя американського природничого державного музею перешукано протягом кількох літ шлунки сотоk яструбів. При 562 примірниках був такий вислід: Тільки в 54 найдено останки домашніх птиць і дичини, в 20 останки диких птиць, а в 278 останки мишей, в 131 останки инших шкідних гризунів, у 47 останки комах. В дальшім ряді проб на 220 примірників найшли тільки в трьох останки домашньої птиці й дичини, в 12 яструбів останки дрібних птичок, у 102 миші, у 40 инші звірята, а в 92 переважно комахи.

Америка — банкир світа. Уряд Злуч. Держав Півн. Америки оповістив таку статистику. По війні позичила Америка Европі 3·25 міліярда ам. дол., з чого 1.200 міліонів або поверх 30% одній Німеччині. Анґлія одержала 172·7 міл., Австрія 110, Бельґія 227, Чехословаччина 32·5, Данія 68, Фінляндія 76, Франція 400·5, Греція 31, Голяндія 46, Угорщина 64, Італія 274, Швеція 55, Югославія 57, Швайцарія 49, Норвеґія 193·8, Польща 122·4.

Помер славний антиквар, книгар К. Ґірземан в Липську в 74 р. життя. Розпочав торговлю старими книжками в 1884 р. Видав поверх 600 катальоґів і сам оповістив багато цінних книжок. Особливо збирав „Орієнталія" й „Американа". Знаний був з великої ретельности.

Оригінальна орґанізація основалася в Бельґії по смерти ґенерала Жаке, котрий помер з простуди на похороні, де весь час стояв з відкритою головою. Нова орґанізація має на меті ширити погляд, щоби в часі похорону не здіймати шапок.

Щиглики шукають охорони в людей. В Німеччині біля Вольнцаxської залізниці побудували собі щиглики гніздочко на краєчку гильки каштана, що ріс перед вікном гостинниці. Гніздечко було тільки два метри над землею. І виховали в забезпеченому перед котами гнізді шість щиглинят. Цікаво, що оживлений рух гостинниці не полохав їх зовсім.

Політичні вязні келії ч. 5. при вул. Яховича у Львові передали своїм Товаришем М. Драґаном, що вийшов на волю, 3.17 зол. на „Рідну Школу". Ця жертва, що надійшла з поза сірих тюремних мурів, є найдорощою зі всіх. Цеж правдиве геройство наших політичних вязнів віднимати собі від уст і жертвувати на дорогу ціль. Але це й показчик, яке величезне значіння для Нації має наша одинока виховна шкільна установа „Рідна Школа" а заразом і моральна принука для всіх тих, що уживають золотої волі, а досі не сповняли обовязку супроти цеї найважнішої установи сучасної доби.

Відомий з солідности

МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських

І. ЗІХЕРА **Львів, пл. Капітульна 3.** (напроти катедри)

поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 10-20

Нові книжки

D-r J. R. Kaim: „DER BALKAN UND SEINE PROBLEME". Gladbach. 58 сторін, ціна 1·20 м.

Отся маленька книжечка особливо актуальна тепер, коли на наших очах відограється дуже поучаюча югословянська драма, в котрій боряться не тільки Хорвати з Сербами, але дві культури. Автор представляє небезпеки, які криє в собі Балкан, хоч не подає докладно, що таке той „Балкан". Се ґеоґрафічне поняття в дійсности вже за часів Юлія Цезара розділили Римляне на дві ріжні части. Границя між ними лінія, що йде озером Скутарі і Дріною, зґл. устєм Колюмбарі. Землі на захід від тої лінії змагають до західної культури, а їх економічні інтереси звязані з морем Адрійським. Землі на схід від тої лінії переняті східною культурою, а їх інтереси звязані з морем Еґейським. За кождим разом, коли злучено, або спробувано злучити ті противні собі землі або навіть їх частини, приходило до конфліктів. Се доказує й сучасність всупереч поглядови автора, котрий уважає Югославію сильною державою.

Косметика, Валочки до вікон, артикули господарсько-домові найкорисніше поручає **Альойз ГИБНЕР** 383 3-2 **Ринок 38** Телєфон 25-13.

Квестіонар

Просимо Вас відповісти в листі на отсі питання:

1. Як довго (від коли) читаєте „Н. Зорю“?
2. Що Вам в нашій газеті не подобається, а що подобається? — (Написати котрі статті або хоч про що вони писали).
3. Що Вам найбільше долягає і що Вам цікаво булоб знати, то є, що Ви хотілиби, щоб газета пояснювала?
4. Які ще газети читаєте і де? (В дома, у знайомих, чи в читальні?)
5. Котрі газети передплачуєте?
6. Котра газета найліпше Вам подобається і чому?
7. Котрі газети приходять до Вашої місцевости та в якій скількости? Котру газету найбільше у Вашій місцевости читають і чому?
8. Чи складаєте річник (комплет) „Н. Зорі“?

Як не можете, або не хочете відповісти на котре з тих питань, то просимо його опустити, а відповісти на инші.

Відповідь у листі просимо прислати на отсю адресу:

„НОВА ЗОРЯ“,
Lwów. Кльоновича 8, II. п.

Пригадка: Дорогі Брати та Сестри! Не забувайте, що в культурних народів всякі квестіонарі находять відповідь, бо не відповісти на письмо таксамо нечемно, як не відповісти на добре слово поздоровлення. Просимо також о відповідь наших ВП. Читачів в Канаді, Америці та Бразилії.

Редакція „Нової Зорі“.

—0—

ОГОЛОШЕННЯ

Др. Марія Криговська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
хиби вимови
(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.
341 14—20

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов.
Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Полекші в сплатах. 375 2—5

Професор Університету
Др. РОМАН БАРОНЧ
ординує в хірургічних недугах
Львів, ул. Баторого 36.. 383 2-3

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах**. Робота солідна і точна. 342 13-?

Ой у лісі, на орісі
Листячка не стало,
А у бідного краяна
Грошенятоκ мало....

Як одітися? Не вжеж нам
Марно пропадати?
„РОДОГАН“ нас порятує,
Бо дає на сплати.

ЛЬВІВ, РИНОК 43.
Сьміло там йди!
1—1

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 1—12

Светери, жакети, костюми гарсонки, камізольки дамські й мужеські, гальки, реформи, панчохи, камаші, штильпи, скарпети і т. п.
ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.
Підношення очок панчіх шовкових і фільдекосових.
Виконує з найліпшого матеріялу дуже старанно й по умірених цінах
Трикотарська робітня В. Лібанської
262 **ЛЬВІВ, Баторого 34, (мезанін).** 29—30

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД
Адреса: Ukrajinskyj Hromadskyj Vydavnyčyj Fond,
Praha-Vršovice, ul, Brožikova 390,
Československo
має на складі між иньшими отсі книжки:

С. РИНДИК — **Міцність матеріялів,** курс високих технічних шкіл: 364 ст., 8°. З додатком термінологічного словника та 214 рисунками. Ц. $ 3.00.

Проф. Др. В. ЯНОВСЬКИЙ — **Сучасне лікування венеричних хороб,** з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко. 118 ст. Ц. $ 0.50.

Др. Ф. БУРІАН — **Пластична хірургія,** з 24 ілюстр., з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко. 32 ст. Ц. $ 0.30.

Др. А. ГОНЧАРЕНКО — **Загальна гігієна.** 204 ст. Ц. $ 1.00.

Проф. Ф. ЯКИМЕНКО — **Практичний курс науки гармонії** в 2-х част. підручник для шкіл ріжних типів. **З задачником,** 132 ст. Ц. $ 1.00.

І. ІВАСЮК — **Кубань,** економічно-статистичний нарис. 120 ст. Ц. $ 0.75.

П. ПАВЛІЧУК — **Коротка анатомія** для студентів медицини. З передмовою акад. А. Старкова. 116 ст. Ц. $ 0.75.

Проф. Д. АНТОНОВИЧ — **Триста років українського театру** (нарис історії українського театру). 276 ст. Ц. $ 1.35.

Проф. Є. ІВАНЕНКО — **Курс аналітичної геометрії.** 424 ст. Ц. $ 3.50.

Проф. Ф. ЩЕРБИНА — **Статистика — Історія статистики і статистичних установ.** 288 ст. Ц. $ 1.50.

К. МИХАЙЛЮК — **Молочарство.** Підручник для вищих сільсько-господарських шкіл. Ч. І. Молокознавство 164 ст. З 63 мал. Ц. $ 0.90.

Проф. М. ЧАЙКОВСЬКИЙ — **Алгебра,** курс середньої школи і для самонавчання. Кн. І. Ст. XII. + 452. Ц. $ 3.70.

Модерне українське мистецтво: Вип. І.: Проф. **Д. Антонович — Група Пражської Студії.** Франц. і укр. текст з 32 репродукціями. Ц. $ 0.90.

Проф. С. БОРОДАЄВСЬКИЙ — **Історія кооперації.** Ст. 448. Ц. $ 2.50.

М. РАШЕВСЬКИЙ — **Рафінація цукру,** під редакцією і з додатками інж. Л. Фролова та з 30 мал. 224 ст. Ц. $ 1.50.

Акад. А. СТАРКОВ — **Загальна біологія,** з малюнками. Ст. 184. Ц. $ 1.00.

М. ГАЛАГАН — **Атомістично-молекулярна теорія.** З мал. Ст. 188. Ц. $ 1.35.

Проф. М. ЧАЙКОВСЬКИЙ — **Алгебра,** курс середньої школи і для самоосвіти. Кн. II. Стор. VIII+300. Ц. $ 2.50.

Проф. Д. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ — **Українське мистецтво, т. II.** Старі церкви, надгробки й придорожні камені на Українськ.м Поділлю, Буковині та на Покутті. Стор. 40+64 стор. ілюстрацій. Ц. $ 2.—.

Українське мистецтво: В. СІЧИНСЬКИЙ — **Архітектура старокнязівської доби** (X—XIII ст.) Стор. 50+24 стор. ілюстрацій Ц. $ 1.50.

Др. В. ГАРМАШОВ — **Шкільна гігієна,** з малюнками. Ст. 144. Ц. $ 0.80.

Інж. Л. ФРОЛОВ — **Цукроварство,** з малюнками. Ст. 440. Ц. $ 3.—.

Акад. Проф. Др. Ст. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ — **Розвиток поглядів про семю словянських мов і їх взаїмне споріднення.** Ц. $ 0.65.

Проф. Л. БІЛЕЦЬКИЙ — **Основи української літературно-наукової критики.** Ст. 312. Ц. $ 1.90.

Проф. Хв. ВОВК — **Студії з української етнографії та антропології.** З мапами та малюнками в тексті (19 звич. і 4 кольор.) Ст. 356. Ц. $ 3.—.

Проф. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКИЙ — **Політична економія.** Ст. 184. Ц. $ 1.—.

Інж. Р. КАХНИКЕВИЧ — **Задачник до „Міцности матеріялів“.** Ст. 160. Ц. $ 1.80.

Проф. Л. ГРАБИНА — **Геодезія.** Частина перша, вип. І-ий і II-ий. Ст. 600. 191 рис. й 44 таблиці та 3 мапи. Ц. І-го вип. $ 3.75 і 2-го $ 2.50.

Проф. Л. ГРАБИНА — Короткий історичний нарис розвитку геодезичних вимірів. Ст. 75. Рис. 28. Ц. $ 0.75.

Книгкупцям та при всякому більшому замовленні **безпосередньо у Видавництві дається 40 проц. знижки.**

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 49-?

ЗДІБНОГО ПОЗОЛОТАРЯ самостійного пошукує варстат уряджень церковних
362п **ТЕОДОЗІЯ КОМІСАРУКА** 5 5
Станиславів, вул. Круля Яна III. ч. 15.

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ
І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 166 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша б-бл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки принимаємо також векселі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 40—50

Найтревальші **ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ**
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
246 б найдешевше, бо вхід через сіни. 2-50

Одинока у Львові Робітня горсетів
на французький стиль поручає: гумові пояси бедрівки, шліпфери, підвязки, бюстоноші, **опаски,** також **реформи менструальні,** *реформи* трикотові і шовкові тільки у фірмі:
„ГІГІЄНА“, Р. Кернер
Львів, Пасаж Міколяша над кіном „Уцеха“
345 Телеф. 51-24. 14—15

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ
та дамських суконь
ЦЕЦИЛІЯ ГАН
Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисєнька“)
325 Полекші **в сплатах.** 17—20

П. Т.

Маю честь поручити свою кравецьку фірму

Станислав Курц

у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов. в котрій проваджу окремий відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелєрини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.

З високим поважанням
Станислав Курц
кравець мужеський і спеціяліст для П. Т. Отців
326 17-20
Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone gotówką.

Рік IV. Львів, неділя 20 січня 1929 Ч. 4 (207)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльосовича ч. 8. І. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Новий диктатор України — б. чекіст

З Москви доносять: Совітська преса оповіщує життєпис комуніста Василенка, котрого з рамени Москви іменовано секретарем Центр. Комітету Совєтів України, отже фактичним диктатором України. Се б. простий моряк чорноморської фльоти, котрий опісля служив літами як чекіст у чрезвичайці.

Знов конфлікт уряду з соймом

В часі засідання буджетової комісії заявив п. Косцялковський іменем марш. Пілсудського, що міністерство дасть деякі пояснення, але ні маршалок, ні жаден військовий не явиться особисто на засіданню, побоюючись обид, на які військові мусіливби реаґувати. На це відповів б. генерал Роя, посол хлопської партії, що й сойм має свій гонор і право, вимагати присутности уряду. Коли сойм на те не заслугує, то нехай його розвяже. Досі сойм не образив армії. В дусі виводів Рої ухвалено резолюцію, проти котрої запротестували представники клюбу ББ., кажучи, що пос. Тромпчинський ображував військовий однострій.

Криваві події коло Жовкви

В селі Батятичах (повіт Жовква) прийшло до кривавих подій. Жертвою їх стали три убиті, кілька ранених і увязнених. Прийшло до того так: Коло Батятич є ліси. Дерево з них звозили мешканці Батятич до тартаку в Камінці Струмиловій, одержуючи за те 11 зл. денно. Вони зажадали підвишки на 18 зл., а підприємство не хотіло на те пристати і віддало роботу людям з сусідних сел. Тоді мешканці Батятич виступили проти них, як проти страйколомів і прийшло до бійок. Поліція стала в обороні новоанґажованих до праці. ПАТ доносить, що коли поліцію оточено й заатаковано, вона дала сальву. Наслідки: три особи убиті, кілька ранених і увязнених.

Українські посли поставили наглий внесок у справі слідства. Внесок ухвалено.

Великі морози і сніги на обох півкулях

З ріжних країв Старого й Нового Світа доносять про великі морози і сніги. І так з Америки депешують: В середних і західних стейтах такі морози, що замерзло на смерть багато людей. В однім Шікагу поверх 40 жертв морозу протягом короткого часу.

В наших сторонах протягом останнього тижня занотовано таку пересічну табелю морозу по Цельзію: Львів —17, Тернопіль —20, Перемишль —21, Берестє над Бугом —18. У наших сусідів: Варшава —14, Краків —15, Познань —10, Люблин —18, Торунь і Закопане —13. Вильно також —13.

На Великій Україні морози місцями ще більші. Про значні морози і снігопади доносять навіть з Еспанії й Італії.

Ми і вони

Пропаґанда за поширенням католицької преси дає успіхи скрізь, де її дійсно роблять наші люде. Найбільші успіхи зі всіх наших орґанів виказує розуміється „Місіонар", котрому до 15. січня прибуло 5000 передплатників так, що він печатається вже в 35.000 прим. З руїнницьких ґазет, як довідуємось, „Гром. Голос" підвіс наклад з 4.000 на 7.500, большевицька „Праця" виходить в 8.000, а „Сель-Роб" навіть у 13.500. Що большевики розсилають свою пресу даром, се иньша річ, але все таки вона всякає в маси. Нема иньшого способу протиділання, як аґітувати за поширенням катол. преси поки час.

Пересічні ціни на світових ринках

Німецька преса приносить інтересну статистику пересічних цін на світових ринках, котра порівнує ціни з червня 1914 і з грудня 1927. Ціни подані тут в ам. центах. Скрізь де є знак +, там ціна була висша, де знак –, там була нисша в порівнанню з теперішною ціною:

	червень 1914	грудень 1927		червень 1914	грудень 1927
Пшениця	+ 72·1	— 14·21	Цукор	+ 19·5	— 26·1
Жито	+ 24·7	— 15·4	Вол. мясо	+ 18·2	+ 1·5
Ячмінь	+ 49·4	— 5 1	Солонина	+ 50 74	+ 7·4
Овес	+ 30·9	— 4·6	Масло	+ 70·3	+ 2·3
Кукурудза	+ 21·82	— 5·	Кава	— 78·8	— 14·2
Бульба	+ 59·7	— 8·	Чай	+ 41·1	— 29·5
Риж	+ 118·1	+ 4·9			
Вугіль (анґл.)	— 9·5	+ 1·3	Какао	— 19·2	— 21·5
Зелізо („)	+ 22·8	— 4·67	Цинк	+ 64·3	— 9·45
Мідь	+ 11·5	+ 10·3	Алюміній	+ 25·8	— 9·5
Цинк	+ 13	— 0·1	Антімон	+ 44·1	— 19·6
Олово	+ 13·2	— 2·3	Ртуть	+ 22·2	— 2·8
Бавовна	+ 53	+ 1·9	Лен	+ 174·3	— 9·45
Вовна	+ 98	— 16·2	Коноплі	+ 14·8	— 9·7
Шовк	+ 19	+ 6	Юта	+ 32·3	+ 1
Шкіра	+ 11	— 15·3	Нафта	+ 33·3	— 35·8
Ґума	—191·3	— 64·3	Сода	+ 127·2	— 1

З того видно, що ціни великої більшости поданих тут продуктів упали. Колиж в поодиноких краях сего не видно, то причина того в їх торговельній, головно цловій політиці.

ПРО ҐАЗЕТУ ДЛЯ НАРОДА

З м і с т: Про песячу голову і смажену ковбасу. Що таке ґазета і чим сенсаційна ґазета шкідлива? — Про наслідки духового роздору між масами й верхами суспільности. — Дещо з історії таких роздорів. — Про теперішний духовий стан нашого народу. — Про практичні способи протиділання роздорови.

Ґазета для народа має бути цікава. Що се значить? Се значить, що повинна приносити такі річи, які народ читавби з захопленням нпр.: опис того, як псови відрізали голову і тій голові показали свіжо всмажену ковбасу, а песяча голова схопила ковбасу зубами і їла! Ось так пише ґазета для народа!

Такі погляди висказують навіть люде, котрі довго мали до діла з ґазетньою справою.

Чи такі погляди слушні?

Ні! А чому ні?

Ґазета се твір культури (то значить виробленого ума й серця) певної ґрупи людей або суспільности. Одначе ґазета се також співтворець і ширитель культури. Чим висші думки й ідеали подається в ґазеті, тим висше підіймається суспільність, у якій шириться така ґазета і навпаки: Коли в ґазеті залюбки описується „історії" про песячу голову й ковбасу, про теля з трьома головами, про волохате дитя з сімома пальцями й тим подібні сенсації, — то сим 1) псується смак народа, 2) марнується йому час на дурниці, 3) обнижується загальний уровень його духа і 4) найшкідливіше — роздирається суспільність на дві части: верхи, котрі сміються з такого „душевного корму" для народа, та народні маси, котрі при такім їх „кормі" не можуть мати нічого спільного з духовими інтересами своїх власних верхів. Сей власне роздор все був причиною упадку суспільностей, навіть високо стоячих.

Отсю грізну небезпеку розуміли вже дуже давно, ще в часах, коли пресу заступали иньші культурні установи. Зрозуміння потреби спільних духових інтересів і спільного смаку верхів з масами було причиною того, що в старинних Атенах уряд оплачував кошти вступу за народ до театру, в якім тодішні духові провідники верхів грецького народу висказували свій світогляд і свої ідеали. Хто з нас інтеліґентів не пригадує собі бодай відгомону сильного враження з драм великого Софокля, перенятих глибокою вірою у всемогучість висших сил і пошаною для реліґії, родини, батьківшини! Кому не звенять іще спомини бодай про силу ритму творів того велитня, хоч неоден з нас забув уже зміст його творів і його чудову мову („О кóйнон автадéльфон Ісменéс карá!"). Аж 120 великих драм викинув з себе той горячий вулькан грецького розуму і духа, котрими хотів ратувати свою суспільність перед розкладом, який прочував. Але його духова спадщина не вратувала його народу: той народ розложили духові карлики такою сенсаційною „льоґікою": „Що стратиш, того не маєш, а чого не стратиш, те маєш. Ти не стратив рогів, значить — маєш роги..."

Так „учили народ" ті, що перекручували правду і право, осмішували любов родини і батьківшини, хоч очевидно самі не вірили в доброту своєї науки. А що їх наука була лекша, як лекша всяка полова від зерна, і що грецька держава не була в силі на довшу мету видержати тягар сполуки духового інте-

Місяць СІЧЕНЬ призначений для поширення католицької преси.

ресу мас з духовим інтересом добрих представників своїх верхів, — скоро наступив упадок.

Не так не падали всі инші суспільности. Тільки зі старинної Греції маємо найдокладніші відомости, як виглядав і як поступав той упадок. Він все і скрізь зачинався в умі і серці, в моралі й руїні її. А потому наступав уже й фізичний занепад.

І ми живемо в часах страшного занепаду. Велика більшість українського краю і народу за Збручем у страшній руїні. Та руїна всіми способами втискається й сюди під ріжними видами і буде дальше втискатися. Зорґанізованим способом треба тій руїні протиділати, бо інакше розложить вона всю нашу суспільність і тут. Преса се тепер наймогутнищий засіб, яким можна поборювати роскладові течії, але така преса, яка підносить загальний уровень духа і думки, а не заповняє його сензаціями про триголові телята. Треба народну масу піднимати, до вищого уровеня поважної преси, а не поважну пресу знижати до уровеня мас! Тоді і тільки тоді стане лучша преса — народною пресою.

Якже се в практиці виконувати? Є на те два практичні способи: Перший: Розклеювати на відповіднім місци „Нову Зорю,“ котра безперечно належить до типу поважних орґанів. На таке розклеювання треба посвятити два примірники кождого числа. Такий спосіб принятий на заході від давна. Помалу публика привикає в той спосіб до орґану, і згодом думки даного орґану стають з привички до нього публичним добром. Роздаровування ґазети одиницям — деморалізує людей, але розкидання ні, бо в нім нема моменту особистої даровизни: його заступає момент публичної оповістки, реклями. В деяких місцевостях наші рухливіші одиниці вже завели сей спосіб з добрим успіхом. Кошти на нього можна взяти зі збірних складок, бо очевидно ніяка адміністрація не може даром розсилати ґазет (з виїмком большевицьких, котрі на те мають відповідні гроші).

Не треба зражуватися тим, що зразу може се бути безуспішне. Особливо у нас почути можна закид, що — мовляв — „Се ґазета не для народу“.*) У ніякого культурного народу нема подібно яркого поділу на ґазети „народні“ і „ненародні.“ І се власне розумніщі одиниці з народа наближає до духово вищих верств. Коли народні маси будуть призвичаєні до лучшої ґазети, тоді лучша ґазета стане народною. Се особливо вказано робити в сей місяць доброї преси, котрий треба продовжити бодай до нашого способу числення.

Другий спосіб се складання повних річників орґану. Про вартість і ціль сего способу — на другий раз. — А.Ч.

*) Фактом є, що люде з „народа“ читають „Нову Зорю“. На доказ наводимо тут в цілости відповідь господаря-селянина зі Збаражини:

„Заподаю відповіді на поставлені питання Хв. Р. в квестіонарі: 1. „Н. Зорю“ читаю від кінця 1926 р. то є вже два роки, а отсе йде третий. 2. Всьо мені подобаєся (як гарно напишете), нічо мені ще досп не оказалося таким, шоб могло не сподобатися (всьо гарно і добре — як коротко і до річи). 3. Всьо долягає, всьо хотівбим знати, о всім повинна „Н. З.“ писати, так шоб до іншої ґазети непотрібно було заглядати. Тут богато можнаб поговорити, однак не Ви за нами, а ми за Вами повіяні йти і т.д. — 4. Вдома (читаю ще) „Свободу“, в чит. „Н. Час“, в сусіда „Нар. Справу“, в свята „Правду“, (слово нечитке — Ред.), „Поступ“, „Діло“. 5. Передплачую „Н. Зорю“ і („Поступ“ на сей рік) і „Свободу“. 6. „Нова Зоря“ тому, що редагована в дусі християнськім, католицькім і державницькім. 7. (До села приходять) 4 „Свободи“, 3 „Н. Справи“, 3. „Гр Гол.“, 2 „Н. Зорі“, „Правда“ щось 8 (поширює Марійське Тов. Молоді). 8. Складаю і маю річник з 1927 і 28. — Ся дуже інтересна відповідь (а відповідей від селян маємо ще пару) вказує, що є вже між селянством люде котрі читають більше ніж — інтелігенти. Ред.

—o—

Боротьба з релігією на Вел. Україні

Лист нар. комісаря освіти УСРР. Скрипника до редакції „Безвірника“.

„Наша школа і вся наша освітня робота мусить бути не арелігійною, а антирелігійною“!

Наше громадянство по сім боці Збруча не має й приблизно поняття про те, що твориться з релігією за Збручем, на Вел. Україні. В нас звичайно думають, що большевики, відділивши церкву від держави, полишили релігію в спокою — оттак, як напр. в Злединених Державах Півн. Америки. Але думка та далеко не відповідає дійсности. Большевики не обмежилися відділенням церкви від держави й усуненням всякого сліду релігії з державних установ, передовсім зі школи. Вони ведуть з релігією завзяту боротьбу, не перебираючи в способах і не зупиняючись перед нічим.

Боротьбу з релігією на Вел. Україні большевики ведуть двома великими фронтами: громадянським і державним.

Громадянський антирелігійний фронт творить комуністична партія большевиків України. Вона скрізь, навіть по селах, організує Спілки безвірників, які знова обединує у Всеукраїнську Раду Спілок безвірників у Харкові. Рада ся вже чотири роки видає коштом Державного Видавництва України свій окремий орган: популярно-науковий антирелігійний ілюстрований двотижневий журнал п. з. „Безвірник“ з методичним двотижневим додатком п. з. „На допомогу антирелігійникові“. Крім отсих українських партія ширить на Україні також подібні видання російські, як журнали: „Атеист“, „Антирелигиозник“, „Безбожник“, „Деревенский безбожник“, „Безбожник у станка“ та ґазету „Безбожник“. Крім періодичних видань виходить богато антирелігійної літератури неперіодичної — все коштом Державних Видавництв, російського й українського.

Другий антирелігійний фронт творить держава з цілим її могучим апаратом. Від державних законів починаючи а на державних установах кінчаючи, все звернене вістрям проти релігії. І так закон забороняє науку релігії не тільки в школі але й поза школою, а навіть дома! Далі закон забороняє належати до віроісповідних громад молоді низче 18 літ. А вершком антирелігійної дурійки большевиків є заборона писати слово Бог великою буквою, до чого мусять примінюватися всі автори і видавці Вел. України.

Велику ролю в поборюванню релігії й насаджуванню атеїзму відграють ріжні виховні установи, якими большевики обмотали нещасних мешканців України від колиски аж до могили. Отже: діточі захисти, школа, ріжні організації молоді, військо, клюби, сельбуди, кіно, радіо і т. п. — у всіх їх йде жива протирелігійна пропаганда.

Пропаганда ся особливо оживляється два рази в році: під Великдень і під Різдво. Вона має за ціль відвернути увагу людности від згаданих традиційних свят, захитати віру в акти, що на їх памятку свята сі установлені.

І в сім році мала місце на В. Україні жива різдвяна протирелігійна кампанія. Та в сім році кампанія ся особливо замітна. Бо в ній взяли участь не тільки комуністи і Спілка безбожників, як що року, але й сам народній комісар (міністер) освіти УСРР Скрипник. Він навіть написав спеціяльного листа до редакції харківського „Безвірника“, (1928, Ч. 14, грудень), в якім виложив як на долоні весь плян боротьби з релігією на Вел. Україні. Лист сей такий характеристичний для умов, у яких нині живе Вел. Україна й за якими тужить богато зпоміж західно-українського громадянства, що наводимо його в повнім тексті:

„Антирелігійна робота, робота за науковий світогляд, за поширення серед широких трудящих мас наукового марксистського розуміння природи та суспільства, мусить бути постійним завданням усіх культосвітніх орґанів. Під цим кутом зору має переводитись робота так в школі, як і в політосвітній діяльності орґанів Народ. Комісаріяту Освіти. —Останніми часами появляється ціла низка інформацій у пресі і в непосередніх звітах орґанів НКО про посилення боротьби різних релігійних інституцій та напрямків проти наукового світо-погляду, проти соціялізму та взагалі проти радянської культосвітньої роботи.

Це викликає потребу перегляду антирелігійної роботи в нашій республіці по різних ділянках і по різних напрямках культосвітньої роботи. Перед орґанами НКО стоїть завдання перевести дільну перевірку й огляд нашої антирелігійної роботи. Це завдання повинно стати на черзі порядку дня всіх наших управлінь Освіти.

Зокрема ДНМК (Державний науково-методичний комітет) мусить перевірити з цієї точки зору шкільні та інші підручники й порадники, зокрема ті, що призначені для масової роботи. До такої перевірки конче потрібно закликати так методичні наради окружні, як і весь освітній окружний апарат, як і взагалі все свідоме робітництво й селянство.

Зокрема в цьому питанні треба звязатися з місцевим активом Спілки Безвірників. По Управлінню „Соцвиху“ треба виявити й перебороти попівські й взагалі релігійні впливи на переведення шкільної роботи. Треба виявити (вислідити! — Ред.) окремі спроби прихованого викладання й переведення релігійних поглядів через школу окремими вчителями та іншими елементами, а також виявити спробу окремих учителів та інших елементів викладати релігійні предмети поза школою. Окружним інспекторам. Соцвиху треба спиратися в цій боротьбі з релігійним впливом на школу на учительський актив, на профспілку Робос, на Комсомол і на орґанізацію Юних Піонерів.

Окремим завданням стоїть огляд персонального складу нашого учительського кадру для виявлення тих осіб, що за своїм походженням, освітою то-що, звязані з релігійними колами та їх підтримують. Так напр. треба виявити обовязково тих учителів, що регентують (диригують — Ред.) по церквах, і т. інш.

Найбільш уваги потребує це завдання в галузі нашої політосвітньої роботи. Треба, під кутом зору посилення антирелігійної роботи, втягнення до неї нових культурних сил міста та села, для перебороння провадженої на цьому ґрунті боротьби глитаїв та непманів проти соціялістичного будівництва, перевірити роботу наших політосвітніх орґанів, усунути хиби, виправити й зміцнити зміст нашої роботи. Треба звернути серйозну увагу на роботу хат-читалень та сельбудинків не лише що до складу їх робітників, а зокрема щодо самого змісту їх роботи.

Треба констатувати, що є такі прикрі неприпустимі випадки, що в деяких місцях наші сельбудинки стали фактично за допоміжні органи якоїсь релігійної організації і послуговували завданням їх релігійної пропаганди.

Округовим Політосам треба взагалі поставити зараз наші сельбуди в центрі своєї уваги, треба посилити й поглибити антирелігійну роботу в середині наших сельбудинків. Поруч із потребою загального підвищення якости політроботи, провадженою зараз через сельбудинки, треба поставити питання якости нашої політосвітньої антирелігійної роботи, треба звернути увагу на рооту наших спеціяльних гуртків, насамперед — хорових. Треба провести різке розмежування самодіяльної хорової роботи від провадженої церковними регентами пропаганди церковних справ. Робітничо-селянський хоровий ґуртек мусить стати якраз знаряддям нашої антирелігійної роботи.

Як-найгостріше повстає завдання посилити нашу науково-освітню пропаганду через мережу політосвітніх орґанів для посилення практичної ділової пропаганди наукового світогляду серед трудящих. Треба відзначити, як правило, що політосвітня робота, що ведеться у нас не глибоко, не систематично й через те ще не стала дійсним знаряддям державної комуністичної пропаганди.

Всім орґанам НКО треба категорично боротися з невірною, шкідливою, антипролетарською лінією, що буцім-то школа й державна політосвітня робота мусить бути арелігійною. Ніякої байдужности, „безсторонности“, безучасности в боротьбі між релігійними забобонами й науковим соціялістичним світоглядом! Наша радянська школа і весь державний апарат радянської освіти є й мусить бути органом державної пропаганди комунізму, державним органом боротьби з релігійними забобонами.

Наша школа і вся наша освітня робота мусить бути не арелігійною, а антирелігійною. Під тим кутом зору треба зараз оглянути всю нашу роботу методичну, шкільну, по-

Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для своєї преси?

літосвітню роботу, радіо й кіно, роботу самоосвітню й самодіяльну, взагалі всю роботу нашої робітничо-селянської освіти.

Народній Комісар Освіти СКРИПНИК.

Що значать ті „поради“ комісаря, які зачинаються від слова „треба“, всім відомо: се наказ, за виконанням якого слідить чрезвичайка та весь державний і партійний апарат.

Які успіхи має отся боротьба з релігією на Вел. Україні? Не обманюймо себе: gut a laidem cavat.

Постійна широка антирелігійна пропаганда з одного боку й моральний та матеріяльний упадок укр. православної церкви з другого — дуже сильно підірвали і підривають релігію на Вел. Україні. Що се так, вистане переглянути біжучу хроніку хочби найновійшого числа згаданого вище „Безвірника“, де поміщений виказ цілого ряду місцевостей на В. Україні, *що в них постановами самих* місцевих мешканців зачинено Доми Божі, призначуючи їх на клюби, кіна, а то й зовсім розібрано на матеріял...

Супроти того, що велика більшість українського народа під большевицьким гнетом очевидно паде в страшну безодню релігійної руїни, тим більший обовязок тяжить на нас, укріпляти тут нашу гр. кат. Церкву.

—0—

Vacuum juris

За що увязнили словацького посла і проф. університету?

В Пресбургу (Братиславі) увязнено словацького посла Д-ра Белю Туку, одного з провідників словацької народної партії й довіренного о. Глінки. Д-р Тука був до війни професором угорського університету. Потому його усунено з катедри і він посвятився політиці. З початком 1928 р. виступив з теорією про Vacuum iuris в котрій твердив, що літ тому 10 Словаки заключили з Чехами договір в м. Туроц-Сен-Мартін тільки на пробу і тільки на 10 літ, отже 28. жовтня 1928 р. наступає „правна пустка“ між обома народами. По проголошенню тої теорії вибухла боротьба, котру розпочав проти проф. Туки нац. дем. Іванка, закидуючи йому звязок з ворожими державі чинниками. Вкінці парлямент ухвалив видати проф. Туку і його увязнено. Рівночасно відбулися ревізії в ред. „Словака“ і в приватних домах.

—0—

Політичний огляд

Югославянський експеримент і його можливі наслідки. — Московсько-варшавський дипльоматичний діяльог і його можливі причини.

Сьогорічні Різдвяні свята по юліянському календарю будуть в історії Югославії, а може й усього Балканського півострова, памятним днем першої кляси. Се певно. Та ніхто сьогодні не вгадає, чи той день відкриє яснішу, себто щасливішу епоху в історії південно-славянських племен, чи навпаки — чорнішу... Політичний переворот, що саме там доконався, по своїй сути нічим не оригінальний: се той самий перехід від демократичного парляментаризму до диктатури, побудованої на багнетах, якого свідками ми були в Росії, в Італії, в Еспанії і Польщі. По своїй формі одначе югославянський переворот се явище особливе. Бо коли инші диктатури виросли або на грунті републиканськім (СССР. і Польща), або з нутра громадянства побіч монархії, підчиняючи собі її разом з парляментом, то тут сама корона виступила з ініціятивою і як головна активна сила. Підприємство дуже ризиковне. Не богато монаршого авторитету остало сьогодні у світі, тому зацілілі ще корони повинні-б бути осторожні у виборі шляхів і метод правління. Тимчасом югославянський король Олександер, що як невідповідальний політичний чинник присягав на вірність конституції, тепер сам силою власного авторитету скасував сю конституцію (не завісив, лише цілком зніс!) та привернув на необмежений час державний абсолютизм по рецепті Людвика XIV., Йосифа II. чи Николая I. Одним словом, сербська династія Караджорджевичів почала небезпечну гру.

Щодо причин, які спонукали короля до сього перевороту, то вони двоякі: а) поганий досвід з парлямснтарним правлінням, що поза своєю вітчиною Англією сьогодні взагалі в очевидній декаденції; б) нерозвязана національна справа хорватська. Ся остання причина була рішаюча. Хорвати, культурно і політично найвисше розвинена частина югославянської людности, свойого часу, дали себе підвести і згодилися на централістичну конституцію, яка віддала їх під повне панування низшекультурних Сербів; дочекавшися в сім році того, що в білгородськім соймі їхніх послів стріляно як собак, Хорвати збойкотували спільний сойм і зажадали реституції свойого хорватського державного права з власним урядом і соймом, себто перестрою Югославії з одноцільної держави в федерацію історичних країн. А що Серби й чути не хотять про таке зменшення своїх імперіялістичних змагань, ситуація стала безвихідна, чи пак вихід знайдено... в повороті до королівського абсолютизму.

Чим він скінчиться? Могло-б здаватися, що сильна королівська влада вспіє переломати опозицію — або сербську або хорватську. В першім випадку прийшло-б до перестрою Югославії у федеративну державу; в другім — до закріплення сербського централізму. Чи се чи те, а корона буде мати противників, а то й явних ворогів, або по сербськім або по хорватськім боці, що знов може скінчитися або упадком династії або повним розбиттям держави і поворотом Хорватії до якогось звязку з Угорщиною... Отсе наглядні наслідки фальшивих рішень у роках „національних підемів“ 1918-1919! Правда, у нас є політика і політичні партії, яким завсігди ще ввижається, що на 1918 р. скінчився безповоротно старий світ, а почався новий і він нічого спільного не має зі своїм попередником, що спеціяльно домагання політичної автономії країв і народів то передпотоповий анахронізм. Та в сім нічого дивного: наш брат думає завсігди всупереч дійсности. Та про се ширше иншим разом.

Друга політична сензація світового значіння, що сталася на переломі 1928-1929, то незвичайний дипльоматичний діяльог між Москвою і Варшавою на тему знаного „пакту Келлога“. Як нашим читачам відомо, підписаний у літі противоєнний пакт ще досі не ратифікований ні одною з 15-ти сигнатарних держав, не виймаючи самих американських Обєднаних Держав, що мають зробити початок. Тимчасом Совітам, що в дальшу чергу заявили були готовість приступити до пакту, не сподобалася отся проволока й вони предложили Польщі підписання окремого протоколу, що мовляв обі держави узнають пакт Келлога правосильним уже тепер, не чекаючи на всі 15 ратифікацій. Се предложення ввело польську дипльоматію в амбарас: відмовити вона не могла, бо се було-б однозначне з непризнаванням підписаного нею париського пакту; згодитися на такий протокол вона також не може з мотивів для широкого загалу мало ясних; з них виходить тільки те ясно, що перед зазначеною вище ратифікацією инших держав Польща не хоче вязатися. В ре-

---

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 20. І. 1929 90

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Молода султанка Ель Хуррем вся покрасніла на обличчі. Коли служба відійшла, не видержала, щоб не похвалитися матері, який делікатний її чоловік.

— Ласка Божа, доню, відповіла мати. Бачу, що він направду великий цар.

— Так всі люде кажуть, мамо, і свої і чужі. А войсько так дивиться в него, як в образ.

— Не робиж йому, доню, нічого злого, бо жінка, доневчко, може зробити багато зла чоловікови, як хоче, і він навіть не знає того.

Настуня запровадила маму до кімнат свого сина а сама пішла до мужа.

Він перший зачав живо говорити:

— Чую, що маєш дорогого гостя. І казали мені наші улеми, що Ти, о моя мила Хуррем, знайшлася так, — що будеш довго прикладом і взірцем всім дітям правовірних мослемів, як мають шанувати своїх батьків і матерей! Не знаходять слів похвали для тебе.

Настуня вся сіяла з радости, що чоловік так відразу привитав і похвалив її стрічу з матірю. Була прекрасна у своїй радости. І запитала:

— А чи ти будеш добрий для моєї матери?

— Не схочу пречінь показатися гіршим від своєї жінки, — сказав весело. І додав по хвилі: — А як у Вашім краю витається чоловік з матірю своєї жінки?

Настуня з вдячністю подивилася на нього і відповіла:

— Се твій край, Сулеймане і я твоя. Ти не потребуєш питати про звичаї в моїм краю. Твій край вже давно моїм краєм і твій нарід моїм народом.

— Знаю, о, Хуррем, що ти найбільшим даром не втішишся так, як привитанням твоєї мами по звичаям твоєї землі і твого роду. Чомуж я не мавби зробити того?

Вона вся запаленіла з задоволення, стала на пальці й шепнула йому до уха кілька слів, якби не хотіла, щоби хтось почув їх. Опісля запровадила чоловіка до кімнат своєї дитини, де Великий Султан точно по звичаям країни своєї жінки привитав її матір. Бо чого не зробить мужчина для жінки веселої вдачі, котра вміє привязати його до себе?

V.

Ще мабуть ніде й ніколи не втікали так два купці з ніякого міста, як утікали ті, що привезли матір султанки Ель Хуррем. Все лишили, що мали, й утікали — на однім возі.

— Зле ми зробили, Мойше, сказав молодший до старшого.

—То не ми зле зробили, відповів старший купець, але стара попадя. На що вона кричала? На що вона наробила такий гармідер між дідами?

— Але на що ми її між дідами поставили, Мойше?

— Видиш, Срулю, я дотепер гадав, що я маю розумного спільника. Таже ти сам так радив! І ти добре радив. Бо тоді султанка найпомалійше їде, як милостиню роздає і стара мати могла їй найлучше придивитися. А якби ми були її поставили десь в иньшім місци, то карета з султанкою булаб лиш мигнула між військом. І знов треба було чекати аж до пятниці.

— А не можна було старої попаді поставити перед головну мошею, де султанка висідає? Таж там вона вже не їде ні скоро ні помалу!

зультаті вийшла загадкова відповідь: І так і ні: ні так, ні ні. Та показується, Совіти так докладно були поінформовані про варшавські настрої, що не минуло 24 годин від одержання польської відповіди, а вже заступник Польщі в Москві мав довжезну реляцію, яка недвозначно закидає польській дипльоматії засадничу нехіть до... тривкого миру на сході Европи.

Та найважніше питання: Що спонукало московську дипльоматію до форсування ідеї окремого протоколу перед загальною ратифікацією противоєнного пакту? Теоретично беручи, мотиви можуть бути два: або СССР веде тілько звичайну пропаганду і дошкулює нею супернікам (в самій річи, в совітських нотах чимало призначеного не для дипльоматій, а т. зв. для широкої вулиці), або СССР дійсно боїться чи сподівається якогось воєнного конфлікту зі своїми найблизшими сусідами та своєю пропозицією бажає або обезпечити себе від сеї небезпеки, або згори морально здискредитувати здогадуваних противників... Котрий із сих двох можливих мотивів викликав найновіший московсько-варшавський діяльог — покажуть найблизші місяці.

Професор Університету

Др. РОМАН БАРОНЧ

ординує в хірургічних недугах

також ушних і носових

383 **Львів, ул. Баторого 36..** 3-3

Консерватисти побідили Аман-Уллага

З Лондону депешують: Потверджуються вісти, що король Афганістану Аман-Уллаг, разом з жінкою опустив літаком столицю Кабуль і добився до Кандагару. Тепер має він ще коло 100 миль до границі. На престол візвали консерватисти його старшого брата Інаят'а-Уллага, котрий має 41 літ. Се ортодокс-магометанин, противник европеїзації, хоч політично англофіл. Відношення всіх племен афганських ще неопраділене. Консерватисти здобувають саме останні форти столиці.

„Розумний той батько, що навчив дитину, не йти на забаву, поки не вивчить свого завдання і не видавати грошей, поки не навчиться їх заробляти."

Вже є наслідки необдуманої „критики"

В різдвянім числі перемиського „Укр. Голосу" появилася рецензія на молитвенник, виданий накладом Преосв. Ординаріяту у Станиславові, котра під оглядом богословським представляється нисше всякої критики так, що треба сумніватися, чи ту рецензію міг написати чоловік навіть з примітивними богословськими студіями. Заки помістимо основнійшу критику сего нового виступу, зазначуємо, що його вже вихіснувала „Gazeta Kościelna" з 13. І. 1929, подаючи дослівний переклад згаданої рецензії як характеристичний спосіб думання „pewnego odłamu księży ruskich".

Нам дивно, що ред. „Газети Косцельної" з такою певністю твердить, що та рецензія характеризує спосіб думання частини нашого духовенства, а дивно нам тому, бо „Укр. Голос" заборонений нашими Ординаріятами й ніякий шануючий себе священик писати в нім не може.

—o—

Абсолютизм у Югославії

Розвязання всіх політичних партій. — Смерть грозить за одну статтю...

Новий премієр Югославії генерал Жівковіч телеграфічно наказав поліції в цілій державі розвязати всі політичні партії. Міністер зелізниць полишив дотеперішним послам свобідні карти їзди на 10 днів, щоб могли полагодити свої приватні справи. Новий режім вправді дозволяє творення нових політичних партій, але тільки за дозволом правительства і тільки таких, які не виступатимуть проти нового режіму, що в практиці виключає всяке творення нових політичних угруповань. Рівночасно оповіщено, що зменшується число міністерств з 18 на 9 й заповіджено видання острого закона проти перекупств.

„Нає Фрає Пресе" доносить з Білгороду, що на основі нового закона про охорону порядку оповіщеного тепер в Югославії жде кара смерти або 20-літна тюрма за виступи проти нового режіму в пресі або в таємних організаціях та за поміч уділювану переступникам.

(Щоб оцінити ці гострі зарядження влади, треба брати під увагу також безоглядність різких балканських хаотиків, котрі в своїй запальчивости не цофаються перед нічим).

—o—

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п.** 364 17-?

Кінець епідемій близький

Так каже проф. бактеріольогії на підставі досвідів.

Вже не відтепер відомо, що бактерії, котрі викликають страшні епідемії, мають також страшного ворога в малесеньких протобах, котрі винищують бактерії. А тепер проф. бактеріольогії Ф. д'Ъерель по 12 літах своїх досвідів у ріжних краях оповіщує ось що: Протоби се єства ще меньші від бактерій. Вони появляються в людськім організмі вже в 6 або 7 днів по уродженню і розїдають бактерії, навіть пешкідливі. Коли появляться шкідливі бактерії, то протоби зараз кидаються на них. Але є й такі протоби, що не займаються нищенням бактерій з невідомих нам причин, зглядно є такі організми, що не мають таких протобів. Отже вся суть у боротьбі з епідеміязи в тім, щоб не ждати на розвиток хороби, але вже на її початку впровадити в організм відповідні протоби. Я се робив при дезинтеріях і хорі без виїмку ставали здорові до 24 годин. Опісля англійський уряд завізвав мене до Індії, щоб боротися з азійською холерою, котра там ніколи не вигасає. Я поїхав і вживав там того самого способу та вдалося мені зменьшити смертність хорих на холеру з 60 проц. на 8 проц. Подібні досвіди зробив я з хоримн на червінку. Підчеркую, що уживання протобів абсолютно пешкідливе і припускаю, що при дальших студіях над тим способом лічення кінець епідемій близький.

Як дуже розвиток господарства потребує науки, доказує факт, що німецьке товариство ім. цісаря Вільгельма основало досі около 30 інститутів для поодиноких галузей господарства. (Проф. А. Гарнак).

„Щоби стати заможним чоловіком, треба памятати, що найважніще не те, кілько ти заробляєш, тільки те, кілько ощаджуеш."

— Видиш, Срулю, я дотепер гадав, що маю розумного спільника. А то троха інакше. По перше — чому ти той розум маєш ззаду? А по друге — навіть той задний розум не єсть ніякий розум. Там ні нас ні її не допустилиби стояти. А навіть якби допустили здалека, то між тими панами, що там заїзджають і тим войськом, стара попадя булаб і так нічого не доглянула. І таки треба булоб чекати знов до пятниці і тамсамо її поставити, де ми її поставили. А тепер знаєш, що з нами буде, як нас зловлять?

— Що буде, Мойше?

— Як нас зловлять, то можемо собі обидва сказати: „Бувай здоров і Львів і Перемишль і наша лазня у Львові!"

— Чому так, Мойше?

— Бо нам тут справлять лазню і запорпають.

— За що, Мойше? Чи ми що зле хотіли або зробили?

— Видиш, Срулю, я гадав дотепер, що маю розумного спільника. Ми, Срулю, зробили добре діло, але ми його зле зробили. Розумієш? І нам не вибачать за те, що ми з султанської тещі жебрачку зробили, бо що правда то вона не є ніяка жебрачка.

Глибоко віддихаючи, сказав Сруль:

— Кажуть, що султан дуже справедливий чоловік. А деж булаби справедливість, убивати нас за наші труди і за наші гроші?

— Видиш, Срулю, я дотепер гадав, що маю розумного спільника. Ти гадаєш, що наша справа мусить дійти до самого султана? На сто випадків він і про оден не все може знати. Ані він, ані його жінка. Тут уже є такі, що сим займаються.

Так говорили у смертельнім страху два купці, що втікали бічними дорогами з султанської столиці. А тимчасом султанка Ель Хуррем післала по них свою службу. Служба вернула і сказала, що їх вози є, а їх самих уже цілий день і ніч не було в заїзднім домі. Наказано їх шукати в обаві, чи хто їх не убив у великім місті. Недовго тревало, як відшукала їх спритна і до таких справ дуже вправлена султанська служба та привезла обидвох у смертельнім страху до сераю.

Таким чином жидівські купці, що привезли матір султанки, одержали у неї послухання, хоч не просили о нього. Молода султанка приняла їх дуже ласкаво в присутности своєї матери, дозволила їм сісти і довго з ними говорила про Рідний Край, про свій Рогатин, про Львів, про крами, ціни і матерії, про подорож і відносини в сусідних краях.

Опісля дякуючи їм за привезення матери, дала кождому з них значну скількість золотих монет у прозрачних, шовкових покривалах як дар, ще й питаючи, які кошти виложили на подорож матери. Обидва купці, низько кланяючись і з радістю стискаючи золоті дари, відповіли, що вже не мають ніяких коштів і що ті ласкаві дари, які одержали, перейшли їх найбільші надії на відплату.

— То може маєте якесь інакше бажання? питала колишня рогатинська попадянка, усміхаючись.

— О, Найяснійша Пані, відповів старший з них. Ми не знаємо, чи можна просити залагодження одної справи...

— Спробуйте, відповіла ласкаво, як тільки се буде в моїй силі, то зроблю.

— Два роки тому, коло татарської границі, обрабували наших спільників на великі суми! Що ми вже не находилися по всіх польських владах і нема способу, дістати якенебудь відшкодування. Ми присталиб і на половину шкоди.

— А де се сталося?

— На половині дороги між Бакотою і Кримом.

— Ви згадували про татарську границю. По котрім боці границі наступив грабунок?

(Дальше буде).

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Як Монс. Ратті дістався на префекта Ватиканської Бібліотеки. Дня 18. жовтня 1910 р. написав Папа Пій X. до архиепископа Медіоляну, Кардинала Ферраті таке :

„Впр. о. Ерлє, префект Ватиканської Бібліотеки, натискає, щоб його звільнити найпізніше від липня слідуючого року з його уряду. Коли думаємо, як розвязати сю справу, приходить як найліпший Монс. Ахіль Ратті префект Амврозіяни. Треба конечно довідатися : 1. Чи Ваша Еміненція може відпустити зі своєї Архідієцезії так доброго і спосібного пралата ; 2. Чи Монс. Ратті пішовби охотно до Риму, щоби обняти сей уряд“.

Кардинал відповів :

„Монс. Ратті на перше повідомлення загризся і запротестував, не чуючись гідним такого уряду, за високого для нього, і не міг понятн, як Ваша Святість зволили глянути на його малу особу ; відтак при докладнішім розговорі заявив мені, що як послушний син з послуху буде все готовий на розкази Вашої Святости. З моєї сторони не можу затаїти, що буду мати велику страту для Медіоляну, як Монс. Ратті відїде і жаль. Жертва буде за велика, але для Апостольської Столиці зробимо се з підданням Божій волі, що проявляється через Иого заступника на землі“.

І дійсно Пій X. не був тоді чим иншим, а вибраним середником Божого Провидіння, що кликало його до Риму, щоби став Иого наслідником як Пій XI. З початку був Монс. Ратті заступником префекта з наслідства і мав бути в Римі оден тиждень на місяць, відтак опустив Амврозіяну на все і 1. IX. 1914 р. став наслідником славного о. Ерлє. О. Ерлє є нині кардиналом.

Ватиканську Бібліотеку підніс Монс. Ратті значно, а від коли став Папою зачалася для Ватиканської Бібліотеки золота ера. Дари, що йдуть на неї, цілі бібліотеки, як славна бібліотека Кіджі, цінні манускрипти і документи далеко поза тисячку все напливають, як дари для Папи і длятого що додані апартаменти не вистарчають, будує Папа нове крило для Бібліотеки після останніх вимог часу. Як Папа любить Бібліотеку Ватиканську доказ, що вже першого дня ювилею по діточій Службі Божій ходив доглядати робіт для Бібліотеки.

О що ходить в Мехіку. Делеґат мексиканських вигнаних епископів Арх. Руіз і Фльорес поясняє у вивідах положення в Мехіку так : Церква не може згодитися з правительством, бо правительство жадає реґістрації всіх священиків без впливу епископів і після сформулования того права правительство може позбавити епископів тих священиків, яких не допустить до реґістрації. До того кождий священик має бути стережений у сповнюванню всіх своїх священичих функцій, урядниками, що мають власть стримати священика від виконування його дійства після свого осуду. Лише означене число священиків може бути, світська власть може їх кождої хвилі тілько, а тілько „не потребувати“ і решту по просту нагнати. Епископи жадають свободи науки і виховання, товариств, преси і уживання св. Тайн та права власности для своїх орґанізацій.

До переговорів з Римом призначений для Мехіка Апостольський Делеґат з Вашинґтону в Америці.

Епископські свячення з рук св. Вітця. Дня 13. грудня св. Отець уділив у Сикстинській каплиці епископських свячень префектові Конґреґації Студій, кардиналові Біслеті та секретареві Конґреґації Східніх Церков кардиналові Сінчеро.

Societas Christi Regis (зване також Місійним Тов. Білого Хреста) отворило й веде в м. Мейтінґен (стація між Авґсбурґом і Донавверт'ом) Заведення ім. св. Йоана, призначене для лічення пяниць. Рівночасно посвячено там Соніщний Огород, де буде приют для дітей з роду алькоголіків.

Заведення григоріянського календаря в православних дієцезіях в Сирії та на Ливані. В Сук-ель-Ірб радив недавно синод греко-православної Церкви в Сирії та на Ливані. Синод рішив завести в своїх дієцезіях григоріянський календар замість юліянського. Греко-православний патріярхат в Олександрії в Єгипті довершив уже цеї реформи перед кількома місяцями. Ще тільки Греки в Палестині послуговуються юліянським календарем.

—o—

ВОДОХРЕЩІ

...І висипле народ з церков,
Мов пчоли до облету —
Піде над ріки й потічки
До тих хрестів, що з леду...

Піде над чисті джерела
І плеса супокійні,
Піде туди, кудою йшли
Його діди покійні.

Обляже білі беріжки
І криги з полонками
Такі самі, які були
Й колишніми роками.

І вдарить гучно з моздірів,
Весь нарід стрепенеться, —
А в душах чесних молодців
Якийсь огонь займеться.

Якийсь огонь, поривний блеск,
Заграва світлих тонів,
Гей відібється у душі
Луна воскресних дзвонів.

І захвилюють хоругви,
В душі розмай заблисне,
А над журливим потічком
Замерзла криґа присне.

І глухо пронесеться тріск
Розломленого льоду
По душах юних молодців
І скорбного народу...

І згомонять святі слова
Богоявленних свячень...
...І набере народ води
До збанків і до начинь...

І понесе її в хати
Ніби коштовні спадки
По тім, хто по воді ходив
Без човнів і без кладки.

По Тім, кого Йоан хрестив
Йорданськими водами,
Хто кривджених обереже
І завжди буде з нами!

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО.

—o—

Незадоволення і голод в СССР. Більшають

Владу в Комінтерні переняв тріюмвірат.

Преса доносить: Калінін оповістив радіом, що вступні висліди перевиборів до сільських совітів не задоволяють правительства в Москві, бо показується, що по селах великий вплив мають ґрупи ворожі совітам. Рівночасно в совітській пресі оповіщено таку заборону: На Україні, в Татарській республиці, на Криму, на Північнім Кавказі та в области над середною Волгою не вільно зовсім приймати посилок хліба до пересилки, а в усіх иньших областях тільки до висоти 15 кґ. Оповіщено також, що з профінтерна усунено за „неблагодьожность“ Лозовського і що Бухарін виїзджає на 4 місяці „на юг Росії“, а всіма ділами комінтерна правити-ме тріюмвірат: Сталін, Молотов і Шмераль.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ФРАНЦІЯ. Орган „Гольоа“ так оцінює положення Франції на основі фактів з м. р.: Велику небезпеку представляє для Франції пацифістична ідеольоґія, котра довела тільки до скріплення аґітації большевиків, мрій про відплату у Німців і фінансової переваги Америки. Франція не має ні одного більшого союзника, на котрого моглаб рахувати, напевно. Мала Антанта се радше тягар ніж поміч для Франції. Італія вже давно не належить до приятелів Франції. Весь Балкан неспокійний. Здається, що вразі війни може Франція числити тільки на поміч малої Бельґії. (В цілій тій статті ні разу не згадано про Польщу).

СССР веде переговори з Німеччиною в справах господарських. Німці ставлять тверді умови. Хочуть, щоб Москва зобовязалася забезпечити їм свобідний і вигідний транзіт товарів від литовської границі до Персії (де Німці беруть участь в будові зелізниці від моря Каспійського до Заливу Перського). Дальше хочуть Німці знесення приписів, котрі вяжуть їх торговлю в СССР. та головно ясного означення „по пунктам“, що уважається „господарською контрреволюцією“. Німецьким горожанам має бути дана повна свобода, мешкати, де хочуть, в цілім СССР. і жити після свого власного статута.

ЮГОСЛАВІЯ спустила на озера Охріду і Пресбу панцирні моторові лодки, котрі мають завдання, не допускати альбанських „качаків“ (комітаджів) на югославянську територію. Командують тими лодками офіцири маринарки.

ЗАЖЕРТА БОРОТЬБА в нутрі комуністичних партій ріжних країв вироджується в боротьбу за партійні „доґми“. В кождій з тих партій виключують щораз то більше членів за „невірство“ супроти тих доґм. Цікаві вістки приносить про це орґан німецьких лівих комуністів „Дер Фольксвілле“, котрий пише, що те саме дієть ся в Москві і в Берліні.

ДОПИСИ

ВІЙСЬКЕ (пов. Сянік). У нас в другий день свят Різдвяних 8. І. 1929 гурток аматорський чит. „Просвіта“ у Війському відограв у салі дому громадського „Вифлеємську Зорю“ і дві одноактівки „Чорт не жінка“, та „Адамові сльози“, а на закінчення живий образ „Рождество Христове“ при відспіванню коляд через дітей позашкільних, які грали „Вифлеємську Зорю“. Успіх моральний гарний, бо в антрактах дівчата малі деклямували гарно вірші реліґійно-патріотичного змісту з „Нашого Приятеля“ і кілька деклямацій зі Шевченка.

В жовтни 1928 р. відбувся у нас плебісцит протиалькогольний, голосувало 112 за знесенням шинку, а проти знесення ніхто. Корчмар вніс рекурс, бо не було комісії реклямаційної і староство не узгляднило плебісциту; наразі відповіди ще не дало на письмі — але корчмареви відобрало на 1929 р. концесію на шинк горівкою здається на інтерпеляцію наших послів у Соймі в Варшаві в листопаді 1928 р., бо коршма віддалена від церкви ледви на 100 кроків. І корчмар від Нового року вже не шинкує горівкою, лиш пивом. Чи треба робити і коли другий плебісцит, просимо о ласкаву відповідь.

(На нашу думку, з огляду на великі заходи получені з плєбісцитом лучше Вам буде віднестися до староства по рішення і зробити рекурс. Ред.).

„Не будь песимістом. Памятай, що навіть Мойсей говорив гикаючи, але в покорі духа свого при Божій помочи опанував той блуд і став великим провідником.“

ЛІТЕРАТУРА НАУКА МИСТЕЦТВО

Михайло Туган-Барановський

З приводу 10-ої річниці смерти найбільшого українського економіста.

Дня 22 с. м. минає 10 років від дня смерти визначного українського ученого Михайла Туган-Барановського, котрого загально вважають найбільшим україн. економістом.

М. Туган-Барановський уродився в 1865 р. на Харківщині. Предки його походили з Дагестану й були магометане; але вже в XIV. ст. вони переселилися до „Великого Князівства Литовського" й з того часу жили то на Білорусі то на Україні. Вкінці почасти зукраїнізувалися, почасти зросійщилися. Родина Т.-Б. була типова „малоросійська", дворянська, поміщицька. Близька родичка М. Т.-Б-го Олександра Шабельська була україн. письменницею, авторкою укр. драми „Під Івана Купала". М. Т.-Б-ий середню, гімназіяльну освіту одержав у Харкові й Київі, високу — в Харківському Університеті на відділах природничім і правничім. Ще будучи студентом, Т.-Б. починає поважно студіювати економічні й суспільні науки та філософію; але рівночасно — як майже вся тогочасна інтеліґентна молодь у російській державі — захоплюється соціялістичними ідеями, хоч і не бере чинної участи в революційнім русі. В 1890-их рр. Т.-Б. розвиває дуже енергійну наукову діяльність: печатає низку нарисів з історіософії („Значіння економічного фактору в історії", „Економічний фактор та ідеї" — з ухилом в бік марксизму), з історії суспільно-економічних доктрин (про Прудона, Дж. Ст. Міля та ин.) ітд. За працю „Промислові кризи в Анґлії", в котрій виступає зі сміливою самостійною теорією промислових криз, сього періодичного великого зла в новочасним господарстві, — одержує степень маґістра. Потому за вельми цінну історично-економічну розвідку „Руська фабрика в минулім і сучаснім" дістає докторат. У 1895—99 рр. Т.-Б. викладає яко приват-доцент у Петербурзькім Університеті. Але в 1899 р. міністерство усуває його з Університету а потім поліція висилає його з Петербурґа. Оселившись на Полтавщині, Т.-Б. віддається громадянській діяльности. В 1905 р. підчас 1-ої рос. революції одержує можливість повернути до Петербурґа й відновити науково-педаґоґічну працю, стає професором Петербурзького Політехн. Інституту й Вищих Жіночих Курсів і видає цілу низку наукових творів російською мовою, котрі потім виходять кількома виданнями. Їх переложено на всі важніші европейські мови. Се й здобуло Т.-Б-ому славу першорядного ученого-економіста у всій Европі. В сих працях, писаних уже не в молодім, а в цілком дозрілім віці, в часі росквіту свого наукового таланту, Т.-Б. сильно росходиться з марксистами і піддає економічну науку Карла Маркса ґрунтовній науковій критиці. У сій добі Т.-Б. входить в той круг російських політичних діячів, котрий фактично направляв російський „поступовий" громадський рух в 1905—17 рр. Занятий „загально-державними" справами, Т.-Б. в сім періоді своєї діяльности не надавав великого значіння спеціяльно-українським, національним справам. Відповідаючи на анкету редакції „Украин. Жизни", розіслану в 1912 р. до найвизначніших у Росії діячів, Т.-Б. писав, що — хоч він походженням звязаний з Україною — але з огляду на велике загально-державне й світове значіння, вартість і могутність „русской культуры", свою спільність з котрою він відчуває, — він уважає себе покликаним і зобовязаним працювати передовсім у загально-державнім, „обще-русском" масштабі. — Але скоро після того виявилося, мимо волі самого Т.-Б., гостре росходження поміж ним та російським поступовим громадянством. У 1906 до 1914 рр. незвичайно швидко й широко розвинувся на Вел. Україні й в Росії кооперативний рух. Т.-Б. приймав найближчу участь в тім русі. В літі 1913 р. відбувся в Київі великий кооперативний зїзд для упорядкування кооперативних справ у рос. державі. На зїзді гостро означилися й боролися між собою дві течії – централістична, російська, котра змагала до сконцентрування та підпорядкування всеї кооперації в Рос. державі біля одного спільного осередку в Москві, Московськ. Народн. Банку – і федералістична, українська, що обстоювала можливо ширшу самостійність і осібність кооперації на Україні та в инших „окраїнах" рос. держави. Провідником та ідейним виразником україн. федералістичної течії на тім зїзді й по-за зїздом явився М. Т.-Б-ий. Хоч він не доцінював іще під той час значіння укр. націон. руху й був захоплений могутністю та величю рос. культури й її ніби „світовою місією" — як Українець і б. громадянський діяч на Полтавщині — він добре розумів конечність самостійного господарчого розвитку України. Тимчасом серед російських поступовців, перед тим засадничо байдужих до всяких національних питань, прокинувся н а ц і о н а л і с т и ч н и й рух: визначні російські поступові діячі та учені почали проповідувати необхідність боротьби з усякими „сепаратизмами" „инородців", особливо з українським сепаратизмом. Провід у тій націоналістичній кампанії російських поступовців мав російський учений — економіст Петро Струве. — Саме в тій порі в Петербурзькій Академії Наук мали відбутися вибори на катедру економічних наук. Найдостойнішим кандидатом всі загально вважали Т.-Б.; але російські поступові академіки, котрі складали більшість членів Академії наук, з політичних мотивів вибрали академіком Струве. — В 1917 р. Т.-Б. остаточно зриває свій звязок з російським громадянством, переїздить на Україну й починає брати живу участь в укр. державнім будівництві, в орґанізації укр. високої школи ітд. В осени 1917 р. стає ґенеральним секретарем, міністром фінансів України у мішанім, коаліційнім кабінеті Винниченка й опрацьовує плян орґанізації самостійного державного господарства України. Але в жовтні 1917 р. коаліційний кабінет Винниченка уступає, й на чолі України стає соціялістично-революційний кабінет Голубовича, в якім уже не знаходиться місця для визначного економіста Т.-Б., котрий — мимо своїх теоретичних симпатій до соціялізму — не може похваляти безумної руїнницької роботи укр. соц.-революціонерів. Після того Т.-Б. віддається головно орґанізаційно-науковій праці, засновує „Українське Товариство Економістів", а в 1918 р. — за часів Гетьманства — орґанізує першу національно-українську високу школу — Український Економічно-Адміністраційний Інститут у Київі. Дальше бере живу участь у сформуванню Київського Українського Університету. Його вибирають в нім деканом правничого виділу. Нарешті стає й академіком Всеукраїн. Академії Наук і головою соціяльно-економіч. виділу Академії. В січні 1919 р. Т.-Б. виїздить з Київа яко економічний делеґат україн. уряду до Парижа, але несподівано вмирає в потязі між Київом та Одесою.

Найважніша праця Т. Б. — „Основи політичної економії", видані перший раз у 1909 р. В цій книзі Т. Б. розвиває між инш. свою самостійну й дуже цікаву т е о р і ю в а р т о с т и, котра представляє синтез старої, клясичної, трудової теорії вартости й т. званої „австрійської" теорії граничної ужиточности. Сторінки, на яких зясовує Т. Б. свою теорію вартости — одні з найінтересніших у сій його книзі. Але взагалі майже в кожнім розділі „Основ політичної економії" знаходимо цікаві й оригінальні нові думки й теорії. — Великий інтерес мають також праці Т. Б. про кооперацію, як „Соціяльні основи кооперації", „Продукційні підприємства кооперативів з погляду кооперативної теорії", „Кооперація, її соціяльно-економічна природа та мета" й ин. Т. Б-го уважали знавці одним з найглибших теоретиків кооперації в Европі.

По поглядам своїм Т. Б. дуже часто росходиться й з „клясичною школою" економістів і з марксистами. Відкидаючи підставове твердження „клясичної" політичної економії, прийняте й марксистами, ніби-то в господарчих відносинах людей панує виключно стремління до еґоїстичної матеріяльної вигоди, — Т. Б. н а б л и ж у є т ь с я д о е т и ч н о г о н а п р я м у в економічній науці й визнає, що поруч з еґоїстично-матеріяльними мотивами в економічних відносинах можуть і повинні відограти ролю инші мотиви й чинники, а між ними й е т и ч н і. — Виходячи з сеї засади, Т. Б. у цілій низці праць, писаних в 1901—18 рр. („Нариси з найновішої історії політ. економії й соціялізму", „Сучасний соціялізм у своїм історичнім розвитку", „Теоретична підстава марксизму", „Соціялізм яко позитивна доктрина", „Шукання нового світу" та ин.) дав докладну й ґрунтовну наукову критику суспільно-політичної теорії К. Маркса, хоч визнає при тім деякі з основних тез Маркса. Шукаючи опертя для своєї етичної суспільно-економічної ідеольоґії, Т. Б. пробує сполучити етичні засади з і д е а л і с т и ч н и м соціялізмом, котрий мусів би віріжнятися й від марксівського комунізму й від утопійного соціялізму Фурє й від російського народництва. Свої етичні вимоги Т. Б. пробує уґрунтувати на моральній науці Канта (ст. „Кант і Маркс" — у збірн. його творів п. н. „К лучшему будущему"). Приймає також поступову історіософію і в своїх історично-економічних нарисах намагається представити ступневе поліпшення господарства й суспільства; а з того робить висновок, що людство йде „до кращої будуччини" — як під оглядом матеріяльним так і моральним. У своїх суспільно-етичних шуканнях Т. Б. з великою увагою спиняється теж на соціяльно-етичних ідеях Ф. Д о с т о є в с ь к о г о (в статті „Три великі етичні проблеми" — в згаданім збірн.) і досить близько підходить до християнської соціяльної етики. Але потім знову повертає в бік поступово-соціялістичного ідеалізму. — Визначний економіст, Т. Б. був однак слабим соціяльним мислителем та історіософом. Він добре розумів, що під нинішню хвилю не можна поважно переводити в життя соціялізму в його повній формі, не можна робити таких соціялістичних експериментів, які збиралися робити російські комуністи та соціялісти-революціонери, а слідом за ними й ріжнобарвні українські соціялісти. Але всеж таки він мріяв, що к о л и с ь настане пора відповідна для соціялізму. Добре вияснивши багато суперечностей і помилок у комуністичній теорії Маркса, Т. Б. не зумів уникнути й сам суперечностей та безпідставних фантазій, коли у своїх творах переходив од питань чисто-економічних до соціяльно-етичних та історіософічних. — В кожнім разі мимо тих суперечностей і соціялістично-поступового ухилу, Т. Б. поклав великі заслуги на полі науки, як розробленням поодиноких важливих економічних проблем, так і піднесенням етичного чинника в економії.

В. К—ий.

Богацтва Східної Галичини

Юліян Токарський оповістив у польській пресі цікаву статтю про господарську будучність Сх. Галичини. Він пише: Незмірно великі жерела енергії знаходяться в газовім окрузі Дашави під Стриєм, в Калущині й Биткові. Незмірні природні богацтва укриті в Карпатах, на Покуттю й Поділю. На лінії Калуш—Стебник є обильні запаси потасових солей. На схід від Станиславова — одинокі в цілій державі запаси фосфориту. На північ від Дністра великанські засоби сирівців вапняного, гіпсового, дотарню. Незабаром з гіпсу продуковатимуть сірковий квас. Піски коло Львова могліб достарчити на 99.7 проц. чистого кварцу. Над Збручем коло Скали знаходяться найкращі мармори, що мало кому й відоме. „Не меч і не сентимент до руського населення рішить у будучности, а творча орґанізаційна здібність, господарська, котра перша возьме ініціятиву в урухомленню скарбів, укритих в тій землі".

—o—

Магометанізм в Польщі

Другого дня лат. Різдва відбувся у Вильні зїзд делеґатів 20 магометанських громад у Польщі, татарського походження, котрі від 1925 р. мають свою релїґійну орґанізацію. На чолі її стоїть муфті (найвищий магометанський духовник) Д-р. Й. Шинкевич. Як гості прибули на той зїзд представники музулман з иньших держав, м. и. від татарів знад Волги еміґранти: публіцист Омарбей і літерат Азій Ішакі. Президіював на тім зїзді полк. І. Романович. В почесній президії засідали: муфті Шинкевич, проф. унів. С. Базаревський і суддя Л. Кричинський. На вступі сен. Ахматович згадав тих визначних мусулман, що боролися за незалежність Польщі. По рефератах ухвалено видавати часопис п. з. „Татарський Вістник". Опісля зїбрано Центр. Раду Союза. Увійшли до неї: А. Ахматович, А. Александрович, С. Богданович, В. Джабаґі, А. Якубовський, К. Л. і О. Кричинські та Й. Шехідевич.

—o—

Племена, що не б.ють дітей

Преса оповіщує інтересне оповідання славного подорожного Фрітйофа Нанзена. Він каже: Я зустрічав на західних побережжах Ескімосів, котрі дуже люблять дітей і ніколи їх не бють. Цікаво, що мимо того чи якраз длятого їх діти дуже чемні і слухняні. Вистарчить, щоб батько або мати сказали приязно дитині, що того чи сего не вільно робити, а дитя зараз послухає. Діти тих Ескімосів навіть при забаві не тільки не бються між собою, але й не сваряться. Всего раз бачив я там нечемне дитя, але — се було в мішаній семї, більше европейській, ніж ескімоській. — Зовсім подібний звіт оповіщує подорожник Ерлянд Норденскельд про дітей Індіян над Пількомайо (в полудневій Америці).

—o—

Як платять буржуї, а як товариші

Паризькі „Дні" приносять отсю статистнку місячної платні робітник в у буржуазній Німеччині і в соціялістичній большевії.

Все перечислено на доляри:

	німецькі		большев.
Ткачі	30·86 до	86·82	11 45
Гірники	41·22 „	58·14	14·50
Друкарі	46·76 „	53·72	18·70
Металісти	35·40 „	50 28	16·55
Пересічно	38·90 „	51 46	13·75

До того треба ще взяти під увагу, що з платень, які держують німецькі робітники від буржуїв, ніхто не видирає примусово нічого на мнимо „добровільні" інтернаціональні потреби, то є на грубі платні для большевицьких аґітаторів, котрі поза межами СССР. пишуть байки про „рай у гарній державі за Збручем".

НОВИНКИ

Одинокий автономний сойм на землях нашого народа радить тепер на Прикарпатській Руси в Ужгороді.

Ураган знов спустошив часть Японії, а розбурхане ним море залило побереже і забрало сотки домів. Один корабель затонув з залогою.

Давно небувалі морози і сніги навістили півн. й середну Італію. В деяких містах спинена комунікація. На лінії Трієст-Постойна всі поїзди станули в снігах.

Смерть Николая Николаєвича викликала в Росії велике вражіння. Як доносить преса, по всіх церквах правляться безнастанно молебні за душу „якогось Николая", причім народ на кожду згадку слова „Николай" побожно й багато разів хреститься.

„РОДОҐАН" — ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 43.

Чи буря котиться горою
Чи зашуміли так вітри?
Ні! Се народ пливе юрбою
Куди? на Ринок 43! —

Там все є: коци і обува,
Плащі жіночі і сукно,
Одежа, суконки на міру,
Мужеські вбрання, полотно...

Земляче любий, не журися
Кепкуй із власної біди
На львівський Ринок потрудися
До „РОДОҐАНА" просто йди!

Там все дістанеш, ще й на сплати,
І в тебе більш жури нема!
На десять місячні виплати
Спішись! Не гайся! Вже зима!

Столітня річниця смерти Йосифа Добровського, визначного чеського славіста, припадає сего року. З його творів найбільше відомі досліди над походженням назви „Словяне" й „Література чеська й моравська". Добровський займався також студіями в инших областях, пр. ботаніки. Оставив багато праць і велику масу матеріялів..

Папери коло печі поставлені спричинили пожежу в канцелярії адвоката Ляндесберґа у Львові. Згоріло багато актів.

Член Академії Наук, Коновалов, шеф палати мір і ваг, помер у Петербурзі в 73 р. життя на запалення легких.

Прогібіція в Америці (заборона алькоголю) довела до того, що в однім тільки Ню-Йорку увязнено протягом року 711.889 осіб за те, що публично впилися. Стверджено, що пиття алькоголю від часу заборони зросло особливо серед молодіжи.

Німеччина зуживає річно алькоголю й тютюну за 7 міліярдів марок (поверх 14 міліярдів зл.!).

Небезпеки ґрипи можна уникнути або хоч ослабити униканнем місць, де збирається більше людей, як: театрів, кін, трамваїв і т. д. Дітей в часі епідемії невказано посилати до школи, бо принесуть до дому хоробу. По хоробі не вказано скоро виходити з дому.

До психольоґії наших часів. Коли перед нашими святами ізза снїговії стали у Львові трамваї, Інспекторат Праці заявив безробітним, що не виплатить їм запомог, коли не поможуть очистити місто. На тім тлі прийшло до сцисії, бо, як доносить польська преса, безробітні спротивилися тому...

Злочин в костелі. В Колодні Великім (пов. Жовква) вбігли три особи до костела, узброені в багнети і „стражацькі" топірці та в часі богослуженя смертельно поранили сидячого в лавці К. Конарского і втікли. Раненого перевезено до шпиталю у Львові. З напасників увязнено Юзефа Мазура. Польська преса, подаючи сей факт до відома, не пише про „росклад" костела, але пише про „росклад" церкви при якім небудь інциденті.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеских і дамских
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Сітера і вовняні реформ, камізельки, пуль-оверы, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковдрів для Всеч. Духовенства. 356 11-20

Допомоги Інвалідам

від греко-католицького духовенства

Подаємо виказ жертв і збірок українського гр. кат. духовенства на „Всенародній Дар Українським Інвалідам" у листопаді ц. р.

Пов. Бережани: о. В. Соломка, зб. Бережани 36.18; о. І. Монко, Криве 5 і зб. 14.50; о. О. Гавришо, Урмань, зб. 10.50; о. П. Штокало, Кальне 5; о. М. Шараневич, Поручин 5; о. Ол. Бачинський, Козівка 5; парох. ур. Бишки 4.50. Пов. Бібрка: о. Д. Міхур, Бібрка 1; о. М. Содомора, Підярків 10; о. З. Кузьмович, Соколівка 5; о. Р. Сорокевич, Ляшки гор., зб. 22.25. Пов. Богородчани: о. В. Косевич, Богородчани Ст., зб. 36.50. Пов. Борщів: о. В. Навроцький, Мушкатівка 9; о. Із. Ганкевич. Мушкарів 5; о. І. Чолган, Іване Пусте. зб. 35.80; парох ур. Глубічок 18.27; о. В. Ковч, Капустинці 3; о. О. Капустинський, Мельниця 5. Пов. Броди: о. В. Кармазин, Ст. Броди 13; о. Б. Ковальський, Маркопіль 10; церква Залізці 1.50; о. І. Чировський, Корсів 6; о. М. Струминський, Берлин, зб. при посв. хреста на стрілецькій могилі 34; о. І. Кубарич, Чепелі 7.75; о. І. Королюк, Суходоли, з панахиди, 15; церква Заболотці 7; парох. ур. Смільно 20.50; о. М. Задорожний, Шишківці 9. Пов. Бучач: о. Збудовський, Зубрець 3; парох. ур. Переволока 50; церква Жизномир 25; о. М. Головінський, Доброполе 3; о. В. Танчин, Красіїв 5; о. П. Коцюбинський, Трибухівці 2; о. А. Гавринчак, Усте Зел. 10; о. В. Мельник, Звенигород 3. Пов. Городенка: парох. ур. Обертин 21.60; парох. ур. Стрільче 6; о. О. Осадца, Вікно, зб. 11.45; о. М. Луцький, Серафинці, зб. 30; о. М. Роєвий, Живачів 4.50; парох. ур. Чернятин 12.20. Пов. Городок: о. О. Процик,Городок 2; Мшана: о. Л. Січинський 5, о. Ю. Малий 5; церква Вороців 26; о. І. Фединський, Любінь В., зб. 35.92; о. Г. Ляхович, Повітно 3.50. Пов. Жидачів: о. И. Тріска, Баличі зар. 3; о. прал. М. Фольварків, Демня 3.20; о. В. Вірчак, Розділ 5; о. М. Гаврилюк, Стільсько 9. Пов. Жовква: о. О. Гоцький, зб. Двірці 3.79; церква Жовтанці 47.35; о. Ю. Метик, Артасів 7; о. В. Лаврецький, Крехів 2. Пов. Добромиль: о. Н. Бурмич, Пяткова 3. Пов. Долина: о. Й. Логинський, Струтин ниж. 3; о. Е. Лопатинський, зб. Гозіїв 5; о. М. Левицький, Княжівське 5; о. Б. Соловій, Креховичі, зб. 13.70; о. Н. Білецький, Пациків-Виговда 40; о. Н. Левицький, Підбереж 3; о. І. Бордун, Туря вел. 5. Пов. Дрогобич: о. Д. Городиський, Губичі 2; о. П. Мекелита, Стебник 5; о. А. Слонський, Михалевичі 5; парох. ур. Вороблевичі 16.50; о. Є. Моравський, Орове 10;

(Д. б.)

Замість традиційної „маланки" дають у суботу 19. н. м. артисти Кооперативи Український Театр" виставу. Дохід на їх користь. Білєти в „Союзному Базарі".

Безоружним героям!

Ролю приватного шкільництва й учительства у змаганнях до відродження самостійної польської держави — видно найкраще з отсего уступу, який наводимо з брошурки „Przeszłość i Przyszłość Szkolnictwa Prywatnego", Warszawa, 1922.

„З гордістю згадуємо 1863 рік... І бувби безплідно пропав геройський подвиг 1863 р., якщо до тихої упертої боротьби на тих якраз позиціях не станувби був легіон безоружних героїв". Так цінять приват. шкільництво наші сусіди.

І у нас клич „Рідної Школи" не був „вопіючим во пустині". Особливо кооперативні робітники, відгукнулися на клич службовиків „Центросоюза". Дня 13. XI. п. р. зложили службовики „Нар. Торговлі" — Централі кромі складаного щомісячно 1 проц. від своїх поборів на „Рідну Школу" ще й одноразово 534.10 зол. як свій однодневний заробіток, а дня 27. листопада п. р. зложили з того самого титулу службовики „Нар.-Торговлі" з провінції квоту 378.70 зол. і кличуть всіх приватних службовиків без огляду на те, у кого вони працюють, а в першу чергу кооперативних робітників у Львові і в краю до складання своїх одно-денних заробітків на „Рідну Школу". Надіємося, що за цим гарним почином підуть і дальші жертви від наших Товариств, організацій і поодиноких громадян і таким чином українська суспільність дасть змогу „Рідній Школі" і нашим безоружним героям продовжувати й поширювати працю в хосен українського народу.

Головна Управа „Рідної Школи"
Львів, Ринок, 10.

ОГОЛОШЕННЯ

Др. Марія Криговська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
341 **хиби вимови** 15—20
(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3 – 5.

Дентист ЯКІВ НАСС
Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов.
Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування й випимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. Урядовцям і студентам значна 375 знижка. Полекші в сплатах. 3—5

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурування всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входять в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах.** Робота солідна і точна. 342 14-?

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон
поручає найновіші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 50-?

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 3-50

ПОДЯКА.

Невмолима смерть забрала нам найдорощого сина й брат Романа. Отсею дорогою складаємо сердечну подяку за співчуття і поміч нам у тій гіркій хвилі оказану. Дякуємо в першу чергу Всч. Отцю Совітникови др. Фіголеви за провід у похоронах і надгробне слово, Всч. о. Ленкавському, пароху Загвіздя, Всч. Отцям катехитам: о. Тимкову, о. Слезюкові, о. Терешкунові й о. Гуньчакові за участь у похоронах, Вп. Панам Професорам і П. Т. Товаришам покійного, що своєю співучастю, співом і працальним словом оддали покійному останню прислугу, як і рівнож дякуємо всім, учасникам похоронів.

Олена, Ярослав і Марійка Процишин,
Станиславів 4. І. 1929. 385

Светери, жакети, костюми гарсонки, камізольки дамські й мужеські, гальки, реформи, **панчохи, камаші, штильпи, скарпети** і т. п.
ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.
Підношення очок панчих шовкових і фільдекосових.
Виконує з найліпшого матеріялу дуже старанно й по умірених цінах
Трикотарська робітня В. Лібанської
262 **ЛЬВІВ, Баторого 34, (мезанін).** 30—30

НОВОВІДКРИТИЙ МАҐАЗИН ПОСТЕЛІ Р. ДЖАЛА, Львів, ул. Хорущина 5, перед кином „Апольльо" поручає: ковдри 18 зол., матераци 30 зол., перерібки ковдер 6 зол., матерацін 8 зол. 384 1—5

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД
Адреса: Ukrajinskyj Hromadskyj Vydavnyčyj Fond,
Praha-Vršovice, ul. Brožíkova 390,
Československo
має на складі між иньшими отсі книжки:

С. РИНДИК — **Міцність матеріялів,** курс високих технічних шкіл: 364 ст., 8°. З додатком термінологічного словника та 214 рисунками. Ц. $ 3.00.

Проф. Др. В. ЯНОВСЬКИЙ — **Сучасне лікування венеричних хороб,** з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко. 118 ст. Ц. $ 0.50.

Др. Ф. БУРІАН — **Пластична хірургія,** з 24 ілюстр., з чеської мови перекл. Др. А. Гончаренко. 32 ст. Ц. $ 0.30.

Др. А. ГОНЧАРЕНКО — **Загальна гігієна.** 204 ст. Ц. $ 1.00.

Проф. Ф. ЯКИМЕНКО — **Практичний курс науки гармонії** в 2-х част. підручник для шкіл ріжних типів. **З задачником,** 132 ст. Ц. $ 1.00.

І. ІВАСЮК — **Кубань,** економічно-статистичний нарис. 120 ст. Ц. $ 0.75.

П. ПАВЛІЧУК — **Коротка анатомія** для студентів медицини. З передмовою акад. А. Старкова. 116 ст. Ц. $ 0.75.

Проф. Д. АНТОНОВИЧ — **Триста років українського театру** (нарис історії українського театру). 276 ст. Ц. $ 1.35.

Проф. Є. ІВАНЕНКО — **Курс аналітичної геометрії.** 424 ст. Ц. $ 3.50.

Проф. Ф. ЩЕРБИНА — **Статистика — Історія статистики і статистичних установ.** 288 ст. Ц. $ 1.50.

К. МИХАЙЛЮК — **Молочарство.** Підручник для вищих сільсько-господарських шкіл. Ч. І. Молокознавство 164 ст. З 63 мал. Ц. $ 0.90.

Проф. М. ЧАЙКОВСЬКИЙ — **Алгебра,** курс середньої школи і для самонавчання. Кн. І. Ст. XII. + 452. Ц. $ 3.70.

Модерне українське мистецтво: Вип. І.: Проф. **Д. Антонович — Група Пражської Студії.** Франц. і укр. текст з 32 репродукціями. Ц. $ 0.90.

Проф. С. БОРОДАЄВСЬКИЙ — **Історія кооперації.** Ст. 448. Ц. $ 2.50.

М. РАШЕВСЬКИЙ — **Рафінація цукру,** під редакцією і з додатками інж. Л. Фролова та з 30 мал. 224 ст. Ц. $ 1.50.

Акад. А. СТАРКОВ — **Загальна біологія,** з малюнками. Ст. 184. Ц. $ 1.00.

М. ГАЛАГАН — **Атомістично-молекулярна теорія.** З мал. Ст. 188. Ц. $ 1.35.

Проф. М. ЧАЙКОВСЬКИЙ — **Алгебра,** курс середньої школи і для самоосвіти. Кн. II. Стор. VIII+300. Ц. $ 2.50.

Проф. Д. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ — **Українське мистецтво, т. II.** Старі церкви, надгробки й придорожні камені на Українськ.м Поділлю, Буковині та на Покутті. Стор. 40+64 стор. ілюстрацій. Ц. $ 2.—.

Українське мистецтво: В. СІЧИНСЬКИЙ — **Архітектура старокиязівської доби** (X—XIII ст.) Стор. 50+24 стор. ілюстрацій Ц. $ 1.50.

Др. В. ГАРМАШОВ — **Шкільна гігієна,** з малюнками. Ст. 144. Ц. $ 0.80.

Інж. Л. ФРОЛОВ — **Цукроварство,** з малюнками. Ст. 440. Ц. $ 3.—.

Акад. Проф. Др. Ст. СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ — **Розвиток поглядів про семю словянських мов і їх взаємне споріднення.** Ц. $ 0.65.

Проф. Л. БІЛЕЦЬКИЙ — **Основи української літературно-наукової критики.** Ст. 312. Ц. $ 1.90.

Проф. Хв. ВОВК — **Студії з української етнографії та антропології.** З мапами та малюнками в тексті (19 звич. і 4 кольор.) Ст. 356. Ц. $ 3.—.

Проф. М. ТУГАН-БАРАНОВСЬКИЙ — **Політична економія.** Ст. 184. Ц. $ 1.—.

Інж. Р. КАХНИКЕВИЧ — **Задачник до „Міцности матеріялів".** Ст. 160. Ц. $ 1.80.

Проф. Л. ГРАБИНА — **Геодезія.** Частина перша, вип. І-ий і II-ий. Ст. 600. 191 рис. й 44 таблиці та 3 мапи. Ц. І-го вип. $ 3.75 і 2-го $ 2.50.

Проф. Л. ГРАБИНА — Короткий історичний нарис розвитку геодезичних вимірів. Ст. 75. Рис. 28. Ц. $ 0.75.

Книгкупцям та при всякому більшому замовленні **безпосередньо у Видавництві дається 40 проц. знижки.**

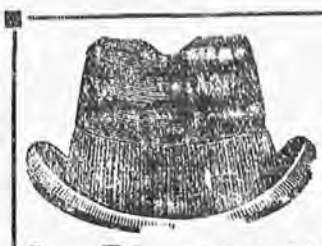

ШАПКИ КАПЕЛЮХИ
у великім вибарі
322 9-12
по низьких цінах
Іван Віттман, :-: ЛЬВІВ, :-: Трибунальська 1.

Толочальня наймодніїших десенів на плюшевих плашах навіть знищених — відсвіжування на спеціяльних машинах — переробляння на модний фасон — фарбування футер лінським способом
РОБІТНЯ СУКОНЬ
М. ВОЛЯНСЬКОЇ 291
Львів, Собіського 12, Телефон 17-04 10-10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ
І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р по 33 зол. Перша б бл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ексонт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 41—50

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 2—12

ЗДІБНОГО РІЗЬБАРА ОРНАМЕНТАЛЬНОГО пошукує каркат уряджень церковних
362а „ ТЕОДОЗІЯ КОМІСАРУКА 5—5
Станиславів, вул. Круля Яна III. ч. 15.

Одинока у Львові Робітня ґорсетів
на французький стиль поручає: гумові **пояси** бедрівки, шліпфери, підвязки, бюстоноші, **опаски,** також **реформи менструальні,** реформи трикотові і шовкові тільки у фірмі:
„ГІҐІЄНА", Р. Кернер
Львів, Пасаж Міколяша над кіном „Уцеха"
345 Телеф. 51-24. 15—15

МАҐАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ
та дамських суконь
ЦЕЦИЛІЯ ГАН
Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька")
325 Полекші **в сплатах.** 18—20

П. Т.
Маю честь поручити свою кравецьку фірму
Станислав Курц
у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов.
в котрій проваджу окремий відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи **всякі** вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелєрини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.
З високим поважанням
Станислав Курц
кравець мужеський і спеціяліст для П. Т. Отців
326 18-20
Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 24 січня 1929 Ч. 5 (208)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Йордан у Львові

Сегорічне торжество Йордану у Львові відбулося величаво і при дуже великій скількости народу й інтеліґенції на своїм традиційнім місці, в ринку. Обряду водосвятія доконав о. мітрат Базюк в асисті всеї гр.-кат. капітули й нашого львівського духовенства, при гарнім співі двох хорів.

Майже рівночасно відбувалося окреме водосвятіє на Марійській площі для гр.-кат. жовнірів львівської залоги. Його доконали військові капеляни при сальвах вистрілів і граню орхестри. Тут були представники війська і цивільної влади, рівно як на водосвятію для православних, котре відбулося при вул. Курковій. Весь час трівав правдивий йорданський мороз, получений зі сніговією.

Буджет міністерства війни в Польщі

Українці повинні мати свої полки.

Дебата над буджетом міністерства війни в соймі була дуже інтересна. Пос. Роя (хлопська партія) заявив, що 40% жовнірів у Польщі се не поляки, а головно українці та що з політичних причин повинно їм бути дозволено орґанізувати українські полки. Пос. Ліберман (ППС) заявив, що зброєння Польщі продиктовані їй міжнародним положенням. По дебаті комісія постановила скоротити заходи мін. війни в надзвичайній части на представництво з 226.000 на 100.000 зол., на відкомандовування з 241.436 на 200.000, на службові переношення з 4.595.097 на 1 міліон, а диспозиційний фонд з 8.090.000 на 6.093.600.

Зі справ важних для Церкви

Адміністраційна комісія приняла засаду, що парох обовязаний тільки тоді виносити кошти будівельно-церковні, коли вони викликані недбальством його, або служби. Видатки, на котрі нема покриття з церковного майна, мають покривати парохіяне, як також ті особи даного обряду, котрі вправді мешкають деинде, але в парохії мають своє майно, дальше особи правні, суспільні заведення і стоваришення.

Переворот в Афґаністані

Брат Аман-Уллага зрікся престола по трьох днях правління, а еміром оповістив себе начальник повстанців Бачі Сакао, як Габіб-Уллаг-Ґазі. Новий узурпатор має зовсім анальоґічне становище як Кемаль Паша в Туреччині й Різа Кґан в Персії. Бачі Сакао приняв передовсім духовенство й заявив, що відкликає всі реформи Аман-Уллага. Династія не зреклася влади. Бої тревають.

Підготовка перевороту в Німеччині

З Берліна доносять: праві ґрупи на чолі з орґанізацією „Сталевий Шолом" виказують скріплену діяльність проти республиканського устрою. Вони хочуть спровокувати бунт комуністів, щоб опісля здавити його й завести монархію. Гінденбурґ має бути усунений, а диктатором має стати ґен. Зект. Голова народньої німецької партії Ґуґенберґ отверто стоїть за монархією. До „Сталевого Шолому" належать всі сини цісаря Вільгельма з виїмком престолонаслідника, котрого не хочуть анґажувати в боротьбі з огляду на його будуче становище монарха.

Держава монополізує комунікацію

Як відомо, від 1. січня с. р. воздушні пасажирські лінії в Польщі переняло тов. „Льот". Більшість акцій „Льоту" в руках правительства й орґанів самоуправи. Тепер уряд Польщі купує найбільше пароходне підприємство на Вислі „Жеґлюґу" й має намір викликати ним конкуренцію, при помочи котрої заволодіє й иньшими підприємствами. Що до автобусових підприємств то вже істнуючих уряд купувати не думає, але в сім році дасть 930.000 зл. на оснування товариства, подібного до „Льоту", в котрім більшість акцій матиме уряд і орґани самоуправи. Таким чином держава помалу змонополізує всю лучбу (комунікацію).

Осушення Полісся

Важне для наших Поліщуків.

Міністер Морачевський оповіщує в „Пшедсвіті", що тепер провадять досліди над осушенням великих просторів Полісся. Коли той плян буде переведений, земля на Поліссю, котрої ціна тепер дуже низька, піднесеться найменьше десятькратно.

(Річ ясна, що ріжні спекулянти, знаючи се, будуть уже від тепер виманювати за безцін землю від наших убогих Поліщуків, одного з найкращих та найбідніщих племен української землі. Наша преса й інтеліґенція повинні заздалегідь звернути увагу Поліщуків, щоб держалися своїх шматків землі і не випродували їх за безцін).

Шведи не видержали раю

В 1772 р. осіла на Україні громада шведських еміґрантів. В своїй кольонії Ґаммельсквен прожили шведи понад півтора століття й витримали навіть найтяжший деспотизм царів, а сучасного совітського раю таки не видержали. Як подає „Ля Кроа", 800 шведських кольоністів внесли до рад. влади прохання, дозволити їм вернути до Швеції, де нема вправді „раю", але є монархія і лад.

Вартість річника часопису

Під увагу в місяці Доброї Преси.

Зміст: Чому річники поважних газет цінніші від книжок? — Чи можливий поступ без зберігання праці? — Чи можлива самопізнана на Дикім Полі духа? — Практичні вказівки.

Ніяка книга не має такої вартости, яку має повний річник поважного часопису. З яких причин?

Передовсім тому, що книжку, яка знищиться, видають нераз другим, третім, десятим накладом, — а цілих річників газет ніхто на світі не передкуковує (з дуже малими виїмками!). І длятого повний річник часопису се бібліоґрафічна цінність, якої вартість росте з бігом часу.

А дальші причини ще важніші. Річник поважного часопису се передовсім річ дуже виховуюча. Не в тім діло, чи перегляд річника газети дає читачеви „щось нового" для його знання. А в тім, що читаючи другий раз буцімто „відомі річи" в пізнійшім часі, має читач змогу контролювати свій власний розвиток, то є, пізнавати себе, порівнуючи, які враження і думки викликали у нього статті на ріжні теми, коли він читав перший раз, а які — коли їх читав чи переглядав опісля, по році або й пізніще.

А для тих, котрі цілий річник часопису читають чи переглядають вперве, має він особливо велике значіння під оглядом зацікавлення ріжними справами. Особливо важне се для людей молодих, котрі зачинають самостійно думати й виробляти собі світоґляд. Ніяка книжка не вплине на них так, як річник поважного часопису: бо світоглядова книжка се річ звичайно важка а річник поважного часопису має розмірно невеличкі статті, котрі далеко лекше стравити. До того ріжні справи, на які ґазета реаґувала за горяча, проясніються з бігом часу. А се дає змогу порівнувати вартість ріжних думок про ріжні справи в їх початках і їх розвитку, що дуже образує ум людини. З тих причин у ніякій бібліотеці не повинно бракувати повних річників трівко оправлених часописів. Під оглядом орієнтаційним, культурним, науковим і мистецьким річник поважного часопису се просто одиноке жерело особливо у такого народу як наш, котрий або зовсім не має спеціяльних орґанів присвячених згаданим вище областям, або як має, то вони призначені не для ширшого загалу, а для певного круга учених (як пр. „Записки Наук. Тов. ім. Шевченка" і т. п.). Тимчасом у нас мало хто складає річники часописів, що потверджують і відповіди, присилані на квестіонар „Нової Зорі".

Що булоб з людиною, яка по кождім сні в ночи забувалаб весь досвід, який здобула і запамятала собі протягом дня! Річ ясна, що духовий поступ такого чоловіка бувби рішучо неможливий. Точно таксамо є і з цілою суспільністю, яка не зберігає праці своїх діячів, зібраної в своїх орґанах. Така суспільність позбавляє свої власні дальші покоління благодати досвіду, зібраного працьовниками ума в попередних поколіннях. На таке марнотратство не позволяють собі навіть дуже культурні народи — і якраз се причиняється до зросту їх культури і сили.

Місяць СІЧЕНЬ призначений для поширення католицької преси.

Збирання і зберігання се головна основа багатства не тільки матеріяльного, але й духового, культурного. Нарід, котрий не має культурного богатства, не має чим вивлекати здорової любови до себе у своїх дальших поколіннях: він, хочби був не знати який великий, мусить в очах своєї власної молоді представляти тільки масу мяса, неформене туловище, над котрим не горить ніякий замітний святий огонь духа. Діти такого народа мимохіть носять притаєний сором у душі ізза того, що його батьки цілими поколіннями не залишали слідів інтересу до безліч духових справ і проблемів, якими займався культурний світ. І се одна з головних причин тяжкого гріха — покидання і зради свого упосліженого народу, а часто і своєї Церкви та віри взагалі. Той гріх корінить ся в невивлеканню любови до них. Бо слушно пише визначний католицький письменник Віктор Катрайн: „Передумова й підстава (здорової) любови до себе самого се належна самопошана. Чоловік може почувати обовязки супроти себе самого тільки тому, що має достойнство особистости"...*)

А деж можливо почувати якесь „достойнство" на вид майже абсолютної пустки, чистого Дикого Поля в области духової праці, тільки тут і там занечищеного стиртами лайки та взаїмного підозріння! І що показати в нас підростаючому поколінню з плодів духової праці у нас? Таж давніші плоди духа застарілі, а між новими переважає меньше або більше осоружне руйництво!

А пречінь і в нашій бідности можемо зберегти не одно здорове зерно. Ті зернятка духової праці розсипані по наших поважних, католицьких органах преси. Коли зложити їх у повні річники й порядно оправити, то по літах є що дати в руки молодому поколінню і сказати йому: „Бачиш, твої батьки мали широкі духові інтереси, мали нахил до шукання правди і вміли зберегти розсипану працю свого часу. Іди ж їх слідами а осягнеш те, чого вони ще осягнути не могли!"

З відповіди на квестіонар „Н. Зорі" видно, що не оден розуміє вагу збирання річника, але не знає, як і коли його

* Гл: „Die katholische Weltanschauung" von V. Cathrein S. I. ст. 360.

о. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ, ЧСВВ.

Думка і наука Церкви в питаннях літурґічної мови

Зміст: Рішення Собору Тридентійського і Папів Климентія XI. та Пія VI. Аргумент католицьких богословів. — Що до форми: Таїнственність і святість Богослужень. — Що до змісту: догматичне значіння літурґічних книг. — Єдність Церкви. — Оцінка противних аргументів.

Від якогось часу в наших ліберальних часописах підносяться з ріжних сторін голоси за зміною церковно-словянської літурґічної мови на живу народню. А роблять це під несимпатичним гаслом „українізації Церкви". В „Н. Зорі" зареаґовано відповідно на ті псевдореформаторські затії. В тій самій справі забрав одначе голос в різдвяним числі „Діла" з дня 6. січня 1929 р. (ч. 6.) о. д-р Г. Костельник п. з. „Наша церковна мова". Вже тим самим, що це пише священик, публіцист, а надто професор при Дух. Академії у Львові, питання про літурґічну мову набирає більшого значіння.

Длятого уважаємо вказаним, подати нашим читачам, яка є думка католицької Церкви в питаннях про літурґічну мову. Бо чейже для нас міродайним під тим оглядом мусить бути погляд і суд Церкви, не тільки з огляду на послух, який ми винні, але також з огляду на тисячлітний досвід, котрий католицька Церква посідає в тій справі.

I.

На самім вступі насувається питання, чи є виразні рішення, учительського Уряду Церкви в справі літурґічної мови.

На це треба відповісти, що є і то дуже поважні і виразні. На першім місці заслугує на увагу вселенський Собор Тридентійський. На XXII засіданню, детрактовано науку о св. Літурґії, находимо таке рішення: Глава 8.: Хотяй Сл. Божа замикає в соби велике поучення для вірного народа, Отці собору заявилися за тим, що не випадає, щоб її відправлювано загалом в народній мові*). А в каноні 9. вирішено: Хто твердивби, що Сл. Б. належить відправляти лише в народній мові... нехай буде анатема**).

Крім тих позитивних рішень маємо ще два авторітетні осуди противної думки. І так між блудами Пасхазія Квеснеля ***) осудженими Папою Климентієм XI., є також в 86. точці опрокинена гадка, неначе відправляти літурґію не в народній мові противиться практиці апостольській і Божим намірам. Той сам осуд повторив Пій VI., осуджуючи блуди синоду в Пісторії. Текст звучить дослівно так: „Propositio asserens, fore contra apostolicam praxim et Dei consilia, nisi populo faciliores viae pararentur vocem suam iungendi cum voce totius Ecclesiae; intellecta de usu vulgaris linguae in liturgicas preces inducendae; falsa, temeraria, ordinis pro mysteriorum celebratione praescripti perturbativa, plurium malorum facile productrix". (Cf. H. Deminger, Euchiridion Symbolorum n. 1566****).

*) Дослівно в оригіналі так: „Etsi missa magnam contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire visum est Patribus, ut vulgari passim lingua celebraretur.

**) Дослівно: Si quis dixerit... lingua tantum vulgari missam celebrari debere anathema sit.

***) Пасхазій Квеснель ур. 1634 р. Студії покінчив в паризькій Сорбоні і вступив до Згромадження Ораторіян. З огляду на те, що письмами поширав т. з. галіканську єресь мусів те Згромадження опустити. Одначе перед смертю покаявся і свої блуди відкликав.

****) Твердження,— котре каже, що булоби проти апостольської практики і Божих намірів, оскільки народови не приготовлялосяб лекших доріг, лучити його голос з голосом Церкви, розуміючи під сим впровадження уживания народ. мови в літурґічних богослуженнях — є ложне, легодушне, вносить замішання в порядок приписаний у відправлюванню богослужебних таїнств і легко викликає багато зла.

доповнити. Отже практично річ мається так: До кінця року Адміністрація кождого органу має ще звичайно на складі запасові числа і може їх легко доставити (розуміється, за зворотом належитости пр. в марках). Але потому складається вже тільки якусь скількість повних річників, а решту продається на папір, бо нема де держати старих чисел. Отже потому задля кількох чисел, які комусь бракують до комплету, Адміністрація не може вже декомплетувати собі цілих річників. І тому хто тоді хоче мати цілий річник, мусить уже цілий купити — поки є на складі, бо й се довго не треває. **А. Ч.**

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— Найяснійша Пані! Де там є яка границя? То тільки так говорять, що границя. А там хто хоче, той рабує. Рабують ляхи, рабують козаки, рабують і Татаре, бо чому не малиб рабувати? Але що Поляки кажуть, що то їх земля, то можеб вони заплатили, як їх?

Молода султанка плеснула в долоні. Зявилася служниця. За короткий час зявився урядовий товмач з турецьким писарем. Султанка випитала ще про назвиска ограбованих і вбитих, про їх спадкоємців і подиктувала про се короткий лист до польського короля. Закінчила його так:

„Іменем свого мужа, султана Сулеймана, прошу полагодити ту справу і в дарі залучаю кілька сорочок і спідної білизни".

Французький товмач в тій хвилі переклав.

Султанка звернулася до купців:

— Чи хочете самі одержати сей лист до короля, чи маю його переслати послом при першій нагоді?

— Найяснійша Пані! Чи не можна так, щоб ми разом з послом поїхали?

— Можна. Коли відходить найближче посольство Падишаха в Польщу? Запитала секретаря.

— За тиждень, о Радісна Мати Принца, але можна і приспішити його відхід.

— Чи можете почекати тиждень? запитала купців.

— Чому не можемо? Певно що можемо.

— Зголосіться за тиждень!

Веселі виходили оба купці з послухання у Великої Султанки.

Вже на подвірю, коли нікого не бачили коло себе, сказав молодший до старшого:

— А що ти, Мойше, кажеш на ті калісони, які вона дарує польському королеви?*) Я гадав, що вона йому напише: Як не зробиш те, що кажу, то я на тебе кину з одного боку яничарів, а з другого боку зо дві татарські орди. А вона йому калісони посилає!

— Видиш, Срулю, я дотепер гадав, що маю розумного спільника. Чи ти не розумієш, що значить, як така делікатна Пані посилає такий дарунок? Ну, ну! А я тобі кажу, що тих дарунків вистарчить, щоб настрашити найліпших генералів і то не тільки польських, але на цілім світі.

— Чому? Чим? Калісонами?

— Срулю! Ти не видиш, що тут робиться? Яке тут військо стоїть? І як тут кипить? І кілько його приходить? Ніби йому не все одно, куди йти? А ти гадаєш, що якби її образили, а вона якби вчіпилася чоловіка, то він не пішовби на Польщу? Ти гадаєш, що то інакше, як з твоєю або моєю жінкою? Всі кажуть, що ти розумний купець, а ніби ти не мусиш їхати з Перемишля до Львова, як вона тобі каже, що їй там чогось треба? І що тобі помагає твій розум?

— То ти гадаєш, що тут таксамо?

— А ти гадаєш, що інакше? Ну, ну. Я вже їй добре придивився. Що Султан розумний, то певно, бо дурного так не слухалиб. Але що при ній йому його розум нічого не поможе, се таке певне, як те, що ми в нашого знакомого дістанемо на шабас „локшини". Ти знаєш, як вона грозить тим „дарунком"? Вона каже, що як не послухають її й не зроблять нам справедливости, то так їх обідре, що лишаться в тих калісонах. Ану, побачиш, як нам скоро залагодять справу, як лише побачать ті „дарунки"!

— Коли ти так думаєш, то чому ти не попросив її, аби нам дала дозвіл на свобідну торговлю?

*) Лист султанки Роксоляни до польського короля, в котрім є згадка про ті, *в наших часах дивні*, а тоді модні дари (разом з иньшими листами) оповіщений в оригіналі у „Kwartalnik-y historyczny-m".

(Дальше буде).

—o—

З того бачимо, що думка св. Церкви в питаннях літургічної мови не є двозначна. Церква жадає, щоби всюди у відправлюванню св. Літургії задержано старинний звичай після свого обряду, одобреного св. Церквою, а аґітацію за зміною старинної мови на народню уважає ложею, засліпленням, впроваджуванням замішання, що легко спричиняє много лиха.

II.

Католицькі богослови і проповідники, обороняючи цей погляд св. Церкви перед псевдо-реформаторськими закидами, наводять надто поважні аргументи, чому у літургічних відправах повинна бути задержана старинна, „мертва" мова, а не народня. Коли говориться про літургічні богослужения, розуміється тільки правдиво церковні богослужения, так ск. офіціяльні, отже Служба Божа, Утрення, Вечірня, Часи, Требник, а не додаткові, приватні (пр. Набоженства майські, до Серця Христового вервиці і т. п.) хотяй би і відправлювані в церкві для народа.

Аргументи їх можна зібрати в трох точках:

1. Святість і таїнственність літургічних відправ. Змислова людська природа вимагає на зовні певної таїнственности і святости в релігійних обходах та відправах. Загалом все, що вяжеться з релігією і богослуженням, не повинно мати нічо буденного, звичайного. Тому храми й церкви мають свій осібний стиль, цілковито відмінний від всяких инших, хоч і як величних будівель; тому і священик підчас богослуженя одягає осібні церковні ризи, тому вкінці і літургійна мова не повинна бути звичайна і буденна, а старинна і віками освячена церковна мова. Се не тільки не є перепоною в релігійних почуваннях народу, но навпаки підносить їх і надає їм надземський таїнственний блеск. Д. б.

—0—

Вистава гімназійної преси

В Кракові, в VIII. гімназії при вул. Студентській, уряджено виставу польської преси, призначеної виключно для гімназіяльної молодіжи. Виставлено 72 орґанів (се ще не вся їх преса). Вони діляться на два роди: преса видавана самою молодю (як „Льот" з Нового Санча, „Наша Мисль"" з Кракова і т. д.) та преса, видавана старшими для гімназистів (як „Іскра", що виходить у Варшаві і т. д.). Дальше йдуть спеціяльні орґани: содаліційні, як „Під знаком Марії" (Закопане), спортові, як „Скавт" (Львів), „На Тропе" (Катовиці) і т. д., академічні як „Гейнал" (Краків), орґан гімназисток „Газета Школьна" (Лодзь), „Ехо Кляси" (Варшава), „Промень" (Горлиці), „Чин Млодзежи", письмо Червоного Хреста (Варшава). Польська критика підчеркує, що особливо добре редаґовані ті молодечі польські орґани, що виходять поза кордонами Польщі, як „Млода Польска" (Харбін в Китаю) і „Польске Пахоле" (Ліль у Франції).

Процентово продукують ту польську пресу поодинокі землі як слідує: Східна і Західна Галичина 38%, Конґресівка з Литвою й українськими та білоруськими „кресами" також 38%, Познанщина з Поморем 18%, Шлеськ 6%. Зміст останних лучший ніж перших. Найкращий зовнішний вигляд мають орґани „Льот" і „Оґніва". Характеристика всіх молодечих орґанів, видаваних самою молодю, така, що з початку все в них дуже живе, „бравурне", але скоро їх автори виписуються й орґани підупадають, особливо через міщення багато банальних „поезій". „Льот" і „Наша Мисль" мають здоровий напрям, бо звертають увагу на практичні справи промислу й торговлі.

Коли з тим станом польської преси порівнати нашу молодечу пресу, то стає дійсно страшно, особливо супроти змісту тих молодечих журналів, які виходять на Вел. Україні.

По ратифікації

Маємо на увазі париську умову з серпня м. р. — так званий пакт Келлога, що його американський сенат ратифікував у сих днях. Хоч і як платонічний зміст сеї противоєнної умови, хоч на сторожі її окрім морального авторитету не стоятиме жадна реальна сила, то у політичнім світі було немало таких чинників, що тілько з „милою усмішкою до неприємної забави" підписували пакт; вони плекали в душі надію, що з нього таки нічого не вийде, зокрема, що сама Америка відречеться своєї дитини... Тимчасом вийшло инакше. Сенат Обединих Держав приймив пакт і тепер ні одна держава не матиме відваги не піти слідом ініціяторки Америки, а разом з сим моральний (се слово „моральний" треба підкреслити!) закон міжнародний проти війни, як знаряду політики стає правосильний і певно, принаймні в найближших часах, спинить не одну легкодушну воєнну авантюру.

На сьому підкладі, остання фаза польсько-совітських взаємин не тілько позбулася початкової драматичної закраски, а навіть переходить у досить веселу міжнародну комедийку. Пропозиція СССР підписати з Польщею окремий протокол у користь противоєнного пакту була мабуть подиктована страхом, що Америка або цілком не ратифікує париської умови, або протягне ратифікацію до грецьких календ, в такому разі окремий протокол давав-би яку-таку безпечність Совітам. В кождім разі так зрозуміла їхні мотиви Польща і — по принципу „стрижено-голено" — обставила свою згоду такими застереженнями, що вона рівнялася відмові. Спеціяльно вимога, щоб і Ромунія була допущена до підпису протоколу, виглядала на загвожджения цілої справи. Та совітська дипльоматія не з тих, що їх легко збити з пантелику. Як стій вона відповіла, що вона нічого так собі не бажає, як участи Ромунії... Тепер амбарас по варшавськім боці: сказати так, чи шукати нових застережень? Ситуація стає напнята, неначе без виходу. В тім — deus ex machina американська ратифікація! І з драми робиться комедія: ком. Литвинов кричить „славно", а мін. Залеский: паде в його обійми... Протоколи будуть підписані; вони й так стали зайві.

Та й за кулісами сього видовища є дещо інтересне. Перше те, що в поведінці Совітів видно без сумніву страх перед війною. Само в собі, нічого в сім дивного; навпаки, з політичного боку се річ навіть дуже похвальна. Біда лише в сьому, що та сама совітська політика безупинно і систематично поширює серед Галичан „найпевніші" відомости, що мовляв з весною почнеться, будьте готові! А вже найбільша біда в тому, що наші замотиличені земляки свято в се вірять...

Друга цікава річ за кулісами польсько-совітських відносин, то очевидне резервоване становище Ромунії. Наш часопис мабуть один із перших на основі ріжних данних заповів зміну фронту в ромунській політиці — порозуміння з Совітами при німецькій допомозі. Про якісь союзні взаємини, очевидно, не може бути мови, одначе з сею хвилиною, коли СССР в сій або тій формі зречеться Бесарабії, для Ромунії не буде найменшого сенсу стояти в першім ряді протисовітського фронту. Букарештенська дипльоматія мусіла дати се до пізнання своїй варшавській союзниці і все те не могло не відбитися на тактиці сеї останньої. — Словом, війни зараз не буде.

„Майже вся виховуюча праця больш. партії й усе завдання поширення політичної освіти зведено до загального тровлення проти опозиції. Метод переконання майже в цілости заступлений методом примусу й доповнений методом обманювання партії. (Троцький: „Дійсне положення в Росії", ст. 101. нім. перекладу).

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п. 364 18-?

Ватикан і договір Келлога.

„Оссерваторе Романо" вважає ратифікацію американським сенатом договору Келлоґа новим кроком на шляху до мира, хоч завважує, що він не є цілковито перенятий християнським ідеалом вселюдського братерства. Відтак виступає проти скептицизму декого супроти договору: „Бачимо — пише „О. Р." — що в цивілізованім громадянстві, в повільнім, болючім і важкім поході цивілізації, насамперед родяться і запановують ідеї, а відтак факти. З початку запалюється й світить думка, котра вникає в сумління й переконує їх. Щойно потім приходить реформа життя, інституцій і обичаїв." Цей погляд скріплює „О. Р." таким цитатом з промови Бріянда: „Ідея мира може мати важкий і бурхливий початок, але раз зроджена, вона не вмре. Прийде час, що вона накаже ратифікацію пакту і по сім боці Океану, біля побоевищ, приготованих жертвою до приняття посіву мира".

—0—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Геройська відпорність Мехіканських католиків. (Дві петиції до влади. — Переслідування тревають. — Новий пастирський лист вигнаних епископів до вірних). По усуненню президента-гонителя Калеса, за нового Портес Джіля не видко змін на лучше. У проектах говориться о фінансах, правах, о зміні прав для робітників, о політиці заграничній... але о положенню релігійнім не чути нічого. Хоч надії не було, але епископ зі Сан Люі Потозі вніс петицію до нового президента в дні його інсталяції о зміну антирелігійних прав. Дня 3. IX. 1928 р. внесли католики-горожани нову петицію до обох палат парляменту з просьбою о ревізію прав антирелігійних і антикатолицької політики. Але ніхто не відповів, так як остала без відповіди петиція зперед двох літ з півтора міліонами підписів. Петицію з вересня підписали два міліони католиків. Коли зважиться, що ті підписи зібрано за один місяць; що дороги в Мехіку злі і небезпечні; що велика частина народу неписьменна, що многих страшать і терроризують, щоб не підписували; що много підписів на почті перелапали і знищили, як у самім Халіску знищено коло 400.000 підписів, то два міліони підписів се дуже великий подвиг католиків. Деякі повітові предсідателі долучувалися до петиції телеґрафічно в імени тисячів неписьменних, що їх імен на петиції нема. — Домашня війна йде далі і переслідування урядово ведуться дальше. На днях опубліковано новий документ, що свідчить о католицькій оборони своїх прав, як найгарніше. Апостольський дух і патріотична льояльність авторів того документу, Мехіканських вигнаних епископів-мучеників, є подиву гідна. Вигнані епископи пишуть до своїх вірних пастирський лист зі зїзду в Сан Антоніо (Техас, Америка) по повороті з Риму Архієпископа Руізи і Фльорес, таке:

"Час проби продовжився довше, чим комубудь здавалося можливим. Ми клонимо голови перед Провидінням Божим і пригадуємо собі слова Архангела Рафаїла до Товії: „Тому, що ти є милий Богу, треба було, щоб покуси поставили тебе на пробу." Винні, чи невинні, ми не повинні нарікати, а розва-

жувати страсти Сина Божого і страждання Його Непорочної Матери. Щобільше, ми повинні в святий спосіб тішитися, що Бог взяв нас за гідних терпіти за Ім'я Христове, за наше очищення і за славу Небесного Отця. Слава віддана Богу і примір даний для світа не остануть без надгороди. Зносіть терпеливо по християнськи прикрі недостатки, що їх обставини на вас накладають, відганяйте покуси від всіх, що хотять вас відділити від вашої релігії, від ваших душпастирів, від Заступника Ісуса Христа і від Христа самого. Бог жадає від вас ще много. Він хоче, щоби ви відплачували любовю тим, що, справляють вам терпіння і щоби ви молилися за їх спасення. Будьте певні, що Бог вам поможе знести ваші терпіння. Ви того впрочім вже дотепер досвідчили".

Єпископи пригадують відтак вірним переслідуваним, як вони по можности мають сповняти свої релігійні обовязки і так дальше пишуть:

„Не буде се для вас дивне, як ми скажемо вам ще дещо про можливість усунення теперішньої борби, чого ми всі дуже хочемо, а що, говорячи по людськи, залежить від тих, що рядять нашим краєм. Якби вони схотіли послухати голосу цілого католицького населення, висловленого в недавно даній петиції до парляменту; якби вони хотіли послухати голосу справедливости і розуму, що не є залежні від чисел ані сили, то скінчилиби зараз і на все всі конфлікти; Церква не булаб тоді змушена заниматися більше тим, що вони називають актами державної політики; час мира і згоди зачавсяб і тоді найшовсяб спосіб зложити правительство дійсно народне. Права щодня змінюються, а з їх суворого пристосування виходить лише замішання. З більшою рацією требаби змінити права, що викликують замішання і насилують совість цілого народу. Колиб правительство схотіло віднестися просто до Апостольської Столиці, що у цілім світі є понад всіми народами, єпископи готові ґарантувати, що всі священники і весь нарід приймуть цілим серцем кожде рішення, що його затвердить Святійший Отець". Дальше заявляють, що свобода релігії мусить бути признана і респектована і лише того домагаються всі католики Мехіка. І кінчать так: „Як найщирійше заявляємо урочисто, що не хочемо поширяти нашої діяльности поза те, що є полем релігії і католицьких суспільних праць питомих Церкві. Не хочемо мішатися до політики, ані втискатися до світських властей." По поновленім горячім візванню до видержання в вірі кінчать молитвою за мир. (КРГ).

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. Сойм ухвалив наглий внесок ППС. (156 голосами проти 129), щоби змінити ті параґрафи закона про земельну реформу, котрі здержують переведення в життя тої реформи.

АМЕРИКА. Сенат ратифікував пакт Келлоґа з 2 застереженнями: Що доктрина Монрое („Америка для Американців!") остає в силі, та що Злучені Держави Півн. Америки мають право вести оборонну війну. Тим останним застереженням значіння пакту буде сильно ослаблене в практиці, бо досі ще мабуть не було війни, в котрій обидві сторони не говорилиб, що вона з їх сторони — „оборонна".

У ҐВАТЕМАЛІ вибухло чергове повстання під проводом „ґенерала" Убіко і „полковника" Моралєса. Уряд оповіщує, що здавив повстання, але тамошному урядови можна так само вірити, як і повстанцям.

З організаційного життя

СЯНІК. (Оснування повіт. УХО). Загальні Основательні Збори Повітової УХО відбулися дня 1. І. 1929. у Єяноці, в домівці чит. „Просвіта", о 10 год. передпол. попереджені СБожою, яку відслужив в місцевій парохіяльній церкві о 9 год. рано о. декан Іван Цегелик, ініціятор Зборів УХО на повіт Сяніцький. Присутних було 30 осіб з того 10 свіцьких, а решта духовенство дооколичне. На Збори прибув Впрп. о. Петро Голинський, катехит з Перемишля, як відпоручник Центрального Комітету і консисторії. Голова Зборів о. декан Іван Цегелик відкрив Збори, і покликав на секретара Впр. о. Миколу Гентіша пароха з Загіря та відчитав реферат про оснування Христової Церкви, її переслідування в початках, та борбу з нею, жидів, поган і еретиків. Церква поборола це все, бо має авторитет Божий і хоча має запевнену від Христа побіду і тревалість, то поодинокі члени та частини її цего запевнення не мають. Злоба дня, та замішання релігійне серед нашого народа видвигнули потребу, щоб візвати цвіт народа — інтеліґенцію свіцьку до співпраці у спільній організації з духовенством над поправою релігійних відносин у масах на зразок західних культурних народів. Відтак відпоручник Ординаріяту Впр. о. Петро Голинський, катехит в Перемишлі, привитав від Центрального Комітету УХО своєю прегарною промовою присутних і обговорив в подробицях завдання і ціль такої організації, яка є справою на часі і навіть пекучою. Опісля в довшім старанно обробленім рефераті видвигнув о. Петро Андрейчик потребу апостоляту преси з узглядненням льокальних лемківських відносин, що вислухали присутні з напруженою увагою. По оживленій на сю тему дискусії і ріжних внесках, та інтерпеляціях приступлено до вибору Повітової Управи УХО.

о. П. Андрейчик.

НОВИНКИ

Вистава укр. католицької книжки і преси. Ставропіґійська книгарня (УПТ) урядила вже виставу української католицької книжки і преси. Вистава приміщена в вікні від вул. Руської. Поручаємо її ласкавій увазі ПТ. Громадянства.

Ізза снігової у Польщі застрягло в снігах 391 поїздів, в тім 123 особових, 9 пасажирів утратило життя. 180.000 робітників ужито до усування снігів. Шкоди виносять кілька міліонів.

Фальшиві банкноти по 5 і 10 дол. показались у Станиславові. Перші пізнати по тім; що ліва їх сторона більше бліда і брак у папері шовкових ниточок, на передній плиті 1783, на задній 3899. Другі пізнати по тім, що мають фальшиве ч. 63630101 Д., 936 і 1446. Обі серії з 1914 р. і обі з портретом Лінкольна.

Хто забув, що має добрий льос? Преса оповіщує, що 130 посідачів льосів т. зв. „долярівки" не зголошується по виграні суми. А саме: посідач льосу ч. 341248 виграв 40.000 долярів, посідачі льосів чч. 68.599 і 857.374 по 8.000 дол., ч.: 150.885 і 373.504 по 3.000 дол., решта по 1.000, 500 і 100 дол. (Кому отся пригадка вийде на добро, нехай жертвує щось на укр. катол. пресу).

Вулькан Кракатао вибух 4.000 разів протягом 24 годин. Вибухи доходять до 3 клм. висоти.

На Палестину летять тепер великі хмари шарянчі з Трансйорданії.

Наслідки читання розбишацьких повістей. В Лодзі увязнили шайку молоденьких вломників від літ 11 до 15, котрі начитавшись розбишацьких повістей (в роді наших „Кармелюків!"), зачали розбивати. Увязнено сім хлопців.

† **о. Іван Рудницький,** парох Чертежа, помер у 58 р. життя, оставивши по собі прекрасну памятку: гарно зорганізовану молочарню при церковнім брацтві.

—o—

Допомоги Інвалідам

від греко-католицького духовенства

о. І. Ільницький, Бистриця 6; о. Т. Татомир Кропивник Ст. 5. Пов. Заліщики: о. В. Мандрусяк, зб. Синьків 12.05; о. Й. Фльорчук. Городок 3; парох. ур. Колодрібка 14; о. В. Нанасси, Угриньківці 2; о. П. Вецал, Садки 10. Пов. Збараж: о. В. Боліновський, зб. Збараж 56; парох. Терпилівка 6.15; о. В. Зварич, зб. Залуже 5.30; церква Доброводи 5.07; парох. Красносільці 23.68; і Розношинці 10. Пов. Зборів: о. В. Кулик, зб. Зборів 70.40; церква Вовчківці 15; о. О. Гайовський, зб. Богутин 17.42; парох. Перепельники 6.20.

Пов. Золочів: парох. Підлисся 12.80; о. І. Малиновський, Жуків 3; парох. Ожидів 10; о. І. Гургаль, зб., Фірлеївка 4.

Пов. Калуш: парох. ур. Берлоги 6; о. Дудикевич, Станькова, зб. 6.60.

Пов. Камінка Стр.: о. В. Матвієйко, зб. 5; і церква в Камінці 33; о. В. Курилас, Добротвір 5; о. І. Глодзінський, зб., Руда сіл. 6.

Пов. Коломия: о. І. Станецький, 3; о. А. Геврик, Хлібичин ліс. 2.45; о. Вергун, Дебеславці 10; о. І. Грабовецький, Слобідка ліс. 22; парох. Воскресінці 12; о. К. Андрохович, Іспас 5.

Пов. Коничинці: о. Лушпин-Коломия 5; о. І. Доницевич, зб., Корничеський, Товстеньке 2; о. С. Турчин, Гадинківці 10; о. С. Подляшецький, Увисла 5; о. Т. Соневицький, Тудорів 4; о. С. Шанковський, Нижбірок Нов. 2; о. І. Величко, Клювинці 10; парох. Кривеньке 35; церква Васильківці 9.50; парох. Самолусківці 33.

Пов. Косів: о. К. Лагола, Жабє 5; о. Е. Лисинецький, Космач 10; о. В. Вергун, зб., Красноїля 43.72; парох. Білоберезка 28.58; парох. Бервінкова 21; о. Григорчук, зб., Рибно 17.68; о. Ю. Мелимука, Кобаки 9.15. (Д. б.)

ОГОЛОШЕННЯ

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов.

Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П Т. Урядовцям і студентам значна знижка. Полекші в сплатах. 375 4—5

НОВООТВОРЕНИЙ МАҐАЗИН ПОСТЕЛЬ Р. ДЖАЛА, Львів, ул. Хорущина 5, перед кіном „Апольльо" поручає: ковдри 18 зол., матераци 30 зол., перерібки ковдер 6 зол., матераців 8 зол. 384 2—5

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 42—50

В Централі **ПАНЧІХ ПФАУ, Львів, Ринок 19.**

найдешевше, бо вхід через сіни. 3866а 4—50

Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для своєї преси?

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Рік IV. Ротo зарiсоnе гусzаiтеш. Львів, неділя 27 січня 1929 Ч. 6 (208)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. від неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльонівська ч. 8, II. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Закордоном 1/4-1 амер. до яр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Зміна конституції в Польщі

Сойм ухвалив такий внесок: 1. На підставі арт. 125. уступу 3. конституційного закона з 17. марта 1921. сойм приступає до зміни конституції. — 2. Зміна буде доконана на підставі внесків, котрі жадають змін поодиноких приписів повищого закона, вголошених правительством або послами. Внески послів мають бути вголошені способом приписаним в уступі 2. арт. 125. конст. закона, то значить, що такі внески вимагають трьох підписів. — Опісля сойм приняв проект додаткового регуляміну, предложений комісією.

Абсолютизм у Югославії заводить реформи

Нове правительство Югославії постановило приготовити законо-проект, на основі котрого почта, телеґраф і телефон будуть випаймлені приватним підприємцям, як се вже зроблено з радіостаціями. Се зменьшить видатки держави а збільшить її доходи.

Рівночасно розвязано всі політичні партії в цілій державі. Уряд не завагався навіть перед розвязанням сіоністичних орґанізацій, що викличе протести жидівської преси в цілім світі.

Диктатура в Китаю

Китайський міністер фінансів Сунґ виголосив у Нанкіні перед комісією для реорґанізації армії виклад, в котрім сказав: Фінанси Китаю розпастані до краю через довгу революцію. В останнім році 45 процент видатків мусів уряд покрити позичками. Податки в Китаю розмірно невисокі, але й тих не можна стягнути, бо край страшно зруйнований. На слідуючий рік вплинуть податки й инші доходи тільки з 4 провінцій (Кіянґсу, Кіянґсі, Анґвей і Чекіянґ), а буде їх припускаємо 1 міліярд і 145 міліонів марок. Коли зменьшиться армію до 50 дивізій, то ще дефіцит виносе коло 150 міліонів. Із тих всіх причин Сунґ вносить: Зменшити армію й віддати йому одному право рішати в усіх фінансових справах включно з іменуванням урядників й унеможливлюванням армії втручатися в фінансові справи.

Конференція одноголосно рішила віддати Сунґови ті диктаторські права.

Анґлійські кореспонденти доносять з Китаю, що переведення реформ Сунґа вимагає літ, бо господарство Китаю так зруйноване, що не можна говорити про його „реорґанізацію", тільки про відбудову від самих основ.

Знайшли гробницю жінки Соломона

Гробниця та перевисшає красою і богацтвом навіть гріб Тутанкгамена. — В ній знайдено власноручне письмо Соломона.

„Дейли Мейл" доносить: У Єрусалимі знайдено гробницю з мумією улюбленої жінки царя Соломона, єгиптянки Моті-Маріс, дочки вельможі Аменто, котра посвятила життя за свого мужа. Та гробниця красою і богацтвом перевисшає навіть гріб Тутанкгамена. Цариця лежала в золотій домовині, висадженій клейнодами і заповненій дорогими прикрасами. На голові мала корону з перлами, сафірами і смарагдами. Поруч неї знайдено папирус, записаний по єврейськи. Припускають, що се власноручне письмо Соломона, бо в нім описано, як пожертвувалася за мужа Моті-Маріс, а саме: Три місяці перед її смертю прибув з Єгипту її батько Аменто з богатими дарами, але з таємним заміром позбавити Соломона життя і престола, щоб захопити Палестину для фараона Єгипту. Аменто наказав своїй дочці напоїти мужа затроєним вином. „Коли Моті вступила, несучи чаші і вино, я не підозрівав зради, хоч запримітив, що вона була смертельно бліда. Коли Моті налила вина у чаші, зауважив я, що Аменто не витягнув руки по свою чашу. Але я підняв чашу до своїх уст, бо все ще нічого не підозрівав. В тій хвилі Моті, котра стояла біля мене, вихопила мені чашу з рук і сама її випила. Хвилинку стояла, а її батько з окликом обурення вибіг з кімнати. Моті вмираючи впала в мої рамена. Єхидний Аменто хотів мене отруїти, але його дочка Моті, моя улюблена жінка, вратувала мені життя, пожертвувавши своє власне." Моті-Маріс походила з Мемфісу й умерла в 35 році правління Соломона.

Хаос в Церкві коштовна річ

На кінець грудня призначений був дівцезальний зїзд православних Виленщини, в котрім, як відомо, мали взяти участь духовні і міряне. Одначе консисторія відложила той зїзд, вказуючи „на значительные для епархіи расходы, связанные съ созывомъ этого собранія" і на те, що неламаром треба було скликати другий подібний зїзд для виборів членів на православний собор.

Буде велика зміна в переписці

Німець зі Штутґарту Рольф Форміс винайшов такий спосіб, що всі можуть собі робити ґрамофони і плити до них вдома дуже дешевим коштом. Се зробить переворот не тільки при переслуханнях у судах і поліції, але й у переписці: замість писати листи посилатимуть люде легкі ґрамофонні листки і кождий чути-ме вдома голос своїх далеких родичів, дітей, свояків і знакомих. Новий винахід званий „Літерафон" появиться в продажі ще сего року.

ПРО ПОЛЄМІКУ

ЗМІСТ: — Різні голоси нашої анкети. — Оповідання про Гарун аль Рашіда. — Що каже про полеміку св. Павло і Тертуліян? — Полеміка в історії Церкви. — Його непослідовність противників усякої полеміки. — Про поступовання Спасителя. — Чому на Лемківщині появилося варшавське православіє? — Пару инших приміток з наших часів.

Вислід анкети на квестіонар „Нової Зорі" поголовно дуже прихильний для всего змісту органу — з виїмком одної-одинокої справи: полеміки. В тій справі мало було таких, котрі висказалися, що читали всю полеміку з насолодою, бо навчилися під большевиками цінити католицизм і його оборону. Більше було таких, що або не висказувалися про це зовсім, або заявилися тільки за слушністю змісту полемічних статтей а проти їх форми, або взагалі осудили всяку полеміку.

Що про те думати? Наперед що до форми полеміки. Не підлягає сумніву, що на загал бажана — гладка форма вислову все і в усякім ділі. Професор університету Тігамер Тот у своїм знаменитім творі „Освіта" пише: „Людям можна сказати навіть найбільше гіркі правди, коли тільки тон відповідний". І наводить таке оповідання з життя багдадського халіфа Гарун аль Рашіда. Він мав сон, що вилетіли йому всі зуби. „Що може значити сей сон?" запитав віщуна. А той відповів: „Сей сон означає, що стратиш всіх своїх кревних."—„Нерозумний чоловіче! — крикнув розгніваний халіф. — Ти хто такий, що смієш говорити мені такі річи?! Коли вся моя родина вимре переді мною, то якаж радість може мене ще очікувати в життю?" І казав закликати иншого віщуна, а той так йому виложив: „Той сон означає, що голова правовірних переживе своїх кревних, бо життя його буде довго тревати". Халіф казав сему віщунови виплатити сто штук золота, хоч суть його мови була точно та сама, що й попереднього, тільки слова инакші.

Се безперечно цікаве й поучаюче оповідання. Одначе воно тільки на загал поучаюче, як напрямна вказівка. Коли глибше придивитися тому проблемові, то обсервація і досвід приневолять мабуть кождого до такого висновку: Як несправедливо й несмачно вихвалювати великим „добродієм" нації або Церкви богатого чоловіка, котрий пожертвує 25 зл. і шанувати його таксамо, як того, котрий посвятив усе своє життя для ідеї, — подібно несправедливо й несмачно, коли хтось однаково лагідно-літеплим тоном уминає або осуджує злодія, котрий потягнув напр. пару сот зл. з богатого банку, і злочинця, котрий для власної користи вимордував родину разом з малими дітьми, або рівного йому злочином гіршителя молодіжи. Здається, що такий „Бешвіхтігунгсофрат", котрий однаково говорив би про обидвох і до обидвох, був би одною з найсмішнійших фігур. На се вказує вже здоровий розум і смак.

Ми католики маємо ще й виразні вказівки св. Письма, як поводитися в полеміці. І так св. апостол Павло в першім посланню до Тимотея, перестерігає рішучо, щоб не вдаватися в суперечки з тими, котрі „попали в пустомельство, хотячи бути законоучителями, не розу-

Місяць СІЧЕНЬ призначений для поширення католицької преси.

мінчи, ні що говорять, ні об чому вневняють“ (І. Тим. І., 7). **Але вповні „ігнорувати“ противника апостол не каже,** а навпаки: поручає раз і другий виступити зі своєю думкою. Ще досаднійше сказано в листі до Тита. Найяркійше місце в тім посланню таке: „Бо *є много непокірних, пустословів і зводителів,...* сих **треба приводити до мовчання,** вони цілі доми розвертають, научаючи чого не треба, для брудного зиску. Оден з них їх власний пророк, сказав: Кретяне є завсігди лгуни, люті звірі, лініві черева. Се свідоцтво правдиве. З сеї причини картай їх строго, щоб були цілі у вірі..“ (Тит І, 10—13). Так розуміє св. Павла також Тертуліян, кажучи що апостол вправді заборонив диспутування з еретиками, але напімнення їх узнав достаточною підставою, щоб вступити з ними раз чи два рази у якісь взаємні відносини. Се однак відноситься до диспут з невірними або еретиками *у справах віри й релігії.*

Таких диспут в нашім органі не було взагалі, бо в „Новій Зорі“ в справах віри ніхто не полемізував. Була одначе полеміка в иньших справах, такой з нашими людьми, з гр.католиками, або з большевиками, котрі криються під іменем націоналістів, як пр. ті, що сидять в редакціях „Ради“ чи „Праці“.

Не треба забувати, що в кождій добі історії Церкви без виїмку є полемічні твори і то в великій скількости (верх осягнула полеміка в часах реформації, а в нашій Церкві в XVII. ст.). Се доказує понад усякий сумнів, що життя вимагало вияснення ріжних спірних справ, котрі повставали чи ізза простих непорозумінь, чи ізза злоби людей, які „не розуміли, що говорять, а хотіли бути законоучителями“.

Такі вияснення бувають **необхідні** *особливо в неспокійних часах,* що доказує вся історія Церкви безперервно. Зле есть, коли у якійсь суспільности стає самозрозумілим, що її Авторитет може в ній бути змішаний з болотом і цькований буквально останними словами, — а нікому не вільно й писнути в його обороні! Гарно се свідчить про тих людей, котрі дійсно не терплять полеміки — але тільки тоді, коли вони прилюдно виступають з таким самим рішучим осудом тих, що кидаються на їх святощі, їх Владу, їх переконання. Колиж хто ні пальцем не кивне в таких випадках, а висказує свое невдоволення лише на випадок оборони перед напастями, — то се поведення неконсеквентне. А ніщо так не мститься в публичнім життю, як неконсеквенція!

В божественнім життю Спасителя маємо цікаві приклади поступования з противниками — від лагідного виказування їм неконсеквенції у відомім висказі: За що мене бєш, не доказавши провини? — аж до дуже острих виступів („Гроби побілені“). Нема ніде „ігнорування“ *противників, але є навіть фізичне прогнання з храму,* коли не помагали устні упімнення. І як сказано, також апостол, на котрого залюбки покликуються противники всякої полеміки, не радить промовчувати всего і всюда.

Таж при абсолютнім промовчуванню напастей і нереаґуванню на ріжні експерименти можна довести до того, що на „підставі“ брехні вороги здискредитують і розвалять буквально все, що їм захочеться. А тоді, чи не закричалиб усі, котрі тепер хочуть спокою: „Чомуж ви не протиділали?“ Але такі запити тоді вже спізнені. Чому на Лемківщині появилося навіть варшавське православіе? Бо там здавна підривано повагу католицької Церкви, а реаґування на те **тоді** не було. А **тепер** несовістні люде таки в нутрі нашого табора твердять, що „винна теперішня церковна влада“... Тимчасом се неправда, бо з теперішної церковної влади ще нікого й на світі не було, як там уже наривав боляк, а ніхто ним не займався, бо панувала така „опінія“, щоб усе заглаювати й промовчувати — тоді „буде добре“. Ми не закидуємо свідомої вини одиницям, бо се була система. Мир се добра річ, але струси його не здобувають хованням голов у пісок і тому на них полюють з успіхом.

Опріч доказів з усеї історії Церкви та її преси у всіх краях світа маємо також яркі приклади за нашої памяти. Хто не пригадує собі спеціяльної довголітної рубрики „Хомишиніяда“ в українській пресі? Хто не памятає, як іще кілька літ тому наших Владик прозивано публично в українській пресі такими словами, що повторяти се булоби прикро навіть у відношенню до людей на далеко меньше одвічальних становисках. Чи такі річи тепер можливі? Ні. Доказ, що їх нема. А чому нема? Чи може повимирали ті, що таке виписували? Чи знудилися? Зовсім ні. Вони живуть і навіть вправилися у тім своїм „фаху“. Але есть уже українська католицька преса, котра в потребі вміє відповідно поставитися. І тут треба шукати таємниці того, що найпоганійша погань уже таки щезла. Але зброї ніколи зложити не вільно, бо *найпоганійша погань знов поверне і залє все.*

В наших відносинах третий раз слід підчеркнути, що св. апостол має рацію, перестерігаючи перед пустою суперечкою. Але треба і втретє підчеркнути, що він не радить ігнорувати противника і що не всякаж суперечка пуста.

Кінчимо від чого ми зачали: справою форми. Вона залежить від темпераменту й степеня його опанования. Длятого всім однакової форми приписати не можна. Атже інакше має право й навіть обовязок виступати батько і взагалі всяка Влада, а інакше брат чи товариш. Атже буває й таке, що коли оден-другий дістане своє відповідно до остроти й безпідставности свого нападу, то й десятий бережеться. Річ у тім, щоб не перетягнути струни, але грати треба, бо інакше вовчі виття заглушать усе аж до співу по церквах включно: бо Спаситель сказав вправді, що Його Церква вічна, але не сказав, що вона мусить бути вічна якраз у Східній Галичині.

Від Редакції: Отею статтю одного з членів редакційної колегії уважаємо дискусійною (хоч годимося з її виводами), а то в тій ціли, щоб дати змогу висказатися людям иншої думки.

—0—

о. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ, ЧСВВ.

Думка і наука Церкви в питаннях літурґічної мови

2. Впровадження до літурґії народної мови *не тільки не причинилосяб до* піднесення релігійного настрою народу, але надто нанеслоб богато шкоди й замішання, як це виразно видно з наведених слів папи Пія VI., опертих на довгім досвіді Церкви

Жива мова підпадає безнастанним змінам. Возьмім прим. „Діло“ з першого року, а нинішне, хотяй минуло ледви 47 літ, і порівнаймо поодинокі слова, спосіб вираження, будову речень. Якже великі найдемо зміни! А що буде за сто або більше літ? Те, що тому 30 літ уходило за правильне у вираженню і навіть гарне, нині несмачне або й смішне.

Коли-ж прийшлоб відправляти богослуження в такій змінчивій живій мові, скілько то принеслоб і замішання і лиха! Чи не треба булоб кождого майже півстоліття на ново видавати і зміняти літурґічні книги, подібно як тепер що пару літ зміняють шкільні підручники? І деж можливо вицофати цілий ряд попередних накладів дорогих книг з ріжних, нераз і дуже убогих церков? Кождий раз при такій зміні літурґічних книг вивязавсяб пристрастний спір між всякого відтіння вченими фільольоґами, почавши від Полтави, а скінчивши на Ряшеві. Для одних требаб писати „зараз“ замість нині, або „до щенту“ — замість цілковито і т. д. без кінця. За кождий майже зворот булиб спори. То що до т. зв. „літературного“ вислову.

Крім того кожда мова має більшу або меншу скількість ріжних діялєктів. Возьмім у нас спосіб говорення на Полтавщині, в Галичині, на Лемківщині, на Закарпаттю і в Бачці. Чи це не викликалоб спорів, ворожнечі, а в дальших наслідках розвалу Церкви? Пригадаймо собі тільки, що то коштувала нас зміна етимольоґічного правопису на фонетичний.

Надто в Літурґії в її словах та формах вираженні правди нашої св. віри і її найглибші таїнства. Коли шукаємо доказів на якунебудь правду віри, побіч св. Письма покликуємося на літурґічні книги. І тільки завдяки незмінній старинній мові не змінюються у них ні слова ні поняття, звязані зі словами. А при безнастанній зміні слів і тим самим і понять, знова повсталиб тільки замішання і безконечні спори. Все те уступає, коли літурґічна мова стала, незмінна, *отже старинна, мертва.*

3. Вкінці старинна літурґічна мова, спільна ріжним народам, се гарний зовнішний обяв єдности св. Церкви. Ми розуміємо, що до сущної єдности Церкви вистарчає єдність віри, св. Тайн і церковної Влади. Всеж таки й літурґічна мова має своє значіння. Найлучше видно це в західній Церкві, де по всіх краях цілого світа є одна літурґічна латинська мова. Зате на історії православної незєдиненої Церкви бачимо, як некорисною для її єдности оказалася практика впровадження для кождого народа його мови в літурґії. Між иншими причинами і се дало притоку до того розєднання, яке нині у них наступило. Кождий нарід, кожда держава це осібна церковна одиниця, котрих нині вже ніщо майже не лучить, крім зовнішних, обрядових форм. А й ті вже ломляться. Бачимо це і на польській автокефальній православній Церкві в боротьбі за українську літурґічну мову. Наша церковно-словянська літурґічна мова се ще спільний знаменик всіх Словян східного обряду і се дуже улекшує працю над їх церковним зєдиненням. Подумаймо, як велика булаб перепона в уніоністичній акції, колиб ми мали українську літурґічну мову! Та що говорити про уніоністичну акцію. Впровадження української мови нас самих розбилоб на численні церковні „одиниці“. Не булоб майже парохії, де не требаб було будувати дві церкві й удержувати дві відрубні парохії: одну для тих, що хотяб української мови, а другу для тих і то богатьох, що жадалиб полишення церковно-словянської або заведення иншої, нпр. русскої.

Возьмім таку Виленщину, де побіч себе живуть Українці, Білорусини і Москалі, всі три народности східного обряду. Якуж тоді мову задержати? Хіба для кождого свою! З тих кількох примірів бачимо ясно, що народня мова в літурґії по словам папи Пія VI. є „ordinis pro mysteriorum celebratione praescripti perturbativa, plurium malorum facile productrix“...

Тепер перейдемо до оцінки тих арґументів, котрі по думці о. Костельника промавляють за впровадженням народньої мови до св. Літурґії. Але це в третій части.

—0—

Зрозумів „учителя“...

(З кругів Духовенства).

Накладом епископського Ординаріяту в Станіславові вийшов з друку молитовник „Да прийдет Царствіє Твоє“. Як всі католицькі молитовники, так очевидно і сей одобрений епископським затвердженням: вже те одно запевнює кожного вірного сина нашої Церкви, що молитовник добрий і що до віри і що до обрядовости. Та ось знайшовся „Оберцензор“ (надцензор) нашого церковного життя, якийсь півграмотник, що в Перем. „Україн. Голосі“ ч. 1. (1929) накинувся на сей молитовник, начеб-то в нім „все, що типово латинське... зібране... щоби витиснути з нашої церкви грецького духа і заступити його латинським духом...“ А на доказ сего твердження наводить, що в молитовнику згадується: Серце Христове, Кров Христова, вода з ребер Христових, тіло Христове, рани Христові, гріб Христовий, серце Марії. — І сердиться оберцензор, що „ось це й таке стається предметом релігійного почитання, та-й то не якимсь другорядним предметом але головним“. Се для нього являється „зматеріялізованою побожностю латинської жовнярської душі, яка вражлива лиш на те, що змислове, що низше, матеріяльне“. Послідовно отже все те для грецької душі не є сприятливе.

Дальше обурює оберцензора те, що в молитовнику серце Христове „начало і состав“ всякої побожности. Тільки читайте, скільки там того є: Молебен до Найсв. Серця, щоденне пожертвованія себе Серцю Христовому, акт задосить-вчинення, інтронізація або суспільне панованія Серця Ісуса в Христ. родинах, пісня в честь Серця Хр., свята година, Хрестна дорога“.— „А по кождій молитві старанно зазначені відпусти — самі відпусти в молитовнику“. А се вже для „грецької душі“ таке обуряюче, що наш оберцензор аж кличе: „Хиба українського Лютра хотять виховати, чи що?“ — Знана — бо річ, що німецький Лютер не терпів відпустів.

Третій „злочин“ в молитовнику відкрив оберцензор в тім, що в молитвах приходять деякі звороти на зразок агітаційно-вічевих, на пр.: „Нехай живе Серце Ісуса, нашого Царя і нашого Отця“. „Ще я не чув, каже оберцензор, щоби Христа називано „Отцем“ (Длятого ми — й назвали на лочатку сеї статті оберцензора „півграмотним“, який не знає перших засад віри, а береться судити про богословські речі). „Імена осіб, котрі будуть ширити набоженство до Серця Хр., будуть записані в Моїм Серцю і ніколи не будуть з него вимазані“. Та, в цілій Кат. Церкві знана і так високо цінена обітниця Господа Ісуса дана св. Маргариті є для оберцензора ніщо инше, тільки „дешева агітаційна обітниця, якою воюють всі апокрифи побожного змісту“...

Отсих кілька уваг вистарчить, щоби вповні оцінити ступінь знання й образованія оберцензора з „Укр. Голосу“, а нас звільняють від труду входити з таким „богословом“ в яку будь дискусію.

Та не випадає перепустити мовчки інтересного відклику оберцензора до о. Костельника. „О, о. Костельнику, чому Ви нам, каже оберцензор, отворили очі на те, як ми падемо, як міняємо грецькі брилянти за латинські цегли?! Ліпше булоби конати без свідомости! Ви за пізно прийшли!“ Звязь тої розпучливої апострофи з обговорюваним предметом є очевидно та, що оберцензор хотівби в основу своїх нерозумних завваг притягнути ті міркування, які о. Костельник писав сям і там в „Ниві“ на тему грецької і латинської ідеольогії про Церкву, про Унію і про обряди. Та чи зрозумів оберцензор ті міркування о. К-а?! Чи може він о. Костельника ставити за учителя тих своїх думок і конклюзій, які з таким розмахом розсипав в „Укр. Голосі“?! На те скромне питання ні притакнути якось не йде— (бо послідовно требаби сказати: „Нема доброго дерева, що родить злий плід, бо кожде дерево по своїм плоді пізнається“. Лука 6. 43), ані знов заперечити якось не везе — (бо требаби сказати: „З безумним не множи словес, хранися от него, да не оскверишися во отрясеніи его“. (Книга прем. 22. 12).

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Христ. Організації:

Ч. 1.	**Основи соціольогії**	3·— зол.
Ч. 2.	**Світила Сходу**	3·— „
Ч. 3.	**Спіритизм**	2·— „
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0·80 „
Ч. 5.	**Секти й сектанти**	6·60 „
Ч. 6.	**Петро, перший уніятський митрополит України-Руси** .	·50 „
В. Лишинський:	**„Хам і Яфет“** . .	—·90 „
Ч. 7.	**Греко-кат Церква.**	0·95 „
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса** . .	2·00 „

За багато політики

Під таким заголовком принесла „Нае Фрае Прессе“ цікаву статтю директора віденської поліції Йоана Шобера, котрий перетрівав усі правительства на своїм уряді, як знаменитий фаховець. Він пише:

Коли поговорите з досвідченим чужинцем, що був у світі і придивився також нашим відносинам, то почуєте: „У вашім краю забагато політики“, — причім він думає „кепської політики“. І дійсно — се правда. Тут не править „народ“, як се написано в конституції, тільки партії. Діється се від часу, коли оповіщено республику, отже вже поверх 10 літ і нема ще виглядів на виздоровлення. Хороба старої Австрії, котра полягала на жертю між її народами, продовжується і в новій Австрії в формі жертя між партіями... Иньший визначний чужинець сказав мені, що хоч дві третини австрійського війська вже вилічені з політиканства, то все ще одна третина не може того позбутися й „займає становище“ проти міністра війни... Партійна політика переймає всі установи і своїм духом роскладає їх. А не треба забувати, що коли щось подібне діялося в старій Австрії то се не було таке зле в наслідках, бо тоді тим роскладовим силам протиділали сили обеднуючі: Династія й її армія та урядництво. Тепер нема тих обеднуючих сил, а є тільки роскладові. І тому нема спільної державної думки ні державного ідеалу, котрий обеднувавби горожан усяких партій. Ми самі говоримо про себе, що „ми як держава нежиттездатні“. Значить — не маємо до себе довіря. І якже можемо вимагати від заграници, щоб чужі мали довіря до такої держави?! У нас мистецтво, спорт і навіть добродійність — словом все „зрайоновано по партіям“. Ба, навіть охорону звірят втягнено в павучу сіть партій. Чиж дивота, що в ту сіть втягнено й господарські справи, котрі всіх обходять, як цла, податки, закон про льокаторів і т. д. — тай рішається про всі ті справи проти власного переконання, але так, як каже партія... Кождий дійсний приятель краю повинен думати, як положити кінець тому роскладови — все одно як се станеться, чи через спамятання провідників, чи инші доконають се! Нарід, котрий пізнає свої головні блуди, не вмре, бо знайде з них вихід.

Так пише старий практик. А що він *написавби про наше життя!*

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 27. І. 1929 92

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— Чому? Бо я зараз без неї дістану. Аво! Тільки догонимо тих, що від неї вийшли. Вони нас зараз запровадять самі туди, де треба. Ану, якби не запровадили! Ну, ну! Я тобі, Срулю, кажу, що ми тепер були ліпше ніж у самого Султана. Тепер нам ніхто не скаже: „Ні“. Та султанка така сама, як її мама. Небіщик чоловік, нам всі казали, таксамо її слухав, хоч був розумний чоловік.

Обидва купці згодилися, що тут розум чоловіка на ніщо не придасться і поспішили за достойниками. Ті дійсно взяли їх з собою з найбільшою чемністю, бо могутна була султанка Ель Хуррем, а хто раз в ласці переступив її поріг, за тим ішла її опіка мов благодатне світло сонця.

VI.

Солодка думка про гріх — і тяжка путь праведної людини. А найсолодша та думка, що провадить до найбільшого гріха. І її найтяжше викорінити в собі.

Молодій султанці Ель Хуррем довго здавалося, що вона викорінила в собі злу думку, яку мала про первородного сина свого мужа від иньшої жінки.

Живучи зі своєю праведною матірю, мала навіть такі часи, що з прихильністю дивилася, як підростав малий Мустафа, первородний син Сулеймана і як бігав по зелених травниках садів і як яничаре на коня його саджали. А мав він чорні очі й велику живість свого батька, більшу від її сина Селіма.

І в тім блаженнім часі Роксоляни, коли спокій чула в душі своїй, прийшов на світ другий син її, Баязед, викапаний батько. А як розпізнала його риси, то відразу серце її загорілося любовю.

А що в очах і в душі своїй мала вже сить великих торжеств, просила свого мужа, щоб обрізання її другого сина Баязеда, відбулося якнайтихійше і щоб кошти, які мали видати на торжественне обрізання султанського сина, були ужиті на шпиталі, святині й убогих. І ще просила, увільнити триста невольників і триста невольниць з її Рідного Краю. Не могла його забути, хоч казала чоловікови своєму, що його край, се також її край. І сталося після волі її.

А в часі тиші, яка панувала в сераю, коли обрізувано сина її Баязеда, відчула його мати, що зла думка її була в ній тільки зломана, а не викорінена. Була зломана, але випрямилася, коли слуги її переповідали їй кожде слово, яке чули в палатах і поза сераєм від слуг везирів і вельмож. І біль великий наростав у серці султанки Ель Хуррем. Наростав і скипів, як скипіла кров, що наростає в болючо натисненім місци.

Аж одної жаркої ночі, коли її муж був на ловах, і вона сама гляділа на колиски дітей своїх, вибухло бунтом серце Роксоляни. І вона вимовила до себе отсі слова проти невидимих обидників своїх:

— Пождіть, пождіть, а я вам покажу, що на престолі Султанів засяде „син невольниці“ і „внук жебрачки“!.. Я вам поломлю старі закони ваші так, як ви ломите серце моє!“...

Нікого кромі дітей не було в кімнаті Ель Хуррем, коли вона вимовляла до себе сі важкі слова. І ніхто їх не чув, кромі Всемогучого Бога, що дав людині свобідну волю до добра і зла. А над Стамбулом сунула тоді тяжка, сина хмара. І лискавиці її освітлювали час до часу золоті півмісяці на стрункиx мінаретах столиці. А дощ великими каплинами падав на широке листя платанів і шелестів по султанських садах.

Англійська преса про упадок СССР.

„Морнінґ Пост" так оцінює положення СССР: Хоч Сталін диктатор, а може якраз тому, що він диктатор, тратить він все більше звязок з масами. Його ненавидять, всі, але терплять, одні зі страху перед ним, другі зі страху перед тим, що наступилоб, якби упав Сталін. Імя Сталіна не звязане з ніякою програмою, він не має ніякої ідеї, якою міґби одушевити нарід. Взагалі тепер совітська влада не має ніякої надійної підпори. Вірні латишські війська розпущені. Чрезвичайка була певна доки жив, Дзєржинський. Червона армія неналаднана, особливо на провінції, де її частини прилучаться в часі розрухи до того, хто покажеться сильнійшим. В цілій державі що-раз частійші рухи проти совітів. Недавно відкрито таємні організації „Приятелі дому" і „Крик молодого орла". Часто появляються відозви, взиваючі до повстань проти комуністів. Особливо незадоволене селянство. Голод, економічні трудности, зріст безробіття, брак товарів, *обезцінення совітських грошей*, упадок авторитету больш. проводирів — все те поважні признаки упадку тої влади. Кождий з тих чинників міґби навіть сам викликати революцію в кождій країні, де нарід меньше терпеливий ніж в большевії. Заходить питання, чомуж большевики держаться так довго? Одинока відповідь на те: Ще не настав психольоґічний момент для зміни, а може тільки нема чоловіка, котрий ставби на чолі руху. Та на всякий випадок совітська влада засуджена на загибіль.

Так пише англійська преса, котра звичайно має добрі інформації.

—o—

З таємниць ватиканської бібліотеки

Шведський історик др. Беаті відкрив недавно в Ватиканській бібліотеці документ, котрий вказує, що більше як 660 *літ тому була в Швеції* почтова адміністрація. Свідчить про це булля папи Григорія X. з р. 1262, з апостольським благословенням для шведського державного мужа Бергера, котрий саме тоді зорганізував у Стокгольмі почтову адміністрацію, котра уможливлювала правильне почтове полученя шведської столиці з Римом. До тої ціли служили спеціяльні почтові кораблі. Розношенням листів займалися мандрівні монахи.

З Великої України

Numerus clausus для адвокатури.

Народний комісаріят справедливости на Україні рішився перевести соціялізацію адвокатури. В ній ціли усуне непевних людей з того фаху і визначить нумерус клявзус, а при судах установить урядових адвокатів, котрим приватна практика буде заборонена.

Доля жидів у червонім раю.

„Возрожденіе" доносить: *В Лондон* приїхав відомий жидівський діяч С. Л. Поляков-Литовцев. Ціль його звернути увагу жидівських кругів на страшну долю жидів у большевії. На його думку однаюкий рятунок се масова еміґрація з большевії. Одначе в англійських кругах відповіли, що сей плян нездійсниний, бо так Америка, як англійські домінії Канада й Австралія тай навіть Палестина не допустять не тільки до імміґрації в передвоєнній мірі, але взагалі до ніякої значнійшої імміґрації.

Що каже тов. Блохер ком. України.

Харківська „Красная Армія" доносить, що тов. Блохер, виконуючий обовязки командуючого військами України, виголосив на партійній конференції УВО промову. В ній перестерігав перед півтора міліонами білоґвардійських еміґрантів, котрі вправді морально „розложилися" на еміґрації, але як прийде пора, то з ненавистю „будуть драться" проти совітів. (Річ ясна, що хто морально „розложився", того нема причини боятися і тому тов. Блохер надармо перестрашений).

Большевики вчать людоїдства.

Большевицька „Красная Газета" в ч. 171 а орґан „Борьба за Россію" в ч. 102 принесли таку вістку:

„Для боротьби з фашизмом (себто з релігією) большевицький діяч Г. Н. Сорохтін не придумав нічого лучшого як зварити в клясі студенець з людських костей і предкладав ученикам в часі лекцій, щоб коштували його. Сталося се в Ленінграді, в 70-ій школі, де тойже Сорохтін ділає як член „Науково-методичної ради ленінградського областного відділу народної освіти".

Большевицька преса не пише, чи у всіх советських школах будуть уряджувати такі лекції людоїдства і котрий відділ чрезвичайки доставляє людських костей.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Евхаристійний Конґрес відбудеться в 1930 р. в африканській Карґатіні у звязку з 1.500-літним ювилеєм уродженця сего міста, св. Августина. В Парижі працює вже Комітет Конґресу. Приготовляється велику кількість наметів для вжитку учасників, бо в Карґатіні і Тунісі мало помешкань. Наради Конґресу відбуватимуться властиво в Тунісі, який тільки *кілька кільометрів віддалений від* Карґатіни. Цілий Альжир і Марокко вже нині готовиться горячково, щоб дні Евхаристійного Конґресу видали якнайвеличавіше.

Столиця вірменського патріярха перенесена з Риму до Бейруту згідно з ухвалою конференції вірменських епископів. Патріярх Терціян покинув сими днями Рим і через Марсилію переїхав до своєї нової столиці.

Протест проти мехіканських переслідувань заложив минулого тижня кардинал угорський Шереді в будапештенськім парляменті. Кардинал зазначив, що жорстокі релігійні переслідування католиків у Мехіку тривають від ряду літ, мимо сего ні Ліґа Народів, ні сусідні держави не виступили проти сего. Се тимбільше дивне — завважив кард. Шереді — що на Угорщині не може ніщо статися, щоб заграниця сейчас не вмішалася.

Католицизм у Данії розцвітає помалу, але безупинно. Коли в 1563 р. протестантизм став там державною релігією, католики покинули край і щойно в 1892 р. установлено в столиці Копенгазі апостольський вікаріят. Нині на 3,221.843 данських протестантів припадає 23.454 *католиків. Завдяки жертвенности одного* Данця збудовано нову церкву. В цілім краю правиться в 64 місцевостях св. Служби Божі. Недавно видано латинсько-данський богослужебник.

З католицьких університетів. Державний католицький університет у Фрибурзі *в Швайцарії* мав у зимовім семестрі п. р. 619 слухачів: на теольоґії було 256, на правах 134, на фільософії 115, на матем.-природничім 114. З загального числа студентів було 355 Швайцарів і 264 чужинців, — В катол. університеті в Парижі студіює в сім семестрі 1893 студентів. Підчас торжества інавґурації відслонено погруддя кардинала-секретаря Гаспарія, колишнього професора паризького університету. Кард. Гаспарі зібрав і

І дуже вітер кидав брамами сераю та термосні віконниці гарему.

А тої ночі снився сон султанці.

В одній хвилині відчинилися всі двері і всі занавіси в палатах султанів, які вони мали по Царях Византії. І заблестіли їх долівки з гебану, золота й алябастру, їх зеркальні стіни й блискучі повали. І ангел Господень йшов коридорами й салями палат і білим крилом показував дивні образи і тіни, що появлялися на зеркальних стінах і на блискучих долівках з мармору. І взріла султанка зміст дванайцяти століть на стінах і всі таємні справи царів Визнтії й турецьких султанів. Узріла світлих і великих, що боялися Бога і мудрість мали в очах. Узріла Ольгу, київську Княгиню, жінку Ігоря, матір Святослава, що приняла хрест у сих палатах — приняла в тайні перед Родом і народом своїм. Ішла тиха і скромна, в білій одежині і дивилася мовчки на нову царицю зі своєї землі. Султанка Ель Хуррем у сні дивувалась, що аж тепер згадала ту Велику Княгиню. Згадала і сказала: „Я маю завдання ще тяжше, ніж ти!..." А княгиня Ольга мовчки перейшла, лишень хрест міцнійше до груди притиснула.

І взріла султанка великі злочини, підкупства й убийства. А на вид одного задріжала вся: в діядемі з перел, зі скриптом у руці, йшла якась жінка з давних, давних часів, а біля неї хлопець, з обличча видно, що її дитя. А з сусідних покоїв надійшли кати... І мати їм віддала рідную дитину... В сусідній кімнаті виривали очи синови її.

Султанка Ель Хуррем скричала у сні. І піт студений облив її личко. І збудилася. А як знов заснула, побачила кару за злочини ті. Побачила, як гнила живцем Византія в золоті й пурпурі. Побачила, як предок її чоловіка на місто наступав і як таранами мури розбивав. Узріла ряд султанів аж до мужа свого. Втім рука червона вирвала подобу Мустафи молодого й на столі султанів поклала — Селіма... Пізнала Ель Хуррем любі очи сина. Узріла, як Стамбулом три армії йшли, як Селім вислав їх на нові підбої...

Тут збудилася і — рішилася.

А дощ так плакав по садах султанських, як плаче дитина за матірю...

XVII. ДЖІГАД.

„Коли Джігад займеться на землі, тоді по небі ходить заграва пожарна... Тоді стогнуть шляхи під важкими колесами пушок Халіфа. Тоді дулнять дороги від тупоту кінних полків його. Тоді чорніють поля від піших військ Падишаха, що плюють як повінь. Тоді гуде плач жінок і дітей християнських, як шум у градовій хмарі. Бо жах великий несе з собою Джігад!"

I.

Таємнича рука Господня зіслала на землю 1526 рік.

Такого дивного року не памятали найстарші люде у Стамбулі. Сонце в день нагрівало воздух так сильно, що ночами прів навіть небесний фірманент і зі звізд капав огняний піт на землю: на золоту Пристань Стамбулу, на Море Мармара і на Долину Солодких Від.

А як розвинулися липи з бігом горячих днів, то по довгих тижнях ночей без роси бачили люде ранком під липами і яворами дивний „піт небесний", що мов липкий мід покривав каміння під ними. А подорожним, що в ті ночі спали під отвертим небом, злипалося волосся й одяг їх покритий був каплинами зоряного поту, що капав з небесних звізд на грішну землю і на людей її.

І в ті страшні часи, коли прів від жаху фірмамент небесний, постановив найбільший султан Османів рушити на завоювання землі „джаврів". Тоді отворено святу „Браму Фетви" і зі всіх мінаретів Стамбулу голосно закричали мослемські муеззіни:

— „Йдіть легкі і тяжкі та ревнуйте добром і кровю на шляху Господнім!"

(Дальше буде).

видав кодекс канонічного права, над чим працював 17 літ.

Місійних католицьких університетів є під сю пору 11 в слідуючих місцевостях: Пекін, Шанґгай, Тієнтсін, Токіо, Бомбай, Мангальоре, Тріхінополі, Палемкоттег, Калькута, Мадрас і Бейрут. В усіх сих вищих школах учиться поверх 5.000 студентів. Сі університети вдержує головно Чин Т. Ісуса.

Культ св. Жанни д'Арк дуже поширений у Франції від часу проголошення її канонізації Апостольською Столицею. В сучасний мент Франція готується до торжественного обходу 500-літнього ювілею виступу Орлеанської Дівиці. В особливий спосіб буде пошанований похід Жанни д'Арк з військом у 1429 р. Всі міста, які лежать на сим шляху, помістять памяткові таблиці й вибудують памятники. На всіх мостах і перехрестях доріг стануть памяткові камені. У Парижі ставиться два памятники. Перший памятник буде відслонений 23. лютого ц. р. в місті Вакулер.

Уздоровлення в Люрд. В 1928 р. сконстатовано знова кілька великих історичних уздоровлень. Богослов Паділє, сестри Рамон і Модаве й панни Перно та Прадель — уздоровлені з безнадійних хоріб. Сестра Модаве по приїзді до Люрд була вже в аґонії наслідком закаження крови. Підчас евхаристійної процесії вона чудесним способом виздоровіла, встала і пішла шукати своєї настоятельки. Вечером могла вже їсти хліб і мясо, хоч від довшого часу не приймала жадної їди. Слідуючого дня запричащалася в скальній печері почала цілком правильне життя.

Суверенна територія катол. Церкви з области переговорів мабуть не скоро перейде в область дійсности. Повновласник Ватикану адвокат Пачеллі вже кінчив переговори з повновласником Італії радником Бароном, коли останній помер. Се відтягне полагоду справи, хоч Муссоліні вже наказав усувати італійські уряди з дільниці на полудневий захід від Вія де Ватікано та заборонив там продавати приватним особам будинки і ґрунти. Зате Столиця Апост. набула там значні простори. Там будуть побудовані камяниці для Конґреґацій і ріжних церковних установ. Суверенна територія катол. Церкви простягаласяб на захід від ватиканського узґіря через Фоссо дель Інфоро і Монте делля Крета аж до Вія Авреліяна і до малого ліса піній, званого Пінета Сачхетті. Иньші границі ще не устійнені.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життеві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 361 19-?

Шпиталь прокажених в Еммаус провадять сестри від св. Карла. Сю інституцію переняли вони серед оригінальних обставин. Якась вдова з аристократичної баварської родини рішила заопікуватися нещасними прокаженими в Палестині. Вдова затаїла своє назвиско. Купила кусник поля і малий дімок в Еммаус-Тавбебе і за гроші, які мав прислати їй муж, занятий у Росії, хотіла урядити шпиталик. Свою харитативну працю почала фундаторка ще перед війною і в міжчасі революція в Росії довела її до повної матеріяльної руїни. Бажаючи вратувати своє діло, звернулася філянтропка за помічу до сестер від св. Карла. Три монахині місійної стації в Еммаус кермують сьогодні сим шпиталиком і обслуговують населення з Гавбебе й сусідних місточок. Пересічно 20 хорих відвідує щодня лікарню. Місцева людність з великою пошаною і любовю відноситься до самаританської помочі сестер.

Нестравне. Орган евангелицької громади у Франкфурті н/М. „Зонтаґсґрусс“ дуже остро взиває населення безоглядно бойкотувати місцеві театри так довго, поки будуть виставлятися такі штуки, як: В небі не будуть женитися, Хороба Молодости, Остров Петролеум. Поки міська сцена даватиме публиці сього рода вонючі й труючі народню душу програми, бойкот буде невблагано тривати далі.

„Навіть з найменшого доходу можна заощаджувати якусь дрібничку. Але хто кождого дня видає все, що заробить, той ніколи не зробить кроку наперед у напрямі свого забезпечення.“

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

НІМЕЧЧИНА має стати язичком на вазі в новій світовій війні. Такий є зміст брошури Авґуста Шмідта, призначеної тільки для офіціяльних діячів Німеччини. Та брошура припадком попала у непокликані руки і зміст її дістався до відома загалу. Шмідт пише: Вже Ратенав сказав: „Сила Німеччини корініться в її погромі у світовій війні. Німеччина — се тепер воріг, о котрого приязнь дуже стараються“. Штреземан дальше використав те становище Німеччини. Коли Анґлія заключила відомий новий союз з Францією і тим зразила собі Америку, наступило зближення між Америкою, Італією та Німеччиною. Коли прийде до нової війни, рушать проти Росії союзники Франції й Анґлії: Польща й держави Малої Антанти в першій лінії. В другій лінії йтимуть сили Франції, в третій Анґлії, котра в тій ціли одержить до диспозиції всі французькі пристані лікаків на сході. І тоді прийде час, уже направду ділити добичу з останної великої війни. В тій власне ціли хоче Німеччина звязатися з Америкою, Італією й Угорщиною та спільно використати потенціяльну силу Росії.

Подаємо ці вістки з публіцистичного обовязку.

АНҐЛІЯ дальше зброїть на морі „Дейли Телеґраф“ доносить, що уряд Анґлії предложить парляментови справу будови таких нових кораблів: одного кружляка поємности 10.000 тон і двох по 8.400 тон, оден корабель для команданта фльотилі, 8 нищителів і 6 підводн. суден.

НОВИЙ СОЮЗ ДЕРЖАВ. Преса доносить, що твориться новий союз до котрого мають належати: Італія, Туреччина, Греція й Болгарія. Для скріплення того союза Греція має дати Болгарії доступ до Егейського моря зелізницею.

УГОРЩИНА. „Пешті Гірлян“ доносить: Льорд Ротермер (пресовий маґнат в Англії) заявив представникам угорської кольонії в Льондоні, що сили приятелів Угорщини зросли і що для неї наступлять приблизно в марті важні й корисні зміни.

—o—

ДОПИСИ

ЛЬВІВ. Заходами Кружка Р. Ш. ім. Т. Шевченка у Львові відбулося 20. січня ц. р. в салі „Акад. Дому“ свято спільної просфори для членів і прихильників „Рідної Школи“. Свято звеличали гарними промовами: О. проф. Дзедзик, дир. пр. О. Макарушка і голова Кружка І. Ігнат. Бесідники очеркнули далекосягле значіння „Рідної Школи“, та конечність ґуртування всіх шарів укр. суспільности під її стягом. При святочнім столі, прибранім гарно панями: Морозовою, Козаковою, Кульчицькою, Зарицькою і Береською, відспівано колядки і національні пісні при підмозі співаків Тов. „Бандурист“. Чистий дохід з цего свята 71 зол. призначено на докінчення будови хлопячої школи ім. Т. Шевченка. Подібні свята принеслиб „Рідній Школі“ велику користь, колиб охочі до праці одиниці не потребували побиватися за пригожим до праці місцем. На жаль Кружок не може зібрати невеликої впрочім суми на її викінчення. На поклик о поміч відгукнулося ледви 9 проц. громадян, а саме щирих одиниць, що ніколи не ухиляються від національного обовязку. А чейже не треба великих жертв там, де „громада по нитці — бідному сорочка“.

„В кождій людині дрімають сили далеко більші, ніж припускаємо. Треба тільки дійсно вірити в свою побіду при їх помочи. Хто не має непоколибимої віри в побіду, в того хотіння може бути тільки слабе й розуміється безкористне.“

Маленький фейлетон.

ПОЧТОВА СКРИНЬКА

(Історія з Радянщини).

В одній місцевости був почтовий уряд, та не було почтової скриньки.

— Треба дати бодай одну одніську скриньку на ринку — сказав начальник почти — скрізь говорять про культуру, а в нас нема ніодніської скриньки.

— Люде сяк чи так приносять листи на почту — сказав скептично листар.

— Так, але публика не для нас, ми для публики тут — відповів начальник і по тижневі пишалася при одному домі на ринку, новісінька, свіжо полякерована скринька.

— Чи вона не за низько? — питав листар, як прибивав скриньку.

— Ні, —сказав начальник — метер від землі це добре, так можуть і малі діти вкидати листи в скриньку. Може часом мати не матиме часу й пішле синка. Прибий тілько сильно скриньку, цеж не на один день!

Скриньку прикріпили. Всі мешканці місцевости подивляли її. Потім пішли начальник і листар назад на почту.

На другий день приніс листар начальникові трохи не два фунти соняшникового насіння.

— Що це? — спитав зчудований начальник.

— Я найшов це в почтовій скринці — завважав листар — це скандал!

— А вжеж — відповів начальник сумно. — Та що діяти? Треба сьогодні вечером прибити скриньку вище.

Вечером прибили скриньку на пів метра вище. А на другий день найшли в скринці почтову картку й до сотки недокурків.

— Мусимо завісити скриньку ще вище, щоб тільки дорослі могли вкидати листи! — сказав листар і скриньку завісили на два метри високо.

— Свинство тривав дальше — зголосив на другий день листар. — Тепер налив хтось спирту в скриньку, а потім вкинув горіючий сірник і всі листи згоріли!

Начальник не тямив себе, телефонував начальникові міліції:

— Галльо! Товаришу Барбасов! Хуліганство зростає. Тепер висить уже скринька два метри високо й усе ще сваволі нема кінця. Деж культура? Чи не можнаб скриньку прибити так високо, що требаб лізти по драбині, щоб вкидати листи? Важко заводнти культуру. Поможіть мені!

— Гарно, — відповів глухий голос у телефоні — ми все сприяємо культурі. Сьогодні зачинили ми шинок, а завтра дамо вартового біля почтової скриньки.

Тепер висить почтова скринька на четвертому поверсі дому, перед домом стоїть висока драбина, перед драбиною вартовий.

Зате почтова скринька все порожна.

Михайло Зощенко.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Українська преса в 1928 р.

На території Польщі.

Скількість української преси в Польщі. — Укр. преса в Галичині: Львів — головний осередок укр. преси в Польщі; Коломия; Станиславів; Тернопіль; Перемишль; укр. преса в інших галицьких містах. — Укр. преса на Волині. — Укр. преса в Холмщині. — Укр. преса в етнографічній Польщі. — Періодичність укр. преси. — Поділ укр. преси: по змісту; по напрямах. — Укр. католицька преса. — Укр. ліва преса. — Москвофільська преса.

Українських часописів виходило в Польщі в 1928 р. кругло 100. З того: в Галичині 85, на Волині 4, на Холмщині 2 (разом на українських землях під Польщею 91), а в етноґрафічній Польщі 9.

Крім того виходили ще 4 часописи „утраквістичні": 1 польсько-український на Волині, 1 польсько-російсько-український у Варшаві, та 2 російсько-українські у Львові.

Вкінці у Львові виходив іще 1 чисто російський часопис, видаваний для гал. Українців.

Українська преса в Польщі, як бачимо, зосереджувалася в 1928 р. головно в Галичині. Тут появлялося 85 укр. часописів або 85 проц. всеї укр. преси в Польщі. А в Галичині знов головним осередком укр. преси в 1928 р. був Львів. Тут виходило 67 укр. часописів або 79 проц. всеї укр. преси Галичини, а 67 проц. всеї укр. преси в Польщі.

У Львові в 1928 р. появлялися такі часописи в укр. мові:

1. Бескид, 2. Богословіє, 3. Вікна, 4. Вісти з Лугу, 5. Вперід, 6. Голосъ Народа, 7. Господарсько-кооперативний Часопис, 8. Громадський Голос, 9. Діло, 10. Добра Книжка, 11. Дяківські Відомости, 12. Життя й Знання, 13. Життя й Право, 14. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка, 15. Земля і Воля (ком.), 16. Земля і Воля (москв.), 17. Зиз, 18. Кооперативне Молочарство, 19. Кооперативна Республика, 20. Кооперативний Вістник, 21. Культура, 22. Лікарський Вістник, 23. Літературні Вісти, 24. Літературно-Науковий Вістник, 25. Луговик, 26. Львівсько-Архиепархіяльні Відомости, 27. Молоде Життя, 28. Народня Справа, 29. Наука, 30. Наша Правда (ком. ортодокс.), 31. Наша Правда (ком. шумск.), 32. Наш Приятель, 33. Наше Слово, 34. Неділя, 35. Нива, 36. Нова Зоря, 37. Нова Хата, 38. Новий Час, 39. Пластовий Провід, 40. Поступ, 41. Правда, 42. Проповіди, 43. Праця, 44. Проти хвиль, 45. Професійні Вісти, 46. Рада, 47. Робітнича Справа, 48. Світ, 49. Світ Дитини, 50. Світло, 51. Свобода, 52. Сельроб, 53. Сільський Господар, 54. Сільський Світ, 55. Службовик, 56. Смолоскипи, 57. Сокільські Вісти, 58. Технічні Вісти, 59. Українська Школа, 60. Українське Пасічництво, 61. Український Еміґрант, 62. Український Пасічник, 63. Учительське Слово, 64. Читальняний Листок, 65. Шлях навчання і виховання, 66. Шовківництво, 67. Що читати?

Крім того в 1928 р. виходили у Львові ще: російсько-українські (язичіє) часописи: Русский Голос і Воскресеніе та чисто російський часопис для галицьких Українців: „На рубежѣ".

В инших галицьких містах в 1928 р. виходило 17 укр. часописів, а саме:

В Коломиї — 6: 1. Віра і Наука, 2. Вісти Покуття, 3. Голос Дяків, 4. Жіноча Доля, 5. Коломийські Вісти, 6. Приятель дітей.

В Станиславові — 4: 1. Вістник Станиславівської Епархії, 2. Громадські Вісти, 3. Нове Слово, 4. Селянський Прапор.

В Тернополі — 3: 1. Громадянин, 2. Подільський Голос, 3. Чар-Зілля.

В Перемишлі — 2: 1. Перемиські Епархіяльні Відомости, 2. Український Голос.

В Жовкві — 2: 1. Записки Чина св. Василія Вел., 2. Місіонар.

В Рогатині — 1: Ми молоді!

На Волині в 1928 р. виходило 4 укр часописи, а то: в Луцьку — 2: Народній Вістник і Українська Громада; в Рівнім — 1: Дзвін; в Кремінці — 1: Духовний Сіяч. Крім того виходив там утраквістичний польсько-український час. у Ковлі „Samorząd Kowelski".

На Холмщині були 2 українські часописи. Оба в Холмі: 1. Наше згл. Нове Життя і 2. Селянський Шлях.

Вкінці в етноґрафічній Польщі в 1928 р. появилося 9 укр. часописів. А саме. У Варшаві — 6: 1. Вісти Спілки інженерів та техніків Українців-еміґрантів у Польщі, 2. Вісти Українського Центрального Комітету в Польщі, 3. Нарід, 4. Студентський Голос, 5. Табор, 6. Українська Нива. У Кракові — 2: 1. Бюлетень Відділу Укр. Центр. Комітету і 2. Lemko (латинкою). У Каліші — 1: Український Інвалід.

Крім того у Варшаві виходив у 1928 р. польсько-російсько-український часопис „Ельпіс", орґан Православного Богословського Відділу на Варшавськім Університеті.

Деякі укр. часописи зміняли на протязі 1928 р. своє місце виходу. Так „Українська Нива" перейшла з Варшави до Луцька, „Сільський Світ" і „Українське Пасічництво" зі Львова до Луцька, „Духовний Сіяч" з Варшави до Кремінця.

Що торкається періодичности, то укр. преса у Польщі в 1928 р. представляється так: щоденник 1, три рази на тиждень 2, два рази на тиждень 1 („Нова Зоря"), тижневиків 26, два тижневиків 14, місячників 33, три-місячників 7, решта — неправильні.

Крім наведених орґанів слід згадати ще ряд наукових видань, що виходять в богатьох випусках протягом довшого часу, але не мають ні певної періодичности ні самостійної передплати.

Се передовсім видання Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, яке, крім Записок (досі 149 тт.) видає ще: 2. Збірник Історично-Фільософічної Секції (досі 16 тт.); 3. Збірник Фільольоґічної Секції (21 тт.); 4. Збірник Математично-Природописно-Лікарської Секції (27 тт.); 5. Український Архів (15 тт.); 6. Студії з поля суспільних наук і статистики (4 тт. в 5 вв.); 7. Збірник Правничої Комісії (2 тт.); 8. Жерела до історії України (11 тт.); 9. Памятки української мови і літератури (7 тт.); 10. Матеріяли до української бібліоґрафії (5 тт.); 11. Українська бібліотека (9 тт.); 12. Етноґрафічний Збірник (38 тт.); 13. Матеріяли до української етнольоґії (20 тт.); 14. Праці Комісії клясичної фільольоґії (1 т.); 15. Збірник Фізіоґрафічної Комісії (2 вв.); 16. Хроніка НТШ (68 вв.); 17. Sitzungberichte (9 вв.). Також Богословське Наукове Товариство у Львові, крім квартальника „Богословії", видає ще неперіодичні „Праці".

Під оглядом змісту було часописів: політичних 30, станових 15, для народу 15, наукових і фахових 14, для молоді і дітей 8, загально-освітних 6, літературних 5, господарських 4, жіночих 2.

Більшість укр. преси в Польщі в 1928 р. належала до національного табору. Зокрема укр. католицька преса мала 15 орґанів. Ліві (радикали, соціялісти, сельроби, комуністи та радянофіли) мали 26 часописів.

Католицька преса складалася: з 2 часописів для інтеліґенції („Нова Зоря" і Поступ), 3 для народу (Місіонар, Правда, Бескид), 2 наукових (Богословія і Записки ЧСВВ.), 4 станових (Нива, Проповіди, Дяківські Відомости, Голос Дяків), 1 для молоді (Наш Приятель) та 3 урядових (Львівські Архиеп. Відомости, Перемиські Епарх. Відомости, Вістник Станиславівської Єпархії).

Ліві мали: 10 часописів для інтеліґенції та 16 часописів для народніх мас.

Галицькі москвофіли мали в 1928 р. 7 часописів. З того: 2 в українській мові і фонетикою (Земля і Воля, Кооперативний Вістник), 2 в українській макаронічній мові (язичіє) й етимольоґією (Голосъ Народа, Наука), 2 в російсько-українській мові (Русскій Голос, Воскресеніе) й 1 в російській мові (На рубежѣ).

Так представляється укр. преса на українських землях під Польщею. На около 7 міліонів українського населення в Польщі — 100 укр. часописів. Або 1 часопис на около 70.000.

Тут вчислено тільки часописи, що виходили в українській мові, отже з москвофільських вчислено ті, що видавані по українськи, а інші зазначено окремо, хоч в дійсности і вони безперечно прояв нашого публичного життя.

Ще гірше представляється укр. католицька преса. На около 4 міліони українського гр.-кат. населения в Галичині — всього 15 укр. кат. часописів. Або: 1 укр. кат. часопис на поверх ¼ міліона душ...

Коли се порівнати з пресою убогих Ісляндців, яких є всего 102.000 душ, а мають 60 орґанів преси, отже один орґан на 1.700 душ, — то маємо перед собою яскравий образ того, як виглядаємо: 1.700 Ісляндців удержує те, що поверх 250.000 Українців, гр.-кат., що в сей „місяць доброї преси" особливо цікаво.

І. Кревецький.

—o—

БІБЛІОҐРАФІЯ

ПРЕСА УСРР. Україн. Книжкова Палата. Харків, 1928. Ст. 68.

ПРЕСА УСРР. Додаток ч. 1. Українська Книжкова Палата. Харків, 1928. Ст. 8.

Всіх укр. ґазет в УСРР. виходить 95 (з того 19 без самостійної передплати, як додатки до инших). Всіх українських періодичних журналів 183 (з того 19 як додатки). Крім того 82 наукових видань, що виходять протягом довшого часу, але не мають певної періодичности та самостійної передплати.

Крім українських в УСРР. виходить іще: 1) російських: 69 ґазет + 67 журналів + 31 непер. наук. видань; 2) жидівських: 5 ґазет + 9 журналів; 3) німецьких: 2 ґазети + 4 журнали; 4) польських: 1 ґазета + 2 журнали; 5) молдавських: 2 ґазети; 6) болгарських: 1 ґазета; 7) в есперанто: 1 журнал.

Українських часописів по змісту було: 1) загальних 17; 2) селянських 32; 3) робітничих 13 (російських 40); 4) для дітей і молоді 26; 5) професійних 17; 6) кооперативних 23; 7) літературних 21; 8) червоноармійських 7; 9) жіночих 3; 10) церковно-реліґійних 2. Решта — фахові і науков.

Коли порівнати всю українську періодичну пресу УСРР.: 95 ґазет + 183 журналів = 278 на 25 міліонів укр. населення з українською періодичною пресою на території Галичини: 85 ґазет і журналів на 4 міліони населення, то процентово в УСРР. виходить два рази менше українських часописів, як в Галичині.

Щоб УСРР процентово зрівнялася з нашою Галичиною, мусілаб видавати два рази стільки ґазет і журналів, скільки видає.

К.

—o—

Микола Угрин-Безгрішний: „ЕТАПНА ҐІМНАЗІЯ" УКРАЇН. СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ. Рогатин, 1928. Видавництво „Журавлі", ч. 6. Серія І. Ст. 30, 16⁰.

НОВИНКИ

Новий католицький місячник „Поступ". Дотепер виходив як двомісячник, з новим роком перемінений у місячник. 1 число „Поступу" за січень 1929 р. з багатим і ріжнородним змістом та прекрасною ілюстрацією („Св. Юр у снігу") на крейдовім папері вже вийшло. Під кожним оглядом видно дбалість редакції поставити цей одинокий український католицький журнал на належну висоту. Щиро поручаємо „Поступ" нашому громадянству. Річна передплата 10 зол. Замовляти: „Поступ" Львів, Кльоновича 8/II.

З Укр. Наукового Інституту в Берліні. 18. І. ц. р. відбувся в салі Інституту виклад інж. ек. Н. Базилевського на тему: „Орґанізаційні можливости хліборобської кляси в рямцях української консервативної держави".

Новий закон пашпортовий в Польщі увійде в життя 1. квітня. Заграничний пашпорт коштуватиме 17 зол. 20 ґр.

На харч для безробітних передало мін. робіт 440.000 зол. Ті гроші мають бути ужиті цеї зими у воєвідствах: Львів, Станиславів, Лодзь і Кельци.

Міністерство війни в Польщі, котре досі замовляло матерії на одяг для війська у фабриках в Лодзі, Білостоку і Бельску, рішило закупити велику фабрику сукна в Білостоці, де вироблятиме матерії для війська у власнім заряді.

Увязнення редактора. У Вильні увязнено польського редактора „Хлопської Правди" (орґан ППС.) за статтю, в котрій він мав допуститися підбурювання. „Роботнік" доносить, шо його посаджено разом з бандитами та відобрано йому краватку, „щоби не повісився".

Цінні образи віднайдено на Україні. В одній дзвинниці в Київі знайшли образ Луки Кранаха „Адам і Ева". В б. Ахтирськім монастирі коло Харкова знайшли три образи святих кисти Мурілля. Покищо віддано їх до музеїв (поки червоні комісарі не вивезуть за границю на продаж чужим буржуям).

Руїни столиці великої, незнаної досі держави відкрили на острові Панапе, на Спокійнім Океані. Руїни того міста займають 11 кв. миль, а складаються з тесаного каміння ваги на кілька сот тон. В порівнанню з тими будовами навіть величезні святині й палати в Перу були малі. Остров Панапе такий малий, що не мігби викормити робітників при такій будові. З того вносять, що се останок якогось великого краю, де була велика держава, залита потім океаном.

Новини моди. На заході знов стає модним уживання віял (вахлярів). Опріч того зачинають уживати вовняних черевиків сірого кольору обложених на носах сірою шкіркою.

Директор чеського пресового бюра Кольман замерз у горах вибравшись на прогульку.

Протиалькогольна боротьба у нас. Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження" і Союз Протиалькогольних Гуртків Молоді в Рогатині видали до громадянства відозву з закликом до протиалькогольної акції. Рік 1929 проголошений роком боротьби з коршмами, а місяць лютий призначений місяцем боротьби з алькоголем і тютюном.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 12-20

Кілько пють в Польщі? В р. 1928 випито в Польщі поверх 108 міліонів літрів горівки (в тім 43 міл. л. чистого спірту) то є на особу 3.6 літра 40 степеневої горівки. Найбільше пє Варшава, за нею Лодзь; найменше округи станиславіський і тернопільський: в них на особу припадає тільки 1 літр.

Протиалькогольний рух у Поляків. В Польщі є 12 протиалькогольних товариств, що мають своїм осередком „Польську Протиалькогольну Лїґу" з осідком в Познані. Вони видають 6 протиалькогольних орґанів і що року устроюють конґреси, зїзди, курси, виставки тощо, а для хорих алькоголіків улаштовують спеціяльні шпиталі й приюти. Висліди тої праці дуже поважні: сотні тисяч молоді виховуються в протиалькогольному дусі, а десятки тисяч інтеліґенції та селян і робітників освідомлюються в шкідливости алькоголізму. Провідниками польського протиалькогольного руху є священики, вчителі та лікарі. (З відозви Т-ва „Відродження" і Союза Протиалькогольних гуртків молоді в Рогатині.)

Совітська влада на Україні наказала усунути з архівів „непотрібні папери" й таку роботу поручила — комсомольцям. Можна собі уявити, кілько цінних документів пропаде ізза браку досвіду тих молодиків!

Веселе з будівництва совітів. Великий рос. гуморист Щедрин описував інжиніра, котрого нагнали зі служби за те, що хотів „скопати гору" на зовсім рівнім місци. А тепер „Экономическая Жизнь" доносить, що на туркестансько-сибірськім зелізничім шляху відкрила комісія 8 мостів на рівнім і сухім місци, де нема ні води, ні провалу так, що треба ті мости усунути. На щож їх будували червоні будівничі? Легко додуматися.

Як довго жиють риби? Зоольоґічний город у Копенгазі (столиці Данії) одержав гарного карпа, довгого на яких тридцять цалів. Учені сподіють ся богато довідатись по тім карпі; хочуть справдити погляд, чи то правда, що деякі риби жиють дуже довго. Карп той родив ся в акварії, має точно означений вік: жиє вже 30 літ. Сподіють ся, що ся гарна риба жити ме до 2040 року. Деякі карпи в ставі Фонтенебльо мають уже нібито по 200 літ і посивіли або збіліли на шкірі наслідком старости. Найстаршою одначе рибою була щука в Мангаймі, неправдоподібно велика, бо аж 12 метрів. Щуку сю, якої останки переховувано донедавна в Мангаймі, зловили в 1497 році (так записано у літописах). В жолудку риби найшли тоді перстень, який доказував, що рибу впущено до ставу 267 літ перед тою датою. Але після розсліду показало ся, що кістяк щуки з Мангайму штучно сконструовано з численних кісток менших риб, і що взагалі той 267-літний великан зовсім не жив. А що торкає ся „посивілих" риб, то їх барва походила від грибового нарості на їх лусці. Тепер ціла надія на карпа з Копенгаґи!

—o—

З українського шахового руху у Львові

Дня 12. грудня м. р. відбулися Конституючі Збори Укр. шах. Т-ва „Шаховий Коник" у Львові. Метою названого Т-ва є попирювання замилування до ґри в шахи та обєднання Українців шах. у своїм клюбі. Йдучи на зустріч новозаснованому Т-ву приняв „Союз Укр. Купців" наведений клюб до своєї домівки, Підвале ч. 9. І. пов., в якій відбуваються вписи щоденно від год. 19-ої до 20-ої вечір. Вписове 1 зол. вкладка міс. 2 зол., для ВП. Студентів вкладка 0.50 зол. — Дня 28. І. б. р. начнеться клясифікаційний турнїр о мистецтво клюбу, по закінченню якого начнеться турнїр о мистецтво українського Львова. — *Виділ.*

—o—

Замах стану в СССР.

З Москви доносять: Опозиція зорґанізувала переворот. Мали скинути диктатора Сталіна й віддати владу в руки ком. опозиції. (Булоб се ще більше безглузде правління. — Ред.) Заговір відкрито майже перед самим почином акції через зраду одного з заговірників. Чрезвичайка маючи в руках список головних заговірників перевела масові арештовання. Загалом арештовано 150 осіб, в тім числі багато визначних комуністів і симпатиків Троцького. Невдоволення в большевії росте. Сталін щораз більш відосіблений, а Бухарін, предсідник Комінтерну, перейшов у ряди опозиції. В цілім краю щораз голосніще лунає клич:

„Бий єврея".

—o—

Нові видання

Д-р Володимир Левицький: „ҐАДКИ ПРО ЖИТТЯ". Львів, 1928. (14 сторінок малої 16-ки). — Під таким заголовком появилася на книгарських полицях з кінцем 1928 р. маленька брошурка написана і видана нашим ученим фізиком, д-ром Вол. Левицьким, дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові і головою Математично-природничої Секції тогож Товариства. Маленька книжечка, але важненька. Висловлені в ній „гадки про життя" — гадки глибокі й оригінальні — це не вискази життєвої мудрости якогось практичного фільософа, лише теоретичні міркування ученого фізика про життєві прояви. Основна, головна гадка в цій брошурці така, що в природі побіч матерії й енергії істнує ще третий самостійний чинник — життя, що не має нічого спільного ані з матерією, ані з енергією, бо хоч жива матерія (так як і мертва) підпадає під закон збереження матерії і під закон збереження енергії, але лиш о стільки о скільки йде лише про фізичні й хемічні прояви; навпаки само життя, себто самі життєві прояви не підпадають ані під закон збереження матерії, ані під закон збереження енергії. Бо хоч при життєвих проявах відбуваються певні переміни матерії й певні переміни енергії, одначе ті переміни не є життям, бо ті самі переміни в тих самих умовах не викликують життя в мертвій матерії, хочби так само сконструованій. Живу матерію можна дуже легко вбити й перемінити на мертву, натомість мертвої матерії не можна оживити постійним життям. „Фізіольоґія каже, що кожній гадці товаришить оксидація якоїсь клітини в мозку, але якщо це й правда, то ніколи на оборот: оксидація клітини не викличе гадки". Згідно з отсею своєю основною думкою автор приходить до висновку про безсмертність душі і про Найвищу Індівідуальну Інтеліґенцію (себто Бога) та заявляється противником матеріялістичної концепції світа. — Побіч зясованої тут вище основної думки висказує автор ще й инші свої міркування про життєві прояви, — міркування оперті на анальоґії до фізичних проявів матерії й енергії. І так автор говорить про життєві протони як складові частини життєвих комплєксів і конґльомератів (по анальоґії до атомів матерії та квантів енергії), про лінії й поля життєвої сили (на подобу ліній і піль маґнетної сили) і т. п. Одначе такі й подібні анальоґії не дуже гармонізують з основною думкою автора, бо коли „життя не має нічого спільного ані з матерією, ані з енергією", то тим самим нема також спільної основи до анальоґічних висновків. Автор слушно підчеркує велику пропасть, яка віддїлює живу матерію від мертвої, одначе недоцінює ще більшої пропасти, яка віддїлює прояви фізичного життя від проявів свідомого духового життя. — Ціла брошурка написана

дуже звязко і досить ясно, хоч мова, стиль і правопис трохи неодностайні, за мало старанні і за мало сучасні. — Зате зміст брошурки стоїть на висоті сучасної науки і дуже займаючий, так що кожда людина з вищою освітою, прочитає її з великим зацікавленням. — Ціна 50 грошів. *Д-р В. О—ч.*

РОБІНЗОН КРУЗО. Переклад Г. М. Ст. 130, 8⁰. Ціна 3 зол. Наклад М. Матвійчука.

Се 4—8 випуск Золотої Бібліотеки. Книжечка написана приступно і дуже надається для дітей від 7 літ почавши.

Видання Ревізійного Союзу (РСУК.)

1) Джордж Ресселъ: ДО ВЕЛИКИХ ДІЛ! РСУК Львів 1928 стор. 48. Ціна 0·50. Зміст: Проблема сільського життя. Необхідність коріннних змін у сільському господарстві. Створення нового соціяльного ладу. Місто і село. До великих діл. Ідеали сільської цивілізації.

2) ЧИТАНКА ПРО ЛИХВАРІВ І ШАХРАЇВ ТА ПРО ТЕ ЯК ВІД НИХ ВИЗВОЛИТИСЯ з образками в тексті. Впорядкував К. Коберський. РСУК Львів, стор. 90. Ціна 1 зол. Зміст: Хто і як нас визискує. В кооперації наш ратунок! Шкідники кооперації. Зкклики.

3) А. Гаврилко: МІЖ КООПЕРАТИВНИМИ ПРОДАВЦЯМИ. Нарис. РСУК Львів 1928, стор. 45. Ціна 0·50 зол. Зміст: Передмова. Нелад. Зліть. Ще один податок. Знав ліпше від ревізора. Нагода. Довги на стінах. Страшний тип. Маніпулянти. Варта вилічити такого. Аж тоді буде лад.

4) А. Божиковський: НА ЗУСТРІЧ МАЙБУТНОСТИ. Нарис. РСУК Львів 1928, стор. 46. Ціна 0·35 зол. Зміст: Початок і розвій кооперативи дітий в Лапшині. Розговірки з учениками на тему ощадностей. Початок і розвій кооперативи „Зірка“ серед шкільної молоді. Діточа кооператива під моїм виключно проводом. Моя перша нарада з родичами в справі діточих ощадностей. Початок і розвій дрібної ощадности між старшим громадянством. Памятний день. Час проби. Значіння кооперативного свята для поширення ідеї ощадности. Оснування кредитово-ощадничої кооперативи „Поміч“ на статутах РСУК. — 1922 р. Розвиток кооперативи „Поміч“ по зареєструванні статута (до кінця 1927 р.). 1928 рік.

5) Ю. Павликовський: МИКОЛА ЛИВИТСЬКИЙ. В 50-л.ття його громадської праці 1878—1928. (Біографічний нарис з портретами Ювіляята). РСУК Львів, 1928. стор. 16.

6) Д-р Карло Коберський: ЕКОНОМІКА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ПІД ПОЛЬЩЕЮ. (Начерк економічної географії). РСУК Львів 1928. Ціна 2·50 зол. Необхідний підручник для пізнання богацтв нашого краю та його економічного устрою, опертий на останніх даних статистики.

7) Проф. Б. Матрос: КООПЕРАТИВНА РЕВІЗІЯ. РСУК 1928, стор. 64. Ціна 5 зол. Підручник для тих, хто бажає навчитися переводити контролю в кооперативних установах.

8) Проф. д-р Гірш-д-р Коберський: СУЧАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГОВЛІ. РСУК Львів 1928, стор. 56. Ціна 3·50 зол. Праця найкращого знавця модерного торговельного життя, б. міністра Німецької Держави, з доповненнями, які узгляднюють умови нашого життя.

(Занотовуємо з публіцистичного обовязку появу кооперативних видань, звертаючи одначе увагу нашого загалу на те, що на окладинках деяких кооперативних видань поміщено знонси політичних видань радикальної партії. Проти сего повинні рішучо виступити всі люде, котрим залежить на тім, щоб у кооперативу не вносити партійної політики).

Допомоги Інвалідам

від греко-католицького духовенства

Львів-місто: о. В. Лончина 2; церква на Богданівці 16; о. Т. Бобикевич 5; о. мітр. Базюк 88.80.

Пов. Львів: о. І. Райтарівський, зб. в Сороках 12 і в Ляшках мур. 10; парох. Винники 5; о. Клюк, Зарудці 5 і збір. в церкві 6.50; о. В. Ощипок, Борщовичі 10; о. О. Содомора, Яричів Нов. з панахиди 46.60; о. В. Воронюк, Зашків з акаф. 15 і від церкви 10;

Пов. Ліско: о. Д. Панасевич, Балигород 3; о. Ф. Згорнякевич, Хревт 5; о. М. Жарський, Устрики Дол. 10.

Пов. Любачів: о. А. Макар, Олешичі 12.

Пов. Мостиська: церква Мостиська 15.57; о. А. Брановський, зб. Волостків 5; о. І. Заяць, Туліголови 6; церква Мишлятичі 5 і Радохінці 2.80.

Пов. Надвірна: о. І. Кухта, Надвірна 10; о. А. Дмитраш, Заріче 15; о. З. Золотий, зб. Чор. Потік 14.06; парох. Молодьків 8; о. Н. Любович, зб. Зелена 20.

Пов. Перемишль: о. д-р В. Левицький, Перемишль 10; о. Д. Михайлів, Вапівці 5.

Пов. Перемишляни: о. В. Пилипець, Утіховичі, зб. 13.76; о. О. Бородайко, Янчин 20; Глиняни: о. Н. Бачинський 2; церква 36; о. Г. Мирович, Лоні 2; парох. Якторів 5.28; о. Д. Шуль, Білка 8.80.

Пов. Печеніжин: о. І. Рогужинський, Ключів вел. 2.

Пов. Підгайці: Підгайці: парох. ур. 40; о. М. Блозовський 2; о, В. Яремак, Іщків 4; о. М. Сінгалевич, зб. Хоростків 17.

Пов. Радехів: церква Радехів 68.56; парох. Нивиці 9.02; парох. Витків Нов. 20; парох. Сушно і Ордів 18; церква Немилів 12; о. І. Каранович, Стоянів 5; о. С. Киш за Станіславчик 10.68; Монастирок 6.61 і Бордуляки 7.71; церква Павлів 4.62. (Д. б.)

ОГОЛОШЕННЯ

Др. Марія Криговська

спец. недуг носа, уший і горла

лічить:

341 **хиби вимови** 16—20

(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)

Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17, II. пов.

Скріплювання хитаючихся зубів, пльомбування й вилимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. II Т. Урядовцям і студентам значна 375 знижка. Полекші в сплатах. 5—5

НОВООТВОРЕННИЙ МАГАЗИН ПОСТЕЛІ Р. ДЖАЛА, Львів, ул Хорущина 5, перед кіном „Апольдьо“ поручає: ковдри 18 зол., матераци 30 зол., перерібки ковдер 6 зол., матерацїв 8 зол. 384 3—5

„МИ МОЛОДІ“

Одинокий в українській мові орган протиалькогольного і протинікотинного руху. Подає популярно-наукові статті з алькогольного і нікотинного питання, інформує як переводити плебісцити проти коршем, подає вісти з протиалькогольного руху на всіх українських землях і заграницею та актуальні новинки. Орган цей у нас повинен найтися в кожнього свідомого українського громадянина, в кожній читальні Просвіти, кооперативі, а передовсім в руках української молоді. Ніякому иншому народові не спричинив алькоголізм в минулому, ні не спричинює в сучасному тільки лиха, як українському, тому обовязком кожнього освідомитися і боротися з цим лихом.

„МИ МОЛОДІ“ виходить раз в місяць. Передплата річно виносить 3 зол. Поодиноке число 30 сот. Адреса редакції і адміністрації: „МИ МОЛОДІ“, Рогатин, українська гімназія.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон

поручає найновіші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни зниженні! Вибір великий!

139 51-?

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА

ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28

приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, каптелір книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступніших цінах**. Робота солідна і точна. 342 15-?

Найтревальші **ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ**

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 б найдешевше, бо вхід через сіни. 5-50

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ

І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-міся. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч. р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 43—50

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ

та дамських суконь

ЦЕЦИЛІЯ ГАН

Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька“)

325 Полекші **в сплатах.** 19—20

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА

поручає фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка

Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,

377 Жадайте цінників. 3—12

П. Т.

Маю честь поручити свою кравецьку фірму

Станислав Курц

у **Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов.** в котрій проваджу окремий відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелерини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.

З високим поважанням

Станислав Курц

кравець мужеський і спеціяліст для П. Т. Отців

326 19-20

Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для своєї преси?

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 31 січня 1929 Ч. 7 (210)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльонов ича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в кр ю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. до ляр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ: Краків 405.867.

За український університет у Львові

В часі третого читання буджетового прелімінара представники ППС поставили внесок у буджетовій комісії, щоби на підготовку оснування українського університету у Львові вложити квоту 200.000 зл. Внесок той ухвалено.

Хто знає пануючі настрої, той мимохіть сумнівається, чи з тої муки буде хліб.

В Афґаністані побіджує леґалізм

Афґанський конзулят повідомляє з Бомбаю, що мешканці Кандагару й ріжні племена віднеслися до Аман-Уллага, щоби знов обняв трон і правління. Рівночасно доносять з Москви, що дні влади узурпатора Габібуллага пораховані, бо симпатії народа звернулися до королівської родини. Габібулаг побитий цофається на Кабул.

Масові арешти в большевії

Розстріл Шумського?

АТЕ доносить: З Харкова повідомляють про масові арешти не тільки серед української інтеліґенції, але й серед комуністів. Ходять слухи, що розстріляли 6 визначних комуністів, між ними й б. комісаря освіти на Україні Шумського. Увязнено також проф. Грушевського і 17 червоних командирів під закидом українського сепаратизму. Военна школа в Київі буде „зреорганізована", бо там мав бути центр української пропаґанди. Центр. Вик. Комітет укр. ком. партії засідає безперервно. Троцького під сильною ескортою мають перевезти в Москву. Що з ним зроблять, ніхто не знає.— Преса доносить: Більшість Троцкістів буде заслана в Сибір. В Одессі увільнено з посади губісполкома за співчуття троцкістам. У Ленінграді арештовано кількох офіцирів фльоти і комісаря кронштатської кріпости.

СССР. перед внутрішною війною

Преса додосить: Увязнення цілого ряду визначних революціонерів, котрі мають імя в народі, може тяжко відбитися на диктатурі Сталіна. Його червона диктатура і без того була в важкім положенню: економічне положення в цілій державі нужденне, промисл і рільництво в упадку, заграничка пропаґанда большевизму, котра коштувала грубі міліони, скасувана буквально скрізь, німецькі комуністи явно виповіли послух Сталінови і звязалися з ґрупою Троцького. Уряд Сталіна стоїть сам — проти нього весь світ і до того в нутрі партії росте ненависть. Словом — заноситься на внутрішну війну в СССР., котра може знести не тільки Сталіна, але й весь большевизм. Іронія долі большевизму в тім, що та його назріваюча руїна звязана з іменем Троцького, головного поруч Леніна творця й організатора большевизму.

Нова секта в православію

В Саратовській ґуберній відбувся зїзд нової секти, котра там уже доволі поширилася. Вона виступає під іменем „Поволжская Апостольская Церков". Головна засада тої секти — „непротивленіе злу". Члени секти рішучо відмовляються брати якупебудь участь в політичних організаціях і тимбільше в комуністичних. Тепер представники секти обїздджають села, предсказують близький конець світа і взивають народ, щоб не брав участи в виборах совітів. (АТЕ).

Економічні відносини у Львові

Отсих кілька цифр ілюструє скруту в економічних відносинах у Львові, котра очевидно росте. В липні запротестовано 5.296 векслів (на суму 2,071.000 зл.), в серпні 5.228 (1,835.000), у вересні 5272 (1,568.000), в жовтні 6333 (2,760.000), в листопаді 6.917 (2,617.000). Пересічна вартість запротестованого векселя виносила: в липні 128 зл., в серпні 167, у вересні 297, в жовтні 436, в листопаді 378.

За іскру вогню — 23.000 зол.

В Золочівщині лучився такий випадок: Іскра з льокомотиви зелізниці впала на дах одного дому, він занявся, а від нього занялося і згоріло 29 господарств. Асекурація виплатила їм суму, на яку були обезпечені, — 23.000 зл., а сама запізвала державну зелізницю за зворот тої суми. Тепер скінчився процес в апеляційнім суді потвердженням першого вироку, що держ. зелізниця винна звернути ту суму.

Учительство й соціялдемократи

З Відня доносять: Коли в р. 1919 закладано тут союз учительства, зроблено се під маркою безпартійности. Отже до союза вступило 25.000 осіб. Згодом показалося, що соціялдемократи хочуть ужити того союза до своїх партійних цілей. Вже два рази з тої причини виступила з союза більша скількість учительства, а тепер учительство ухвалило на великих зборах масово покинути той союз ізза надуживання його соц.-демократами та оснувати непартійну організацію учительства.

ПОРІВНАННЯ ДИКТАТУР

(Спеціяльна кореспонденція „Н. Зорі" з Риму).

Як Італійці глядять на замах стану в Югославії зі 6. січня, читаємо в „Ponolo d'Italia". Дописуватель з Риму порівнує його з замахами варшавським, мадритським і римським. Він каже, що замах стану короля Александра далеко більший, чим у Варшаві і Мадриті, а зовсім не подібний до походу на Рим Муссолінія. „Похід на Рим" був початком народньої революції нового покоління проти політичної касти старої ґенерації, на пів ліберальних парляментаристів. Військовість не брала в тім ніякої участи, а Муссоліні („Дуче") „вождь чорних сорочок", спротивився рішучо, щоб йому робили демонстративні заяви симпатії, коли по заняттю Риму стояв у готелю Савоя.

Леґіони „чорних сорочок" або фашистів рекрутувалися з цілої Італії і коли станули під палатою Короля, репрезентували згідну волю цілого народу італійського. З сеї революції зродився новий політичний і корпоративний лад з такими організаціями як: Материньство і Діти, Орґанізація дітей і молодіжи Баліля й Авангвардистів, міліції, синдикатів і корпорацій, „дополяворо" (робітник дома і поза працею), Великої Ради і т. д., що всі разом репрезентують свіжу, оригінальну й геніяльну італійську креацію.

У Белоґраді нічого подібного нема. Югославянський замах стану не є революцією, якаб випливала з глибокої життевої сили раси. Вона вийшла від коро-

ля, за котрим стоїть королівська ґвардія і мілітарна секта „Білої руки". Парляменту там не перетворили і не відновили, як в Італії, лише по просту знесли. Король бере власть праводавчу й екзекутивну. Міністри відвічальні перед ним, а не перед репрезентантами народу. Президентом міністрів є міністер внутрішних справ, ґенерал Живкович, представник „Білої руки", мілітарної кліки знаної з акції проти Обреновичів і вбиття короля Міляна та королевої Драґи. Маємо тут отже мілітарну, королівську диктатуру і мілітарна партія стоїть понад всіми партіями народів Югославії. Нічого нема з фашизму. Се поворот до метод Австрії, лише погіршених і змілітаризованих. Парляментаризм засадничо вбитий, вся влада у короля.

Нещастя Югославії в тім, що вона зложена з множества народів: Сербів, Хорватів, Словінців, Чорногорців, Босняків, Морляків, Альбанців, Болгарів, Румунів, Мадярів, Німців, Італійців і иньших, а в дійсности Серби панують над 12 чи 15 народами. Всі уряди високі мілітарні і дипльоматичні мають лише Серби. Тягарі податкові для Сербів лекші, ніж для иньших народностей. Кредити банкові і публичні роботи для Сербів щедрі, а дуже мало що мають з того иньші народности. А понад всьо Серби панують „православною солідарністю" і своїм азійським, східним думанням.

Хорвати представляють проти сього з суспільної сторони індустріяльну й інтелектуальну вищість, коли Серби то пастухи і рільники. Хорвати і Словінці се католики з західним, німецьким способом думання і дісципліною, а Серби мають з довголітнього турецького пануван-

Місяць СІЧЕНЬ призначений для поширення католицької преси.
Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для своєї преси?

о. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ, ЧСВВ.

Думка і наука Церкви в питаннях літурґічної мови

З. о. Г. Костельник підносить головно два арґументи. котрі „пруть до того, щоб чужу, незрозумілу церковну мову заступити зрозумілою, народньою: мотив р е л і ґ і й н и й і н а ц і о н а л ь н и й".

Возьмім мотив релігійний. „Християнська віра — каже о. Костельник — і психольоґічно й історично заявляється за зрозумілою літурґічною мовою. Такий могучий теольоґ, як ап. Павло, каже: „Дякую мойому Богові, що я ліпше усіх говорю язиками. Але в церкві волію пять слів сказати моїм розумом, щоб і других навчити, як десять тисяч слів незрозумілою мовою". (І. Кор. XIV 18-19).

Навіть не треба бути теольоґом, щоб на основі наведених, хоч і зі звязи вирваних слів апостола, зрозуміти, що тут нема мови, ані про літурґічні молитви, ані про молитви загалом, а лиш про поучення народу в церкві. А коли взяти під увагу цілий уступ з послання до Коринтян, то св. Павло говорить про харізми Духа святого, які часто являлися в апостольських часах і служили головно для збудування вірних. Між иншими дарованнями діставали також вірні дар бесід. І св. апостол поручає, щоб тільки тоді публично виступати з чужою мовою для поучення вірних, коли рівночасно найдеться такий, що потрафить пояснити". Колиж не булоб кому пояснити — каже св. Павло — нехай мовчить в церкві, і нехай говорить собі та Богові". (І. Кор. XIV, 25—28). І чи нині Церква не чинить те саме? Коли ходить о проповіди та поучення в церквах, не можна уживати иншої мови, як тільки зрозумілої для вірних. А уживання слів св. Письма в зовсім йншім змислі, як вони стоять в тексті, се н а д у ж и т т я. Подібно поступають наші противники целібату. Вони також залюбки наводять слова св. Павла з послання до Коринтян, „ліпше женитися, як розпалюватися" (І. Кор. VII. 9), неначе апостол тут осуджувавби безженство. Тимчасом цілком що иншого є, поставити питання: „Женитися, чи розвязло жити, а женитися і в безженстві побожно й свято жити". Так і тут: що иньшого поучення вірних в церкві, що иньшого приватні молитви вірних, а знова що иньшого літурґічні відправи. Св. Церква все, що дотичить релігійного збудування вірних, подає їм в повній повноті. Чейже Отці вселенського Собора Тридентійського, коли розважали справу літурґічної мови, мали також на увазі релігійний мотив, а не инший і якраз той релігійний мотив казав їм рішитися за збереженням у літурґії старинної мертвої мови, а не запроваджувати народну.

Також неправдивим є, що в римокатолицьких церквах через задержання латинської мови „відправи стали тихими... й взагалі замість „слова" на чільне місце в обряді вибилися „матеріяльні символи", — бо кождий знає, що в римо-кат. церквах відправляється всенародні співані Служби Божі й инші літурґічні Богослужения так як у нас і то звичайно при дуже великім здвизі народа. А щоб вірні і з літурґічних Богослужень могли користати й мати збудування, отже той сам Тридентійський Собор так зарядив: „Длятого задержуючи в с ю д а в кождій церкві старинний, а св. Римською Церквою всіх церков матірю й учителькою одобрений обряд, щоб однак. вівці Христові не голодували ані щоб діти не просили хліба, а не було кому дати, приказує св. Собор пастирям і всім в душпастирстві занятим. шоб ч а с т о підчас Служби Божої або самі або через других викладали дещо з того. що в Службі Божій правиться, а також пояснювали одно або друге таїнство Пресвятої Жертви, особливо в неділі і свята". (Засід. XXII, 8.)

Колиб се було правдою, що до релігійного збудования і піднесения вірних, конечне запровадження народної мови в св. Літурґії, тоді (крім кількох східних церков, котрі мають більше або менше зближену до народної мови літурґічну мову), — ціла Церква найшласяб на блудній дорозі та замість первородного мотиву релігійного, вдоволиласяб тільки д р у г о р я д н и м. Також показує досвід, що якраз на заході релігійне життя далеко сильнійше і живійше, ніж на Сході, навіть коли взяти під увагу і той Схід, де впровадили р е в о л ю ц і й н о народню мову. Що більше! Якраз там, де впроваджено в Літурґію народні мови, видно упадок фреквенції й побожности та роздори, бо значна часть народа не пішла за народною мовою.

Ще слабший національний мотив. Поминаємо, чи се можливе, щоби причиною всіх наших національних недомагань була церковно-словянська літурґічна мова. О. Костельник твердить, що і то, що наша народня мова стала так пізно літературною мовою, ба й те навіть, що до нині істнує у нас москвофільство та що наше національне відродження недокінчене — всему винна церковно-словянська мова. А щоб всі ті недомагання усунути, вистарчить зробити одно: впровадити до Богослужень народну мову.

Коли одначе глянути на національний розвій иншних народів, то видно, що ті міркування о. Костельника не мають ніякої основи. Возьмім Москалів, Сербів, Болгарів; вони також мали і мають церковно-слвоянську літурґічну мову, так само зближену до народної, як наша, а помимо того розвинули прекрасно л[і]тературу і покінчили національне відродження, а про зміну літурґічної мов[и] їм бодай дотепер і не сниться. Возьм[ім] Італійців, Еспанців, Французів і ин[ші] романські народи: їм також латинс[ька] мова в Богослуженнях не перешкод[жала] й не перешкоджує до літературног[о] й національного розвою і поступу. З [того] видно, що не літурґічна мова, а з[овсім] инші чинники вилинули і впливаю[ть] на розвій національний та літературн[ий].

ня над ними думання і звичаї східні. На початку війни 1914 р. в Хорватії й Далматії нищив нарід всьо, що було сербське, ненависть до Сербів була елементарна. Та французькі дипльомати створили Югославію, а Серби зробили з того Велику Сербію і стали панувати над всіми, що не є Сербами.

Як Італія творилася з Піємонту, то Піємонт получився з другими провінціями без привілеїв, а Сербія взяла гегемонію над другими. Радича, представника націоналізму і сепаратизму Хорватії, застрілили в скупчині Серби, а то дало початок крізи, що по десяти літах конституції допровадила до замаху короля. (КРГ).

—o—

Повістевий фейлєтон „Нової Зорі" з дня 31. І. 1929 93

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

А сто вистрілів з гармат оповістило початок Джігаду. Так зачався Джігад — святий поход Султана Сулеймана.

А в перший день Джігаду падав дощ кривавий на землю християнську, на шляхи, котрими мали йти небаром великі полки Падишаха. Падав дощ кривавий, хоч на небі не було ні вітру ні хмари. Впав і лежав на полях, стежках і шляхах від полудня до ночи. А в воздусі на угорських рівнинах піднявся пил кривавий і тижнями стояв на небі. Стояв і страшно світив хмарами в день і в ночи. І жах великий пішов по безмежних пустах угорських і по замках лицарських. А безнадійність чорним саваном покрила соняшні землі Мадярів і Хорватів від краю до краю.

А як сімома брамами Стамбулу сунули мов туча на святий Джігад полки Сулеймана, — надійшла буря від Чорного Моря. І йшла перед військом Великого Султана і сипала дивним дощем білих риб, що милями заслав дорогу полкам Падишаха. Музулманське військо з острахом вдивлялося в свого монарха. А він їхав на чорнім як ніч коні, під зеленим прапором Пророка, з мечем Магомета, „Твердий і Великий" Султан Сулейман і ні оком не дрігнув, дивлячись на дивні знаки небесні. А військо його вдивлялося як в образ у неповорушну постать Сулеймана, що їхав на чорнім коні мов висока камяна подоба Господньої кари. Ніякого металю опріч твердої сталі не мав на собі ні при собі, ніякої прикраси одяг його.*)

А біля нього їхала в арабським вовнянім бурнусі і в кашмірським шалю, у критій колясі за венецьким склом, улюблена жінка завойовника, прегарна Роксоляна Хуррем, „серденько серця Султана Сулеймана".

А як на обрію зникали найвисші вежі Царгорода, Султан пересів з коня до карети жінки, щоб розпращатися з нею і сказав:

— Я додержу слова і покажу тобі, як виглядає битва. Пришлю по тебе. А тобі в опіку віддаю мого найстаршого сина.

Червень ударила в обличча Ель Хуррем. Велике довіря мужа так на неї подіяло, як грім з ясного неба. І аж слези витиснуло їй з очей.

Сулейман Великий щось важив у душі. По хвилі сказав:

— Ти знаєш, хто тепер комендант Стамбулу?

— Знаю, відповіла здивована — Кассім.

— Так, Кассім. Але він їде зі мною на війну.

— То його заступник.

— Так, але він старий і не відважиться нічого важнійшого сам зарядити.

— Отже хто? запитала.

— Ти, — відповів так тихо, що здавалося, немовби се причулося їй.

— Чи ти дав такий наказ?

— Перша основа правління: не видавати непотрібних наказів, бо се перешкоджує в праці чесним людям.

— А друга? запитала.

— Друга та, про яку все говорив мені мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його! Він казав: Щоби здобути державу, треба мати у відповідній порі не більше як сто розумних людей, котрі по наказу одного готові на всяку працю і на всякі жертви. А щоби правити державою, вистарчить пять таких людей. Чи ти, о, Хуррем, маєш таких пять довіренних людей? Я тому тебе питаю, бо Стамбул — комендант всім городам моїм, а ти будеш фактичним комендантом Стамбулу.

(Дальше буде.)

---

*) Автентично. Так і представлений Сулейман у славній галерії воскових подоб султанів. Подоби всіх инших султанів прибрані в найдорожші одяги і клейноди — з виїмком подоби Сулеймана В.

Загалом впроваджування мотивів вибуялого націоналізму до церкви може спричинити тільки замішання і розвал, а ніколи розвій і правдивий поступ. А коли о. Костельник надіється з революції на Великій Україні також і віднови нашої Церкви тут, то й живе такою самою ілюзією як ті, що за Збручем видять „гарну державу" і надіються звідтам державного відродження. Не вони нам, тільки ми їм можемо дати і релігійне і державне відродження. Від них до нас може прийти лише розвал і руїна.

Щодо анальогії впровадження фонетики в урядування наших консисторій, то річ ясна, що се була справа чисто формальна, а не суттєва і що та справа з літургічним Богослуженням нічого спільного не мала й не має. Є більше подібних і навіть дальше ідучих справ, з котрих Церква ратуючи більші й важніщі цінности віри чи своєї орґанізації та престіжу, уступила серед розвитку подій і обставин. Одначе є справи, в котрих Церква засадничо не уступала, не уступає й не уступить.

—o—

В ночь под „старое рождество"...

Під таким заголовком подає „Комсомольская Правда" (орґан Центрального и Московского Комитетов ВЛКСМ) в ч. 6. огляд протирелігійної кампанії в Різдвяні свята по старому стилю, називаючи її: „Бой религии с новым бытом". Отже: „В один і той сам час почали бурхливу діяльність церкви і „клуби". В один і тойсам час, з настанням ночи запалали світлами вікна, зажевріласъ ілюмінація при яскраво освітлених входах каплиць, церков і соборів. Прохожі чули духовні хори, крізь шиби клюбів продирався на вулицю галас дутих орхестр. В церквах — проповіди, торжественні богослуження, в клюбах — відчити і веселі вечірки. Так жили в неділю два табори. Ми не помилимося, коли замітимо: недільний наступ проти „старого" різдва був більше відповідальний (!), більше підготовлений, ніж протирелігійний похід недавно минулих свят (мабуть по новому кал. Прим. Ред.). В неділю йшов бій між „культурным бытом" а найбільш реакційною частиною віруючих. Відтак іде подрібна „сводка", себто звіт з поля війни: „І так сотні клюбів Москви кинулися в атаку"... Доклади... концерти... спектаклі... інсценіровки... ігри... і танці Слідує подрібне звідомлення з кожного району. Напрм. „Сьогодні в палаті другий протиріздвяний вечір. Піде вистава „Браки совершаются на небесах". Або: „Домашні робітниці, кухарі й офіціянти в центральнім клюбі нарпита слухали докладу „Єсть ли душа". Потім був виступ лялькового театру з протирелігійною постановкою, два акти з опери „Сорочинська ярмарка" і танці. В иньшім місці: „Після антирелігійного ранка (утренника) для дітей, виставлялась картина „Право на жизнь". Потім з успіхом пройшов антирелігійний концерт української групи"... (О, радуйся „Радо") і т. д. Так в ночі. А в сам день Різдва працюзали московські фабрики повною парою. Товарищі подбали, щоб у той день не було ні одного „прогульщика" (т. є. опустившого працю). „Старому рождеству" видали бій. Розуміється тут і там були „неуспіхи", тут і там брак було протирелігійних „лозунгов", але на загал справоздавець орґану комуністичної молоді вдоволений з висліду протирелігійної кампанії. Ось чим живе й займається молодь у советських республиках. Учить народ, що „нет души", що нема ні пекла ні раю, нема ні Бога, тільки ми — таварищі, да Маркс і Ленін і більш нічого... Всьому навчать „юные комсомольцы".

—o—

„Стало загальним звичаєм, виключати з больш. партії тих, що домагаються перечитання тестаменту Леніна. (Троцький).

Політичний огляд

Зміст: Загальний настрій. — Злуди побідників і стан побіджених. — Рефлексії в обидвох таборах. — Про політику як продовження війни. — Оден приклад розумного тактичного принципу. —

Львів, 27. січня 1929.

Політичне життя світа йде нормальним шляхом і в сьому році. Звісно, воно йде не по простій лінії, а филястій, як кожде життя взагалі, одначе основний напрямок остає збережений. Хід сього політичного розвитку не очаровує й не одушевляє нікого. Одначе саме той факт, що всюди, окрім далекого і чужого Афґаністану, пристрасти перестають бути *головними моторами політичного життя* й уступають щораз більше місця раціоналізованим змаганням мирних орґанічних сил, є найліпшою порукою, що сей розвиток правильний, що натомість міркування і надії всяких екстремістів показуються хибними.

Сучасна політична система світа побудована на основах, створених останньою війною і сформулованих в мировых трактатах після неї, та носить на собі очевидний знак минулого змагання народів, —знак розділу народів на два табори: переможців і переможених. Одні і другі піддалися зразу важким злудам. Перші, побідники, поплили на хмарах золото-рожевих надій і безжурної самопевности, що їхні здобутки на віки вічні обезпечені; останні, себто побіджені, попали натомість у мішану атмосферу — пасивної безнадійности і розпучливого бунтарства.

А сьогодні? Сьогодні, по десяти літах, богато води віллялося, як у вино оптимізму упривилейованих, так у трійло песимізму упосліджених. Перші переконалися, що ніякі трактати не всилі на віки обезпечити плодів їх перемоги, а до того й ті плоди не такі-то солодкі і корисні, як у першій хвилині здавалося; другі знов зрозуміли, що мир, навіть некорисний, дає побідженим і слабшим далеко більші користи і красші вигляди ніж нерівна війна. Словом, мимо мировых трактатів війна треває дальше, тільки вона орудує иншими способами, иншою зброєю й иншою тактикою ніж та, що закінчилася тому десять літ. Ся нова війна — то політика. Бо як із одного боку вірний вислів знаного фільософа війни Клявзевіца, що війна — то продовження політичної боротьби при помочи инших засобів, таксамо доцільний погляд, що також політика, то продовження війни, тілько иншими способами. Щобільше, хто вдумчиво слідив коли минуле народів і держав, той мусів дійти до переконання, що правдиві зміни політичних, господарських і суспільних взаємин доконуються не в моментах оружної війни чи революції, а в довгих періодах мирних відносин. Війна чи революція є лише завершенням старого розвоєвого процесу, а початком нового; розвоєві сили і форми дає й обезпечає тільки мир. З сього виходить, що головна мудрість національної політики лежить в умінню користуватися миром, а не у змаганню до военного газарду; що навпаки, наказом совісної національної політики є не допускати до насильного перевороту так довго, поки сили й обставини не зроблять перемоги певною, або хоч правдоподібною.

Один із найполітичніших народів Европи — то наші сусіди Мадяри. Остання війна принесла їм страшну національно-політичну катастрофу. Хто хотівби давати осуди по виявах того темпераменту, який бачимо у них при вині, пісні, танцю або бійці, той повинен дивуватися, що Мадяри ще досі не уладили якогось сензаційного видовища на весь світ... Наш брат, то-б не тее! Тимчасом, саме ся політична здержливість Угорщини найкрасше свідчить про великий політичний розум її політичного проводу. З сього боку особливої уваги варта слова угорського президента міністрів у соймі з 25. с. м. „Як заступник одноцільної національної волі Угорщини, уряд має тілько одно завдання: плекати, піддержувати і приспішувати ревізію мировых трактатів. Одначе поки міжнародні обставини не дозрілі до сеї цілі, доти уряд не підійме жадних передчасних заходів. Бо такі заходи радше скомпромітували-б справу, ніж їй прислужилисяб".

Ось розумний тактичний принцип у розумних політиків! Додаймо до цього ще й те, що се мабуть уперше прилюдно заговорив голова угорського уряду про ревізію мирового трактату, — щотілько тогді, коли голова одної з великих і побідних держав сам заявився за такою ревізією... Без такої заохоти, угорський преміер був-би мабуть мовчав ще дальше. Світ не стоїть на місці, очевидно, одначе рух його треба вміти вичути, зрозуміти і приноровитися до нього, а не навпаки — претендувати, щоб він крутився по нашій вподобі.

Говорити й писати про такі річи у нас, про наші справи, було до самого останнього року однозначне з киданням гороху об стіну. А в новім році? Боїмося сказати в лиху годину.

—o—

Оден орґан

У статті „Оден епископ" гірко жалується перемиський „Український Голос", що він потерпів „за правду", а саме стягнув на себе анатему наших Владик. Значить, наші Владики обстають за неправдою, а „Укр. Голос" за правдою, відси й усі противенства та терпіння „У. Голосу". А дальше називає себе таки „совістю суспільности", значить покликаного до вишукування зла, „хочби вина падала й на якийсь авторитет". І розуміється знаходить ту „вину" як стій в Преосвященнім Григорію Хомишині, а саме в тім, що той владика виступив проти стінного календаря „Рідної Школи" ізза того, що в ньому „побіч гр. кат. календаря уміщений православний календар, а ще тим більше, що римо-кат. календар уміщений доперва на третім місци". А де инші наші епископи? Де ціле наше духовенство? Чи вони сліпі чи нетямущі в справах катол. віри?? питає „совість", друкована в Перемишлі і „поучає" Владику та весь наш загал, що „тільки тоді" булаби православна аґітація, „колиб напр. в гр. катол. календарі Управа Р. Школи поміщувала православних святих, яких не признає гр. катол. Церква".

Поважно диспутувати з такою аргументацією очевидно не можна і не треба, бо та „аргументація" сама себе бє. Атже навіть мала дитина знає, що „umgekehrt ist auch gefahren" і що православні не признають святих, яких признає гр. катол. Церква і не поміщують їх у своїх календарах, як пр. св. священомученика Йосафата. Чиж се не звертає уваги народа?

Що до иньших епископів то можна сміло впевнити „совість", що й вони дивляться на ту справу не инакше, як Преосвящений Хомишин. Бо нема на світі такого катол. епископа, котрий инакше дививсяб на справу поширювання православного календаря серед компактної маси католицького населення та ще до того в часі, коли варшавське православіє намагається внести роздор у наш катол. народ! Усякі „патріотично-національні" ніби аргументи тут очевидно ні причім, бо Рідна Школа може видати для Волиняків які хоче календарі, **ніякий католик не робить їй ізза того закиду.** Але твердити, що „Р. Ш." робить православним Волинякам „прислугу і честь" в той спосіб, що православний календар ширить у чисто католицьких околицях, се хіба кепський дотеп, а не серіозна аргументація. Зі здобування в той спосіб „чести" для Волиняків сміялисяб певно й вони самі, а що до „прислуги", то й її тільки тоді робилосяб їм поширюван-

КОМУНІКАТ

в справі „місяця доброї преси".

З причини важности справи, а також тому що декотрих актів не було можна сповнити в бажаним часі, — продовжує Комітет „місяць доброї преси" зі своєї сторони до 15. лютня, полишаючи Всеч. Духовенству і П. Т. Прихильникам змогу продовжити його в міру потреби ще довше.

Львів, 26. січня 1929.

За Центр. Комітет „Доброї Преси":

о. В. Лициняк, голова. *М. Мох,* секретар.

чням православного календаря в католицьких околицях, якби загалови Волиняків залежало на православній пропаґанді серед нашого гр. катол. народу в Галичині. Ба, алеж бо тоді булоб се змаганням до розбивання тут нашої Церкви! Се хіба ясне.

І на чім же властиво полягає „нетолеранція" та „вина" епископа супроти своєї нації? Чи на тім, що він сповняє свій обовязок супроти Церкви й не хоче допустити до викликування хаосу в одинокій кріпости, яка ще остала українській нації? А що до римо-католиків, то чиж між українцями не було і нема великих патріотів римо-катол. обряду? То чомуж їх календар, хоч вони нам блищі по вірі і тої самої народности, що й ми, не має стояти поруч нашого календаря?

„Укр. Голос" очевидно нічого не мавби проти того, якби не те, що є на світі Поляки римо-католики! Він так і пише: „але Поляки хочуть нас зїсти"... А як ми будемо вживати римо-катол. календаря на третім місці, то після льоґіки „Укр. Голосу" виходилоб, що вже нас не зїдять. Чудова і дуже легка асекурація, сирій „страховательное средство".

Наше Редакторе, до нападів і полеміки не вистарчить мати циганську „совість", але треба мати докінче бодай трохи льоґіки, бо инакше можна тільки осмішитися. Зміркувала се мабуть уся національна й націоналістична преса, тому в тій справі осмішився досі тільки один орган — „Український Голос". (Б.)

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п. 364 20-?

Звичайні сходини Української Христіянської Студентської Організації відбудуться в неділю 3. лютня 1929 о год. 4. пополудни в домівці УХО, вул. Кльоновича 8/II. На порядку дневнім реферат про „Католицьку Акцію" Івана Гладиловича й дискусія. О численну участь усіх членів і симпатиків просить *Виділ УХСО.*

ПОДЯКА.

Комітет будови Укр. Пов. Дому і салі в Жовкві складає отсим щиросердечну подяку **Їх Високопреосвященству кир Йосафатови Коциловському** за дар 200 зол., присланий на будову дому, якого угольний камінь Їх Високопреосвященство торжественно посвятили дня 24. VI. 1928 р. — Жовква 15. січня 1929. — За Комітет будови Укр. Пов. Дому: *о. Віталій Градюк ЧСВ. о. Омелян Погорецький, Д-р Теодор Михайлівський, Д-р Іван Романків, о Северин Королик ЧС В.*

Що значить точність? Хто присилає цілорічну передплату зараз з початком року, той причиняється до устійнення накладу часопису й дає можність замовити співробітників тай тим скріпляє орган. Хто спізняється з передплатою, той ділає якраз навпаки, — хочби не знати як гарно говорив про вагу преси і хвалив орган.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Незвичайний дар. Католики м. Риму жертвують Св. Вітцю в день його золотого ювилею священства трон мистецької роботи. Сей трон буде вставлений у Сикстинській каплиці. Медіольські католики жертвують з цього самого приводу будинок для духовної семинарії, котра має бути найбільшою в цілім світі.

Шляхи до здійснення Католицької Акції. Бувший німецький канцлер д-р Маркс висловився на однім народнім зібранню про суть і цілі Католицької Акції (подаємо в скороченню): Католицька Акція се не орґанізація і нею вона не думає бути. Але вона не думає теж усувати на бік наші заслужені й з успіхом працюючі орґанізації. Ні, вона думає лиш звести сі орґанізації до купи і в сей спосіб здвоїти й запевнити успіхи їх праці.

Про становище молоді в Католицькій Акції пише „Ді Вахт": Що справді глибоке й невиповіджене лежить у Католицькій Акції. Перше й основне в ній се реліґійне освідомлення, се особиста реліґійна віднова. На реліґійній свідомости, на прахристіянських силах віри, любови й спільноти в Церкві мусить бути побудована Католицька Акція. Таким чином створиться для неї справедлива внутрішна підстава й уможливиться її діяльність. Вкінці цілю Католицької Акції є здобуття цілої людскости для Христа. В ній кожда одиниця, кождий кружок, кождий гурт, кожда орґанізація, кожда громада й епархія — служить тій високій цілі сповнюючи цілу низку більших та менших завдань на ріжних ділянках життя. Всеобіймаюча, мов пожар світовий горіюча воля спасти й відновити людське суспільство — се Католицька Акція. Чи маємо, ми молоді християне, ми католицькі юнаки, сповнити своє особливе завдання в сій Католицькій Акції? Так є! Се завдання перед нами між молодю нашої парохії.

—0—

НОВИНКИ

Інваліди, котрі не побирають допомоги, бо не зареєструвалися в час, могти-муть зареєструватися до кінця 1930 р. Справа та вже рішена в соймі.

Електрика буде заведена в 142 меньших містах Польщі, в тім у 59 в Галичині й 19 на сході.

Великі тічні вовків появилися в деяких околицях наших Карпат. Вони поривають худобу таки з присілків. Народ не маючи зброї, не може боронитися. Заряджено сблави, в котрих возьме участь навіть військо.

Сильні землетрясення відбулися майже рівночасно в Китаю і на Алясці. Особливо в Китаю багато жертв в людях.

В Сопоті коло Ґданська німецький священик о. Шульц заборонив у костелі співати польські побожні пісні, арґументуючи тим, що хоч зміст тих пісень побожний, то їх мельодії кабаретові, отже до церкви не надаються. Поляки віднеслися зі скаргою на нього до епископа.

В Софії (в Болгарії) перестала по 7 літах виходити ґазета російських еміґрантів „Русь". В останнім, прощальнім числі взиває розсипаних по Болгарії рос. еміґрантів, щоб не забували рідного письменства на чужині.

Спомини цісаря Вільгельма II. появилися під заголовком „Мої Предки". В них є дуже острі напади на Австрію й Габсбурґів. Критика оцінює ті спомини прихильно як культурний документ.

Дерева з Польщі вивезли в листопаді: 67.000 тон сирого і 134.000 тон тертиць, отже більше ніж звичайно в тім місяци.

Закон про акційні спілки, котрий увійшов в життя 1. січня с. р., стоїть на засаді мельдунковій з виїмком тих підприємств, котрі мають характер публичної ужиточности. Ті вимагають концесії мін. промислу й торговлі. Тут належать: фабрики і продажа зброї, зеліза, міді, цинку, олова й деяких (бітумічних) мінералів, експльоатація лісів, електрики, водопроводів, різні, елевейторів, летничих засобів і плавби, зелізниць, телефонів, трамваїв, механічних пекарень, копалень, магазинів товщу й калу і т. д. На Шлеську обовязуватиме той закон допервa з хвилею, коли на нього згодиться тамошний автономічний сойм.

Нова мода. Англійські жінки зачали носити капелюхи й ковніри з волосся своїх улюблених песиків, звичайно в їх природній красці.

Мода в музиці. Німецька преса оповіщує: В Німеччині є до 300 фірм, що виробляють пяніна. В р. 1913 продали вони коло 60.000 пянін. А в р. 1928 (статистика є щойно за перших 7 місяців) всего коло 20.000 і то 3/4 того на рати. Упадок сильний, бо мода уживання радія і грамофонів випирає пяніна.

Літературну нагороду виплачувану що два роки визначило місто Вильно за праці звязані з культурою земель В. Кн. Литовського.

Новий винахід. Професор фізики Карло Пшібрам у Відні перефарбовує кришталі і всякого рода дороге каміння на ріжні кольори. Вживає в тій ціли радія, тепла і натиску.

Жінка Аман-Уллага Сурая повила сина. Се її восьма дитина.

—0—

Посмертні згадки

† **о. Ксенофонт Роздольський** помер в Канаді, у вівторок 8. І. (другий день свят). Смерть о. Роздольського заскочила несподівано, бо того самого дня відправив ще співану Сл. Божу і виголосив проповідь. Пок. о. Роздольський заледви перед пару днями обняв парохію Покрови ПДМ. в Вінніпеґу. Перше Богослуження правив у тій церкві 6. січня в неділю перед Різдвом. На Різдво виглядав здоров і всі свої функції справляв — таксамо і на Собор Пр. Діви (на другий день Свят), — а пополудни умер навіть без свідка, бо в хаті не було нікого. Перед вечірнею застали його на кріслі неживого. — Похорони відбулися 12. січня при участи шістьох наших священиків і кількох латинських.

Петро Рута.

† **Помер Іван Кос,** доктор прав і медицини, адвокат в Комарні, в 71 році життя. Покійний подібно як брати визначався великими здібностями і правим характером.

ОГОЛОШЕННЯ

НОВООТВОРЕНИЙ МАҐАЗИН ПОСТЕЛІ Р. ДЖАЛА, Львів, ул. Хорущина 5, перед кіном „Апольльо" поручає: ковдри 18 зол., матераци 30 зол., перерібки ковдер 6 зол., матераців 8 зол. 384 4—5

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша б бл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приниаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 43—50

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи

ПФАУ, Львів, **РИНОК 19.**

386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 6-50

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 3 лютого 1929 Ч. 3 (211)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. від неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8, II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. долар. — Ціна числа 25 сот.
Конто II. III.: Краків 405.867.

В польськім соймі щораз бурливіще

„Хвіля“ доносить: В часі буджетової дебати пос. ІПС. Жулавский остро критикував уряд і адміністрацію та підчеркував, що нац. меньшости не мають рівноправности. Він заявив, що боротьба уряду з соймом стає боротьбою з народом. „Але нарід, котрий не дав себе закувати чужим наїздникам, не дасть себе скувати і своїм наїздникам“. На те зауважив між. Станкевич, що останні слова не відносяться хіба до уряду. Коли пос. Заремба сказав: „Відносяться до одинки!“ — крикнув пос. Полякевич: „То лайдацтво!“ В комісії адм. пос. Смуліковский назвав посла Праґера „каналією...“ Такі зневаги стають знаряддям політ. боротьби, а в кулюарах ширять чутки, що прихильні урядови партії нарочно протягнули дебату в буджет. комісії 41 днів, щоби сойм не мав змоги залагодити буджету в конст. часі.

*

Реформа календаря на Балкані

„Берлінер Таґеблят“ доносить: Важна справа реформи календаря рішиться незабаром в Югославії й Румунії. З огляду на те, що в тих краях святкують не тільки свята православні, але й католицькі, магомеданські та жидівські, — то в році є там майже більше свят, ніж робучих днів, що сильно обтяжує суспільну господарку. Православні церкви згадалих країв не опираються засадничо західному (григоріянському) календареви, тільки підчеркують, що хотіліб покинути юліянський календар разом з православними в инших державах. Одначе під напором правительств загально рахуються з тим, що новий календар буде введений в життя 1. жовтня 1929 р., хоч у Бесарабії й на Буковині можливі з того приводу розрухи.

*

885 міліонів торговельного дефіциту

Головний Уряд Статистичний в Польщі оповіщує, що дефіцит торговельного біляпсу в Польщі за 1928 рік виносить 885 міліонів зл. В тім році вивезено з Польщі 20.4 міл. тон вартости 2.5 міліярда зл., а привезено 5.1 міліярдів тон вартости 3.3 міліярда зл. З того слідує, що вальоризація цла не тільки що не уздоровила біляпсу, але ще наразила Польщу на великі клопоти у відносинах з иньшими державами, особливо з Німеччиною, Чехією й Австрією.

Ґенеральний страйк

З Катовиць доносять: Представники польських копальняних робітників на Шлеську оповіщують, що 11. лютого с. р. зачнеться там ґенеральний страйк у копальнях, бо посідачі відмовили жадання підвишки платні. З металівцями, зелізничниками, трамваївцями й урядниками на Шлеську ведуться перегопори, щоб вони підперли домагання копальняних робітників.

Вибори на Україні

З Харкова доносять: Центральний статистичний уряд оповістив перші висліди виборів до сільських рад. Фреквенція ніде не перейшла 55 процент управнених до голосування. Вибрано ледви 10 процент комуністів, а 35 прц. вибраних належить до середняків. Супроти таких виспідів вибори в багатьох округах уневажнено а то длятого, бо там проявився протирадянський террор. Нпр. в окрузі Артемівськім в часі засідання виборчої комісії вбігло до кімнати 5 узброєних людей, убили на місци голову та 2 членів комісії й утекли. Віднайти їх не вдалося.

Командір міліції в Москві застрілився

Аґ. Сх. доносить: В Москві поповнив самовбивство командір міліції Соловйов. Він відкрив якусь підозрілу аферу приятелів Сталіна, Розенгавза і Преображенського, але ізза їх тяглівів був обжалований за „клевету“ і засуджений на три роки тюрми. В хвилі коли йому оповіщено вирок — поповнив самоубийство.

Була теократія, тепер є сатанократія

В Парижі відбулася цікава дискусія визначних Росіян про Росію. З. Н. Гіппіюс говорив: Росія не знає иншої форми опріч монархічної (теперішна деспотія не є ніякою „республикою“). І ніякої форми монархії опріч теократії Росія також не знала. Большевики не доказали неправди за тою формою правління, а навпаки: увігнали тільки в глиб її ідею переслідуванням церкви й наложенням мученицького вінця на голову останного царя. В душі народа не погасла мрія про теократію святої Руси з єдиною головою, всевладним помазанником Божим. На те відповів І. Бунаков: В Росії була теократія, а тепер є сатанократія. Але сатани не треба собі представляти „в первобытном видѣ“. Він тепер у циліндрі і фраку, а хвіст старанно сховав. Сила большевицького сатани не в чрезвичайці а в отровленю душ. Подивіться на молодіж і на її погляди на любов, красу і штуку, а побачите, що душа тої молоді затровна большевизмом. Треба з большевицького полону виводити душі молоді в імя ідеалу свободи. — С. Маслов твердив, що по большевизмі настане диктатура, а потому або верне монархія або прийде республика в Росії.

—o—

ВІДРОДЖЕННЯ МОСКВОФІЛЬСТВА

Що як що — а пізнання москвофільства й відповідне відношення до нього повинно у нас належати до політичної азбуки *).

Одно з найбільше характеристичних явищ нашого національного життя останніх літ — то очевидний підем старого москвофільства. Пишемо виразно „старого“, себто передвоєнного, тому що у нас є ще нове москвофільство під формою „радянофілства“, у якому гуртуються не тільки деякі елементи з давніших москвофілів, а й богато, дуже богато Українців, здавалосьби, чистої крови. Сій породі Галичан — радянофілам — присвятив недавно в „Ділі“ окрему статтю І. Кедрин, пояснюючи їхню національно-політичну психольоґію галицьким партикуляризмом, чи навіть сепаратизмом. Редакція „Діла“ даючи місце таким поглядам, зазначила, що „не вповні погоджується“ з ними, одначе на жаль спинилася на самім сім голословнім застереженню. А шкода, бо тема дійсно незвичайно важна і варта не тільки пильнішої уваги і дискусії, а то й основної студії. Рамки нашого часопису за вузонькі, шоб у нім можна піддати основній аналізі проблему нашого москвофільства, та достаточно просторі, шоб не промовчувати сього першорядного питання нашого національного життя, а причинятися до його всебічного пізнання, зрозуміння, ну, і розвязки. Починаючи сьогодні розмову на сю тему, полишаємо на боці ту новомосквофільську („радянофільську“) течію, що нею займався І. Кедрин. Полишаємо не тому, шоб його діяґноза була вірна, ні, вона найфальшивіша у світі, одначе думаємо, що перед правильною оцінкою нового, чи пак найновішого москвофільства необхідно поперед усього розуміти й оцінити як слід старе москвофільство, що як останні часи наглядно показують, не тільки не вимерло, а показується на диво життево жилавим.

Поміж москвофільством радянофільської масти і москвофільством старого типу, якого заступниками були Зубрицькі, Головацькі, Петрушевичі, Устіяновичі, Шараневичі і т. ин., є велика, сутня р і ж н и ц я. Перше було і є звичайною політичною орієнтацією, тактичним опортунізмом, помальованим тільки зверха на „ідеольоґічно“, натомість друге — очевидний плід світогляду, в якому опортуністична орієнтація грає тільки підрядну ролю. Радянофіл має або сподівається з своєї орієнтації якихось практичних користей і кождої хвили може її замінити другою, якщо його рахунки не справдяться; тимчасом москвофіл старого типу не має такої волі рухів, ані виглядів на якісь практичні користи. Ще перед війною було ясно, що з усіх платформ громадянського життя в Галичині найменшу карієру (все одно: особисту чи політичну), можна було зробити на москвофільстві; а сьогодні — на се треба богато ідеалізму, шоб жити минулими споминами й майбутніми надіями, а не мати нічого сьогодні. Вірити в єдність руського народу, й го культури й державности, в часах, коли в Москві навіть назва „Росія“ заборонена —

*) Гл. першу статтю серії „З політичної азбуки“ п. з. „Льояльність і боротьба“ в 1—2 ч. „Нової Зорі“ с. р. на ст. 11.

Що Ти зробив, Брате, що Ти зробила, Сестро, для своєї преси?

на се їй Богу, треба немалої моральної сили.

Звідки беруть її, ту моральну силу, сучасні епіґони москвофільства? О, наша преса має свій зданна вироблений погляд на се питання. Москвофіли, по сьому погляду, то „ренеґати“, що себе запродали раніще за російські рублі, тепер за польські золоті. Правду кажучи, хто як хто, а Українці повинні-б бути осторожні з такими дефініціями — вони, що стілько начиталися і не досі начитуються, що вони самі продукт, то польської, то австрійської, то пруської інтриґи, при помочі відповідної валюти... За гроші можна остаточно мати сю або ту політичну орієнтацію одиниць, та хиба трудно грішми творити національні почування в цілих ґенераціях, як се є саме зі старим москвофільством. Політичні чинники можуть тільки використовувати якісь існуючі вже національні почування, а не витворювати їх штучно. А втім, як погано свідчило-б про вартість нашої національно-політичної ідеї, якби з нашої племінної маси можна за гроші ліпити до вподоби ріжні національні типи*)! На щастя, наше національне тіло не є таке примітивно неформне, тому існування й очевидна живучість старої москвофільської ідеї мусять бути пояснені инакше, ніж се звичайно робиться.

Як уже зазначено, загально принята у нас дефініція москвофільства така, що се мовляв хороблива (патольоґічна) проява на основним українськім орґанізмі — т. ск. чужий штучний наріст, що галапасуючи, спиняє його природний розвиток. Така метрика москвофільства цілком фальшива. Не запускаючися в далекі історично-політичні й національно-культурні міркування, мусимо ствердити, що москвофільство нашого народу (не тільки в Галичині, а на всім українськім просторі) не є пізнішим явищем від ідеї української самостійности, тільки навпаки — старшим. Коли-ж так, то твердження про москвофільського „рака“ цілком безосновне: москвофільство, як почування загально-руської єдности, є старою і природною формою, чи радше фазою національного розвитку українсько-руського племени, яка згодом уступила місця новій фазі — відокремлення від загально-руської спільноти і національно-політичної та культурної самостійности. Москвофільство подібне отже до тої породи старих батьків, що зжившися з иншою обставиною і з иншим світоглядом, приміром сільським, не розуміють своїх міських дітей і внуків — в данім разі Українців нового типу. Тому-то, як безумно булоб, колиб ті діти і внуки вирікалися своїх заскорузлих у старих поняттях, батьків і дідів, так само й новочасний Українець, розуміючи справу, не стане називати сучасних епіґонів національної старосвіччини зрадниками-ренеґатами, тільки подбає про їх переконання і приєднання для свойого ідеалу. Коли ми сього досі не зробили, то сьому можуть бути дві причини: 1) або ми, не розуміючи гаразд справи, занедбали сповняти своє завдання й асимілювати наші власні національні пережитки; 2) або наша національна ідея нездібна до такої асиміляції навіть своїх власних елєментів.

Доволі висловити сі дві альтернативи, щоб відкинути останню і всю вину приписати виключно нашим власним занедбанням. Так є, ми самі винні, що не вміли чи не хотіли приєднати останків нашого історичного світогляду, що його навпаки відштовхували від себе доти поки в останніх часах не заопікувався ними хтось инший — проти нас. Вправді тут може клясично виразно справдитися на тім „кімсь иньшім“ приповідка: „Kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada“, але покищо наші власні занедбання на нас мстяться.

*) Розуміється, нашим ствердженням, що москвофільство було рухом з ідейним підкладом, зовсім не заперечуємо факту, що кола, стоячі близько урядових кругів російського царату вспіли були свого часу затроїти деяких провідників москвофілів гадючими фондами. Сюди належить історія з „П. икарпатською Русю“ і все те, що знайдено в захопленім большевиками архіві Дудикевича (в Ростові над Доном), про що вже була згадка в пресі. Ті факти ще ждуть свого освітлення. Та не забувати й того, що величезна більшість москвофілів старої дати ніколи не мала нічого спільного з російськими рублями й навіть не припускала про затроєння ними свого руху, котрий уважала ідейним.

На злободневні ілюзії

(Стаття з кругів Духовенства.)

I.

Як довго перед нами стоїть факт, що російський уряд з 1875 р. скасував у себе св. Унію і так безпощадно її скасував, що для католицької віри з нашим обрядом на цілій своїй широкій землі не полишив ні одної церковці, ні одного пастиря, так довго безсильними і пустословними ілюзіями остануть всякі хочби й як штудерно сконструовані аргументації з тенденцією вмовити в людей, що Холмщане могли спасти свою кат. віру, не лишаючись свого обряду, *іншим якимсь способом*, а *не тим*, що пішли до кат. церкви з лат. обрядом. Длятого приклонники такої тенденції навіть не пробують придумати, який-би то міг бути той инший спосіб, бо знають, що його не придумають, так само, як не придумали його і Холмщане.

II.

Шукають отже „лекшої дороги“. Кажуть, „у подібних відносинах, в яких жили Холмщани, нині доводиться жити нашим людям, що просто гинуть з голоду, *бо де прийдуть за посадою, дістають відповідь: змінити обряд*“.[1]) Та чи такий вихід-exitus бігством можна ставити за взір моральної максими?!

Мають своє значіння в аргументаціях також і порівнання, подібности, анальоґії. Як що їх відповідно добереться, служать до ліпшого пояснення і лекшого зрозуміння предмету. Та на сім і кінчиться вся їх вартість. Доказової сили самі з себе не мають вони ніякої. Длятого в річевих дискусіях збувається їх, як кажеться, одним махненням руки, *або як каже теольоґ*, одним словом: „transeat“, і шукається річевого доказу. Тим більше, коли анальоґія підібрана так не до річи, що всякий відразу бачить її невмістність. Холмські переслідування за віру, вязниці, Сибір, конфіската маєтків, кровавi нагайки, розстріли — це малиб бути відносини подібні до тих, в яких доводиться жити нині тим, що шукають посади та дістають відповідь: Змінити обряд? А що, як поза цею анальоґією шукаєш бодай одного якогось річевого доказу на се, що Холмщани таки не гаразд вчинили спасаючи віру і душу бігством від схизми з пожертвуванням обряду, а такого доказу, крім наведеної анальоґії ніякого не знаходиш? Остається тобі, як хочеш вдоволитися — ілюзією.

III.

Це вже справді болюче, що наші браття, з Холмщини дочекалися нині аж такої „апольоґії“ і таких вінців на свої могили, що їхній мартирольоґії вкладається в душу мотив: „Холмщак *змінив обряд*... **щоб спокійно жити, спасався бігством**“. Та ще більше болюче читати кінцеві висновки з таких іллюзійних передпосилок: „Тому його геройство (Холмщака) не є ідеальне, бо не є bonum ex tota causa, а тому й не може становити взору для моральної максими“ (Гл. „Нива“, як вище).

[1]) Порівн. „Нива“ ч. 12. з 1928 „*На злободневні квестії*“.

Значить так: „Холмське геройство“ щойно тоді булоб „ідеальне“, коли-б було „bonum ex tota causa“, а таким воно булоб, коли-б Холмщане спасаючи віру, зберігли її були у своїм обряді. Коли-ж цего не зробили, воно не є „bonum ex tota causa“, не є ідеальне, і тому не може становити взору для моральної максими.

Ілюзія! Нічого в ній нема спільного з наукою христ. моралі. Основним постулятом кождого закону в христ. моралі є, щоб закон був для чоловіка фізично і морально **можливий.** Ні Бог, ні церква ніколи і нікого не обовязує до цего, що неможливе. Тим менше не ставить „за взір для моральної максими“ цего, що неможливе. А вжеж абсолютною неможливістю було для Холмщан зберігти кат. віру у своїм обряді. Отже ілюзією і абсурдом є таке „ідеальне геройство“, яке хотілобся декому причепити „в обовязок“ Холмщанам. По скасуванню Унії, як вже сказано, на Холмщині оставали тільки отсі дві можливости: або перейти на православє, зглядно полишитися в нім, або прилучитися до кат. церкви в лат. обряді. А рішитися на вибір кат. віри для віруючих Холмщан — це не була річ ані „довільна“, ані така, яку можна було на літа відкладати. Це річ для вічного спасення душі безумовно конечна і безумовно обовязуюча. Лишалося їм отже тільки те одно вибрати, що в данім положенню було з одної сторони безумовно конечне і безусловно в душі обовязуюче, а з другої сторони одиноко можливе, то є, повернути до кат. церкви, хоч і в лат. обряді.

Сего повороту нігде ми не називали „ідеальне геройство“, якого примір і доказ дали Холмщани иншими своїми ділами в часах крівавого переслідування. Всеж таки є він сповненням важного і тяжкого християнського обовязку, ділом не з мотивів, щоб спокійно жити, але з висших мотивів віри і спасення душі і длятого ділом, якому нічого не бракує, щоб його вважати і звати „bonum ex tota causa“.

IV.

Ось і відповідь на кінцеві ілюзії. Хто вибирав схизму, вибирав зло, а хто вибирав кат. віру, хоч і в лат. обряді, не маючи абсолютно ніякої можности оставати католиком в нашім обряді, вибирав добре. І вибирав в данім положенню одиноке добре, бо одиноке конечне і одиноке можливе. Вибирав отже дійсно „bonum ex tota causa“. Defectus, який тут підрозуміється у наших ілюзіоністів, що Холмщане не зберігли кат. віри зі своїм обрядом, є тільки наслідком злочинного скасування в Росії св. Унії і спадає виключно на тих, що до цего скасування прикладали руки, а не паде ніяк ані на кат. церкву, ані на лат. обряд, ні на тих, що його приняли. „Bonum“ отже, яке в данім положенню з Божого провидіння оставало до вибору, і яке Холмщане вибрали, було і обєктивно і субєктивно „bonum“ і під оглядом моральної максими „bonum ex tota causa“. Ставити тут якусь для моралі максиму — це ілюзія й абсурд.

V

І це також ілюзія ділити Холмщаків на **одиниці** (і їх остаточно taliter qualiter розрішати від вини і кари: „спасали свою душу, як могли і як уміли“[2]) і на **збірний акт** Холмщаків. Раз длятого, що на Холмщині при повороті до кат. церкви в дійсности не було ніякого збірного акту. Стежила за цим пильно жандармерія. Повертали до кат. церкви скрізь одиницями, з яких однак по якімсь часі виросло знане поважне число конвертитів. Розрішаючи отже по черзі одиниці, доходимо по часі до цего, що все число буде розрішене. — Відтак, що навіть, якби хто хотів на якімсь

збірнім акті опиратися, то що з того йому вийде? Яке заключення витягне? Таке, що „збірний акт представляється як ущербленія нашої церкви“.[3]) — А чиж не є ущербленням нашої церкви перехід на лат. обряд кождісінької також одиниці? Певно що є. Або таке, що „тому він нас і обходить“.[4]) А чи не обходить се нас длятого, що се зробить одиниця? Певно, що обходить. Або таке, що „се прикра для нас страта“.[5]) — А чи не є прикра страта також перехід кождої одиниці? Певно що є.

А про ідеально моральний exitus через бігство, радимо прочитати про бігство Г. Ісуса в Єгипет або про бігство апостолів в часі єрусалимського переслідування, або сотки інших прикладів, яких повно в історії св. Церкви.

Так то ілюзія не те саме, що правда.

П.

[3]) Порівн. „Нива“ loco cit. 2. — [3]) Тамже. — [4]) Тамже. — [5]) Тамже.

—o—

Упадок Ленінградської Академії Наук

Дня 12. січня ц. р. відбулися вибори нових дійсних членів славної колись Академії Наук у Петербурзі. Для вибору дійсного члена треба по статуту більшости двох третих голосів. По наказу чрезвичайки вже передтим „перейшли“ в Академію такі ґрафомани як Бухарін, Покровскій, Рязанов, котрих ученими не уважає ніхто, навіть самі большевики. А тепер чрезвичайка зажадала від Академії, щоб „вибрано“ в її дійсні члени трьох нових аґітаторів: Деборіна, бо він буцімто „вчений“ в „діялектическом метеріялизме“, якогось Фриче, бо він по думці чрезвичайки „історик літератур“ і то „европейских народов“ і якогось Лукіна, при котрім навіть не подано, від чого він „спеціяльно вчений“. Хоч члени Академії Наук порядно застрашені, але таки двох третин голосів не дали. тим „ученим“. Тоді чрезвичайка просто наказала приняти тих трьох аґітаторів і кінець. Упавша Академія Наук покорилася і дотичний акт підписали без вибору: Олденбурґ, Карпінскій, Курилов, Ферсман, Крачковский, Марр, Курнаков, Платонов, Комаров і Йоффе (брат б. дипльомата).

—o—

ПРАВОСЛАВІЄ ЧИ КАТОЛИЦИЗМ

Збірна заява з кругів Духовенства.

В чч. 202—203. „Діла“ появилася обширна стаття, якої автор захоплений українізацією богослуження в православній церкві під Польщею, пропагує у нас в Сх. Галичині православіє, видячи в ім великі користи для української національности. Руководячися національними мотивами автор навіть поставив вище національність як віроісповідання.

Не могучи погодитися з таким становищем ані автора ані часопису „Діла“, що дало місце повисшій статті на своїх сторінках, уважаємо своїм обовязком заявити наш рішучий протест против пропаґування ідеї православія у нас як чинника руйнуючого, виміреного проти нашої греко-кат. Церкви й українського народа.

Не входячи в догматичні ріжниці між вірою обох церков, вказуємо лише на вислід діяльности церкви католицької і православної. Що церква католицька під оглядом реліґійного життя, морального впливу, науки, дисципліни та культурно виховної діяльности має без порівнання більші заслуги від церкви православної, не улягає сумніви: свідчить о тім історія і наглядний досвід з порівнання культур католицького Заходу і православного Сходу.

А прецінь певним і трівким чинником розвитку народу є реліґійно - моральний підклад,

Церква православна не мала ніколи тої моральної сили, бо там реліґія зведена до обрядовости, а зовсім занедбаний дух віри. Найкрасшою ілюстрацією до сего служить бувша Російська православна церква. Скоро нестало царату, який був її опорою — розпалася і церква, поділившися на многі відламки. В своїй безсильности признала навіть большевизм за законний — той большевизм, що є неґацією всякої реліґії! Зовсім інакше ставить ся католицька церква в Мексику до масонсько-большевицьких переслідувань, де християни на чолі з духовенством, переняті духом живої віри і чесноти, доходять до геройських подвигів мучеництва. А всякі заострення зі сторони гонителів викликають зріст духово-реліґійного життя серед свідомого населення.

Церква православна по всі часи, навіть тоді, коли є пануючою в державі, представляє тяжкий вид пониження і полоненія, а православний священик, се передовсім „уряджник стану цивільного“.

Се було в колишній Росії, се бачимо власними очима тепер в Польщі.

А мимо того в деяких колах між українцями знаходить православіє приклонників, яким передовсім імпонує в православній церкві українізація Богослуження.

Вони захоплюються зверхньою формою, а не входять в її мотиви.

А вона є нічим иншим, як тільки середником до лекшого й успішнійшого розбиття нашої Церкви. Подібно як „українізація“ Радянської України, має на цілі поширення комунізму під плащиком національної примани, так тут цілею українізації є внесення розламу в наш народ, одноцільно згуртований в греко-кат. Церкві. Хіба ясним є, що не для нашого добра видумали українізацію церкви наші противники, як про се донесли часописи.

Так дуже бажана українізація нашого богослуження не тільки не причинилабся до піднесення національного духа нашої церкви, але радше внеслави великий заколот, бо звідки знаємо, що в нас не булоб таксамо як на Волині, що одні принялиб її, а другі ні. По друге — не зовнішна форма, чи обрядові зміни або додатки рішають про суттєву вартість Церкви, але дух Церкви. — Чому залежить противникови на поширенню у нас православія?

Наша греко-кат. Церква се одинока твердиня, якої ще не відобрано нам, лише завдяки її приналежности до вселенської Церкви.

Розсадити сю твердиню мають ріжні секти і православіє, насаджуване та підтримуване ворожими нам чинниками.

Отже приняття, хотяйби по українськи закрашеного православія, у нас булоб лише виконанням pium desiderium наших противників т. є. розвалом нашої Церкви і дальшою цілю їх бажань, — розвалом нашого народа.

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 3. II 1929 94

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Задумалася й відповіла:

— А колиб я не мала, то що треба робити, щоб їх знайти і придержати при собі?

— Ти розумно запитала, о Хуррем! Але ніяка людина не знаходить таких людей, бо їх знаходить і присилає для доброго діла тільки Всемогучий Аллаг. І вони по волі Його так стягнуться до доброго володаря, як стягаються опилки заліза до магнету, який недавно показував тобі штукар венецький.

— А якже пізнати їх?

— Пізнати їх можна тільки по довшім часі по їх робучости і правости. Сі дві прикмети се як двоє очей людини. Одна без другої може також істнувати. І навіть може приносити хосен. Але помічник влади без одної з тих прикмет се каліка.

— А якже задержати таких людей при собі?

— Мій покійний батько Селім, — нехай Аллаг буде милостивий душі його, — так учив мене, о Хуррем, а мав він досвід великий: Перша прикмета володаря — ніколи не закпити собі з вірного слуги! А що дуже довго треба ждати, заки переконаєшся, хто тобі вірний, отож ніколи не кпи собі з нікого, що стоїть при тобі. Лучше убити ніж закпити. Бо глум се отруя, що затроює серце обидвох. Отроєні люде ні працювати ні правити не можуть.

— Я ще ніколи не закпила собі зі слуг своїх.

— Знаю, о Хуррем, бо уважно придивляюся тобі, відколи ти перший раз піднесла на мене несмілі очі свої. І тому власне кажу тобі, що ти будеш тепер правдивим командантом Стамбулу і без наказу мого.

— Я маю тільки оден гріх на душі: я казала убити без переслухання Великого Везира Агмеда-башу.

Слези виступили їй з очей.

— Так, о Хуррем. Се гріх проти волі Всевідучого Аллага. І найгірший злочинець має право, говорити свобідно перед смертю. І колиб ти, о Хуррем, побачила бунт Стамбулу проти себе і бунт всіх городів моїх ізза домагання смерти останного бідака в державі, а не уступила перед тим домаганням, заки переконаєшся про вину, і мусіла втікати, і колиб я знайшов тебе опущену в пустині, по утраті цілої держави, — я сказавби тобі: „Ти була добрим командантом Стамбулу“! Бо володар, о Хуррем, тільки заступає святу волю Аллага і справедливість Його по силам своїм. І тому такий високий престол Володаря. І тому так далеко сягає рука його. Але та рука вяне без справедливости.

Тут Сулейман Величавий глибоко вдивився в сині очі Ель Хуррем і доповів отсі слова: „Аллагу Акбар“ (Бог Всемогучий)! Господь Всемогучий царствує над усіми землями й водами, над зьвіздами й воздухами. І без волі Його не вирасте й не впаде ні червак, ні людина, ні пташина з гнізда. Він тяжко карає за все, що зробить людина проти святої волі Його, котра так коріниться в совісти людини, як коріниться дерево в землі, як коріниться державна Влада в послусі народа. А діл Господніх ніколи не зрозуміє людина. А хто думавби, що розуміє їх, той бувби подібний до сліпої людини, котра обмацавши хвіст мого коня, говорилаб иньшим, що знає його красу, расу і ріст.

Так говорив до жінки найбільший султан Османів.

А попри звільна їдучий повіз як води плили густі лави піхоти мослемів. Вона з молитвою на устах переходила попри осклену карету Сулеймана Справедливого. І монотонно як дощі осінні звеніли на шляху незлічимі кроки її.

Молода султанка Ель Хуррем аж похилилася під вагою слів свого мужа. Відчувала, що все, все було в них таке правдиве, як золото. І вона все до чиста готова була ціле життя сповняти, — з виїмком одного, одного-однісенького... Перед очима стояв їй первородний синок її мужа від иньшої жінки, що заступав її власному синови шлях до престола султанів.

Тому небезпека не в минимій латинізації через уведення деяких інновацій і практик, які є тільки засобами ожив-лення релігійного культу та спопуляризування і уприступлення широким масам участи в богослуженню, але рішучо в православію, яке є політичним містком до польонізації. Як в часах по Берестейській Унії вся укр. шляхотська молодь перейшла на латинство в тім числі і два сини найзавзятійшого противника унії Кн. К. Островського, так і нині повторилабся історія, колиб удався плян розбиття нашої Церкви, це задушевне бажання „Слова Польского" в його вступній статті „Розпад Церкві".

Sapienti sat!

Відносно закиду занедбання клиром національного освідомлення, учиненого автором статті, заявляємо, що той закид кривдячий і неосновний і тому рішучо проти него протестуємо. Сей болючий удар буде для нас осторогою в дальшій нашій народній праці, якої не відрікаємося, і уліпшенням, щоби при всякій акції національній передовсім мати на оці забезпечення впливу Церкви і релігії, а не завірювати — як се дотепер було — без розбору всякими патріотичними кличам світських діячів.

о. Денис Нестайко, декан Бучацький; о. Андрій Стрільчик, декан Городенський; о. Володимир Богачевський, декан Гусятинський; о. Петро Янкевич, декан Бзупільський; о. Юліян Свістель, декан Заліщицький; о. Олександер Русин, декан Коломийський; о. Д-р Лев Скобельський, декан Косівський; о. Йосиф Малицький, за декана Кудринецького; о. Августин Арсенич, за декана Пістинського; о. Іван Вальницький, декан Скальський; о. Апольон Сімович, декан Снятинський; о. Роман Ріпецький, декан Станиславівський; о. Климентий Кульчицький, дек. Тисьменицький; о. Ярослав Майковський, декан Товмацький; о. Антоний Расевич, м. декан Устецький; о. Лев Воробкевич, декан Чортківський.

—o—

„Звання дійсного правника вимагає сталевого хребта, щоб ні обіцянки, ні матеріяльні користи, ні приязнь, ні упередження не зробили тебе оборонцем несправедливости."

Йордан на большевицькій границі.

(Допис зі Скали над Збручем).

Вже перед пятою рано скалецькі міщани зачали сходитися на Повечерє Велике. — Ранок прекрасний. По сильних морозах і заметілях заповілася днина, як у Бога випрошена — сонячна і нестудена,

Сонячні проміння вже освітили гарну місцеву церкву, коли Служба Божа, при співучасти вишколеного хору під проводом Вп. п. М. Скороди, місцевого старшого учителя, добігала до кінця. З ударом девятої години на вежі із цвинтарних брам зачали висуватися маси ріжного віку місцевих селян, уставлякчися під проводом впорядчиків до походу на Йорданське Водосвяття на Збруч. Попереду хрест, а за ним малі шкільні діти, згуртовані під блакитним прапором. То Марійська дружина. За ними церковні брацтва старші і молодші зі своїми хрестами, серединою Брацтво Серця Христового зі своєю хоругвою, а за процесією — величезна маса народа посувалася повільно головною вулицею через місто в напрямі кордону — на Збруч. Підчас походу, котрий тревав більш години, церковний хор під проводом згаданого Українця-учителя співав Йорданські пісні та хоральним ладом коляди. Як лиш процесія висунулася поза крайні загороди — то стала видна і для двох закордонних поблизьких сіл. Можна було бачити, як там цілі гуртки і старих і молодих городами та доріжками зачали збігати в діл, до Збруча, щоб узріти Торжество Водосвяття, та послухати церковних йорданських пісень, а може ще більше коляд, котрих мельодія летіла далеко за Збруч та мабуть доходила аж до соломяних стріх Волохів і Гукова. Заки наші з процесією прийшли над ріку та уставились в півкруг побіч імпонуючо із леду вирізаного й на леді високо уставленого Хреста, „тамтобіцькі" вже скорійше позбігалися й уставилися на великім просторі, на прибережних горбах — а значна скількість сміліших зачала сходити аж на саму ріку.

Тимчасом пригранична сторожа большевицька і кінна і піша, видко по приказам, від самої ріки зачала відганяти своїх совітських „горожан". А коли ті не дуже спішилися, оден із больш. пограничників дав потрійний вистріл в гору, алярмуючи поблизьку заставу. По недовгім часі на поміч під проводом старшини-офіцира прибуло ще кількох кінних больш. пограничників. Видно, що старшині большевицькому стало піяково на вид на нашім боці так величавого Торжества Водосвяття, бо нетільки що своїм людям не ставив перепон прислухуватися і приглядатися церковному святу, але зіскочивши з коня (дав його своєму жовнірови) і сам, правда, з накритою головою, прийшов аж на середину ріки — став напроти Хреста та до кінця вислухав Торжественного Йорданського Водосвячення— разом з великою скількістю своїх тамтобіцьких. На „Спаси Господи" як одні так і другі збігали на лід та пили й умивалися освяченою вже водою. — (Правлячі больш. круги всіма силами, як знаємо, стараються православних тамтобіцьких українців від віри і Бога відтягнути, одначе людність з нараженням з року на рік спішить на ріку, щоб бодай здалека бути учасниками Божого культу.)

Торжество ще не скінчилося, бо треба було процесію відпровадити до церкви, а вже по місцевого о. пароха приїхала підвода з сусідного села, рівнож пограничного, Бережанки. Село те перший раз, від коли воно памятає, мало мати у себе Йорданське Торжество. Те село належало до парохії Іванків, а при кінци минулого року душпастирство в тім селі перейшло до Скали.

День перед Йорданом — в саму заметіль, рівнож на ріці Збручи поставлено гарний хрест величезний із леду, а дівчата прибрали його та прикрасили ріжнокольоровим папером і сосниною.

По співаній Службі Божій ціле село, буквально ціле село, вийшло з процесією на Збруч, а пора була пізна. Днина зійшла вже з полудня, небо зачало захмарюватися — а здовж, руслом ріки зачало снігом в очи мести. Всі, навіть старики, вистояли на леді до кінця Водосвяття. І тут можна було запримітити тамтобіцьких. У їхньому селі (також зветься Бережанка), чути було як десь грала музика та неслися співи танцюючих — а мимо того на горбах видно було значні ґрупи тамош-

---

Зітхнула і запитала:

— А яка друга прикмета володаря по думці твого розумного батька, нехай Аллаг буде милостивий душі його!

— Друга прикмета володаря, о Хуррем, — так учив мене мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його, — така: — Не вір нікому без підстави! А раз повіривши, вивисши його. А раз вивисивши, не бери назад вивисшення того, поки суд иньших справедливих людей не скаже, що та людина стала недостойна твого вивисшення. Бо слово твоє, раз випущене, подібне до полку, який ти пустив уже до бою. Той полк уже не твій: він у руках Аллага, що рішає в бою.

Сулейман Величавий надумувався і додав по хвилі:

— Коли інакше робити-меш, внесеш замішання там, де повинен бути лад і спокій. І в тім замішанню сама станеш подібна до фуркала на вежі, з котрого так весело сміються малі діти, а котрим вітер крутить, з котрого боку повіє.

— Розумно тебе вчив твій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його! А яка третя прикмета доброго володаря?

— А третя прикмета доброго володаря, — так учив мене мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його, — есть увага, щоби слуги не були ніколи без роботи: бо лінь се мати злочинів. Але ще більше треба уважати, щоби слуги твої не були перетяжені завеликою працею. Бо така праця скорше або пізнійше доводить до отупіння. А лекше есть мудрому і справедливому володареви дати собі раду навіть тоді, коли він оточений розумними злодіями, ніж коли він оточений чесними туманами, хоч дуже зле і одно і друге. І ще вчив мене мій покійний батько Селім, — нехай Аллаг буде милостивий душі його, — щоб не дати тої праці Великому Везирови, котру може зробити везир, ні головному судді тої, котру може зробити звичайний суддя. Ні не посилати аги яничарів туди, де досить післати звичайного дверника. Ні не поручати одної роботи кільком, бо тоді ніхто за працю не може одвічати. Ні не вірити кравцеви, що він уміє добре підкувати коня, а ковалеви, що знає міст покласти. І все казав, що ранок мудрійший від вечера. Тому перед вирішенням важнійшої справи радив переспати кілька ночей під ряд, — нехай він спокійно спить у гробниці своїй!

Султан пригадав собі щось і додав:

— І ще казав мені мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його: Шануй стан духовний! Але не вір, не вір, не вір тим, котрі других накликають до жертв, а самі нічого не жертвують на ніщо! Се напевно злодії й обманці, хочби мали на собі одяги хабітів і дервішів і хочби по три рази були у святім місті Мецці, при гробі Пророка. Не будь, о сину, дурнійший від дикого звіряти, котре обминає дерева і корчі, які не дають доброго овочу в жертві зі себе, лиш отруйні ягоди. Се насінники непослуху, бунту й упадку. Так учив мене мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його!

— Я дуже буду памятати науки покійного батька твого, нехай Аллаг буде милостивий душі його! Але я ще більше памяталаб науку т в о ю! Скажи мені, чи люде добрі чи злі?

Поважно відповів Сулейман Величавий:

— О, серце серця мого! Я ще не маю такого досвіду, який мав мій покійний батько Селім, нехай Аллаг буде милостивий душі його! Але мені здається, що люде не добрі і не злі. Вони такі, якими їх роблять їх начальники у кождий час і в кождій країні. Тому за все відповідають верхи, хоч розуміється, є в кождім народі люде, з яких і найлучші верхи нічого путнього не зроблять. Є й цілі народи, що вродилися карликами, хоч нераз бувають числом великі. Коли давнодавно втікали предки мої з глибини Азії перед найбільшим завойовником її, вони по дорозі зустрічали такі народи-карлики, великі тілом і числом, бурливі й бунтівничі, але маленькі духом. Бо велич духа людей і народів мірить Аллаг покорою їх і готовістю жертви для Влади своєї. І ніяка людська праця не дасть непокірним народам сили, поки не покоряться. Але на загал добрий приклад верхів робить чуда у народів. Народ все дивиться на свої верхи. Чи ти, знаєш, о Хуррем, кілько добра в семях правовірних мослемів зробила ти двома добрими вчинками?

(Дальше буде).

них селян, котрим тілько значнійша віддаль, та величезні сегорічні сніжні заспи на тамтобічних лугах, не позволили близше зійти до ріки.

Як усі зійшлися й усі вийшли на Водосвяття на ріку, так майже всі з процесією вернули до своєї церковці. Радість народа з Торжества була така велика, що висказатися не дасть, бо то чувство релігійне простолюдина. Щоб його зрозуміти, та пізнати, треба з народом жити та в першій мірі в нім треба уродитись. Висказом радости — вдоволення — були слова та спосіб прощання з теперішним своїм душпастирем, парохом Скали, по виході із церкви, коли він сідав до чекаючої підводи при брамі церковного цвинтаря. І. Д.

Священик і челядник

Один наш священик, який в 1915 і 1916 роках перебував на еміграції в Долішній Австрії, розказував таке: „Майже два роки прожив я з родиною та одним світським інтеліґентом з Галичини на еміґрації недалеко Лінцу. Кождого дня бігав один з нас до міста за ґазетою й новинками. Очевидно купували ми ґазети, які подавали якнайбільше відомостий з боєвої лінії та з окупованої части Галичини не зважаючи зовсім на напрямок, що його даний часопис заступав. До таких належала незвичайно поширена, ліберально-жидівська „Neue freie Presse" й її читали ми найчастіше.

Будучи раз у місті заходжу до бюра дневників, купую примірник „Neue frei Presse" й читаю таки по дорозі вийшовши за поріг. За мною виходить якийсь молодий чоловік рівнож з ґазетою в руці, але иншою. Приступає до мене й питає по німецьки:

„Отче, якже ви, католицький священик, не стидаєтесь купувати жидівську ґазету? Самі на себе ніж гострите. Цеж злочин!“

З початку не знав я, що відповісти. Кажу, що я з Галичини, хочу знати якнайбільше новин з фронту, що не розбираюсь у тому, котра ґазета тут добра. Але він не богато слухаючи, кинув різко: „Хибаж у вас, в Галичині, инакша віра? Чому не купуєте „Reichspost" і віддалився швидко.

Мені стало соромно, як ніколи. Світський чоловік звертає увагу на таку річ— це перший раз в життю таке мені притрафилося.

Пішов я поволи до своїх, роздумуючи по дорозі над тим, що сталося, а слова „це злочин!“ довго шуміли мені в ухах. Ґазету кинув я геть від себе а в хаті сказав, що вже розібрали й я не міг її дістати. Про пригоду довгий час нікому не згадував. З того часу, коли на мене випала черга купувати ґазету, купував я „Reichspost".

Відтак бачив я ще кілька разів того чоловіка на вулиці, як кудись швидко бігав. Чи пізнавав він мене, не знаю, але я добре його затямив. Нераз збирала мене охота розвідати, хто він, що за один, та я стидався стрінутись з ним на віч.

Аж раз літом заходжу до фризіера при головній улиці. Перший раз зайшов я туди. Малий хлопчина, помічник, просить сідати, каже, що сейчас прийде челядник. Хвилину ще стою, розглядаюся, аж тут розхиляється параван, виходить мужчина в білім фартусі й кланяється ввічливо: „Grüss' Gott Hochwürden! Bitte, nehmen Sie Platz!“

Мені аж кров сплинула в пяти. Це він, той сам, що закинув мені злочин. Челядник фризіерський...

Цілої пів години сидів я мовчки. Хвилі минали ліниво, тревали невиносимо довго. На запити відповідав я як лиш можна коротко, виминаючо. Врешті встав і розплатився. По дорозі ставив я заєдно питання: чи пізнав він мене?

Сумнів і непевність остали нерішені до нині. З того часу лишилося мені одно: я ніколи дотепер не видав ніже сотика на ворожу ґазету.

Цікаво, що сказавби цей фризіерський челядник, колиб побачив нашого священика, як він ревно заходиться коло засновування читальні, де обожають відступників як Наумовича, плекають духа зрадництва, або колиб дізнався, що наш католицький священик передплачує ворожі св. Церкві часописи? І що сказавби цему челядникови наш священик на оправдання власного злочину? („Перем. Епарх. Відомости“, ч. 1. 1929).

—o—

В справі Доброї Преси

Перемиські Епархіяльні Відомости“ за січень принесли на вступі розпорядок у справі місяця Доброї Преси, в котрім є м. и. слідуючі зарядження:

В останню неділю місяця січня б. р. при кінци співаної Служби Божої по отпусті належить відмовити спільно з вірними з коліноприклоненням три рази „Отче Наш“ і три рази „Богородице Діво“ на інтенцію розвитку католицької преси.

В часі Служби Божої тойж неділі виголосити проповіди про значіння і потребу католицької преси та про обовязок католиків поширати добру пресу.

В часі Служби Божої урядити збірку на цілі католицької преси а зібрані гроші вислати відтак до Епи. Консисторії.

До кінця лютого б. р. предложать Всч. ОО. Душпастирі точний звіт з переведеної на місцях акції та перешлють зібрані складки до Епи. Консисторії.

—o—

ДОПИСИ

РАВА РУСЬКА. (Пресове свято). Старанням місцевої Марійської Дружини ґімназійної молоді відбулося у нас 27 січня, свято католицької преси й доброї книжки. Перебіг його був слідуючий. Протягом кількох попередних неділ виголошено в церкві кілька проповідий на теми доброї й злої преси й оповіщено неділю, 27 січня, як день пресового свята. В неділю рано розвішено друк. афіші й додаткові заклики в справі пренумерати католицьких ґазет закупна доброї книжки. В церкві, в притворі уладжено скромну виставку книжок і ґазет, добираючи найкращі видання „Доброї Книжки“, Видавництва оо. Василіян, М. Тов. Молоді, діточі видання „Світ Дитини“, експонати Богословії й книжочки Укр. Хр. Орґ. й деякі видання „Herdera“. Було виставлених приблизно 100 книжок. Осібне місце в виставці займали наші кат. ґазети і наукові орґани. На другому маленькому столичку лежали до перегляду кілька катальоґів „Доброї Книжки“, й „М. Т. М.“ оказові числа „Правди“, „Місіонаря“, „Н. Приятеля“, брошурки „Нове Апостольство“ й кількасот летючок.

Весь час, це є від год. 8—1 в пол. дижурували при виставці меткі члени нашої дружини, на бажання роздавали летючки, ґазети і давали ріжні виясненя. Дві короткі проповіди на обох Сл. Божих доповнили це скромне наше свято.

Годиться піднести, що успіх моральний був незвичайний. Бачилося, як міщане, селяне з поблизьких сіл і інтеліґенція допоминалися оказових чисел, зверталися за інформаціями, уважно читали афіші, заклики, оглядали з насолодою книжки й самі від себе складали маленькі датки. Тут бачилося, що ми ростемо, що душа народу помимо заливу злої преси, в обличчу свойого тихого і щирого приятеля доброї преси, опамятується і рефлектується. Л.

—o—

Огляд часописів

НОВИЙ ЧАС приніс у 615 ч. дискусійну статтю п. Ю. Шкрумеляка, в котрій при слушнім підчеркненню ваги вродженого таланту є й такі запити і твердження:

„Скажіть мені, будь ласка, в кім розчитувались перші письменники і другі мистці Греції, на яких будується мистецтво й до нині?“

„Історія каже, що справжні мистці здебільша мали осоружну нехіть до читання книжок так чужих як і своїх.“

Річ уже давно відома й доказана; що перед тими „першими“ письменниками й „другими“ мистцями, на яких будується мистецтво й до нині — були цілі ряди поколінь усяких мистців і навіть культур. Напр. на берегах і островах Еґейського Моря істнували перед Гомером великі культури. Подібно у старім Єгипті молодші твори мистецтва се мініятури в порівнанню зі старшими, Значить те, що до нас дійшло як основа будування, не дійшло до нас з овочами трудів своїх попередників, по котрих остали тільки сліди. Рівно певна річ, що ніяка історія ніде не каже, немовби справжні мистці мали здебільша осоружну (!) нехіть до читання книжок. Правда виглядає якраз навпаки: буквально кожда історія літератури й мистецтва каже, що справжні мистці вкладали подиву гідну масу праці в опанування вислідів труду своїх попередників, а свої твори любили так, що переробляли їх навіть по 50 разів. До рідких виїмків належать мистці, котрі „сипали з рукава“ свої твори. А й про тих неможливо ствердити, як інтензивно працювали вони в умі, заки взялися до „сипання з рукава“, бо без попередної і то дуже інтензивної праці сиплеться тільки пуста січка, а більше нічо, — як се на жаль часто діється у нашім письменстві.

—o—

Чи не дивогляд „Діла“...

„Діло“ оповіщує в 20. ч. таку новинку: Йорданська пригода в Косові. Пишуть нам: Небувала пригода трапилась у Косові підчас Йорданського водосвяття на Черемоші. Два львівські злодії Кош і Бітковський довідались, що косівці мають цінний золотий хрест, уживаний при свяченні води на Йордан. Щоби його дістати, вони обдумали такий шалений плян. Бітковський скрився перед свяченням в ополонці, під ледом і там ждав, що хрест пірне в воду. Вирвавши з рук священика хрест, пустився плисти попід лід до другої приготованої ополонки, де ждав Кош. Переляканий священик почувши, що його сіпнули і побачивши, що хрест щез, відскочив з острахом узад. Люди гляділи збентежені. Зацікавлені Луговики почали рубати лід і шукати за хрестом. Як вони здивувались, коли найшли трупа з хрестом у затиснених устах. Бітковський заціпенів від студені і не доплив до ополонки, задушившись. Кош у нетерплячці, нічого не знаючи, сам пустився у ріку на допомогу товаришеві, але попав у руки Луговиків, які втішились ним не менше як трупом Бітковського. Цікаво, як пояснили би собі люди таємне зникнення хреста, якби злодій був утік незамітно? Як не як, а треба признати, що сучасні злодії працюють важко на свій хліб! — По перечитанню тої оригінальної новинки, котра мабуть через помилку не попала в рубрику „Дивогляди“, можна запитати дотичного співробітника „Діла“, що помістив ту новинку: І якже міг Бітковський мов риба ждати під ледом серед тріскучого морозу, заки хрест пірне?...

—o—

„Проклони се ніщо инъше тільки докази слабости волі.“

„Добрий гумор робить нас розумнійшими ніж журба.“ (Лесінг).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Ізидор Шараневич

В століття уродин визначного історика й діяча Галицької Землі.

В лютім с. р. минає рівно 100 літ, як прийшов на світ Ізидор Шараневич — перший галицький учений археольоґ, заслужений історик Галицької Землі (зокрема Церкви і духовенства) та визначний культурний і громадянський діяч української Галичини 2-ої пол. XIX. ст.

Народився Ізидор Шараневич дня 16. лютого 1829 р. в селі Церковна коло Болехова, де його батько Іван був священиком. До ґімназії ходив у Бережанах. Відтак на фільософію у Львові, на теольоґію у Відні (Barbareum) й Львові, а потім на фільософію у Львові. Тут і зложив іспит на учителя ґімназії з історії й ґеоґрафії. По зложенню іспиту вчив у ґімназії в Перемишлі, а потому в академичній ґімназії у Львові.

В 1864 р. зложив докторат з фільософії. В 1871 р. габілітувався на львівськім (ще німецькім) університеті на доцента краєвої історії — „історії території Галицької й князівства Володимирського". Після переходу в 1872 р. зі Львова до Ґрацу професора австрійської історії Реслєра, Шараневич став на його місце заступником професора, а в 1873 р. звичайним професором австрійської історії на львівськім університеті. Сю катедру займав аж до 1900 р., коли, дійшовши 70 літ, перейшов у стан спочинку. Викладав по польськи, бо саме тоді наступила польонізація львівського університету. Тільки в початках побіч польських мав часом спеціяльні виклади галицької історії й по українськи. Був 2 рази деканом, але ректорату не діждався, хоч довго належав до найстарших професорів університету.

Ізидор Шараневич був на університеті професором австрійської історії. Але як історик студіював майже виключно минуле Галичини. І від 1860 по 1901 р., коли розпрощався з сим світом, зпід його пера вийшов цілий ряд більших і менших праць з сього поля, в мовах українській, німецькій і польській, що виробили йому марку поважного ученого.

Найвизначнійші його праці такі:

1. Исторія Галицко-Володимирской Руси вôдъ найдавнѣйшихъ временъ до року 1453 (вид. 1863), — довго одинокий і цінний підручник історії краю; 2. Die Hypations-Chronik als Quellenbeitrag zur österreichischen Geschichte (1872), одна з найліпших моноґрафій до старої історії Галичини; 3. Rys wewnętrznych stosunków Galicyi Wschodniej w drugiej połowie XV. w. (1869) опертий головно на невиданих актових матеріялах.

Зокрема слід відмітити ряд праць Шараневича з історії Церкви й духовенства XVI.—XVIII. вв. Отже: 4. Sprawy kościelne na Rusi za Kazimierza W. (1863); 5. Rzut oka na beneficya kościoła ruskiego za czasów Rzeczypospolitej Polskiej pod względem historyi, a przedewszystkiem o stosunku świeckiego duchowieństwa ruskiego w Galicyi do ziemi (1875); 6. Patryarchat wschodni wobec kościoła ruskiego i Rzeczypospolitej Polskiej (1879); 7. Церковная унія на Руси и вліяніе ей на змѣну общественного положенія мірского руского духовенства (1896) і по польськи 8. Kościelna unia na Rusi i wpływ jej na zmianę społecznego stanowiska świeckiego duchowieństwa ruskiego (1899), 9. Іосифъ Шумлянскій, рускій епископъ львовскій отъ 1667 до 1708 г. (1896); 10. Митрополитъ Аѳанасій-Антоній Шептицкій (1900); 11. Зъ галицко-русской общественной исторіи. Древніи церкви и монастыри, фундаціи и фундаторы тыхъ-же и древніи фамиліи священическіи (1891).

Окремий ряд праць посвятив Шараневич львівській Ставропігії, що її сеніором він був від 1882 р. аж до смерти. Отже: 12. Ставропигиjская церковь Успенія въ Львовѣ (1888); 13. Первыи члены Ставропигиjского Братства и ихъ дѣятельность отъ г. 1586—1609 (1892); 14. Н. Крассовскій старѣйшина Ставропигиjского Братства, 1692—7 (1895); 15. Ю. Еліашевичъ сеньоръ Ставропигиjского Братства, 1722—1735 (1895); 16. Папара, одинъ изъ членовъ Ставропигиjского Братства въ 1730—1751 г. (1895); 17. Важнѣйшіи тестаментарныи легаты Ставропигиjского Братства во Львовѣ й ин,

Не менш, як Ставропігією, цікавився Шараневич також старим Львовом взагали. Доказом сього зацікавлення є такі його статті про минуле Львова: 18. Стародавный Львовъ отъ р. 1250—1350 (1860); 19. Где стоялъ первѣстный Львовъ; 20. Высокій замокъ во Львовѣ; 21, Которая зъ горъ была горою Льва; 22. Братства при церквахъ города Львова въ XVI. и XVII. ст.

З инших праць Шараневича слід згадати ще: 23. Rządy Władysława Opolskiego na Rusi (1864); 24. Старинныи пути русско-угорскіи черезъ Карпаты и русско-польскіи черезъ Санъ и Вислу (1869); 25, Kritische Blicke in die Geschichte der Karpathenvölker im Alterthume und im Mittelalter (1871, габілітаційна праця); 26. O latopisach i kronikach ruskich i rusko-litewskich XV. i XVI. w. (1882); 27. Изслѣдованія на поли отечественной географіи и исторіи; 28. Географическо-историческіи статіи; 29. Памятники галицко-руской старины въ изображеніяхъ; 30. O źródłach służących do głębszego poznania dziejów kraju ojczystego; 31. Zaczątki Słowiańskie u stoków Karpat; 32. Згадка про Плѣснеско; 33. Князь Юрій Белзскій; 34. О первыхъ князяхъ Острожскихъ; 35. Ormianie na Rusi; 36. Ostgalizien im Jahre 1450—1500; 37. О угорскихъ Русинахъ й ин.

Отсі праці Із. Шараневича високо оцінила сучасна своя і чужа наукова критика. В признанню непересічних наукових заслуг І. Шараневича вже в 1872 р. новозаснована Академія Наук у Кракові іменувала його своїм дійсним членом, а в 1884 р. Університет св. Володимира у Київі з приводу 50-ліття свого заснування — почесним доктором руської історії. В 1877 р. іменовано його консерватором памяток старовини на Східну Галичину.

Ставши консерватором, Шараневич взявся дуже енергічно до археольоґії. В 1882 р. почав розкопки на території старого Галича і вів їх через ряд літ. У висліді появився новий ряд праць передовсім про Галич. Отже: 38. Trzy opisy historyczne staroksiążęcego grodu Halicza w roku 1860, 1880 і 1882 — дуже цінна праця про старий Галич; 39. Археологическіи предметы открытыи на мѣстѣ старокняжого города Галича; 40. На котрôмъ мѣстци стоявъ городъ Галичъ; 41. Plan robót w celu odszukania starodawnych budowli lub innych pomników w Załukwi, w Haliczu i na Kryłosie; 42. O rezultatach poszukiwań archeologicznych w okolicy Halicza w roku 1884 i 1885; 43. Извѣстіе о результатахъ изслѣдовательныхъ роскопокъ въ рубежахъ древлекняжеского города Галича предпринятыхъ въ гг. 1886—1887; 44. Die Franciskanerkirche in Halicz; 45. Старорускій княжій городъ Галичъ. Крім того, ще: 46. Cmentarzyska przedhistoryczne we wsiach Czechach i Wysocku, w powiecie Brodzkim (1898) і 47. Das grosse prähistorische Gräberfeld in Czechy, Brodyer Bezirk, in Galizien (1901).

Археольоґічні розкопки Шараневича в Галичі у висліді викликали в Галичині живе зацікавлення археольоґією. Свідоцтвом того зацікавлення була перша археольоґічна вистава у Львові (в салях політехніки) і зїзд археольоґів у 1885 р., до чого почин дали ґр. Войтіх Дідушицький та проф. Із. Шараневич.

В 1888 р. Шараневич разом з о. А. Петрушевичом, устроїв великим заходом виставу наших памяток в Ставропігії у Львові, що викликала в цілім науковім світі незвичайне зацікавлення. Він сам виготовив її опис: 48. Каталогъ археологическо-библіографическои выставки Ставропигиjского Института въ Львовѣ а також 49. Отчетъ изъ Археологическо-библіографической выставки въ Ставропигиjскомъ Институтѣ. открытой 28 сент. (10 окт.) 1888 г., закрытой 16 (28) февр. 1889 г. и опись фотографически снятыхъ предметовъ изъ той же выставки. Вистава ся дала почин спеціяльному музеєви старовини при Ставропігії (1889 р.) — першому українському археольоґічному музеєви в Галичині, яким Шараневич дуже піклувався до самої смерти.

Та інтереси Із. Шараневича не обмежалися тільки науковими й культурними справами. Він брав участь також в ширшім громадянськім житю.

Вже вище був відмічений його довголітний провід у львівській Ставропігії. Крім того в 90-тих рр. він був радним міста Львова. Як радний на засіданню Ради міста Львова дня 25. мая 1893 р. поставив внесення такого змісту: Коло гори Високого Замку є у Львові гора т. зв. Піскова, що давнійше називалася горою Льва. Гору ту власники вже від кількох літ розкопують і коли так дальше піде, то гору розкопають. Отже він вносить, щоби Рада міста поручила магістратови розпочати правні кроки проти власників гори, щоб вони перестали розкопувати гору та щоб місто постаралося згадану гору викупити на свою власність. Внесення своє Ш. мотивував тим, що Піскова Гора має історичне значіння з огляду на її назву „Гора Льва" та з огляду на те, що від давних літ усі види м. Львова представляють Високий Замок з тою горою та що про неї є згадка в старих літописах. — Тут слід зазначити, що гора Льва не викуплена містом і до нині та що приватні власники розкопують її по сьогоднішний день...

Іще слід окремо згадати участь Ш. в ріжних справах звязаних з Церквою і духовенством.

Як відомо в 1880-их роках відбулася реформа ЧСВВ. Перевести реформу доручив Рим оо. Єзуїтам. Доручення се оо. Єзуїти вже давно виконали — з очевидною нині користю для ЧСВВ. Та в 1880-их рр. згадане доручення дуже схвилювало наше громадянство, яке на вічу у Львові рішуче запротестувало проти впровадження оо. Єзуїтів до Добромиля та рішило сей протест передати окремою депутацією найвищим чинникам держави. В склад отсеї депутації, побіч о. д-ра Ом. Огоновського, Вл. Федоровича та М. Димета віче вибрало також проф. Із. Шараневича. І він поїхав у 1885 з депутацією до Відня та виголосив на авдієнції сміливу мову до цісаря. Крім того написав і видав під псевдонімом І. Івановича спеціяльну брошуру в німецькій мові п. з: Ueber die historische Bedeutung des Basilianer-Ordens in Galizien.

Отсей виступ Ш. проти заряджень Апост. Столиці не був одначе наслідком якоїсь його антипатії до Риму. Навпаки. До Риму і католицизму він ставився з симпатіями. Свідчить про се його активна участь у ріжних суто католицьких маніфестаціях. Так коли з нагоди 50-ліття епископства папи Льва XIII. устроєно у Львові 19. лютого 1893 р. в салі „Народного Дому" святочний вечір, то ве-

кір сей почався промовою Із. Шараневича, „восхвалившого як писав тоді москвофільський „Галичанинъ" — вліяніе Рима на Европу и заслуги папи Льва XIII. для уніятской церкви". Так на католицькім вічу у Львові, що в дбулося дня 8. липня 1896 р., Ш. мав відчит про стан нашої Церкви і духовенства перед і по приняттю Унії, в якім ствердив поліпшення згаданого стану по приняттю Унії.

Зокрема слід згадати, про участь Із. Ш. на галицькім церковнім Синоді, що його скликав був у 1891 р. митр. Сильвестер Сембратович для переведення деяких потрібних реформ у нашій Церкві. На Синоді тім Ш., був представником львівської Ставропігії — і одиноким представником світського громадянства взагалі. Про наради Синоду духовні учасники його зобовязалися присягою додержати абсолютної тайни. Шараневич оповідав, що він має докладні записки про хід нарад Синоду та що записки сі колись будуть опубліковані.

За заслуги коло Церкви Ш. був відзначений папським хрестом „Pro Ecclesia et Pontifice".

Помер дня 3. грудня 1901 у Львові.

І. К—й.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З приводу 50-ліття священства Св. Отця оповістив кардинал Каковський, архиеп. варшавський, пастирський лист. В нім подав життєпис Св. Отця й завізвав всі римо-кат. парохії й рел. інституції, щоб після своєї можности і круга діланя увіковічнили ювилей інституції звязані з його іменем. Лист виданий у Варшаві з датою 16. січня 1929.

Ювілей і преса. Кардинал Ля Фонтен, патріярх Венеції, звернувся до свого духовенства й вірних зі зазивом відсвяткувати золотий ювилей священства Св. Вітця в такий спосіб, який йому самому найбільше пожаданий. „Недавно підчеркнув Пій XI. вагу широкої співпраці вірних в ділі допомоги й дальшого поширення катол. преси, щоби вона зросла й скріпилась. Сповнім це бажання папи. Крім молитви за нього **хай кождий звертає пильну увагу на діло допомоги какатолицькій пресі".** Патріярх заповів ще окремий „день" преси.

„Ультіма Тулє" — знова перша. Знаємо вже з праці д-ра Назарука п. з. „Преса" про ту маленьку „країну леду"— Ісляндію, що зі своїми 102.000 мешканців має 60 пресових орґанів. Вона була порівнуючи перша на виставі преси в Кольонії. Тепер знова заговорили про неї: монс. Мойлєнберґ, апостольський префект Ісляндії, одержав від Центрального Комітету св. Року золоту медалю першої кляси. Ісляндія порівнюючи до числа свойого католицького населення вислала найбільший континґент паломників до Риму підчас св. Року.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

РОЛЮ АВСТРО-УГОРЩИНИ малаб на будуче після плянів польських маґнатів відограти Польсько-Угорщина. Ті дві держави малиб бути злучені персональною унією. Так пише в „Берлінер Таґеблят-і" його кореспондент з Варшави Й. Дубровіч, підчеркуючи, що уважає той плян нездійснимим. Той союз мавби по упадку большевиків перетворитися в „Злучені Держави Східної Европи", до котрих приступилиб іще Литва, Латвія, Білорусь і Україна. Покищо одначе можна запримітити „дуалізм" у відношенню до большевиків: польська публична опінія з одної сторони ненавидить большевизм, а з другої сторони боїться, що кожде иньше правительство, яке настане на сході по упадку большевиків, буде небезпечнійше для Польщі, бо зажалає зміни границь.

КОРОЛЬ ІТАЛІЇ підписав декрет, котрим дату нових виборів до парляменту устійнено на день 24. марта с. р., а скликання обох його палат на 20. квітня.

КОРОЛЬ ЮҐОСЛАВІЇ приняв на авдієнції католицьких епископів у справі конкордату з Апост. Столицею.

ЛИТВА розіслала великий меморіял до урядів всіх держав, з котрими удержує дипл. взаємини. В тім меморіялі каже: Правдою є, що Литва ухиляється від дипл. взаємин з Польщею, але причина того по польській стороні, а саме в тім, що Польща нарушила договір заключений 7. X. 1920 в Сувалках і ґен. Желіговський обсадив Вильно. Як довго той стан треватиме, так довго Литва не відновить взаємин з Польщею. Сей меморіял розісланий з приводу ситуації, витвореної нотою Літвінова й відповідю Польщі.

—o—

† О. ПЕТРО ЯРОШЕВИЧ

парох Звертова, Перем. Епархії, наділений крилошан. відзнаками, член Укр. Христ. Організації від 15. XII. 1925 р. і пр.

неструджений робітник на церковній і народній ниві, визначний проповідник-місіонар

упокоївся в Бозі дня 22. XII. 1928 р.

в 54-ім році життя і в 28-ім р. священства.

Вічна Йому Память!

† Д-р **Мирослав Здерковський,** адвокат в Перемишлянах, б. суддя й визначний діяч, помер на удар серця в 54 році життя.

НОВИНКИ

Студінь і сніжні завії в цілій Европі. Навіть на Рівієрі, в Каннах і Ніцці впали сніги, а в Туреччині такі заверюхи-снігові, що комунікація на суші і на морю утруднена.

Вдова по Радічу в журналістиці. На місце застановленого орґану хорватської хлопської партії „Народні Вал" появився новий дневник „Слободні Глас". Підписує його вдова по убитім провіднику Хорватів, Марія Радіч. Орган заповідає оповіщування розхоплених вже писань покійного Радіча.

Бібліотеки по магістратах і гром. урядах взагалі мають мати наукові праці про самоуправу. Такий розпорядок видало мін. внутр. праць.

Реєстрацію охоронних знаків на товарах переводиться вже рівночасно в 21 державах за зголошенням знаку в одній з них. Переводить реєстрацію централя в Берні за малою оплатою. Америка, Анґлія, Швеція й Норвеґія застерегли собі опріч тої міжнародної реєстрації ще й окрему, у себе.

Жиди-католики. У Вильні ряд жидів перейшов на католицизм. Вони основують товариство жидів-католиків, у котрім наука релиґії буде відбуватися в жарґоні.

Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" в Перемишлі відбудуться по думці §§ 23 і 26 статута в суботу, **дня 9. лютого 1929. р.** в год. 5. пополудні в салі читальні „Просвіти" в Перемишлі, вул. Костюшка ч. 5. — Якщо в год. 5. попол. не буде на салі статутом вимаганого числа членів, то в год. 6. попол. відбудуться Заг. Збори в тій самій салі і з тим самим порядком при якомунебудь числі членів.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п.** 364 2147

Як довго можна видержати під водою? Численні досвіди з пливаками й нурками доказують, що здорова людина видержить під водою всего одну мінуту (60 секунд). До виїмків належать ті ловці перел, що видержують 1½ мінути, а до надзвичайно рідких виїмків ті, що видержують 3—4 мінути. Світовий рекорд видержливости під водою осягнув досі австралійський моряк, котрий видержав раз під водою 5 мінут і 17 секунд.

Невідому досі главу з Аріоста „Шаленого Орлянда" відкрив у Неаполю проф. Піермаріні.

Батько японської цісаревої, полковник Куніноші, помер в Токіо в 56 р. життя.

Відомий з солідности

МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських

І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)

поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і новійші реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 13-20

Країна, де найменше жінок — се Патаґонія. На днях появилися спомини з Патаґонії німця Оттона Шрайбера п. з. „В тіни Каляфати" (Брунненферляґ, Берлін). Він пише, що в Патаґонії припадає около 100 мущин на одну жінку й через те тільки богач може мати жінку. Жінки нічого там не роблять, тільки їдять товсту баранину, через що стають дуже отяжілі. Патаґонці оцінюють красу не після вигляду, тільки після ваги. Ізза великої студені й сильних вітрів жінки не люблять жити в тім краю.

Друкарська помилка. В ч. 7. „Н. Зорі" на ст. 1. в новинці „СССР. перед внутр. війною" має бути: „Заграничка пропаґанда большевизму **скрахувала"...** (а не: скасувана).

—o—

БІБЛІОҐРАФІЯ

БЮЛЕТЕНЬ ГЕТЬМАНСЬКОЇ УПРАВИ. (На правах рукопису). Січень, 1929 р. ч. I. Зміст: Вступ. Частина офіційна: Наказ Гетьманській Управі на час перебування на еміґрації, До питання про реорґанізацію, Посмертна згадка. Частина неофіційна: Н. Кочубей: Українська Державна Армія чи Військо Української Народньої Республіки. В. Залозецький: До характеристики класократичного методу орґанізації. Н. Кочубей: Що пишуть про гетьманський рух українські політики, З листування Гетьманської Управи, З минулого: Відносини з Доном, Від Гетьманської Управи.

„Бюлетень" є офіційним орґаном Гетьманської Управи. Виходить неперіодично і має служити ідеольоґічному та орґанізаційному обеднанню всіх тих, що вже прийняли або приймають ідеольоґію Трудової Монархії. (Ця ідеольоґія виложена в епохальній праці В. Липинського: „Листи до братів хліборобів"). Своїм поважним і цікавим змістом (ріжнородний і актуальний матеріял) відріжняється „Бюлетень" додатно навіть від найлучших українських журналів сього рода.

Іван Гладилович.

—o—

Допомоги Інвалідам

від греко-католицького духовенства

Пов. Рава Русь.: о. М. Бобровський, Угнів 3; о. Т. Зрада, зб. Щирець 4.50; о. Я. Мартинюк, Салаші 2.60.

Пов. Рогатин: о. М. Клодзінський, Путятинці 18; о. Дудрович, Яблонів 2; о. С. Городецький, зб. Липиця дол. 56.35; о. Л. Залужний, Заланів 5.

Пов. Рудки: о. С. Онишкевич, Купновичі 5; о. Я. Фіґар, Михалевичі 5; церк. Тов., Нове село 10.

Пов. Самбір: парох. Ваневичі 10; Монастир ОО. Василіян, Букова 3; о. М. Мазяр, зб. Дорожів 10; о. П. Сас Погорецький, Білина 5; о. В. Петрик, Бабин 14; о. Д. Бордун, Викоти 2; о. М. Волошин, зб. Мокряни 10.

Пов. Ст. Самбір: о. Е. Тимчишин, Білич 1.50; парох. Мшанець 4.50; о. Я. Пасічинський, Воля Кобл. 10.

Пов. Скалат: о. Р. Зарицький, Вікно 16; церк. коміт. Товсте 31.40; о. К. Мандичевський, Турівка 3; парох. Богданівка 33; Летяче 14.52.

Пов. Сколе: о. М. Притуляк, зб. Сколе 30; о. Ю. Галькевич, Рожанка 5; о. С. Зубрицький, Плавє 2; о. І. Юхнович, Тухля 5; о. П. Ґедз, Лукавиця вел. 8.

Пов. Снятин: о. М. Сулятицький, Заболотів 12.61; о. Я. Дутчак, Вовчківці 1; о. В. Новицький, Олешків 1; о. Григорчук, зб. Рожнів 18.19.

Пов. Сокаль: о. І. Логинський, Скоморохи 7.50; о. Т. Марко, Тяглів 2; о. М. Ріпецький, Ліски 5; о. Р. Осмак, зб. Тудорковичі 32.

Пов. Станиславів: о. І. Сас Погорецький, Станисл. 2.50; о. Я. Шарко, Езупіль 16.50; о. Р. Ріпецький, зб. Підлуже 10.30; о. Ю. Кочержук, Боднарів 5; о. В. Барановський, Темерівці 2; парох. Крехівці 19.32; пар. Радча 11.60; пар. Майдан 11.34; о. П. Михайлів, Угринів дол. 10.

Пов. Стрий: церква Завадів 8.50; о. А. Флюнт, Угерсько 2.50.

Пов. Сянік: о. М. Гентиш, зб. Загіре 25.

Пов. Теребовля: о. П. Карпинський, зб. Острівець 11.20; о. А. Чемеринський, Будзанів 6; о. А. Барицький, зб. в Будзанові і Ласківцях 30; о. Е. Цетельський, зб. Янів 16.50; церква Лошнів 10.

Пов. Тернопіль: парох. Буцнів 8.30; о. Й. Кравчук, зб. Бірки вел. 17.70; церква Мшанець 4.75; парох. Березовиця вел. 3; о. В. Глуховецький, Острів 14.

Пов. Товмач: о. Я. Майковський, Голосків 2; парох. Підпечари 36; о. С. Ступницький, Торговиця 5; о. Стрийський, Гостів 12.37 і зб. в церкві 36.50.

Пов. Турка: о. А. Трешневський, Красне 11; о. О. Тустанович, Комарники 10; о. Г. Мороз, Боримя 5; о. Л. Мисик, Головсько 5; церк. брацтво, Висоцько вижне 9.10.

Пов. Чортків: о. С. Чеховський, Біла 45.50; парох. Звиняч 40.

Пов. Яворів: о. В. Матковський, Краковець 5; о. М. Турчиновський, Млини 1.

Пов. Ярослав: о. А. Наконечний, Лежахів, зб. 14.51; о. М. Воробій, Майдан, зб. 8; о. М. Мрозовський, Заліська воля 1.

Лемківщина і зах. окраїни: о. С. Булик, Дубно, зб. 20; о. І. Жарський, Глудно 5; о. І. Титар, Ганчова 10; о. І. Качмар, Злоцьке 5; о. О. Солтикевич, Улюч 5; церква Бонарівка 19.40; церква Старе місто і Курилівка 29.50; парох. Шляхтова 5; о. О. Хархаліс, зб. Опарівка 20; о. Й. Хиляк, Лелюхів 3; о. Ю. Боберський, Яблоница 3; о. М. Бубняк, Ростова 5; о. З. Крупський, Кінське 2; о. В. Лах, Ліщини 2.

Разом 3.228.38 зол. на загальну квоту жертв 13.899.66 зол.

ОПОВІСТКА

Позір місто і повіт Львів. Перші установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ у Львові відбудуться у вівторок, дня 19-го лютого 1929 р. в год. 3-тій пополудні у Львові в салі бібліотеки „Просвіти“, Ринок ч. 10, II. поверх з таким дневним порядком:

1. Отворення Зборів відпоручником Головної Управи „Рідної Школи“ (§ 39. статута). 2. Реферат про завдання Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ у Львові. 3. Усталення числа членів Ради і їх заступників (§ 34. статута). 4. Вибір голови й членів Ради та їх заступників (§ 34. статута). 5. Внески, запити і евентуалія.

По думці § 39. статута мають права рішаючого голосу і активного права вибору делеґатя всіх Кружків „Рідної Школи“ на области міста і повіту Львова на кожних 25 членів даного Кружка один з тим, що Кружок без огляду на можливо низше число членів мусить мати найменше одного відпоручника, а кожних 12 членів нової 25-ки уважається за нову 25-ку. Один Кружок може мати найбільше 10 делеґатів. В ціли вибору делеґатів на Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ у Львові скличуть всі Кружки „Рідної Школи“ на области міста і повіту Львова Надзвичайні Загальні Збори по думці § 26. статута. Делеґати являються на Загальних Зборах Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ з писемними повновластями від свойого Кружка. Передача повновласти на иншу особу недопускаєма. Пасивне право вибору мають усі члени „Рідної Школи“ замешкалі у Львові і у львівському повіті (§ 39. статута). Коли в год. 3-тій пополудні не буде на салі статутом вимаганого числа делеґатів Кружків (бодай половини делеґатів приналежних Кружків), то в год. 4 пополудні відбудуться Перші Установчі Загальні Збори Повітового Союза Кружків „Рідної Школи“ у Львові в тій самій салі і з тим самим дневним порядком при якомунебудь числі членів (§ 39. статута).

Головна Управа
„Рідної Школи“.

ОГОЛОШЕННЯ

Др. Марія Криговська

спец. недуг носа, уший і горла

лічить:

341 **хиби вимови** 17—20

(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)

Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон

поручає найновіші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!

139 52-?

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Христ. Організації:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3·— зол.
Ч. 2.	Світила Сходу	3·— „
Ч. 3.	Спіритизм	2·— „
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0·80 „
Ч. 5.	Секти й сектанти	6·60 „
Ч. 6.	Петро, перший уніятський митрополит України-Руси	1·50 „
В. Липинський:	„Хам і Яфет“	—·90 „
Ч. 7	Греко-кат. Церква	0·95 „
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3·00 „

ШАПКИ КАПЕЛЮХИ

у великім виборі 322 10-12

по низьких цінах

Іван Віттман, :-: ЛЬВІВ, :-: Трибунальська 1.

Дяк іспитований, уміючий провадити нотний спів, пошукує від неділі Томиної посади. Услівя: Дяківка і винагородження після умови. Ласкаві згодошення слати на адресу: Шута Іван, дяк в Головчинцях, п. Тлусте. 388 1—1

Новоотворений магазин постелі р. джала, Львів, ул. Хорущина 5, перед кіном „Апольйо“ поручає: ковдри 18 зол., матераци 30 зол., перерібки ковдер 6 зол., матераців 8 зол. 384 5—5

МАҐАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ

та дамських суконь

ЦЕЦИЛІЯ ГАН

Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька“)

325 Полекші **в сплатах.** 20—20

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА

поручає фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка

Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,

377 Жадайте цінників. 4—12

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА

ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28

приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцелярські книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступнійших цінах. Робота солідна і точна. 342 16-?

В Централі ПАНЧІХ ПФАУ, Львів, Ринок 19.

найдешевше, бо вхід через сіни.

3866а 7—50

Парохіяльні бібліотеки на сплати

І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 166 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочисляємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — **Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 44—50

П. Т.

Маю честь поручити свою кравецьку фірму

Станислав Курц

у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов. в котрій проваджу окремий відділ для Всеч. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелєрини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.

З високим поважанням

Станислав Курц

кравець мужеський і спеціяліст для П. Т. Отців

326 20-20

Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. **Львів, четвер 7 лютого 1929** **Ч. 9 (212)**

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльонозича ч. 8, II. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. до зр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ: кр. ків. 405.867.

Бурі в польськім соймі кріпшають

Цікава річ, що хоч бурі в польськім соймі кріпшають, бльок співпраці з урядом, як доносить преса, не здобувся на основну зміну конституції. Ходять тільки поголоски, що війську й офіцирам в чинній службі має бути признане виборче право. Поза тим остане устрій парляментарний. Замітна річ, що кн. Сапіга, представник консерватистів, присвятив головну часть своєї промови справі нац. меньшостей і що навіть вшехполяки домагаються якогось залагодження тої справи. В якім напрямі малоб те залагодження відбуватися, вказує мабуть промова пос. Ярузельського, котрий говорив, що „від тепер не будемо в дефензиві, але переходимо до наступу". В часі його промови були бурливі сцени.

Міністер справедливости про значіння права

Німецький міністер справедливости Еріх Кох-Везер оповістив у пресі дуже характеристичні думки про значіння права. Він каже: Грозить небезпека, що економічне, соціяльно-політичне і технічне думання випре і задавить думання переняте почуттям права. До того причиняється скорий технічний поступ і упадок гуманістичної освіти. Тимчасом не господарка рішає про долю народів, тільки почуття права. Міністер перестерігає державні чинники перед надмірною дразливістю супроти критики, кажучи: Сегодня ніхто не може управляти публичної ниви, коли не дасть иньшим і глянути поза мур, який ту ниву оточує. Істнуюче може бути вдержане або знищене насильством, але розвинути його може тільки право. Потребуємо мужів, котрі вчас і без упереджень умілиб схопити й определити правні ідеї, але потребуємо й таких, котрі вмілиби критично подивитися на них, щоб не переборщувати у признаванню їх величі та значіння. —

Отсі думки характеристичні тим, що свідчать про свого рода відвернення в провідних кругах Німців від признавання першенства матеріяльним чинникам, на чім Німеччина так дуже полеклася в останній війні. А придалисяб ті думки для стравлення не тільки Німцям, але й деяким иньшим народам, котрі опинилися на соняшній площі життя і не застановляються поважно над тим, щоб виробляти правне почуття у себе й у других.

Небувала студінь в Европі

У великій части Европи занотовано давно небувалу студінь. І так в Німеччині навіть Мюнхен мав на днях — 17°, в Ґерліцу протягом одної ночі впала температура з — 10° на — 20°, в Кеніґсберґу — 24°, а на Шлеську дійшла навіть до — 28° зимна. Рівночасно було в Аахені (Аквісґрані) 1° тепла, а у Франції тепло доходило місцями до + 11° та падав дош. В цілій Галичині тріскучі морози, а на Вел. Україні і в Росії ще більші.

Червоний террор на Україні

Німецька преса доносить: В Харкові відкрито таємну друкарню, в котрій печатано відозви, що взивали до відірвання України від Росії. Масові арештування Українців, званих „шумскістами", не устають.

Рівночасно один з визначних чекістів Ляціс оповіщує в „Правді", що заможні селяне („кулаки") аґітують, щоби вибирати до совєтів тільки людей по важних досвідом і майном, бо вони вже зложили докази, що розуміються на господарстві. Ті арґументи уважає Ляціс небезпечними для совєтської держави й радить відповісти на те червоним террором, то є масовими убийствами селян.

Боротьба проти релігії

„Правда" орґан диктатора большевії Сталіна пише:

Зле роблять ті товариші комуністи, котрі думають, що не треба вести протирелігійної пропаґанди, бо релігія сама „вмре зі зміною економічних і суспільних відносин в масах". Релігія все ще найдущий ворог совєтів. В большевії є ще 250.000 священиків ріжних вір і 50 тисяч церков. Половина монастирів все ще живе, бо монахи й монахині уладились під фірмою „колхозів" (колєктивних хозяйств). Церква навіть здобуває нові позиції серед селянства й робітництва, що доказують великі суми, збирані між народом на релігійні ціли. „Правда" взиває отже всіх прихильників комунізму й урядові чинники до найострійшої боротьби проти релігії, бо інакше не можна перевести „соціялізації".

Світовий конґрес жінок

В червні с. р. відбудеться в Берліні світовий конґрес жінок. На порядку його нарад будуть точки про виборче рівноуправнення жіноцтва й управильнення відносин праці й заробітків для жінок, як також державно-правне становище жінок. Недавно відбулася підготовча конференція того зїзду в висшій палаті. На ній стверджено, що законна охорона працюючих жінок найгірше представляється в найкультурніщих краях Европи, як пр. в Анґлії, Швеції і Данії. Інтересний був виклад Аделі Шрайбер про історію жіночого руху. Прелеґентка доказувала, як протягом історії жінки нераз тратили здобуті вже права та взивала до орґанізації жінок в ім'я культури людства.

Що сказав міністер внутрішних справ

Міністер Складковский заявив у соймі, що істнує укр. військова орґанізація, котра черпає на свої видатки з богат ох жерел поза границями і дав до пізнання, що наступлять основні зміни.

—o—

МОРАЛЬНІ ЧИННИКИ

в демократичній проблємі

(Спеціяльна кореспонденція „Н. Зорі" з Риму).

(КРГ) Зменшення числа народжень пояснюють многі причинами суспільними, бо як арґументують, в Европі зменшення се видно лише в клясах заможніших, а в богатій Америці видимо його всюди, крім між новоприбувшими.

З сего зменшення числа народжень виходить небезпека для цілого народу, його упадок. Найновіще й оригінальне пояснення сеї дуже делікатної справи дає проф. Швер у „Шенере Цукунфт":

Його студія сеї справи в Америці подає такі висліди:

1. Розводи: Лише одна Японія має більше число розводів ніж Америка. Прямо сумно, бо подружжа сходять там на кпини. У двох третих розводу жадають жінки, а сім на вісім жінок не жадають аліментації, удержання від мужа. І тих розводів є у північній Америці 71 проц., а в полудневій 51 проц.

2. Число народжень стало зменшується спеціяльно між правдивими Американами.

3. Публична опінія здає собі справу з сеї сумної прояви і домагається, щоби ратувати родини і супружжа. Це роблять навіть найбільше „ліві".

Але легковірні Американці не попадають в розпуку, бо на зборах в Боффало 1927 р. набрали пересвідчення, що хоч їх родини хорі, то однак будуть жити.

4. Хоч американська суспільна наука (соціольоґія) стреміла все до індивідуалізму (кожний для себе), то тепер вже боронять інтересів загалу. Нарікається загально, що се зле, що на 48 стейтів Америки кожний має своє право подружне і родинне, а що більше, що всюди толкують ті права дуже елястично і за легко дають розводи. Жадають уніфікації сего важного права і щоб не позволяти розведеним, завязувати нові подружжа, а завязування подружжа взагалі строго контролювати, щоби спинити легкодушність, бо в однім стейті навіть 13-літні можуть побиратися!

Виглядає, що ті несмілі на разі виступи в обороні подруж йдуть і ведуть до релігійно-моральної практики в тих справах. Многі в Америці підносять, що Америка стоїть під оглядом релігійно-моральним значно гірше, чим багато держав Европи. Треба конечно забезпечити родини ліпшими правами.

Виводи й обсервації д-ра Швера показують, що з упадком родини йде природно зменшення народжень. Се відповідь всім тим, що хочуть комуністич. „вольної любови" і життя подружного, де можна розводитися і два рази на день, як у Совєтській Державі і на Вел. Україні. Така „свобода" недопускаєма у тих, що хочуть жити як нарід у будучности.

„Вільна любов" з розводами на взір Америки і СССР є певне средство до приспішення упадку свободи і до народовластя типу патріотів з „гуляйполя", бо спасення народів лежить лише у старій, мудрій основі святости моральних засад Євангелія і заповідей Церкви в справах завязування подружжа і життя родин.

Фактом є, що не суспільні причини є причиною розводів і зменшення числа народжень, а чистий акт волі: так зіпсуті, неморальні супруги хочуть і їх не обходить мораль та будучність народу.

Про взірець демаґоґії

Тепер найбільш демаґоґічний орґан в Галичині не „Гром. Голос" і навіть не большевицькі орґани, тільки „Укр. Голос" з Перемишля, котрий до того уважає себе „монархістичним". Не дивота, що в тім орґані залюбки продукується анархістична Чорна Рада. Очевидно зпід пера її члена походить мнима допись зі Станиславова, напечатана в 5. ч. „Укр. Голосу" с. р. В тій дописи Чорна Рада, закидає Преосвященному Хомишинови — — ні менше ні більше тільки те, що „добиває" й інтеліґенцію (священиків) і вірних селян а то в такий „хитрий" а ріжнородний спосіб: по 1) „задивився в камяниці" й будує вже другу — так якби се було ґріхом а не добрим ділом того Владики! По тім закиді видно, що його автори вже давно не були в Станиславові, бо інакше знали би, що Епископ нічого не будує, бо вже давно збудував. Опріч тих двох камяниць, які так болять Чорну Раду, збудував той нападаний Владика ще перед війною Монастир для СС. Василіянок у Станиславові, через Інститут Непорочного Зачаття П. Д. М. передав тамже СС. Служебницям 4-морґову площу з будинками, а ОО. Василіянам прегарну площу під будову церкви й монастиря. Не згадуємо вже про иньші фондації тогож Владики в краю, як пр. прекрасна каплиця в великім новім домі СС. Служебниць у Микуличині і т. д. З того видно, що Чорна Рада досить слабо поінформована про „злочини" Преосв. Хомишина. 2) Другий „злочин" того Владики полягає на тім, що купує добра ґр. Шенборна. Мабуть в кождій нації на світі тішилисяб люде, якби бачили, що їх Владика, котрий не застав буквально ніякого майна, до тої міри загосподарив діецезію, що може купувати ординацію ґр. Шенборна! А для „Укр. Голосу" се — „злочин" і він пускає „допись" котра з того приводу бє на трівогу...! Точно так, як вшехпольська преса, котра закричала: „Не даць русіньскєму біскупові купіць земі!" 3) Третий „злочин" того Владики, „виспеціялізуваний" у тій славній дописі, се те, що Владика на ту ціль позичив у Зем. Банку 450.000 зл. (дослівно: „а тут епископ бере (!) ці ґроші д л я с е б е"!) 4) З того третього „злочину" повстають вже самі собою аж два нові „злочини", бо — як пише „У. Г." — Епископ каже т и м с а м и м селянам будувати і реставрувати а) хати та б) госп. будинки для священиків не з ерекціональних ґрунтів, а з конкуренції церков... Тай позичити нема де (бо „ґроші забрав для себе"!)... А що тепер морози сильні, отже ясно як сонце, що вигине вся нещаслива інтеліґенція, бо деж буде мешкати, коли епископ забрав ґроші з банку д л я с е б е і навіть позичити нема де, аби будувати хати для інтеліґенції! Чи була така позичка взагалі, чи може иньша трансакція — демаґоґи зпід темної звізди не кажуть „народови", тільки твердять сміло, що „епископ добиває" аж дві кляси суспільности: селянську й інтеліґентську! І кінчать „благородним" пророцтвом: „Зате буде колись молодший від Кир Ґригорія наслідник його весело жити в Ст., а зате хлопи обдерті в розвалених хатах. Вертають часи Вишенського", розуміється з тою ріжницею, що тоді робив таке Зельман з „бідним народом", а тепер епископ!...

До того всего слід замітити ось що: Той сам орґан помістив недавно письмо проти перемиського Епископа, в котрім йому закидали, що зіґнав зі світа кількох священиків. Письмо се вища влада узнала видумкою, отже тепер в „У. Г." тільки поширено закид „добивання" на весь свяченичий стан цілої діецезії та приписано намір добивання другому епископови. Аби лиш була сензація, а для звироднілих хаотиків, котрі щирять хаос, „сатисфакція". Що до продажі ерекціонального поля на відбудови священичих домів, яку радять робити „економісти" з „У. Г.", то вже річ обчислена, що се був блуд, продавати поле на ту ціль і що якби ґроші за поле були зложені в банках, то сегодня за сам процент булиб відбудови. Що до купна дібр Шенборна, то ні одного сотика на ту ціль не взято з продажі ерекц. поля, як пише самже „Укр. Голос", бо ґроші взяті прецінь з банку а не з поля і що з тим купном буде, ще ніхто не знає, ні епископ, ні ґр. Шенборн. А в „У. Г." „вже знають" і „боронять бідний укр. нарід", аби його епископ не купив дібр від чужого пана... Що до конкуренції то як відомо, самі люде її ухвалюють по закону і розкладають, а теперішний закон доволі твердий під тим оглядом — для церкви. Преса в кождім культурнім народі постійно поучає народ, щоб сам привикав поносити тягарі, звязані з удержанням основи своєї віри і моралі, то є Церкви. А в нас навпаки, виховують „забездурців". А що до тої всеї напасти то можна хіба сказати одно: Такої поганої демаґоґії, як в „У. Г." не печатає буквально ні оден орган в нашім краю. Супроти того, хто бере такий орган в руки, сам собі шкодить на душі, а хто в нім дописує, того поважні люде відповідно оцінять чи тепер чи колись*).

Поінформовані.

*) Прим. Ред.: По оповіщенню нашого квестіонаря одержали ми деякі відповіді читачів, котрі писали, що є люде, котрі ґірпаться річевою полемікою, яка тут і там була в нашім орґані. Цікаво, як ті люде тепер зареаґують на будь що будь давно небувалу напасть на Владику за його скріплювання церковного й національного майна.

„Ніщо так не спиняє повороту до здоровля, як часта зміна ліків. Не заблизниться рана, на котрій пробується раз-у-раз нових способів... Подібно розятрює надто багато книг. Се знак зіпсутого жолудка, коштувати з усего... Отже читай тільки добрі твори й вертай до них."

*

„Будеш меньше залежний від завтрішнього дня, коли використаєш час сегодніншого."

Московське Монте Карльо

Німецька преса доносить: У величаній палаті одного з Великих Князів у Москві, урядили совіти спелюнку ґри, котра офіціяльно називається „Владимірський клюб". Се московське Монте Карльо. Воно отворене день і ніч. Все стоїть перед ним портієр прибраний у золотистий одяг. Ночами воно пишно освітлене. Тут ґрають комісарі й богаті червоні непмани, урядовці кооператив і звичайні хуліґани. Як зовні та палата ґарна, так у нутрі забруджена й огидна. За столами при картах і рулетах сидять ріжні злодії народного добра і ґрають. Се головне ґніздо, де вигрівається всякого рода злочин. Найприкрійше представляються ґраючі пристрастно жінки й письменники. Преса часто домаґається замкнення тої спелюнки, але надармо, бо уряд має з неї великі доходи.

„Розумний працює навіть спочиваючи і серед праці вмирає."

*

„Помиляємось, коли дивимося на смерть, як на щось майбутне, будуче: бо твоя смерть у великій мірі вже за тобою. Все, що з нашого життя за нами, має вже смерть у руках."

*

„Ксенократ, з котрого часто глумилися, не відповідав часто на глум. На питання, чому мовчить, відповідав: Я колись відповідав на глум і все жалував того. Але коли я мовчав, то ніколи не жалував того."

СПРАВА ЗЄДИНЕННЯ ЦЕРКОВ

З відчитової салі

Дуже цікавий реферат про зєдинення Церков виголосив недавно о. Кене, ґен. вікарій для чужинців-католиків в товаристві „Союз католиків-чужинців" в Парижі. Прелєґент пригадав, що „зєдинення„ не треба розуміти, як союз Церков, котрі залишивши доґми, що їх ділять, злучилисяб на основі того, що їм спільне. Натомість зєдинення має бути подумане, як католицьке й апостольське, в котрім перше місце має мати правда. Бесідник занявся головно анґліканами й православними. Особливо тих останніх знає добре, бо сам через два роки був студентом університету в Київі і вже довгі роки живо займається справами зєдинення Сходу. Його висновки що-до успіхів цего руху не оптимістичні. Діло зєдинення йде дуже пиняво. Є крихітка надії в Росії, де молодь підлягає досить сильно впливам покійного фільософа Соловйова, котрий навернувся на католицизм. Невеличкий рух слідний і на Балканах, в Югославії, Болгарії, а передовсім в Альбанії. Також Абісинія отвирає двері католицизмови. Але Мала Азія сьогодні майже позбавлена христіян. На 16 вірменських епархій 12 зникло зовсім в заверюсі останніх літ. В Македонії католицька Церква знищена. Нічого надіятися в найблищім часі і на Єґипет. А всеж таки, не дивлячись на ті песимістичні висновки, бесідник візвав приявних перенестися думкою до робітні св. Отця, з розпяттям на бюрку, розпяттям, котре дарував Йому колись нинішний володар Абісинії Тафарі, і з портретом Собора Казанської Богоматери на стіні. Значить, хоч вигляди на негайний успіх невеликі, не сміємо забувати цеї великої ідеї. (La Croix).

„Убогий не той, хто не має, тільки той, хто більше бажає, ніж має."

*

„Поводися з нисшим від тебе так, як ти хотівби, щоб поводився з тобою висший від тебе."

ДОПИСИ

БЕРЕҐИ ДОЛІШНІ (коло Устрик). Заходом чит. „Просвіти" відбулося у нас 22. XII. 1928 р. ювилейне торжество 60-ліття Матірного Т-ва „Просвіта". Відспівано Заповіт, а голова чит. Вс. о. В. Вербенець виголосив у високо-патріот. дусі промову про значіння просвіти та про заслуги Матірного Т-ва. Зложив від читальні щирий привіт і поклін з побажанням, щоб, коли Т-во буде святкувати 100-літний ювілей, не було ні одного Українця, котрий не бувби членом „Просвіти". Потім йшли хорові точки мішаного читальняного хору під управою п. О. Захарка переплітані деклямаціями шкільних дітий і старшої молодіжи, які вийшли на причуд дуже складно. З видимим чувством виголосила сел. дівчина К. Шибинська „Тополю" Т. Шевченка а спеціяльний привіт віршом віддав мол. п. О. Яцинич. Відспіванням нац. гимну закінчилося це гарне просвітне торжество, яке викликало у присутних помітне враження і не мало причиниться до поширення і скріплення національної свідомости. На дар „Просвіти" зібрано 12 зол. На похвалу місцевої молодіжи треба піднести, що охочо горнеться до читальні, де під проводом свого пароха з хісном проводить вільний час в неділі і свята на читанню пожиточних книжок і часописей — товариських забавах, плеканню хорового співу як церковного так і світського — даванням концертів і амат. вистав і т. д. Відчувається лише великий брак власної хати на сходини і вистави, та думаю, що цей брак давбися скоро усунути при добрій волі всіх членів і дальшій ревній праці на просвітнім полі. — **Присутний.**

Соціяліст Гільфердінґ хвалить капіталізм

Др. Рудольф Гільфердінґ, теперішний міністер скарбу Німеччини, автор цілого ряду творів з области соціялістичної доктрини, оповістив у віденській „Нає Фрає Прессе“, орґані світового капіталізму, статтю, в котрій пише: „Зорґанізований (сучасний) капіталізм се в дійсности реалізація соціялістичного постуляту методичної продукції, котра стоїть тепер під впливами держави замість капіталістичної засади вільної конкуренції.

Значить — соціялісти не мають вже за що боротися, коли наступила реалізація їх постуляту. Вся соціялістична преса мовчить на ту заяву, якби води в рот набрала, бо не знає що на те сказати. Якби таке написав „буржуй“, то назвалиб його брехуном. Але що сказати на писання свого дуже визначного теоретика? Заява Гільфердінґа досить несподівана. В дійсности криється в ній признання, що соціялізм, як його розумів Маркс, не має виглядів на здійснення.

—o—

Росія поділена на пять округів

Большевицька влада постановила перевести новий адміністраційний поділ Росії на 5 округів з днем 1. X. 1929., а саме: 1. Центральна область зі столицею Москвою обійме ґубернії: московську, тверську, тульську і рязанську. 2. Область північна зі столицею Архангельск обійме ґубернії: архангельську, вологдську, простір північно-двинський і автономічний край Комі. 3. Область західна зі столицею Смоленськ се ґубернії: смоленська, брянська, калужська і частина тверської. 4. Область нижно-новгородська зі столицею Н. Новгород, з ґубернії тоїж назви і вятської та частини володимирської як також з автон. країв Вотяків і Морисів. 5. Пята область зі столицею Іваново-Вознесенск обійме ґубернії володимирську, ярославську й костромську.

—o—

„Людина з сильною волею може не сміятися навіть з комічних річей. Вправляйся і в тій трудній штуці.“

Права опозиція на Україні

Преса доносить: Права опозиція в Центр. Комітеті комуніст. партії, на чолі котрої стояв Фрумкін, знайшла підпору на Україні, де її іменем виступив Маслій, кажучи: Кождого заможнійшого селянина, котрий має наймита, уважають небезпечним для сов. держави „кулаком“. А щож говорити про тих чужих капіталістів, котрі в СССР. одержали концесії і мають багато наємних робітників та визискують їх?! На той запит Маслія „правовірний“ комуніст Косьор не відповідав, тілько грозить задавленням опозиції.

—o—

Нова релігійна школа жидів

При 186-ій улиці в Ню-Йорку отворено нову високу релігійну жидівську школу під назвою „Ешіва Каледж“. Великий будинок для тої школи виставлено коштом 2,500.000 дол. Програма наук обіймає передовсім жидівську ортодоксійну теольоґію. На отворення зїхалися рабіни з ріжних держав світа. На другий день по отворенню відбувся обід в головній салі тої школи, в котрій взяло участь 1.400 осіб. З них кожда заплатила за той обід по 1.000 дол. Так повстав фонд 1,400.000 дол. Відсотки з нього будуть ужиті на удержання школи. Участь в обіді взяв також бурмистер Ню-Йорку Валкер.

—o—

Нова теорія Айнштайна

Відомий учений Альберт Айнштайн, творець теорії релятивности, 10 літ не давав про себе чути. Тепер предложив Академії Наук в Берліні висліди своєї 10-літньої праці на 6 сторінках машинового письма. Як відомо, астроном Кеплер пояснював трома законами правильність руху планет довкруги сонця, а Ньютон звів ті три закони до одного закона притягання. Протягом 19 століття повалено теорію Ньютона, бо виказано, що електро-маґнетичні появи тому законови не підлягають, а з ними й ділання світла та тепла. Тепер Айнштайн у своїм 6-сторінковім творі, над котрим працював десять літ, виказав, що всі ті появи таки підлягають одному законови.

Вивіз худоби і мяса з Польщі

Вже частинно обчислено вивіз худоби і мяса з Польщі за рік 1928. Він в порівнанню з 1927 р. значно збільшився. І так за місяці серпень — листопад 1927 р. вивезено з Польщі 285.000 штук худоби і 2904 тон свинини, а в тім самім часі вивезено в 1928 р. 421.000 штук худоби і 7.151 тон свинини — головно до Австрії й Чехословаччини (майже 97%).

—o—

Жінки як курці тютюну

Німецькі лікарі стверджують такі появи у жінок як курців: 1. Жінки зачинають курити вчаснійше ніж мужчини. 2. Курять значно більше ніж мужчини. 3. Курення викликає у них далеко гірші наслідки ніж у мужчин, особливо в хорих на серце. 4. Жінки без порівнання меньше слухають лікарів, котрі їм звертають увагу на шкідливість курення. 4. До виїмків належать такі жінки котрі раз „розкурившись“, малиб потрібну на те силу волі, щоб перестати курити.

—o—

Нові шахові підручники

В польській мові появився третим виданням популярний підручник шахової гри Леона Клецкого. Перше видання тої книжки вийшло тому півтора року й розійшлося за 3 тижні. Автор її мав тоді 16 літ. Друге, вже більше видання, також скоро розійшлося. Тепер вийшло третє, доповнене найновіщими партіями зі світових турнірів, вказівками при грі з „фором“ і т. д. Преса прихильно оцінює той підручник і підчеркує, що молодь занята тою вдумчивою грою охороняється від ріжних ексцесів. Розуміється, зле єсть, коли і ту благородну гру управляє хто надто пристрасно.

Як зачуваємо, у Львові приготовляється також шаховий підручник в українській мові.

—o—

„Звання учителя вимагає найвищої совісности. Не можливо виховувати иньших, коли не освободишся від усего, що мале і нуждение в тобі, від тиранії хвилі й коли не жадати-меш передовсім від себе того, чого жадаеш від иньших.“

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 7. II. 1929 95

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— Котрими? запитала.

— Перший був той, що ти сама обняла заряд великої кухні сераю. Ще перед самим виїздом моїм, коли я пращався з членами ради улемів, імамів і хабітів, вони благословили тебе, кажучи: Вже маємо вісти навіть з далеких околиць, як поділала праця Хассаке Хуррем.

— Якже? запитала цікаво.

— Так поділала, що жінки і дочки навіть найзаможнійших родів ідуть за твоїм прикладом. І радо працюють, кажучи: Коли жінка могутнього султана може працювати, то можемо і ми.

— А якеж друге діло було добре?

— А друге, о Хуррем, було ще краще: те, що ти не соромилася своєї матери. Як далеко дійшла вістка про се, так далеко сягнуло добре діло твоє. І не одна дочка помогла на старости літ своїй матери, не один син поміг свому батькови. Ми їдемо, а та вістка дальше йде. І дійде від краю усеї держави, а може й поза неї.

Сулейман Справедливий похилився до колін своєї улюбленої жінки й поцілував обі руки її. А попри звільна їдучий повіз як води плили густі лави піших військ мослемів. Вони з молитвою на устах переходили попри осклену карету Сулеймана Справедливого. І монотонно як осінні дощі звеніли на шляху незлічимі кроки їх.

— Таксамо як добрі діла ділають на народ і діла недобрі верхів його. А коли тих недобрих діл назбирається за багато, тоді Всемогучий Аллаг важить їх у справедливих руках своїх і на такий нарід, в котрім переважили недобрі діла, посилає кривавий бич з руки своєї. І такий бич Господній єсьм тепер і я, о Хуррем. То не мій розум, о Хуррем, зібрав ту силу, що пливе тепер сими шляхами на землі нессараґ! То вічний розум Аллага. То не моя сила іде, о, Хуррем. То йде частинка незмірних сил Аллага! А я, о Хуррем, лише трісочка, яку несе з собою повінь страшної кари Його. І тому я так спокійно дивлюся на ті знаки Господні на землі й на небі.

Молода султанка Ель Хуррем вся замінилася в слух. Сулейман Величавий ріс в очах її. З острахом запитала:

— А як далеко ти зайдеш тепер?

— Се знає тільки Аллаг і пророк його Магомет. Я не знаю, о Хуррем. Я стану там, де мене спинить Всемогучий Аллаг невидимою рукою своєю.

Муеззіни зачали співати третий азан на горбах високих верблюдів.

Як оком сягнути задержались на шляхах всі війська мослемів. Стала й золотиста карета Ель Хуррем. Сулейман Великий висів з повозу і разом з військом своїм упав на землю, на диван молитовний, лицем обернений до Мекки. Молився.

А коли Сулейман встав, то як далеко сягали очі, видно було, як зверталися на нього побожні погляди мослемів і як уста їх шептали молитви до Бога за свого Султана.

Сулейман пращав улюблену жінку і поклавши праву руку на серце, вимовив ще отсі слова:

— Аллагу Акбар! Я додержу слова, як тільки Бог Всемогучий дозволить на те. Бо думка людини се ніч без світла Його, а сила людини се сила маленької дитини без помочи Його, а розум людини се піна на воді без мудрости Його, а життя людини се якийсь дурний бо безцільний сон без ласки Його!

Ще обтулив шалем білі руки Ель Хуррем, що витягнулися до нього з вікна карети. Ще раз поздоровив її, вискочив на коня й не оглядаючись більше, рушив у дорогу, серед ентузіястичного крику всего війська, що гримів як грім у хмарі.

(Дальше буде.)

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Посвячення каплиці в духовній семинарії у Львові відбулося дня 3. с. м. в полудне з приводу викінчення мистецьких малюнків артиста-маляра п. Холодного й проф. акад. п. Могилевського. Чину посвячення довершив ВПр. Митрополит Шептицький в асисті капітули, професорів і настоятелів семинара. На се торжество були запрошені опріч духовенства світського й монашого майже всі визначнійші світські Українці у Львові з семями. В довшій промові о. Ректор Сліпий пояснив символічне значіння нових образів. ВПр. Митрополит виголосив промову про значіння візантійської традиції мистецтва у вихованню кандидатів богословія. Співав повний хор богословів. Промови, як заповіджено, будуть поміщені в „Ділі“.

Для католицької преси. В Берліні виходить спеціяльний часопис присвячений справі католицького пресового апостоляту „Прессеапостолят - Католішес Кірхенблят“, як орґан церковної орґанізації апостольства преси. Сей часопис розсилається всім тим католикам, що перебувають у шпиталях, домах старців й у вязницях. Також студенти, незаможні віруючі й католики в діяспорі (ті католики, що живуть одинично серед протестантів і взагалі серед визнавців иншої віри) одержують сю ґазету даром. На се орґанізація уряджує в церкві збірку на тацу, а також має деякий дохід з передплати від тих читачів, що можуть спромогтися на заплачення собі часопису. Після звідомлення сеї незвичайно добродійної орґанізації зібрано на ціль пресового апостоляту близько 50 тисяч золотих, з чого 10 тисяч припадає властиво як зворот передплати від читачів. Сей часопис виходить уже третий рік.

Кіно в парохії. Французький публіцист о. Пєр Ль‘ Ерміт пише про парохіяльне кіно у Франції. В минулому році відважилися ми, узброїти наших сільських парохів кіновими апаратами. Відважились ми на се без жадної публичної помочи, а звертаючись лише до жертвенности поодиноких людей. Справді наше видавництво („Добра Преса“, що видає м. и. великий католиц. дневник „Хрест“ Ля Кроа — прим. Ред.) ризикувало, бо не мало на кінові апарати ні сотика покриття. — „Треба хиба бути божевільними, щоб на таке пускатися“ — говорено нам. А наше громадянство — треба справді подивляти його — уможливило нам вже в першім році доставити поверх 500 душпастирям кінові апарати. 500 парохіяльних кін! Цеж не дрібниця! І ще одно: ми переступили висоту субскрипційної суми на 70.000 франків. Чи знова не божевілля! Але видко Господь Бог любить такі „божевілля“. Вони, впрочім заразливі. Бо подумайте, коли ми здобудемо ще 200.000 франків, то незабаром по наших парохіяльних кінах буде висвітлюватися історія Церкви в 225 картинах! Це буде успішне оружжа в ділі світського апостоляту! Очевидно критика нас не мине. Але ми заслугуємо на неї. Напевно. Таж ми тільки люде. І будемо тільки старатися, щоб сеї критики не заслужити за багато.

Се маленька ілюстрація праці Католицької Акції у Франції. А що в нас на тім полі?

Конґрес католицьких есперантистів для пошанування 1000-ліття мученичої смерти св. Вячеслава скликують чеські католики і міжнародні есперантські орґанізації до Праги, столиці Чехословаччини. Цей, уже XIV. з ряду Міжнародний Конґрес кат. есперантистів відбудеться в серпни ц. р. Чеський уряд уділює для учасників Конґресу 33-процентові знижки на переїзд залізницями.

Католицька преса в Америці. Німецька „Дас Ноє Райх“ подає таку статистику катол. преси в Америці: 9 денників, 106 тижневиків, 127 місячників, инших 49, разом 291. З цього числа 206 анґлійських, 18 німецьких, по 15 чеських і польських, по 9 французських й італійських, 4 українські, по 3 литовські і словінські або хорватські, по 2 еспанські й руські (подано „рутеніш“, отже певно руснацькі, наших еміґрантів з Прикарпатської Руси. — Ред.) по 1 мадярській, словацькій і японській і дві письмом для сліпих. В порівнанню з 1905 р. стратили Німці більше як половину, бо 22 часописів і журналів.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 364 22-?

Десять старих церков з V. і VI. століття відкрила анґлійська археольоґічна виправа в Палестині, в околиці Діраху.

Союз католицьких фармацевтів оснувався недавно у Франції й числить 457 членів. Обовязки члена: сповняти свої релиґійні повинности як католик і приписи професійної моралі шанувати. Союз домагається заборони продажі т. зв. презерватив. **Посідає свій власний орґан пресовий.**

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

У ШЛЕСЬКІМ СОЙМІ зачнеться 13. лютого перше читання буджетового предложення. Прелімінар на рік, котрий обійме час від 1. квітня 1929 до 1. IV. 1930, предвиджує 112 міліонів зол. видатків і доходів, отже 23 міл. більше ніж м. р.

КОНҐРЕС МІЖНАР. ЛІҐИ НАРОДІВ, 13-й з ряду, розпічнеться в Мадриті 19. травня с. р. під проводом ґрафа Бернсторфа, голови німецької делеґації. На дневнім порядку: Створення міжнародної одностайної валюти, справи меньшостей на сході Европи і дуже цікава проблєма, яку видвигнула арґентинська ліґа, а саме справа неможливости погодження доктрини Монрое („Америка для Американців“!) з ідеєю Союза Народів. Рівночасно відбудеться міжнародна конференція економічна, на яку вже зголосилися представники 34 народів. Перед конґресом відбудеться окреме засідання представників католицьких народів.

В АНҐЛІЇ відбувся в Лондоні зїзд „Фармерської (хліборобської) Юнії“, котра представляє 120.000 зорґанізованих власників-хліборобів і орендарів. Зїзд остро критикував консервативний уряд ізза погіршення ситуації хліборобства та зажадав рівного трактування з промислом, то значить, субвенцій на хліборобство. Потрібні на те фонди мають бути взяті з доходів, які Анґлія має з цла, наложеного на чужі промислові вироби. Як відомо, правительство Анґлії вже фактично робить се, бо підпирає продукцію буряків, котра своїми силами не може встояти. Після всякої правдоподібности систем протекціонізму буде поширений і на иньші ґалузи хліборобства в Анґлії.

І В ІРАКУ ГРОЗИТЬ ДИКТАТУРА. З Баґдаду доносять: На випадок якби націоналісти не приняли предложення утворити уряд, король Іраку розвяже парлямент і заіменує диктатора.

„Лікар пізнає хоробу тіла по язиці. Сину мій! Отвори уста й заговори, а розсудний чоловік скаже тобі, чи не хора твоя душа.“

*

„Спокійний тон се звичайно признака духовой благородности і слушности.“

НОВИНКИ

Троцький загинув? З Лондону доносять, що большевицький корабель „Красний“, на котрім Троцький їхав до Туреччини, пропав без вісти серед ураґану, який шаліє на Чорнім Морі. Потвердження сеї вістки ще нема.

В Німеччині є тепер 791.000 родин взагалі без свого помешкання, а в більших містах всего 3 проц. людей не має в своїм помешканню субльокатора.

В Кракові, як оповіщує міське статистичне бюро, викупили жиди 35 камяниць, з того 10 у середмістю. За все те дали 271.980 долярів і 172.168 зол.

Памятник книжці Е. де Амічіса п. з. „Серце“ будує його родинне місто Імперія в Ліґурії. Такого памятника досі не було.

Продукція золота в 1928 р. збільшилася на всій кулі земській тільки на один відсоток і то лише на територіях В. Британії. Вона дала в 1928 р. 83.5 міл. фунтів штерл., з чого 24.2 лоза В. Британією.

—o—

Посмертні згадки

† **о. Михайло Баричко,** совітник конс., парох Щирця, автор роздумувань для духовенства, упокоївся в Бозі 1. ц. м.

† **Теодор Олександер Кирилович,** студ. четвертого року богословія, помер 2. лютого 1929. В. І. П.

—o—

Нові видання

ХРИСТІЯНИН, религіозный журналъ для народа. Цѣна 25 гр. Ст. 36, 16. Вильно. Изданіе Братства Святых Кирилла и Мефодія. Январь, 1929.

Отсе маленьке, але дуже гарно редаґоване видавництво в російській мові видають росіяне-католики. Зміст його приступний і ясний, все перенятe духом привязання до Апост. Столиці.

ЖИТТЯ І ПРАВО. Ч. 2, жовтень 1928. Р. І. Видає Т-во „Союз укр. адвокатів“ у Львові. Зміст обіймає такі відділи: 1) Розправи, 2) Критичні огляди, 3) Юдикатура, 4) Станова орґанізація, 5) Бібліоґрафічні записки, 6) З життя наших установ, 7) Всіляке. — Адреса: „Життя і Право“, Львів, Ринок, 43, 1. пов.

ТОРҐІВЛЯ І ПРОМИСЛ. Часопис присвячений справам української торґівлі і промислу. Рік І. ч. 1. Видає В-тво „Трембіта“, Коломия. Виходить 15. кожного місяця. Часопис такий безсумніву потрібний. Щодо змісту 1 ч., то слаба його сторона в тім, що за мало практичних інформацій з торговельно-промислового життя. Тим одначе не хочемо недоцінювати вартости теоретичних статтей. Дальші числа покажуть, чи часопис цей сповнить приняті на себе завдання.

ОҐОЛОШЕННЯ

ШУКАЮ молодої зручної дівчини до варення і обслуги в дома. Платня після умови. Зголошення з поданням місця замешкання, віку, релиґії і платні належить слати до: П. Марія Хоростіль, Гломча p. Mrzygłód ad Sanok. 1—5

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; ІІ-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., ІІ. бібл. 220 зол. — Замість готівки принимаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 45—50

Найтревальші ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 б найдешевше, бо вхід через сіни. 8-50

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 10 лютого 1929 Ч. 10 (213)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кульпарківська ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. до яр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Внесок на велику зміну конституції

Клюб ББ (Безпартійний Блюк Співпраці з урядом) здобувся на такий внесок зміни конституції, котрий сильно обмежує соймократію, а до сенату впроваджує 50 членів іменованих. Кождий посол за виступ суперечний з його присягою, може бути поставлений в стан обжалування. Для внесення інтерпеляції треба 1/5 всіх послів. Посол мусить мати літ 30, сенатор 40, виборець літ 24, до сенату 30. Активні військові мають також виборче право. Навіть коли сойм два рази ухвалить щось і то 2/3 голосів, президент має право не узнати того законом і розвязати сойм. Президент може сам декретувати закони навіть тоді, коли сойм нерозвязаний. Президент іменує всіх міністрів, офіцирів, і ґенералів та ратифікує сам умови з иньшими державами, а за своє урядування не відповідає, хіба, що допустився зради краю, насильства над конституцією або кримінального злочину, але й тоді треба ухвали 3/5 сойму. Президент присягає на конституцію не в соймі а в церкві.

Сей проєкт дає президентови Польщі більші права, ніж має монарх в Норвегії.

Замкнення Київо-Печерської Лаври!

Як повідомляє харківський „Комуніст“ (ч. 8. з 10. I. 1929), большевики **заборонили надалі відправу Служб Божих** у великій лаврській церкві у Київі, а саму церкву перемінили на музей. Той сам часопис повідомляє також, що большевики поробили вже заходи, щоби припинити Служби Божі і в печерах.

Як відомо, Київо-печерська Лавра збудована в XI-ім столітю й є одною з найстарших церков на Україні взагалі. Так виглядає відношення до церкви „гарної держави за Збручем“, котру тут так горячо й без уговку поручають нашому народови „Рада“ і „Праця“.

В Америці чути гук гармат

З Вашінґтону доносять: В часі дебати над фльотою демократичний сенатор Рід виголосив остру промову, в котрій домагався зброєнь Америки. Він сказав: Не даймо себе загіпнотизувати тим, що нам балакають европейські канцелярії, а отворім очи на европейські зброєння. У воєнних школах Европи є вже докладні пляни, як вони думають затоплювати нашу фльоту й опісля напасти на нашу землю. Коли насторожите вуха, то почуєте, як в Европі шипять високі комини фабрик, в котрих роблять зброю проти Америки. Відти вже чути гук гармат і жужжання множества воєнних літаків...

„Лише“ два міліони вязнів...

Большевицька „Правда“ доносить: Народний комісар справедливости остро наказав усім судам, щоб засуджували відтепер тих, що малиб мати до 1. року тюрми на примусові роботи, бо — в тюрмах СССР. нема вже місця з тої причини, що сидить в них два міліони вязнів!

(Будував цар-батюшка обширні тюрми, бо що правда „широка русска натура“, — але таки не сподівався, що товаришам за мало буде тюрем на два міліони вязнів...).

Міліонер роздарував своє майно

щоб іти слідами Спасителя.

Віцеґраф Еннісмор, син льорда Листовля, оден з найбогатших маґнатів Анґлії, жертвував своє майно новозаснованій акційній спілці „Товариству Ближніх“, щоб розділила те майно між убогих. Та спілка, хоч акційна, має реліґійні цілі. Рівночасно зрікся Еннісмор свого достоїнства й титулів, прибрав скромне горожанське імя пана Гер'а й візвав визначних членів аристократії та провідників партії праці, щоб послухали евангельської ради Спасителя. Преса доносить, що багато визначних Анґлійців дійсно пішло його слідом. Згадана спілка забезпечує тим, що роздарували своє майно, дуже скромну ренту, по 3 фунти тижнево, а для жонатих по 4.

Працювалиб за сам хліб

З Лондону доносять: Щоб направити свій білянс, заключили совіти на днях договір з Анґлією, на основі котрого малаб вона одержати всю сегорічну продукцію дерева в СССР. Одначе показується, що совіти не можуть додержати умови, хоч деревні робітники заявили, що працювалиб за сам хліб. Але що нема ніякої можности, достарчити їм хліба, отже роботи в лісах устали.

Анґлійці і масло з Польщі

Варшавська преса доносить, що лондонська біржа застановила котирування масла з Польщі, бо якийсь польський жид-кулець прислав транспорт сфальшованого масла. Анґлійці домагаються певних ґарантій, що більше того не буде, інакше не допустять польського масла.

Як у раю дбають про дітей

Не буржуазний орґан, тільки „Комуніст“ пише ось що: „Спеціяльна комісія розслідила відносини під Дніпропетровськом, де поміщено українських сиріт по батьках, котрі погибли в рядах червоної армії. Більшість дітей не має обуви і ходять босо. Діти хорі на заразливі хороби уміщені разом з тими, котрі ще тих хоріб не мають. Дівчатка сплять разом з хлопцями. В цілій діточій кольонії не знайдено ні одного ручника, ні одного кусника мила. — А що? Гарна держава за Збручем?

——o——

СОЦІЯЛДЕМОКРАТІЯ І РЕЛІҐІЯ

Численні голоси у відповіддях на наш „Квестіонар“ домагаються коротких пояснень ідеольоґії й роботи наших „лівих“. Се й робимо отсим, зачинаючи від недавно відновленої укр. соціялдемократії.

В Галичині відновила свою діяльність передвоєнна українська соціялдемократія під проводом пп. Д-ра Льва Ганкевича, Д-ра В. Старосольського, В. Темницького й ин. Не будемо тут займатися докладнійше питанням, чи та партія, котра ніколи не мала сили на нашім ґрунті, видержить тепер конкуренцію з радикальніщими від неї ґрупами сельробів і большевиків. На нашу думку не видержить і замітного значіння не здобуде — хіба, що звяжеться з котроюсь з урядових лівих партій.

Одначе сила, яка не вистарчить до здобуття політичного впливу, може вистарчити до підривання инших сил, якими ще сяк-так держиться суспільність. І то може вистарчити тим скорше, чим меньше дана сила радикальна й чим обережніше робить свою роботу.

Нам ходить в данім випадку о силу реліґії й Церкви, яка ще есть і ділає в нашім народі. Отже щоб не було сумніву, треба ствердити, що маємо в відновленій соц. демократії ще одного противника. Ворожнеча соц. демократів супроти реліґії й Церкви випливає не з таких чи інакших прикмет її провідників, бо між ними можуть бути люде особисто тактовні й навіть симпатичні. Тут діло в цілій ідеольоґії та традиції соціялдемократії. А вони представляються так:

Оден з головних провідників соціялдемократії, покійний вже Лібкнехт, представив відношення соціялдемократії до реліґії й Церкви ось як: „Реліґію треба поборювати, але не занадто отверто. Проти Церкви треба змобілізувати — школу, проти попів („Pfaffen“) — учителів. Наша партія се партія науки, а наука ворожа (?) реліґії... Я особисто признаюся без застережень, що я атеїст. Але в дану хвилю можу сказати, що між усіми нашими кличами нема практичнійшого, то є такого, котрий дававби нам вигляди на більший успіх, ніж клич: **„Реліґія се приватна річ“.***)

Ясно і виразно. Блищі пояснення до того вже непотрібні, але дав їх рівно ясно найбільший орґан соціялдемократії в Европі „Vorwärts“ (напр. з 21. VI. 1891), де написано, що ціль соціялдемократії се „відхристіянізування суспільности“. — На такім становищі стоять всі соціялдемократичні орґани, хоч не відразу показують своє властиве обличча.

На місце обявленої реліґії кладе соціялдемократія „свою власну реліґію“ і твердить, що перед її „реліґією“ (то є мнимою „наукою“) кінчиться всяка віра в Бога, в Мойсея, в пророків, в біблію і взагалі в **усякий** авторитет.**) Коли та партія так дивиться на Бога і віру в Нього, то не дивниця, що такий її визначний провідник як **Енґельс** представляє заведення подружжа як „перший **злочин** капіталізму“... Се вбивається в тямку робітникам також у піснях тої партії.***)

Не треба забувати, що німецька со-

*) Гл. Protokoll des Parteitages zu Halle, 1890, стор. 175 і далі.

**) Гл. Dietzgen: „Religion der Sozialdemokratie“, 33.

***) Порівнай: Kegel: „Socialdemokratisches Liederbuch“, 65.

ціялдемократія се головний взірець для соціялдемократій всіх народів і що в справах ідеольогії всі вони вповні солідарні.

Таким чином помилявсяб кождий, хто в соціялдемократії бачивби тільки одно: клясову орґанізацію, котра має на ціли усуспільнення засобів продукції. Ні, се орґанізація з ширшими цілями, се представниця **світогляду,** який обіймає всі справи, не тільки економічні. З релігійної точки погляду соціялдемократія се світоглядова **секта,** блудна наука, котра має на ціли також боротьбу з Церквою й релігією, а передовсім з релігією католицькою, бо вона сама уважає себе релігією. Та світова секта належить до ряду сект месіяністичних (що хочуть „спасати“ людство). Одначе її месіянізм тільки туземний, оснований на матеріялізмі. Головні пророки т. зв. „наукового“ соціялізму, **Маркс і Ляссаль** походили зі старих жидівських родів, віками перенятих ідеєю туземного месіянізму в розумінню видимої влади й панування на сім світі над всіми народами. В основі психіки соц. дем. секти посаджене насіння ненависти до Христа Спасителя і Його месіянізму, засадничо інакшого.

Соц. дем. партія-секта змагає до тої самої ціли, що й большевицька, тільки тактику має інакшу, обережнійшу. Ворожнеча між соціялістами й большевиками (комуністами) полягає тільки на ріжницях в тактиці, то є в способах поступування. В засадах (прінціпах) і в цілях нема між ними ріжниці, хоч ізза тактики приходить між ними до ненависти і навіть до взаїмного винищування себе, як се бачимо в Росії.

Для нас католиків большевики хоч страшні як противники та симпатичніші з тої причини, що вони в боротьбі з релігією й Церквою не вживають викрутів, тільки отверто виступають як вороги. А соціялдемократи лише між своїми признаються, що й вони вороги Церкви, а перед народом збувають ту справу викрутами, мовляв: „Релігія се приватна річ“ і „навіть віруючий чоловік може бути соціялдемократом“. Тимчасом ні релігія не є „приватна річ“, ні віруюча людина не може належати до соціялдемократичної партії. Се й повинно бути спокійно вияснене нашому народови скрізь, де тільки появляться соціялдемократичні аґітатори, або їх орґан „Вперед“, бо ідеольогія тої партії дійсно веде вперед, але — до руїни.

—o—

Величезний проєкт!

Німці оповіщують плян осушення 120 тисяч км² Північкого моря.

Берлінська преса оповіщує такий проєкт що на перший погляд виглядає на фантастичний: Значні простори т. зв. Північного Моря (між Гамбурґом, Данією й Анґлією) були ще в історичних часах сушею. В тій области глибина моря тільки рідко більша ніж 35 м. При помочи греблі довгої на 500 клм. можнаб зискати 120.000 клм² землі. Се можна виконати в той спосіб, що спуститься в море два ланцюхи великих бльоків з бетону й простір між ними заповнить землею. Зисканий простір урожайної землі перевисшав би Баварію, Віртемберґію й Баден разом взяті. На те треба 100 міліонів тон бетону і — праці. Замкнені води по части вимпується, по части самі випарують. Кошти виносилиб 1420 марок (около 2840 зл.) при будові 1 метра тами, але за тим метром здовж повсталоб 25-гектарове господарство з прекрасною землею. Ще трохи розвитку техніки — і сей величезний проєкт буде можна навіть легко здійснити. Тоді нараз вирине з моря країна величини Анґлії! Розуміється на сей проєкт треба згоди сусідних держав...

(Згоди добровільної або примусової: автор проєкту зазначує, що виконання його висадилоб Анґлію з її морської ізоляції, котра все була для неї найлучшою обороною.)

Наша церковна мова

та її противники

> I say decisively that nothing is so marked in modern writing as the predicton of ideals in the future combined with the ignoring of them in the past.
>
> (G. K. Chesterton: „What's wrong with the world“)*).

В „Ділі“ появилася недавно довша стаття о. д-ра Г. Костельника про „нашу церковну мову“ — трохи дивного змісту. Дивота ся двояка. Наперед ся, що шан. Автор дав себе тут пізнати як принциповий прихильник ідеї заміни церковно-словянської мови в наших богослуженнях новочасною українською. Се рішучо несподіванка. Бо коли ми від ряду літ привикли видіти в шан. Авторі головного протаґоніста за „чистотою“ нашого східного обряду аж до реституції найдавніших („геленістичних“) форм і символів; коли саме шан. Автор, виходячи з сього свойого становища, у „Ниві“ безпощадно критикував переклад одного тільки церковно-словянського слова „православний“ на новочасне українське „правовірний“ і назвав його магометанським, — то хиба не легко можна було підозрівати в ньому теоретика найбільшої від тисячки літ обрядової революції, яку мала-б потерпіти наша Церква — революції, яка має тільки одну історичну паралєлю: протестантську реформацію XVI-го в.! На пояснення такого крайного радикалізму зпід пера ідеольога крайного консерватизму в обрядових справах можна-б навести хиба те одно, що проти „українізації“ мови церковних богослужень заявилася... „Нова Зоря“ — для неодного нашого брата достаточна причина, щоб говорити навпаки.

Се одна несподіванка. А й друга рівна їй. Ся вирнула при самому кінці реформаційної статті. Отсе після широкого малюнку непридатности ба й шкідливости церковно-словянської мови, а корисности й необхідности української літературної, шан. Автор заскакує читача ось яким висновком: „Є тілько одна дійсна трудність: перехід від словянської церковної мови до української. Сеж революція! А революція — знаємо, що значить. Нинішні наші політичні обставини ніяк не дозволяють нам на таку затяжну боротьбу, бо могли-би ми більше стратити, як зискати“.

Нехай шан. Автор на нас ще вдвоє так загнівається, як уже гнівається, а ми позволимо собі взяти його в духові обійми! За сі золоті слова, що тут виписані. Бо вони неначе-б виписані з... „Нової Зорі“! І якщо є яка ріжниця у відтінках тої самої думки між шан. Автором і нами, то та, що ми дещо инакше дивимося на „нинішні наші політичні обставини“, ніж він. Він видить у них перепону на шляху до реформації нашої Церкви; ми навпаки — національну рану, що ятриться бацилями анархізму. Будь наші політичні обставини по сім і тім боці кордону нормальні, як у культурних народів, дискусії на тему викидання зЦеркви тисячлітної язикової традиції булиб у нас неможливі, як їх нема в Італії, Франції, Польщі і т. д. З сим маленьким застереженням — таки щиро ґратулуємо шан. Авторови сеї відваги, що її виявив супроти... самого себе.

Очевидно, отся наша згода з шан. Автором обмежується до самого тільки несподіваного практичного висновку, до якого він дійшов після довгої розмови про церковно-словянську мову й її ролю в нашому національно-історичному життю. Бо щодо поглядів і тверджень висловлених у першій, обємом значно більшій, части статті, то згори мусимо признатися, що дуже мало-що з них приймаємо за свої. Правду сказати, тільки одну однісеньку — себто очевидний піетизм до української живої мови, тим більше зворушливий, що вона у шан. Автора мова адоптована. Ми також дуже дорожимо рідною мовою наших батьків і дідів; бачимо в ній першорядний знаряд культурного розвитку; віримо, що й їй суджено буде завести колись наше племя на монсальватські вершини словесної творчости; одначе ми глибоко переконані, що шлях до сих ідеальних вершин не тільки не мусить вести по руїні тисячлітної мови нашого обряду, а навпаки — мусить берегтися сеї фатальної революції як огню!

Колиж шан. Автор веде думки читача в такім напрямі, що до самого того неоціненого місця про небезпеку революції, де шан. Автор сам себе заперечив, той читач може дійти до протилежного висновку, то се наслідок непорозуміння. Непорозуміння не лише по боці читача, а по боці шан. Автора. Ми цінимо о. д-ра Костельника як здібного письменника і навіть спеціяліста в деяких справах, одначе — нехай вибачить — авторитетом на полі історії культури, хочби й самої української, за якого по останній статті міг-би його дехто взяти, він не є. Він порушив, правда, низку дуже інтересних питань, одначе не поставив їх щасливо, радше навпаки — фатально. На жаль, годі нам на сім місці починати дискусію на ці теми; се вийшлоб за довго. Постараємося зробити се може при иншій нагоді, а тимчасом ми позволили собі лише на мотто, виписане із одного з найоригінальніших і найглибших новочасних письменників — недавного протестанта, тепер горячого католика— Честертона, що хоч він світська людина, признає авторитетови католицької Церкви першорядну вартість, а не — як о. д-р Костельник — „щойно другорядну“.

*) Рішучо кажу, що ніщо не є так замітне в модернім письменстві як проповідування ідеалів на майбутне в парі з незнанням їх у минулому. (Ґ. К. Честертон. „Щось псується у світі“).

—o—

Що буде з соймом?

Голова клюбу ББ., полковник Валерій Славек поінформував представників преси в справі проєкту зміни конституції. Він признав, що той проєкт хоче сильно обмежити дотеперішні „права сойму“ і заявив, що для ухвалення того проєкту, треба 60 процент голосів, а ББ. має тільки 30 процент. Отже п. Славек апелював до преси, щоби вплинула на опінію всеї суспільности й послів споза ББ в ціли приняття того проєкту.

(Після всякої правдоподібности в разі неприняття того проєкту, уряд ледви чи знайде иньший вихід, як розвязання сойму).

—o—

Жиди і Поляки

„Ґлос Народу“ пише: Жидівський посол Гартґляс оповістив у ґазеті „Гайнт“, котру читають жиди, статтю такого змісту: Треба признаи, що відносини жидів у Польщі значно поправилися, а в сім частинна заслуга польського уряду. Поляки в ґрунті річи нарід добрий і симпатичний. — Той сам автор написав рівночасно в „Нови-м Дзєнік-у“, котрий жиди видають для поляків і на котрий покликаються за границею, статтю такого змісту: „Господарський етатизм помаєвого уряду в Польщі обрахований виключно на знищення жидів і ціль свою осягає. Тисячі й тисячі жидівських робітників викидається на брук тільки тому, що вони жиди. Купці жидівські здавлені податками. Може дійти до того, що жиди в Польщі будуть дійсно зруйновані і то не правими антисемітами, але урядом, в котрім великі впливи мають соціялісти, як міністри Морачевський і Юркевич“.

„Ґлос Народу“ пише, що ся подвійна ґра обчислена на видушення від уряду нових концесій.

—o—

Політичний огляд

(Хаос в Афганістані і висновки з нього. — Яким мечем воюєш, від такого гинеш. — Заострення альзацько-французьких взаємин й автономічна ідея).

Все що довго тягнеться, перестає інтересувати, стає нудне. Все одно, чи се повість, чи театральна пєса, чи... політична драма. Два-три тижні тому події в Афґаністані забирали чільні місця в часописах; незнані досі імена дієвих осіб, племен і міст за одну ніч здобували світовий розголос. А сьогодні? Даремно листувати велику політичну пресу! Хоробрі Афґанці, довівши скоро і щасливо до видвигнення на престіл четвертого короля, між ними й сина якогось водоноші, розвинули максімум своєї орієнтальної здібности до анархії і разом з сим перестали бути цікаві для світа. Хаос, у який перейшла тамошня революція, готов ще вийти в користь того, проти котрого вона була обернена — Аманулли. Опинившися, по своїй абдикації й утечі з Кабулу, в безпечнішій провінції, він відкликав своє зречення і сподівається — при помочи царевбийчої Москви — бути тим останнім, що найліпше сміється та дальше в „реформаційних“ намірах голити бороди „вірним“ підданим... Як воно й не скінчиться, то тимчасом афґанський епізод позволяє зробити два загальні висновки чи радше пригадати дві старі правди: 1. Принципи міжнародної політики не мають нічого спільного з засадами внутрішнього режіму: як колись царська Росія добре дружилася з радикально-республиканською Францією, так тепер комуністичний СССР. є підпорою монархічного трону в Афґаністані. 2. Ніякий політичний устрій сам по собі не обезпечує країни від революційних переворотів й анархії — будь сей устрій монархічний як в Афґаністані, будь республиканський як у Португалії: обезпечення залежить від політичної зрілости громадянства і від відповідних провідників. Відповідність устрою залежить і від приноровлення його до даних історичних і фактичних.

Те саме більше-менше можна сказати і про найновіші (буцімто, бо в дійсности дуже старі) режими — диктаторські — що пішли дуже в моду. Остання з черги форма його, югословянська була схарактеризована у нас недавно, Вона що-тілько почала свій історично-політичний іспит, і на його вислід мусимо почекати з деякою терпеливістю. Пророкувати шкода, красше обсервувати, де й які успіхи здобувають инші диктатури. Так ось прим. минулий вівторок приніс нову, вже не знати котру з черги, спробу перевороту в Еспанії. Як усі попередні після 1923 р. (замаху Прімо де Рівера), вона не вдалася, та при сім дуже характеристична річ: вона також вийшла з військових кол, зокрема з артилерійських. Значить, еспанська армія створила, шість літ тому буде, сучасну диктатуру, й сама та армія має її вже доволі. Се явище типове для ріжних часів і ріжних народів.

По сім боці Піренеїв, у республиканській і демократичній Франції, політичне життя пливе з якогось часу під двома знаками: ріжних фінансово-політичних скандалів й автономічного руху в Альзасі. Про перший нема що тут говорити — се типові прояви для країв, що перейшли валютову інфляцію. Щодо відносин в Альзасі, то вони заслугують великої уваги. Французькі уряди досі легковажили собі настрої в Альзасі і думали, що процесами, засудами, конфіскатами й уневажнюванням посольських мандатів можна буде здавити автономічний рух, та в останніх часах помітно, що й сам Поенкаре затрівожений тамошньою ситуацією. Вже три дни говорив він великі промови в палаті депутованих, на переміну то громлячи домагання автономістів, то вичисляючи ріжні добродійства, що їх Альзасці одержали буцімто від париського уряду, одначе, судячи з промов альзаських послів і з голосів альзаської преси, всі ті заклинання й погрози цілком не причиняються до розвязки конфлікту. Ся розвязка може бути тільки одна: признання широкої автономії для Альзасу. Чим скорше до неї прийде, тим красше для самої Франції. Без автономії нема розвязки проблеми національних і культурних меншостей — сеї недуги всеї сучасної Европи. Альзаський посол у французькім парляменті Далет сказав недавно цілком справедливо: „Автономізм повстає всюди там, де ріжні племінні раси підпорядковані тому самому пануванню“. Кожда національно-культурна індивідуальність хоче мати свою власну владу.

ПЕРША ТЕОРІЯ ПІЛСУДЧИКІВ

В Варшаві появилася маленька, але цікава книжечка в польській мові — жмут афоризмів якогось Юзефа Ґровского (мабуть псевдонім) п. з. „Афоризми політичні необовязуючі“. Се перша свого рода „теорія ідеольоґії“ пілсудчиків. Автор так характеризує їх рух: „Є в нім більше польського нац. почуття, ніж у народовій демократії, більше радикалізму, ніж в ППС., більше пошани традиції, ніж у богатьох консерватистів“. Автор польський націоналіст; головною ціллю націоналізму уважає експанзію, а заграничну політику синтезою істнування держави. Польську загр. політику називає програмою польської експанзії, котра має полягати на передовій ролі в певних міжнародних процесах і на посередництві в иньших. Правити повинна „еліта інтуіції“, котра не вагається ужити сили, а не вибрані голосуванням партійні політики. Творча одиниця, пише, не повинна вязатися ніякими формулами, ні програмами. „Для реального політика нема теоретичних проблемів політики, а є тільки його концепція і дана політична ситуація“. З парляментаризму і демократії (котру називає „партіократією“) не робить собі нічого. В часі зовнішнього мира і „внутрішної офенанви“ уважає парлямент шкідливим представником хаосу. „Посідати програм правління — значить мати програм: залізничний, військовий, дороговий, рільничий, промисловий і т. д.... Все инше до... ґазет“. Програми партій називає „катальоґами побожних бажань“.

Справа монархізму се в нього проблем тактики. Реальний політик не може відкидати монархізму, котрий найлекше розвязує деякі політичні проблеми, як пр. проблем унії двох держав.

Краківський „Час“ подає такі уваги до тої першої теорії ідеольоґії пілсудчиків: Автор насолоджується „Князем“ Макіявеля як архитвором політичної думки й подивляє Бісмарка, як майстра політичної тактики. Хоч має слушність, думаючи, що правити повинна еліта, а не демос, одначе не відповідає на питання, що робити, коли народови забракне „Короля-духа“ або коли він стратить силу розмаху? Досвід учить, що такі духи, які

Повістевий фейлєтон „Нової Зорі“ з дня 10. II. 1929 95

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Великий Султан поїхав на Джігад. А за ним лавами їхала пишна кіннота й артилерія і плила струями піхота, обминаючи з пошаною повіз султанки. А повіз її стояв на шляху, поки виднів ще на кони Сулейман Величавий, що зник на обрію як сон. Тільки ще раз блиснув на горбі зелений прапор його. І довго летіли за ним на тлі неба стада чорних круків і великі супи — страшні „воздушні черви“. На їх вид християне в Стамбулі хрестилися й відмовляли молитви.

II.

Султан Сулейман перший і одинокий раз не додержав слова, яке дав улюбленій жінці своїй. Не додержав, бо не міг додержати.

Дня 29. серпня 1526 р. несподівано зустрівся коло Могача над Дунаєм з усім військом угорського короля Людвика. Було полудне, як заграла до битви вся музика Мадярів і рушило бігом до бою їх блискуче лицарство. До двох годин проломив його, а заки сонце зайшло — смертельно викосив Великий Завойовник Османів. А король угорський в утечі утонув в одній з рік угорських. І ніякої битви не міг Султан показати жінці своїй.

Сулейман заняв столицю Угорщини без бою і в 1.200 скринях з буйволових шкір вивіз до Царгороду всі скарби і клейноди її. Несподівана легкість побіди застановила його так, що не пробував іти дальше. Оглянув тільки чорні гори Карпати і став на границях Угорщини, котра ночами світила вагравами пожарів немов велика жертва за гріхи.

Ще з дороги султан прислав до Ель Хуррем свого любимця Кассіма, коменданта Стамбулу, з прекрасними дівчатами й нашийниками угорських королевних на перепросини, що не міг додержати слова. Кассім, вручаючи дорогі дари, додав:

— Але ми всі віримо, що Падишах додержить слова.

Кассім говорив правду.

Бо новий, ще більший „джігад“ задумав Падишах мослемів.

А заки він вернув несподівано з походу, його люба жінка зазнала такої муки в царських палатах, якої не зазнала навіть тоді, коли її гнали в неволю сирими батогами Диким Полем килиїмським і Чорним Шляхом ординським. Бо є в душі людини також Дикі Поля і Чорні Шляхи.

Мала владу в столиці.

Кождого дня рано зявлявся у неї заступник Кассіма і кланяючись низько, витав її словами:

— О, Радісна Мати Принца Селіма! Благословенне хай буде імя Твоє, як імя Хадіжі, жінки Пророка!...

А на питання, з чим прийшов, зачинав постійно так говорити:

— Останна ніч принесла тілько важних справ до столиці Падишаха, кілько єсть зьвізд на небеснім одязі Аллага! Та я представлю Тобі, о Радісна Мати Принца, тільки деякі, щоб попросити поради у доброго серця Твого.

І оповідав зі спущеними в низ очима, часом підносячи їх на ясні очі жінки Падишаха. Голова їй крутилася від тих справ, які викидала величезна машина столиці держави, що простягалася на трьох частях світа. Не знала досі, що чоловік її двигає на собі весь той безмірний тягар. Вже першого дня зрозуміла, чому її чоловік так часто приходив з почервонілими очима і так тихо сидів при ній, як хоре дитя при матери. Деякі справи були такі помотані, що дійсно тільки серцем, а не розумом можна було їх спробувати розвязати.

По двогодинній розмові з заступником Кассіма просила його, щоб перестав говорити дальше, бо була дуже втомлена.

Той кланявся низько і відходив лицем обернений до неї, раз-у-раз повторяючи слова: Благословенне хай буде

НАЦІОНАЛЬНІ ЦЕРКВИ

В католицькій „La Croix" з 14. І. ц. р. поміщена під таким наголовком стаття Runoel-a, котру передаємо тут в перекладі задля цікавого поставлення дуже актуального питання.

Перед 15. роками царська Росія виражалася формулою з трьох слів: **православіє, самодержавіє, націоналізм.** Було це повне змішання двох властей, духової й дочасної, що привело до скрайнього націоналізму. Цей упадок Церкви в рабство політичної влади і національного шовінізму характеристичний не тільки для російської Церкви, але також і для грецької і взагалі для всіх Церков „автокефальних", котрі з них вийшли, всіх тих Церков, котрі гордо й фальшиво звуть себе „православними". orthodoxes). Одинока назва, котра відповідалаб їм, це „національні Церкви".

Пригляньмося Церквам Сходу, т. зв. „православним", а радше державним релігіям — як ми сказалиб. Вони є ними передовсім своїми народинами: Коли грецька Церква відлучилася від католицької, то в засаді не через ріжниці догматичної інтерпретації. Спір за „і Сина" являється тільки притокою, а тези Фотія ніхто сьогодні не боронить поважно в правосл. Церквах. Єресь про св. Тройцю була тільки маскою для чисто політичного розуміння релігії: Для християн Византії релігійне першенство мало бути функцією політичної ранги. Патріярх цивілізованої столиці Імперії Сходу не міг уступати епископови Риму, котрого столиця була між варварами. „Новий Рим (Візантія), вивищений осідком цісаря й сенату, мав ті самі привілеї, що й старинне цісарське місто, тож і ті самі привілеї повинен мати й на церковному полі". Так говорили епископи Сходу на Халькедонськім Соборі, заповідаючи вже схизму на кілька століть перед її доконанням.

Тут виразно виступає великий блуд розумування (petitio principii) на котрому олерлася відпавша Церква: св. Петро **голова Церкви** осів в Римі, тому що це була всемірна столиця, з котрої йшли лучі на весь світ; — Византійці хочуть вірити, що власне це становище Риму як столиці зробило Петра головою Церкви. Цей блуд, добровільний чи ні, має одну певну причину: змішання Церкви з державою. І цей нездоровий софізмат, принцип грецької Церкви злощасно розвинув у її лоні небезпечні наслідки: за схизмою прийшло роздроблення.

Кожна держава визволившись політично, унезалежнювала шляхом послідовности і свою Церкву. Так нпр. в XV. ст. московські князі, перенявши погляд византійських цісарів, визволили свого митрополита зпід усякої залежности від грецького патріярха, що став султанським достойником. Церква стає лише признакою національности. Вона замикає свою діяльність в державних границях, поза котрими знаходяться инші Церкви-суперниці. Її патріярх підчинений голові дочасної влади, хіба що цей проголосить сам себе найвищим головою Церкви. Вона стає „рабинею в ногах земської честилюбної влади", як сказав росіянин Хомяков.

Ось вам національні Церкви. Вистарчить пригадати їх скількість, щоб виказати блуд, з якого вони зроджені. Бо якаж то Церква не вважає себе держителькою правди, а чейже правда не може бути ріжнородна. Догма не може бути повна, коли державна рація її деформує на свій лад. Чиж Івана Тобольського не проголошено блаженним силою царського декрету, незадовго до війни, всупереч противному рішенню св. Синоду! Вкінці роля Церкви, котра повинна ставити правду й етику понад політичні можливости, ця роля знищена, бо політичні згляди панують над усіми иншими, навіть в лоні Церкви. Коли в 1919 р. грецького патріярха в Царгороді запроторили в монастир, а в Фанарі поставили иншого грецького достойника, то сталося це на приказ грецького правительства і в наслідок його політичної метаморфози.

Якийже престіж остається отже національній Церкві? Згори до низів клир є лише урядничою ерархією.

„Не важно, що піп, наш посередник при богослуженню і св. Тайнах, пяниця. Почтовий чиновник такий сам пяниця, а прецінь висилає листи" — слова, котрі чув в Росії п. Палеольог (франц. амбасадор — прим. Ред.) „Будуюче" порівнання!... Та як не ідеальний бувби урядовець, немає ніякого спільного міріла між ним і священником, між його функцією і священством. Алеж бо треба признати, що національна Церква може мати тільки урядовців, а не священиків.

Звідси то національне духовенство все дізнає менше пошани. 25 років тому Мережковський висказав страшне признання: „Російський нарід є більше християнський ніж його духовенство. Це наша велика релігійна драма". А йому як луна відповів міністер Коковцев: „Гангрена розїдає російську Церкву". Ось прокляття, що тяжить на національних церквах.

—o—

Православіє і Польща

„Курєр Варшавські" приніс у 27. ч. цікаву статтю п. з. „Періпетії православія" з підписом Ембор. Зміст статті такий:

Коли большевики розгромили православіє, а слабий авторитет царгородського патріярха в наслідок національної політики Турків ще значно впав, — православіє опинилося без всякої підпори поза границями Польщі. Не лучше стояло воно зразу і в Польщі а то ізза большевицьких тенденцій, які проявив московський собор 1918 р., ізза упадку дисципліни й непевности що до своїх прав тай навіть істнування. Польща могла у себе знищити православіє одним почерком пера, подібно як се зробило православіє з унією в 1875 р. А треба памятати, що майже все православне населення теперішної Польщі се потомки уніятів і навіть римокатоликів. — І дійсно, перший польський сойм, настроєний радикально, видав закон з 19. X. 1920 про перенятя церковного майна на власність держави а почасти р. кат. церкви і православна церква втратила тоді поверх половини землі. Та згодом наступили зміни в уряді. Міністер ісповідань і просвіти Поніковский видав тимчасові правила про відношення правосл. церкви до держави. Міністер Гром-

---

відчувають інтуіційно за міліони, се явища рідкі й коротко треваючі. А тоді заломлюється систем правління й зачинається боротьба епігонів. По друге — правляча еліта не повинна доходити до влади силою, бо (далеко) не дійде. Право й форма правління повинні бути так подумані, щоб уможливляти леґальне правління еліти.

імя Твоє, як імя Хадіжі, Жінки Пророка, що покірно несла тягар життя з чоловіком своїм!

По кождій такій авдієнції мала вгляд у глибини Стамбулу, в верхи і низи його. І все напів притомна від навалу думок лягала на диван і примикала розгорілі очі.

Змучена до краю виїздила по кождій розмові з заступником Кассіма або до Бін-Бір-Дірек'у*) або до Єні-Батан-Сераю**) на відпочинок.

Відпочивала в лодці, бо мучили її й томили звіти і поради, яких у неї засягав комендант Стамбулу. А ще більше мучило її почуття величезної влади в наймогутшій державі світа. Не знала, що з тою владою ні починати, ні робити, бо ще не прийшов її час.

Але думка про Мустафу мучила її найгірше.

Бо мала під опікою первородного сина мужа свого від иншої жінки. І чула безмірний тягар на собі — на саму думку, що булоб, коли муж повернувби й не застав Мустафи.

А ще більше мучила її думка про пустку, яка булаб на тім місци, де любив гратися в саді малий Мустафа.

Відчувала, що полекшалоб їй, якби могла висповідатися перед матірю зі своїх думок. Знала се напевно. І знала, що мати знялаби з неї той тягар, від котрого аж помарніла. Але не могла того сказати.

Боялася. Бачила в уяві неперед, як мати перехрестилаб себе і її, вчувши про те. І які очі малаб і як поблідлаб.

І навіть знала, що і як мати говорилаб на те. Знала, що сказалаб їй: „Ти була у мене добра, золота дитина, а зло зачалося, відколи ти скинула з себе той хрестик, котрий я тобі дала. І потому скидала ти вже одно за другим, аж поки не дійшла там, де тепер стоїш і думаєш".

Але чогось иньшого боялася ще більше. Раз зачавши сповідатися, булаб висповідалася і з того, як убила непереслуханого Агмеда-башу. Думала, що тоді мати не моглаб довше жити під одним дахом з нею — з убийницею.

Думала: Або під вражінням того всего тріслоб матері серце, або покинулаб мене, сплакана, впавши на силах. І щож тоді сказати Сулейманови, котрий напевно довідається, в якім стані мати опускалаб палати. Що сказати?!

Знала свою матір лучше ніж себе. І знала, що вона вийшлаб від неї так без нічого, як прийшла — тільки з великим горем. Не могла.

А втім, а втім! Чиж можливо, не бачити сина на престолі султанів?

Так мучилася прекрасна султанка Ель Хуррем, коли несподівано вернув муж з походу.

О, якже витала його! З дійсною радістю і з дійсним смутком, вся змішана в нутрі своїм. А вечером дрожачими устами дякувала Богу, що ще і сим разом охоронив її — від здобуття золотого престола Османів для потомства свого.

Дякувала. А на дні серця чула, що вже не перепустить другої нагоди. О, ні!...

Вже привикла до думки про здобуття золотого престола Османів. Тоді виховає синів так, як уважає. О! І тоді зачне снувати пляни і діла, якими перевисшить Велику Княгиню Ольгу, котра в сих палатах приймала хрест — таксамо потайки, як потаємно і вона несе свій невидимий хрест терпіння, в котрім уже призабула святі слова Господньої молитви: ... „і не введи нас во іскушеніе..."

(Дальше буде.)

—o—

*) Бін-Бір-Дірек („Цистерна Тисячі й Одної Колюмн"), крита студня в Царгороді з величавим басейном, величини Церкви Нотр Дам у Парижі, сегодня вже висла. Дах її на 16 рядах колюмн.

**) Єні-Батан-Серай („Запавшася Підземна Палата"). Була се також величава цистерна в Царгороді, збудована ще візантійським царем Юстиніяном (на 1000 літ перед Сулейманом). Дах тої цистерни опирався на 336 мармурових колюмнах, на 6 м. високих, уставлених симетрично в 26 рядах. Поміж тими колюмнами тихо пливала лодка по басейні води обему близько 10 клм.² (140×70 м.).

Школа в СССР.

(З голосів большевицької преси).

Про „небувалі досягнення“ на полі шкільництва в СССР. приходиться до запуди читати в нашій большевизуючій ліберальній пресі. А ось як ілюстрація до тих вигуків кілька виписок із правдиво большевицьких газет:

„*Учительская Газета*“ ч. 208 і др.: Біда наша в тім, що ми не маємо спеціяльних приспособлених для школи, поміщень. *Величезне число* сільських шкіл тулиться по дворянських пустотілих хоромах, з пообдираними колюмпадами, з прогнившими дірами замісць вікон, або по церковно-приходських закамаряках... Заняття в дві і три зміни — явище, що має право горожанства. В Пятигорську, в однім і тім самім поміщенню наука треває від 7 год. ранку до 8 год. веч. В Омську, замісць норми, на ученика припадає буквально „гробовое количество воздуха“. В Тюмені в 30 прц. шкіл середня кубатура повітря багато нижча норми, нерідко доходить до 2 і пів куб. метра на людину. Тільки в 4 школах міста є нормальний сочинник світла. А не мало таких випадків, коли одно вікно припадає на 100 учеників. Рівночасно замітне недостаточне число умивалень, сплювачок, кошиків на сміття тощо. — Трохзмінна наука, велика скупість буджетових позицій на направу шкільних будинків і удержування чистоти роблять кляси подібні до заїздних домів, або до салдатських казарм для переходячих військ в давні часи... Лікарські оглядини учеників, особливо на селі, бувають через десяту в одинацятій школі.

„*Рабочая Москва*“ наводить вислід лікарських оглядин, котрі переводив в 1928 р. „мосздрав“ в школах Москви. Оглянено 58.041 учеників. З того числа 27 процент хорих на чахотку, 37 процет недокровних. З 16.000 учеників московских фабрично-заводських шкіл здорових всего 37 процент.

„*Красное Знамя*“ (ч.32) пише (стаття д-ра Боголюбова): Досліди в м. Тюмені показали, що пересічно 65 процент учеників хорі на чахотку, при чім в перших ґрупах (клясах) хорих на туберкульозу легких є 54.2 прц., в других 76.3 прц., в четвертих 80.5 прц. — Після оглядин дітей на Ст. Тайґа, Томської зел. дороги, виявилося, що з 595 учеників — 383 безумовно хорі. В багатьох місцевостях Уральської области число хорих вище 80 прц., пересічно по области не низше 60 прц. Ще більше жахливий стан виказали досліди в московських діточих садках...

біньский припинив виконання закона з 19. X. 1920. Міністер Станіслав Грабский перевів у вересні 1925 оповіщення автокефалії правосл. церкви та посвятив багато часу і труду на вироблення разом з православн. епископатом проекту статута про правне положення правосл. церкви в Польщі. Переведено упорядкування внутрішних відносин через усунення деяких епископів, котрі не розуміли історичної конечности. Скріплено авторитет православної ґієрархії на взір р. католицького костела. Коштом польського правительства зреорґанізовано правосл. духовні семинарії. У Варшаві заложено правосл. богословський факультет і інтернат. Православні, що здавна привикли до державної опіки, зачали довіряти польській владі та освоюватися з польською культурою і порядками. Але — пише далі п. Ембор — православіе в противенство католицтву показується віроісповіданням з недостаточно розвиненими доґмами і формами. І тому воно дає легку можливість скріплятися в нім націоналізмам — українському і білоруському.“ Вкінці п. Ембор робить висновок, що якби у православній церкві дійсно скріплялися її центробіжні сили, то се булаб небезпека, про котру не треба забувати.

До Вс. Впр. Отців!! 391 1-1

Вже вийшов з друку

„КАТЕХИЗМ ДО ПЕРШОГО СВ. ПРИЧАСТЯ“

необхідний для дітей, що приступають до сповіди і першого св. Причастя. – Ціна 50 с.

Замовлення слати на адресу автора:

о. Лев Вань Катехит в Самборі.

Остання побіда самоуправи Галичини

Галицький Сойм і Краєвий Виділ знесено законом з 30. I. 1920. Місце їх заняв Тимчасовий Самоуправний Виділ, котрому центральна влада відбирала по черзі управу доріг, рільничих шкіл, шпиталів і т. д. Виділ протестував, але ізза недостачі Конституту. Трибуналу не мав змоги перешкодити тому, а перед Адм. Трибуналом влада не може позивати влади. Щойно коли обкроено платні членам Виділу, вони могли удатися до Адм. Трибуналу і той видав оречення, що заряджения мін. внутр. справ були незгідні з законом. Тимчасом Самоуправний Виділ зовсім знесено.

—o—

До наших есперантистів

По багатьох перешкодах удалося відновити знане зі своєї діяльности перед війною Т-во Українських Есперантистів „Прогресо“ в Коломиї. Т-во видавало свого часу журнал „Україна Стельо“, який інформував широку заграницю про нашу долю і недолю. Заходом Т-ва вийшов підручник і укр.-еспер. словар. В есперантській мові видано „Катерину“ Шевченка, „Коротку Історію України“ Грушевського, поміщувано статті і переклади творів наших письменників в заграничних часописах і т. д. Розійшлися тисячі карток з мапою України, українськими письменниками і діячами. На еміґрації у Відні 1916 р. видано календар. Т-во провадило в своїм заряді численні курси міжнародної мови і т. д.

По відповіднім справленню статута — приймаємо членів з цілої території польської держави, а то українців есперантистів, що бажають нам помагати в нашій праці. В місцевостях, де зголосяться 3 члени — отвираємо для них філію Т-ва. Річна вкладка 1 зол., вписове 1 зол. До всяких запитів — проситься долучити почтовий значок на відповідь, Зголошуйтеся численно на адресу:

„ПРОҐРЕСО“ Т-во Укр. Есперантистів, Коломия, вул. Нова 4. Проф. О. Кузьма.

—o—

10 порад проти ґрипи

Виділ Публичного Здоровля видав летючки в справі поведення супроти ґрипи (інфлюенци) такого змісту:

1. Не огрівати занадто кімнат. Найлучша температура 18° Ц., ніколи не вища 20 степ.

2. Воздух в кімнаті повинен бути відповідно вогкий. В тій ціли держати посудини з водою, особливо там, де є центральне огрівання.

3. Часто вітрити льокалі, бо зужитий воздух, се найбільший союзник ґрипи.

4. Не стикатися з тими, що мають катар і кашель.

5. Уникати людського натовпу.

6. Дбати про чистоту устної ями, тіла й одягу.

7. Не носити тісного одяту, тісної обуви й тісних рукавичок.

8. Мити руки перед їдженням.

9. Не вживати чужого ручника.

10. Щодня, навіть в зимі, бодай годину вживати руху на свіжім воздусі, а в дома ґартувати тіло студеним натиранням і натрисками.

—o—

З організаційного життя

ПЕРЕМИШЛЬ. *(З діяльности „Марійського Т-ва Пань“).* Від кількох літ дбає „Марійське Т-во Пань“, щоб зосередити біля себе все, що католицьке, та підтримує між робітницькою молодю християнського духа. Для слуг заложило „Приют“, а також „Школу для неграмотних“. Завдяки цим старанням дівчата вміють читати і писати та набирають релиґійного й національного освідомлення. Для деяких дівчат являється „Швальня“ Марійського тов. дійсним спасенням. Сотки дівчат навчилися тут шити й вишивати, а деякі з них мають уже платну посаду у цій самій швальні. Заряджує школою п. Стецева, вдова по священнику, фахово освічена сила, длятого всі роботи, всякого рода білизна, жіночі, діточі одяги, а головно церковне білля й фелони виходять з робітні взірцево. Її підпирати повинні головно священники й місцеве та дооколичне укр. громадянство. Фонди, які узискується зі „швальні“, обертає товариство на добродійні ціли. Ніякий вбогий ученник, ніяка вдова не відійде від товариства з порожними руками. Завдяки „Мар. Т-ву Пань“ може істнувати „Мар. Т-во Молоді“, якому відступлено одну комнату. Тут ґуртується реміснича молодь під проводом о. шамб. Гринника. І та організація гарно розвивається.

В останніх часах „Апостольство молитви“ стратило приміщення. Теперішний провідник о. Гащак звернувся з просьбою до „Мар. Т-ва“ і для них найшовся дах. Крім цього, що товариство дбає про духову поживу для своїх членів, як: щомісячні конференції, сповіди, реколекції, має воно ще бібліотеку та християнські часописи й веде інтензивну працю на зовні для добра укр. суспільности. — *Ол. П.*

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. I. п. 364 23-?

ГЛИНЯНИ. *(Довірочні сходини У. Хр. О.).* Дня 24. I. відбулися в Глинянах в салі філій Просвіти довірочні інформаційні сходини У. Хр. Ор. Прибули представники духовенства, інтеліґенції та міщанства. Як референт прибув зі Львова о. Т. Галущинський. По його вичерпуючім рефераті про повставання і завдання Укр. Христ. Орґ. вивязалась жива дискусія. Постановлено завязати місцевий комітет, в склад якого увійшли: Дир. Мих. Хамула, о. Роман Ганас, Павло Тимяк і Пані: А. К. (нечитко! — *Ред.)* К. Сахнова і Олена Ґалан. — Всі присутні одобрили програму У. Хр. Ор. та рішили чинно поперти її акцію в усіх ділянках нашого суспільного життя, кладучи головно вагу на її добру пресу, бо вона конечна в часах упадку віри й моралі. — *Присутний.*

БУЧАЧ. Ще дня 17. IX. м. р. відбулися засновуючі Збори УХО-ії в Бучачи. По виголошенню рефератів о. В. Стрільбицького на тему: Передумови заснования УХО-ії, приступлено до заснования повітової Орґанізації.

До Повітового Комітету ввійшли: Впр. О. Декан Д. Нестайко, як голова; о. Н. Коцюбинський, містоголова; о. В. Стрільбицький, скарбник; о. В. Мельник, секретар. Від того часу відбулися вже два рази сходини членів УХО-ії, а саме: дня 29. XI. і 28. XII. м. р. Предметом нарад на сходинах були крім важних рефератів також орґанізаційні справи.

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОЛЕКСАНДЕР ОЛЕСЬ

Найбільший з живучих поетів України.

З приводу 25-ліття його літературної творчости.

Зміст: Чому Олеся забули? — Життя й виховання поета. — Вплив російської літератури й Горького. — Перші поезії Олеся. — Порівнання його творчости з творчістю Лесі Українки. — Олесь на верху своєї творчости. — Його ухили: символічний і романтичний. — Пост-позитивіст. — Олесь як песиміст. — Олеся забули, бо він переріс інтеліґентську масу. — Дальший ріст таланту і творчости Олеся убив позитивізм.

Недавно минуло 25-ліття літературної праці одного з найбільших українських ліричних поетів О. Олеся (Олександра Кандиби). Минуло майже непомітно.

А ще так недавно, бо лише 5 років тому, Олеся шанували, і в 1923—24 рр. урочисто обходило 20-ліття його поетичної діяльности — і в крузі української еміґрації в Чехословачині, де нині перебуває поет, й у Львові й навіть у Києві. Олеся називали „першорядним ліриком" і „найбільшим по Шевченкові українським поетом"... Та пройшло кілька років і Олеся забули. Се „забування" Олеся, котре очевидно є наслідком зменшення інтересу до його поезії, почалося властиво ще в революційні дні 1917 р., коли поет перестав відчувати так, як відчувала маса української інтеліґенції та бути виразником її настроїв. Разом з тим у літературній діяльности Олеся зазначилася кріза: він почав менше писати. Слава Олеся зачала меркнути і на українськім „Олимпі" н і б и - т о появилися нові світла. І хоч святкування 20-літнього ювилею праці Олеся пройшло досить урочисто, вже з приводу того ювилею на Наддніпрянській Україні появилися статті, в котрих піддали поетичну творчість Олеся досить суворій критичній аналізі. Автори тих статтей трактували Олеся яко представника давнішої поезії, яко поета попередної, передреволюційної доби, котрого роля в літературі може вважатися вже скінченою. Особливо характеристична в тім була стаття „новоклясичного" поета П. Филиповича.

В кождім разі „забуття" Олеся під нинішну хвилю се факт безсумнівний. Чи відродиться ще його поетична творчість й чи відновиться інтерес широких кругів громадянства до його творів, не можемо вгадати. І те й друге ще можливе. Щож до минулого то роля Олеся в історії укр. поезії й розвитку національно-громадської думки в першій чверти XX. в, була дуже велика.

І власне тому важко її коротко схарактеризувати: Олесь поруч Лесі Українки найбільший з націоналістичних л і р и к і в України. Він поет її національного відродження. Він виразник настроїв і душі її націоналістичної інтеліґенції поч. XX. ст.

О. Олесь народився й виріс у північно-західній частині Слобожанщини, виховувався в родині свого діда-арендаря панського маєтку біля м. Недригайлова, Лебединського повіту; середню освіту одержав у хліборобській школі в Деркачах, Харківського повіту; високу в Харківськім Ветеринарнім Інституті. До укр. національної свідомости прийшов Олесь ще учнем Деркачівської школи. Там училися майже виключно діти з селянських та напів-інтеліґентських, отже не зросійщених або мало зросійщених родин. І через те серед вихованців тої школи легко ширилися українські національні ідеї й завсіди істнував значний гурток національно-свідомої молоди що рвалася до громадянської роботи. Та разом з тим ся молодь охоче й легко переймала також і соціялістичні, особливо т. зв. „народницькі", або „соціялістично-революційні" ідеї. Перейнявся ними й Олесь і деякий час працював, хоч правда, здається, не дуже активно, в рядах Революційної Української Партії (РУП). І хоч потім вийшов з партії, на його світогляді виразно відбилися впливи соціялістично-революційної (народницької) ідеольоґії. В Деркачівській школі розпочав Ол. і свої перші поетичні проби. Хитаючись, як і більшість його шкільних товаришів, між укр. національними стремліннями й симпатіями та соціялістично-революційним рухом у „загальноросійськім маштабі", Олесь перші свої поезії писав то по російськи, то по українськи. Щойно в 1903 р. під вражінням „свята Котляревського", з приводу відкриття памятника йому в Полтаві та завдяки знайомствам з діячами РУП Олесь остаточно перейнявся укр. національним світоглядом, перестав писати вірші по російськи і в томуж (1903 р.) надрукував свої перші укр. поезії.

По закінченню освіти Олесь працював яко „земський" статистик і ветеринарний лікар. Спершу перебував на Слобожанщині, потім був у Петербурзі і врешті оселився в Києві. Останні роки перед війною, 1913—14, Олесь належав до складу редакції „Літературно-Наукового Вістника" й керував відділом красного письменства в тім журналі.

Олесь виховався під майже виключним впливом російської культури. Але, що в російській літературі в кінці XIX. й початком XX. ст. були досить сильні впливи деяких західно-европейських літературних течій, зокрема символізму, Олесь — за посередництвом російської поезії — наблизився по части до тогочасних західних напрямів. Олесь розпочав свою діяльність в тім часі, коли й російське й наддніпрянсько-українське громадянство знаходилося в стадії найбільшого захоплення „визвольними", поступовими та революційними ідеями й змаганнями: саме в 1903 р. РУП. розпочала чинну революційну „роботу" серед селянства на Слобожанщині та Полтавщині й викликала досить значні селянські заворушення. Перші поезії яскраво відбивають тогочасні „визвольні" національні та революційні настрої укр. інтеліґенції. Часто зразками для Олеся в тій порі були революційні поезії М. Горького, котрий знаходився саме тоді на вершині слави та російські революційні пісні. Тепер деякі з тих громадянських поезій Олеся, писаних „у дні революційної весни" — в 1903—6 рр., видаються надто патетичними і з мистецького боку примітивними. Але в ті часи вони відповідали настроям і поета і громадянства.

В січні 1907 вийшла перша книжка поезій Олеся „З журбою радість обнялася". В ній була і особиста і громадянська лірика Олеся. В громадянських поезіях переважали бадьорі „визвольні" настрої. Але часом і в тій порі у віршах Олеся на громадські мотиви бреніли ноти сумніву, смутку й журби, зрештою не чужі й ширшому кругови укр. інтеліґенції. Проте в усіх поезіях просвічували: молодість, свіжість, щире захоплення. Мова поета була легка, барвиста, поетична, не обтяжена складними образами й символами. В будові віршу Олесь наслідував ліпші зразки російських поетів. У порівнанню з більшістю попередних укр. ліриків, вірш Олеся був безперечно дуже гарний. Поезії Олеся були приступні, зрозумілі, близькі для широких кругів укр. інтеліґенції. Його поетична творчість була виразом, здобутком, духовною власністю всієї укр. інтеліґенції. Не може бути суперечок, що й по глибині думок і по мальовничости поетичних образів і по силі поетичного вислову Олесь значно уступав своїй трохи старшій сучасниці Л. Українці; але його поезія була зрозуміліша, ближча й рідніша „інтеліґентському" загалови, ніж занадто вже „висока" й мужна лірика та ліро-епіка Л. Українки. І коли Л. Українка залишилася виразницею настроїв і поеткою української „еліти", „вибраної", „ліпшої" частини укр. інтеліґенції, — Олесь придбав ширшу популярність і признаний був „найбільшим після Шевченка українським ліричним поетом".

Розквіт поетичної творчости Олеся припадає на 1907—11 рр. В сей час він створює два свої найліпші драматичні нариси „По дорозі в казку" й „Над Дніпром", ліричну поему „Що року" й чимало дуже гарних ліричних поезій, перенятих переважно смутком і розчаруванням. В сій добі наближується Олесь у своїй творчости до російських поетів-символістів Вяч. Іванова, Ін. Анненского та ин. і через посередництво російської символічної поезії далі підходить до західно-европейського символізму Метерлінка, Малярме і т. д. Особливо захоплюється Олесь Метерлінком і в 1910—14 рр. постійно наслідує його в своїх драматичних етюдах („По дорозі в Казку", „Танець горбачів", „Осінь" і т. д.). Разом з тим Олесь повертає н і б и - т о й до старого романтизму, першої половини XIX. віку, пишучи такі драматичні етюди, як „Траґедія серця" і „Над Дніпром" (1911 р.). Проте Олесь і в сій добі не став ані справжним романтиком, ані справжним символістом. Не дармо його поезію, мимо певного „ухилу" в бік романтизму й символізму, завсіди прихильно витав і високо цінив рішучий прихильник реалізму в письменстві й ворог „модернізму", символізму і т. п. течій, С. Єфремов. „Романтизм" Олеся — поверховний, більше аксесуаровий ніж істотний. Основна риса романтизму се стремління вийти за межі звичайного, земного, проникнути у таємницю, освітлити або принаймні доторкнутися вічного, нетлінного, таїнного, потойбічного.., змагання до н а д з е м с ь к о г о ідеалу. Нічого подібного нема у творах Олеся, навіть у тих його драматичних етюдах, де він неначебто пробує — слідом чи за старими романтиками, чи за новоромантиком і символістом Метерлінком — порушити „вічні" проблеми життя. Характеристична річ, що Олесь наслідує не шедеври Метерлінкової творчости — „Синього птаха" й „Сестру Беатрису", а ті твори, котрі писав Метерлінк, коли ще був на роздоріжжі, напр. „Сліпці". Але і в сих драматичних нарисах Метерлінка Олесь залишує без уваги, чи принаймні без наслідування, найбільш важне в Метерлінковій творчости тої доби: розпачливе представлення обмежености людського розуму й вічної, орґанічної „сліпоти" людини. Траґедію людини та людства Олесь бачить виключно у площині земного, „емпіричного" істнування людей, в неможливости створити „земний рай", в непоборних труднощах до здійснення ідеалу всебічного визволення людей від політичного гніту, і т. д. „Казка" Олеся се не дантівський „Рай", а щось в роді „Утопії" Т. Мора, або Маркса, Енґельса чи може Чернишевського. Новіші критики підчеркують „спрощення" Олесем Метерлінкової символіки. Через те упрощення твори Олеся не мають фільософічної глибіни, але н і б и — „символічні" етюди нашого поета набувають більшої виразности, сили, безпосередности і стають ліпше зрозумілі для середного читача. Олесь не поет-фільософ, а т і л ь к и п о е т, і до тогож поет переважно реалістичного напряму і більш менш позитивістичного світогляду. — В кожнім разі, поезія Олеся другої доби його творчости (1907—11 рр.) прийшлася по серцю читаючої укр. публики, а такі твори, як „По дорозі в Казку", „Над Дніпром", „Що-року" приняті були з незвичайним захопленням. Се захоплення поділяли й найкращі укр. поети, навіть Л. Українка, котра порівнювала Олесеве „Над Дніпром" зі своєю „Лісовою Піснею". Що правда деяким „поважаним діячам" не подобався мінорний тон Олесевої лірики 1907—11 рр. й драми „По дорозі в Казку", але голоси їх тонули в загальній хвалі й захопленню. В творах сієї доби Олесь розвінчує свої давніші мрії і виказує всю безнадійність шукань ідеалу і щастя.

Ще сильніше і болючіше виступають ті самі настрої Олеся в 3-ій добі його творчости — в 1912—14 рр. Чорна безнадія огортає поета і яскраво відбивається і в його драматичних етюдах („Танець горбачів", „Осінь" ітд.) і в його ліриці. Що-правда, він иноді потішає себе, що мовляв

пройдуть тисячі-мільйони років,
і загремлять уста пророків,
і здійсняться шаленців сни
про свято вічної весни.

То знов, гостро картаючи „нездарну", „мертву" інтеліґенцію, висловлює надію, що

замісць нас великий встане раб
в кайданах,
в ранах!
Огнем!
Мечем!

Та видно тої „потіхи" поетови не вистарчає. В його творчости починається сильна кріза. До старих соціялістичних мрій він очевидно вже не може вернути, а иншого надійнішого шляху не в стані росшукати. І зі зневірою повторяє:

...А люд блукає по пустині,
і Бог далеко від землі.

З початком революції, в 1917 р., поет на хвилю оживляється, витає Київ у червоних і жовто-синіх прапорах; але його нові патріотичні й революційні гимни, зрештою нечисленні, не відзначаються щирістю, завзяттям і бадьорістю, що світилися з його молодечих громадянських поезій. А досить скоро, ше серед загального революційного торжества, поет віщим серцем відчуває близьку траґедію — і всупереч загальній радости й веселости, в його поезії развучали мотиви гіркого сумніву й відчаю:

Вона прийшла як мрія довгожданна,
і вийшли всі назустріч їй,
і всі кричали їй „Осанна!
Благословенний ранок твій!"
І враз усмішкою гіркою
її всміхаються уста...
І враз показує рукою
нам на Голготу! на хреста!

Поет переріс „інтеліґентський" загал, піднявся значно вище над „інтеліґентською" масою, над середними читачами — недавними його адораторами й шанувателями. Від тої пори поет і читальницька маса пішли ріжними шляхами. Олесь перестав бути улюбленим поетом широких кругів украін. інтеліґенції.

І опинившись на еміґрації, Олесь не здобув собі вже утрачених симпатій і популярности. Тай поетичний талант його зачав неначе слабнути. А про те всеж иноді й на еміґрації зпід його пера появлялися такі мальовничі поезії, як нпр. „Весна, Шенбрунн і липові алеї", або переняті глибоким почуттям „еміґрантські пісні" („В вигнанні дні течуть як сльози..." — одна з найкращих поезій в усій укр. еміґрантській ліриці). Врешті поет майже зовсім замовк. — З початком революції 1917—18 р. упав інтерес і до давнішої поезії Олеся. Нікого вже тепер не задовольняють його бадьорі громадянські поезії, писані ним у молодих літах і так високо цінені давніше. Тай справді, дивно читати такі нпр. поезії: „Яка краса! відродження країни..."— серед теперішного занепаду й руїни національного життя. Але й пізніші, журливі й роспачливі поезії Олеся і його драматичні етюди не відповідають теперішним настроям. Так! поезія Олеся видається нині вже пережитим етапом літературного й громадянського розвитку. — І всеж таки в останнім 25-літтю, по Олесеві, не знайшлося ні одного поета, не виключаючи й Чупринки, Філянського, Тичини та Рильського, рівного своїм ліричним талантом Олесеви. А для нас Галичан Олесь симпатичний ше зокрема тим, що навіть у поезіях ні одного галицького поета наші Карпати не блистять у такій красі, як у поезіях Олеся.

Якже се сталося, що при такім визначнім таланті Олеся, його поезія так недовго захоплювала? Одною з причин, і то причиною зовнішною, була безперечно незвичайно швидка, просто калейдоскопічна зміна настроїв, поглядів і смаку нашого громадянства. Друга причина — внутрішна й важніша — се переважно реалістичний напрям лірики Олеся і позитивістичний характер його світогляду, через котрі його поезія позбавлена глибшого змісту — отого „Божественного глаголу", що запалює серця людей завжди і робить поезію довговічною.

Коротко: Олесеви не дав вирости й укріпитися позитивізм, то значить світогляд, котрий признає тільки те, що людина „дійсно" бачить, а перечить істнування всего метафізичного.

—o—

МІСЯЦЬ ЛЮТИЙ — СЕ МІСЯЦЬ БОРОТЬБИ З АЛЬКОГОЛЕМ. Кожда громада повинна подбати, щоб у ній відбувся в сім місяци плєбісцит проти коршми після вказівок, які „Нова Зоря" помістила вже в чч. 1—2 і 3. в січни с. р., в докладній статті ВП. Д-ра Романа Ґоцького.

ОПОВІСТКА

ЗВИЧАЙНІ ЗАГ. ЗБОРИ „СВЯЩЕНИЧОЇ ПОМОЧИ", укр.-кат. духовенства, кооп. з об. пор. в Станиславові, відбудуться в четвер, дня 21. лютого 1929 р. о год. 10, зглядно о год. 11. рано в салі катедральної церкви. З огляду на вагу справ, стоячих на дневному порядку, просимо о численну участь.

НАДЗІРНА РАДА.

„Нема важнійшої суспільної праці, як поборювання алькоголізму." (— Папа Пій X.).

Нові книжки

О. Лев. Вань: **КАТЕХИЗМ до першого святого Причастія.** Основні правди християнської віри для малих діточок. Самбір, накладом автора, 16⁰, стор. 30.

Книжочку цю певно радо привитають ОО. Душпастирі як потрібний засіб у їх праці. На зміст складаються: 1. Молитви. 2. 14 приступних лекцій. 3. Додаток про відправлення св. Сповіди й приготування до св. Причастія та 2 пісні. Звертаємо увагу на подану в „Н. З". оповістку.

M. Bogičević: DIE AUSWÄRTIGE POLITIK SERBIENS 1903—1914. Три томи. Сей твір б. сербського посла і проф. міжнародного права приносить багато зовсім незнаних і важних документів і фактів з політики Росії, Сербії й Чорногори. Він конечний до оцінки причин і підготовки великої війни.

P. Max Schmid S.J.: „DIE RECHTE OBERIN". Kanisiuswerk. 1928, Ст. 223, мал. 8⁰.

Отся книжечка, видана в Фрайбурґу (Швайцарія), оперта на давнійшім творі тої самої назви, пера о. Феля, тільки поширена на основі новійшої практики. Вона заслугує на поручення не тільки кождій ігумені в монастири, але взагалі кождій християнській жінці, котра має кермувати вихованням иньших у катол. дусі.

D-r Tihamer Toth: „CHARAKTER DES JUNGEN MENSCHEN". Freiburg in B. Verlag Herder,

Трудно знайти лучшу лектуру для підрастаючої молоді обох полів, ніж отся праця професора університету в Будапешті. Ясно і розумновиложено в ній, що не освіта се головна підпора в житю одиниці й народу, тільки характер. Се важне особливо в теперішних часах, коли аж роїться від легкодушних людей, яких цікавить тільки забава і яким не в голові ніякі поважні внутрішні проблеми. Отся праця може бути великою спонукою до самовиховання. Ще раз поручаємо її нашим батькам і матерям для їх синів і дочок, покищо в німецькій мові, а ми спроможемося колись може і на переклад тої цінної праці.

Жертви на „Рідну Школу".

О. Стефан Кержецький, Лука, п. Букачівці, пересилає як збірку з акафісту: 6 зол. в Луці і 5.50 зол. в Цвітовій

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Римське питання. Берлінська католицька „Ґерманія" доносить, що в тайних переговорах в т. зв. „римськім питанню" підписано в половині м. місяця дальший протокол. Поступ переговорів повільний так, що в високих церк.-катол. кругах мають тільки надію на заключення якогось „модус вівенді", котрий уважався би вихідною точкою до остаточного порозуміння.

Зміна обряду. Конґрегація для східних Церков дозволила на численні домагання нунціїв і апостольських делеґатів, **уділювати їм позволення на зміну обряду** в рамках католицької Церкви, коли заходять достаточні причини. Вістку сю приносить німецька „Шенере Цукунфт" з 3. лютня ц. р. Як відомо, дозвіл на перехід з одного обряду на другий могла уділювати лиш Апостольська Столиця.

Колеґія кардиналів складається в теперішну пору з 62 членів. З сего числа є 29 Італійців і 33 чужинців. 6 є кардиналами-священиками й 7 кардиналами-дияконами. В курії резидує 29, поза курією є їх 28: у Франції 7, в Італії (без Риму) 6, в Еспанії 5, у Німеччині і Півн. Америці по 4, в Анґлії, Польщі й Чехословаччині по 2, в Австрії, Угорщині, Бельґії, Голяндії, Португалії, Канаді, Полудн. Америці по 1. Необсаджених кардинальських місць є 8. За понтифікату Пія XI. померло досі 28 кардиналів.

Спеціялізація в Католицькій Акції. Начальний редактор ватиканського орґану „Оссерваторе Романо" граф Даля Торре занявся в ряді статтей докладним обговоренням письма папи до бреславського кардинала Бертрама в справі Католицької Акції. Він підкреслив головно два моменти в письмі Св. Вітця, а саме поняття „спеціялізації" в Католицькій Акції й потребу монолітности в проводі Католицької Акції. (В наших українських умовинах не можна очевидно говорити про спеціялізацію, а тільки про підготовку Католицької Акції).

Всесвітна католицька харитативна діяльність. Про успіхи харитативної діяльности католицької Церкви говорить статистика з 1928 р. На цілій кулі земній було: 1. **Шпиталів, санаторій і захистів для старців** — разом 15.700 установ, з 752.000 ліжок і 135.000 осіб сталої прислуги. — 2. **Інтернатів** 13.400 з 668.000 ліжок і 70.600 затруднених. — 3. **Амбуляторій для хорих 96.300** з пересічно 2,389.600 відвідувачами денно. — 4. **Орґанізацій для допомоги вбогим** 140.000. 5. **Число католиків,** які віддаються харитативній діяльности виносило в 1928 р.: монахинь 350.000, монахів і священиків 32.000, професійних доглядачів(чок), ремісників і т. и. 120.000; без усякої винагороди працює 6,650.000 осіб.

Проч з книжковим брудом. Союз чехословацьких жінок і дівчат звернувся з меморіялом до законодатних установ і домагається, щоб відповідні урядові орґани зайнялися прочищенням книгарських виставових вікон з неморальних і порноґрафічних книжок. В ціли моральної охорони молоді домагається союз заборони малолітним вступу до нічних льокалів а також заборони затруднювати малолітних в таких „підприемствах".

Вирок на основі енцикліки папи Льва XIII. „Рерум Новарум" видав недавно судія торговельного суду в Буеонос Аірес, столиці Аргентини. Іменно робітникови, котрому працедавець виповів службу, признано відшкодування. Оскаржений працедавець, — так завирокував судія — провинився супроти засад справедливости й любови, які є виповіджені в названій енцикліці, а на яких кожде законодавство спирається.

Пів міліона лір жертвував один сицілійський епископ Св. Вітцеви на образування 100 китайських місіонарів.

Видовище для червоного Відня — великанська місія. Справді великанська! народна місія, що відбулася в часі від 4—18. листопада в Відні. Великанська — в порівнанню з мюнхенською перед 2 роками, що відбувалась рівночасно в 47 церквах, з берлінською в 50 церквах, бо в Відні рівночасно в 110 церквах 254 народних місіонарів із найріжнійших чинів — відбувало місію. Цею місією, якої ще Катол. Церква не запотувала — кермувала спеціяльна місійна централя. Приготовання до неї тривали цілий рік.

Віра і героїзм в Мехіку. З листу одного мехіканського священника довідуємося, що навіть фантазія Дантого не знає таких страшних положень, в яких живуть там католики щодня. А нарід вірний не опускає Бога і Церкви. У Мехіку героїзм є щось звичайного, щоденного особливо у молодежи і то хлопців і дівчат однаково. Коли буде біді конець, ніхто не знає. Моляться, щоби скорше, а тимчасом терплять. В свято Христа Царя 200.000 народа вибралось на відпуст до Матери Божої в Гвадалюпі. Змовили урочисто „Вірую", посвятили і піддали Мехік Христові Цареві, обсипали олтар Божої Матери цвітами і розійшлися. Священики серед того мусять скриватися, щоби вірні, чи шпіони не відкрили їх, бо кримінал або вигнання дісталиби за службу Богові чи своєму народові.

Нове архиепископство на Словаччині буде створене вже весною сего року. Кандидат намічений і представлений Апост. Столиці.

Минулого місяця помер у Празі визначний католицький вчений, автор численних праць і ректор католицького інституту в Парижі монс. Батіфоль.

Кузин Абд-ель-Кріма і син визначного арабського шейка, Мароканець Алібен-Могатан, котрий попав у полон у мароканських боях, охрестився недавно в Мадриті.

Еспанські епископи видали розпорядження, в якім забороняють жінкам в за коротких спідничках брати участь у процесіях. Такі жінки можна усувати навіть при помочи поліції.

Ще одна стигматизована живе в Кампас в Бразилії, як твердять ріжні лікарі і тамошній епископ. Се сестра Амалія в інституті Розпятого Христа.

Посвячено Найсв. Серцю Ісуса нарід і край Уругваю підчас торжества Царя Христа в 1928 р. Посвячення довершили уругвайські епископи. На горі біля столиці Монтевідео поставлено величавий памятник присвячений Серцю Ісуса.

—o—

Посмертні згадки

† **О. Ігнатій Щуровський,** парох в Іванкові (пов. Борщів), помер 4. с. м. в 52 р. життя на удар серця. — В. Й. П.!

† **Д-р Олександер Кулачковський,** б. редактор „Вістника Державних Законів" в українській мові за старої Австрії, помер у Відні 2. II. ц. р. в 64. році життя. В. Й. П.!

—o—

З листів до Редакції

Дня 31. XII. 1928 вислав я до ред. „Сільського Господаря" таке листьмо: „Сільський Господар ч. 24, з д. 15. XII. ц. р. *двічі відсилає читачів до „Громадського Голосу"*. Ця незрозуміла рекляма руїнницького часопису (зайдіть на Гуцульщину) спонукує мене заявити, що перестану передплачувати В. орґан, коли ще коли відпустите у ньому місце на такі не відповідні поради". — *М. Б.*

(Прим. Ред.: Колиб у нас було більше таких уважних Читачів, укр. преса булаб під кождим оглядом здоровіща).

—o—

НОВИНКИ

Львів найдороще місто в Польщі. Коли дорожнечу у Варшаві означити цифрою 100, то Львів має 120, Станиславів 104, Тернопіль 117. Луцьк найдешевший.

Троцького убили? Преса доносить, що чрезвичайка нарочно розсіває вісти про виїзд Троцького. В дійсности вона вже „спрятала" його.

Так сильні морози, які маємо цеї зими, занотовано востаннє в рр. 1879 (грудень) і в 1888 (січень).

Арештування 5 рабінів. ЖАТ. доносить з Москви, що в Невелі арештували больш. власти 5 рабінів. Арештованим закидує акт обвинувачення ширення контрреволюції. Процес відбудеться в Вел. Луках.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єгера і вовняні реформи, камізельки, пудь-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір коверців для Всеч. Духовенства. 14-20
356

Упадок Европи зазначився в 1928 р. особливо в области продукції зеліза. До того року Европа продукувала поверх 50 проц. всего зеліза і стояла на першім місци в світі. В тім році перше місце заняла Америка.

Вклади в касах ощадности зросли в Німеччині протягом останнього року з 4·6 міліярдів марок на 7 міліярдів. Се свідчить про скріплення капіталового ринку Німеччини.

Американський „Кодекс чемного поведения" написав і видав містер Томас Гісборн. В нім пише, що в Америці є всего коло 50.000 чемних людей. Кодекс той дуже цікавий змістом.

Китайські шахи грають на шахівниці, котра має 365 піль. Се надзвичайно трудна гра, котру тепер задумують впровадити до Европи.

Патріотизм англійського шофера. Оден льондонський купець взяв авто й поїхав до королівської палати, щоб подивитися на бюлетень про здоровля короля. Але що товпа народа була там велика, купець мусів довго чекати, заки дотиснувся до прибитого при вході бюлетену. Коли вернув до авта, побачив, що таксаметер був задержаний. Купець звернув на те увагу шофера, але той відповів: „Король Юрій є так само моїм монархом, як і Вашим, длятого не прийму від Вас грошей за те, що Ви мусіли ждати, заки дотиснулися до паперу, на котрім написано, який стан здоровля нашого монарха. Скажіть мені тільки, що там написано".

Мала Австрія прелімінує, що в 1929 р. минеться у неї: 123.000 гектолітрів горівки, 300.000 овочевого вина, 750.000 г. виноградного вина і 5 міліонів гектолітрів пива. Консумція тих напитків коштувати-ме 500 міліонів шілінґів.

„Chicago Tribune" доносить, що в одним місті Шікаґу, в Америці, померло на грипу протягом 24 годин 10.000 людей.

Ой зайшла зоря та вечірова,
Над Львовом спинилася з-рана
Задивилася, зажурилася
Що рідня на зиму — не вбрана!

Ой зима, зима — время препогане,
Мерзнуть води, мерзнуть сльози;
Ах рятуй, рятуй нас „РОДОГАНЕ"
Йдуть заметілі — морози...

ЛЬВІВ, РИНОК 43.
Як не віриш — то зайди!

1—1

ОГОЛОШЕННЯ

ШУКАЮ молодої зручної дівчини до варення і обслуги в дома. Платня після умови. Зголошення з поданням місця замешкання, віку, релиґії і платні належить слати до: П. Марія Хоростіль, Гдовча p. Mrzygłód, ad Sanok. 2—5

ПОТРЕБА доброго урядовця до просьвітної і організаційної роботи в горах. Кандидат має бути віруючий і практикуючий католик, обзнакомлений з кооперацією, веденим хору і театральних вистав. Ближші інформації подає: Адміністрація „Нової Зорі" — Львів вул. Кльоновича ч. 8, II пов 1—1

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 166 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані в певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки принимаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 46—50

Др. Марія Криґовська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
ХИБИ ВИМОВИ 18—20
341
(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 5—12

В Централі **ПАНЧІХ**
ПФАУ, Львів, Ринок 19.
найдешевше, бо вхід через сіни.
3866а 9—50

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найвступнійших цінах. Робота солідна і точна. 242 17-?

Тисячі подяк!! 392 1-5
ЗА ПРЕЦИЗІЙНО ВИКОНАНІ ТАПІЦЕРСЬКІ РОБОТИ
одержала відома по своїй солідности фірма
ҐОТТЛІБ-ҐЕФЕЛЬ,
вул. Ґродзіцких 8.
і достарчує
за 5 зол. тижнево **ОТОМАНИ**

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На осінний і зимовий сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 52-?

Рукописів редакція не звертає.

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 14 лютого 1929 Ч. 11 (214)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Відбудова Церковної Держави

З Риму доносять: Кардинал секр. стану Гаспарі запросив до себе всіх чужих дипльоматів і повідомив їх серед великого зворушення, що уряд Італії признав суверенну територію Апост. Столиці. — Вістка про се миттю рознеслася по Римі й величезні товпи народа злягли на площу св. Петра. Чужі дипльомати зложили ґратуляції Муссолінію. Преса пише, що Апост. Столиця одержить постійне місце в Лізі Народів. Св. Отець поручив у правій наві Церкви св. Петра умістити трибуну для членів королівського роду. Рівночасно з оповіщенням договору в цілій Італії впровадять в життя канонічне право й виплатять Апост. Столиці 2 міліярди лірів титулом відшкодування.

Як підписували згоду між Ватиканом й Італією

В понеділок в полудне о год. 12. підписано в Римі акти, котрими зліквідовано довголітний спір між Апост. Столицею й Італією. Перша зустріч між кард. Гаспаррі'м і Муссолінім наступила в салі Константина. Потому перейшли вони разом з иньшими достойниками до папської салі, де на столі лежали вже розложені акти. На фотелях усіли по середині кард. Гаспаррі й Муссоліні, при столі монсіньори Борґондіні, Піццардо й папський адвокат Пачеллі, а по стороні Муссолінія міністер справедливости Рокко, підсекретар стану Джіунті й віцеміністер загр. справ Ґранді. Акти підписано золотим пером Пани, котре кард. Ґаспаррі по підписанню вручив Муссолінієви як особистий дар св. Отця.

В часі підписування акту семинаристи льомбардської колеґії, в котрій студіював св. Отець, співали на площі „Тебе Бога хвалим" а зібрані під обелісками фашисти свій гимн і безнастанно тревали радісні окліки.

Всі римські дневники видали надзвичайні ілюстровані додатки з вістками про щасливе закінчення переговорів. „Оссерваторе Романо" підчеркнув, що згоду осягнено після 200 спроб переговорів.

Сойм ухвалив буджет, а відкинув внески уряду

При третім читанню буджету правительство зголосило поправки, щоби привернено диспозиційний фонд міністра внутр. справ, збільшено дисп. фонд мін. війни і ин. Всі внески уряду сойм відкинув, буджет ухвалив.

Самоуправа для Галичини

З Варшави доносять: Виготовлено проект закона про повітові ради, котрий має увійти в життя вже 1. квітня с. р. Новий закон задержує давний устрій з деякими змінами. Шість міст: Тернопіль, Станиславів, Перемишль, Ряшів, Тарнів і Новий Санч вилучає з повітів. Округи міські будуть окремі. Повіти будуть поділені на кількамандатові виборчі округи й буде заведений пропорц. систем.

Страшні морози в Европі й Азії

Зі всіх країв Европи й Азії надходять вісти про небувале обниження температури. На Вел. Україні і в Росії морози осягнули поверх 40°, на Сибірі поверх 50°. В північній Фінляндії ртуть замерзає в термометрах. З Гельзінґсфорсу доносять, що автобус з 12 людьми впав під лід і всі погибли. Коло Камчатки корабель замерз на морі. Залозі грозить смерть від голоду. В Ґаличині шини залізниць потріскали на 30 торах, поїзди припинено на багатьох лініях, декуди сніг засипав їх рівно з дахом. Школи позамикано. По стайнях замерзає худоба. Є численні жертви в людях.

Пристані в Ґданську і Ґдині замерзли. Рух кораблів устав. В Берліні тріскло поверх 1000 рур водопроводів. Відень також без води і без ґазу. Влада в Гамбурґу заборонила кораблям відпливати на повне море. Величезні звали леду затамували доступ до Балтійського Моря й увязнили там багато кораблів.

Від соток літ не було такої зими.

Стан засівів

Урядово оповіщують, що стан засівів з кінцем грудня представляється як слідує.

Пшениця найліпше представляється в воєвідстві тернопільським, найгірше в виленськім. Жито найлучше в тернопільськім, познанськім і лодзкім, найгірше також у виленськім.

Увязнено 14 комісарів

При нафтових жерелах совєтського Азербайджану діялися довгий час великі надужиття. Робили їх червоні комісарі, продаючи націоналізовані нафтові поля, як свою приватну власність. Так „заробили" коло 1,000.000 золотих рублів. Ніякі скарги на них не помагали, бо й висші „народні" комісарі були підкуплені. Щойно на днях увязнено 14 корупціоністів.

Ось на що треба було совєтській бюрократії здобути вільний Азербейджан.

Нова хитрість — „релиґійний соціялізм"

Знаний в Австрії рух під назвою „релиґійного соціялізму" появився і в Німеччині, де в Кольонії над Реном зачав виходити орґан того руху „Дас Роте Блятт" під ред. Генрика Мартенса. Таки зі слів самого Мартенса видно, що сей орґан тільки тактична хитрість соціялістів для лекшого розбиття Церкви. Мартенс пише: Кольонія се центр католицизму в Німеччині. Тут огнище всіх нім. катол. організацій, тут кат. преса має найбільший вплив на маси. Доки шлях до соціялізму вестиме через відвернення від Церкви, доти на тім терені соціялізм не може рахувати на нові здобутки.

Се значить, що задля нових здобутків для соціялізму основано новий орґан, котрий має вдавати, що він не ворожий Церкві і в той спосіб лекше її розбити.

—o—

СУВЕРЕННІСТЬ АПОСТ. СТОЛИЦІ

Навіть ліберальна преса, неприхильна катол. Церкві, як пр. віденська „Нае Фрає Прессе", пише з приводу воскресення суверенности Апос. Столиці: „Сьогодня можна сказати, що на наших очах завершилася одна з найважніщих подій нової історії".

В чімже та величезна вага відбудови Церковної Держави? Очевидно не в „величині" того малесенького шматка землі з палатами, музеями й огородами Ватикану, те ущуплене й общипане „Наслідія св. Петра", над котрим св. Отець знов одержав суверенну владу. І не в тім велике значіння того факту, що тепер Святійший Отець, як суверен матиме підставу одержати своє представництво в Союзі Націй, котре репрезентувалоби опінію соток міліонів католиків. Вага й епохальне значіння воскресення суверенного Наслідія св. Петра полягає на двох моментах: Перше на тім, що се знак руйни сили лібералізму, котрий відмовляв Найвисшому Пастирови Катол. Церкви всякого права на повну незалежність, а насильством позбавив Його тої незалежности: тепер той „лібералізм" подався перед катол. Церквою й уступив, признаючи засаду повної незалежности центра кат. Церкви. Се видимий початок відвороту ворожих Церкві сил.

А другий момент ще важніщий: Се заповідь скріплення католицизму на будуче і тим самим ясний промінь надії на вратування людства перед розкладом і провалом у пропасть, в яку воно очевидно котиться. На всіх континентах земної кулі йде той розклад моралі приспішеним кроком. І в таких часах, коли безбожний большевизм опанував шесту часть світа та запустив свої затроєні кигті буквально в кожду країну, — бачимо видимий пролом у фронті злих сил, бачимо відбудову Церковної Держави. В часі, коли впала сила православя, коли сильно ослаблений ісламом — одинока Катол. Церква вспіла не тільки скріпитися, але щей відзискати суверенність для свого центра.

Наслідки того факту щойно покажуться. Ми їх у цілій повні не доживемо. Одначе заохочені тою побідою катол. Церкви, можемо з лекшим серцем взятися до скріпленої праці.

—o—

Перша подорож св. Отця

„Н. Фр. Прессе" доносить з Риму: Першу подорож відбуде св. Отець до Медіоляну, в свої родинні сторони (як відомо, від часу заняття території Апост. Столиці Папи уважали себе вязнями й від вибору до смерти ніколи не виїздили з Ватикану).

—o—

Продовження Ватиканського Собору

Італійська преса доносить, що перервані приготування до продовження Ватиканського Собору піднято на ново. „Пополь д' Італія" пише, що скликання Собору можна сподіватися вже на слідуючий рік і що середна нава базиліки св. Петра має бути призначена на місце зібрань для 2—3000 церковних достойників.

—o—

Памятайте про католицьку пресу!

СЕКТЯРСТВО МІЖ ПОЛЯКАМИ

Не тільки наш народ розкладають секти. Доволі сильний сектярський рух замітний і між Поляками, хоч у них католицизм видавався такий сильний і від тисячеліття вкорінений.

„Пшеґльонд Повшехни“ приніс на ту тему інтересну і тверезу статтю о. Яна Урбана. Ось її зміст:

Вправді польський нарід ніколи не зрадив католицизму, а з хвилевого розколу в XVI. ст. скоро вилічився, одначе не треба думати, що в польській натурі є якісь спеціяльні засоби проти еретицької зарази. Поляки в часі реформації сквапно приймали сектярські новинки, особливо люде з висших кругів. А за ними йшов і народ. Коли загал остав вірний катол. церкві, то не так силою свого переконання, як своєю духовою безвладністю. Реформація в Польші була зломана не чинною відпорністю мас, але тому, що шляхту знов навернено і дітей її виховано в катол. школах.

Потому сектярської пропаґанди довго не було, бо висша верства взагалі реліґійно збайдужніла.

Але тому майже 25 літ були ми свідками, як від католицизму відступали цілі польські парохії й околиці та йшли до маріявітів. Ту чисто польську єресь викликали таки польські ксьондзи, котрі вмоталися в нездоровий містицизм і повірили, що вони покликані реформувати костел. Там, де були такі ксьондзи, польський народ пішов за ними масово. Не треба вини за цей факт звалювати на російське правительство. В Петрограді зацікавилися тою сектою й хотіли ужити до розбиття польського народу, але аж тоді, коли маріявітизм уже сам укріпився і втягнув у свої сіти коло 200.000 польських католиків. Якби збунтованих ксьондзів було не 32, але більше, то розміри тої єресі булиби в народі також більші.

Та секта змаліла тепер до яких 50 тисяч душ. Але се сталося ізза її внутрішнього гниття та ординарної необичайности. З тих, що покинули ту секту, багато таки вже не вернуло до католицизму. А й у відзисканню тої частини, що вернула, не велику ролю відограло зусилля катол. місіонарів.

Тепер маріявітська небезпека злокалізована. Зате повстали инші небезпеки. Одна з них то секти крайно протестанські, особливо баптисти і т. зв. дослідники св. Письма, друга то польська „національна“ схизма Годура.

Обидва ті рухи мають звязок з еміґрацією в Америці, відти одержують своїх апостолів і гроші. Тепер уже польський народ не йде сліпо за збунтованими ксьондзами, як се було в часі ширення маріявітизму, — тільки сам утікає до тих сект, покидаючи своїх душпастирів. Участь інтеліґентних сил є також у тих рухах, але се переважно політичні аґітатори з партій, котрі борються з Церквою.

Дуже поучаюча в тій справі ґеоґрафія сектярської пропаґанди в Польщі: вона дивно покривається з тереном, котрий від довшого часу опанували радикали і соціялістичні діячі та їх партії.

Та сама зовнішна аґітація не є достаточною причиною сектянства. Є також і занедбання по нашій стороні. Пречінь так аґітація як і пропаґанда зовні мусіли впасти на пригожий ґрунт. Є також певного рода недомагання в душпастирській праці. І так за мало подавано народови основну доґматичну науку о природі та сушних прикметах Церкви, о її божім походженню і єдности, а за багато довіряли „традиційному привязанню народу“ до віри.

Популярне реліґійне письменство грішило розбуянням ріжних девоцій, а мало займалося утвердженням у вірі. За мало працюється над тим, щоб між людьми виробити замилування до основних правд віри, вдоволяючись легкою та плиткою девоцією, котра не видержує наступу ложи, коли та ложа являється в позорах правди.

Ще важнійшим було занедбання в праці над селянами і робітниками занятими в промислі, поза мурами святинь в области суспільній і культурній. Богато числено на старі методи, зате лякалося нових доріг. Занадто вірено в тревання патріярхальних відносин між душпастирями і вірними. І так життя перейшло понад головами трусливих та опізнених. До народу наблизилися инші ворожо до Церкви настроєні люде. Заки спостереженося, нарід вже був затроєний недовірям до своїх духовних провідників, а з Церквою звязаний тільки тонкою ниткою призвичаєння. Переочення властивого моменту, щоб заняти народом і його дочасними потребами, занедбання в час оснувати католицькі орґанізації поза урядовою орґанізацією парохіяльною — от це промахи, які нині вже тяжко усунути навіть здвоєним напруженням сил. Але таке напруження сил мусить наступити! Всі свідомі католицькі чинники мусять стануги до праці, отже не лиш самі священики. Кромі священиків треба створити цілі ряди світських апостолів і апостолок католицької правди. Бо лиш вони можуть дійти там, де доступ для священиків уже замкнений.

Важне поборювання сектанства там, де воно жирує, але ще важніще не допустити його туди, де його ще нема. Найлучшою забезпекою буде основна реліґійна освіта, поперта активною працею серед народу для піднесення його добробуту і загальної освіти в катол. дусі.

Ті думки о. Урбана Т. І. передаємо і нашим читачам, бо вони і для наших реліґійних відносин незвичайно поучаючі й важні.

——0——

Ремісничa Бурса у Львові

У Львові при вул. Ходоровського 3 у власній домівці міститься укр. ремісничa бурса. Саме тепер припадають її 30-літні роковини заснування. Має вона високо-ідейне завдання, бо видобуває з чужих впливів бідних, занедбаних хлопців, з котрих вийшли вже кадри свідомих укр. ремісників. Значіння цеї бурси для нас чейже не треба доказувати. Одначе, на жаль, мало хто поза малим гуртком її прихильників інтересується нею. Тому не може вона розвинути як слід своєї діяльности. Давнішими часами підпомагали ту б рсу многі громадяне своїми жертвами. Нині ця поміч дуже підупала, хоч ціль бурси криється з ціллю „Рідної Школи“. Слідби загалови звернути увагу на цю многоважну установу, та заінтересуватися долею укр. ремісничої молодіжі. Теперішна управа бурси має намір приступити з весною до перебудови зруйнованого будинку та до приготовання місць для більшого числа питомців. Патріотична наша суспільність повинна в цім ділі прийти управі бурси з матеріяльною і моральною допомогою! Докажім, що доля тисячів нашої бідної ремісничої молодіжи не є нам байдужна! — Микола Мельник.

——0——

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 14 II. 1929 96

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

А горами Балканами йшла в тім часі осінь. І немов горіло золоте й червоне листя дерев, як останне прощання. Дерева стояли в блиску плодів своїх, мов священики перед вівтарями у ризах золотистих, червоно підшитих.

У садах Сербів і Болгарів стояли достиглі овочі. Осінь здійснила всі мрії весни. І спокійно гляділа у синьо-лязуровий небосклін небесний, по котрім тихо котилося золоте, велике сонце, одна з порошинок давних творів Божих.

З них людина бачить зникаючо маленьку часть і тішиться тим, що бачить, як тішиться метелик одним днем життя.

Але як на полях і в садах дозріває всяке добре насіння плодів землі, так дозріває й усяке зілля отруйне. А хто завчасу не виполе його зі своєї землі, той побачить, як отруйне зілля переможе й заглушить усяке добре насіння.

III.

Коли Сулейман вдруге вибирався на святий Джігад і вже було певно, що разом з ним поїде сим разом на війну і султанка Ель Хуррем, запитала вона Кассіма, коменданта Стамбулу:

— Скажи мені, як властиво виглядає Джігад?

А все веселий Кассім споважнів на обличчу, повагом склонився й відповів:

— О радісна Мати Принца! Коли Джігад займеться на землі, тоді по небі ходить заграва пожарна. І кидає кріваві блиски свої на чорні стовпища і хмари диму. Тоді стогнуть шляхи під важкими колесами гармат Халіфа. Тоді дуднять дороги від тупоту кінних полків Його. Тоді чорніють поля від піших військ Падишаха, що пливуть як повінь. Тоді так гуде плач жінок і дітей християнських, як шум у градовій тучі. Бо жах великий несе з собою Джігад!

— То ти кажеш, Кассім, що Джігад страшний?

— Дуже страшний, о Велика Хатун!

— А чи є ще щось страшнійше ніж Джігад?

Комендант Стамбулу надумувався хвилину й відповів з острахом в очах:

— Є ще страшнійша річ, ніж Джігад, о Радісна Мати Принца!

— Чи ти, о Кассім, бачив ту ще страшнійшу річ?

— Я бачив початок її, о Пані, який удусив зараз своєю рукою Султан Сулейман, нехай благословенне буде імя його во віки! Але про ту ще страшнійшу річ не вільно навіть думати, не то говорити, о Найяснійша Пані!

Очі султанки заблистіли цікавістю. Вона хвилинку вагалася і промовила живо:

— О Кассім! Ти скажеш мені, що се була за річ ще страшнійша ніж Джігад, котру ти бачив на свої власні очі! Я вірю тобі, о Кассім, що ти скажеш мені правду!

— Все опріч того скажу, о Радісна Мати Принца! А того не можу сказати, вибач вірному слузі Падишаха і свому!

— Чому не можеш сказати, о Кассім? запитала уражена. Атже коли ся річ ще страшнійша ніж великий Джігад, то її мусіли бачити також иньші люде. Чомуж вони можуть знати про се, а я ні?

— О, наймудрійша із жінок мослемських! Ти правду сказала, що ту річ ще страшнійшу ніж Джігад бачили й иньші люде! А я тому не можу її оповісти, бо є старе повіря, що коли про ту річ в палаті султана заговорить хочби тільки двоє людей, котрим вірить султан, то та страшна річ покажеться вдруге ще за життя того султана.

— Се забобонне повіря, о Кассім! сказала піднесеним голосом. Таксамо забобонне, як те, що зорі на небі мають силу над людьми на землі!

Учитель Річчі зі школи невольниць стояв їй як живий перед очима... Кассім подумав і запитав:

Православне студентство

Російська преса доносить: У всіх европейських державах, де тільки живуть російські емігранти, видно живий рух православного студенства в области релігійно-церковній. В р. 1926 генер. секретар того руху с. Д-р Л. Н. Ліперовський поїхав навіть до Америки і там зорганізував рух між рос. правосл. студентами.

Дня 28 січня 1929 р. скінчився зїзд правосл. студентів у Ризі (Латвія). Зїздом кермували Д-р Ліперовський і проф. Л. А. Зандер. Взяли в нім також участь настоятель катедр. собора прот. К. Зайц, ректор духовної семинарії І. Янсон і инші визначні діячі. Всіх учасників було 80. Більшість учасників приняла в часі богослуження св. Причастія. По обіді в Троїцько-Сергіївськім монастири, де відбувався зїзд і де одержали кімнати позамісцеві делегати, Д-р Ліперовський дав виклад на тему: „Молитва і життя“. Потому була жива дискусія. Були й заграничні делегати.

До сих цікавих вісток годі не додати деяких уваг. І так на еміграції є також споре число українського православного студенства. Але буквально ніде не видно між ним замітного руху на области релігійно-церковній. Воно поза виїмками все ще захоплене виключно земними справами, або „ідеалами Карла Маркса“, а оскільки сягне думкою до релігійних справ, то хіба на те, щоб заявити, що „всьому винен Папа римський“. Се розположення настроїв впливає тут і там і на наше гр.-катол. студенство. Словом — невесело представляється та „будучність українського народа“, котра не в силі відорвати своєї думки від земних справ і звернути її до справ висших.

Свій.

Як нищать себе комуністи

Англійська преса доносить, що тільки за оден тиждень заслано в Сибір до 2000 приклонників Троцького. Рівночасно Сталін уділив концесій цілому рядови чужих капіталістичних фірм: одній на будову підземної зелізниці в Москві, другій на будову двох електричних зелізниць здовж берегів Чорного Моря, иньшим на будову трамваїв у 16 містах та 15 газівень і т. д.

Герріо в обороні релігії

Едвард Герріо, провідник французької радикальної партії й б. премієр Франції, оповістив у віденській „Нає Фрає Прессе“ статтю, котрою викликав сензацію. В ній пише, що осуджує большевизм головно за те, що він знищив свободу думки в области релігійній. „Се одно — каже Герріо — вистарчає, для кождої людини, достойної того імени, навіть для найбільш загорілого революціонера, щоб раз на завше покинути большевизм. Больш. „Правда“ з 25. XII. написала: „Боротьба з релігією належить до клясової боротьби“. А ми демократи — пише далі Герріо — що перевели розділ Церкви від держави, оставили неткнені Божі Доми, отже маємо право, сказати Росіянам: Се неправда, що ви творите новий порядок. Ви поборюєте релігію, котра довгі віки була вірною товаришкою людства й давала йому трохи спокою, надії й радости. Ви хочете заступити дійсну релігію — релігією свого власного винаходу, брутальним марксівським фанатизмом. Советизм се деспотизм і найбільш фанатичний зі всіх клерикалізмів“.

Тілько Герріо. На жаль він не пише, чому він сам не старається у Франції знов привернути науку релігії в школах.

Бунт війська під впливом кіна

Харківський орган „Красная Армія“ доносить, що 133 полк піхоти Червоної армії, стаціонований на Україні, збунтувався серед таких обставин: В політичній школі того полку оден солдат ударив в лице комісара жида. Коли його за те покарано, в полку наступило напруження. Лучилося ,що того самого дня давали в кіні больш. штуку „Його Царське Величество“, в котрій висвітлювано погром в українськім місточку. На вид сцени погрому на фільмі солдати закричали: „Добре їм так! Бий евреїв, тільки міцніше!“ Фільм зараз перервано, а військо відведено до касарні. Але воно відбуло там віче, на котрім солдат Базалкевич (з пов. Коростень) виголосив промову і закінчив її окликом: „Бий жидов, спасай Росію!“ Солдати схопили зброю, вибігли на вулиці міста й зачали громити жидів поки відділи черезвичайки не загнали їх до касарень. Провідників бунту увязнено.

Огляд часописів

„РАЙХСПОСТ“ з 5. II. ц. р. містить отсю нотатку про т. зв. „бібліїних соціялістів“.

Опріч „релігійних соціялістів“ є ще тепер незалежно від них „бібліїні соціялісти“, котрі мають у Відні свій місячний орган. Про цей часопис пише Центральний віденський соц.-демократичний орган, що „його завданням є доказати, як-то етика евангелії, приложена до проблемів сучасности, домагається визволення робітничої кляси, знесення капіталізму і перемоги соціялізму“. Коли так, то всі досьогочасні змагання соц.-демократичних вільнодумців, а передовсім самого соц.-дем. центрального орґану, представляти при кожній нагоді релігію як „опіюм для народа“ та виганяти її з сердець робітництва псевдонауковими балачками, були **величезним злочином, були зрадою робітництва...** Тепер всякі офіціяльні й неофіціяльні чинники соціялдемократії мусітимуть основно зміняти свою тактику й практику, коли не схочуть попасти в суперечности з „бібліїними“ й „релігійними“ партійцями. Бо не хто инший тільки саме демократична публіцистика очорнювала досі христіянство й Церкву як основну підпору ворогів робітничої кляси, щоб її сповнити ненавистю до Церкви та зробити зрілою до відступства. Ще оставалоб вияснити, чому „бібліїні соціялісти“ йдуть окремо від „релігійних“. Коли одним і другим іде про доказ погодження христіянства з соціялізмом, то це „гетрентмаршіреп“ якесь загадочне. А може „бібліїні соціялісти“ мають на оці протестантське населення, а „релігійні“ — католиків, котрих малиб привести до соціялізму? Це покажуть діла. На всякий випадок поява обох напрямів матиме ту добру сторону, що в соц.-демократичнім таборі мусітимуть тепер більше та дещо інакше як досі займатися св. Письмом і взагалі релігією. А це у всякому разі вийде на лучше робітництву ніж вічне безплідне заняття штудерними інтерпретаціями марксистського корану .

—o—

Приєднуйте нових передплатників!

— Чи дозволиш, о Радісна Мати Принца, висказати мені отверто, що думаю?

— Все говори правду, відповіла вже успокоєна.

— За твоїм дозволом, о Хассеке Хуррем, говорю те, що уважаю правдою. Ні одно не есть забобон, ні друге. Що се друге не есть забобон, можеш переконатися кождого часу, коли місяць, найбільша зьвізда ночи, стоїть у своїй повні над палатами Падишаха. Тоді з численної служби в сих палатах все витягає когось його дивне світло з кімнат. І витягнена людина лізе у сні по таких місцях, де навіть найзручнійший штукар з Египту ні з Баґдаду не мігби вилізти без утрати життя. Своїми очима можеш побачити, о, Радісна Мати Принца, що небесна зьвізда має силу над земними людьми. Чомуж би иньші зорі не мали мати подібної, або ще більшої сили? Тому, що ми добре не знаємо того?

Султанка задумалася над тим, що чула від Кассіма. А він говорив дальше:

— Сам султан Сулейман уродився під такою зьвіздою, що мимо всіх війн і боїв умре своєю смертю на львиним столі. Так каже старе передання і всі мудрці сходу твердо вірять в те, що нема такої людської сили, котра моглаб позбавити життя Сулеймана. І тільки тому й міг він зломати ту річ, ще страшнійшу ніж Джігад, про котру не вільно ні думати ні говорити, щоб не повторилася.

— Ти боїшся, Кассім?

— О, Хассеке Хуррем! Я готов сегодня, як кождий воїн, покласти своє життя на приказ Падишаха за Нього, за Рід його і за державу його, спокійно відповів комендант Стамбулу.

Цікавість султанки росла. Бачучи, що звичайними способами не видобуде з Кассіма того, чого він не хоче сказати, опустила обидві руки і напів примкнула очі, немов ослаблена. І тихо як легіт вітру промовила до нього:

— О, Кассім! Чи Падишах може мені оповісти про те, що він сам зробив?...

Кассім зблід...

— Не може, відповів.

Вона вмить спостерегла його переляк. І зараз використала кажучи:

— А чому не може?

Кассім ще більше змішався. По хвилі, зібравши думки, відповів:

— Бо Падишах зробив то дуже необережне, хоч велике, діло, а сам не похвалиться ним.

— А як ти думаєш, Кассім, чи есть на світі така жінка, що моглаб видержати і не сказати чоловікови свому: Я чула від того і того таке й таке. Він зачав говорити і не хотів скінчити...

Кассім, притиснений хитрістю Ель Хуррем, пробував в останнє боронитися і сказав:

— Така жінка есть, о Хуррем. Се одинока подруга Падишаха, котрій я вірю, що не видасть тайни, повіреної їй на слово.

— Так, відповіла радісно і плескаючи в долоні як дитина, зірвалася з дивану. Тількиж ти, о Кассім, ще не сказав мені тої тайни! А як скажеш, вона остане між мною і тобою. Навіть син мій Селім, як дорасте, ніколи не довідається про те, що сказав його мамі комендант Стамбулу у святім році Джігаду!

На те Кассім не мав уже що відповісти. Помалу й оглядаючись, зачав тихо говорити.

— То було так. Коли у місті Ограшкей помер покійний батько Падишаха, блаженної памяти султан Селім — нехай Аллаг буде милостивий душі його — і чорним возом везли тіло його до Стамбулу, тоді на престол султанів вступив син його Сулейман, нехай живе вічно! А тоді вибухла ворохобня війська у Стамбулі...

— Так?! перервала здивована Ель Хуррем. Ворохобня... проти... Сулеймана? А чомуж я про се ніколи досі не чула?

— Бо про ту річ страшнійшу від війни й помору ніколи не говорять правовірні мослеми в палаті Падишаха.

— А чогож вибух той бунт? І хто його зробив? І по що? І як Сулейман здавив його?

(Дальше буде.)

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Кілька Епископів в Італії внесло прохання до Апост. Столиці, щоб було дозволено завести в духовних семінаріях систематичні лекції агрономії. Вони покликаються на давні часи, коли клер в Італії видавав спеціялістів і вчених в области рільництва.

„Вірменська Церква в Польщі“. Під таким заголовком появилася історична, приступно написана, студія в польській мові. Автор її Чеслав Лехіцкий. Книжка має опріч вступу 182 ст., 10 образків і мапу та коштує 6. зл. Вона написана зі становища польського патріота, але дає образ історії Вірмен і їх церкви від найдавніщих часів аж по наші дні.

Новий фільософічний квартальник в дусі томістичної фільософії зачали видавати чеські оо. Домінікане, професори теол. факультету в Оломуньці, під ред. О. д-ра М. Габана.

Римо-кат. архиеп. Д-р Твардовський видав пастирський лист, у котрім пише, що модерні танці підкопують основи катол. моралі. Духовним поручено відмовляти вступу до костелів особам, котрі беруть участь у неморальних танцях.

Найпопулярніща бразилійська письменниця, Марія Бразіліна де Алемкар, вступила з кінцем минулого року до монастиря Кармелітанок.

Навернення японських еміґрантів. До провінції Сан Паольо в Бразилії імігрує щомісячно поверх 2.000 Японців. Нині їх вже є там поверх 80.000. В останних двох роках у самім місті Сан Паольо занотовано 800 навернень японських на католицизм.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство *обезпечує своє життя та життя своїх родин* виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. I. п.** 364 24-?

Буджет Львова

Референт буджетовий д-р Бжеский оповістив на рік 1929/30 такі дані прелімінара Львова: Адміністрація загальна коштуватиме 6.490.275 зл., майна громади 817.183, підприємств 818.804, сплата довгів 4.825.997 зл.,дороги і публ. площі 2.551.270, освіта 1.567.999, культура і штука 1.293.590, здоровля 2.349.604, опіка суспільна 2.016,488, підпирання рільництва 50.210, промислу і торговлі 804.089, публ. безпека 1.410.853, ріжні видатки 687.157 — разом 25.683.615 зл. видатків.

В доходах, котрі мають виносити 25.689.803 *зл. цікавіші отсі позиції:* Міська різня принесе 139.840 зл., трамвай 135.000, закл. освітлення 1.550.000, ґазівня 127.000, міські добра 193.075 і 1.333 тисяч 209, підприємства 2.144.915, оплати спеціяльні 2.820.000, уділ з податку доходового 1.800.000, з додатків до податків державних 3.799.140, з самостійних міських податків 8.802.500 зл. і т. д. Недобори виказують: фонд шкільний 1.330.338 зл., заклад чищення міста 818.804, Промисловий Музей 102.313 і т. д. Ні дефіциту, ні доходу не дають: міське заведення апровізації й опалу, водотяги, заклад похоронних, бетонярня, фондації Госевського й Духенського.

У Львові при населенню 239.324 на голову припадає річно 86 зл. 28 гр. міських видатків, у Кракові при 204.962 населення 97 зл. 22, в Познані (236.265 насел.) 86 зл. 22, в Варшаві (1.066.277 насел.) 85.46 гр.

—0—

В 100-літню річницю уродин а 27-літню річницю смерти

бл. п. Д-ра ІЗИДОРА ШАРАНЕВИЧА

Професора Університету у Львові, Члена Академії Наук в Кракові, почетного Доктора Університету Св. Володимира в Київі, довголітного Сеніора Ставропігійського Інституту,

історика і археольоґа Галицької Землі,

відправиться в неділю дня 17. лютого 1929 р. о годині 12. в полудне

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в Успенській Церкві (Волоській) у Львові, на яке запрошує

1—1 **РОДИНА.**

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. В голосуванню над буджетом пос. Целевич поставив внесок, щоб відкинути весь буджет. Його внесок відкинено. Після того при буджеті міністерства рільництва на внесок Клюбу Народового счеркнено субвенцію для „Сільського Господаря“.

Виразом опінії всего „лівого“ табора опозиції в Польщі проти зміни конституції можна уважати статтю М. Недзялковского в „Роботніку“ (ч. 38). Він пише, що проект ББ. зміни конституції се просто кінець парляментарної демократії в Польщі. Той проект має два ідейні жерела: бонапартизм і монархізм. Для бонапартизму се річ другорядна, чи голова держави має титул монарха чи ні. Він хоче тільки повної влади для голови держави й оперує притім плєбісцитом. А конституційний монархізм змагає до забезпечення права „вета“ монархови й до зменшення прав парляменту. Все те видно і в проєкті ББ. Він віддає Польщу в руки висшої цивільної й військової бюрократії, котра все улягає напорови консерватистів. Се допровадить до загострення боротьби суспільної, політичної й національної в нутрі Польщі та унеможливить спокійний розвій.

НІМЕЧЧИНА. Представник катол. Центра, міністер комунікації Ґерард уступив з уряду. Тим сильно захитане правительство канцлера Міллера.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА. Большевики скликали в Празі рівночасно 7 віч під ріжними крикливими гаслами. Тимчасом на всіх тих вічах явилося всего 600 людей, вже вчисляючи в те президії, та платні большевицькі боївки. Видно з того, що чеські робітники мають уже досить тріскучих фраз про „рай“ на землі, який усім *обіцюють червоні аґітатори.*

РОМУНСЬКИЙ ПОСОЛ Давіля, привезений до Москви спеціяльним поїздом совітів в ціли підписання пакту про неагресію. Ромунська преса підчеркує, що підписання того договору не буде ще початком правильних дипльоматичних взаємин з Москвою.

В СОЮЗІ НАРОДІВ видвигає Німеччина справу недостаточної охорони прав нац. меньшостей. В Союзі Народів є в тій справі дві думки: Одну з них спрецизував делєґат Бразилії Мелльо Франко, кажучи, що Союз Народів повинен тільки влекшити способи асиміляції нац. меньшостей. Другий погляд, противний тому, заступає Штреземан, кажучи, що нац. меньшости повинні помалу витворити рід власної державної форми істнування на зразок Швайцарії. Цікаве в поглядах німецького представника особливо його підчеркування, що типовою державою нац. меньшостей „в меньшій мірі являється Польща, хоч про неї багато говориться, а в більшій мірі Чехословаччина“.

НОВИНКИ

Мороз в Москві доходить до 37°, на Сибірі до 58°.

Лід покрив Чорне Море в північно-західній части зовсім. Морози в Криму доходять до 20°. Симферопіль засипаний снігом.

Дунай в Баварії замерз так, що вже давно не було на нім такого леду.

Зміна клімату. Метеорольоґічний інститут у Відні висказав опінію, що в середній Европі будуть відтепер острі зими і горячі літа. Се має стояти у звязку зі змінами плям на сонци.

У львівськім магістраті стабілізував на днях комісар Надольський 3 нових урядовців, між ними двох жидів.

Делєґати галицьких москвофілів приїхали до Америки „в спеціяльній місії“, як доносить москвофільська преса.

Російський вплив. Уряд Югославії видав закон про обовязкове уживання імени батька (т. зв. „отечества“) в урядових документах.

В Укр. Науковім Інституті в Берліні відбулися отсі виклади: 1/II. д-ра І. Лоського: Мемуари Винського та їх історично-культурне значіння“, а 8/II. Інж. ек. О. Батя: До характеристики місцевої адміністрації на советській Україні.

Просять нас помістити: В ч. 8. „Н. З.“ під збірною заявою з кругів духовенства „Православіє чи Католицизм“ пропущено через недогляд підпис: „о. Василь Грицей, дек. Богородчанський“.

—0—

ОГОЛОШЕННЯ

Шукаю молодої зручної дівчини до варення і обслуги в дома. Платня після умови. Зголошення з поданням місця замешкання, віку, релігії і платні належить слати до: П. Марія Хоростіль, Гломча p. Mrzygłód ad Sanok. 395 3—5

Пошукується артистів маляра і різьбаря до мальования і украшения презвітерії. — о. Леонтій Білинський гр. кат. парох в Карлові, п. Залуче — двірець. 394 1-1

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки *принимаємо* також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 47—50

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 10-50

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 17 лютого 1929 Ч. 12 (215)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8, I. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. Закордоном 1/4-річно 1 амер. долар. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Зміст угоди між Ватиканом і квіриналом

Договір згоди заключений між Святою Столицею й Італією складається зі вступу й 45 артикулів. Він стверджує, що р.-католицька релігія се одинока державна релігія й узнає повне право власности, виключну владу Святої Столиці без жадних застережень над Сіта Ватікана та суверенну юрисдикцію над нею Святої Столиці. Італія обовязується вибудувати в Сіта Ватікана сіть трамваїв і зорганізувати службу почтову, телеграфічну й телефонічну так, щоб Ватикан мав безпосередне получення з иньшими державами. На жадання Ватикану Італія зобовязана виконувати кари за евентуальні злочини, поповнені на території Апост. Столиці.

Ватикан заявляє, що в хвилеві непорозуміння між державами не буде мішатися, хіба що сторони самі звернуться до нього. В кождім разі територія Сіта Ватікана має бути уважана невтральною й ненарушимою, а Св. Столиця має мати можливість вільного й незалежного адміністрування катол. Церквою в Італії й цілім світі. Зате Ватикан узнає королівство Італію під владою Сабавдської династії зі столицею в Римі. Італія узнає Сіта Ватікана під владою св. Отця і признає привілеї особам, що належать до понтифікального двора а не резидують в Сіта Ватікана. Всі закони суперечні з сим договором перестають обовязувати.

Велика радість в цілій Італії

З приводу заключення згоди між Апост. Столицею й Італією панує велика радість в цілім краю. В Римі на всіх урядових і приватних будинках вивішено прапори. Вечером ілюміновано всі доми. Капітоль освічено спеціяльними античними смолоскипами і прибрано в прапори папські, італійські й міста Риму. Спеціяльні рефлєктори освітлюють всі мости. На площах грають військові орхестри, а на площі св. Петра відбуваються великі маніфестації радости. На приняттях зустрічаються сфери ватиканські з аристократією, дипльоматією й політичними чинниками. Подібні вісти приходять з цілої Італії.

Св. Отець не хоче гарантій земних сил

З Риму доносять: У промові, виголошеній до парохій римських церков, заявив св. Отець, що в справі домагання суверенности не руководила Ним жажда слави світського володаря. Найлучший доказ сего в тім, що про свою суверенність, яка Йому належиться, як Голові Церкви катол., вправді повідомить иньші держави, але не буде старатися о гарантії, бо гарантії може дати тільки воля Божа. Теперішня карта Европи се доказ, що значать гарантії земських сил. Маленької території жадав св. Отець тому, щоб показати, як батько повинен переговорювати зі своїми дітьми, від котрих очікує льояльности.

Що сказав міністер Великої Британії

З Лондону доносять: Сер Чемберлен промовляв у Бірмінґемі на тему римської справи. Він сказав: Хоч ми, наріг протестантський, але не можемо забувати, що між підданими короля Анґлії є багато міліонів католиків, котрим вістка про згоду між Ватиканом і Квіриналом принесла велику радість. Я особисто хотівби також висказати щирі ґратуляції Його Святости і премієрови кінчення старого спору. Коби й иньші спори, котрих полагодження видається таксамо неможливим, як в р. 1870. видавалося неможливим полагодження сего спору, скінчилися таксамо щасливо.

Розпорядок у справі топлива

Премієр проф. Бартель видав такий розпорядок: В порозумінні з мін. справ внутр., комунікацій і військових заряджую: 1. ПП. воєводи устійнять, які засоби вугля посідають дирекції залізниць. Засобів, що перевисшають 4-тижневе, а в дирекціях львівській і краківській 3-тижневе запотребування, можна ужити для заосмотрення ринків. 2. ПП. воєводи в порозумінні з начальниками корпусних округів устійнять, кілько вугля має військо. Засоби, що перевисшають 10-дневне запотребування, мають бути ужиті як в точці 3. 3. Черга ужиття має бути така: I. Для покриття потреб шпиталів, електрівень, ґазівень, водотягів і каналізації. II. Для консументів на цили домашні. III. Для промислу. IV. Для дальших потреб військових влад.

Босфор і Золотий Ріг замерзли

З Царгороду доносять: Сталася подія невидана від багатьох десятиліть — Босфор і Золотий Ріг замерзли. Поїзд Орієнт-Експрес, котрий не курсував уже 11 днів, прибув до міста. Він стояв у снігах 90 клм. від Царгороду. Кілька разів атакували його тічні голодних вовків.

Скаржать вдову по Радічу

Проти вдови по хорватському провіднику Стефані Радічу, вбитім у білгородськім парляменті, внесла сербська державна прокураторія кілька скарг до суду за... обиду кількох сербських міністрів у письмі, котре пані Радічева внесла до Союза Народів.

Були чотири щасливі села в СССР.

„Комсомольская Правда“ доносить: В північній части Красноярського округа відкрито 4 села (12 хуторів), котрі не були досі записані в ніяких виказах, не платили ніяких податків і не вибирали ніяких „советів“. Здається, що вони взагалі нічого до сеї пори не знали про істнування советської влади...

НАШІ МІСІЙНІ ТЕРЕНИ

1. Коли говоримо про наші місійні терени, не беремо це в повнім значінню, себ-то в значінню місійної праці між поганами або іновірцями. До того рода місій нам ще далеко! Розуміємо тут душпастирську працю таки між нашими греко-католиками українцями на далекій заморській еміґрації. Того рода місійних теренів маємо три, а саме: Канада, Злучені Держави Півн. Америки і Бразилія з Аргентиною.

Положення наших земляків в тих країнах особливо під оглядом церковно-релігійним прямо страшне. Неосвідомлені й неутверджені в основних правдах віри, а зманєровані зле зрозумілою свободою легко даються там баламутити всякого рода сектами або й дурисвітами. До цего релігійного замішання і розвалу не мало причиняються і наші домородні кириники та руйники. Найсумнійший образ під тим оглядом представляють Злучені Держави Півн. Америки. Нема майже парохії, нема більшої української кольонії, де не булоб розвалу і руїни. Ріжних відтінків „православні“ нишпорять і баламутять неосвідомлених, протестантські сектанти роблять се також ,а наші Мишугісти враз зі „Свободою“ розбивають і ту рештку, що тримається якотако своєї церкви. Подібно діється і в Канаді. Там остілько лучше, що крім світського духовенства працюють два законні згромадження, ОО. Василіяне і ОО. Редемптористи. Ще найлучше представляється положення в Бразилії й Арґентині. Там далеко менша еміґрація і розмірно лучша духовна опіка. Вправді і там Карманський на взір Мишугістів зачав своєрідню кириню, та хотяй не мало заподіяв лиха, все таки удалося в значній части опанувати розвал.

2. Нігде правди діти: Найважнійша причина цего сумного релігійного положення нашого народа еміґрації — велика недостача духовної й душпастирської опіки. Поминувши дуже недостаточне число духовників у відношенню до розкиненої еміґрації, надто й ті, що там є, не всі надаються до важкої місійної душпастирської праці.

Бо чи всі священики, що вибралися до наших переселенців за океан, йшли по правді з надприродних мотивів, ведені апостольською ревністю? Бували й такі, що тут в Галичині стали неможливі й там далеко за океаном шукали лучших для себе відносин. Вони й не думали про це, що душпастирська праця на еміґрації куди важча і вимагаюча більшої посвяти та саможертви, як тут в Галичині, серед упорядкованих відносин. Бували і такі, що прямо шукали наживи і гроша для себе. І нічо дивного, що деякі з них стали й апостатами, потягаючи за собою у погибель збаламучених людий. Иньші стали гіршителями, а деякі знова лучилися з доморослими кириниками в бунті проти свого Епископа або й проти Апостольської Столиці. Ось тамтого року чули ми про такий сумний поступок деяких священиків у Злучених Державах. Та хоч там є тепер такий Епископ, як Константин Богачевський, котрий по правді з повним вирченням і посвятою віддав себе на услуги Церкви та свого безталанного народу, то що Він потрафить зробити, як не найде достаточної підпори серед своїх священиків? І найбільше геніяльний полководець не вдіє

нічого, коли не має слухняних та обовязкових офіцерів.

3. Та були там також гарні і правдиво апостольським духом перняті священики-місіонарі. Пригадую собі коли 1912. року Конґреґація для поширення віри (Де Пропаганда Фіде) віднеслася до наших Ординаріятів у Галичині, щоб вислали місіонарів-священиків до Бразилії й Аргентини. Тоді зголосилися чотири ревні молоді священики перші вихованки Станиславівського духовного семинара, того семинара, що так його окричали й згірдливо прозивали дяківкою. Два з них до нині працюють ревно між нашими переселенцями, оден примушений був вернути до Галичини, а оден, найліпший, бл. п. о. Іван Сенишин помер з перепрацьовання там, на місци, як герой-жовнір на своїй позиції. Про нього то появилася була в „Н. Зорі“ з 4. листопада 1928. Ч. 85. дуже гарна і щира згадка.*)

Коли відтак тамтого року Епископ Аргентини віднісся з подібним зазивом до Станиславова по священиків-місіонарів, знова зголосилося двох молодих, ревних священиків.

Одначе все те за мала поміч на пекучі і критичні потреби нашої заморської еміґрації. Можливо, що за мало заохочується питомців до місійної праці, за мало запалюється їх до апостольських трудів та жертв. Це цілком не потішаючий обяв, коли на місіонарів-священиків зголошуються нужди ради такі, що деинде не можуть надіятися принятя. Якраз повинні зголошуватися найлучші і найідеальнійші, бо як не прийде скора поміч, то помимо великої жури й опіки Апостольської Столиці, помимо геройської посвяти Епископів та деяких священиків, наша еміґрація може скінчитися повною катастрофою на релиґійно-церковнім полі.

4. Загалом у нас за мало розуміння і посвяти для місійних праць. Як пр. мало питомців вступає до наших Чинів. Тут також перше місце треба признати забутому Станиславівському семинареви. Цей семинар ще не має 25 літ істнування, а вже дав понад десять визначних своїх виховників до ОО. Василіян і до ОО. Редемптористів, між ними трех бувших настоятелів семинара.

А щож доперва говорити про місії між поганами! Знова пригадую собі, як то оден дуже ідейний питомець Львівського семинара, одушевлений місійною працею, вступив до німецького місійного Чина ОО. Божого Слова. Багато його товаришів згіршилося тим його рішенням, кажучи: „Ось пропав чоловік для нашого народу...“ Як мало в тих словах розуміння місійного ідеалу! Думаю, що не тільки не булоб шкоди для нашого народа, але булоб це нашою гордістю, якби не оден, а десятки нашої молоді посвячувалися місійним працям, вступаючи до великих місійних Чинів.

Глядім, як роблять інші народи! Ні малий бельґійський нарід, ні бельґійська держава не стратили на тім, тільки зискали заслуги й найлучшу опінію тим, що десятки священиків Чина ОО. Редемптористів прийшли до нас. Чи не люблені їх місії між нашим народом? Чи не бути нам вдячними за їх працю на нашій церковній ниві?

В Німеччині істнують місійні інститути для світських академиків, передовсім медиків і техніків, та сотки зголошуються. Також і в нас, головно по семинарах, треба конечно розбудити місійного духа. Між нашими питомцями ще знайдеться багато ідейних душ, тільки треба розпалити божий огонь апостольської посвяти.

Вже дві тисячі літ, як прийшов Спаситель світа, а ще тілько міліонів людей сидить в темряві безвірства і поганства! Хтож понесе їм світло віри, як не ті, що чують божу іскру апостольства? Коли ще загальна місійна ідея для нас далека, то гляньмо на близшу й конечнійшу, — на наші українські місійні терени!

Священик.

*) Вражає тільки те, що автор названої дописи п. з. „Від Приятеля“ промовчує, що бл. п. о. Іван Сенишин був якраз питомцем Станиславівського дух. семинара.

Як помогти „Рідній Школі“ й иншим установам.

(Дискусійна стаття.)

Одна з найважнійших орґанізацій на наших українських західних землях се „Рідна Школа“.

Та школа сповняє почасти завдання, яке сповняти повинна держава; тимто вона стає для нас символом державного життя. І коли цей символ має нам присвічувати, коли доля не дала нам можности показати своєї політичної зрілости, то мусимо виказати нашу зрілість бодай в тих вузьких рамцях нашого життя, де маємо змогу самі будувати і господарити.

Нашу зрілість окажемо найкраще в сей спосіб, коли зуміємо виховати свою молодь в дусі традиції та ідеалів своєї Церкви й нації на розумних, релиґійно й національно освідомлених Українців, майбутніх творців нового кращого життя.

Наше шкільництво, яке ми мали до війни, зруйноване. Остає лиш один рятунок: засновувати приватні школи.

Однак чуємо все, що „Рідна Школа“ не має фондів, щоб розбудувати наше приватне шкільництво, бо не має їх і на удержання вже істнуючих шкіл. Всякі збори, анкети й відозви, що кличуть на рятунок „Р. Ш.“, не приносять належної помочи А коли поміч наспіє з нагоди коляди чи писанки, то скоро повертають нові журби, як фонди вичерпаються.

Не зарадить лихові жертвенність наших найідейнійших громадян, доки не попливують жертви від загалу, а в першій мірі від нашого селянства.

Якби в нас принявся сотиковий фонд, значить якби чотири міліони Українців лише з Галичини зложили місячно по одному сотикові, малаби „Р. Ш.“ постійний місячний фонд 40 тисяч зол. — річно 480 тисяч зол. Буджет „Р. Ш.“ виносить річно півтора міліона зол, самого перзоналу є поверх 500 людей.

Легко сказати: „Основуймо сотиковий фонд“ — та тяжко це перевести.

Не багато ще на наших західних землях таких громад, де прийнявсяб сотиковий фонд По містах складає уряднича інтеліґенція по 1 проц. від платні на кілька товариств, деякі обтяжують свій буджет і по 60 зол. місячно, а мимо цего „Р. Ш.“ в небезпеці, брак фондів на її удержання.

Що року обвинувачують себе наші громадяни на Загальнім Зїзді у Львові, обвинувачують Головну Управу, вибирають нових членів, щоб ті вели і вивели „Р. Ш.“ на рівний шлях, а забувають, що се все можна виконати лише тоді, як загал буде зорґанізований від інтеліґента до селянина і робітника.

„Рідну Школу“ бажавби я бачити дійсно „рідною“. Яко священик розумію під тим словом „рідний“, щоб молодь виховувано не лише на карних членів суспільности, але і карних членів нашої католицької Церкви і то в першій мірі, учительство саме було перняте патріотизмом на основі науки Христа і Його правдивої Церкви, бо лиш засади Христа дадуть і повне зрозуміння любови нації та витворять здоровий націоналізм і патріотизм.

В тім напрямі праці найважнійший чинник на селі — наше духовенство. Даймо почин такій могучій орґанізації! Може мій поклик прийметься і духовенство нашої Перемиської Епархії обєднає духовенство всіх трех Епархій. Подаю такий проект. В нашій Перем. Епархії є понад 900 священиків. Щоб лише 600 священиків, котрі побирають місячну дотацію 103·50 гр. (по відтягненню квоти на вдовичо-сиротинський фонд), зреклися місячно тих 3·50 гр. на річ „Рідної Школи“ (хотяй парохії де є чинні терени нафтові або великі відпустові місця — моглиби сміло бодай половину своєї місячної дотації зректися на сю ціль), то „Р. Ш.“ малаб місячний фонд 2.100 зол. з одної Епархії. Річно виносивби цей фонд 25.200 зол.

Якби всі три Епархії далиб „Р. Ш.“ місячно 6.300 зол., то річно булоб 75.600 зол.

Чи не вистарчилоби гроша на удержання десяти шкіл з 10 учительськими силами, або 20 шкіл з 5 силами, або 100 шкіл з одною силою!?

А може хто мавби иншу думку? От прим. одного місяця дати квоти 6.300 зол. „Р. Ш.“, другого місяця ту квоту на фонд доброї преси і книжки, третого Захоронкам, четвертого Красвому Т-ві Опіки над молодю, пятого Українським Інвалідам, шестого сирітським захистам, семого вдовам і сиротам по священиках, і знова вертати від початку.

Або чи не добре булоби з квоти кількох місяців заложити касу позичкову, де в наглій потребі мігби священик на випадок недуги зазичитися, а не просити тої позички у инших та платити лихву?!

А чи не здалабся санаторія для духовенства? Добре! Нехай воно якнебудь буде, але даймо почин.

Нехай по нашому примірові зорґанізується наше учительство, опісля поможім зорґанізуватися нашому селянству, а тоді всі наші народні установи розцвитуть повним життям і зачнемо справді працю над здвигненням себе з упадку.

Моїм горячим бажанням є, щоби в тім напрямі все духовенство всіх трох Епархій висказало свою думку і довело через це до зреалізовання могутнього клича: „В єдности сила“.

Спосіб перевести поданий мною проект зовсім простий і легкий.

ОО. Декани розсилають обіжник в своїм деканаті, хто з кондекальних зрікається квоти 3·50 зол. місячно. Коли се перейде, просять своїх Епископів, щоб канцелярія консисторська за згодою Епископів стягала квоту 3·50 від тих священиків, яких спис подасть кожний о. декан і відсилає кожного місяця тій установі, де вкаже кожний епархіяльний епископ.

Зазначую, що наш деканат устрицький на зборі деканальнім 20. XI. 1928 р. в Устіяновій перевів таку ухвалу і ті священики, котрі на се згодилися віддають радо квоту 3·50 зол. на „Рідну Школу“. Внесення се поставлене о. М. Миляничом принято одноголосно. Котрі деканати підуть за нашим почином? Котрий деканат буде другий?

о. Левицький Адріян.

Примітка Редакції: Подаючи сю статтю відповідно бажанню Вп. Автора під дискусію, замітимо, що така акція моглаб удатися, коли б її попереднио одобрення Еп Ординаріятів, а се моглаб наступити при відповіднім забезпеченню впливу Церкви на дану установу.

—o—

Шукають святої скрині Завіта

У св. Письмі старого завіта записано, що заки Жидів забрали у вавилонську неволю, сховали вони на горі Небо святу скриню Завіта з таблицями законів і манною. Гора Небо, на котрій після передання помер Мойсей, знаходиться на схід від Палестини і становить найвисше піднесення гір Абарім. Скриня Завіта була зроблена з дорогого дерева і прикрашена мистецькими виробами з золота, отже представляла не тільки надзвичайну памяткову й історичну, але також високу матеряльну вартість. Протягом тисячеліть уже багато разів пробували знайти її, все надармо. Тепер Американець містер Футтерер з Каліфорнії зачав систематичні розкопи на горі Небо, щоби знайти скриню Завіта.

Взаїмний вплив Сходу й Заходу

в области богословії.

В „Новій Зорі" в ряді статтей були освітлювані питання нашого обряду, особливож т. зв. „очищування" його від західних впливів. Навязуючи до тих статей дозволю й собі спинитися на змаганнях до т. зв. розлатинщення нашої богословії й ідеольогії, застерігаючись, що не ходить мені о ніяку полеміку, тільки о кинення світла на се нелегке питання: хочу тільки звернути увагу на жерело того змагання й подати його коротенький перебіг поза Галичиною, хоч і зачинаю від Галичини.

„Всі наші богословські книжки", — пише о. Костельник, — „це просто пляґіяти (!), переклади або перерібки западних книжок. Усі западні течії це взір, це просто канон думання для нас. Схоластична фільософія, яка виробилася на Заході і має там могучу традицію, в нас уважається за обовязкову, так що і в думці не можуть припустити, щоб ми могли не приймити її" і т. д. Отже так закликають „визволити" нашу ідеольогію, нашу богословію й фільософію від „чужої й непридатної для нас" „схоластики" та взагалі від латинських впливів і створити нову ідеольогію Унії та відтворити східну богословію в дусі давної Византії.

Ті, що так думають, мають повну слушність, коли кажуть, що українська католицька богословія розвивалася і нині знаходиться під найсильнішим впливом західної катол. богослов. науки. Але зате розминаються з історичною правдою, коли доводять, що се проникнення української богословії західними впливами було явищем неприродним і навіть злом для України й самої Унії. Вони ігнорують той факт, що не тільки українська греко-католицька богословія, але навіть і православна богословія — українська, білоруська, російська, а в значній мірі також й грецька — в XVI—XVII ст. дуже багато переймила від західної католицької богословії. Бо иншого шляху для дальшого нормального розвитку богословської науки не тільки на Україні, але взагалі на Сході — як приймити західну богословію, а бодай її основи — не було і не могло бути. Аджеж в XVI—XVII ст. богословська наука на Сході перебувала в стані цілковитого упадку. Розвиток східної богословії, як стверджують самі православні учені, зупинився вже у VIII—IX ст. Останнім великим самостійним представником творчого богословського духа на Сході був св. Максим Ісповідник у VII стол. Всі пізніші східні богослови і навіть Автор монументального „Джерела Знання" св. Іоан Дамаскин, були вже не самостійні творці, а кодифікатори, збирачі та укладачі попередних богословських праць. Починаючи з VII ст. оригінальна богословсько-фільософська думка на християнськім Сході завмирає; майже одинокою зіркою сяє на Сході XI ст. своєрідний мислитель-містик Симеон Новий Богослов.

Тимчасом велику богословську спадщину Сходу переймив і далі розвинув католицький, латинський Захід. На основі східних Отців Церкви створилася західна, латинська католицька богословія, котра становила дальший ступінь розвитку, дальше удосконалення східної богословії відповідно до нових потреб і нових обставин. Близький звязок західної, т. зв. „схоластичної" богословії та фільософії зі східними Отцями Церкви визнають тепер уже й православні дослідники, неприхильні католицтву. І чим далі провадяться порівнюючі досліди над східною патристичною богословією а середньовічною католицькою, тим яскравіще виступає органічна близькість їх між собою. З другого боку й самі православні дослідники визнають, що давніша східна „патристична" богословія розвивалася односторонно й не узгляднила дуже багатьох богословських питань. Повстаючи в часах постійної релігійної боротьби, а навіть викликана до життя передовсім тими спорами й боротьбою, — давніша східна богословія висвітлювала головно деякі, найбільше спірні в тих часах питання, не дбаючи про створення повної, всесторонної й суцільної богословсько-наукової системи. — Для середних віків і таксамо для наших часів давніша східна богословія показалася надто неповна: дуже багато питань, що не викликали особливших спорів і сумнівів, чи видавалися другорядними, або „самозрозумілими" в давних часах, але набрали великої ваги пізніше, у старій східній богословії зовсім не освітлені або освітлені дуже мало. — Всі такі прогалини узгляднила західна богословська наука та християнська фільософія, створивши саме ту суцільну, всесторонню систему, якої бракувало старій східній богословії, а яка стала конечна в нових часах. — З огляду на се, коли в XVI—XVII ст. на Україні та Білоруси, а потім і в Росії повстали богословські школи й почалися наукові студії й досліди над богословією, східнословянські богослови, українські, білоруські й російські, не тільки католицькі, але й православні, — починаючи від Автора „Великого Катехізісу" Лавр. Зизанія, — звернулися до західної теольогії й приняли її за основу своїх студій і дослідів. — На межі XVII—XVIII ст. серед деяких православних богословів на Україні та в Росії появився ухил до протестантизму. Найзначнішим виразником того ухилу був Теофан Прокопович; але мимо своїх протестантських симпатій навіть він і його однодумці задержали у своїх богословських творах дуже багато з західної теольогії, признаючи велику вартість богословських студій і досягнень Катол. Заходу.

Та нині, як бачимо, о. д-р Костельник та ин. узнали сей історичний шлях східної богословії за „помилковий" і „шкідливий"! Тут слід передовсім зазначити, що таку негативну оцінку західно-католицького впливу на східну богословію, як рівнож і змагання до т. зв. розлатинщення східної богословії розпочали деякі православні богослови. Боротьба проти латинства в нашій ідеольогії, богословії та фільософії се тільки відгук тої боротьби, що від поч. XX ст. ведеться в російській правосл. богословській науці за „роскатоличення" православної богословії та за привернення їй „суто-православного", східного духа. — Ті, що виступають проти латинства в нашій ідеольогії та богословії, дуже часто повторяють думки й аргументи російських богословів, воюючих

Повістевий фейлетон „Нової Зорі" з дня 17. II. 1929 97

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Тепер пригадала собі, що султан Сулейман дуже нерадо їхав з нею в околицю Стамбула, де стояла велика на милю касарня яничарів. А коли раз спонукала його поїхати з нею туди, то весь час мав глибше ніж звичайно засунений турбан на очі і був дуже маломовний.

А Кассім оповідав дальше:

— Ворохобня, о Хуррем, се річ страшнійша від війни. Бо тоді в улицях міста убиває брат брата і батько сина і дочка зраджує матір свою, як тільки допустити до того, щоб ворохобня розгорілася.

Відітхнув і оповідав дальше:

— А викликають ворохобню злі люде, котрі все носом чують, коли над ними має затяжіти тверда рука. А причин до ворохобні знайдуть вони сто тисяч, а як нема, то видумають.

— А щож видумали тоді?

— Нічого не видумали, тільки зажадали від молодого султана виплати в золоті надзвичайних дарів.

— Хто зажадав?

— Яничари, відповів так тихо, якби боявся, що стіни вуха мають.

— І султан виплатив?

— Ой виплатив він їм таку платню, що страшно попамятають і мабуть ніколи більше не підіймуть зброї проти Сулеймана.

Султанка Ель Хуррем заперла в собі віддих і вся перемінилася в слух. А в гарній головці її так закипіли думки, що примкнула очі, щоб комендант Стамбулу не зміркував, що діється в ній. Кассім оповідав дальше:

— Вже міхами обвязали шиї агам яничарів і на площах столиці чути було гуркіт викочуваних гармат і метушня спинилася в сераю, як молодий Падишах казав привести три коні. Приведено три коні. Я був тоді ще адютантом його як принца, бо ще не було часу зробити ніяких змін. Молодий Падишах вискочив на коня і кивнув на мене і на Агмедабашу, пізнійшого Великого Везира. Ми обидва сіли на коней, вже бачучи, що султан думає робити. Перекинувся я очима з Агмедом, але жаден з нас не мав відваги, сказати словечко до Падишаха.

— І ви в трійку поїхали?

— В трійку, о Хуррем!

— Без війська?

— Без ніякого війська. Сулейман їхав на переді, а ми за ним. Уже здалека шуміла велика касарня яничарів як шумить Босфор в час бурі. А Падишах мовчки вїхав на подвіря, де так кипіло, як у кітлі.

— Його не пізнали? перервала.

— Його зараз пізнали, бо нераз він з тим військом ходив на муштри ще як престолонаслідник і знав його кождий жовнір у столиці. Падишах мовчки зіскочив з коня, а ми зробили те, що й він. І я і Агмед, оба ми були певні, що живі не вийдемо з тої прогульки.

— А що ви думали, що буде з султаном?

— Скажу правду, о Хуррем! Ми про те не думали.

— І щож було дальше?

— Падишах просто пішов в середину збунтованої казарми.

— І всі затихли?

— Ой не затихли, о Радісна Мати Принца! Тільки уздрівши самого Падишаха, звернули проти нього копії й шаблюки. І було так тихо, як перед дуже великим злочином.

— А що на те Падишах?

— Падишах спокійно сказав отсі слова: „Зі всіма говорити не можу. Нехай виступлять три провідники!"

— І виступили?

— Так, зараз виступили і стали в крузі серед мечів.

— А Падишах що сказав до них?

— Ані одного слова не сказав, тільки блискавичним рухом руки витягнув шаблю і трома ударами на місци зарубав усіх трьох так скоро, що ніхто й не спамятався.

проти західно-католицької „схоластики“ й бажаючих „реставрування“ давнішої східної богословії.

Треба ще зазначити й основну ріжницю між нашими греко-католицькими і російсько-православними проти-западниками. Росіяне виступаючи проти латинських впливів у східній богословії, докладно виказують, що саме — на їх погляд — треба викинути з сучасної східної богословії, щоб „очистити“ її від латинства й католитства. Натомісць, католицькі восточники (о. Костельник, о. Королевський та ин.), повторюючи проти-западницькі загальники російських богословів А. Храповицького, Т. Курганського та ин., і таксамо, як і сі російські богослови, закликаючи до „чищення“ східної богословії, до відродження східного духа і т. д., уникали до сеї пори докладного зясування, від чого саме слід, на їх думку, „очистити“ східну богословію, але се мабуть — лише до якогось часу: бо такі рухи мають звичайно свою консеквенцію.

О. М-вич.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 364 25-?

Переслідування еміґрантів

На жадання совітського уряду мусять в сім місяци російські еміґранти опустити Туреччину, хоч Ліга Народів заявилася за продовженням їм побуту. Часть їх поїде до Бразилії. Кошти їх подорожи має покрити Союз Народів.

„Бути ідеалістом у своїх думках, звичаях і характері — зовсім не значить бути непрактичним мрійником, котрий упльваєтся красою й забуває рахувати та дає себе кождому використати й не постоїть за своїм правом: се не ідеаліст, тільки просто слабодух.“ (Проф. Тот: „Освіта“).

Політичний огляд

Ватиканьско-квіринальське порозуміння і реституція церковної державности. — Відворотний рух історичного колеса. — Політична незадежність Апостольської Столиці частиною секрету висшости католицької Церкви. — Користи й небезпеки нового стану. — Сумне становище східних Церков, вина і вигляди на будуще.

Перше місце серед політичних подій міжнароднього світа в останнім часі займає безсумнівно факт заключення порозуміння між Ватиканом та Квіриналом, між Апостольською Столицею й італійським урядом, — порозуміння, що в найблизшім часі має бути формально підписане й введене у життя. Основа його — реституція церковної держави, скасованої на початку 1870 р.

Може ніщо так не характеристичне для найновішої історичної доби — сеї, що почалася по світовій війні — як ся віднова. Церковна римська держава була для політично й культурно „поступового“ XIX. віку неможливим анахронізмом — історичним пережитком, якому місце в архиві та музею, на віки вічні. Та не минуло цілих 50 літ, як історичне колесо почало відворотний рух: один здобуток „поступу“ за другим пакується в архивні скрині та музейні шафи, натомість виймається те, що колись туди було занесено, та насаджується в життя... Пригадаймо собі передвоєнні часи: з яким глумом трактовано тоді католицькі жалі на неволю Апостольської Столиці по знищенню церковної держави! А сьогодні-ж, відновлено її!

Очевидно, св. Отець буде мати повні суверенні права над мініятурним простором, коли ще в 1870 р. церковна держава обіймала весь Рим з околицею, а перед 1870 р. велику частину середньої Італії, понад Тибром, від одного морського берега до другого; одначе тут річ не у величині території, а в самому принципі. Католицька Церква завсіди була чутка на зміни політичних і культурних обставин і вміла до них приноровлювати свою орґанізацію, одначе ніколи не могла погодитися з думкою неволі і зречення своєї свободи супроти всіх держав і урядів. А без повної державної суверенности, якже можлива така свобода?

Історія католицької Церкви виїмкова в процесі розвитку людства. Жадна, абсолютно ніяка инша церковна орґанізація на світі ніколи не дорівнювала й не дорівнює їй своєю моральною силою внутрі та безоглядним авторитетом на зверх; хто може заперечити, що частина сеї висшости римської Церкви завдячується політичній незалежности папства? Гляньте на східні патріярхати: вони жили тільки відбитим світлом своїх держав; з ними виростали і з ними упадали. Подібно й протестантські церкви. Правда, католицька Церква й по 1870 р. не стратила свойого внутрішнього та міжнародного авторитету; що більше, якраз на останнє 50-ліття припадає загальне відродження католицького духа; одначе якими великими жертвами було се доконане! Голова Церкви, не можучи признати односторонних декретів італійського уряду, був майже 60 літ добровільним вязнем, що не переступав порога Ватикану.

Тепер має бути инакше. Папа матиме суверенні права над одною частиною Риму, навяже нормальні взаємини з італійською державою і матиме можливість посилати своїх заступників на міжнародні конґреси, як се було до 1870 р. Чи й коли скористає з сього останнього права, годі покищо передбачити тому, що новий правний стан мусить раніше показати свою стійність у практиці.

Бо з другого боку не треба й переціняти ватиканьско-квіринальського порозуміння. Не добро Церкви мав певно Муссоліні на оці, коли змагав до нього, а користь Італії. Чи не схоче він покористуватися Ватиканом для своїх націоналістично-імперіялістичних та диктаторських замислів? Коли так, то переконається скоро, що Церква не думає повторяти сумної памяти „вавилонської неволі“ з XIV. віку у французькім Авініоні, — неволі, що тільки нещастя привела на християнство.

В часі, коли розвязкою римського питання католицька Церква стає на порозі нової фази свойого міжнародного розвитку, думка мимохіть біжить на схід, до відвічних суперниць Риму — до Византії і Москви — та жаль обгортає за сумне становище сих історичних християнських Церков. Одна під безрелігійним

Ель Хуррем зблідла. Кассім кінчив:

— Ціла казарма збунтованого війська кинула зброю і впала на коліна, благаючи прощення. Султан Сулейман мовчки обернувся і вийшов з казарми. І ще тої днини розброїли їх. А заки сонце зайшло над Стамбулом, кров злила долівку у довгій на милю казармі яничарів.

Дрожачи під враженням того, що говорив Кассім, запитала Ель Хуррем:

— І всіх їх на смерть засудив султан?

— О, Хассеке Хуррем! Падишах не судив з них нікого, тільки віддав суд над бунтівниками в руки військового суду. Лиш казав покликати до того суду кромі вчених суддів ще одного простого жовніра-каліку, першого, якого зустріне його посланець на вулицях Стамбулу. І той суд не помилував нікого. Бо вільно помилувати всякого злочинця й навіть убийника, але не вільно помилувати раз збунтованого війська. Колиб його помилував суд, то не помилував би Аллаг ні тих бунтівників, ні того суду.

— То ті яничари, що тепер є в Стамбулі се зовсім иньші?

— Зовсім иньші, о Хуррем! Деякі з них надходили якраз з поблизьких міст, коли народ кінчив на вулицях Стамбулу роздирати на шматки трупи збунтованих і кидати собакам кусники їх тіла.

Султанка Ель Хуррем закрила очі руками і сказала:

— Дійсно! Страшний есть Джігад, але є ще страшнійші річи, ніж Джігад. Ти правду казав, о Кассім!

А Кассім кінчив оповідати те, про що ніколи не оповідали правовірні мослєми в палаті Падишаха:

— А на деякі подвіря народ сам затягнув призначених на смерть бунтівників і замкнувши всі брами, дивився з вікон, як голодні собаки живцем роздирали звязаних бунтівників.

Султанка відкрила руками очі і сказала:

— Се вже дуже жорстоко, о Кассім!

— Але справедливо, о Хуррем!

— Чому справедливо, о Кассім?

— Бо народ, котрий милосердиться над бунтівниками проти Аллагом даної Влади, сам буде пошарпаний голодними псами, тільки ще гіршими, ніж ті пси, що мають шерсть на собі.

— То пси без шерсти гірші ніж пси з шерстю? запитала наівно.

— Безконечно гірші, о Хуррем! Бо навіть найлютійші пси з шерстю не збиткуються довго над ніким. Загризуть — і по всьому. А собаки без шерсти дуже збиткуються, о Хуррем, — і довго тревають їх знущання.

—А чому я ще не бачила таких небезпечних собак без шерсти? Як вони називаються?

— Ти бачила їх, о найкраща квіточко Едену! Ті собаки без шерсти називаються люде. На покаяніє народам сотворила їх безконечна мудрість Аллага, як найстрашнійшу кару. І взяла мудрість Божа гнучність гадини і зуби вовка і рев медведя і виття гієни і скомління пса і кигті леопарда і рило безроги і їдь скорпіона і захланність тигра. І горе, о Хуррем, містам і країнам, котрі не пізнаються на тій собачій породі без шерсти.

Хвилину думала, потому запитала:

— То ти, о Кассім, відколи бачив початок бунту в Стамбулі, певно змінився до глибини душі?

— Так, о Хуррем, я від тоді змінився до глибини душі, відповів якимсь сухим голосом, як дервіш-аскет.

— І ти не уступивби перед бунтом, хочби весь Стамбул ішов проти тебе...

— Я не уступивби, о Хуррем, хочби весь Стамбул ішов проти мене, тільки сконавби у крови на станиці своїй, відповів комендант Стамбулу голосом аскета.

— Так, як конає останній луч сонця, коли нічю надходить туча, додала.

— Ти добра, о Хуррем, що жовніра рівнаєш з Божим блиском світла, відповів вірний жовнір Сулеймана і глибоко склонився.

А султанка Ель Хуррем в ту саму хвилину в душі видавала вирок смерти на нього, на любимця свого, на Кассіма-башу, коменданта Стамбулу. Видавала вирок в імя Селіма малого сина свого, будучого Халіфа й Султана Османів.

Видавала вирок твердий і невмолимий. І вже очима своєї душі бачила окрівавлену голову Кассіма, застромлену на

й протихристіянським пануванням Турків, друга в антирелігійній неволі большевиків. Православні та їх симпатики залюбки складають вину за сей стан на політичні обставини, одначе чи треба багато доказувати, що головна вина лежить у хибній політиці самих тих Церков? Хто з самого початку доброхіть віддавався у неволю кожночасній державі, той давно випустив з рук керму і своєї власної долі. Стверджуючи се, католик не буде відчувати злорадіння, бо знає, що з дальшим занепадом православних Церков поглиблюється тільки пропасть, що їх ділить від єдиної вільної Церкви на світі — католицької.

На жаль, просвітку ще не видати. Він можливий тільки зі зміною політичних обставин. Підписання в Москві противоєнного протоколу між СССР і його сусідами обезпечає на якийсь час удержання сучасних відносин. Зокрема, оскільки річ про СССР і Польщу, оба краї стоять перед замотаними проблемами свойого внутрішного стану, і се радше зближає їх до себе ніж розділяє.

—o—

Наука історії й сучасність

Головна управа „Польського Історичного Товариства" у Львові ухвалила, приступити до видавання 12-томової праці п. з. „Біографічний Словар з часу праці й боротьби за незалежність Польщі". Він представить життєписі визначнійших діячів всіх польських повстань і років 1914—1918, та не лише тих, що в тім часі боролися зброєю але й тих, що працювали пером і иншими способами для скріплення польської цивілізації в найтяжшім часі польського нарсду. Річ ясна, що таке видавництво матиме особлившу вартість, бо тепер є ще багато певного матеріялу, котрий згодом мігби пропасти.

Памятайте, що боротьба з алькоголем, се боротьба за здоровля нашої нації, а ширення катол. преси се боротьба за її моральну силу!

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець прийняв римську курію на звичайній візиті перед великим постом і висказав перед нею велику радість їзза полагоди римської квестії та задоволення з того, що територія Ватикану буде мінімальна. Се власне влекшить адміністрацію, а рівночасно Апост. Столиця матиме найвисший моральний привілей світової влади інтелєкту.

„Оссерваторе Романо" пише в статті „Торжественна година": Договір згоди підписано в день свята Матери Божої з Люрду, а попередило його 200 довірочних засідань. Коли перед 2 роками Муссоліні переказав св. Вітцеви своє горяче бажання, полагодити римську справу, св. Отець радився з кождим кардиналом зокрема. Всі одноголосно висказалися за поєднанням. Тоді папа відповів премієрови, що годиться на приватні й довірочні розмови в тій справі з тим, що заключення порозуміння повинна попередити приготовка конкордату в цілі уреґульовання церковних відносин в Італії. Той великий проблєм розсліджено на поверх 200 засіданнях. Тепер Сіта Ватікана має в своїх границях все, що найдороще і що найпіднесліще сотворили побожність, історія, штука й наука та жертвували як дари на гріб св. Петра. Гериторія Святої Столиці має все, що св. Отець узнав за конечне для Його достоїнства й незалежности як голови всемірної Церкви. І все те признано Йому.

Відзначення кард. Гаспарі. Президент латвійської републики відзначив кардинала Гаспарія інсіґніями першої кляси Ордену Трьох Звізд.

Не Рим а Єрусалим. Кадмі Коген, провідник сіоністів в Єрусалимі робить знова — справді вже не нову — пропозицію, щоб Святійший Отець переніс осідок свойого правління з Риму до Єрусалиму. „Єрусалим має більше даних на се відзначення. Длячого Папа, дотепер вязень і добровільно зачинений у Римі, не мавби бути теж світським володарем Єрусалиму, чомуж не малаб стати часть сього міста новою церковною державою?".

Перу відзначене. Перуанський президент, Дон Леґуія одержав від Святійшого Вітця ордер Христа. Катедра перуанської столиці Куско піднесена до ряду базиліки. Се відзначення дало привід до великих церковних торжеств, в яких взяли участь представники державних властей.

Чи се тільки випадок? Грізний конфлікт між Болівією і Параґваєм полагоджено в сам час мирно. Св. Отець звернувся з двома рівнозвучними телеґрамами до президентів обох держав та одержав успокоюючі відповіди. В однім відламі світової преси подано з відповіди параґвайського президента Ґуджіярі тільки перекручений і скорочений текст, а саме промовчано місця, в котрих згадувалося про приклад Ісуса Христа і подяку за молитву И. Святости.

Англійський король дякує Св. Отцеві. Вестмінстерський кардинал Берн висловив в імени королівської родини найсердечнішу подяку Святійшому Вітцеві за його запити про здоровля і життя тяжко хорого короля Анґлії.

На Україні і в Росії замикають церкви. В Катеринославі замикають собор, виставлений з приводу 300-ліття панування Романових. — В Петропавловську власним коштом збудували робітники церкву. Тепер сю церкву хоче влада замикати: серед робітників велике обурення. — В Ташкенті большевики мимо писемних протестів вірних замикають православну церкву при залізничім двірці. В церкві буде уладжений комуністичний клюб. — Міський совет м. Тули постановив знести 8 церков і заборонив дзвонити при церквах у Чулкові й Заречі, мовляв, се дзвонення перешкаджає в праці совітських установ. У Вознесенській ґубернії реквірують дзвони: досі забрано вже в той спосіб 4 тони міди. — В Баку замкнено 4 синаґоґи, які перемінено на клюби. Часописи наводять ще цілу низку подібних фактів.

Московські приповідки:

1) Де суд, туди й несут. 2) Коли карман сух, то і суддя глух. 3) Не йди в суд з носом, а з приносом. (Приповідки ці свідчать, до якого перекупства в судах привик московський народ).

страшній царській брамі Бабі-Гумаюн, де вже чорні круки випили очі одного адютанта її мужа.

— Тяжке есть діло володаря, промовила тихо, немов до себе.

— І тим тяжше, чим лучше серце його, сказав чистий Кассім з отвертими очима.

— Ні, о Кассім! немов вибухла. Бо володар з чистим серцем має мир у душі! А що діється з тим, котрий мира не має?

Навіть не припускаючи, що і до чого говорить гарна Султанка, відповів спокійно комендант столиці:

— Мабуть правду кажеш, о наймудрійша із жінок мосльомських, вибрана Аллагом на подругу найчистійшого з праведних заступників Пророка!

Подякувала йому поглядом і встала. Авдієція була скінчена.

Комендант Стамбулу низько склонився мов перед святою, бо султанка Ель Хуррем дійсно задержала вигляд невинности з дівочих літ своїх. Кассім зложив руки на грудях і виходячи лицем обернений до жінки Падишаха, пращав її словами:

— Благословенне хай буде імя Твоє, як імя Хадіжі, жінки Пророка, що тихо несла з ним тягар його життя!

Коли Кассім опустив кімнату і затих шелест його кроків на дорогих килимах її будуару, — впала на диван, обняла аксамітну подушку руками і зайшлася здавлюваним плачем.

Не припускала досі, що її муж аж такий очайдушно відважний — він, що так тихо приходив літами до її кімнати.

Ясно бачила всю трудність у виконанню свого пляну. Та ще глибше розуміла її, пізнавши Кассіма, на поміч котрого рахувала. Вже знала, що помочи від нього не дістане для протизаконного діла. Не припускала, що аж така тверда вірність виростає в серцях офіцирів султана. Розуміла добре, що такий дуб сам не росте. Се тільки оден представник більшої скількости дубів міцного ліса, що ріс довкруги високого престола султанського роду. Відчувала і розуміла се. І знала, що коли як буря не звалить того ліса вірних людей, то син її ніколи не засяде на престолі Султанів. Ніколи!...

Звук сего слова звенів у ній, хоч не вимовила його, немов якась чорна безодня отвиралася перед нею. Безодня, в котру падали всі її мрії й надії. Та се ні трохи не змінило самого ядра її замислу. Се, що пережила тепер у розмові з Кассімом, тільки казало їй розложити на довший час підготовку й виконання свого пляну. І ждати нагоди.

Нагоди, нагоди нагоди! Щось немов кричало в її душі. Відчувала всіми нервами, що така нагода прийде. Розуміла, що чим хто висше стоїть, тим більше бачить нагод. І розуміла, що в цілі знищення того міцного ліса, котрий охороняв Рід і закон Османів, мусить наперед будувати-будувати-будувати.

Зачала вслухуватись. І видалося їй, що аж сюди, в кімнати царського гарему, доходить стукіт тесаного каміння при будові святині, яку розпочала.

О, якаж вона ще тоді була щаслива в порівнанню з тим, до чого дійшла тепер! Хоч уже тоді мала на совісти смерть непереслуханої людини, котра зрештою заслужила собі на смерть своїми вимушеннями на невинній дитині.

Чи не заслужив? питала сама себе. І сама собі відповідала:

Заслужив!

А другий адютант з молодих літ її мужа? Чи і сей заслужив на смерть?

— Ні! — голосно сказала сама до себе. І додала шепотом: Та мусить умерти. Бо я мушу мати свого довіреного на тім становищі! Мушу! Без того всі мої пляни на ніщо не придадуться. На ніщо!

Відчувала й розуміла, що убиття Кассіма булоб її першим, уже зовсім безпідставним убийством. Але не бачила вже відвороту. Куди? До чого змагати? Чула, немов у ній крізь усе її єство перепливає якась рвуча ріка — влади, золота, блеску, могутности. На дорозі стоять Кассім і Мустафа. Мусять бути усунені! А коли, — се ще покажеться. Ще відбуде з Кассімом оден святий Джігад на захід... А потому...

(Дальше буде.)

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Літературні фальсифікати

Літературні фальсифікати такі давні, як і література.

Вже в класичній, грецькій і римській, літературі подибуємо чимало літературних фальсифікатів. Тут уже в старинній Греції фальшували Гомера (робив се навіть Сольон з політичних мотивів). Фальшовано й инших письменників, як Еврипіда, Темістокля, Софокля, Езопа і т. д. Подібне робили з римськими письменниками в старім Римі. Богато літературних фальсифікатів повстало в середніх і нових віках. Та найбільше появилося їх уже в новійших та найновійших часах.*)

Особливий урожай на літературні фальсифікати був в 2-ій пол. XVIII та в 1-ій пол. XIX ст. Тоді появляються в Англії фальшовані балляди, а в Чехії голосний „Короледворський рукопис" Вячеслава Ганки. Тоді появляються літературні фальсифікати також в Росії і на Україні.

Особливий розголос у Росії здобув на початку XIX ст. фальсифікатор Александер Сулакадзев, що підробляв старі рукописи. Підробляв їх в цілости, як напр. гимни Бояна та пророцтва поганських новгородських жреців, або на старих оригінальних рукописах з 14—16 вв., щоб рукописам тим надати більшої ваги, дороблював датовані дописки з 10—12 вв.

На Україні появляються в тих часах фальсифікати народних дум і пісень. Фальшували їх головно Срезневський і Шишацький.

Срезневський записував і збирав народні пісні. Але він не обмежився друкованням справжніх творів народньої словесности. В своїм патріотичнім захопленню, бажаючи як наяскравіше представити деякі моменти історії та її діячів, він робив те, що з тих самих мотивів робили в тім самім часі патріоти чеські: компонував сам пісні та думи і містив їх наче твори народні. Такоюж фальсифікацією займався трохи пізніше чернигівець А. Шишацькнй-Іллич, що постачав „народні" думи для Кулішевих „Записок о Южной Руси". Фальсифікація Срезневського та инших доказана й зясована вже в другій половині XIX в., головно працею Костомарова й Драгоманова.**)

У висліді видання українських пісень і дум з 1-ої пол. XIX ст. повні фальсифікатів.

Так напр. в ч. 1 „Запорожської Старини" уміщено пісні: Надгробная пѣснь Свирговскому, Убіеніе Серпяги, Надгробная пѣсня Серпягѣ, Сожженіе Могилева, Убіеніе Наливайка, Отступникъ Тетеренко, Подвиги Лободы, Походъ Сагайдачнаго, Подвиги Саввы Чалого, Надгробная пѣснь Чураю — всі фальшовані крім пісні про Саву Чалого; далі йдуть „думи": Дары Баторія, Смерть Богданка, Татарскій походъ - Серпяги, Битва Чигиринская, Смерть Федора Безродного, Побѣгъ трехъ братьевъ изъ Азова, Походъ на Поляковъ — всі фальшовані, крім двох. Ч. IV „Зап. Старини" містить пісні та думи про особи й події від Б. Хмельницького до смерти Мазепи — переважно фальшовані.

Літературні фальшування не перевелися в нас і по нинішний день. Свідчать про се літературні фальсифікати, що в останних часах появилися і раз-у-раз появляються на Вел. Україні з рук большевиків. Так напр. в деякі популярні пісни Тобилевича вкладають там большевицький зміст, полишаючи одначе старі заголовки і підпис автора. Так напр. фальшують там В. Стефаника й ин. галицьких письменників, пропускаючи, змінюючи, а то й дороблюючи в їх творах поодинокі слова, фрази й цілі речення — на жаль, без протестів ще живучих авторів...

*) Див. J. A. Farrer: Literarische Fälschungen mit einer Einführung von Andr. Lang Aus dem englischen von Fr. J. Kleemeier Leipzig, 1907.

**) Проф. Д. Дорошенко: Огляд української історіографії. Прага, 1923. Ст. 88-90.

—o—

З найновіших пляґіятів

Паризькі радянські „УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ" від довшого часу безцеремонно використовують „Нову Зорю", передруковуючи з нашого часопису, дослівно цілі статті, замітки та рецензії на книжки.

Так у ч. 65 „У. В." передруковали з „Н. З." (ч. 22 з 1928 р.) статтю про Г. Ібзена, в ч 66 — бібліоґрафічну замітку К. на брошуру д-ра Ів. Крипякевича: L' etat actuel de l' historiographie ukr. („Н. З." 1928 ч. 27—28), в ч. 67 — есенціональні частини статті Ст. Томашівського про Іп. Тена (Н. З. 1928, ч. 31), (парижська ґазета передруковує статтю про найвизначнійшого французького історика — з львівської) та рецензію І. Кр-ч на книжку: Чернигів (Н. З. 27—28 з 1928), в ч. 68 — статтю І. Кревецького про 80-ліття української преси (Н. З. 1928 ч. 35), в ч. 71 — рец. на Кудрика: Укр. народня пісня, в ч. 72 — замітку: Нова студія про українську мову (Н. З. 1928 ч. 6) і рец. на книжку: Охорона памяток культури на Україні (Н. З. 1928 ч. 45), в ч. 74 — рец. на Залозецького: Byzantinische Baudenkmäler auf d. Gebiet d. Ukraine (Н. З. 1928 ч. 69), в ч. 81 — рец. на книжку: Nansen, Betrogenes Volk (Н. З. 1928 ч. 96) і т. д.

Ні при однім із вище вичислених передруків „У. В." не зазначили, що зробили їх з „Нової Зорі". Більше ще! Передруковуючи дослівно з „Н. З." без подання жерела, „У. В." систематично пропускали (!) підписи наших авторів або навіть підписували... своїх!!! (гл. чч. 66, 67, 74, 81).

Хоч таке поступування „У. В". є звичайною крадіжю, то ми досі дивилися на се крізь пальці. Та тепер згаданий часопис перебрав міру. Він не тільки що обкрадає „Н. З.", але ще й лає та кидає ріжні наклепи на видавництво. Так у ч. 81 (в якім також паредрукував з ч. 96 Н. З. рецензію на Нанзена, підписавши під нею свого автора!) той орґан у замітці п.з. „Клєрикали при роботі" накидається лайкою на всю львівську укр. катол. пресу (Нову Зорю, Правду, Бескид, Поступ, Нашого Приятеля) зате, що вона з приводу місяця „доброї преси" повела живійшу акцію за своїм поширенням серед українського населення. Замітку „У. В." кінчать такими словами:

„Римська чорна сотня за гроші Ватикану розмахнулася дуже широко". А в ч. 82 (з 21. січня 1929 р.) в замітці п. з. Льояльність УХО, „У. В." пишуть таке: „Цей орґан — „Нова Зоря" — видається за гроші польських (!) епископів у Львові!"...

Дуже цікаво, які ще гроші для „Н. З," вигадають „У. В." ? Се одно. А друге: Чи лицює большевикам „У. В." пляґіювати далі з орґану, що видається „за гроші Ватикану" чи навіть „за гроші польських епископів у Львові" ? Пожалуйста, дайте відповідь!

СПОМИНИ. Французький премієр Поанкаре мимо дуже занятого часу вспів уже видати 5-тий том своїх великих споминів, надзвичайно цікавих. Сей том обіймає части від початку війни до кінця, 1914 р. Спомини ті цінні особливо тим, що в них є не тільки загальні враження й уваги, але також щоденні записки. Дуже цікаво представлено, як Поанкаре підпирав свого особистого ворога Клємансо.

БІБЛІОҐРАФІЯ

М. Н. Петровський: ПСЕВДО ДІЯРІУШ САМІЙЛА ЗОРКИ. Окрема відбитка з кн. XVII. Записок Історично - Філологічного Відділу Української Академії Наук. У Київі, 1928. Ст. 44.

Відомий укр. їн. літописець XVIII. ст. Самійло Величко каже на початку свого літопису „Сказаніе о войнѣ козацкой з Поляками", що при писанню користувався між ин. діярієм Самійла Зорки, секретаря гетьмана Б. Хмельницького, про котрого подає деякі відомости, а також промову, яку він мав виголосити над домовиною Б. Хмельницького в Суботові в серпні 1657 р. Діярій Зорки невідомий, а також з його біоґрафії невідомо нічого більше понад те, що подав Величко. Тому в історіоґрафії виринуло питання, чи С. Зорка та його діярій взагалі істнували. До істориків, що признають Зорку та його діярій належать: С. Соловйов, М. Костомаров М. Максимович, О. Левицький, В. Антонович, О. Лазаревський, В. Липинський, Д Багалій, Д. Дорошенко та П. Клепатський. Сей останній попробував недавно навіть виділити з літопису Величка діярій Зорки. Та инші не менш поважні історики ставляться до істнування Зорки та його діярія скептично або й неґативно. До них належать: Г. Карпов, В. Іконніков, М. Грушевський, І. Франко, Ів. Крипякевич та М. Петровський, що сьому питанню присвятив отсе окрему розвідку.

В ній М. Петровський розглядає найперш всі зовнішні дані про Зорчин діярій та про особу й діяльність самого Зорки Він доходить до висновку, що всі ті дані не дають ніяких підстав визнавати істнування Зорки та його діярія. Та найважнійша частина розвідки се подрібна критична аналіза самого діярія Зорки (як його виділив П. Клепатський). Автор виказує цілий ряд менших і більших помилок, невірностей, непевних вісток та промовчань важних подій. Всього того не повинно булоб бути в діярію Зорки, секретаря гетьмана, який „о всѣх рѣчахъ и поведеніяхъ совершенно вѣдалъ, а досконалне и пространно в диариушѣ своемъ оніе описалъ". „Підбиваючи підсумки аналізи цього т. зв. Зорчиного діяріушу, каже автор, мусимо визнати, що ми маємо тут справу з безумовним фальсифікатом". (ст. 24).

На закінчення автор розглядає ще питання, чи сам Величко вигадав діярій Зорки, чи може він користувався фальсифікатом, не знаючи сього. І стверджує, що Величко сам був автором фальсифікату.

М. Н. Сперанский: К ИСТОРИИ РУССКИХ РУКОПИСНИХ ПОДДЕЛОК (Доклады Академии Наук СССР. 1928. В. № 9). Ленинград.

Атор оповідає про голосного в Росії на початку XIX. ст. фальсифікатора старих рукописів Александра Сулакадзева, що підробляв старі рукописи в цілости або на добутих дійсних оригіналах XIV—XVI. вв. робив ріжні датовані дописки ніби з X - XII. вв., стараючись таким чином зробити рукописи більше цікавими. Фальсифікатів таких Сулакадзев продукував багато. Після його смерти (ум. 1830 р.) лишилася ціла збірка таких фальсифікатів, які вдова розпродала в роздріб ріжним „любителям старовини". Оден такий фальсифікат Сулакадзева опинився був на Поділлю і в 1923 р. дістався в руки тодішного винницького а нині американського автокефального аріепископа Івана Теодоровича. Се північно-руський рукопис з 14 ст., на якім Сулакадзе поробив дописки з „999 року". На основі тих дописок проф. І. Огієнко рукопис сей взяв за

памятку X. ст. в копії XIV. ст. й видав 1925 р. п. з „Молитовник князя Володимира Великого 999 року".

Dr. Ernst Dubovy, Domvikar, CHRISTUS DUX. Neue Folge der Fastenpredigten „Der leidende Heiland, dein Führer zu wahrem Glück", gehalten im Dom zu Breslau. 8° (VIII u 136 S.) Freiburg im Breisgau 1929, Herder. Kart. 3 M.

Автор беручи за основу деякі моменти зі страстей Г. Н. Ісуса Христа, ставить страждаючого Спасителя як провідника правдивого щастя. Проповідник провадить слухача в середовище нинішнього наскрізь зіпсутого великоміського життя і вказує на застрашаючі наслідки й проблеми викликані вирафінованою змисловістю, гордістю і самолюбством. Тим порокам протиставить християнські ідеали чистоти, невинности, покори, самовиречення і любови ближнього. Рішення волі, яке проповідник хоче викликати у своїх слухачів, се: шукання правдивого щастя для себе і других поворотом до практичного християнського життя. Мотивом сего рішення має бути любов до страждаючого Спасителя.

Сі проповіди і річево й методично взірцеві і будовані на душевних переживаннях слухачів. Надаються головно до великих міст. Можуть однак багато скористати також проповідники по малих місточках і селах, тільки треба применити богатий матеріял відповідно до місцевих обставин. Для світських освічених кругів, ті проповіди можуть бути дуже хосенною духовною книжкою. І. Г.

Др. Осип Назарук: ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА І УКРАЇНСЬКА ЛІБЕРАЛЬНА ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ. Загальний огляд сучасної української кирині на церковній области в краю і на еміґрації. Написаний з приводу брошури п. з. „В імя правди", котру проти свого Епископа і проти Римської Конґреґації для Східної Церкви написав і власним коштом видав ґімн. учитель Роман Гамчикевич, уважаючи себе притім приятелем катол. Церкви і навіть католиком. Львів, 1929. Накладом „Правди", ст. 148, 8°. Ціна 3 зол.; з порученою пересилкою 3·75 зол. Можна дістати в Адміністрації „Правди" і „Нової Зорі".

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

СИТУАЦІЯ В СССР. Паризький „Ле Там" пише: Ситуація внутрі СССР. така трагічна, що провідники большевиків можуть викликати поважну зовнішну диверзію, щоб поконати небувалі досі політичні трудности внутрі держави. Правдоподібно під впливом тих труднощів уряд СССР. заімпровізував договір з Польщею, щоб забезпечитися перед її ударом у критичній хвилі.

Больш. суд в Бахмуті засудив на кару смерти 7 осіб за підроблювання совітських грошей. Забув, що гроші, се пречінь після теорії большевизму „буржуазна видумка".

„ВЕЛИКА НІМЕЧЧИНА" — „ВЕЛИКА ЮГОСЛАВІЯ". Під таким заголовком принесла „Нае Фрае Прессе" статтю проф. Брокгавзена. Він пише, що союз між Німеччиною; котра получиться з Австрією і між полудневою Словянщиною (разом з Болгарією) має реальні вигляди на здійснення й буде дороговказом для розвитку нових відносин в Европі.

В МЕХІКУ до редакційних бюр вдерлися групи мужчин і жінок та запротестували проти можливих відвідин Гувера в Мехіку. Вони заявили, що належать до Ліги боротьби проти імперіялізму Злучених Держав Північної Америки.

Заникаюча чеснота милосердя

Свящ. Б. Славінський оповістив у польській пресі статтю, з котрої слід подати бодай виїмки:

Ні одна з чеснот не відтворює так в людині Божого образу, як чеснота милосердя. Про неї говорить св. Августин, що коли иньші чесноти надгороджує Господь здається одною рукою, то чесноту милосердя обома. Одначе та велика чеснота заникає серед нас щораз то більше. Мало про неї пишуть, мало говорять, мало її сповняють. Оживім її, а спровадимо милосердя Боже на себе і на землю нашу. Занедбання її булоби страшне після слів Псалмиста: „Хай будуть все проти Господа і нехай щезне з землі память про них длятого, що забули чинити милосердя."

В краю повно бідаків, нуждарів і сиріт. Людей заможних і таких, що могліби допомогти, не мало. Зрештою св. Письмо поучає так: „Маеш багато, дай багато, маеш мало, то старайся й мало дати з охотою..." „Дай а тобі буде дано." Християнізм вимагає запертися себе, здержатися від уживання річей приємних, а неконечних, щоб було що дати потребуючим. По ресторанах і кавярнях ведиких міст, видно людей, котрі позволяють собі на все і хотілиби в себе вложити 100 разів більше, якби тільки влізло, а рівночасно багато бідаків терпить нужду і поготівля нерідко забирають тих, що з голоду мліють на вулицях. На алькоголь видаеться річно 800 міліонів зол., на тютюн ще більше, на косметики й ин. люксус ще більше, — а кілько на діла милосердя? А пречінь віра каже, що учинки милосердя твого підуть за тобою і про твою вічність становити будуть. Ніхто так не відчуває того браку милосердя як сиротинці. Вони істнують дякуючи зусиллям одиниць, а загал не дбае про них. Сиріт багато, захистів для них мало. Ізза переповнення в них брак достаточної поживи, одягів і иньших конечних річей. Коли так дальше буде, то на власній шкірі відчуємо наслідки того: бездомні діти, виховані вулицею, що виростуть у нужді й без опіки, стануть опришками й нещастям та руїною краю.

Любимо наслідувати чужинців у злім. Спробуймо наслідувати і в добрім. Нпр. в Америці е сиротинці державні й приватні, католицькі. Агент одного і другого заведення жде на сироту й виривають її собі. Там кат. священик мусить добре уважати, щоб сироти з його парохії не забрали протестанти. Там Ординаріяти що року визначують неділю на збірку для сиріт і попереджають її пастирським посланієм, заохочуючи до складок. Опріч того дають ще парохи і парохії. Збирають на сиріт на забавах і хрестинах. І суспільність так уже привикла до того, що й пригадувати багато не треба. В сиротинцях панує майже обильність. Автор сих стрічок коли раз оповістив там з проповідниці, що є в парохії четверо сиріт до забрання, то заки дійшов до захристії, вже ждало вісім партій, щоб дати їм тих сиріт на виховання. В Ню Йорку в 1927 р. було 5.000 таких зголошень більше, ніж сиріт... Памятаймож і ми на слова Спасителя, що „хто принявби одного з них в імя моє, мене прийме". Будьмо милосердні, щоб доступити милосердя.

—o—

„Задусити стару!"

Таку „резолюцію" написав совєтський предсідатель ревкомітету Камчатки на писемній просьбі до влади, котру тут дослівно подаємо:

„Отсим просимо дозволу, задусити нашу стару тітку, іменем Е..., чого й вона сама собі бажає. На основі нашого права старих людей треба убивати. Згадана тітка Е... хора й не може ні робити, ні їсти. Весь час плаче і просить, щооби з нею поступити по закону". (Слідують три підписи) і дописка: Писав се письмо промисловець Саропук.

Що бідні і темні Чукчі подали таке прохання, сему труду задивуватися. Але що голова совітів на цілу Камчатку „затвердив" убийство, сему дивується навіть „Красная Газета", котра в ч. 331. приносить сей документ.

—o—

З новин чужих літератур

В польськім перекладі появився двотомовий твір визначної угорської письменниці Цецилії Тормай п. з. „Книга втікачів". В тій книзі описує вона потрясаючі сцени з днів обох угорських революцій: за уряду ґр. Каролія і за Белі Куна. Авторка не політикує, тільки оповідає, що пережила вона сама й угорська інтеліґентна верства. Ізза майстерно виконаних описів провідників угорського большевизму стала та праця перворядним жерелом до пізнання психіки сучасних нам аґітаторів перевороту. Книжку ту переложено вже на ріжні культурні мови,

Та найцікавіше тут те, що угорська Академія Наук уважає за відповідне виріжняти повісти тої авторки, як взагалі звертає увагу на сучасну літературну продукцію.

—o—

З господарських справ

Каша лучша ніж риж.

Від січня до жовтня 1928 р. спроваджено до Польщі за 59 міліонів зл. рижу. Сей видаток сильно обтяжує весь край, а його легко можна значно зменшити уживанням каші, котра належить до краевих продуктів і до того лучша, бо поживніша ніж риж, особливо риж поліруваний. Длятого незабаром розпічнеться пропаганда за уживанням каші. Пропаганда буде дуже оживлена.

Книга потрібна для господарства.

В Римі появився „Міжнародний Річник хліборобської статистики", в котрім зібраний матеріял, який не легко зібрати. Він обіймає час від 1909 до 1913 і від 1924 до 1927 включно та дотичить 45 держав, представляючи їх продукцію, ціни, вивіз і довіз і т. д. До матеріялу чисто хліборобського долучено й матеріял про худобу та штучні навози, як також ціннї торговельні дані, флюктуацію курсів і т. д.

—o—

З гумористики.

Господар дому.

— Чи ти добровільно виступив з организації?

— Певно, що добровільно: моя жінка сказала мені, що довше того не стерпить, щоб я там був і я добровільно виступив.

Гумор.

— Чого твоя жінка так кричить і лається цілими днями?

— Бо лікар заборонив їй говорити.

Основне зрозуміння свободи.

Мама каже до сина, котрий пакує свій наплечник, бо вибирається на вакації:

— Синочку! А мила ти не забув?

Син: — Якто, мила? Таж я маю вакації!

Уміє думати.

Учитель: — Моріц! Скажи мені, кілько літ має хтось, що вродився в році 1883?

Моріц: — Пане професор! А то мужчина чи жінка?

Знайшла причину.

Молода господиня приходить до склепу і каже: — Мушу Вам звернути муку, бо була дуже тверда.

— Тверда мука, прошу пані?

— Так. Я спекла з неї пляцок, але мій чоловік не міг його навіть ножем укроїти.

НОВИНКИ

Перша візита короля Італії у св. Вітця наступить по ратифікації договору італійським парляментом в маю с. р.

При Ватикані утворено, як доносить Аґ. Стефані, китайське посольство. Першим китайським послом має бути Лію-Та-Гінґ.

Тверді морози мали й оден добрий наслідок: задусили багато заразливих хоріб, особливо шкарлятину. В шпиталях для заразливо хорих вже давно не було так пусто, як тепер.

В часі сильних морозів дуже потерпів деревостан Галичини (як і в инших краях Европи). Морози знищили багато дерев овочевих і неовочевих, особливо мягких. Хто їхав тоді гостинцем, той чув час до часу глухий лоскіт, якби від вистрілів; так тріскали від морозу придорожні дерева.

Яку студінь може видержати людина? На основі багатьох досвідів стверджено, що людина, добре одягнена й закривши обличча, може видержати найнищу температуру — 272° студени, але кілька секунд. Зате горяча не видержить і 90°. Та все те властиво теорія. В практиці Европеєць видержує 40° зимна і то не довго, Ескімос 55° довго.

Модерні „мученици“. З ріжних міст доносять, що в часі великих морозів ратункові стації були переповнені жінками й дівчатами з відмороженими колінами. Хоч морози небувалі, модерні „мученици“ не відважаться носити довші сукні, як приписує мода.

Важне для наших братів Наддніпрянців! Мін. внутр. справ у Польщі оповістило розпорядок у „Дневнику Законів“ ч. 5 про видалювання чужинців адміністративним порядком. Той розпорядок обовязуватиме від 26. марта.

Дивна зміна клімату. Коли на землях т. зв. середно-теплого клімату панують страшні морози, то в Ісляндії тепер + 7° тепла, а на Шпіцберґу падають дощі.

Все злагуй брате, з-вечера і з-рана
Що найдешевше купити в „РОДОГАНА“
ОБУВ — СУКНО — ОДІЖ
ЛЬВІВ, РИНОК 43.
1—1

Америка закуповує великі запаси золота від Анґлії, бо багато золота позичила Німеччині.

Посивів за 24 годин. Корабель „Люна“ уратував 18-літного німецького моряка Шпіца, котрий упав зі щогли корабля „Райнфельс“ на Індійськім Океані, ніким не замічений. Його корабель поплив далі, а його оточили великі людоїди (рекіни), котрі тільки якимсь чудом його не розшарпали. (Є теорія, що вони не зносять поту втомлених людей). Опісля атакували його великі грабіжні птиці, перед котрими давав нурка. В безпритомнім стані виловили його моряки корабля „Люна“. Шпіц посивів протягом 24 годин цілковито. По 8 днях горячки прийшов до себе.

Бібліотеку про магію скомплетував уряд Америки у Вашінґтоні. Се одинока бібліотека на земній кулі, котра має всі книжки про магію за останніх 10 століть з виїмком книги Італійця Баптіста Порти з 17. ст.

Гра в карти — обовязковим предметом! В Америці, у великім місті Клівленді, завели в школах гру в „бріджа“, як обовязковий предмет. Арґументують се так: В товаристві й життю далеко більше придасться знання гри в „бріджа“ ніж знання історії або літератури. Товариші від карт часто стають товаришами в підприємствах...

Уважати на авта. З Мецу доносять: На площі перед театром бавилася більша ґрупа дітей. Несподівано вїхало авто й ранило 12 діточок.

Приватне майно цісаря Франца Йосифа I. опинилося на ліцитації, а саме 626 образів і дрібних річей з двох його замків. На ліцитацію віддали ті річи правні спадкоємці старого цісаря.

Кредит для Жидів у Польщі в висоті 5 міліонів долярів ухвалили дати організації тих жидів, котрі походять з Польщі й живуть в Америці. Меньший, але все таки поважний кредит моглиб з Америки дати нашому народови наші люде, якби не українські інтеліґенти, розуміється „поступові“, котрі там голосять без уговку боротьбу проти церкви і тим розбивають народ.

Чому не хоче вертати в Москву? Чеська преса доносить: Жінка полпреда (політ. представника) большевії в Празі Овсієнка, Антонова на бажання чоловіка, щоб вернула в Москву, відповіла, що рішучо не верне, бо не хоче побачити того, щоб її дочка виросла там на... упавшу жінку... Потому зажила отрую разом з дітьми. Лікарям удалося їх уратувати. (Видно, що та жінка добре оцінює большевицьке „виховання“).

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 15-20
356

Новий спосіб на сарану. Грецьке правительство пробує нового способу поборювання мандрівної сарани. Годують велику хижу сарану, що живиться виключно іншою сараною. Її випускають у загрожених околицях.

Смерть славного драматурґа. В 77 р. життя помер славний анґлійський драматурґ і критик Ґенри Артур Jones Він написав багато драм. Найславніша з них „Срібний король“. Опріч драм оставив визначні літературно-критичні твори.

Тенденція творення жовчевих і нирковых каменів збільшується при харчах, що мають мало вітамінів. Це дослідив учений Фуїмакі пробами на звірятах. Тому люде, схильні до цих недуг, повинні їсти страви багаті в вітаміни (зелениву, овочі, салату і т. д.)

Елєктричне розпорошкування золота і срібла а також міди вже технічно так уліпшене, що можна цим способом позолочувати чи посрібловати тканини, футра, пера й усі витвори моди. Здається, матиме воно значіння при виробі ґрамофонних пластинок та друкарських кліш прямо з фотоґрафічної кліші.

ОПОВІСТКИ

ПОДЯКА.

Всім Впр. Отцям Духовним, котрі брали участь в похоронах покійного **о. Володимира Козоровського,** Шамбеляна Й. Св. і пароха в Городниці, а то: О. Дек. Богачевському за **сердечні слова** пращання Покійного, о. Йосифу Гоцькому, котрий перший прибув і занявся відправою, о. Василію Павликови за поміч і заняття похороном, о. А. Малиновському, о. С. Сінгалевичеви, о. Т. Рак-Раченкови, а також латинським ОО. Духовним: о. кан. Матусови й о. Дроздовському складає сердечну подяку.

РОДИНА.

До христіянських сердець звертається одна цілком бідна селянська родина з горячою просьбою о поміч. Мати, яка заробляла на хліб для цілої родини в січні ц. р. померла, лишився батько без правої руки, який неможе нічого заробити і троє маленьких босих і голих сиріт, які просять всіх, в яких є добре серце і які є в щасливійшім положенню — о поміч. А Всевишній Бог сего не забуде і сторицею нагородить. — Датки проситься присилати як найскорше на адресу: о. Володимир Свистун, парох, Церківна, п. Болехів.

† **Помер Карло Ванчицький,** емер. управитель народної школи, заслужений також на ниві нашого пасічництва й садівництва. В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

ШУКАЮ молодої зручної дівчини до варення і обслуги в дома. Платня після умови. Зголошення з поданням місця замешкання, віку, релії і платні належить слати до: П. Марія Хоростіль, Гломча p. Mrzygłód ad Sanok. 395 4—5

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 166 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки принимаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 48—50

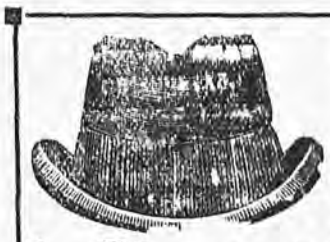

ШАПКИ КАПЕЛЮХИ
у великім виборі 322 11-12
по низьких цінах
Іван Віттман, :-: ЛЬВІВ, :-: Трибунальська 1.

Др. Марія Криґовська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
341 **хиби вимови** 19—20
(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 7—12

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах.** Робота солідна і точна. 342 18-?

Тисячі подяк!! 392 2-5
ЗА ПРЕЦИЗІЙНО ВИКОНАНІ ТАПІЦЕРСЬКІ РОБОТИ
одержала відома по своїй солідности фірма
ҐОТТЛІБ-ҐЕФЕЛЬ,
вул. Ґродзіцких 8.
і достарчує
за 5 зол. тижнево **ОТОМАНИ**

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 54-?

Найтревальші ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
386 б найдешевше, бо вхід через сіни. 10-50

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 21 лютого 1929 Ч. 13 (216)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8, II. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. долляр. — Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Вороги Церкви потаємно зброяться

Віднем потрясає тепер велика сенсація: В пивницях дому головного орґану австрійських соціял-демократів „Арбайтер Цайтунґ" відкрила поліція таємний склад зброї й амуніції, машинових крісів, манліхерів, 150.000 острих набоїв і 30 великих та малих полевих телєфонів та багато инших річей потрібних для виекві́пування війська або до вуличних боїв. Все те поліція забрала.

Характеристична річ, що рівночасно з приготуванням тих боєвих матеріялів розвинули соціял-демократи шалену пропаґанду за виступленням з Церкви. Пропаґанда та мала успіх і тисячі збаламучених людей дійсно виступили формально з Церкви. Соціял-демократи ділають консеквентно: руїна можлива тільки тоді, коли наперед підірвати вплив Церкви.

Руйнують католицькі подружжа

В соймі внесено інтерпеляцію в такій справі: Ще в 1891 р. царська влада просто знесла постанови катол. канонічного права про нерозривність подружжа. Від тоді православні консисторії присвоювали собі юрисдикцію в таких справах, коли тільки одно з катол. подругів *перейшло на православіе*. Хоч 23. VII. 1926 р сойм одноголосно ухвалив потребу новелі м. и. в тій справі, уряд досі такої новелі не предложив. Хоч Найвисший Суд уже двічи орік, що відколи упала цврська Росія, не обовязують у дотичній справі її закони, — то православні консисторії в Польші дальше розвязують і руйнують католицькі подружжа...

Вирок смерти

На кару смерти через повішення асуджено Івана Вербицького, на основі вердикту суддів присяглих, з котрих 9 сказало, що він винен в убийстві кур. С. Собіньского, а три, що невинен. А. Таманчук *одержав* 10 літ тяжкої тюрми. Рідня засудженого на смерть Вербицького приняла вирок риданням.

Де Троцький і що з Троцьким?

Троцький під Москвою! Троцький у Москві! Троцький на вигнанню! Троцький пропав з цілим кораблем на Чорнім Морі! Троцький висів на беріг у Стамбулі! Для Троцького вже лагодять мешкання в Берліні! Троцький замешкає у Відні! Троцькому вже найшли мешкання в полудневій Франції! і т. д. без кінця лунає в цілій европейській та світовій пресі.

А властиво де Троцький і що з Троцьким? Він очевидно в руках чрезвичайки разом з усею своєю родиною — таксамо як літ тому поверх 10 був цар Николай з родиною. Чи сего не знають ті, що розпускають про Троцького таку масу суперечних вістей? Розуміється, що знають. Чомуж вони се роблять і хто робить? Се роблять його товариші по крови й вірі, яку він покинув — роблять жидівські публіцисти. І розумно роблять, щоб вратувати йому життя, бо в той спосіб удержують в цілім світі крик і зацікавлення долею Троцького. Ізза того безнастанного крику преси в цілім світі чрезвичайка, бодай до сеї пори, таки не відважилась спрятати його, хоч були й такі вісти. Сей приклад дуже поучаючий — про вплив преси.

Залізничий міст тріс від морозу

ПАТ доносить: Великий міст над рікою Одрою у Вроцлаві тріс ізза скорчення зелізних вязань під впливом морозу. Появилася щілина на цілу ширину моста на кілька центиметрів. (Про подібні випадки доносять і з ин. сторін.)

Чи наступає ледова епоха?

Професор ґеольоґії в Берліні, В. Ґотан, оповістив статтю з приводу дав но небувалих морозів. Він каже: На основі студій над т. зв. „блукаючим камінням" і над останками ростинности з ріжних часів у землі знаємо, що був час, коли ледівці сягали від бігуна аж до Карпат. Протягом дуже довгих періодів часу ті ледівці то усувалися далеко на північ, то знов наступали. Вже був час, коли дубові й букові ліси сягали далеко дальше на північ, ніж сягають тепер. На верхах деяких гір, де тепер може рости тільки карловата чатинна рістня, росли колись навіть буки, котрі потребують тепла і сонця. Отже зовсім невиключена річ, що знаходимося на передодні нового наступу ледової періоди. Одначе причин тих змін не знаємо. Не будуть їх знати також наші внуки і праправнуки.

Ювилей артистки

В суботу відсвятковано у Львові ювилей 25-літної праці артистки Укр. Театру, п. С. Стадникової. Саля Лисенка була повна нашої й чужої публики. Гарно відограно частини „Запорожця за Дунаєм", „Мірандоліни" і „Марусі Богуславки" з головними ролями Ювилятки. Найвищою точкою свята була знаменита промова артиста п. Рубчака, котрий підчеркнув, що Ювилятка, сама з роду артистів, посвятила нашій штуці і своїх дітей, хоч знала, яка тверда доля жде їх на нашій сцені. Немов на потвердження правдивости тих слів представилися публиці син і дочка Ювилятки в балеті, дійсно якби вродилися для сцени. Ювилятка сердечно подякувала за привіти і дари. Свято робило як найкраще враження.

Большевики проти київських жидів

Преса доносить: Розпорядком совітської влади в Київі розвязано тамошню жидівську громаду. Рівночасно відобрано помешкання київським рабінам, що жили на передмістю Київа званім Подол. Причини тих заряджень невідомі. Між київським жидівством велике занепокоєння.

ЗА НАЦІОНАЛЬНУ НАЗВУ

На маргінесі боротьби ізза неї.

Пересунення спору з фронту російського на польський. — Що становить про самостійність нації? — Коли боротьба за назву була зрозуміла, оправдана й необхідна? — Про будучність і теперішність *нашого імени*. — Чи лялося йти за патентом до Поляків? — Що зробилиб Поляки, якби ми всі захотіли виключно „руської" назви? — Ще раз: Чи вказано йти по легалізацію нашого імени до варшавського сойму?

Законопроєкт Українського Клюбу в польськім соймі в напрямі обовязкового введення терміну „Ukrainiec" і „ukraiński" замість досьогочасного „Rusin" і „ruski" в усі акти публичного характеру викликав, чи радше загострив стару полеміку на тему оправдання і потреби не тільки такого закону, а й самої переміни нашої національної назви. Дискусія, як зазначено, не нинішна вже. Вона почалася була ще надовго перед війною. Одначе між давнішими фазами її й найновішою є великі ріжниці, а найголовніша ся, що коли раніше її вістря було обернене проти московщини чи т. зв. общерускости, то сьогодні вона — оден із безконечних проблемів українсько-польського конфлікту.

Що сказати про се пересунення плошини дискусії? Привитати її як поступ у розвитку нашої національної ідеї, чи може навпаки? Боїмося, що більшість наших земляків готова заявитися за першим поглядом, тому позволимо собі висловити кілька менше популярних думок про поведінку нашого освіченішого громадянства в справі національної назви.

1. Перша річ, що над нею можна похитати головою, то мало зрозумілий факт, що зміні назви надається суто політичний характер, робиться її питанням національної чести і боєвим кличем дня; натомість забувається, що само імя не творить самостійної нації, а тілько національно-культурна і ґеополітична індивідуальність. Маючи сі останні дані, ми преспокійно і навіть не без задовоління, можемо звати себе, чи пак давати себе звати, двома і трьома назвами як се буває у найкультурніших народів; непорозуміння, баламутства і якоїсь шкоди з сього нікому не буде. Не маючи натомість тих даних, будемо тілько етноґрафічною масою, добрим поґноєм для екпанзії сусідів — від Москалів почавши, на Словаках скінчивши — хочби на нашій території тілько прикметника булоб що „український", а тілько іменника що „Українець". За давної Росії і за диктатури теорії абсолютної єдности руського народу, така формалістична боротьба за право називати себе окремим іменем була зрозуміла, оправдана й необхідна; сьогоднїж, коли ніхто, буквально ніхто, не обстоює ідеї національно-культурної неподільности руського світа, наша хоробрість у боротьбі за назву здорово нагадує славний роман Сервантеса, а наша претенсія приневолити (так!) усіх чужинців, щоб нас звали не по свому, як вони від віків привикли нас називати, а так як ми самі себе називаємо, образилаб навіть славного лицаря з Манчі... Коротко: ми маємо право і навіть обовязок, протестувати тілько проти викликування непорозумінь при помочи невідповідної назви; колиж такого непорозуміння нема, нехай голова не болить нас, як що инші зовуть нас по своїй звичці. Без береження сього

правила буде так як досі, себто що в теоретичних арґументах наші противники будуть сильніші.

2. Не може бути сумніву, що скорше чи пізніше назва „український“ запанує у нас неподільно і що сусіди та чужинці також будуть нею користуватися в означуванню нашого племени. Одначе скажім собі правду в очи — ся еволюція ще між нами самими не закінчена, тож годі вимагати від инших, *щоб вони дальше від нас зайшли.* Поминаючи мільонові маси селянського люду, що все ще зове себе руським; полишаючи на боці Закарпатську Русь, де просто зі зворушливим пієтизмом культивується стара назва, не забуваймо й того, що біля $^1/_4$ університетських студентів Галичан записує себе приналежними до „руської“, а не до „української народности“. Значить, в нашій власній хаті ще далеко до згоди і порядку в сій справі, а ми вимагаємо сього від власновільних сторонніх!

3. Коли вже мова про власну хату, то не треба забувати й сього, що їх дві у нас: одна вузша, друга ширша. Перша — в межах самої української території й самого українського племени; друга — в межах історичної і язиково-культурної Руси. І знов зясуймо собі добре: може в недалекім часі не буде ні одного Москаля, що без сорому повторивби знаний Валуєвський вислів про неістнування української мови; може не буде ніодного сина української землі, якого символом національного ідеалу бувби безсмертний Гоголь; може нестане й одного Білоруса, що повторявби національну пісенітницю, буцімто все староруське письменство було виключною власністю його племени: одначе ніколи, до суду віку, не змінимо того безсумнівного історичного факту, що українське племя в першу чергу належить до руської сімї, що його мова, його історія і культура, разом з білоруською й московською, творила і творить окрему ґрупу, все одно чи будемо її звати руською чи східно-словянською, досить, що окрему від західно-словянської і південно-словянської. Вибороти собі повноліття у відношенню до Москалів та Білорусів було річю доброю і необхідною, ціль ся майже досягнена вже, та иншим словянським сімям або й несловянським нема найменшої потреби встрявати в сю спізнену диференціяцію руської (східно-словянської) ґрупи.

4. А вже найменше лося, щоб ми самі силоміць втягали в процес сеї диференціяції наших сусідів Поляків. Передовсім дивна річ, що при знаним відношенню нашої політики до Польщі наші провідники вдалися до польських властей за патентом на нову національну назву... А якщо річ у тому, щоб на злість Полякам приневолити їх до закинення їхньої старої назви для нас і до присвоєння собі тої, що нам подобається, то чи не помилилися наші політики в виборі шляху до такої побіди над Поляками? Не такі вже дурні сі останні, щоб мали власними руками чи голосами дати українським політикам сю сатисфакцію. Не дадуть вони її, при даних взасминах, навіть у такім разі, якби таке урядове варшавське перехрещення нас у 100 прц. відповідало політичним інтересам Польщі, лише по засаді „на перекір“ (чорне біле, стрижене голене) видвигнуть усе раціональне і нераціональне (як показують польські полемічні статті, мають вони богаті запаси одних і других арґументів), що тілько промовляти може проти задоволення амбіції нашої політики.

5. Політичні інтереси Польщі... Невже хто з українських політиків або публіцистів вірить, *що в польськім* національнім інтереси лежить не допустити до диференціяції руської племінної сімї в окремі народности, тілько збереження національно-культурної, або й політичної, єдности всеї історичної Руси від Карпат по Тихий океан? Приймім можливість одної неправдоподібности: Ось із чиєїсь намови всі Українці в Польщі починають з завтрішнього дня називати себе консеквентно „русскими“, себто частиною одного неподільного руського народу як за часів Володимира В. чи Ярослава М. Чи другого дня потім варшавський сойм не поспішить з ухвалою, яка буде доказувати, що одиноко вірна, оправдана і допустима назва „Українців“? Не можна сумніватися, що так булоб і що тоді бувби конець теперішній комедії, в якій Українці ведуть гомеричні бої з Поляками за їх обовязок називати нас іменем витвореним польською історією, а Поляки неменше гомерично бються з право називати нас іменем, що є старшим від польського і містить у собі поняття історичної антитези до Польщі...

6. *Збираючи в одно, добре булоб,* щоб Українці взяли собі до серця розумне слово старого Наума Дрота і не пристрашалися до справи леґалізації свойого імени варшавським соймом. Се не приносить їм ні чести ні користи. Чи Поляки будуть нас називати сяк чи так, то се само по собі ні на крихітку не змінить їхнього становища до нас; воно завсігди буде залежне тілько від розуміння інтересів польської держави, ну і від нашого становища. Нажаль, наше громадянство переживає часом, що так скажемо, моменти гістеричного настрою. Він прим. доводив декого до самооплювання: „ми, мовляв, ненавидимо нашу тисячлітню національну назву і разом з *нею всю нашу* досьогочасну історію“. Побажатиб, щоб такі соромні думки більше не повторилися у нас.

—o—

Побіда католицької Церкви

З Риму доносять: Преса підчеркує що воскресення церковної держави має таке велике і засадниче значіння, що треба певного часу, заки публична опінія світа належно оцінить той факт. Важне притім те, що Апост. Столиця в нічім важнішім не відступила від домагань, які підносила від 1870 р. Територія Церковної Держави обійматиме також зелізничий двірець Рома Сан Пієтро.

—o—

Велике вражіння у Франції

Воскресення Церковної Держави зробило в публичній опінії Франції велике вражіння. Причину полагодження тої справи бачать у Франції в тім, що про неї міг законно іменем Італії рішати Муссолині, а не либеральний парлямент, знаний з ворожого відношення до Церкви. „Журналь“ припускає, що тепер на „конклаве“ може бути порушене питання вибору Папи неіталійця.

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Встала, зібралася й поїхала подивитися на роботу майстрів святині зі стовпами червоного ґраніту і з верхами з білого як сніг мармору, де міграб буде з білого мармору і проповідниця і мінбер для хатіба і мастаб муеззіна й висока максура для Сулеймана Справедливого...

Здрігнулася.

На хвилину зробилося їй дуже жаль, що він, її муж, есть і буде і на віки остане чистим у споминах свого народу, а вона? Навчилася вже любити його нарід. За його велику побожність, котру помалу сама тратила і без котрої було їй так тяжко, так що раз тяжше. За його спокій. А головно за його очи, котрими той народ так дивився все на її чоловіка, як вона дивилася на свою дитину, на свого сина Селіма.

І той нарід і вона — обоє мали силу від своєї любови. Тільки — розуміла, о якже розуміла, — що сила того народа була невинна, хоч нищила довкруги всі землі, які не належали до Падишаха, — а сила її була недобра, хоч іще не нищила, а будувала.

Розуміла. Та не мала вже змоги завернути. Воля її плила вже як ріка. Плила страшним, Чорним Шляхом думки, таким страшним, який був той, котрим її пригнали сюди з Рідного Краю. І навіть чула на собі сирі батоги — жадоби влади для сина свого, для крови своєї.

Чула, що програє святий Джігад добра і зла, який має в душі кожда людина, — одна більший, друга меньший.

Вже доїздила до місця, де тесали каміння під будову святині. Її святині! Здалека чула стукіт робітників і бачила, як кланявся їй Сінан, найбільший будівничий Османів, що робив своє діло.

Підняла руку на знак, що побачила його і приязно кивала до робітників, що похиляли голови перед жінкою Султана, володаря трьох частей світа. Вискочила з повозу і стала на квадрі білого мармому, гарна як ангел з синими очима...

IV.

В місяци Мугаррем 936 року по численню святої Геджри*) разом з бурями зрівнаних днів і ночей наблизилися під Відень перші сторожі і перші орди турецьких паліїв.

Огні і дими горіючих осель покрили всю околицю.

Перших сім полонених німецьких лицарів приведено перед самого султана. Кождий з них мусів держати на копіє настромлену людську голову. Так переслухував їх Завойовник Османів.

А рівночасно два крила його військ ішли як буря в глибину Европи. Праве вже доходило на зелені левади прекрасної Морави, а ліве аж до моря коло Триесту.

В навечеря св. Вячеслава розложено величезні султанські намети в селі Сіммерінґ**) під Віднем. В нутрі і зверха блистіли вони золотими прикрасами. А кругом них стала табором султанська ґвардія з 12.000 яничарів.

За нею аж до річки Швехат стояв беґлербеґ Беґрам, намісник Анатолії, з азійськими військами; а праворуч від Сіммерінґу військові канцелярії. Від Санкт Маркcу до брами біля Штубенрінґу і дальше аж до Віденської Гори стояв Великий Везир Ібрагім і весь артилерійський парк, під командою Топчі-баші. З ним був віроломний епископ Павло Вардай з Ґрану, що передав се місто Туркам без бою і пішов з їх табором... Зрадивши в душі свою віру й Апостольську Столицю, зрадив і нарід свій, що стояв на дорозі в поході Туркам. І буде на віки страшним доказом народам, що зрада своєї церкви і віри все попереджає зраду свого народа.

На Віденській Горі станув Балібеґ, намісник Босни, комендант передньої сторожі, а перед ним, блище до міста, Хосревбеґ, намісник Сербії, комендант задньої сторожі війська в сім поході. Перед брамою бурґу стояли добірні війська Румілії, а перед шкотською брамою в напрямі Деблінґу могутний баша мостарський. Весь простір дунайських вод стояв під наказами Кассіма, коменданта Стамбулу, що мав

*) У вересні 1529. (Перша облога Відня). Діялося се в 37 літ по випертю мусулман з Ґранади в Еспанії, котрі там мали гарну державу від року 1238 до р. 1492.

**) Тоді село, тепер XI. округ Відня.

Політичний огляд

По підписанню московського протоколу. — Яка його правдива ціль? — Дипльоматична гра з Німеччиною, — Дві тактики в меншинній політиці — Чи набуті вже права національних меншостей можуть бути скасовані?

Львів, 17. лютого 1929 р.

Підписання тиждень тому у Москві т. зв. протоколу Литвинова (додатку до „пакту Келлоґа") не викликало в політичному світі особливого відгомону. І самі контрагенти, в першій мірі СССР. і Польща, наробивши зразу своїми дипльоматичними нотами багато шуму, подбали про се, щоб само весілля відбулося як найскромніше: підписано новий міжнародний акт — один із тих, що того самого дня потапають в архивах... Для чого все те? Що пакт Келлоґа увійде в життя, про се не можна було сумніватися, тому незрозумілий був поспіх Москви, щоб для сходу Европи отсю формальну обовязковість пакту приспішити на кілька тижнів. Невже СССР. дійсно боявся, що Польща в часі сеї павзи, поки американський дзвінок не покличе до безоглядного спокою, моглаби спровокувати війну? Думка занадто абсурдна, хоч треба признати, що початкова поведінка польської дипльоматії після совітської пропозиції могла підтверджувати такі підозріння. В дійсности амбарас у Варшаві мав инші причини: именно, побоювання, щоб у пропозиції не скривалася якась дипльоматична пастка і щоб у неї не впасти. Чи вона, така пастка, дійсно була? По всьому судячи, Литвинов мав тілько сю одну ціль перед очима, щоб увести Польщу в клопіт і сим способом дискредитувати її міжнародну політику. Що ся політика не може в даних обставинах бути инакша як тілько миролюбна в сім не можна сумніватися, одначе правда й те, що варшавська тактика, докладніше кажучи — поведінка польської урядової преси в міжнародних питаннях, легко може такі сумніви родити Ось причина, чому конець кінців Кремль може бути задоволений з останньої партії, хоч вона формально закінчилася розіграною і традиційними компліментами.

По московській партії має польська дипльоматія перед собою ще німецьку — складнішу і труднішу від совітської. Розгривається вона на ріжних полях: в безконечних переговорах у справі торговельного трактату, в німецько-французьких взаєминах щодо репарацій й евакуації Зарення, та вкінці на терені Союза Народів. Ся остання гра цікавить нас найбільше. Як читачі пригадують собі, на зимовій сесії Ради С. Н. прийшло до конфлікту між мін. Залеским і мін. Штреземаном ізза прав німецької меншости на польськім Шлезьку. Перший виступив з тяжкими закидами проти німецьких горожан Польщі, піддаючи в сумнів їхнє право шукати протекції С. Н.; другий не тілько настоював на сім праві, а й ще заповів ініціятиву в тім напрямі, щоб опіка С. Н. над меншостями була дійсна, не ілюзорична. До черговых зборів С. Н. ще кілька тижнів, одначе стратеґічні маневри обох сторін вже в повнім ході, а навіть упали вже перші стріли. Про засадничі становища Німеччини і Польші в меншинній політиці і про дальші виґляди в розвитку сеї останньої говоритимемо иншим разом; тепер зазначимо тілько, що тактика польського уряду малу дає надію на успіх у тій ґрі. Підчас коли Німеччина і за її прикладом або вказівками також і польські Німці все формально виходять від правного стану й обертаються в його межах, то по польськім боці недвозначно дається до пізнання, що Польща готовиться скинути з себе ті зобовязання в користь меншин, які мирова конференція 1919 р. вложила на неї... Видвигаючи засаду: або для всіх рівні обовязки супроти меншин, або для нікого, Польща надіється на явну або тиху піддержку тих великих держав, що мають національні меншини, а не мають формальних обовязків супроти них (Франція), та що вони приложать руку до остаточного погребання тих мізерних прав, що їх створила згадана мирова конференція.

Рахунок, на наш погляд, цілком хибний. Право національних меншин до якихось, хочби мінімальних автономних уладжень свойого життя не є наслідком трактатів, тілько навпаки — причиною сих останніх. Від обовязків супроти меншостей не втечуть і великі держави, а не то щоб увільнювано від таких зобовязань новопотворені або побільшені держави з ласки переможців 1919 р. Ось чому найновіші потягнення польського уряду на Шлезьку проти тамошніх Німців ледве чи будуть щасливою увертюрою для недалекої женевської кампанії.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Суверенність Апост. Столиці, як потверджує урядова преса Італії, буде розтягатися й на деякі базиліки, положені по а територією Сіта Ватікана. Літня палата св. Отця над Альбанським озером одержала права екстериторіяльности, таксамо і Вілля Барберіна.

Св. Отець і Гінденбург. Бюро Вольфа доносить: Президент Німеччини Гінденбурґ прислав св. Отцеви депешу такого змісту: „Прошу Вашу Святість приняти з приводу Вашого ювилею найширійші й найтепліші желання. — Гінденбурґ". На те відповів св. Отець: „За добру память Вашої Ексцеленції широ дякую й сердечно благословлю Вашу Особу та весь німецький нарід. — Папа Пій XI." (Цікаве тут особливо те, що буквально ні одна польська ґазета не висказала обурення ізза того, що св. Отець поблагословив весь німецький нарід та не назвала його за те „німецьким папою", — як се постійно роблять українські католики, коли св. Отець дякуючи за привіт, поблагословить Поляків. Тоді довго лунають між нашими демаґоґами крики, що се, мовляв, „польський папа" і ин. дурниці.

Лист до мікада. Монс. Джіярдіні, апостольський дел ґат в Японії, виїхав недавно з Риму до Токіо і забрав зі собою лист Св. Вітця заадресований до мікада. Лист писаний на артистично прикрашенім перґаменті. Св. Отець шле в тому листі побажання цісареві Японії з нагоди коронації володаря Ніпону.

Комуністична цензура фільмів. Велике враження викликав у Парижі факт, що одна артистка відмовила приняття ролі в реліґійнім фільмі. Сталося це на приказ комуністичного професійного союза, який своїм членам-артистам і артисткам забороняє брати ролі в реліґійнім представленню.

з собою вісім сот суден. І гомоніли від них широкі води Дунаю.

І стогнала земля і стогнали гори від тягару гармат і полків Сулеймана, що мов величезні дими оточили широким перстенем найбільшу християнську кріпость над Дунаєм.

Турецькі „бігуни й палії" розбіглися загонами не тільки по околиці Відня, але й по Долішній і Горішній Австрії, та по цілій Стирії, сіючи скрізь знищення й пожежу. Жертвою їх упали чудові винниці Гайліґенштату і Деблінґ і Пенцінґ і Ґіттельдорф і замок Санкт Файт і Ліхтенштайн і Медлінґ іБерхтольсдорф і Брун і Енценсдорф і навіть сильно укріплений Баден і долішна часть Кльостернайбурґу разом з величавим монастирем над Дунаєм і багато инших замків, осель і городів. Фуражуючі й реквіруючі війська Сулеймана доходили аж у прегарну долину Ізонца, вирізуючи до ноги залоги християнські.

В дні коли Роксоляна приїхала в Сіммерінґ, підпалив Кассім на її честь всі мости на Дунаю. І вони горіли довго в ніч. Тогож дня застановлено в обляженім Відні всі годинники на вежах святинь і публичних будинках.

Застановлено на знак, що нема міри часу для трудів і праць і жертви, нема для нікого, коли віра й держава знаходяться в смертельній небезпеці.

А двайцять першого дня місяця Мугаррем відкрила турецька артилерія вогонь на Відень, проти Керитнертору, і била безнастанно цілу ніч аж до ранку. І цілу ніч лив з неба дощ без уговку і не уставав ні на хвилинку.

Вже другого дня одержали Турки наказ, приготовити драбини до наступу, щоб вилізати на мури міста. Анатольські війська стягали з гір кругом Відня дерево і вязки хворосту, щоб заповнити рови. Втім черз Соляну Браму вибігло нечайно вісім тисяч обляжених і впало на зади тим турецьким відділам, що здобували Керитнертор. Але вони замість нічю вийшли з міста щойно ранком, бо спізнилися з випадом. І Турки убили 500 з них і сотника Ґаґена Вольфа. А коли вони подавалися в город, спробували Турки разом з ними вдертися в отворену браму. Одначе отвір був за вузький, щоб більша сила їх могла нараз вдертися в місто.

Щойно коли двома мінами зробили більший вилім біля монастиря Авґустинів коло Керитнертору, припустили в тім місци тридневий наступ. Безнастанно гриміла артилерія з обох боків і безнастанно грали труби, позавни і тримбіти з веж Авґустинів і церкви св. Стефана: їх весела музика мала додавати відваги обороняцям міста.

Так ішли дні за днями — кріваві дні.

Ще дві міни сильно поширили вилом біля Кертнертору. І военна рада везирів і башів під проводом Падишаха вирішила останній та найбільший наступ, бо студінь і недостача харчів давалися вже в знаки турецькому війську. Остигаючий запал війська піднесено приреченням величезних сум в золоті. Кождому яничарови обіцяно виплатити тисячу аспрів. Герольди викликували в таборі, що котрий простий воїн перший дістанеться на мури міста, одержить трийцять тисяч аспрів, а коли се буде субаші, то стане цісарським намісником. Сам Сулейман підїхав аж під мури города й оглянувши вилім, висказав за його величину признання Великому Везирови. А вилім той мав 45 сяжнів довжини.

Як морські филі в час бурі рушили мудшаґіди*) в великий вилім муру, а кров і мозок значили їх сліди.

Рев гармат і крики свіжих полків Падишаха, що перли на мури Відня, долітали аж до Сіммерінґу, до золотих наметів Роксоляни.

Султанка Ель Хуррем лежала на шовковім дивані і якась дивно прикра роскіш розпирала її груди і тамувала віддих. Думала. Вона всім естом своїм не хотіла упадку того міста, якого дзвони так жалісно молилися до неба. Але ся війна була її ділом. Пригадувала собі як отворила святу „Браму Фетви" та на питання султана одержала відповідь імамів, якої хотіла: що й вона, хоч жінка, має обовязок брати участь у святій війні проти невірних — по словам корану:

— „Йдіть, легкі і тяжкі, та ревнуйте добром і кровю на шляху господнім!"**)

*) Мудшаґіди — мусулманські борці за віру, учасники святої війни („Джіхаду").

**) Девята сура корану, вірш 41.

(Дальше буде.)

—o—

Шалена аґітація соц.-дем. проти Церкви

З Австрії й Німеччини доносять, що там рівночасно повели соціял-демократи шалену аґітацію проти Церкви, взиваючи народ до масового покидання Церкви. Навіть ліберальний „Насс Вінер Журналь" пише (в ч. 12.656): Нема ні одного католицького свята, ні одної релігійної тайни, яку святкує Церква в богослуженнях, а яких „Арбайтер Цайтунґ" не підмалаб на глум. У Відні викликали сильний рух покидання Церков і то всіх, а найбільше католицької, бо католиків у Відні найбільше. Соціял демократи кажуть, що роблять се тому, бо в Австрії править „пралат без милосердя" (о. Зайпель). Одначе в Німеччині нема такого пралата при владі, а там аґітацію проти Церкви ведуть вони ще успішнійше. Значить — се тільки викрути соціял-демократів, таксамо як їх клич, що „релігія се приватна річ". Бо колиб релігія була для них дійсно приватна річ, то прецінь соц.-дем. письмаки в „Арб. Ц." не опоганювалиб так „приватної річи" — тим більше, що між тими письмаками є некатолики, котрі про катол. релігію не багато знають. Отже бодай катол. свята оставилиб у спокою та не ображалиб постійно релігійних почувань. Тимчасом вони роблять якраз навпаки.

—o—

Троцькісти в підземелях чрезвичайки

Преса доносить: Досі увязнено в СССР. поверх 3.000 троцкістів. Їх везуть до Москви й уміщують переважно у страшних підземеллях („подвалах") чрезвичайки при вул. Велика Лубянка ч. 14, де знаходяться головні слідчі бюра московської чрезвичайки. Там що вечера о год. 7 ій серед плачу і крику потихо засуджених на смерть лунає команда чекістів: „Виході!". Навіть назвиска не вимовляють. І виходить перший з краю. І знов чути: „Раздєвайся!"...

І вивозять трупи за трупами. А на зовні навіть ніхто не знає, кого виправили на другий світ.

Так тепер робить чрезвичайка з тими, що найбільше причинилися до її створення й укріплення, а завтра робитиме те саме з другими, що нею сегодня командують. Бо кожда революція пожирає своїх власних творців і дітей.

—o—

Львів і Станиславів відрізані від світа

По дуже тяжких морозах в Галичині почалися сильні сніговії, що в значній части краю тревали кілька діб без уговку. Супроти того ріжні галицькі міста й місточка, між ними Львів і Станиславів були відрізані від світа, бо комунікація була перервана. Варшавська влада стояла в звязку з місцевими властями тільки при помочи радіотелеґрафу, а важніщ урядову почту доручувано військовими літаками. Шкоди на залізницях дуже великі. Про сильні снігові доносять зі всіх країв середної Европи.

—o—

Комісарі крадуть як круки

З Москви доносять: Совітська преса оповістила цікавий білянс крадіжей, доконаних червоними комісарами лише в кооперативах. Ті крадіжи ростуть з року на рік. І так: в р. 1926 вкрали вони 15 міліонів рублів, в р. 1927 — 17 міл. і 500.000, в р. 1928 — 19 міліонів. Преса підчеркає, що суми крадіжей в дійсности далеко більші, бо місцеві совіти для уникнення скандалу в богатьох випадках затаїли крадіжи. В р. 1928 лучилися крадіжі в 60 прц. всіх червоних кооператив.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. „Роботнік" у ч. 42. приніс остру передовицю з підписом Яна Квапіньского. В ній виступає проти проєкту ББ., називаючи злочинцями тих, котрі інформують марш. Пілсудського про любов народа до нього. „Хлопи — пише — не можуть вибачити марш. Пілсудському того, що він співробітничає з „Левятаном". І кінчить статтю: „Не можемо і не будемо слухати, коли нам кажуть, що буцімто треба впровадити майже абсолютизм президента і бюрократії". — Се дійсно інтересна річ, чи і що зробить ППС., коли вчує словечко: „Октруа!"

НІМЕЧЧИНА. Відколи англійський журнал „Review of Reviews" оповістив таємний меморіял ґен. Ґренера, — преса ріжних народів не перестає ним займатися. Зміст його такий: Німеччина повинна приготовлятися на дві евентуальности: 1) на війну німецько-польську в обороні сх. Прусії й 2) на війну третих держав. В кождім разі повинна Німеччина мати на Балтійськім морі воєнну фльоту сильніщу не тільки від польської, підпертої частиною французької, але й від російської. Се узасаднює Ґренер виводами англ. військового письменника, оповіщеними в „Дейли Телеґраф'і" з 20. VIII. м. р. Як обережно стилізований той меморіял, видимо пр. по такім вислові: „Конфлікт між Польщою й Росією або між Росією й балтійськими державами може приневолити Німеччину до чинної оборони невтральности. Можна політично й операційно добре уявити, що німецька фльота виступить фронтом і проти иньших сусідних держав ніж Польща". Польська преса подає до сего місця такий коментар: Се значить, що Німці на випадок війни між Англією й Росією або боронитимуть своєї невтральности, т. є. переїзду через Балтик проти Англії, або за певні користи підуть проти Росії.

Участь в евент. війні радить ґен. Ґренер взяти тільки тоді, колиб були реальні вигляди на успіх і в обороні німецьких інтересів господарських або культурних, нарушуваних поза границями Німеччини. Під останним висловом розуміє польська преса війну в обороні німецьких меньшостей в иньших державах, а головно на Шлеську й Поморю.

—o—

ДОПИСИ

ПЕРЕМИШЛЬ. **(Красний примір).** Як що року так і сего року дня 26. січня за ініціятивою Вп. Пані М. Данилевич уладили ученици Інститута, членки Тов. Марійського, Ялинку для бідної дітвори школи Шашкевича в домівці Марій. Тов. Пань. Варт було бачити, кілько то всего доброго, солодкого зібрали між собою панночки інститутки для тої бідної дітвори. Серце радувалося, а слези самі з очей лилися на вид того, як увійшла дітвора з учителькою та позасідала коло столів, повно солодощами заложених. Посередині стояла богато убрана ялинка. Спільно заспівали „Бог предвічний", потім підвечірок. При тім услугували інститутки усьміхнені та вдоволені, що бідній дітворі так смакує їх святочна струцля, ковбаса і всякі солодощі. По перекусці дітвора станула кругом деревця тай тішилася, як панночки бавилися разом з дітьми. На кінець деревце розібрали і все роздали дітям, котрі врадовані позабирали всі дарунки і весело понесли своїй рідні до хати. Жаль лише, що на таке веселе для дітвори свято ялинки не явилися ті, котрих діти сподівалися, тай взагалі більше людей з міста а особливо жаль, що не було родичів тої дітвори.

Ініціяторці сего свята, як і Інститутам, особливо тим, що занялися збіркою й уладженням „деревця" для бідної дітвори — честь!

Присутна.

НОВИНКИ

Відрізані від світа великими снігами були майже всі галицькі міста і місточка. Особливо важко було населенню в містах, де околиці безлісні, бо устав довіз вугля, а дерева також не було відки взяти. Тут і там морози ушкодили також студні так, що населення не мало ні палива, ні води до пиття й послуговалося снігом. Ніодна ґазета не доходила до відрізаних місцевостей, а деякі вісти зі світа „передиралися" тільки через аматорські радіоапарати. Львів з великим трудом удержував слабу комунікацію з заходом.

При 28° морозу ґрупа спортовців, як доносить варшавська преса, купалася у Вислі. В ній була й одна жінка, Естонка, родом з Риґи. Полонка, в котру вони скакали, мала 30 м довжини. Прорубаний лід був на 1 м. грубий.

Вовки появилися вже під самим Львовом. Вони загризли кількох людей.

Відкриття гробу жінки Соломона, про котре ми свого часу донесли за анґлійською пресою, — показується видумкою одного з єгипетських орґанів. Се тепер стверджує й анґ. преса.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п.** 364 26-?

Московфіли живо організуються. В Сяноці відбувся окружний Зїзд РСО („Русской Селянской Организ."). Було 170 учасників з сяніцького, грибівського, горлицького і ин. повітів. Президіював д-р Шатинський і селяне В. Роман та Лев Яворський. Реферували пп. Юрчакевич і інж. В. Грабець зі Львова, нотар Ґенсьорський, д-р Дутковський, М. Музичка та ин. Рішено оснувати районні комітети й устроїти загальний зїзд „русских" Лемків. В Золочеві РСО відкрила постійне інфор. бюро в домі п. Н. Лепкого, вул. Брідська ч. 23. Москвофільський рух проявився і в Городку, Болшівцях, Дроздовичах (Перемишлянщина), в Громні (Рудеччина) і т. д.

Нормальний зелізничий рух в Галичині має бути привернений в сім тижні, так особовий, як і товаровий.

ОГОЛОШЕННЯ

ШУКАЮ молодої зручної дівчини до варення і обслуги в дома. Платня після умови. Зголошення з поданням місця замешкання, віку, релігії і платні належить слати до: П. Марія Хоростіль, Гломча p. Mrzygłód ad Sanok. 395 5—5

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; ІІ-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., ІІ. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 49 50

В Централі ПАНЧІХ ПФАУ, Львв, Ринок 19.

найдешевше, бо вхід через сіни.

3866a 11—50

Рукописів редакція не звертає.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 24 лютого 1929 Ч. 14 (217)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. до яр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Нові пляни забезпечення національних меншостей

„Берлінер Тагеблят“ доносить з Парижа, що Бріян приготовляє новий плян забезпечення національних меньшостей. Він полягає на порозумінню між державами, до котрих дотична нац. меньшість належить — з одної сторони під оглядом політичним, з другої під оглядом культурним (язиковим, релігійним і т. п.). Рівночасно уряд Канади виступив офіціяльно з предложенням устійнення писемних правил, що змагалиб до полагоди скарг меньшостей.

(Коли плян Бріяна буде принятий, то в справі укр. нац. меньшости в Польщі булаб офіціяльним співконтрагентом Польщі — червона Москва, бо т. зв. радянська Україна в міжнароднім політиці не істнує).

Загальна мобілізація в Мехіку

З Мехіка депешують, що там заряджено загальну мобілізацію в цілі здавлення повстання генералів Валензуеля і Манза, котрі домагаються свободи релігії. З Вашінґтону доносять, що Америка замкне границю для перевозу зброї й амуніції. Се заряджения Америки звернене проти повстанців.

Єсть уряд ще гірший від большевицького

З Мехіка доносять: Президент мехіканської республики Портез Ґіль оповістив, що робить катол. Церкву одвічальною за розрухи в Мехіку й заповідає, що в разі нових розрухів уважатиме всіх катол. священиків закладниками, відповідальними за розрухи. Таким чином „ліберальний“ уряд Мехіка перевисшає у своїй безпідставній жорстокости большевиків, бо навіть вони не видали досі такого указу, котрим робилиб одвічальними за розрухи всіх священиків. Щоб оцінити єхидність розпорядку Ґіля, треба знати, що Мехіко се країна безнастанних бунтів і розрухів, котрі відбувалися там навіть по два рази на рік також тоді, коли катол. Церкви там не переслідувано й духовенство не було в опозиції. Розпорядок Ґіля се тільки претекст в цілі винищення духовенства.

Чому Литвинов такий „миролюбивий“?

На се питання дотепно відповідає рос. дневник „За Свободу“: Литвиновська комедія з підписанням пакту про неагресію має на цілі замилити очи Америці, щоб лекше відтам позичити „презрѣннаго металла“. Москві нічого не шкодить підписати які хто хоче „мирні“ протоколи, бо се їм тільки влекшує ширення руїни при помочи удушливих ґазів пропаґанди. Москва вже віддавна чіпається Німеччини, щоб та промовила за нею словечко у Вашінґтоні. Німеччина, котра веде міжнародну політику Москви, наказала Москві, відограти ролю миролюбивої всіми переслідованої вдовиці, що та і сповнила.

Замах на польського конзуля в Парижі

ПАТ доносить з Парижа: Тут доконано на вулиці замаху на польського конзуля Кароля Познаньского. Якийсь осібняк, здається Поляк, кинувся на конзуля з ножем. Замах не вдався. Напасника увязнено. Він признався до злочинства. Слідство ведеться.

Урядова вістка про Троцького

Телегр. Агенція Совітів подає до відома: На підставі ухвали окремої наради ГПУ (чрезвичайки) Троцького ізза його протисовітської діяльности видалено з СССР. На його бажання виїхала з ним і його родина.

(Здається, що ся вістка правдива і що Троцькому вдалося вимкнутися „спод стенки“ а то ізза зацікавлення його долею в цілім світі).

І Німеччина дозріла до диктатури

Б. німецький канцлєр д-р Вірт оповістив у „Дойтше Републік“ статтю п. з. „Кінець довіря“, котра викликала велику сензацію в політичнім світі. Він пише, що політ. ситуація в Німеччині така помотана й затроєна, що не можна дивуватися, коли люде уважають парляментарний систем смертельно хорим. Так дальше не може бути, як є, бо інакше 10-ліття „розвитку“ демократії в Німеччині скінчиться точно так, як скінчилося в Італії. Вірт уже сумнівається, чи можна себе уважати зобовязаним супроти республиканського устрою.

Важне і для сільських громад

Мін. внутр. справ оповіщує: Час праці громадського урядника — 8 годин денно. Отже в громадах, де є 3.000 душ має бути 1 писар і 1 помічник, у громадах від 3 до 6.000 душ 1 писар, 1 помічник і 1 практикант, у громадах від 6 до 9.000 душ 1 писар, 2 помічники і практикант, у громадах поверх 9.000 душ на кождих дальших 3.000 ще оден помічник писаря або практикант. Всі вони повинні бути платні. Безплатних практикантів не рахується.

Ліґа народів в обороні національних меншостей

Бюро Вольфа доносить з Женеви: Генеральний секретаріят Ліґи Народів видав брошуру п. з. „Оборона язикових, етнічних і релігійних меньшостей“. Ціль тої брошури — влекшити дискусію над справою нац. меньшостей, котру має розглядати Ліґа Народів у березні с. р. У тій брошурі є витяги з актів Ліги.

„Граб награблене!“

АТЕ доносить: В Ленінграді невідомі особи підїхали автом під державний банк, увійшли до нього, убили касієра і ранили двох урядників, иньших застрашили й забрали всю готівку, поверх 100.000 рублів. Справців нападу не відкрито. (Що й казати! Ті справно виконали большевицький клич).

РАДИКАЛІЗМ

У відповідях на квестіонар „Нової Зорі“ ніяке поняття не приходить так часто як „радикалізм“ і те, що з ним вяжеться на нашім ґрунті.

Під радикалізмом розуміється такий спосіб думання, котрий до самого к о р е н я, до останних послідовностей вириває та перевертає те, проти чого звертається.

I.

Родовід радикалізму дуже старий: сягає ще поганських часів. Прямим предком радикалізму був а б с о л ю т н и й монархізм, проти котрого боровся вже найбільший фільософ старини, Арістотель — надармо. Абсолютні монархи старини (з такими гарними виїмками, як цісар Марк Аврелій) уважали себе „богами“ й казали собі будувати святині ще за життя. Християнство, особливо на сході, не вспіло основно проломати того поганського погляду на владу монарха. І так візантійські царі, навіть обороняючи християнство, вживали в своїх розпорядках і законах таких висловів, якби вони самі були „богами“, нпр. „Наше боже слово“[1]), „так каже наша божа заповідь“[2]).

Не був се тільки „спосіб вислову“, бо хто їм відважився заявити, що висший обовязок супроти Бога, ніж супроти них, — того казали бити й навіть убивати. Сей старий поганський погляд, що абсолютний монарх се Бог — мав жилаве життя і дожив на сході тай навіть в Італії аж до глибокого середновіччя. З Італії привезли той погляд німецькі цісарі до Німеччини й до середньої Европи взагалі.[3]) А потому протестанти „на злість“ католицькій Церкві (котра все боролася з тим поганським поглядом) дуже скріпили те поганське поняття влади.

Наслідком того всего був страшний гнет абсолютних держав над народами, а се мусіло сплодити радикалізм, то є бажання — вивернути все до гори ногами. Так витворилася атмосфера, в якій чим хто острійше критикував усе істнуюче, тим більший мав успіх.

II.

Батьком модерного радикалізму був французький мислитель і письменник Руссо (*1712 †1778). То головно він своїми письмами підготував найяркіщий (до большевизму) вибух радикалізму: т. зв. Велику Французьку Революцію.

Основна думка всякого радикалізму й кождої революції одна, а саме та, що чоловік се абсолютний суверен своїх думок і постанов та що нема ніякої висшої сили, котрій він бувби обовязаний підпорядкуватися. Отсю думку перевела в життя вже абсолютна держава: в области політики дійшла вона до погляду, що за ким сила, за тим і право, та що сила і право мають своє коріння в людях. Революція вийшла з тої самої засади, тільки перевела її основніще, бо не помиула й того, перед чим абсолютна держава ще сяк-так здержувалася, а саме: релігії. А що революція перевела ту блудну засаду більше послідовно, отже побідила меньше послідовну абсолютну державу, котра була матірю тої засади.

---

[1]) C. de mandatis princip.

[2]) 3. §. 3 C. de summa trinit.

[3]) Gl. Gierke: Das deutsche Genossenschaftsrecht, III., 563.

Як радикалізм і його прояв революція, виросли з одної засади, так мали вони й один основний клич: „Природа!" Все тобі вільно робити, чого твоя „природа" вимагає! Нема і не треба ніякого стриму!

Те, що бачимо в большевизмі, зовсім не нове. Воно пригадує тільки яскравий вислів, яким оперовано вже в часі французької революції: „На землі буде аж тоді лучше, коли кишками останнього священика буде задушений останний монарх!"

Але й те, що діялося в часі французької революції, не було нове, бо вже старий Тукидид, найбільший старогрецький історик так описує радикалів у 4 столітті перед Рождеством Христа: Шалену глупоту називають „відвагою", а розсудок й уміркування „трусістю" та підозрівають як зраду. Хто говорить про розвагу, про того кажуть, що він шукає тільки покришки для утечі. А хто лає і кричить, того уважають „правдивим мужем". Договорів не основують на вірности й релігії, тільки на спільних замірах злочинства. Ті, що мають владу, стараються позискати народ блискучими обіцянками, а в дійсности кождому з них залежить тільки на тім, щоб иньшого висадити з сідла. Все мають на устах справедливість і публичне добро, але се таксамо їх не здержує перед нічим як релігія. Кождий уважає тільки свої власні пристрасти напрямними свого ділання, а особиста користь се ціль усего, що вони предкладають і переперають...

Дуже цікаво, що старинний історик Тукидид у своїй характеристиці радикалізму аж двічи згадує релігію, як щось таке, з чим радикали не хочуть рахуватися. І робить се дуже влучно: се власне та сила, проти якої кождий радикалізм особливо остро виступає. З двох причин: 1) Радикалізм голосить, що чоловік се найвисше, суверенне єство, отже не може стерпіти ніякого вищого єства, ніякого Бога. 2) Батько радикалізму, абсолютний монархізм, не соромився покликатися на Бога при своїх найгірших ділах і притім радо дивився, як осмішувано Церкву й Бога, бо також не терпів біля себе иньшої суверенної сили. Тут було жерело того, що радикалізм бачить у Бозі тільки „патрона деспотизму", а в його слугах — „знаряддя гнету й визиску".

Так виглядає родовід і зміст радикалізму. А головні признаки його отсі: перша се страшна непостійність, котру замітив уже старинний Платон (427—347 перед Христом), кажучи: Кождий переворот провадить до нового перевороту... Друга признака радикалізму се його нестримний нахил до насильства, котре мусить переходити в террор і найтяжшу неволю, як се бачимо в большевицькій формі радикалізму. Той террор зовсім льогічний, бо хто голосить „найбільшу волю" людям, над котрими після його думки нема ніякої Вищої Сили, той мусить довести до стричка або до „стенки", як найвищої сили. Террор зовсім не залежить від „поганого характеру" Троцького чи Сталіна, тільки лежить в натурі революції. Чрезвичайка се її первородна й правесна дитина — таксамо як страшна шпіонажа. І се не тільки у Москалів! Атже французька революція проголосила закон з 21. X. 1789, котрий обовязком кождого горожанина зробив шпіонажу. А найбільший правник тодішної Франції Мерлін, був автором закона з 17. IX. 1793, в котрім подана чудова дефініція „підозрілого", а саме: Підозрілим, котрого треба увязнити, являється кождий, хто по своїм обичаям, товариським взаєминам, бесіді або діланню може бути уважаний ворогом свободи, або хто не потрафить доказати, що сповняє свої горожанські обовязки (значить м. и., що шпіонує, гл. попередно згаданий закон!)

Найважнійші тут слова: „може бути уважаний" — значать, що рішає про все т. зв. революційна совість того, що має ніж або револьвер в руці. Він „суверен"!...

Отсе той вічний жах, який ширить радикалізм, дірвавшись до влади. А початок його в одній-одинокій думці-засаді, що сила се право і що обоє мають своє коріння в людині і що нема Вищої Сили ніж людська.

III.

Не инакший і наш український радикалізм. Він також показавби, що вміє, — якби мав владу.

Якраз на нашім радикалізмі видно найвиразніще, що се властиво не партія, тільки струя: длятого з радикального табора виходять люде, котрі з одної сторони йдуть як найдальше на право, з другої, як найдальше на ліво, коли пр. соціял-демоклатична секта-партія дає тільки людей, котрі можуть іти на ліво і то мало таких.

Оскільки більшим гуртом не відкололися на ліво, вони радше вигинуть, ніж відступлять від своїх сектярських кличів, як се доказує історія їх партії в Росії, або історія кривавої ненависти між ними й большевиками в Польщі й Німеччині. Наш радикалізм знаходиться тепер у стані упадку мимо його позірного оживлення. Се видно на останнім з'їзді укр. рад. соц. партії, котрий відбувся в лютім с. р. у Львові. Ні партії, ні суспільности не сказав він буквально нічого, тай не міг сказати. Бо весь той рух, се тепер тільки підложжа для збанкрутованих ес-ерів, одної з найбільш анархічних груп, які взагалі відомі в історії політичних рухів. Та розуміється, се не зменьшує небезпеки роскладу, який ширить та струя в народі: будова, у котрій є гриб, небезпечнійша якраз тоді, коли вже перестояла своє. Так і з організаціями людей: коли вони тратять ідейний внутрішний зміст, стають — поза старими, доживаючими віку ідеалістами неґації — прибіжищем неперебираючих в засобах молодих демаґогів, на що ми вже й конкретно увагу звертали.*)

*) Гл. 99. ч. „Нової Зорі" з 23. XII. 1928. ст. 4.

—o—

Погляди тов. Дашинського на будучність устрою

З приводу 10-ліття парляменту в Польщі виголосив маршалок сойму Дашиньский промову, в котрій було таке речення:

„Демократичний парляментаризм се конечна фаза конституційного життя Польщі. Сегодня Польща не може вернути до правління одиниці — все одно яка булаб урядова назва тої одиниці — ані не здійснить скоро безпосереднього правління народа".

За се що тов. Дашиньский назвав парлямент тільки „фазою", дав йому школу „Курер Поранни". А про „безпосереднє правління народа" пише так: Навіть мешканці одного села не можуть ним правити „безпосередно". Хочби не знати як обкладали буками свого війта, коли він править не по їх думці, то все таки можуть правити посередно, а не безпосередно. Щож доперва говорити про державу з 30 міліонами душ! „Безпосереднє правління народа" не прийде ні скоро, ні пізно, ні взагалі ніколи, ні в Польщі, ні ніде в світі, бо се неможлива річ.

На те замічує влучно „Ржечпосполіта", що тов. маршалок під „безпосередним правлінням народа" розумів очевидно диктатуру пролєтаріяту... Хоч бачить, до чого та диктатура довела в СССР., то таки не може позбутися хаосу зі своєї голови.

—o—

Про „чищення" православія

і про те, до чого воно довело.

Один з перших і найзначніших речників „чищення" православної богословії від латинських впливів се відомий православний митроп. Антоній Храповицький. Особливо остро і заразом дуже докладно виступив на самім початку XX. ст. проти латинства в східній богословії учень Ант. Храповицького іеромонах Тарасій Курганський, котрий розвинув свою критику латинської богословії головно у праці „Великороссійское и малороссійское богословіе XVI. и XVII. вѣковъ"*)

Улюблений закид, яким звичайно оперують православні полемісти проти католицтва, се обвинуваченя західної католицької богословії в надмірнім „формалізмі", „юридизмі", „механізації" і т. ин. А. Храповицький, Т. Курганський та їх однодумці знаходять впливи сього „формалізму" чи „юридизму" в великих розмірах і в сучасній православній богословії, зокрема у змаганнях до стислости й означености („точности и опредѣленности") у сфері чистого духа й свободи, у розумінні релігійного життя яко обовязку, у розріжнюванні й протиставленні віри і добрих діл, а в залежности від того — у розріжнюванні й протиставленні науки про віру й науки про мораль (догматичної й моральної богословії). Дальше в „схоластичнім" розподілі богословії по розділах віри, надії й любови, в „механічній" науці про св. Тайни й у відокремленні 7 Тайн, яко маючих особливше значіння, у зясуванні нашого спасення Господом нашим Ісусом Христом у „юридичнім" значінню, в науці про Христа, яко Пророка, Первосвященника й Царя, і т. д. Словом, А. Храповицький, Т. Курганський та їх однодумці, а за ними — чи й не деякі Галичане — принаймні на дві третини хотіливби „зреформувати" сучасну східну богословію. При тім особливий натиск кладуть сі реформатори на такі два основні моменти в богословії, як наука про Воплочення Бога-Сина і відкуплення людства від гріхів через Хрестні Страждання і Смерть Господа Ісуса Христа та наука про Св. Тайни.

Нема чого й казати, що в той спосіб А. Храповицький та инші православні реформатори цілковито захитують дотеперішну православну богословську систему. Те, що вважалося досі основним і непорушним у православній догматиці, як напр. наука про Св. Тайни, після тверджень новітних реформаторів православія, показується „другорядним", „непотрібним", „штучним", а то навіть і „зовсім помилковим"! Дуже багато питань, що вважалися досі остаточно вирішеними в правосл. богословській науці (згідно з наукою західно-католицькою), стає в наслідок новітної „ревізії" у правосл. богословії невиясненими, спірними. Отвирається можливість нових богословських шукань і спорів, які вже й почалися останніми роками у православній богословії і то в найострішій формі.

Відкидаючи дотеперішню православну науку про Воплочення та відкуплення, яко перейняту католицьким духом, реформатори православія на чолі з Ант. Храповицьким утворили нову, свою теорію, в котрій головно підчеркують моральний характер Хрестних Страждань Христових, а відкидають розуміння Хрестних Страждань і Смерти Ісуса Христа яко жертви, і т. д. Сю теорію розви-

*) Ся праця надрукована була в „Миссіонерском Обозрѣніи" в 1903 р. Недавно її знов видав у Варшаві православний синод під назвою „Перелом в древне-русском богословіи" з передмовою А. Храповицького. У сій передмові, а також у окремій оцінці, присвяченій праці Т. Курганського, Храповицький дуже високо підносить вартість тої праці.

нув Ант. Храповицький головно у працях „Догмат искупленія", надрук, уперше в 1917 р., а потім з додатками — у Сремських Карловцях у 1926 р. і „Опыт православнаго христіанскаго катехизиса", Срем. Карл., 1924. — Але інші православні богослови — російські й сербські — виступили з дуже острою критикою нової теорії відкуплення, добачуючи в творах А. Храповицького сильний ухил у бік монофізітства чи докетизму, отже виразну єресь.*) З того приводу вивязалася серед православних богословів полеміка, яка не привела досі до жадного висліду, крім обопільних обвинувачень у єресі. Цікаво, що думками А. Храповицького зацікавилися американські протестанти й переклади його трактат „Догмат искупленія" на англійську мову. В кожнім разі, реформатори науки про відкуплення, відкинувши „переняті католицьким духом" погляди, виразно розійшлися не тільки з новочасною католицькою та дотеперішною православною богословією, але й зі східними Отцями Церкви, дух котрих хотіли вони „відродити"... А натомість вмоталися в єресь, викликали замішання й острі спори в правосл. богословії, хоч правда, здобули заінтересування та популярність в англьо - американськім протестантськім світі.

Рівночасно реформатори православія відкидають і дотеперішню православну, згідну з католицькою, науку про Св. Тайни. Т. Курганський, з котрим солідаризується й Ант. Храповицький, запевняє, що „Свв. Отці надавали геть більше значіння внутрішній, психольогічній стороні священнодійств, ніж їх зовнішній, совершительній формі, і що Св. Отцям були зовсім чужі відокремлювання яких-будь священнодійств з ряду инших і засвоєння їм особливого значіння". Св. Отці, — каже Т. Курганський, — „навіть про Хрещення й Евхаристію говорили нарівні з шануванням св. ікон та з читанням Біблії; бо все, що містить Церква, має велику силу для віруючих; а наука про семикратне число Тайн Свв. Отцям чужа"... Ся наука про Св. Тайни, — каже Курганський в кінці своєї „знаменитої" праці, — „має своїм джерелом твори єретиків" (себто католиків) і „тому не може бути живою й дійсною".

Дотеперішня православна наука про Св. Тайни становила одну з найбільше ярких ріжниць між православієм, а протестантизмом. З відкиненням сеї науки та інших католицьких складників з православної богословії, стирається межа православія й протестантизму.

Взагалі, останніми часами бачимо прояви помітного взаємного зближення православних з протестантами, чи радше наближення православних до протестантизму. Се зближення знаходить передовсім свій вираз у постійній участи православних в протестантських зїздах і конгресах, де православні владики й священники засідають поруч не тільки з лютеранами й реформатами, але й баптистами, методистами й ліберальними протестантами. Рівночасно деякі православні богослови беруть участь у протестантських видавництвах, навіть у видавництвах ліберальних протестантів, котрі допускають символічне розуміння християнства й навіть символічне розуміння Христа! І роблять се не які-небудь другорядні православні письменники, а найвидатніші представники російської богословії, як напр. проф. др. Мик. Арсеньєв. Дрібним, але дуже характеристичним випадком було вміщення на недавній міжнародній виставі преси православних журналів з Польщі серед протестантських видань.

В останніх часах почали появлятися такі твори православних письменників, у яких уже зовсім не видно ріжниці між православієм, а протестантством, н. пр. брошури В. Марцінковського, котрий уважає себе православним, але в численних своїх творах висловлює по сути цілком протестантські і навіть баптистські погляди.

Нарешті, яко крайний вияв „роскатоличення" православія та „звільнення" його від латинських домішок, треба уважати українську „липківщину" або самосвятство. Лже-митрополит Василь Липківський та його співробітники практично перевели в життя ревізію науки про Св. Тайни, роспочату теоретично митр. А. Храповицьким, Т. Курганським та инш. Не вважаючи більше науку про Св. Тайни за непорушний догмат, Липківський та ще кілька рухливих правосл. священиків узнали за неістотну й неважну — ріжницю між священством і епископством та самі себе висвятили в епископи. А в своїх проповідях дійшли до типової ліберально-протестантської ідеольогії, до „символічного розуміння" християнства й до отвертого пантеїзму...

Так напр. лже-митрополит В. Липківський, як пишуть нам віродостойні люде з Київа, у своїх промовах уникав уживання слова „Бог" без епітетів; не казав ніколи про Бога, тільки оповідав про Бога-Красу, Бога-Правду, Бога-Любов, Бога-Природу, Бога-Працю, Бога-Силу, розлиту в природі, в усьому світі, й т. д. Цілком пантеїстичні проповіди виголошував лже-епископ полтавський, потім харківський Ол. Ярошенко, і т. д.

Се вже дійсно повне роскатоличення й розлатинщення! Повне „визволення" від західних, латинських впливів!

І разом з тим се цілком природний наслідок тої анархії, що наступила ізза відсутности міцної церковної влади в православію та ізза новітних богословських шукань і спроб розлатинщення й роскатоличення православної богословії.

Дійсна, правдива, реальна єдність Церкви, возглавлення Її Авторитетною Найвищою Єдиною Церковною Владою, здисциплінованість духовенства і розробленість та систематичність богословії — се ті сили, що в практичнім життю становили й становлять очевидну також не для богослова перевагу Католицтва в порівнанню з Православієм та инш. християнськими релігіями. Се розуміли добре найвизначніщі православні діячі XVII. в. (передовсім митр. П. Могила), коли намагалися перенести та утворити ті самі сили і в Православній Церкві, в часі тодішної її кризи. Захитання одної з тих сил завжди грозить небезпекою і нещастям. Очевидно, для цілої Церкви жадні хвилювання, ревізії й „чищення" не страшні, бо і врата адові, згідно з заповітом Христа, не подоліють Церкви. Одначе для окремої частини Церкви, для окремого краю всякі „чищення" й „ревізії" можуть мати фатальні наслідки.

*) Найокладніший критичний перегляд нової „теорії" відкуплення Ант. Храповицького з остро-негативною оцінкою її подав болгарський православний учений Д. Дюлгеров у праці „Иисусъ Христосъ — новозаветенъ Первосвященникъ Изкупитель" (Софія, 1926).

Повістевий фейлєтон „Нової Зорі" з дня 24. II. 1929 99

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Не могла забути, як тоді шаліла султанська столиця і як пяні захватом дервіші виносили з меджидів золоту як сонце хоругов пророка і червоні, як кров, прапори Османів і білі Омаядів, зелені Фатимідів, чорні Аббасидів.

Пригадувала собі, як султан не хотів, щоби брала з собою в поход своїх малих синів, Селіма й Баязеда. Тоді вона вдруге зажадала рішення імамів. І в друге Шейк-уль-іслям, голова імамів, на питання, чи й діти обовязані брати участь у святій війні, дав таку відповідь на письмі:

— „Ми зволили відповісти: Так. Бог Всевишний знає се лучше. Писав се я, потребуючий Божої помочи, син свого батька, — нехай Аллаг вибачить обидвом, коли написана недобра відповідь."

І молоденький син Роксоляни Селім взяв участь в поході. Виїздив зі столиці на кони поруч свого батька в оточенню гвардії султана. А мати їхала з ним у відкритій колясі, пяна мріями, як роза, повна червені й запаху.

Не могла відвести очей від малого Селіма. Для нього хотіла збагнути таємницю війни й держави, хоч смерть двох людей, яких убила в обороні будучности свого старшого сина зразу дуже її привязала до нього, потому усувала його в тінь.

Вечеріло і дитина вже спала в наметі.

З вежі св. Стефана долітали звуки дзвонів на трівогу. А наступ мудшагідів шалів кріваво кругом мурів Відня і все кріпшав.

До намету Хассеке Хуррем вступив Сулейман з глибоко на чоло насуненим турбаном. Мав хмару на обличчу і спрагу в очах. Знала вже добре свого мужа. Встала і сама налила йому чашу сорбету. Він мовчки почав пити. Вона гладила його руку й успокоювала мов дитину.

Випивши, сів на дивані й зажмурив очі. Був такий утомлений, що виглядав як розпряжений лук. Тихо сіла коло мужа й навіть найменчим рухом не переривала його відпочинку. Помалу похилилася голова великого султана і він з утоми заснув сидячи.

Сиділа біля нього, а в голові аж шуміло їй від ріжних думок. Боялася, щоб він особисто не повів своїх військ до наступу на мури Відня й не погиб.

Не довго спав завойовник Османів. Встав. Протер очі. Умився і збирався до виходу.

Не хотіла пустити його самого.

Одягнулася в свій вовняний бурнус, взяла шаль кашмірський і вийшла з ним.

Султан не говорив ні слова. Думав над чимсь.

Ель Хуррем казала й собі привести свого коника, сіла на нього і поїхала з чоловіком. За ними їхали два адютанти.

Сулейман мовчки наближався до обляженого міста.

Коли підїхали на якесь узгіря, очам їх представився величавий вид. На високі окопи і мури Відня, як оком сягнути, дерлися зі всіх сторін рухливі муравлища полків Падишаха, освітлювані червоним блиском заходячого сонця. Всі віденські церкви дзвонили на трівогу, жалібно, понуро.

Бам — бам — бам — — — Бам, бам, бам!

Гармати ревіли, міни тріскали. Чорний дим покривав окопи і мури міста. Коли вітер провівав його, видніли серед його клубів блискучі панцирі німецького лицарства і туста чернява полків мослємських, що мов бурлива повінь заливали зі всіх боків зелізні відділи Німців.

Камяними вулицями Відня бігли монахи з хрестами в руках і голосили:

— „Бог і Мати Божа помилують нарід, коли він варт Божого змилування!"

З домів виходили навіть ранені, щоб останками сил метати чим хто мав на ворога. А втомлений недостатком нарід виносив останки харчів для підкріплення воїнів перед страшним наступом турецьких сил.

Кривавий бій шалів уже між окопами і мурами Відня. Стиснене і заливане мусулманами місто виглядало, як утомлений пливак, котрому на уста виступає смертельна піна:

Галичині грозить повінь

Львівське воєвідство запросило ві второк представників преси й поінформувало їх про загрозу повіні. Воєвода Голуховський говорив: Досвід учить, що треба заздалегідь приготовити населення на такі небезпеки. Часом влада мусить навіть взятися до острих способів. Отже діло в тім, щоб населення не попадало в паніку й було поінформоване, що ті способи, се не секатури, тільки конечність. Напр. склади дерева близько рік мусять часом бути усунені, бо в разі повіні вони не тільки пропадуть, але ще й великої шкоди наробляють мостам і т. п. — Опісля промовляв начальник виділу публ. безпеки п. Роговский: Преса може запобігти психозі паніки на випадок повіні та спонукати всю суспільність допомогти навіщеним нещастям людям. По обчисленням фаховців на терені воєвідства можна сподіватися їзза великих снігів около $4^1/_2$ міліярдів куб. метрів води. Лід має пересічну грубість 60 цм. Значить — повінь може бути велика. Хоч в потребі й військо буде ужите, то всього, що потрібне, сам уряд без помочи суспільности зробити не може. Почти й телеґрафічні та телеф. уряди функціонуватимуть постійно. Залізниці достарчатимуть ваґонів до перевозу, тільки треба 2 години наперед повідомити про потребу ваґонів. Ріки вже обсервуються й населення буде завчасу повідомлене. З небезпечних місць людність мусить бути вчас евакуована, а її майно ще скорше. Для лучби будуть уміщені спеціяльні радіоапарати в околицях, спеціяльно загрожених небезпекою відрізання від світа. По ті апарати вже тепер вказано зголошуватися до влад. Населення мусить знати, що може бути примусово покликане до помочи. Конти акції ратункової понесе в части уряд, в частини самоврядування. Тай суспільність повинна зорґанізувати самопоміч. Повінь очевидно буде, особливо в деяких повітах се певна річ, невідомо тільки в якій силі. Особливо загрожені в поріччу Дністра повіти: Самбір, Дрогобич, Рудки, частинно Бібрка, поріче Сяну, може й Буга. Вже тепер показалося, що в відрізаних від світа околицях вістки значать часом більше, ніж навіть довіз хліба. Отже влада доставлятиме їм пресові орґани літаками та в тій ціли просить, повідомлятиме через староство, де будуть зложені часописи для навіщених повінню.

Голова і сеніор синдикату журналістів ред. Фрілінґ заявив: Населення, коли буде поінформоване як слід, що опріч Бога ще хтось думає про нього, не ставитиме опору зарядженням влади. Біда тільки в тім, що неграмотність у краю ще не покопана, отже преса не може поучити неграмотних. В тій ціли треба заздалегідь удатися до духовенства й учительства. Бесідник ствердив, що небезпека повеней грозить нашому краєви тому, що за австрійських часів, хоч „Коло Польське" мало великий голос у Відні, будували за наші гроші люксусові залізниці на заході, а не подбали тут про регуляцію рік. Отже тепер булоб добре, якби польський уряд повідомив, що він робить для трівкого забезпечення сего убогого краю.

Воєвода подякував за ті уваги, признаючи конечність регуляції рік, але на таке зусилля Польща неспосібна ще: На се треба міліярдів. Се завдання будучих не літ, а десятиліт. Та щось робиться й тепер у тій справі, оскільки лиш фінанси дозволяють.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п.** 364 27-?

зії" можуть принести тяжку кризу, яка кінець кінців може викликати повну анархію в Церкві, подібну до тої, яку бачимо нині у православній Росії та на Наддніпрянщині, а почасти вже і в Православній Церкві в Польщі. **О. М-вич.**

—o—

Що зробив один ґімназійний учитель

і що з ним зробили.

Ґімн. учитель в Ґрудзьондзу, поляк, п. Циґа - Карпінський, оповістив у „Deutsche Rundschau", котра виходить в Бидґощі, статтю п. з. „Der polnische Unterricht an Gymnasien mit deutscher Vortragssprache". В тій статті домагається обмеження науки польської мови до мінімум, а то з отсих причин: Вся польська література до Міцкевича не має рішучо нічого, що моглоб цікавити Німців. З творів Міцкевича вважає автор підходячим для шкіл тільки „Пана Тадея" та деякі виїмки з II. і IV. части „Дзядів". Що до Словацкого, то уважає, що його мова повна слів, позичених зі скарбниці української мови й тому читання творів того поета може тільки помішати поняття німецької молодіжи. „Трильоґія" Сенкевича по перше надто чужа і для Поляків і для Німців, бо представляє акцію на далекій Україні. По друге представлена в ній воєнна заверюха з часів упадку Польщі а сцени, виведені в „Трильоґії", можуть викликати обриджения у Німців. З творів Сенкевича надаються до шкільної лєктури такі річи як „Лятарнік", „Янко музикант" і т. п.

Та стаття Карпіньского викликала велике обурення серед його товаришів і вони ухвалили осудити його виступ та донести про те влад. Наслідком того Карпіньского завішено в урядуванню й виточено йому дисциплінарку.

—o—

Простуджуйся що дня!

Таку життєву девізу має грецький посол Поліхроніядес, чоловік літ 50, котрий тепер послує в Білгороді. Він що дня о год. 8 рано купається в ріці Саві. Його слуга прорубує йому полонку і посол заосмотрений лиш у перевязку на бедрах, скаче цілий у воду два або три рази. Коли в Білгороді було — 28° зимна, зібралася на березі Сави товпа народа, очікуючи на грецького посла чи й того дня пірне він у студену воду. Точно о год. 8 рано надїхало його авто й посол, як все, скочив у полонку!

—o—

на мурах християнського міста появилися довгі процесії німецьких жінок у білих одягах, з малими дітьми при собі.

Вид їх мав підбадьорити борців і немов сказати їм своєю появою:

— Коли не встоїте у бою, то дітей ваших застромлять на списи, а жінок і дочок ваших заберуть у неволю чужинці...

Спів від них лунав — рівний, поважний. Священики в білих орнатах благословили їх і йдучих до бою лицарів золотими монстранціями. Церковні прапори маяли на вітрі. Дівчатка в білих одягах і самі смертельно бліді сипали квіти перед монстранціями.

А як на високій вежі св. Стефана ударив великий дзвін на „Ангел Господень", спазматичний плач потряс білими рядами жінок і дітей німецьких: вони ревно плачучи витягали до неба руки і благали помочи в Бога.

— „Аллагу Акбар! Ла іллага іл Аллаг! Ва Магомет рассул Аллаг!" — лунало їм у відповідь з густих лав мосьлемів, що перли без уговку на мури міста. Перли й лягали покотом і нові перли — без кінця.

Сулейман Величавий підніс очи до неба і сказав разом з військом своїм:

— „Аллагу Акбар! Ла іллага іл Аллаг! Ва Магомет рассул Аллаг!" І рушив конем у напрямі свого штабу.

Султанка Ель Хуррем вмить догадалася, що він готов для одушевлення своїх полків особисто піти наступом на місто.

Задріжала на цілім тілі.

Бо якби муж її впав під мурами Відня, то хоч місто моглоб тоді бути здобуте розюшеним військом мосьлемів, та всі пляни її умерлиб разом з життям її мужа. Ще син її був за малий, щоб міг устояти в тім вирі, який міг зірватися по смерти Великого Султана і — його первородного сина. Ще майже нічого не приготовала до таких змін.

Пригадала собі слова Кассіма про небесні зорі, що мають силу над людьми на землі. Чула нераз, що ті зорі затемнюються. Від заходу надходила ніч і темна хмара.

А на мурах міста німецькі жінки в побожній екстазі на очах мужів і синів своїх зривали з пальців золоті і срібні перстені, здіймали прикраси з голов і складали прилюдно перед монстранціями на знак, що раненим і родинам погибших дана буде поміч. А там, де на мурах було за мало мужчин, жінки і діти Германців метали в турецьке військо приготоване на мурах каміння і лили горячу смолу з казанів, що кипіли у фрамуґах мурів.

А бій кипів. Шалений бій на білу зброю, на ножі, на зуби і пазури. Великий, жертвенний бій, від якого ще не загинув ні один нарід на світі, що вмів вірити і молитися. Не загинув, а скріплявся пролитою кровю і молитвою своєю у тяжкі години горя і трівоги: бо конають тільки ті народи, що не жертвують і не борються до загину — в єдности й молитві своїй.

В сутінках вечера побачила султанка, як засвітилися всі церкви віденські, немов великі вівтарі, освітлені для Бога, котрий бачить і рахує кожду жертву людську. Перед її очима стали отворені царські врата церковці св. Духа на передмістю Рогатина у хвилі, як ішла до слюбу і як почула крик: „Аллагу — Аллаг!"

У світлі червоних смолоскипів узріла на мурах Відня, як німецька дитина завбільшки її сина Селіма кидала каменем у яничара, що ліз по драбині.

Серце в ній тьохнуло.

Несподіваним і для себе рухом схопила обома руками за узду коня свого мужа. Наполоханий кінь Сулеймана кинувся в бік і султанка вилетіла з сідла. Сулейман хотів її задержати і впав з коня.

Оба адютанти зіскочили зі своїх коней.

Султан встав мовчки. А султанка Ель Хуррем клякла на розмоклій землі і зложивши руки як до молитви, залебеділа до свого мужа:

— Ти не підеш у вир сеї боротьби! Бо тут може померкнути твоя зоря! А ще жаден твій син не годен сам усісти на престолі султанів ні піднести меча проти бунту! — Закричала.

І заломивши руки, слізми зросила криваву землю німецьку.

Від заходу надтягала буря. Від долин дунайських свистів вітер по горах і кидав першими заблуканими каплинами тучі — кидав на чорного коня Завойовника Османів

Перший всеіндійський конґрес жінок

Анґлійський уряд в Індії, побоюючись розрухів, зволікав з дозволом на той конґрес аж до хвилі, коли місцева 80-літня княгиня з Бопалю згодилася приняти достоїнство почесної предсідательки. Скликуючий комітет мусів обмежити програму конґресу до справ виховання, а виключити такі дразливі в Індії справи, як новий подружий звязок вдів, подружжа дітей, виключення жінок від права спадку і т. д.

Конґрес отворила анґлійська віцекоролева. Потому промовляла 80-літня індійська княгиня: серед великого одушевлення зібраних протестувала проти „пурдаґу" (заслони на обличчу), хоч сама так привикла до цього, що приїхала в нім.

Реферати жінок виявили страшні відносини, до яких довело здібні народи Індій закорінене там поганство: Всего 7 прц. мужчин і 2 прц. жінок уміють там читати й писати! Цікаво, що в державі Траванкор, де править жінка, є 17 прц. грамотних жінок і 38 прц. мужчин. Найгірше в Кашмірі, де на 1000 жінок тільки 3 грамотні.

Страшний був зміст реферату індійської княгині Рамі з малої країни Манді в високих Гімаляях. Вона не послухала заборони, що не вільно говорити проти подруж дітей і кричала голосно: „Слухайте, сестри мої, що у нас пересічний вік виносить 22 літ, а в Анґлії 55. Бо у нас малу дівчинку, замість дозволити їй бавитися, віддають уже в руки свекрухи. В Індії є 600.000 вдів у діточім віці, котрих мужі померли, заки зачалося подружжа і котрим усе життя не вільно вже вийти заміж. Вони мусять з обголеною головою все життя служити родині й не вільно їм навіть одягнутися в ніяку прикрасу! Нам кажуть, що це приписують наші святі книги. Але мені здається, що Бог не хоче таких страхіть!

Иньші бесідниці апелювали до анґл. уряду: Коли він відважився заборонити палення вдів живцем, то нехай уже раз відважиться заборонити й подружжа дітей!

Цікаве те, що індійські жінки проявили великий розсудок у промовах, хоч були так довго гноблені. Нпр. говорили так: Далеко йдучих домагань нема що ставити, поки не усунено браку учительок і читанок. А тепер учителька найгірше платна зі всіх: вона має місячно всего 25 шілінґів!

Подиву гідна була дебата й дисципліна тих жінок, що перший раз в житю були на зборах, ба, деякі з них взагалі перший раз виїхали самі з дому. Цікаво, що коли котра з них зачинала говорити одною з безчисленних краєвих мов, зачинався румор — иньші не розуміли. Отже конґрес радив по анґлійськи. Зрештою тамошні мови не мають слів на масу модерних понять і треба ті слова все одно говорити по анґлійськи.

Всі жінки, навіть найстарші, були в дорогих одягах, котрі там переходять від роду в рід. Тільки вдови сиділи в скромних, одностайних, темносиніх сукнях. Се велика новина, що вони відважилися виступити прилюдно. Одна по довшій принуці товаришок недолі відважилася навіть попросити о голос. Коли їй дали голос, вона болюче зачервонілася й не хотіла вийти, але иньші її формально висунули на естраду. Зачала говорити несмілим голосом — довготреваючі оплески...

По полудни приймав їх бурмистер міста в ратуши — чаєм. Перше публичне приняття жінок в Індіях. Перший раз сиділи разом з мужчинами. Старші дами, що таки надто вже привикли до "пурдагу", переважно стидалися прийти. Але деякі прийшли — в заслонах. Одна несподівано відважилася скинути „пурдаг". Хоч не була гарна, мужчини були дуже задоволені, жінки одушевлені.

Анґлійська віцекоролева також приймала їх чаєм, під голим небом, на траві. А потому відбувся пікнік коло старої вежі Кутаб Мінар (з 14 ст.). Там жінки міста Дельгі гостили товаришок з далеких сторін солодощами, самі, без служниць. І всі були раді, що минулися старі часи.

„Памятай, що люде такі самі у всіх часах. Вони нічого не забули й нічого не навчилися, не стали ні лучші, ні розумніші. Вони докладно такі, які є. Се таємниця історії людства". (Газенклевер).

Культурний рух на еміґрації

Українське Академічне Товариство при Українському Науковому Інституті в Берліні влаштувало два дальші публичні виклади, а саме дня 14. грудня 1928, відбувся виклад Д-ра К. Чеховича п. з. „Фільософія техніки". Актуальність теми та оригінальне її опрацьовання прелеґентом стали приводом живої дискусії, в котрій вичерпуючо обговорено загально культурні проблєми ролі техніки в матеріяльному і духовому житті сучасности. — Дня 7. лютого 1929 викладав Д-р Д. Олянчин про „Поняття імперіялізму". Подавши короткий історичний перегляд імперіялістичних змагань ріжних епох і народів, прелеґент старався визначити ролю та місце імперіялізму на українському ґрунті.

Присилайте негайно коляду та списи громад і гуртів, що колядували на „Рідну Школу", щоби увійшли у загальне зіставлення коляди по повітах і громадам, яке ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Торговля Польщі з СССР.

Від початку 1924 р. до кінця серпня 1928 р. привезено з большевії до Польщі товарів за отсі суми по рокам в тисячах зл.: 8.483, — 15.333, — 13.272, — 100.026, — 27.382. Вивезено з Польщі до большевії товарів у тих роках за: 19.638 (сальдо для Польщі + 11.115), — 60.624 (+ 45.291), — 42.355 (+ 29.083), — 44.945 (— 55.081), — 20.596 (— 6.786). Польща вивозить в большевію головно готові вироби, а привозить сирівці. Тепер большевики просять вже й о довіз вугля для своїх залізниць, так догосподарились! (хоч мають у себе великі копальні прекрасного вугля). Річ ясна, що вся та торговля дуже мала в порівнанню з тою, яка моглаб бути. Але хто там може купувати, коли вже четвертина господарств у большевії так збіднiла, що навіть податку не може заплатити...

——o——

і на нього самого і на двох його адютантів, що стояли як камяні подоби, мовби не чули й не бачили нічого. Кидав і на сплакану Султанку Ель Хуррем, що виглядала мов мученіця у світлі лискавиць на долині плачу. І була мученицею, бо більше ударів горя ждало на неї в життю її, ніж було тих каплин тучі, котрі порахувати може тільки сила Божа.

Здалека чути було, як кріпшав шум і гук християнської кріпости. То очевидно кріпшала оборона Відня.

Сулейман мимо болю звихненої руки не дав по собі пізнати нічого.

Великий Завойовник і Законодавець Османів обернувшись обличчем до Мекки, покірно зітхнув до Бога і дав знак одному з адютантів.

Той приложив трубку до уст.

За хвилинку грали вже труби і позавни від штабу. І здовж розбурханих мов морські буруни рядів мослемських заграли труби й барабани разом з першими громами бурі.

— Чи то знов до наступу? — запитала все ще клячучи султанка Ель Хуррем.

— До відвороту, о Хуррем! — спокійно відповів володар трьох частей світа. І підступивши до жінки, підняв її з мокрої землі власною рукою.

Обоє йшли мовчки і думали — про своє життя. Він думав у покорі свого духа про волю Аллага, котрий може тут, на сім місці поклав межу для дальшої кари „джаврам".

А вона? Хора в нутрі душа думає над своїм болем.

Обляжене християнське місто немов віддихало. В нім ще яснійше заблистіли Господні церкви і радісно мов на Великдень дзвонили всі дзвони їх. В цілім місті лунала одна-одинока пісня:

„Тебе Бога хвалимо!"...

V.

Глуха осінь ішла землею Германців, коли відходив зпід Відня Сулейман Величавий. Не гнала за ним ніяка погоня. Ні оден відділ Німців не вийшов за мури міста. Тільки вітер шумів по лісах над Дунаєм і кожний листок кидав у гріб його. Якісь короткі, немов постарілі, дні йшли з сірим світлом своїм над військом Падишаха, що з вірою вертало з ним.

Тільки тут і там зарокотів грім по небі. І часом перун фосфоричним світлом круто як гадина заскакав на обрію.

А листки безнастанно канули з дерев.

Ними Бог Всемогучий пригадував людям зникомість їх. Він тихо промовляє осінними днями: так минуть і ваші дні. І ви так ніколи не вернете на сей світ, як не вернуть на дерево ті самі листочки, що зогниють в землі, як не вернуть ті дні, що минули.

Відчував своїм серцем ту Господню мову великий султан Османів. І тому спокійно вертав з походу свого. А спокій вожда все уділяється тим, що вірять в нього і йдуть за ним. Тоді й вони стають учасниками його спокою.

Здовж берегів дунайських їхав Сулейман у напрямі столиці Угорщини. Вже видніли вежі її, коли при шляху на оболоню узріла султанка Ель Хуррем бідний табор циганів. Блідий місяць стояв на небі, а в таборі горіли червоні огні.

І дрігнув давний спомин у душі султанки. Вона казала задержати криту карету свою, вихилилась крізь вікно і кинула жменю золотих монет між ґурток циганських жінок.

Як голодні птиці зерно, так вони вмить визбирали гроші з землі й зачали тиснутися до вікна карети, щоби предсказати будучність незнакомій пані.

Султанка Ель Хуррем простерла ліву руку й одна з циганок зачала говорити:

...„Біля шляху твого лелече й кедрина... По однім боці квіти і тернина... По другім боці хрест і домовина... Як блідий місяць, так рости буде твоя сила, Пані... А в життю своїм — два рази зустрінеш — кождіську людину, — котру раз узріли — ясні очі твої... А як час наспіє — на мості калиновім — узриш перстень з міди — в пяної людини — — — позліткою вкритий — — — з каменем фальшивим... — — —"

Тут циганка глянули в обличча незнакомої пані і сильно збентежена крикнула одно незрозуміле слово та перервала ворожбу. Як розпуджені птиці зачали втікати від повозу всі циганки й цигане. Та, що ворожила, правою рукою закрила очи, а лівою кинула в карету крізь отворене вікно золотий гріш, який передтим підняла з землі.

(Дальше буде.)

——o——

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Українська літературна мова і Галичина

Наша сучасна літературна мова се твір XIX.—XX. вв. Твір, скажемо відразу, далеко ще незакінчений та односторонний. В її розвою слід відмітити два періоди.

Перший період обіймає час від 1798 р. до 1905 р. В періоді сім нашу літературну мову в ділянці гарного письменства творить передовсім Вел. Україна. За те в ділянці журналістики і наукового письменств нашу літературну мову творить тоді, через цензурні заборони на Вел. Україні, головно Галичина. — Другий період, се час після 1905 р. Тепер на Вел. Україні побіч белетристики появилися також українська журналістика і наука. І відразу пішли своїми окремими шляхами, не оглядаючись на дотеперішний дорібок Галичини в тих ділянках. Особливо виразно сталося се після 1918 р., зокрема — під нинішню пору.

Щоби зберігти національно-культурну єдність, галицькі письменники стали чим раз більше наслідувати літературну мову Вел. України. Наслідування се зачалося ще в першім періоді розвою нашої літературної мови. Та особливо сильно йде воно в періоді другім — нині. Чи одначе таке наслідування з українського національно-культурного становища доцільне і корисне?

Щоб дати відповідь на отсе питання, треба найперше відповісти на питання инше: чи творення сучасної нашої літературної мови вже закінчене? Не треба бути аж особливим знавцем нашого національно-культурного життя, щоб на поставлене щойно питання відповісти заперечуючо: не тільки наша літературна мова, але навіть наша національно-культурна індивідуальність взагалі — нині ще остаточно не сформована. Вона щойно формується.

У формуванню тім повинна і мусить взяти участь вся українська земля, всі українські племінні ґрупи. А передовсім ті частини української землі й ті українські племінні ґрупи, що є прастарими українськими землями й прастарими українськими племінними ґрупами та які відіграли в історії України визначну національну ролю. Вони передовсім мусять зробити вклад у скарбницю нашої національної культури.

Сучасна наша літературна мова се мова Вел. України. В її основу покладено говір київсько-полтавський. Значить, сучасну нашу літературну мову оперто на основі за вузькій й односторонній. Бо крім Київщини (землі, правда, староукраїнської, але на протязі віків кілька разів вилюднюваної й на ново заселюваної) й Полтавщини (скольонізованої українським племенем доволі пізно) є ще прастарі українські землі, яких українське населення живе на них від початків нашої історії.

До таких українських земель і до таких українських племінних ґруп належить саме Галицька Земля та її корінно-українське населення.

Як прастара українська земля з прастарим українським населенням Галичина повинна і мусить взяти визначну і живу участь у творенню української літературної мови. Бо інакше та літературна мова не буде всеукраїнська. А по друге — без участи і впливу Галичан булаби всеукраїнська літературна мова позбавлена свого, що так скажемо найбільш історично традиційного і тим самим найбільш культурно трівкого коріня. А то з отсих причин: Як відомо, через постійні удари кочових орд, котрі йдучи з Азії, в першій мірі били на Наддніпрянську Україну, наступали там дуже часті та масові втечі та переселення людности. І навпаки Галичина се та частина українських земель, де такі катастрофічні руїни лучалися розмірно найрідше. З тих причин в Галичині і на Закарпатській Руси (з котрою також в тій области вказано булоб уважно рахуватися) — заховалися дуже старі гарні і богаті форми словні, діялектичні і лексичні, котрі по сей день живуть в устах народа. Ті форми се свого рода язикова леґітимація старої культурности української мови. І тому булоб великим блудом не використати тої скарбниці, а за те запхати літературну мову на борзі кованими новотворами, між котрими є богато — не в гнів нікому кажучи — ярких дивоглядів. Використати сю скарбницю можна, розуміється, через своїх письменників. Галицькі письменники повинні і мусять внести в загально-українську літературну мову все, що Галицька Земля має найцінніше в своїй мові. Вони повинні і мусять поширити дотеперішню київо-полтавську основу нашої літературної мови.

Щоб одначе галицькі письменники се преважне, історичне, своє завдання змогли виконати як слід, вони мусять передовсім перестати наслідувати сліпо сучасну односторонну літературну мову Вел. України. Перестати — у всіх родах письменства. В поезії й прозі, в журналістиці й науці.

Наслідування таке, як згадано вище, відбувається в Галичині вже від 2-ої пол. XIX. ст. Та коли колись наслідували в нас літературну мову таких письменників, як Квітка, Шевченко, Марко Вовчок, Куліш, Нечуй-Левицький, Кониський й ин., то нині наслідують мову малограмотних київських і харківських публіцистів, що думають по російськи й подумане перекладають по українськи, дуже часто при помочи словників, якими тепер на Вел. Україні користуються дуже широко.

Що Галицька Земля має і може щось дати в загально-українську літературну мову, на се дали вже докази галицькі й велико-українські письменники. Галицькі: Франко і Стефаник, що не зважаючи на свою специфічно галицьку закраску, стали вже нині письменниками загально-українськими а їх мова — літературною мовою України на рівні з мовою найкращих клясиків Наддніпряншини. Великоукраїнські: Коцюбинський і Хоткевич, що побувши в Галичині, влили в свою літературну мову стільки суто-галицького, зокрема — гуцульського, як рідко котрий з родовитих галицьких письменників. Вони й є нині найбільшими гуцульськими письменниками на всій Україні.

Тому в інтересі як найвсестороннійшого вироблення нашої літературної мови треба побажати, щоб галицькі письменники перестали писати мовою полтавською чи харківською, їм мало знаною, а стали писати мовою більш галицькою, впроваджуючи її через свої писання в літературну мову загально-українську, як се роблять в аналоґічних відносинах письменники всіх народів світа.

Ніде ніякі письменники даної области не підробляються під відміну мови иншої области свого народа. Навіть коли устійнена одна загально-національна літературна мова, то ще й тоді відразу пізнати, з якої частини землі народу походить даний письменник. Пізнати се по відтінках його мови, котрих він не соромиться, але навпаки величається впровадженням їх в ширшу область, за що його тим більше люблять і шанують не тільки його „вузші" земляки, але вся нація. Чомуж у нас має бути як раз навпаки, як у всіх инших народів? Се проблєм не тільки формальний. Він має і глибоке психічно-творче значіння, котрого хиба засліплені не бачать. Не будемо тут ширше розводитися над сим проблємом, а зазначимо тільки одно: чи може виявити глибину своїх думок і почувань чоловік, котрий наломлюється до вживання Бог зна ким видумуваних новотворів, хоч має до розпорядимости велику і гарну ґаму немов віками різьблених звуків і понять? Підчеркуємо, що ми не є за розірванням літературної мови провінціоналізмами, вживаними в такій мірі, щоб тої мови не розуміли всі инші наші провінції. Навпаки, ми за скріпленням нашої літературної мови при помочи всіх наших провінцій. Неузгляднення сего проблєму становить одну з таємниць, може й головну, скошлявіння нашого письменства, особливо на Галицькій Землі.

—o—

БІБЛІОҐРАФІЯ

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ (РУСЬКОЇ) МОВИ. Уложили Степан Смаль-Стоцький і Федір Ґартнер. Четверте виданнє. Накладом Державного Видавництва шкільних книжок. Львів, 1928. Ст. 209. В. 8°. Ціна оправленого примірника 5 зл.

На вступі до книжки знаходимо таку замітку, яку подаємо дослівно й тим самим правописом:

„Від авторів. Третє виданнє сеї книжки давно вже зовсїм вичерпане. Зволікати дальше з новим єї виданнєм не було можна зогляду на потреби школи. Щоби не вносити нового заколоту в правописну справу перед єї остаточним вирішеннєм — появляєть ся книжка в правописи третого єї видання з незначними зміпами, але в правописних правилах зазначено на відповідних місцях ріжниці, з якими можна стрінути ся в літературі. Зоґляду на зовнішні обставини коректу та імпріматуру друку переняв на нашу просьбу д-р Іван Копач у Львові. Прага, 6. червня 1928 р.

Просто вірити не хочеться власним очам, читаючи навведену вище замітку. Бо тільки подумати: Школа від ряду літ закинула вже давний передвоєнний галицький правопис, якого вже перед війною, з виїмком школи й урядів, у Галичині ніхто не вживав, — і приняла новий, який виробило Наукове Товариство ім. Шевченка і який у головнім зближується до правопису нині в нас загально вживаного. Того нового правопису вчать отже від ряду літ по школах (державних і приватних) Галичини, ним видані і видаються шкільні підручники, його вживають шкільні й инші державні установи (навіть урядова замітка Державного Видавництва на обговорюваній книжці надрукована новим правописом). Аж тут нечайно шкільна ґраматика української мови появляється старим, від ряду літ не вживаним уже правописом! Нащо і чому? — спитаєте. „Щоби не вносити нового заколоту в правописну справу перед єї остаточним вирішеннєм" — відповідають автори. Але чиж саме видання шкільного підручника (тай ще „Ґраматики української мови"!) правописом сегодня чужим для школи не вносить туди як раз заколоту в правописи? К.

L. P. Mair: THE PROTECTION OF MINORITIES (Охорона меньшостей). Льондон, 1928 р. Ст. 244. — В Европі щораз більше займаються справою полагоди проблєму націон. меньшостей. В зазначеній анґлійській книжці обговорено й українське питання. — Р. І.

—o—

Нове відкриття

Смертельне проміння сонця.

Шеф метеорольоґічно-магнетичної обсерваторії в Почдамі коло Берліна, проф. Др. Б. Кюґль оповістив нове відкриття: смертельних лучів сонця. Він каже, що сонце, жерело величезного горяча (около 6000°), висилає не тільки *те проміння, яке бачимо у формі світла* й відчуваємо в формі тепла, але ще невідомі досі лучі з дуже короткими филями, котрі можемо також витворювати в наших лябораторіях, тільки в маленькій силі. Ті короткофильні лучі вбивають зараз усякі бацили, а й більші сотворіння, як пр. гризуни, осягнені тими лучами, дістають горячку і гинуть до кількох мінут. Отже — твердить проф. Кютль — ті самі лучі, лише великанської *сили, висилає також сонце. Воно тими* лучами убилоб буквально все життя на землі, людей, звірят, дерева і трави, — якби Превидіння боже не оточило землю охоронним панцирем з озону, котрий ті лучі переміняє в тепло.

Німецька преса доносить, що иньші метеорольоґи потверджують відкриття проп. Кюґля.

—o—

Метеорольоґія і теперішні морози

„Метеорольоґи не в силі знайти причини так великого обниження температури, бо метеорольоґія досі не використала всіх здобутків прикладної математики" — сказав краківський проф. унів. д-р Банахевич співробітникови „Czas-y". На думку професора всі міркування про пересунення Ґольфстрему й про поворот ледяної доби не оперті на наукових дослідах. Предсказання погоди навіть на найблищий час практично нездійсниме тому, що при погоді грають ролю дуже складні ріжничкові функції, котрих інтеґрування дуже трудне. Вправді один німецький проф. цілком точно предсказав погоду на 6 годин наперед, але його обчислення, потрібні до цього предсказання, тревали півтора року. Коли взяти під увагу статистичні дані, то по думці проф. Б-ча температура в другій половині лютого буде вдержуватися в околиці зера, а в березні і квітні треба сподіватися вищої температури ніж звичайно буває в тих місяцях.

—o—

Біла смерть

(Що каже берлінський проф. А. Біхель про замерзнення).

Температура людського тіла, при котрій наступає смерть через замерзнення, вагається між 18 і 20 ст. тепла Ц. Тоді червоні кровинки розкладаються, приходить ослаблення, втома, сонність та притуплення діяльности змислів. Є це т. зв. ґанґрена відмороження. Взагалі смерть через замерзнення то смерть через задушення, бо серце та віддихові проводи перестають бути діяльні внаслідок обниження температури. Притім буває, що поодинокі орґани остають при житю. Першим ратунком повинно бути штучне віддихання зі зростаючим доплівом тепла. Відтак приміненя средств побуджуючих діяльність серця й віддихових проводів. Морфіна і алькоголь тільки заострюють стан замерзнення. Алькоголь приголомшує охоронні фізіольоґічні чинности орґанізму і збільшує сонність.

З нагоди протиалькоголього місяця лютого купуйте масово карти „Рідної Школи" звільняючі від алькоголних напоїв — по ціні від 2 зол. в гору. Набувати можна в кружках і Головній Управі „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Вісти з Ватикану. На території св. Столиці вживатимуть окремих почтових марок з надписом „Чіта дель Ватікано". Опріч двірця особового буде збудований також залізничий дворець товаровий.

Залізничий двірець для Ватикану вже розпочав будувати уряд Італії. Рівночасно Централя італійських залізниць видала розпорядок у справі будови спеціяльного поїзду для св. Отця. В тім поїзді буде каплиця для відправи Богослужень.

Новий польський католицький дневник. Варшавський ендецький дневник „Поляк Католік" перестав виходити по 20-роках істнування. Останне число вийшло з датою 7. II. 1929 і принесло короткий комунікат, що 8. II. появиться незалежний безпартійний орґан католицький і національний п. з. „Польска". „Поляк Католік" закінчив своє життя злобною украіножерною статтею „Підпалячі", в якій крім лайки нема нічого замітного. 8. II. появився дійсно новий часопис „Польска". Редакція та Адміністрація містяться в тім самім льокали, що колись „Поляк Католік". Формат, обєм, зовнішний вигляд (крім назви) і тон статтей теж незмінені. Новий орґан редаґують і підписують: Б. Щепковскі й п. Леон Радзейовскі, видає той сам „Дом праси католіцкей". В програмовій статті підкреслені такі засади, яких буде придержуватися редакція: 1) На польських (та коби на польських! — Ред.) землях є тільки один господар — нарід польський. 2) Церква Католицька мусить мати запевнені в Батьківщині належні права й привілеї. 3) Польща мусить „твердою стопою" опиратися на східних „кресах" і мусить мати відповідно забезпечені свої границі й права.

В иншій статті, котру підписав літературний редактор, Леон Радзейовскі, говориться, що Польща відроджена знова почала своє життя як „przedmurze chrześcijaństwa" та що завданням нового орґану буде витревало голосити, що Польща була, є й мусить остати католицькою.

Український кардинал. — Як ми вже давніше повідомляли, префект ватиканської бібліотеки монс. Меркаті віднайшов в „Codices Vaticani Graecis Descripti" збірку манускриптів Ізидора, київського митрополита й українського кардинала, що був великим прихильником поєднання східної Церкви з Римом. Кардинал Ізидор помер у Римі 1463 р. На підставі сих документів (численні листи, памятники й моноґрафії) можна буде написати докладну біоґрафію сего великого українського достойника. Може хтось з наших ученых зацікавиться блище сими документами?

Розпучлива оборона церкви. — 27. м. м. до села під Бобруйськом прибула комісія для відобрання церкви щоб її перемінити на клюб згідно з рішенням місцевої комуністичної орґанізації. Але зі сусідних сіл наспіло богато селян і вони заповнили церкву в щерть та обставили її доокола стійками узброєними в коси, вила і дрючки. Коли комісія насильно хотіла вдертися до церкви, її недопущено а деяких членів ще й побито. Завізвали комісарі помочі міліції з міста. Мало прийти до бою. Селяне заявили, що всі погинуть, але церкви не відступлять і не віддадуть на клюб. Комісія звернулася до вищої влади з проханням відкликати рішення.

Автобіоґрафію Святої Малої Тереси переклав на китайську мову 90-літний о. Ма-Сіянґ-Паен.

Найстарший собор в Америці, катедра в Мехіку, перемінена ліберальним урядом на склад матеріялу.

100.000 чеських корон подарував Св. Отець на будову нових церков і захистів для дітей на передмістях великих міст у Чехословаччині.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. До найцікавіших появ на тлі боротьби за нову конституцію Польщі належить стаття С. Туґута в „Роботніку" й відповідь на неї в 45. ч. „Ґлосу Правди". Туґут остро спротивився проектови ББ., кажучи, що від трьох літ доконується „прикроювання Польщі до волі, потреб і дивацтв („каприсуф") одної людини", та що народ учився, коли сойм був соймом. „Ґлос Правди" відповідає, що перше твердження се видумка, а на друге каже, що був раз такий чоловік, котрий учився не їсти, але несподівано помер. Народ учився але терпів, та не хотів більше бути „терпівцем" для науки соймовладців. Вкінці закидає критикам, що з них говорить злоба ізза того, що їх усунено від влади і не знаходять жиру.

УГОРЩИНА Й БОЛГАРІЯ, як доносить дневник „Зоря", ведуть переговори в справі заключення договору приязни. Ініціятиву до того дала Угорщина.

ЛАТВІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР заґр. справ Бальодіс підписав у Ризі торговельний договір і зелізничу конвенцію з Польщею. Польський транзіт через Латвію осягнув в останнім році 200.000 тон.

ЛИТВА. В Ковні відбувся зїзд литовських катол. епископів у палаті президента републики. Опісля деякі епископи мали наради з президентом Сметоною й премієром Вальдемарасом. Ліва преса твердить, що на тих нарадах обговорювано справу поєднання християнсько-дем. партії з урядовою в цілі сотворення правительственного бльоку.

ФРАНЦІЯ. В орґані „Евр" появляються цікаві статті, підписувані буквою „Д", в котрих пропаґується французько-німецько-анґлійське порозуміння. Автором їх має бути Дуісберґ, представник великого німецького промислу. В паризькій „Revue Bleue" появилася замітна анонімна стаття п. з. „Аліянс французько-польський а зближення французько-німецьке", в котрій автор питає, чи зобовязання, які Франція взялаб на себе супроти Німеччини, не були би противні французько-польському аліянсови з огляду на те, що політика Німеччини виразно протипольська.

В МЕХІКУ вибухла нова революція. На її чолі став ґубернатор Сонори, Фавсто Топете. Він розпоряжає 11.000 війська. Занявши полудневу залізницю, домагається від президента Ґіля, щоб вигнав з краю б. президента Калєса і його прихильників.

В АФҐАНІСТАНІ такий хаос, що вже навіть кореспонденти великих орґанів не годні зміркувати, чи Габібулаг бє Амануллага, чи Амануллаг бє Габібулага, чи обидвох їх бє Алі-Агмед Хан, чи навпаки. Грабунки, пожежі, різні й голод у цілім краю.

ПАРАҐВАЙ повідомляє уряд у Ваші́нґтоні, що Болівія знов збирає війська в области Чако і що може прийти до нових конфліктів.

АМЕРИКА. Проти сильної струї публичної опінії, проти волі всіх церков і пацифістичних союзів і проти виразного бажання президента прихильники скріплення воєнної сили Америки переперли великі суми на будову фльоти. До трьох літ Америка мати-ме 33 кружляків (305.000 тон), Анґлія 59 (380.000).

Коли й тоді в Европі не застановлять зброєнь, Америка виставить таку фльоту, що вона буде в силі опанувати всі моря. А що торговельне суперництво Анґлії й Америки росте, отже мусить наступити або чесне порозуміння, або Америка скаже, як се підчеркнено в її сенаті: „Хто не хоче чути, той мусить відчути". Орґани европейської преси відповідають на те: „Хто рахує на війну, той часто будує на піску".

НОВИНКИ

Виставу української католицької книжки уладила Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка (вітрина від вул. Руської) на що звертаємо увагу П. Т. Громадянства.

З Наукового Інституту в Берліні. 22 лютого відбувся в Укр. Науковім Інституті в Берліні в салі Університету відчит в німецькій мові на тему: „Найважніші розвиткові періоди українського театру". Прелеґент: проф. Д. Антонович з Праги.

В Станиславівщині наслідки морозів дуже тяжкі. Багато людей і худоби замерзло, тисячі відморожень і зачаджень у домах. Деякі господарі в часі найбільших морозів держали худобу в своїх помешканнях.

По лягунах Венеції їздять санками. Маса голубів на площі св. Марка вигинуло від морозів.

На Рівіері (італійській) морози зробили шкоди на 10 міл. лірів. Славні плянтації гвоздиків знищені.

Все ягадуй брате, з-вечера і з-рана,
Що найдешевше купити в „РОДОГАНА"
ОБУВ — СУКНО — ОДІЖ
ЛЬВІВ, РИНОК 43.

Неймовірна студінь. З Якутська на Сибірі доносять, що там студінь дійшла до 70°. (Туди висилає тепер Сталін своїх товаришів комуністів, котрі ріжняться з ним у поглядах на те, „чого нарід хоче").

Треба перестерігати наших людей, щоб не їхали тепер до Арґентини, коли там не мають заможних свояків, на поміч котрих можуть рахувати. Еміґр. уряд оповіщує, що в Арґентині дуже важко знайти заняття, панує криза й відправляють навіть тамошніх людей.

Безробітних умовних працьовників було в Польщі з кінцем жовтня 1862, у грудні 2262. Вони побирали підмогу від 102 до 115 зл. місячно. Обезпечення виплатили їм в 1928 р. 670.273 зл.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 16-20

Революція в мужеській моді. З Льондону доносять, що смокінґ виходить з моди. Заступає його звичайне „сакко". Навіть сини короля показуються в такім одягу в найелеґантніших льокалях. За їх прикладом йде й аристократія. Нова мода ширится щораз більше.

Новий розпорядок наказує старостам, щоби стверджування права горожанства не тревало довше як два тижні.

На Кавказі знов був землетрус. Тревав 30 секунд. Багато домів потріскало. Багато скель поусувалося з гір.

Правдивий Анґлієць. Анґ. летун Кеннеді перелетів з Льондону до Швайцарії на літаку „Велика Британія", не взявши навіть летунських окулярів. Коли його літак упав і розбився, він, легко ранений, встав, закурив люльку і спокійно сказавши: „Зрікаюся останків літака", пішки удався до найблищого готелю. Флеґма передовсім!

У 82. р. життя Едізон не перестає інтензивно працювати. Він винайшов саме спосіб, яким можна заступити кошовну ґуму.

Міліон фунтів штерлінгів (близько 5 міл. дол.) жертвував Форд на уряджения музею ім. Едізона.

ОПОВІСТКИ

ПОКЛИК ДО СВЯЩЕНИЧИХ ЖІНОК
Львівської Архіепархії.

ДНЯ 12. БЕРЕЗНЯ С. Р. ВІДБУДУТЬСЯ У ЛЬВОВІ

II. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

„Комітету допомоги вдовам і сиротам по священиках".

Того дня відправиться о год. 9. рано в церкві Преображения Господнього (ул. Краківська)

СЛУЖБА БОЖА ЗА УПОКІЙ ЧЛЕНІВ І ДОБРОДІЇВ НАШОГО КОМІТЕТУ.

О год. 11. перед полуднем зберуться відпоручниці деканальних Комітетів в салі „НАРОДНОГО ДОМУ" (ул. Рутовського 22) для вислухання звіту Комітету з успіхів праці в 1928 р.

В тій цілі Пані кожного деканату подбають о назначення своєї відпоручниці і повідомлять нас вчасно про доконаний вибір.

О год. 7. вечер відбудеться в салі „Нар. Дому"

ЧАЙНИЙ ВЕЧІР

получений з музикально-вокальними продукціями і фантовою льотерією.

Дохід з сего вечера призначений на збільшення фондів закупна дому для вдовиць і сиріт по священиках, длятого звертаємося з горячою просьбою до всіх священичих Пань, щоби були ласкаві причинитися до сеї льотерії довільними фантами. Приймаємо з вдячністю кожну жертву, як напр. книжка, ручник, мука, крупи, солонина, смалець, масло, вудження, дріб і т. п., евентуально жертва в готівці.

Фанти можна складати або в одної з Пань в деканаті і разом прислати до Львова, або просто вислати до Львова на адресу: Вп. Ольга Лончинова, ж. пароха, Львів, ул. Жовківська 28.

Львів, дня 15. лютого 1929 р.

КОМІТЕТ
допомоги вдовам і сиротам по священиках
Львів, ул. Домініканська ч. 11.

Наталія Дзеровичева, голова. **Софія Лициняка,** секретарка.

Звичайний Загальний Збір Т-ва „Просвіта" у Львові відбудеться в четвер, дня 21. березня 1929 р. в салі Музичного Т-ва ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5. Початок о год. 10. перед пол. Дневний порядок: 1) Відкриття Збору. 2) Прочитання протоколу з останнього звичайного Загального Збору. 3) Відчитання правильника Загальних Зборів Т-ва „Просвіта". 4) Затвердження маєткової трансакції філії Т-ва „Просвіта" в Сокалі. 5) Вибір Комісій-Маток. 6) Звіт Президії з діяльности Т-ва за час від 1. VII. 1927 до 30. VI. 1928. 7) Звідомлення Ревізійної Комісії й уділення абсолюторії Головному Виділови. 8) Вибір 5 членів Головного Виділу на 3 роки, 1 члена на 1 рік, 6 заступників виділових і Ревізійної Комісії з 5 членів і 2 заступників. 9) Іменования почесних членів. 10) Усталення членської вкладки на 1929 р. 11) Внески й запити членів.

ПОДЯКА.

Подобалось Всемилостивому Богови покликати до себе нашого Найдорощого сина Ігоря. Після короткої, а ненадійно тяжкої недуги, мов громом поражені осудом лікарів про безвихідний стан нашої одинокої дитини, здалися ми на Волю Божу та в страшнім очікуванню приготовлялися на зближаючуся розлуку нашу на все з нашим Найдорощим скарбом. По кількох днях тяжких терпінь, замкнув бідняга свої змучені оченята на віки дня 26. січня. В 8-ій весні життя покинув той світ, який рвався збагнути понад свої дитячі сили і полинув у безмежні простори до Бога. У сім нашім непереможенім болю почуваємося до милого обовязку подякувати всім, що прийшли нам у поміч в тім тяжкім горю, передовсім Вп. П-ні Леонтині Дейницькій в Самборі за ласкаве і безкорисне відступлення кімнати і поміч на час тяжкої недуги і похоронів сина, рівнож Вп. д-рові Кобильникови за щоденну поміч лікарську в полекшенню терпінь дитині. За провід і участь в похоронах складаємо щиру подяку Всечесним Отцям: о. Крилошанинові Францові Рабіеви, парохові в Самборі, о. Крилошанинові Омелянові Мартиновичеві, парохові Тустановичу, о. Михайлови Юзьвякови, катехитові в Самборі, о. Евгенові Кушликови, парохові Пянович зосібна за пращальні надгробні слова, повні розради і потіхи, вкінці о. Олексієві Колянковському, парохові з Вязівниці і о. Іллі Федевичеви з Самбора. Зосібна щиро дякуємо всім тим, що відчули наш безмежний біль і поспішили з устними або письменними висказами щирого співчуття і христіянської потіхи для нас, нещасних родичів.

О. Клим і Мелянія Грушкевичі
в Гвіздци.

† **Олена з Герасимовичів Ковальська,** вдова по президенті сенату упокоїлася в Бозі 18. II. 1929 р. у Відні в 83 році життя. Похорон відбувся 21. ц. м. Вічна Їй Память.

ОГОЛОШЕННЯ

СТУДЕНТ ФІЛЬОСОФІЇ, добрий фільольог, пошукує у Львові лекції в обсягу 1—6 кляс гімназійних. Ласкаві зголошення проситься надсилати до Адм. „Нової Зорі" під „Інструктор". 1—1

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: **„Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11.** 294 50—50

Др. Марія Криґовська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
341 **ХИБИ ВИМОВИ** 20—20
(гикання, слухонімоту, тугонявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
377 Жадайте цінників. 8—12

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Евангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах.** Робота солідна і точна. 342 19-?

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 55-?

Тисячі подяк!! 392 3-5
ЗА ПРЕЦИЗІЙНО ВИКОНАНІ ТАПІЦЕРСЬКІ РОБОТИ
одержала відома по своїй солідности фірма
ҐОТТЛІБ-ҐЕФЕЛЬ,
вул. Ґродзіцких 8.
і достарчує
за 5 зол. тижнево **ОТОМАНИ**

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 12-50

ПОДЯКА.

Почуваюсь отсим до обовязку публично подякувати **Товариству Обезпечень „Фенікс",** котре помимо вплачення всего кількох рат і то вплачених неточно, виплатило мені повну суму асекураційну по моїм бл. п. Мужу о. Богдані Дорожинськім, як рівнож дякую щиро панови інспекторови Альфредови Козакови за то, що наклонив мого бл. п. Мужа до так розумного діла, яким есть Убезпечення на життя.

Надія Дорожинська
вдова.

Пасічна, 23. I. 1929 р. 396 1-1

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 28 лютого 1929 Ч. 15 (218)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.867.

НОВИЙ ЦІСАР В ЕВРОПІ

З Риму доносять, що фашисти збирають підписи під петицію до Муссоліні, щоб наклонив короля Італії Віктора Емануїла, прийняти титул цісаря італійсько-римської імперії. (Справа та вже правдоподібно вирішена).

ЯК ГОЛОДУЄ НАЙБІЛЬШИЙ НАРІД СВІТА

З Лондону доносять: Представник Міжнародного Комітету для помочи голодним у Китаю, Олівер, прислав потрясаючий звіт про голод в Китаю. Китайці з голоду поповнюють масові самовбийства цілими родинами. В одним дистрикті поверх 100 родин поповнило з голоду самовбийства. Голод такий, що за одну вечеру можна набути на власність значні обшари землі. Не видно вже ніяких звірят, бо всі зїджені. Люде мелять і їдять суху траву. Найблищих жнив зовсім не буде, бо не було що засіяти.

(До такої нужди довела свій народ „постунова" китайська інтеліґенція, розвалившии свою владу і зревольтувавши маси. Не дивниця, що тепер вибухає там нова революція).

КОМУНІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ В КИТАЮ

З Лондону денешують, що в Кантоні, давнійшій столиці Китаю, вибухла комуністична революція. Великі маси робітників демонструють і рабують склепи та приватні мешкання. Всі консулятн забарикадувалися внутрі своїх будинків. Військо китайського уряду не може досі опанувати ситуації.

ТРИ ДНІ ШТУРМУВАЛИ МАҐАЗИНИ З ХЛІБОМ

„Нае Цюріхер Цайтунг" доносить: Коли в Москві й Петербурзі потиснули сильні морози і по хліб стояти в черзі стало просто небезпечно, заволоділа робітництвом велика нервозність. Штурм на маґазини в Москві зачався в неділю, в Петербурзі в понеділок, а доперва в середу вдалося правительству привернути порядок. Місцями товпа нападала і на будинки, в котрих нема маґазинів. Супроти поважних безпорядків проголошено диктатором постачання Радзутака, а його помічником комісаря Кубяка.

ЯК ПИРУЮТЬ ЧЕРВОНІ КОМІСАРІ

Німецька преса доносить: Найпишнійший пир в ділім сезоні дав у Берліні Совітський посол Крестінський-Меню було княже. Вина подавано: двоякі німецькі (девять-літні) і троякі французькі опріч шампанських. Водки і найлучших заграничних лікерів було в брід. Все те було заставлено на найдорощій посуді з порцеляни і срібла. Італійський орґан „Темпо" описує ту посуду й каже, що порцеляна має ще царські знаки а срібну посудину дали собі большевики вже свіжу зробити й казали на ній вирити — серп і молот. Преса пише, що такого несмачного поведення в часі голодування маси робітництва в Росії не допускався ніколи царський уряд на очах всего світа.

СНІГОВІЯ ЗАСИПАЛА НЮ-ЙОРК

Над Ню-Йорком і всім побережжам Атлянтійського Океану шаліла така сніговія що комунікація майже зовсім устала навіть на вулицях Ню-Йорку. Багато домів засипали сніги аж до висоти першого поверха. Праці в пристані здержано.

ДУХОВНІ Й ОФІЦИРИ ЕСПАНІЇ ПРОТИ ДИКТАТУРИ

З Мадриту доносять: По коронній раді король Еспанії підписав декрет, яким уповажнив диктатора Прімо де Ріверу, розвязати весь офіцирський корпус артилерії. Се значить, що диктатор Еспанії рішився на боротьбу проти військових і духовних кругів, бо — як доносить преса — також катол. духовенство Еспанії на чолі з чином Єзуітів уважає дальше істнування диктатури шкідливим.

АМЕРИКА ПРИСПІШУЄ БУДОВУ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ

З Вашінґтону депешують: Сенат прийняв внесок, щоб удїлити 12.500.000 дол. на сеґічасову будову 15 кружляків. Попередно ухвалено, що та будова має розпочатися в р. 1931. (Що саме викликало той поспіх, невідомо).

КИПУЧЕ МОРЕ — КОЛО БІҐУНА

Анґлієць Джордж Вилкінс, котрий вертаючи з подорожі до полудневого бігуна прибув тепер до Чіле, оповіщує, що найбільше диво, яке зустрів, знаходиться на північ від землі Ґрагама, коло острова Десепшен. Там серед ледової пустки води моря такі горячі, що видно, як підноситься з них пара, а хто вложив би руку в ту кипучу воду, той опарився б. Вилкінс вертає до Анґлії.

ЦЕРКОВНІ ТРЕБИ ПЕРЕД СОЙМОМ

В освітній комісії посол з радикального „Визволєня" Лянґер, поставив внесок, щоб уреґулювати оплати за церковні треби без порозуміммя з Церквою. Проти того внеску промовляли представники польського клюбу нар., німецького, українського і ББ. Також дир. департ. віроісповідань Потоцкий заявився проти внеску, бо він суперечний з конституцією й конкордатом. Тоді п. Лянґер цофнув свій внесок, а перейшла ухвала, щоб уряд порозумівся в тій справі з Апост. Столицею.

—o—

ПОДІЯ ВСЕМІРНО-ІСТОРИЧНОГО ЗНАЧІННЯ

(Голос православного).

Під таким заголовком приніс рос. дневник „За Свободу" велику статтю Д. Философова з приводу воскресення суверенности Апост. Столиці. Стаття та написана з точки погляду православного чоловіка, непозбавлена неприхильности у висновку, одначе з належною повагою. Зміст її такий:

Як XVIII-е століття закінчилося щойно в 1815 р. віденським конґресом, так XIX-е ст. скінчилося щойно в 1919 р. верзальським миром. Віденський конґрес установив нову карту Европи, котра потому весь час змінялася. Память народів не слідила за тим всім: для неї той конґрес оставив тільки одно враження — ліквідацію влади Наполєона, ґеніяльного сина революції.

Здається, що те саме буде і з верзальською конференцією. Опріч спеціялістів ніхто не знає договорів, заключених у Верзалі, Нейлі, Сен-Жермені, Тріяноні і т. д. Але всі розуміють, що 1919 р. се кінець XIX. ст. Тоді впали три царські Династії, а сего великанського враження память народів так само не забуде, як упадку Наполєона.

Та все те було не лиш закінченням старого, але й початком нового. Детонації великого зриву 1914—1918 р. ще далеко нескінчені. В ріжних областях духового, культурного, реліґійного й суспільного життя народів неперервно являються події великої ваги. І хоч вони не є наслідки самої війни, то все таки з нею звязані.

До тих подій належать: большевицька небезпека й упадок халіфату. З сим звязане й те, що Туреччина, Персія й найбільш відсталий Афганістан перейшли на нові рельси! Відкинений Кемалем халіфат взяла під свою опіку Анґлія, вона немов відвела рій пчіл з маткою-халіфом, щоб мати під своїм впливом ісламські народи. Навпаки большевики — вони піддержують серед тих народів „модернізм", щоб викликати революцію... в Анґлії.

Від дальшої долі халіфату залежить і доля ісламських народів. Коли в магометанізмі побідить реформація й він відійде від халіфа внутрішно, а не лише по наказу диктаторів, — то ісламу постепенно щезне. Коли халіфат удержиться й обновиться, то набере нового блеску.

Тут є свого рода анальоґія з подіями в Росії, де впав „Третій Рим" — цезаропапізм. „Мы, русскіе люди, до сих пор еще не пришли в себя от разразившейся над нами грозы. Мы до сих пор не в состояніи учесть всѣх послѣдствій катастрофы православной церкви. Мы видим лишь будничную разруху православной церкви, мы погрязли с головой в злободневность, спорим о каноничности того или иного епископа, горой стоим за старый стиль — как будьто эта борьба с астрономіей свидѣтельствует о наших христіянских чувствах і т. д"... „Пал „Третій Рим", разрушилось великолѣпное воплощеніе цезарепапизма — и вмѣсто того, чтобы собирать православіе воедино, на новых, воистину духовных началах, мы его растаскали по бревнышкам, построили ряд „провинціальных" маленьких правосл. церквей и спорим в какой из етих маленьких провинціяль-

ных церквей найболѣе „каноническій“ епископ. Мы утеряли масштаб, утеряли ощущеніе исторической перспективы, а потому такое событіе всемірно-исторического значенія как крушеніе „Третьяго Рима“ расцѣнивается нами чуть ли не наравнѣ со спорами о „легитимном“ монархѣ будущей Россіи. Романовская династія рухнула окончательно... Но большинство емиграціи династ. вопросами интересуется куда больше, нежели церковными. И даже церковный раскол в емиграціи принял „династическій“ характер Митроп. Евлогій, мол, „прогрессивен“ і не монархичен (!? — Д. Ф.), а митр. Антоній „реставратор“ ..

„Крушеніе „Третьяго Рима“ недостаточно оцѣнено, также как и превращеніе патріарха константинопольскаго в чиновника Кемаля Паші“...

Та коли війна нанесла поважний удар православію й магометанському міру, то наоборот — вона значно укріпила католицьку Церкву. Виглядало, що до війни головною опорою Ватикану була імперія Габсбургів. Но тепер бачимо, шо то був блуд. З упадком Габсбургів Ватикан став у внутрі свобідніший, більше суверенний. Його міжнародне значіння піднеслося і скріпилося. А головне — світова катастрофа погребала його спір з Квіриналом. В свідомости цілого катол. світа той спір утратив своє значіння. „В том-то и состоить геніальность нынѣшняго папы Пія XI., что он учел глагол времен... Надо признать, что у папы нашелся и достойный партнер в лицѣ Муссолини, который тоже учел глагол времен...“ „Даже такая прогрессивная, вольнодумная, демократическая, парламентская газета как знаменитая вѣнская „Нае Фрае Прессе“ признает, что соглашеніе с Ватиканом было-бы не под силу демократическому парламентарному режиму. Ни одна политическая партія не взяла-бы на себя отвѣтственности за рѣшеніе этого вопроса. Наконец и папскій престол никогда не рѣшился-бы передать вопрос о „ратификаціи“ соглашенія на растерзаніе борющихся между собою партій“.

Тепер трудно предвидіти всі наслідки тої події тим більше, що не випадає („не слѣдует“) підходити до неї зі злободневними мірилами. На Ватиканськім кораблі повернено керму на якийсь оден степень, а в перспективі безконечности вийдуть з того великі ріжниці. Ватикан терпеливий, він може ждати, він має перспективу часу. Коли можна хоч відчути історичне і політичне значіння тої події, — то реліґійного значіння того „успіху“*) катол. Церкви просто неможливо определити таксамо як і „погрому“ правосл. церкви, бо реліґійномістичні мірила зовсім інакші, ніж рахунок „здорового розуму“. Сила реліґійного почування міриться тільки дізнаним переслідуванням. Не все зріст світського значіння Церкви рівнозначний з її реліґійним значінням. А остання подія се великий зріст світського впливу Ватикану. Ставши суверенною державою, Ватикан мимохіть мусітиме брати участь у політиці народів, т. є тій всемірній суєті, котра називається історією. (Справа мається трохи інакше — гл. заяву св. Отця, котрої зміст був поданий в ч. 12, „Нової Зорі“ на 1-й ст. — Ред.). І тут криються великі небезпеки для християнства як такого, бо воно по своїй суті не є реліґія сильних світа сего... Православіє потерпіло від цезарепапізму. Но папоцезаризм таксамо чужий християнству, як цезарепапізм. „Основной-же смысл послѣдняго событія в Римѣ в том и состоит, что заложенный в католичествѣ цезаризм из состоянія чисто символическаго перешел в форму реальнаго воплощенія, из состоянія потенціяльной енергіи превратился в энергію кинетическую“.

Коли й трудно шан. автора підозрівати в свідомо злобнім нападі на Кат. Церкву, то мабуть з певністю можна сказати, що коли православіє попеклося на горячім, то він як православний і на зимне дує. (Ред. Н. Зорі“)

*) „Лапки“ автора. — Ред.

„Без постійного публичного порядку, забезпеченого силою Авторитету, неможлива здорова публична мораль“.

„Робітникови в СССР щораз тяжше, дати своїм дітям хочби тільки початкове виховання... Майже у всіх робітничих округах брак шкіл“. (Троцький, ст. 45).

НАСТУП НА УНІЮ В ГРЕЦІЇ

Зміст: 1. Вороги Унії: митроп. Пападопулюс, урядові чинники, преса. 2. Оборона Унії. 3. Що пише „Ія Кроа“ про причини наступу проти Унії та про його головних приказників.

Зединені Греки грецького обряду стали від якогось часу предметом концентричного наступу всіх тих чинників грецької республики, котрим немилий зріст католицизму. Боротьба ведеться будьто не проти самої католицької Церкви, але головно проти Унії, отже проти греко-католиків східнього грецького обряду.

1. Найзавзятіший противник Унії в Греції це незвичайний атенський митрополит Хризостом Пападопулюс. Цей самий Пападопулюс, якого уступлення домагався союз православних мірян Греції в листопаді мин. року, називаючи його узурпатором. Цей самий, котрому нинішний унійтський грецький єпископ Каляяссіс вправив своє сєвчутя, коли то в 1917 р. його власні „вірні“ напали на нього й хотіли йому відрізати бороду за те, що він дав згоду на введенни нового календара. Нині той сам митрополит оповістив отвертий лист до єпископа Каляяссія з домаганням, щоб усі гр.-кат. духовні перестали носити духовний одяг. Рівночасно почали наступ й урядові чинники. І так міністерство освіти зачинило школи одного католицького згромадженя в Атенах, а в парламенті поставлено внесок на скасування права навчання гр.-кат. реліґії в школах. Остру кампанію почала також частина преси з часописом „Патріс“ на чолі, котра домагається обмежень для гр.-кат. віроісповідання.

2. Сильну і ясну відповідь воюючому державному православію дав католицький атенський архієпископ латинського обряду в отвертім листі з 20. січня ц. р. Він виразно підчеркнув, що війна проти католиків грецького обряду це тим самим війна проти Кат. Церкви, котра не робить ніяких ріжниць між своїми дітьми, будь вони латинського, грецького, вірменського, сирійського чи инших обрядів. Всі вони творять одно тіло від одним Головою і як члени одного тіла є нероздільні.

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 28 II. 1929 100

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Султанка Ель Хуррем страшенно схвилювалася несподіваною образою звороту гроша, а ще більше перерванням ворожби. Бліда глянула на свого мужа, котрий спокійно сидів на кони. На благаючий опіки погляд улюбленої жінки дав знак рукою — і його гвардія вмить обступила колом весь табор циганський.

— Що се значить? запитав Султан провідника циганів, що наближався до нього з глибокими поклонами. Той відповів з острахом, кланяючись майже до самої землі:

— О високий башо султана Сулеймана! Тут лучився надзвичайний випадок, який мусить перервати ворожбу. Та, що ворожила тій гарній пані, зустріла її вже другий раз в життю і перша ворожба її вже здійснилася! Такій людині не вільно ворожити вдруге ні приняти від неї ніякого дару людям з цілого табора, опріч корму для худібки...

Коли він се говорив, помалу наближалися розпуджені циганки й цигане та неохоче клали довкруги карети золоті монети, одержані від султанки.

Султан не відповів циганови ні слова, тільки тихо сказав кілька слів до одного зі своїх прибічників.

Незабаром циганам видавано обрік, сіно й овес для коней. А султан з жінкою виїздив на королівський замок на нічліг.

Коли знайшлися на високій платформі замку, зворушена пригодою султанка сказала несміло до мужа, що почулася матірю.

Усьміхнувся до неї і сказав:

— Коли буде син...

— То ти даш імя йому, докінчила.

— А коли буде дочка?

— То імя її буде Мірмаг (Місячне Світло), відповіла, бо згадка про силу того світла, про яку оповідав мені раз Кассім у Стамбулі, додала мені сили під Віднем не пустити Тебе до бою.

По хвилі додала:

— Бачиш, я через тебе впала з коня, а тобі може і життя вратувала.

Султан весело усміхнувся й відповів:

— Коли я собі добре пригадую, то здається, що я через тебе впав з коня і в рішаючій хвилі вивихнув собі руку. Але може й лучше так сталося.

— І ти ще можеш сумніватися, чи лучше? запитала.

— О, ні, не сумніваюся, відповів Сулейман, котрий так любив сю жінку, що мимо великої твердости свого характеру все їй уступав. І все був задоволений з того, що уступав.

— І чомуж ти відразу так не говориш? сказала вражена.

— Повір мені, що я дуже тішуся, що не ти звихнула руку, тільки я, відповів.

— А мені найбільше подобалося, як ми йдучи на Відень, бачили з горбів по дорозі, як утікали перед Тобою німецькі відділи. Точно, як птиці перед бурею!

Бачив, що вона не звертала ніякої уваги на його невдачу й тішилася тільки проявами його сили. Чув любов її й був щасливий, дуже щасливий.

— А не знаєш, запитала, чому циганка перервала предсказування моєї будучности?

Цікаво вдивлялася в його очі.

Сулейман споважнів і сказав:

— Мабуть тому, що тобі предсказує будучність сам Аллаг.

— Нехай діється воля Його! додала так щиро, якби на хвилинку блиснула в ній її давна віра.

І разом увійшли в прекрасні кімнати угорських королів.

Муеззіни зачали співати пятий азан на вежах струнких мінаретів. На Дунай лягала чудова тиша ночі і птиці змовкали в густих очеретах.

Сулейман Величавий схилився з жінкою на диван молитовний, обоє обличчам обернені до Мекки.

Обоє молилися до Бога за життя, яке ще було перед ними — дивне життя.

3. Яка причина цієї нагінки на Унію в Греції? Таке питання ставить собі паризький католицький „Ля Кроа" та приходить до висновку, що нинішний протикатолицький рух у Греції викликаний штучно офіціяльними чинниками. „Ані грецький нарід, ані православні вірні зовсім не обурюються з того приводу, що еп. Калявассі, що єдинені Греки та католицькі школи користуються законною свободою" — пише „Ля Кроа". Навпаки, між населенням зростають симпатії до католицького шкільництва та до уніятського духовенства. Це й стало головною причиною штучно витвореної нагінки. А що до завзятости самого правосл. митрополита Хризостома II, то за ним стоїть ще хтось инший, а саме незєдинений александрійський патріярх Мелетій, відомий зі своїх нескриваних симпатій до протестантизму. Він то навіть домагається для православних привілею „перших між протестантами". Йому закидують також приналежність до масонської льожі і це було причиною, що його власні вірні та духовенство домагалися його уступлення в несповна рік після обняття патріяршого стола. Цей патріярх є приятелем атенського митрополита і як кажуть, має на нього чималий вплив.

—o—

Масові арешти комуністів

З Варшави доносять: В останніх днях поліція відкрила ряд льокалів, де збиралися таємні орґанізації комуністичної молоді. Увязнено поверх 200 осіб, між ними емісарів інтернаціоналу й посідачів льокалів, у котрих збиралися комуністи.

—o—

Чеський учений у св. Отця

Чеський учений, радіольог проф. д-р Бегунек, що вернув недавно з полярної виправи, був з жінкою на довшій приватній авдієнції у св. Вітця. Папа докладно інформувався про наукові висліди виправи.

„Публична опінія така зіпсута, що вислів: „анархістична" — се для неї найлагідніщий вислів, який можна підібрати". (Вайс).

Політичний огляд

Боротьба за зміну конституції в Польщі. — Байдужність української політики. — Клич „сильного уряду" і критика „неладу". — Нелад може мати ріжні причини, а веде до тих самих наслідків. — Що винна Польща демократичному ладови? — Не сама конституція важна для Українців, а конституційні гарантії їх прав.

Львів, 24. лютого 1929 р.

Польща входить у нову історичну фазу — боротьби за свою внутрішну будову, за реформу конституції. Прихильна урядови партія, т. зв. ББ. (безпартийний блюк), виступила недавно з готовим проєктом нового ладу. Публіцистична дискусія над ним ведеться вже від тижнів; парляментарна боротьба почалася передучора. Вислід сеї боротьби матиме далекосяжне значіння для Польщі і її народів. Серед Українців, на-жаль, ся справа майже не викликає зацікавлення. Се дуже погано, і як так буде дальше, будуть вони колись дуже жалувати. На сім місці не можемо, очевидно, входити в розбір основних конституційних проблєм, що сьогодні стоять на порядку; покищо хочемо дати позір на два моменти, що їх у дискусіях на сю тему не можна пускати з очей.

Сучасні правлячі сфери змагають до реформи конституції під кличем „сильного уряду". Само собою, се гасло доволі зрозуміле в наших часах. Зокрема годі дивуватися Полякам, що мавши в своїй історії відстрашаючий приклад орґанічно немічного уряду і всіх фатальних наслідків того, раді-б тепер мати цілком иншу державу ніж та, що колись „нежондем стояла". Та останні події велять боятися, що нові реформатори польського устрою попадають у другу крайність: — „сильний уряд" уявляють собі як „домінюм абсолютум", необмежену владу, якої польські предки колись так боялися і яка мала-б погребати не тілько „золоту" свободу, а й у загалі всяку горожанську волю..,

Тимчасом нам здається, що „крайности стикаються" і що надмір сили уряду може довести достоту до таких самих наслідків як надмір свободи. Бо політична мудрість і політичний успіх здобуваються не на манівцях крайностей, тілько на політичній рівновазі між державною владою і горожанськими силами. Сього зрозуміння якось не видати у впливових політичних колах Польщі. Маючи завсігди перед очима історичну Польщу з її неладом і приписуючи причину сього неладу виключно безсильности уряду (короля), забувають вони про инші й новіші приклади держав, що також упали наслідком безладу, — тілько що той безлад випливав не з безсильности урядів та „золотої волі" громадянств, тільки навпаки — із всесильности перших, а неволі останніх. Такими державами були Росія і Туреччина.

Нові реформатори Польщі забувають ще одно, коли пропаґуючи свої проєкти скріплення центральної влади і піддаючи критиці теперішну конституцію, не лишають сухої нитки на буцімто фатальних наслідках „соймоправства". Ми не станемо виступати в ролі оборонців парляментарно-демократичного режиму новочасної Польщі, та не можемо вийти з дива, як дуже забуваються історичні факти і не приносять жадної науки. Скажемо коротко. Якби нові реформатори були політично діяльні в 1919 р., чи пак якби вони були тогді так само думали як сьогодні, і якби за їхніми порадами пішла вся Польща й побудувалося від разу на принципах „сильної влади" по рецепті найновішого проєкту, то полишаючи на боці питання, як загал людности бувби приймив таку нову державу, один наслідок не підпавби жадному сумнівови: Польща не одержала-б була тих границь на Сході, які має тепер. Всі рішення мировоі конференції й ради амбасадорів у Парижі в справі східних границь опиралися, як на передумові, на факті, що Польща завела у себе „найдемократичніший лад у світі", що широкі горожанські свободи в ній ґарантують усім племенам свобідний розвиток і що добровільно приняті зобовязання про охорону менших виключать надужиття і т. ин. І сама тодішна польська політика широко користувалася тими арґументами в краю і закордоном та, здається нам, зібрала обильні плоди сеї тактики. Про все те не слід-би цілком забувати тепер.

Вище сказаного не треба одначе

XVIII. Гаддж Роксоляни.

„Хвала будь Богу, Єдиному! Крім Нього нема Бога. Він живучий і вічно живий. І нема нічого Йому рівного, ні на землі, ні на небі. Він сотворив небо та землю й упоряджував світло й темряву. Хвала і слава Йому. „Хвала будь Богу, Єдиному! Крім Нього нема Бога.

I.

Вже час наспівав і здібний син Сулеймана, Мустафа, як винна літорость дозрівав. Дозрів і замір Султанки.

В пятницю, Аллагом благословенну днину, виплила Хассеке Хуррем зі сином Селімом і з донечкою Мірмаг кораблем зі Стамбулу до Єгипту, щоб відбути Гаддж — святу подорож на прощу до Мекки, до гробу Пророка. Вона нарочно вибрала ту путь, щоб обминути Єрусалим і святу землю нессараг, де уродився, страждав і помер на хресті дивний Бог джаврів. Султанка не хотіла ступити на ту землю, заки помолиться біля гробу Пророка. І всі правовірні мослєми хвалили розум і побожність її.

В Єгипті мала ждати на мужа свого, котрий також хотів їхати з нею на Гаддж, але важні державні справи задержали його несподівано в Стамбулі. Колиб Сулейман не міг прибути в означенім часі, одержала дозвіл, їхати без нього дальше, що й сталося. В Каірі зложено для неї велику каравану з прочан і султанської сторожі. І вона рушила на схід.

Геть за Суезом її дромедар звітрив воду оази і сам пустився йти найсильніщим бігом.*)

Сонце почало помалу заходити. А мертва пісчана пустиня зачала якраз тоді світити таким надміром красок, якого ще в життю не бачила: Острі, мов пороздирані зариси гірських ланцюхів на сході світили всіми красками, почавши від найясніщої краски фіолету аж до найтемніщої червоно-пурпурової. А в тім самім часі зелень долин немов завмирала в матовім відблиску і ставала недвижимо мертва.

Від сторони старого Єгипту надходила ніч. Вже провідники - Бедуіни загорнулись на ніч в довгі киреї з чорної козячої вовни і поклалися на піску блискучім, як перли, склонивши голови до сну на верблюдів. Над ними світила синя як туркус, велика, баня неба з діяментовими зорями. Поклалася й султанка Місафір, а далекий сміх гієни, що йшла до води, колисав її до неспокійного сну. Султанка Місафір довго не могла заснути, розпамятуючи в пустині дивне життя своє й тягар гріха, що гнобив душу її: вже докладно уложений плян убийства первородного сина свого мужа від першої жінки. Ніхто не знав про її плян, опріч неї і Бога на небі. Якраз для відвернення всякого підозріння від себе наражувалася тепер на дуже важку й небезпечну подорож до найсвятійшого місця Мослємів, — до гробу Пророка.

А ранним ранком, коли ясна стяжка світла зійшла далеко на сході, забреніла мала мушка і збудила могутню Султанку.

Незабаром заблестів на піску огонь з сухого навозу верблюдів. Над ним поклали казани з пахучою кавою. А по сніданню рушила караванна Султанки в полуднево-східнім напрямі. Праворуч мінилося якоюсь дивною зеленю Червоне Море. Оподалік від нього грізно піднималися темні маси гір Джебель-Атака, а ліворуч гори Джебель-Ет-Тіг, зложені з вапна, крейди й піскового каміння.

В блискучім світлі сонця тихо простягалося широке побережжа Червоного Моря. Ноги коней і верблюдів глибоко западалися в його сипкім піску, але мимо того хід їх ледви було чутно.

Старий провідник, Бедуїн у довгім, білім бурнусі, що їхав біля султанки Ель Хуррем, приложивши руку до чола, сказав:

— Отсі високопенні дактилеві пальми і вічно зелені тамариски з лусковатим листям і з квітом як роза червоним, отсі акації, що мають пні мов з бронзи і колючки мов зі срібла — всі вони вказують, що недалеко відси жерела Мойсея, о Велика Хатун!*)

*) Слідуючі описи взяті зі старих і нових описів очевидців тих окольиць.

*) о Пані!

(Дальше буде.)

так розуміти, що мовляв національні меншости в Польщі, в першій черзі Українці, мають стати лавою в обороні досьогочасної конституції і принципово противитися реформі її, зокрема збільшенню влади президента держави. Конституція сама по собі має для української меншости другорядне значіння, бо й у їх нутрі можуть бути ріжні погляди, натомість кардинальна річ для неї всеї без виїмки у тому, які ґарантії дає дана конституція, що права української землі і її людности — права політичні, культурні і господарські — не будуть нарушувані ніякою владою.

Та про се иншим разом.

——0——

Берлін-Париж-Відень нехочуть Троцького

Німецька преса доносить: Коли сов. посол в Берліні звернувся до німецького уряду, чи уділить Троцькому дозволу замешкати в Німеччині, — одержав відмовну відповідь, хоч прирікав, що Троцький не встряватиме в політику. Притім витворилася дуже цікава ситуація, бо правовірні комуністи в краю заявилися проти допущення Троцького; їх партія не має в проводі ні одної особистости, а проводять у ній б. фельдфеблі, котрих Троцькому булоб дуже легко приперти до муру в очах робітничих мас. У ще більше неясній ситуації знайшлися соц ялдемократи, бо їм з одної сторони присутність Троцького булаб на руку тому, що він міг розсадити комуністів, а з другої сторони боялися, що може їм надто зрадикалізувати їх власні кадри робітництва. На тім тлі виринула між марксістами всіх напрямків набувала гризня та суматоха: вони закидають собі взаїмно „клясову зраду“, „перехід до буржуазії“ і т. п. веселі річи. Бачучи ту суматоху, викликану вже самою можливістю приїзду Троцького, нім. уряд не дав дозволу на приїзд.

Те саме доносять з Франції. Поанкаре мав сказати, що для нього і для Троцького разом нема місця в Парижі. Одначе дозвіл на побут Троцькому на Рівієрі мабуть далиб.

Віденська преса висказує опінію, що поза Віднем мігби собі Троцький жити, та деякі орґани підчеркують, що з огляду на його грудну недугу булоб найлучше, вислати його на Мадейру (де на ґрипу помер цісар Карло), бо там клімат для сухітників дуже добрий. (В останній хвилі доносять, що й чеська Прага відмовила Троцькому віза).

——0——

Такого ще не було

В Ню Йорку оповіщено таку боротьбу: Найбільші бесідники будуть боротися за честь першенства. Побідник одержить подорож. Услівя: Виграє той, хто буде найдовше говорити і притім ужиє найменьше часу на харч і сон. Говорити вільно, що хто хоче: Промовляти, балакати з публикою, читати і навіть рахувати від 1 до 1000 і знов від початку, аби тільки чути було голос і то без уговку.

Зголосилося 30 „конкурентів“. Один з них видержав 2 доби, читаючи роман за романом, другий 56 годин, третій дотягає навіть до 70 годин! Сестри милосердя розносять їм ментолеві цукорки і фляшочки з йодом. Є й лікарі, між ними один психіятр. Він, запитаний, чи ті перегони язиками не можуть довести декого до божевілля, влучно відновів: „Думаю, що в тій боротьбі і так беруть участь тільки люде, котрі під тим оглядом не мають уже чого боятися“.

398а 1—10

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 364 28-?

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Папський ювилей. День, в якому обходимо память Трьох Святителів єсть днем, в якому в році 1922 вибраний на Престол Апостольський кардинал Ратті торжественно був укоронований на Римського Папу, Христового Намісника і наслідника св. Апост. Петра. Жаден душпастир не повинен залишити сеї нагоди, поучення вірних про всі правди віри, що відносяться до Богом установленого заряду Христової Вселенської Церкви і до особи Христового Намісника. Усі ті правди віри повинні оо. душпастирі так сильно проповідувати вірним, щоби між ними не було ані одного, якийби не був свідомий кождої з тих правд зокрема, та сильно пересвідчений, що поза католицькою Церквою нема спасення, що она нашою матірю, яка в імени Божім силою Ісуса Христа учить нас, рядить нами і веде нас до вічного спасення. Ті так конечні прикмети і чесноти кождого християнина католика повинні викликувати у християн чувства преданности любови, поважання, пошани, послуху для особи того, що нам на землі Бога і Ісуса Христа заступає і в руках держить Христову власть над нами і над цілою вселенською Церквою. Над тими чеснотами і прикметами доброго католика, повинно Всечеснійше Духовенство працювати з особлившою усильністю сего року, в якому св. Отець, а з Ним і для Нього ціла Церква обходить 50-літній ювилей Священства, бо 20 грудня 1929 року минає 50 літ від дня — в котрім св. Отець поставлений священиком, відправив першу Службу Божу. Маю надію, що вкоротці разом зі всіми Епископами нашого обряду, розсіяними мало що не по цілому світі — бо замешкуючими Підкарпатську Русь, належачу тепер до Чехословацької Републики — Югославію, — Сполучені Держави і Канаду в північній Америці — напишемо спільне Пастирське Посланіє з нагоди того ювилею, але вже тепер річниця Коронації св. Отця є для нас нагодою висказувати і проявляти наші чувства зглядом спільного Отця християнства і заносити щирі молитви перед престол Всевишнього за Його Найдостойнійшу Особу. Тому заряджуємо: 1) В празник Трьох Святителів в часі Торжественної Служби Божої, кождий літургізуючий в Епархії — не тільки парохи і сотрудники, але й катихити і єромонахи і священики відправляючі Службу Божу на території Львівської Архіепархії є обовязані до мирної а відтак до сугубої ектенії додати ті молитви, які є в Служебниках поміщені при Службі, „о всякім прошенію“, споминаючи при кождій імя св. Отця. 2) Усі парохи, завідателі, зглядно заступаючі їх сотрудники і катихити мають на проповіди зглядно ексорті згадати про річницю Коронації і про сегорічний ювилей, пояснюючи значіння тих річниць і їх торжеств для належного розположення кождого доброго католика. 3) При Службі Божій у всіх церквах відправляючий священик з народом відспіває благодарственну пісню „Тебе Бога хвалим“. — Від гр. кат. Митрополичого Ординаріяту.

† АНДРЕЙ, Митрополит.

(Львівські Архіеп. Відомости, за лютий, 1929).

——0——

НОВИНКИ

На Буковині, в Семигороді й північній Бесарабії були морози дуже великі. Комунікація устала. Досі відомо про сто замерзлих людей.

В Льондоні замерзли водопроводи в 250.000 домах. Люде мусіли брати воду з вуличних гідрантів.

На вулицях Праги зібрано 1.200.000 кубічних метрів снігу. Усунення його коштувало 1,300.000 ч. корон.

В околицях Лодзі, найбільшого промислового центра Польщі, появилися вовки і дики.

Гарна веселка була видна в Берліні при 10 морозу, рівночасно довкруги сонця видніли в мряці відбиття кількох сонць.

Велика повінь навістила Бразилію головно провінцію Сао Паольо. Доплив Парани, Тієте виступив з берегів і залив 5.000 домів. Около 40 осіб утонуло, 25.000 людей без даху над головою.

11-ті роковини незалежности Литви святкувало у Вильні литовське громадянство 16 лютого. Того дня 1918 р. Литовська Народня Рада „Тариба“ в Вильні проголосили Литву незалежною Республикою. Свято почалося торжественним богослуженням в церкві св. Николая. Відтак пішов похід на могилу патріярха литовського відродження д-ра Івана Басановича. Вечером відбулася святочна академія. Між привітами звернули увагу промови представників студенства українського й білоруського. (Белор. Криниця).

З число „Поступу“ за березень появиться вже нормально з початком місяця. На дуже цікавий і ріжноманітний зміст цього числа складаються праці таких авторів: Адам ґраф де Монтрезор: Да будет (поезія), В. Лімниченко: Тріо (поезія), С. Ляґерлєф: Різдвяні троянди, В. Липинський: Про гетьманський уряд на Україні, О. Бать: Травневі події (докінчення), Он. Дністровський: Галицькі соборники, Нигрицький: Розкладова література сучасности. Крім цього: Місячна Хроніка, Зі світа, Всячина, З природи й техніки, Бібліоґрафія, Криве Дзеркало і т. д. Ціна одного числа 1·20 зл. Обєм побільшений 2 і пів аркуша. Замовляти: „Поступ“, — Львів, вул. Кльоновича ч. 8, II. пов.

ОГОЛОШЕННЯ

До Вс. Впр. Отців!! 391 2-3

Вже вийшов з друку

підручник до навчання релігії в народних школах для I., II, і III. кл. п. з.:

„КАТЕХИЗМ ДО ПЕРШОГО СВ. ПРИЧАСТЯ“

необхідний для дітей, що приступають до сповіди і першого св. Причастя. – Ціна 50 с.

Замовлення слати на адресу автора:

о. Лев Вань, катехит в Самборі.

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL“ масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відмороження, також запобігає відмороженню кінчин. Продають аптики й дрогерії. 398б 1—10

Жадати виразно Гонсецкого.

Найтревальші **ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ**

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 б найдешевше, бо вхід через сіни. 14—50

Рукописів редакція не звертає.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Рік IV. Porto zapłacone ryczałtem. Львів, неділя 3 березня 1929 Ч. 16 (219)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. від неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 5. II. пов. - Тел. 3-48.

Передплата в краю: 1/1-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/1- 1 амер. долляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Ощ. кн. 403.867.

БЛЯХУ ПОЦИНКОВАНУ І ВЕДРА марки „СКН"
виробу Польських Заведень Цинкового Промислу С. А. в Бендзіні (Będzin) доставляє Представництво: 396 1—1
КОНТИНЕНТАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО для ТОРГІВЛІ ЗАЛІЗОМ
ЛЬВІВ КОПЕРНИКА 18 Тел. 253. КЕРН і С-ка БОРИСЛАВ ДРОГОБИЦЬКА Тел. 260.

НАЙБУРЛИВІЩИЙ ДОСІ ДЕНЬ СЕГО СОЙМУ

Відколи існує сей сойм, не було ще такого бурливого дня, як той, в котрім лівиця поставила внесок, щоб міністра Чеховича поставити в стан обжалування за переступлення буджету. Внесок узасаднював пос. Возніцкий. Проти промовляв п. Кжижановский з ББ. Галерії були переповнені, особливо жінками ріжних достойників. На салі зривалися такі крики „вибранців народа", сим разом переважно з правиці, що часом треба було промовляти стенографови до вуха. Цікаво боронив свого товариша преміер Бартель. Він казав, що не було ні одного польського уряду, котрий не переступив буджету, що попередні уряди не давали навіть рахункових замкнень, що сей уряд, котрий настав у маю 1926 р., предложив замкнення рахунків також за роки 1925, 1924, 1923. Мимо того перейшов внесок лівиці, щоб відіслати справу до комісії. Голосовано поіменно. За внеском було 219, проти 133 (ББ, фракція і група Стапіньского), 6 карток чистих. Се — як заявив п. Кжижановский — без сумніву поділає некорисно на кредит держави за границею.

РОЗВЯЗАТИ СОЙМ!

Під таким заголовком приніс „Дзенник Львовскі" статтю такого змісту: Дебати сойму над поставленням м. Чеховича перед суд се перетягнення струни демагогії. В часі господарських трудностей, катастрофи морозу й евент. повіней сойм стає чинником хаосу й публ. деморалізації, а вшехполяки перейшли в безсоромнім цинізмі самих себе: їх бесідник заслугував на злінчування. Пос. Тромпчинський чи Брила (вибраний з „єдинки") лучаться з Грінбавмом чи Хамом, соціялісти й Українці біжать на рутунок вшехполякам і навпаки. Сойм деморалізує й ошукує політично, а ППС. поборює плебісцит в ім'я оборони „прав народа і демократії"! Досить тих обманств! Політ. мораль Польщі котиться в пропасть. Коли сойм зараз не покине тактики деморалізації, опінія звернеться до президента, щоби скінчив ту забаву панів послів, яка підриває всякий кредит Польщі.

(З тому офіціоза видно, що доля сойму мабуть уже рішена).

ВАЖНІ ЗАКОНОПРОЄКТИ В РЕЛІҐІЙНИХ СПРАВАХ

З Варшави доносять: Міністерство віроісповідань і просвіти приготовляє два законопроекти про реліґійні звязки, про виступлення з них і про **зміну обряду.** Після міжміністеріяльного узгіднення проекти будуть предложені Раді міністрів.

БОЛЬШЕВИКИ ПЕРЕНОСЯТЬ НЕДІЛЮ НА СЕРЕДУ

„Советская Сибирь" доносить, що в Томську родичі шкільних дітей домагаються перенесення неділі на середу... Коли вона вдасться, то й наші большествуючі в Галичині „засвяткують" в середу. Подібні спроби робили вже в часі французької революції.

Се очевидно спроба безбожників.

ЗБІЖЖА ПРИВОЗЯТЬ З НІМЕЧЧИНИ ДО ПОЛЬЩІ

Посол проф. Рибарский сказав у соймі: Урядово стверджено в сім році несподівано добрий урожай. Мимо того спроваджено в останних 4 місяцях велику скількість збіжа, нпр. 9400 тон вівса (в тім з Німеччини поверх 7000), жита около 17000 тон (з Німеччини 6700), пшениці 39000 тон (з Німеччини 13000) — і все те, мимо заборони привозу. Впроваджено вже тільки привозове цло на пшеницю, тимчасом видається дозвіл на привіз пшениці без цла, що подає в сумнів цілу ту політику.

І ГРЕКИ ХОЧУТЬ УТЕЧИ З РАЮ

За Шведами — Греки, котрих є в большевії 220000, подали збірну просьбу до грецького правительства, щоб дозволило їм поселитися в Греції, бо не можуть довше видержати відносин в СССР. Одержали відповідь, що мала Греція не в силі помістити чверть мільона імміґрантів. Можна собі уявити їх розпуку... (А наші бідні люде в „раю" навіть не мають до кого внести прохання. Мусять до кінця витерпіти все, що їм принесли захвалювані аґітаторами „ідеали Карла Маркса").

КІЛЬКО Є БАКТЕРІЙ У ВОЗДУСІ?

В Парижі переведено досліди над скількістю бактерій у воздусі в тій самій одиниці простору в ріжних місцях і порах дня. Вислід такий:

На оживленій улиці о 7 год. рано було бактерій 398, о 7 год. веч. 10.800. О 3 год. попол. у склепах (крамницях) 4 міліони, на залізничних двірцях 9 міліонів, а в ґалеріях образів 14 міліонів.

——o——

ДОСВІД ПРАВОСЛАВІЯ

З українською народною мовою в богослуженнях.

(На маргінесі публичного відчиту Огієнка).

Зміст: На тлі кризи у православію. — Давне становище Огієнка. — Основні зміни в його поглядах чи заявах. — Чого сподіється Огієнко в імени укр. народу в Польщі від польського уряду для православія. — Огієнко відмовився від української мови в літургії. — Повна невдача в усуванню церковної мови. — Польський уряд за українізацією правосл. Церкви. — Дэкази. — Упадок українізації богослужень між православними.

Недавно відбувся у Варшаві публичний відчит І. Огієнка, б. петлюрівського міністра, нині професора православного богословського виділу в Варшаві, на тему „Доля української православної Церкви та її сучасний стан". Відчит сей уряджений польським урядовим Інститутом дослідження справ національних меншостей, викликав значний інтерес, особливо серед польського та російського громадянства. На нього відгукнулися ріжні польські часописи, а також російська газета „За Свободу". Таке заінтересування пояснюється сучасною глибокою кризою православної Церкви й боротьбою, що провадиться в ній за українізацію богослужень, соборність, виборність духовенства і т. д. І. Огієнко, як відомо, починаючи з 1927 р., ввесь час був одним із головних провідників та ідеольоґів українізаційного руху в православній Церкві. У своїх численних невеличких брошурках доводив, що жива народня українська мова повинна бути мовою Церкви і **всіх** церковних богослужень; більше того, він досить влучно підробляючи церковну історію, в низці популярних „історично"-церковних нарисів доводив, що українська мова в XVI—XVII вв. вже була богослужебною мовою в православній Церкві! Рівночасно він енергійно перекладав богослужебні книжки на українську мову, хоч по думці компетентних знавців, переклади ті дуже недбалі; се признають навіть однодумці та співробітники Огієнка, напр. другий відомий „борець" за українізацію правосл. Церкви д-р Річинський*). Підчас свого перебування на посаді міністра ісповідань (в 1919—20 рр.) Огієнко докладав всіх старань в цілі заведення української мови в церковнім богослуженню, навіть пробував майже силоміць примусити до того православне духовенство на Поділлю. На сім тлі виникли гострі сутички між Огієнком та православним подільським архиепископом Піменом, теперішним митрополитом „обновленської" української автокефальної Церкви, котрий врешті відлучив Огієнка від православної Церкви**). Ігноруючи се відлучення, Огієнко далі провадив свою діяльність в справі „українізації" правосл. Церкви. Словом,

*) Численні блуди в перекладах богослужебних книжок на українську мову, зроблених Огієнком, витягнено особливо підчас нарад зїзду правосл. духовенства в Почаїві в серпні 1927 р. Деякі з тих блудів, як стверджував сей зїзд, „майже еретичні" або й „цілком еретичні". Мимо тих вказівок, правосл. митр. Діонізій і правосл. синод у 1927 р. наново „удїлили благословення" на вживання перекладів Огієнка в богослуженню!

**) Потім патріярх Тихон відлучив від православної Церкви всіх членів петлюрівського уряду за проби заведення автокефалії України. Церкви та українізації богослуження всупереч волі Київського Всеукраїнського Церковного Собору та всіх правосл. епископів на Україні.

Огієнко до останнього часу був найзавзятішим прихильником повної українізації правосл. Церкви і всіх церковних богослужень.

Не будемо переказувати докладно відчиту Огієнка, а зупинимося лиш на найбільше цікавих й особливо на його нових тезах. В сім відчиті почули ми від Огієнка де-що таке, чого раніше не зустрічали в його творах, і навіть де-що зовсім суперечне з усею його дотеперішною діяльністю.

Передовсім кидався в вічі польсько-патріотичний характер відчиту Огієнка. За часів перебування українського народу в складі польської держави українська правосл. Церква, після тверджень Огієнка, мала можливість розвинути свої національні та певні особливости, створити високу та своєрідну богословську науку і т. д. Основні засади україн. православної Церкви були в той час ніби-то такі: 1) Повна незалежність Церкви від держави. („Церква яко Божественна інституція повинна працювати не під пресією держави: Їй чужа ідея єдности з державною владою“*), 2) соборний устрій або соборноправність („всі важливіші справи вирішувалися соборами“, в котрих визначну участь брали світські громадяне й котрі „становили вищу владу в Церкві“) і 3) **„виборність кожної духовної особи, починаючи з митрополита й кінчаючи сільським дяком“** (при чім у тих виборах таку сильну ролю грав „світський елемент“, що се дало можливість противникам виборної засади навіть обвинувачувати українську Церкву в „громадянськім папізмі“). Далі підносив Огієнко наближення церковної мови в україн. Церкві до живої, народньої мови, перекладання богослужебних книжок на україн. мову, проповідування по українськи, розвиток богословської науки, своєрідних україн. догматичних поглядів та церковних обрядів, остільки одмінних від прийнятих у инш. православних народів, що се давало можливість московським богословам уважати українців за еретиків. Так україн. Церква розвивала свої національні особливости, поки укр. нарід був під Польщею**). Але коли Україна злучилася з московською державою, почалися московські утиски над україн. правосл. Церквою, аж поки українська православна Церква не була остаточно обмосковлена.

Тепер, каже Огієнко, незалежна Польща воскресла з мертвих, і українське громадянство сподівається від польського уряду привернення українській правосл. Церкві її старих засад і традицій, „яко льогічного наслідку відродження незалежної Польщі“!

Чого-ж саме домагається і сподівається Огієнко (в імени українського населення в Польщі) від польського уряду для православної Церкви?

1) Відновлення соборноправности та виборности всіх духовних осіб у православній Церкві в Польщі.

2) Відновлення церковних братств у тій формі, в якій істнували вони на Україні в XVI—XVII вв. за польських часів і

3) Впровадження української вимови всіх літургічних текстів у церкві, додаткових молитов та церковної проповіди в україн. мові й навчання релігії в школах по українськи.

Вкінці Огієнко взивав польське міністерство ісповідань та освіти, утворити комісію фаховців для розроблення пляну реформ у тім дусі в православній Церкві в Польщі.

Не маємо наміру критикувати тут історичні й инші твердження Огієнка. Висловимо лише сумнів, чи погодиться україн. православне населення Волині, Підляшя та Полісся, в імени котрого виступає петлюрівський міністр Огієнко (цікаво, на якій підставі?) з тим, щоби правосл. Церкву реформувало польське міністерство через посередництво утвореної ним комісії. Не знаємо також, як погодити се домагання Огієнка з „засадою повної незалежности Церкви від держави“, котра — по словам Огієнка — була й повинна бути однією з головних засад україн. православної Церкви.

Та найбільш цікаве у відчиті Огієнка те, що сей найзавзятіший „борець“ за впровадження української мови до богослужения, перекладач богослужебних книжок на україн. мову, котрий три чверти всіх своїх писань і взагалі всеї своєї діяльности присвятив боротьбі за українську богослужебну мову, нині відмовився від вимоги впровадження укр. мови до літургії та инш. основних церковних служб. Тепер що до богослужебної мови Огієнко висуває лише помірковані жадания, щоби в церковнословянськім богослуженню була відновлена українська вимова, щоб деякі додаткові молитви в церкві можна було співати по українськи, щоби священики в україн. селах вживали в проповідях української, а не російської мови і т. д. Словом, Огієнко жадає тепер лиш тих прав для україн. мови в православній Церкві, які ся мова вже від давна має в нашій Греко-католицькій Церкві.

Яким-же чином і чому сталася така грунтовна зміна в поглядах Огієнка? — Відповісти на се буде дуже легко, коли візьмемо під увагу цілковиту невдачу всіх спроб заміни церковно-словянської мови українською в православних церквах на Волині, Поліссю й Підляшу.

—o— К. б.

*) Цікаво, що — бувши за часів Петлюри (в 1919—20 рр) міністром ісповідань — Огієнко не тільки не визнавав сеї „засади“, а навпаки хотів цілковито підпорядкувати Церкву державі й управляти нею по своїй уподобі. (Порів. також брош. Огієнка „Хрещення україн. народу“, Варш. 1925, стор. 70, де Огієнко оправдує і обґрунтовує право світської влади кермувати Церквою!).

**) Давніше писав Огієнко якраз протилежне й дуже гостро осуджував Польщу за утиски православія. (Див. особливо його брошуру „Приєднання української церкви до московської“, Варшава, 1924).

Відозва в справі Троцького

З Москви доносять: Між фабричним робітництвом розкинено відозву опозиції такого змісту: Революція в небезпеці, економічне положення погіршується з дня на день, містам грозить голод. Кулаки (заможні селяне) і спекулянти дальше збогачуються на нашій нужді. Замість зєдинити проти них всі сили робітничої кляси, уряд СССР. арештує останних найдіяльніщих товаришів і, — проганяє їх з краю! В самій Москві увязнено в останних днях сотки робітників — квіт робітничої кляси! Та не досить того! Нарешті Політ. Бюро постановило насильно вигнати і Троцького з краю. Тов. Троцький не хотів добровільно опустити краю революції, для котрої він тілько зробив в часі горожанської війни і в часі мира, але Політ. Бюро примусово викидає його з границь СССР. Великого революціонера, приятеля і товариша боротьби Лєніна, вожда Червоної Армії та світової революції передає Політ. Бюро в руки його смертельних ворогів (себто „буржуїв“, між котрими Троцькому зовсім не грозить та небезпека, яка йому грозить в Росії між „товаришами“ — Ред.). Життя тов. Троцького в небезпеці (якраз навпаки, його здоровля поправиться в буржуазних країнах — Ред.) Се повинна знати партія і вся робітнича кляса! Політ. Бюро відповідає за життя Троцького. Воно приняло внесок Сталіна, виконати той злочин. Робітнича кляса повинна знати імена тих людей, що ухвалили прогнати Троцького. Ось ті члени Політ. Бюра: Сталін, Бухарін (?), Риков. Томской, Калінін, Ворошілов, Рудшак, Молотов і Куйбишев а з ЦК. партії Орджонікідзе. Напятнуємо всіх членів також ЦК. партії, котрі потвердять той нечувано огидний акт трусости й пімсти над Троцьким та зради робітничої кляси.

Симптоматичний знак

(З приводу розвязання шлеського Сойму).

Наш брат здавна привик дивитися на польську націю як на виїмковий твір природи і історії, якого не можна ставити побіч жадного иншого племени: не тілько його хиби мають бути найбільші, а й його ціпности так само. Виходячи з сього становища, Українець з порога відкидає кожду спробу провести анальогію між польсько-українськими взаєминами та подібними взаєминами яких небудь двох инших народів: Поляки, мовляв, инакші. (Чи й ми випадком також не инакші, про се звичайно не говориться).

До таких аксіомів нашого політичного думання належить між иншим погляд про безоглядну польську солідарність у відносинах до не-Поляків. Сей погляд висувається залюбки, коли зійде мова, приміром, на можливість або неможливість спільного автономічного руху всіх мешканців українських земель проти варшавського централізму. Се виключене, говориться тоді, щоби львівські Поляки могли коли-не будь спільно з Українцями і Жидами демонструвати проти Варшави!

Що-ж, для передвоєнних часів може сей погляд оправданий; і для першого повоєнного ентузіязму також. Одначе, вміру того як польське громадянство привикає до своєї національної держави, починає воно відчувати й ріжні неприємні боки сеї держави, а від сього почування йде стежечка, зразу незамітна, до відкриття деяких ниток солідарности з почуваннями й инших жителів тої самої території. Очевидно, такий політично-психічний процес доконується дуже поволеньки, одначе таки доконується. Симптоми його прокидаються в ріжних частинах Польщі, хоч вони ще такі малі і спорадичні, що мало хто завважує їх. Навіть у нас, в Галичині, були ми недавно свідками спільного протесту Поляків й Українців проти скасування Тимчасового Самоврядного Виділу без створення на його місце иншого подібного тіла.

В останніх днях, при нагоді розвязання шлезького сойму, вийшло на яву, що варшавський уряд мав у тім соймі і має в цілім автономнім воєвідстві проти себе — не тілько Німців, а й більшість Поляків з ріжних партій. Супроти сього польсько-німецька боротьба на сім терені уступає на другий плян (бачимо навіть цікавий факт, що в обороні німецького посла Уліца, обвинуваченого в злочині державної зради, станув весь сойм і що лише по його розвязанню згаданий посол міг бути арештований), натомість наперед висувається солідарність краєвих інтересів проти змагань варшавського уряду та твориться мовчазний спільний фронт Поляків і Німців проти державного централізму. Певно, нема потреби прибільшувати силу і тривкість сього спільного фронту; між шлезькими Поляками та Німцями забагато ще старих невирівнаних рахунків і без великих труднощів можна буде пустити тих на сих, одначе факт полишається фактом, і то дуже симптоматичним. Се найновіший знак, що політична думка серед Поляків ріжничкується і що почування суперечности деяких інтересів між поодинокими землями і цілою державою промощує собі шлях до свідомости інтересованих людей без огляду на народність і мову. Подібні факти будуть рости щораз частіше. Українці повинні пильно стежити за ними.

„Добрі часи, оскільки вони взагалі можливі на землі, є все тоді, коли загальні обичаї лучші ніж приватні. А коли люде лучші ніж дух часу, тоді є злі часи“. (Альберт М. Вайс, „Sociale Frage“. I, 280).

Оборона останних позицій

і апетит на свіжі.

„Ржечпосполіта" принесла статтю такого змісту:

Орган „Польска" пише, що незабаром стануть перед соймом справи надзвичайно важні для життя католиків у Польщі: проект реформи подружого закона, ряд внесків у справі виконання конкордату і відношення Церкви до держави, як також ріжних сект. Згаданий орган пише, щоб політ. умірковані й католицькі чинники порозумілися передтим і приготувалися до оборони найжизненніщих інтересів катол. релігії в Польщі.

Той відзив — пише „Ржечносп." — зовсім слушний і на часі. Оборона, ведена в розсипці, не дасть належного висліду. Не підлягає сумніву, що в Польщі існує протикатолицька програма. Вона й здійснюється в політиці, в суспільній акції, в штуці, літературі й обичаях. Короною того діла має стати протикатолицьке законодавство. Робітничі й селянські маси просто засипують „лівими" виданнями. Роблять се соціялісти, „Визволене", „Стронніцтво Хлопске", не кажучи вже про комуністів. Останній зїзд ТУР-а (Товариства університетів робітничих) виказує величезний розвиток тої соціялістичної організації між робітничою молодю. В радикально-лівих рядах бачимо багато активної інтеліґенції, що працює серед мас і тим здобуває собі їх довіря.

В католицькім таборі праця серед народа не доходить навіть до 10 процент тої рухливости, яку проявляє лівиця. Мала горстка („гроно") інтеліґентів, що працюють в тій области, не вистарчає. Ширшу акцію унеможливляє брак фінансових засобів. Щоденна польська катол. преса ледви животіє й навіть корчиться. Читає її невеличкий відсоток католиків. Зате преса сензаційна, брукова, деморалізуюча тішиться великою почитністю. Так виглядає сумна дійсність. Треба про неї говорити без обслон, голосно, бо тільки тоді можна знайти на те раду. Що до акції на терені соймовім — то там може відограти вже тільки оборона останніх позицій — „Окопів св. Тройци".... Коли католики й на дальше остануть такі байдужні й апатичні як досі, коли не зрозуміють, що новочасні умови життя вимагають новочасних способів діяльности, то на завше станемо в дефензиві. А хто тільки обороняється, той рідко коли виграє.

Так виглядає опінія польської катол. преси про силу й активність польського католицизму, котрий від тисячки літ має буцім то вкорінену позицію в своїм народі.

Ми щойно зачали працю, а вже скріпили свою акцію буквально всі явні і скриті руйники. Та се не повинно нас відстрашити від завзятої оборони наших, в порівнанню з поляками недавно занятих позицій. Тільки треба живої праці і жертв! Час не жде.

Особливо інтересне те, що серед такого немічного стану польського католицизму краківський „Час" пише на адресу Апост. Столиці, щоб польському духовенству поручила „krzewić elementy katol. życia na Bliskim Wschodzie", бо „nigdzie (!) nie znajdą się siły do tych prac tak przysposobione, jak wśród duchowieństwa polskiego.."

Самі буквально ледви дишуть під напором своїх лівих руйників і навіть признаються до того, а рівночасно вибираються на „завоювання".

——o——

Помер впливовий керовник преси

В Америці помер Стон, один з найбільше впливових діячів світової преси, б. директор пресової аґенції „Асосієйтед Прес". Він уродився в р. 1849 як син проповідника методистів. Багато подорожував, пробував усяких фахів, але все вертав до улюбленої журналістики. Під його проводом Ас. Прес. увійшла в картель з аґентурами Вольфа, Райтера й Гаваса та стала такою силою, що з нею рахувалися уряди всіх держав. Стон працював до глибокої старости, а коли вже не міг кермувати великою аґенцією, то все таки лишився до кінця на становищі її фахового дорадника.

„Забагато права, се безправство". (З німецьких правничих приповідок).

Що читають Поляки

Директор книгарні Ґебетнера у Кракові д-р Олександер Слапа оповіщує:

В 1928 р. продажа польських книжок всякого рода зросла на 17 до 18 прц. Се головно наслідок повставання нових біблїтек шкільних і народних, при урядничих касинах і т. п. Домагаються переважно белєґристики (повістей). Великий попит також за сценічними творами. Рік 1928 можна назвати роком відродження книжки для молоді, особливо літератури природничої, історичної та подорожничої, котра відходить масово.

На загал є велика погоня за творами емоціональними, але не деструктивними. Се знамя сего часу. Уява читачів подразнена кінами в акції на 90 прц. сензаційній шукає подібної літератури. Найпочитнійші автори: Джек Лондон, Валлас і Кервуд.

Пересічне число примірників для поезій є тепер 1000, для прози 3 до 5.000, для сензаційних творів 15 до 25.000. Смак читачів вертає одначе помалу до старших письменників, пр. Крашевського, Жеромського, Реймонта, Пруса, Оржешкової. Фірма Ґебетнера і Вольфа видає головно твори сучасних повістярів, книгарня св. Войтіха з філією в Кракові при вул. св. Хреста 13, головно твори релїґійні і для молоді, „Атляс" — шкільні.

Ввіз чужої наукової літератури все ще сильний, особливо з Німеччини, Франції й Анґлії. Одначе на 1000 зареєстрованих книгарень у Польші ні одна не виспеціялізувалася досі, як се є пр. в Німеччині, в певній области книг. Се наслідок неуреґульованих умов читання.

Книжка в Польщі з точки погляду книгаря недорога, але читач уважає її люксусом. Ціни паперу, друку й переплетні постійно ростуть, податки також. А що головним консументом літератури все ще убогий інтеліґент, отже не дивниця, що він не може купувати тільки книжок, кілько хотівби і потребувавби. Купують на рати. Се власне головна язва книгарень. Отже хоч продажа книжок росте, то дохід дає дуже малий. До засадничих домагань літератури належить примусове закладання громадських бібліотек. Голова Пол. Клюбу Лі-

---

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— Студені чи теплі?

— Горячі, о Хатун! Але руку можна в них вдержати. Вода в них має в собі тільки мало соли, а в деяких така гірка, що пити її неможливо. Джерела ті укриті між кактусами й дикими пальмами, о Хатун!

Увагу султанки відвернув невисокий сугорб, дивний тим, що на самім верху його блистіла немов саджавка з водою. Султанка скермувала до нього свого верблюда і підїхавши блище, зіскочила на землю та скоро підійшла до води. Хвилинку вдивлялася в неї, потому нахилилася й обидві руки вложила в воду, заки провідник встиг прибічи на верх.

Несподівано крикнула і поспішно витягнула руки. Їх обсіли водні насікомці й щипали зазято.

— Не бійся, о Хатун, сказав. Ти кричиш більше з несподіваного страху, ніж від укушень. Вони нешкідливі.

Кажучи се, сам занурив обидві руки в воду аж поза лікті й зачав витягати намул чорний як атрамент і вимивати прозрачні вапняні шкаралущі звіряток, котрі вже вимерли в них. З таких шкаралущ повстав цілий той дивний сугорб, що стоїть досі на пісках пустині недалеко від жерел Мойсея біля гір Синаю.

Коли вже знов їхали старинним „Шляхом Фараонів", котрим Ізраіль мандрував перед віками, сказав старий Араб до могутної султанки, показуючи рухом голови на сугорб з маси шкаралущ:

— „Кождому сотворінню призначив Аллаг діло його. І нема в очах Всемогучого ні меньших, ні більших діл. Мектуб!"...*)

*) Так призначено. Дослівно: так написано.

Султанці Ель Хуррем пригадався її учитель Абдуллаг, котрий у Каффі оповідав їй, що предсказано.

Їхали дальше мовчки Шляхом Фараонів. Кусні острого кремінія й очевидно людськими руками зроблених камяних знарядів, кінці кремяних стріл, до ножів подібні, лежали здовж того шляху в пісках. Їхали довго.

Жара кріпшала, бо наближалося полудне. Верблюд султанки, котрий досі уперто крутив носом, коли вона підсувала йому сухі як порохно зела пустині, тепер зачав ласувати їх мов присмаки, особливо пахучі кантоліни та гіркі, золотисто-жовті кольоквінти; овочі їх, подібні до малих помаранч, лежали засхлі здовж Шляху Фараонів між листям, подібним до листя винограду.

А як сонце зайшло, каравана стала й арабські провідники зварили й зачали їсти біле мясо пустинних ящірок, котрого не могла їсти жінка Падишаха. І дали їй меду диких пчіл і солодких дактилів.

І знов настав день, але такий, що не добре надається до їзди в пустині. То зі сходу, то з полудня завівав вітер — такий горячий, — що здавалося, немов би хто дув огнем з величезного міха. Небо стало жовте, як сірка. А за кождим подувом горячого вітру воздух ставав темний і їхалося мов у мряці.

Невимовна спрага зачала мучити людей і звірят. Бедуін, що постійно їхав біля султанки, виняв і подав їй до жування затвердлу живицю, котрою пріє арабська акація.

Страшна жара трівала весь день аж до вечера. А коли нарешті улягся „вітер з пекла", була вже темна ніч. І навіть міцні люде не мали сили, щоб відразу зняти сідла зі звірят. Так їх втомила жара.

Всі Бедуіни подивляли султанку Місафір, котра весь час їхала на своїм верблюді мов правдива Арабка. І ні разу не казала здержати каравани, хоч була дитиною далекої країни на півночі, де сонце лиш тоді має сильний блиск, коли на нього дивитися. За її прикладом держалися й жовніри Падишаха, хоч не одному з них робилося млісно коло серця і язик з горяча деревів.

А третого дня старий шлях фараонський перейшов у майже бездоріжну, камянисту стежину. Довжезним ту-

О. МИХАЙЛО ЧОРНЕҐА.

На актуальні теми

З приводу невідбутого кооперативного Зїзду

(Під розвагу Раді РСУК.).

Ревізійний Союз укр. кооператив скликав до салі Тов. ім. Лисенка у Львові на день 15. II. 1929, то є на само Стрітення Господне кооперативний зїзд. Зараз на другий день т. є. в суботу по Стрітенню мали відбутися Загальні Збори Ревізійного Союза.

Кооперація не є чимсь відірваним для себе, тільки се одна з форм життя і розвою нації, отже орґанізація загально національна, а не власність якогось гурта людей чи стану. Тому кооперацією і її долею цікавляться широкі круги нашого громадянства і радіють її могучим розвоєм, бо бачать в ній підвалину під величаву будівлю народної волі. З другої сторони кооперація з огляду на свою дальшу високу мету, а/ саме: перетворити нас в нових людей, метких, підприємчивих, здисциплінованих, повних посвяти й альтруїзму кооперація, як чинник суспільно-виховуючий повинна стояти в звязи з цілістю життя нації та творити гармонію з иньшими чинниками, що передовсім мають вплив на формацію душі народу — а се з церквою і школою.

В нинішний час загального поволенного упадку моральних засад повинні подати собі руки церква, школа, „Просвіта" і кооперація та спільними силами працювати над скріпленням моральних засад в народі. Мусимо вкінци всі зрозуміти, що добро народу, його розвій і силу можна оперти тільки на старій, мудрій основі — на святости засад Євангелія і заповідей Божих. Особливо кооперація, коли хоче дійсно бути здорова, мусить опертися на основах моральних, інакше годі їй буде опанувати і побороти той розклад, який в ній вже так страшно загніздився і її підмінував. Сей розклад на позір не видний, однак знають о нім добре повітові інструктори і ревізори РСУК. Того підмінования не в силі усунути ні контролі ні ревізії — йому положити край може тільки моральний закон. Тому всім, від верхів до низів, треба стреміти до пошанування законів Божих і приписів Церкви, впоювати їх у суспільність і приучувати її до їх захованя, а се матиме спасенний вплив і для кооперації і для всіх иньших змагань нації.

Тимчасом Рада РСУК. скликала кооперативний Зїзд на велике Свято, Стрітення Господне, сама даючи почин до нарушення закону Божого і церковного про захования святочних днів і обовязок вислухания Служби Божої.

Хоч ні той зїзд ні збори не відбулися ізза „висшої сили" в формі снігової, — то чейже добре булоб розважити отсі питання:

Чи Рада РСУК. з розмислом назначила оба зїзди так, щоб учасники мусіли нарушувати святочний день? І яка рація за сим промовляла? Чейже тепер не жнива і на селі аж надто вільного часу, щоб делеґати потрудилися і в будень. Остаточно можна було назначити зїзд в яке латинське свято, якщо розходилося о участь учителів і державних службовиків, хоч з них мало хто інтересується кооперацією. А може нарочно вибрано такий день, щоб не явився ніякий священик? Я сам дуже хотів бути на зїздах, бо інтересуюся дещо кооперацією, та на жаль виджу, що священство там не бажане! Та будьте певні Панове з Ради РСУК., що коли призвичаїте кооператорів легковажити і переступати 3. Божу заповідь (шануй день святочний!), то вони льоґічно не будуть собі нічого робити і з 7-ої заповіди (Не кради!), а що тоді буде з цілою кооперацією? А дальше заключення: Коли не маємо певности, по якій лінії піде наша кооперація в будучности, коли тепер ігнорує Церкву і духовенство, яке в значній части держить сільські кооперативи на своїх плечах, чи не має рацї проєкт видвижений свого часу в „Новій Зорі", а саме: закладати церковні крамниці і церковні молочарні?

Останних 13 відважних учених Росії

З Росії, чи пак з СССР., прийшли цікаві вістки. В страшенно пригобленій ленінградській Акад. Наук, як доносить з обуренням больш. преса, таки знайшлося 9 учених, котрі явно спротивилися приняттю 3 чекістів, а 4 члени Акад. здержалися від голосування — разом знайшлося 13 учених з почуттям обовязку й цивільною відвагою. Ба що більше! Член Акад. Павлов відважився навіть на промову, в котрій сказав, що Президія Акад. не скаже по рабськи: „Чево ізволіте, мілостівий ґасудар?" до совітської влади.

На те „відповів" у пресі „сам" Луначарський заявою, що Акад. Наук „не видержала іспиту", розуміється перед чрезвичайкою — і запонів їй, зґл. непокірним ученим, що „дуже сильно попечуться". Се значить, що викинуть з неї на брук останних, чесних учених, щоб і сліду не було свобідної думки в СССР.

Як живеться червоним офіцирам в раю

Больш. орґан „Революція й Культура" так описує життя червоних офіцирів:

Більшість їх живе з жінками в касарнях. Є там великі кімнати, поділені тонкими деревляними заставами на малі комірки: в кождій мешкає одна родина. Більшість червоних офіцирів походить уже з пролєтаріяту і мають жінок з найнисших верств. Всі змагання, щоб піднести їх інтелєктуальний рівень, остають без наслідків. Ціль їх старань видобутися з касарні й одержати приватне помешкання хочби найскромніше. (Річ ясна, що се не є ніякий доказ низького інтелєкту. — Ред. „П. З."). Той сам орґан зі смутком стверджує, що червоні офіцири не записують своїх дітей до союза „комсомолців".

терацького, Фердинанд І етель сказав про сю справу ось що:

Громадські бібліотеки матимуть велике значіння, але перестерігаю перед надто рожевими надіями, бо уровень читаючого загалу інтеліґентів невисокий. Я бачив, як навіть два польські державні мужі проявляли в театрі радість та ентузіязм на одній з найдурніших фарс... Може бути, що люде хочуть легких річей, щоб відпочати при них від тяжкої праці. Алеж такий „смак" може погребато всю мистецьку культуру. Боюся, що це рішить і про уровень бібліотек по громадах.

саком сунула нею каравана султанки Роксоляни до гори, званої „Горою Купелів Фараонських".

Густа пара по сей день добувається з дуже горячих жерел на тій горі, в котрих від споконвіку кипить натрон і вапно, сіль і сірка. Там можна згинути від спраги, бо нема ні каплини води до пиття.

Немов горяча піч обняла каравану вузька і безводна долина. Одиноку стежину її ще більше звужували з обидвох боків острі, камяні виступи-іглиці високих ґірських стін з червоним, чорним і ясножовтим камінням.

Каравана з трудом зачала входити на гору Ваді-Будру. Величезні поклади брунатнього, червоного й зеленого ґраніту мов поверхи веж підносилися до неба. Виглядали як будова велитнів, бо великанські квадри каміння видніли немов уставлені одні на других. Великі купи й довжезні полоси чорних жужлів, випалених вульканічним огнем, тягнулися попід кольосальні брили ґраніту. Між ними тут і там немов горів яскравий як цегла червоний порфір.

Втомлена йшла каравана Султанки стежиною самим крайчиком пропасти через старинний перехід, де вже найменьший подих вітерця викликає бодай улуду охолоди.

В полудне четвертого дня дійшла каравана Султанки до славних копалень Маґґара, де вже літ тому пять тисяч єгипетські фараони добували мідь і маляхіт і відки слуги їх привозили дорогий синій туркус до царських скарбниць у Мемфісі.

Тут здержано похід, бо Султанка хотіла оглянути старезні шахти. Вони з неімовірним трудом і накладом праці вкопані в надзвичайно тверді, блискучі скелі ґраніту і що далі, то вусші. Штучні, камяні колюмни забезпечували робітників перед завалением їх у небезпечних місцях, де ґраніт був потрісканий. Ще видно було сліди долота й иньшого знаряддя старинних каменярів Єгипту між синьо-зеленими туркусами в міцних скелях, де вони в темних ломах заховали свій блиск і свою чудну барву.

Вся долина покрита була до втоми монотонними кусняими цегли, випаленими на червоно, оживлена тільки набатейськими, коптійськими, грецькими й арабськими надписами, вирізаними на великих скелях. Султанка Місафір прислонила білою рукою свої сині очи й занялася читанням арабських надписів. І довго читала їх тай навіть виписувала з них старинну мудрість як пчола, що збирає мід, де натрафить його.

На заході бовваніла пуста і нага ґрупа ґір Джебель-Мокатеб. Не було ні на ній, ні під нею навіть наймарнішої деревини тамариски, ні стебелини, ні моху, ні трави. Тільки цариця самота і дочка її мовчанка панували тут всевладно аж ген далеко і високо-високо — до величної і дивної горипіраміди з пятьма росохами, званої Джебель-Сербаль. Се свята гора законодавства Гебреїв і всіх народів, що приняли віру Божої літорослі — Спасителя з роду Давида, сина Пречистої Діви Марії.

Стрімка і мов застигла в безконечній самоті і мовчанню стояла пятьпальчаста свята гора Мойсея, звана Синайською або Горою Божого Закона. Велична, мовчазна, мов білий пятькратно загнутий воаль-серпанок, правдиво найдорощий з серпанків на землі. А під нею Чорні нисші гори і далека оаза Ферану. Стрімка і застигла в спокійній величі підноситься свята гора Мойсея. А від неї аж до Рас-Магомеду на полудневім кінці півострова прямовисними розпадлинами блистять від споконвіку до нині масивні гори з порфіру і ріжного иньшого каміння — червоного як мясо, зеленого як трава, чорного як вугілля. І такими масами доходять вони аж до Червоного Моря, де кінчаться в воді, оточені коралями...

А пятого дня каравана султанки наближилася до стін з ґраніту Ваді-Ферану, найбільшої долини півострова, званої „Долиною Мишей". Вона раз-у-раз ширшає. Біля стежини каравани зачинаються показувати сочисті і поживні зела.

По пяти годинах дійшла каравана до „Перли Синаю", найкращої оази Ваді-Феррану, де перед віками була битва з Амаликитами.

Свіжі жерельні струмки і потоки журчать в огородах „Перли Синаю", званих „Відблиском Раю". Над чистою жерельною водою ручаїв співали птахи в густій трощі і плигали дикі качки. Між рясними овочами зелені ґранатів, видніли зелені дерева мігдалові, тамариски, пальми дактилеві і де-

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець поїде до Німеччини? „Дайтше Альґемайне Цайтунґ“ доносить, що катол. Стоваришення при катедрі в Шпаєрі роблять заходи, щоб на ювилей катедри в 1930 р. св. Отець відвідав її й Німеччину. Заповіджено прибуття великої скількости кат. епископів.

Для студій сучасних проблємів східних Церков основано в Римі під протекторатом кардинала Сінчера, секретаря св. Конґреґації для східних церков, кружок світських католиків. В щотижневих відчитах пояснюється історію й літургію східних, також і не уніятських церков. Сей кружок поступає після вказівок Св. Вітця: через ліпше пізнання життя, духа й віри православних і уніятів підготовити шляхи св. Унії.

Польські епископи, як повідомляє німецька католицька „Schönere Zukunft“ на відбутій конференції у Львові боронилися перед закидом, неначеб польське духовенство перепиняло діло Унії через свій націоналізм: „Польські епископи вказують на обставину, що вони через впровадження східнословянського обряду, котрий за виїмком молитви за Папу й епископа нічим не ріжниться від російсько-православного обряду, хіба ясно доказали, що не про латинізацію й польонізацію їм ходить, а дійсно про Царство Боже. Повороти до православія можна сконстатувати також у непольських околицях: до 1923 р. відпало на Прикарпатській Руси 54 парохій. Протягом останних років перейшло на православє на т. зв. Лемківщині 30 парохій. Не треба зате переочувати факту, що в тім часі на душпастирській области польського клиру навернулося до католицизму 26 православних парохій і приблизно 60.000 конвертитів є теж у Виленщині.“

(В такім одностороннім освітленню представляють Поляки чужим реліґійні справи на сході. Пожадано булоб, щоби хтось з наших авторитетних людей спростував ті польські інформації.

—o—

До Всеч. і Високопр. Отців!

Для пляновоі науки релігії в найнизших клясах всел. шкіл та для доброго приготування дітей до св. Сповіди і св. Причастія необхідний є підручник для дітей п. з.

„Катехизм до першого св. Причастя“

(Основні правди хр. віри для малих діточок).

Ціна одного пр. 50 сот. з пересилкою.

391 Замовляти на адресу автора: 3—3

о. Лев Вань, катехит в Самборі.

ДОПИСИ

ВІЙСЬКЕ (Сяніччина). Завдяки праці ідейних одиниць з нашого духовенства оживає на нашій Лемківщині рух освітний; за їх почином і працею народ приспаний будиться поволи з довгого просоння до життя реліґійного, просвітного і національного. В лютім мимо великих морозів слід занотувати заснування читальні „Просвіти“ у Волиці Сяніцкого повіту. І так: 3 лютого б. р. відбулися в хаті місцевого дяка Стефана Семеньчака загальні збори читальні „Просвіта“ під проводом о. Теодора Малка, місцевого пароха. Присутних було до 60 селян обох полів, по більшій части молодь. Збори отворив о. парох, статут пояснив зібраним п. др. Жук, адвокат з Буківська, орґанізатор читалень в околиці. Голова Сяніцької філії о. Петро Андрейчик в своїй теплій промові загрів і заохотив присутних до гуртування в читальні „Просвіти“, яка веде до знання, поступу і світла, а тим самим до добра. П. В. Подубінський, люстратор читалень, в приступний спосіб обговорив потребу і хосен читальні. У присутних видно було зацікавлення й охоту до „Просвіти“, чого доказом є численні вписи в члени. Є надія, що під проводом о. пароха читальня розжене мряку, розбудить до життя національного добрих, але затурканих селян — і поведе нарід до кращого завтра. Збори закінчено відспіванням національного гимну і нарід піднесений на дусі розійшовся домів.

ЛІЩОВАТЕ (повіт Ліськo). Дня 10 лютого в день найбільших морозів, які тут доходили до 45° Ц., відбулося в Ліщоватім Ювілейне свято „Просвіти“, а потім загальні збори місцевої читальні у власній хаті. Присутних повна саля, гарно удекорована жовто-синими лентами і старших і молоді. На це свято склалося вступне слово о. Йосифа Дороцького, місцевого пароха, деклямації і співи позашкільних дітей, головно дівчат в народніх строях і вистава діточа „Маруся сирітка“. На свято прибув голова філії сяніцької о. Петро Андрейчик і своєю приступною та горячою промовою зложив привіт від філії і головного матірного товариства у Львові, загрів нарід до гуртування біля своєї читальні і кооперативи, які завдяки ідейній праці о. пароха гарно розвиваються. У місцевих селян видно охоту до праці просвітної і культурної. Нарід добрий і вміє оцінити працю душпастиря, чого доказом є побудованя під проводом і за почином та більшою грошевою підмогою місцевого начальника громади і дяка та добровільними жертвами селян гарного дому Божого, приходства, купно нової хати від жида на кооперативу і читальню „Просвіти“. Бажаним булоб ще, шоб люде, які працюють у місцевій копальні нафти, не тратили тяжко запрацьованого гроша по корчмах, які множаться в селі, та не давали легкої наживи шинкарям, котрі їх кервавицею богатіють, ставлять собі величаві доми, та купують від них ґрунти за горівку, а зароблений гріш обертали радше на раціональну господарку, та краще власне життя і виховання та вивінування своїх дітей. По святі відбулися загальні збори місцевої читальні. Вписалося в члени понад 70 людей і старших і молоді. Вибрано новий виділ, котрий дає запоруку дальшого доброго розвою читальні, а відспіваннєм національного гимну і подякою о. пароха всім присутним за участь у святі збори закінчено.

—o—

Присилайте передплату!

рева сеялю і прекрасні смуги піль з товстою пшеницею і ячменем.

В „Перлі Синаю“ спочила перла Царгороду, Султанка Роксоляна. А на другий день рано сказала здивованим Арабам, що хоче особисто вийти — на сам верх святої гори Мойсея!

— Там нема ні доріжки, ні стежки, о велика Хатун! То гори бездоріжні...“

— „Як часом людське життя“, відповіла Султанка. І наказала приготовитися до подорожи провідникам і малій четі сіпагів.

Через дикі скелі і гостре каміння, малими долинками, де били з землі жерела і була рістня, западнями і дебрами йшла дивна жінка Падишаха в бездоріжні і безстежні висоти Джебель-Сербалю. За нею мовчки йшла чета мослемських салдатів, а біля неї здивовані провідники.

Немов виразна мапа, що має реліфи, ярко відріжнені красками, зарисувалися перед її очима вже з першої висоти: чорна полоса ґранітів і сіра піскового каменя і жовта пустиня й зелений управний простір Ваді-Феррану. А далі пребогаті в закрути долини між незлічимими горами і вижинами, безмежна й оком необнята „Пустиня Мандрівки“ аж до далеких-далеких височин Петрасу, до гір між Нілем і Червоним Морем — кожда з них у властивій собі красі і величі виразно виступала в прозрачнім чистім повітрю.

Ніхто не почув від дивної жінки Падишаха ні словечка жалю, хоч одяг на ній скоро подерся і звисав шматами і хоч руки мала болючо й до крови подерті кільцями ростин у диких дебрах Джебель-Сербалю.

Провідники раз-у-раз оглядалися на неї, чи не скаже вертати. Але помилялися до кінця. Султанка йшла дальше в дикі вертепи Сербалю, хоч і біла сорочка її вже також була подерта. Держалась лишень щораз більш оподалік від мужчин і йшла завзято дальше на найвисший верх святої гори Мойсея, відділений від иньших верхів її глибокими пропастями.

Під самим шпилем казала всім задержатися й сама одна вийшла на нього.

Пізно в ночи вернула зі сторожею до „Перли Синаю“ й лягла до краю втомлена під тамарисками, дивними деревами, що дають манну, якою Бог кормив свій нарід у пустині. Дерева ті мають дуже делікатну кору. Вона проколена одним родом насікомих видає у зранених ними місцях каплини подібні до меду і чисті як кришталь. Вони відпадають, тверднуть і надаються до харчу.

Султанка Роксоляна відпочала кілька днів і вилічилася з ран на руках і ногах. А тоді заявила, що хоче ще відвідати Синайський Монастир християн, положений високо в неприступнім місци між білою Горою Мойсея і чорним Джебель-Аррібом.

Та тепер уже ніщо не дивувало ні Бедуінів-Арабів, ні солдатів султана.

Скоро світ рушили з нею стрімкою стежкою. А коли стежина ставала вже дуже стрімка, взяла султанка звіря за поводи і пішки йшла перед ним, додаючи йому відваги. З молитвою до Аллага на устах ішли за нею побожні мослеми.

Праворуч і ліворуч підносилися височезні, прямовисні стіни з ґраніту в дико-фантастичних формах, бо ґраніт вітріє у безвістях віків, бо нема нічого вічного, опріч духа Божого і його частинки, яку Бог вдунув у людей на образ і подобіє своє.

По якімсь часі походу вгору побачила оточену горами рівнину Ер-Рага зі скалистою височиною Ес-Сафсар при її кінци. У страшній величі показалися її очам незабаром незмірні ґранітні маси двох, майже до небес високих, червоно-брунатних скельних стін.

А коли перейшла ту страшенну челюсть, отворилася перед нею лагідно піднесена долина Етро, по арабськи Ваді-ед-Дер з Горою Арона.*) А далі шлях до високо положеного Синайського Монастиря. Стоїть самотний, на широкій долині, у північно-східного підніжжа Гори Мойсея, збудований як кріпость. У камінню перед тисячем літ вковані три тисячі сходів провадять туди, на верх.

Тут знов кілька днів спочивала султанка і пять разів на день молилася, лицем обернена до Мекки...

*) Джебель Гарун.

(Дальше буде.)

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Бібліотечно-музейні цінности „Народнього Дому“ і Ставропігії
та що їм грозить.

Значіння памяток національної старовини. — Польські збірки памяток у Львові. — А деж памятки української старовини? — В Петербурзі і Москві... — Дві цінні збірки галицької старовини: Музей о. А. Петрушевича в Народнім Домі і Музей Ставропігії. — Що в них цінне? — Їх вивезення в 1915 р. до Росії. — Ревіндикація. — Нова небезпека вивезення обох збірок до Київа. — Чому се недопустиме?

Кожний культурний нарід цінить памятки своєї старовини. Він збирає і зберігає їх в бібліотеках і музеях. Бо памятки старовини се свідки історії народу. Вони вяжуть ту історію з сучасністю і будуччиною.

Особливе значіння мають памятки льокальної старовини для дотичних земель і місцевостей. Бо — передовсім — вони се історична метрика для їх мешканців: їх давного істнування на тих землях і в тих місцевостях, їх старої культури, взагалі — їх історичних прав на тих землях і в тих місцевостях. А далі: вони найбільш зрозумілі і найбільш промовляють саме до місцевого глядача.

Значіння памяток національної старовини розуміють добре Поляки. Вони й створили вже богато цінних збірок і далі творять нові. Зокрема збірки такі творили вони і творять на українських землях.

А перше місце під тим оглядом належить безперечно львівським Полякам. Скільки у Львові польських збірок старовини! Треба тільки заглянути до двотомової праці Є. Хвалевіка п. з. Zbiory polskie, щоб переконатися про се наглядно. Та чи треба заглядати аж до спеціяльного видавництва? Вистане взяти в руки перший-ліпший провідник по Львові і заглянути до спису архівів, бібліотек і музеїв, а можна уявити собі враження, якого набере посторонній, що загляне до б. столиці кн. Льва.

А деж українська старовина? — спитаєте. Не вжеж її нема на Галицькій Землі, зокрема у Львові?

Питання те — се одно з болючих питань нашого національно-культурного життя, минулого і сучасного. Бо відповіди на нього треба шукати в історії... мартирольогії української старовини.

Історія мартирольогії української старовини ще не написана. Та і без того знаємо, скільки української старовини пропало на протязі нашої історії. Пропало з вини чужих і своїх. Своїх більше може, ніж чужих...

Та деяка частина нашої старовини таки зберіглася на наших землях. Зокрема розмірно богато ще зберіглося її на найдальше висуненій на захід Галицькій Землі. Але пересічний мешканець Галицької Землі сеї старовини в цілости оглянути нині не може. Бо богато памяток її вивезено з Галичини далеко поза її границі: до Відня, Петербурга, Москви і т. д.

Особливо богато памяток галицької старовини знаходиться в Петербурзі і в Москві: в петербурській Публичній Бібліотеці та в московськім Румянцовськім Музею. Вивезли їх туди в І-й пол. XIX ст. М. Погодін й ин. при допомозі самих Галичан, серед яких найбільше ревности в тім напрямі виявив Д. Зубрицький.

Та всеж таки певна скількість галицької старовини залишилася в Галичині. Старовина ся довгий час була занедбана а то й невідома. Звернули на неї увагу щойно в 2-ій пол. XIX ст. два високо заслужені мужі Галицької Землі, о. А. Петрушевич та проф. д-р Шараневич. Вони й створили дві цінні збірки галицької старовини, що через деякий час були одинокими українськими збірками старовини на Галицькій Землі.

Збірки сі се: 1) збірка о. А. Петрушевича в Народнім Домі у Львові і 2) Музей Ставропігії.

Збірка о. А. Петрушевича становить осібний відділ бібліотеки Народного Дому п. н. „Музей А. С. Петрушевича“. Збирав її о. П. протягом півстоліття, 1850—1900. Вона обіймає передовсім поверх 15.000 творів по всесвітній літературі, археольогії, історії й ин. Далі ок. 1500 мап, подобизн і рисунків. Та найціннійша частина збірки о. П. се відділ рукописів і стародруків: самих старих славянських рукописів є 258, старих славянських друків 400.

Словянські рукописи збірки о. П-ча походять з XV—XVIII вв. Вони написані переважно в Галичині. На підставі сих рукописів можна вже сказати дещо про літературне богацтво Галицької України XVI—XVIII вв. Описав рукописи сі д-р Ів. Свенціцкий в трох томах*).

Музей львівської Ставропігії се твір проф. д-ра Із. Шараневича. Музей сей складається з: 1) відділу рукописів і стародруків; 2) відділу старих ікон і портретів; 3) архіву.

Найбогатший і найціннійший відділ Ставропигійського Музея се Архів. Він складається з грамот, актів, письм і записок. Вони відносяться головно до справ Брацтва. Та чимало їх торкається й инших ділянок культурно-національного життя Галицької України XVI.—XVIII. вв. Зокрема богато грамот й актів відноситься до історії творення парохій та настановлювання священників у Галичині. Також Музей Ставропігії описав д-р Ів. Свенціцкий.**)

Оба ті Музеї, побіч Національного Музею ім. митр. А. Шептицького, бібліотеки й Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка та бібліотек Народного Дому й ОО. Василіян, були тими місцями, де зберігалася у Львові старовина Галицької Землі.

Та в 1915 р. на оба Музеї, о. А. Петрушевича й Ставропігії, впав важкий удар. Їх, згл. найціннійше з них, підчас відступу російських військ з Галичини москвофіли вивезли до Росії: до Москви і Ростова н. Д. Там перебували ті цінности аж до минулого року. Щойно Управі Національного Музею вдалося видобути їх з Москви і Ростова н. Д. та спрямувати до Львова.

Як довідуємося з оголошеної на днях статті в „Ділі“, обі збірки наспіли вже до Варшави. Та тут і застрягли. Чому? Бо по збірки сі зголосилися негайно б. власники їх Народний Дім і Ставропігія, та зажадали видачі. Сьому одначе спротивилася Управа Національного Музею, яка збірки сі бажає влучити до свого Музею. Колиб збірки сі не дісталися до Національного Музею, то Управа згаданого Музею вимагає — відіслання їх до Київа... Домагання се Управи Національного Музею піддержує Уряд СССР.

Нам дуже дорогий Національний Музей ім. митр. А. Шептицького. Ми високо цінимо заслуги його Управи коло збирання і береження памяток нашої старовини, зокрема —коло резіндикації обох вивезених у 1915 р. збірок. Та не зважаючи на се, ми мусимо з цілою рішучістю підчеркнути, що домагання Управи Національного Музею, щоб збірки Народного Дому і Ставропігії відіслати евентуально до Київа — шкідливе для нашої землі та всеї нації.

Чи треба широко виказувати недопустимість зберігання памяток **галицької**, зокрема **львівської**, старовини, замість у Львові, — у Київі?

А недопустиме се з отсих причин:

1) Обі збірки звязані тісно з Галицькою Землею, зокрема зі Львовом. Отже тут їм місце!

2) Не лежить нічже в нашім національнім інтересі оголочувати Львів з памяток нашої старовини. Се справа засаднича.

3) На якій моральній і правній підставі малиб бути позбавлені своєї власности Народний Дім і Ставропігія? Передовсім просто смішне є „узасадненя“ радуряду, що „москвофіли добровільно передали те майно російському урядови, який віддав його під управу ростовських наукових установ“. По перше, ті москвофіли, що „передавали“, тоб то втікачі, не мали буквально найменшого права „передавати“, значить, робити даровизну з національного майна інституцій, котрі остали в краю. Се був злочин, а зі злочину не повстає ніяке право. По друге, сам радянський уряд твердить, що те майно „дане під управу“ ростовським установам. Так чомуж тоді не мають своїм майном управляти галицькі власники, тільки далекі ростовські чи навіть київські установи? „Аргумент“, що тут не користувався б тим добром укр. нарід, лише гурток москвофілів, рівно смішний, бо від наукового користування з таких річей ніхто і ніде нікого не виключає тай досі ті інституції того не робили. Колиб се майно мало бути віддане не власникам, то міг би се бути небезпечний прецеденс: бо якийже тоді аргумент мавби нпр. наш Національний Музей, колиб його власне майно польський уряд передав москвофілам? Річ ясна, що ми як Українці всі волілиб, щоб се майно було у владі української національної інституції, — одначе до сего не така дорога веде! Тай — чи є за Збручем яка національна інституція? Іще одно: се доказ невіри в силу української ідеї, коли хто думає, що українська нація не залле згодом москвофілів на нашій землі та що тому треба безправно посягати на їх майно.

4) Ті наші історичні цінности не булиб безпечні в Київі. Доказ: перепродажа найціннійших річей з великих Музеїв СССР., переводжена повновласниками радянської влади в Берліні, Липську, Льондоні і Римі, не кажучи вже про приватні і загалові невідомі продажі публичного добра в руки чужих капіталістів. (Гл. про се катальоги авкційної фірми Лепке й оречення судових трибуналів у згаданих містах, оповіщені вже пресою!).

5) Над цілим СССР. висить і кождої хвилі може зірватися нова внутрішна заверюха. А що така заверюха значить для всяких архівів, бібліотек та збірок ріжних памяток, — се хиба яскраво доказує попередний многолітний хаос, в якім загинула чи не половина всіх цінностей на Вел. Україні (гл. про те працю Урбанського!).

Чи має безповоротно пропасти ще й те, що нам остало з нашої минувшини, — і то пропасти на наш власний внесок?!

—o—

*) Опис рукописів Народного Дому в колекції Ант. Петрушевича. Зладив Д-р Ів. Свенціцкий. Ч. І.—ІІІ. (Українсько-руський Архів НТШ. тт. І., VI., VII.). У Львові 1906—1911.

**) Опись Музея Ставропигійскаго Института во Львовѣ. По порученію Совѣта сост. И. С. Свѣнцицкій. Львовъ, 1908.

Нові видання

„ПОСТУП" ч. 2 за лютий 1929. Зміст: Б. Гомзин: Негідь. — Г. фон Ле Форт: Гимни до Церкви. — В. Матісен: Годинник. — В. Лімниченко: За віщо? — А. М.: (поезія). — О. Бать: Травневі польські події в історичній перспективі. — Р. Зубик: 300-літний ювилей засновин львівської почти. — І. Гладилович: Ідея і тактика. — Католицька діяльність Сіґрід Ундсет. — Е. Монкевич: Бій під Крутами. — Місячна хроніка. — Бібліографія. — Літературні замітки. — З природи й техніки. — Посмертна згадка: Графиня Констанція де Монтрезор. Редакція і Адміністрація: Львів, ул. Кльоновича 8/II. Передплата піврічна 5 зол.

„Записки Чина св. Василія В."

том III., вип. 1—2, стор. 304 вел. 8° з таким змістом:

I. СТАТТІ: 1) Християнство на Україні за часів князя Ярополка І. (969—979) (В. Заїкин). — 2) Рукописи бібліотеки монастиря св. Онуфрія ЧСВВ. у Львові (д-р Я. Гординський. — 3) Бібліотека львівських Василіян (о. Й. Скрутень, ЧСВВ.) — **II. МАТЕРІЯЛИ**: 1) Причинки до життя і справи м. Мокрини Мечиславської, ЧСВВ. (свщ. Е. Майковський.) — 2) Дневник протоігумена Г. Пазина, ЧСВВ. (о. Гл. Кіпах, ЧСВВ.) — 3) Каталог Прокураторського Архіву в Римі (К. Королевський.) — 4) „Синопсисъ" пліснеcько-підгорецького монастиря (Й. Скрутень, тень. ЧСВВ.) — 5) Матеріяли до каталогу василіянських монастирів у Галичині (М. Голубець.) — **MISCELANEA**: 1) Боярин чи ігумен? (С Томашівський.) — 2) До історії Перемишля і його епископської катедри (С. Томашівський.) — 3) Преп. Стефан, еп, Володимирський і Галицький та його відношення до зєдинення Руської Правосл. Церкви з Римсько-катол. в останній чверті XI. в. В. Заїкин.) 4) До історії Коліївщини (М. Каровець, ЧСВВ.) 5) Камінь св. Йосафата (о. В. Толочко.) — 6) З минулого Жировицької Семинарії (В. Харкевич.) 7) З історії католицької ідеї в Східній Україні в середині XIX. в. (В. Заїкин.) — 8) Царські ворота" з соломи (XVIII ст.) (о. Скрутень, ЧСВВ.) — 9) До історії почаївської друкарні (І. Крипякевич.) — 10) Крехівський сволок XVII. в. (о. Д. Ткачук, ЧСВВ.) 11) До історії Василіян, студіюючих в Брунсберґені (д-р Ю. Лір.) — **V. БІБЛІОГРАФІЯ** отсих творів: R J. DEFERARI. Saint Basil, London-New York 1926. A. C. WAY. The Language and Style of the Letters of St. Basil. Washington 1927 A. C). — J. MOREAU. Les Anaphores des Liturgies de St Jean Chrysostome et de St. Basile comparees aux Canons Romain et Gallican. Paris 1927 (G. Kostelnyk). — Dr. J. SIMRAK. De relationibus Slavorum meridionalum cum S. Romana Sede Apost s. XVII-XVIII I.Zagreb 1926 (A. Iščak). — П. БОЖИК. Церков Українців в Канаді. Winniner 1927 (А. С.) — F. Dvornik. Les Slaves, Byzance et Rome au IX-e s. Paris 1926 (V. Zajikyn) — A. BOUDOU. Stolica św. a Rosja, I. Kraków 19 8 (V. Tołočko). — L. v. PASTOR. Geschichte der Päpste. XII. Freiburg I. Br. 192R (S. T.) Acta Officii Consistorialis Leopoliensis antiquissima. Ed, G. Rolny. I. Leopoli 1927 (J. Krypiakievyč). — E. Cl. SCHERER. Geschichte und Kirchengeschichte an den deutschen Universitâten). Freiburg I. Br. 1027 (S. T.) — Дръ Н. Н. ГЛУБОКОВСКІЙ. Русская богословская наука въ ея историческомъ развитіи и новѣйшемъ состояніи. Варшавы 1928 (О. Maksymovyč). (Die Geschitswissenschaft in Sowjet-Russland 1917—1927 Berlin-Königsberg 1928 (J. Skr.) — Р. ЛАЩЕНКО. Лекиї по історії укр. права. Ч. I/II. Прага 1923/24 (V. Z.) — E. CHWALEWIK. Zbiory Polskie I/II. Warszawa Kraków 1926/27 (J. Skruteń). — Dr J. PEJSKA. Jus canonicum religiosorum. Friburgi Br. 1927 (J. Skr.) — Дръ Ю. ГАДЖЕГА. Библейскіе вопросы съ точки зрѣнія восточныхъ Церквей Ужгородъ 1921. Exzegetическія сочиненія. Ужгородъ 1923 (V. Łaba). — E. N. TRUBETZKOY. Die religiöse Weltanschaung der altrussischen Ikonenmalerei. Paderborn 1927 (J. Konstantynovyč). —. М. ТАУБЕ. Римъ и Русь въ до-монгольскій періодъ. Майнцъ 1927 (S. Tomasivśkyj). Е. ШМУРЛО Когда и гдѣ крестился Владиміръ Святой? Прага 1227 (S. masivśkyj). А. САВИЧ. Западно-русские унiатские школы XVII—XVIII веков. Минск 1922 (J. Skr.). — І. ОГІЄНКО Св. Мефодій у вязниці. Варшава 1927 (J. Hordyńśkyj). — І. ОГІЄНКО. Люблинські написи 1418 р. Варшава 1927 (J. Hordyńśkyj). — П. ПОПОВ. До іконографії письменників XVII в. М. Смотрицького та Й. В. Рутського. Київ 1928 (J. Skr.) — J. POPLATEK. Alumnat papieski w Wilnie. Wilno 1928 (J. Skr.) — Т.-Б. Князь Ярополкъ Святославовичъ католическій государь Руси. Люблин 1928 (L. K.) — C. KORO EVSKIJ. L'Unialisme. Prieuré d'Amay s/Meuse 1927 (J. Skruteń). — ОГЛЯД надісланих книг В. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ. Ἐγχειρίδιον κεράς ερμηνευτικῆς, Константинополь 1921 (Y. Łaba). Ціна сього вип. 18 зол. Адреса для замовлень: Львів, Жовківська 36. Ч. телеф. 41-79.

Василь Щурат: В ОБОРОНІ ПОТІЄВОЇ УНІЇ. Письмо о. Петра Камінського ЧСВВ., авдітора гр. кат. митрополії 1685 р. Накладом „Власної Допомоги" у Львові. Львів, 1929. Ст. 119, 8°.

Се доволі дивний памфлєт, темного походження (бо автор непевний), виданий як „історичний документ". Докладнішу критику того памфлєту сподіємося подати пізніше, а тут замітимо лиш ось що: В цілім тім „історичнім документі" не тільки нема буквально не то ні одного висказу в обороні унії, але не оставлено на унії ні одної чистої нитки. Наші тодішні митрополити, епископи й Василіяне представлені в тім памфлєті як найчорніші індивідуа, навіть такий муж як о. Стефан Мартишкевич, котрого історик правосл. Церкви Петров цінить дуже високо й висказується про нього з великими похвалами, хоч Петров „в обороні унії" ніколи не писав. Зрештою й перекладчик того істор. „документу" проф. В. Щурат пише, що розказане про С. Мартишкевича мусить видатися неімовірним, бо життєписці представляють його як чоловіка світлого, енергійного й заслуженого для Чина, мало-що не святого...

Супроти того наголовок брошури се очевидний глум. Треба бути хіба сліпим, щоб по перечитанню того пашквілю мати його автора за оборонця унії. Там автор всюди проводить розділ між „ми" (православні) й „вони" (уніяти). Д-р Щурат мав очевидно сумніви, чи се оборона унії, коли уважав вказаним, відповідальність за наголовок зложити на пок. еп. Боцяна, котрий тепер, розуміється, не може дати ніяких пояснень; може покійний перечитав тільки частину брошури, де ще нема виразних нападів і щкалювання унії. Ми того погляду, що випускати тепер таку книжку як лектуру для загалу без докладного критичного апарату (примітки видавця надто скупі й однобічні) се значить — підіймати новий наступ на унію. Що до автора, то є доволі даних на припущення, що о. Камінський не був ним, він лише скопіював той „брилянт" огиди і чорної клевети, може й для полеміки з ним.

——o——

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

В СОЮЗІ НАРОДІВ обстоюють справу охорони нац. меньшостей головні анґлійські домінії Канада й Полудн. Африка, держави Скандинавські й Голяндія, — розуміється опріч Німеччини, котрій одначе закидають, що поки вона мала меньшости, то не обстоювала їх прав. Польська преса й навіть все ще розмірно найповажніший краківський „Час" має надію, що згодом удасться Польщі позбутися зобовязань, які в справі нац. меншостей підписали її іменем Дмовскі і Падеревскі. Се тепер називає „Час" їх блудом (гл. ч, 46). Коли так дивиться на зобовязання в справі долі нещасних меньшостей найповажніший польський орґан, то нехай потому не дивується, коли ті меньшости підпадають руїнницькій аґітації лівих,

ПОЛЬЩА. П. з. „Samorząd czy rządorząd" помістив „Львовскі Курєр Поранни" остру статтю проти проєкту реформи конституції клюбу ББ. Зміст: На вступі проєкт висуває гарну засаду: „Начальне право се добро держави". На жаль поняття добра в теперішній Польщі особливо елястичне. Доказує де власне проєкт ББ. Він дає чинне виборче право військовим. Деж тут добро держави? Чи в тім, щоб коштом розшастання дисципліни обмастити військовий острій болотом партійної боротьби? Що інтенція проєкту хромає, видно по тім, що він не дає військовим пасивного права вибору — т. зн. спихає їх лиш до ряду аґітаторів і каже пити „каву без цукру"... Друга справа: Всі громадські й повітові ради мають складатися з ³/₄ ...бранців народа і з ¹/₄ іменованих урядом. Се принис добрий, коли уряд схоче ним регулювати права нац. більшости й піддержати інтелектуальний ценз, але злий, коли трафиться колись уряд, що схоче обмежити самоуправу. Тоді перестане істнувати самоуправа, а буде „rządorząd". Третя справа: Міста поверх 35,000 мешканців вилучені зі звязку повітів. Забули, що на „кресах" уже міста поверх 25.000 душ давно вилучені з нього й новий закон просто віддавби їх на поталу селам та підкопав фінансово. Є в проєкті згадка і про Львів, котрому обіцяють окремий статут. Здається, що той статут буде опертий на помислах тої „сотки", котрої ніхто не уважає висловом львівської опінії...

РОМУНІЯ. Як відомо, теперішний премієр Ромунії Маню побідив під кличем, що скорше вмре з голоду, ніж засяде до одного стола зі скорумпованими ліберали. Тепер орґан лібералів „Ординеа" доносить, що члени кабінету Маню роздали друкарням замовлення на 12 міліонів леїв і заплатили їм на 150 прц. дороще ніж треба заплатити. Друкарня „Романе Уніте" одержала замовлень на 4·75 міл., а в тій друкарні 60 прц. акцій має міністер Мінореску і т. д. Опріч того підчеркує „Ординеа" якусь невиразну „зделку" в справі монополю сірників. Річ ясна, що політичний світ дуже зацікавлений тепер, чи і з яким успіхом теперішний уряд Ромунії потягне до судової одвічальности орґан лібералів. — В Америці покрито з надвишкою ромунську позичку.

ФРАНЦІЯ. Орґан „Вольонте" домагається, щоби французький парлямент занявся справою ґазетного магната Коті, котрий у своїх орґанах отверто пропаґує ідею повалення республіки у Франції. Він має стояти в звязку з вдовою по претенденті Вікторі Наполеоні й хотівби на престолі Франції бачити його сина Людвика Наполеона IV. як цісаря Франції. Французькі роялісти, що уважають наполеонідів узурпаторами, обстоюють при леґальнім претенденті. Ним є герцог Ґіз з роду Бурбонів. Обидва претенденти живуть в Бельґії,

ЧІЛЄ І ПЕРУ нарешті погодилися в спорі, котрий тревав 46 літ ізза країн Такна й Аріка в той спосіб, що Чілє одержало Аріку а Перу — Такну. (Обі ті країни належали до Перу. Чілє в 1886 р. побідило Перу й Болівію. В мировім договорі постановлено, що згадані дві перуанські провінції припадуть тій державі, за котрою по 10 літах заявиться плебісцит. Одначе плебісциту не переведено по сей день а спір тривав і аж тепер скінчився згаданою угодою, котра має велике значіння для всеї полуд. Америки).

Поручене через всі Епископськ Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під нмйкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п. 364 29-?

Продукція селянських господарств в СССР. дуже мала. В рр. 1925—6 дали вони на ринок всего 64 проц. того, що в давали перед війною, а на вивіз за кордон всего 24 проц. того, що в 1913 р. Одна із головних причин того, се зужиття знарядів і брак нових. 30—40 проц. всіх господарств не має ні знарядів, ні коней! Вони винаймають від інших і знаряддя і коней та стають помалу так залежні, що се рівняється майже кріпацтву. (Троцький, „Правда про Россію", ст. 55 і д.).

НОВИНКИ

Апеляційний суд у Варшаві затвердив вирок окружного суду, котрим засуджено на два місяці вязниці директора аґенції „Експрес", Ретінґера, за оклеветання проф. В. Заїкина. (Те саме оклеветування відбувалося також на шпальтах української преси і то осібняками, зовсім незнанизи в нашім публичнім життю).

Чи се рівність? Больш. посол Крестінський повідомив комітет хуситів у Берліні, що уряд СССР. дав дозвіл, привезти для рос. жидів 50 ваґонів маци. — Розуміється, проти того неможна нічого замітити. Тільки — чому рівночасно замикають насильно християнські церкви і забороняють богослуження навіть у такій старинній Церкві, як Київо-печерська Лавра? Чи се рівність?

Старосту Гуліньского, котрий автом переїхав на смерть робітника, засуджено на місяць арешту без заміни на гривну, а саме за необережну їзду.

Зміна назвиск. Соймова адм. підкомісія приняла внесок посла Т. Черніцкого (партія христ.), щоби власти скоро переводили зміну назвиск поганих і недостойних гідности людини. Получені з тим кошти в разі незаможности петента може понести державний скарб

Рішено стабілізувати чеську корону по курсі 33 корон і 75 сотиків за доляра.

„Комуніст" доносить, що больш. журналіст Андреєв застрілився. Перед смертю написав, що стріляється, бо прийшов до переконання, що совітський устрій погибне.

Безбожникам не ведеться. Московський „Труд" доносить, що Клюб металістів устроїв „протирелігійний празник" з преміями за найкращі костюми. Отже — першу премію присудили за костюм „ангел"...

Треба про се поінформувати наш народ! Дня 31 липня с. р. утратять всяку вартість банкові білети першої емісії по 10, 20 і 50 зл. з датою 28 лютого 1919 р.

Директорам большевицького кіна Грінфельдови й Давишенскому, котрі їхали до Америки, щоб познакомитися з тамошними кінами, уряд Америки не дав дозволу на вїзд.

Кирилиця — як доносять з Білгороду — має бути заступлена латинкою в урядовій переписці в Хорватії.

Монографія про музей Чорторийських вийшла в Кракові. В ній є 312 знимок найцінніших річей того музея.

З приводу 70-ліття уродин Мілюкова університет в Софії іменував його почесним доктором.

Найбільше касино світа скінчено будувати в Ніцці. На його стінах малюнки в футуристичнім стилю.

Лід на Лібійській пустині появився по дощі в оазах Сіве й Марза Матру.

Найстарший журналіст Австрії, редактор „Н. Вінер Таґбляту", Зіґмунт Ґаґн помер у 85 році життя. Працював до глибокої старости, знаний був особливо як знаменитий парляментарний справоздавець.

Чотири тисячі метричних сотнарів модних журналів вивозять з Відня шо року, а від 1925 р. більше на 25 прц. У Відні виходить 1507 таких журналів по німецьки, 28 по французьки, 15 по анґлійськи, 19 по чеськи, 6 по мадярськи і 10 в інших мовах. З того видно, що Відень все ще уважають центром, котрий надає тон моді в Европі.

Преса в малій Литві в 1928 р. представлялася так: Загальне число періодиків на території Литви 156. З того 17 дневників, 37 тижневиків, 49 місячників і т. д. Литовською мовою виходило 124 орґанів, німецькою — 13, польською — 7, російською — 6, жидівською — 2, литовсько-німецьких — 3 і 1 на мові еврейській. Найбільше часописів виходило в Ковні, бо 117, инші на провінції.

Число розводів в Анґлії осягнуло небувалу там цифру 1 на 100, а в Америці навіть 1 на 10.

Найстарший бо 75-літний студент помер недавно в Ню-Йорку. Був це Джон Катіл, котрий 60 літ студіював на всіх факультетах в Ню-Йорку та здобув усякі можливі дипльоми: правничий, медичний, мистецький і т. д. В останнє, коли вже забракло факультетів, студіював радіотелеґрафію. Причина такої нечуваної жажди знання була одначе чисто утилітарна. Ото в 1870 його дядько вмираючи, записав йому річну ренту 2.500 долярів, платну так довго, як довго будуть тревати його студії. Щоб не втратити ренти, Джон остав досмертним студентом.

„Українпрес". Так називається бюро інформацій закордонної преси й чужого політичного світа про українські справи, основане в Празі (на Градчанах). До сеї пори опріч повідомлення про цей факт не одержали ми ніяких праць того бюра, отже не можемо висказати своєї опінії про його роботу чи напрям.

—o—

Посмертні згадки.

† **О. Даміян Гура,** парох Камінки-Старого Села (Равського дек.) успокоївся в Бозі 3 лютого в 62 році життя і в 36 р. священства.

† **Д-р Омелян Борис,** лікар з Тернополя, помер у Львові в 33 р. життя. В. Ї. П.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 17-20

ОПОВІСТКИ

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ КНИЖКИ

се місяць березень! В тім місяци кождий католик робить обрахунок, чи і як скріпив він протягом року можливість літературної продукції катол. книжки. Катальоґ доброї книжки одержать даром всі читачі „Нової Зорі".

В. ПРЕПОДОБНІ ОТЦІ,

рефлєктуючі на поміч О. О. Василіян в урядженню великопостних реколєкцій, зволять звернутися до Протоігуменату Чина св. Вас. Вел., Львів, Жовківська 36. найдальше до 10 марта с. р. Пізнійші зголошення не будуть узгляднені. 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

Д-р Ростислав Білас
ординує при вул. Коперника ч. 48. 400 1—2

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступнійших цінах. Робота солідна і точна. 342 20-?

ВІДМОРОЖЕННЯ
„MROZOL" масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відморожения також запобігає відмороженню кінчин. Продають аптики й дрогерії. 3986 2—10
Жадати виразно Гонсецкого.

ШАПКИ КАПЕЛЮХИ
У великім виборі 322 12-12
по низьких цінах
Іван Віттман, ЛЬВІВ, Трибунальська 1.

ПОРОШОК **KOGUTEK** ДЛЯ ДОРОСЛИХ
УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ
БІЛЬ ГОЛОВИ
398a 2—10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ
І-ша бібл. — 55 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно добрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векселі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ескомт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 1—100

Мій 399 1—2
ЦІННИК НАСІНЬ
висилаю безплатно.
Богато спеціяльностей, особливо англійських
Dr. Z. Bach, LWÓW, KUNEK 2. Угол Домініканської.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48, 377 Жадайте цінників. 9—12

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 56-?

Тисячі подяк!! 392 4-5
ЗА ПРЕЦИЗІЙНО ВИКОНАНІ ТАПІЦЕРСЬКІ РОБОТИ
одержала відома по своїй солідности фірма
ҐОТТЛІБ-ҐЕФЕЛЬ,
вул. Ґродзіцких 8.
і достарчує
за 5 зол. тижнево **ОТОМАНИ**

В Централі **ПАНЧІХ**
ПФАУ, Львв, Ринок 19.
найдешевше, бо вхід через сіни. 3866a 13 50

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 7 березня 1929 Ч. 17 (220)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 413.967.

РЕВОЛЮЦІЯ В МЕХІКУ

З Ню-Йорку депешують: У пристані Вера Круз, у стейті Сонора й коло важного просмику Тегуантепек вибухла революція, котра скоро обняла 8 стейтів Мехіка. 7 кораблів мехіканської фльоти також прилучилось до неї. Поза тими фактами приходять тільки скупі й суперечні вісти. Революціонери підпирають кандидатуру ґен. Жалензуеля на президента Мехіка.

ЗІБРАЛАСЯ РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ

На першім засіданню 54-ої сесії Ради Ліґи Народів у Женеві іменовано м. и. комітет з 5 правників, котрий має розслідити справу, чи допустити представника Литви до нарад над проблємом охорони нац. меньшостей. Націоналістична „Дайтше Таґесцайтунґ“ пише, що сесія розпочалася під знаком дуже холодної атмосфери та що ситуація у всіх справах, якими та сесія має займатися, просто безнадійна. Засадничої ваги дебата над справою нац. меншостей зачалася ві второк пополудні. Висліду очікують з великим напруженням.

ТАМ ПОВІНЬ УЖЕ Є, ТУТ ЇЇ ЖДУТЬ

З середної Европи доносять, що там температура підскочила подекуди до 15° тепла і в звязку з тим вже зачалася повінь. Перші вилили допливи Дунаю. — У Варшаві відбулася в справі повені нарада галицьких воєводів. Рішено на першу поміч для діткнених повінню виасиґнувати отсі квоти: на воєвідство львівське 100.000 зол., на станиславівське і краківське по 200.000, на тернопільське 50.000.

Річ ясна, що ті квоти за малі.

ГОРОЖАНСТВО ВАТИКАНУ

Преса доносить: Кардинал Ґаспаррі оповістив такий розпорядок: На основі нових договорів можуть на теріторії Ватикану посідати грунти тільки такі горожане тої области, котрі на ній постійно живуть. Кождий мешканець тої території мусить на ново одержати дозвіл, мешкати на ній, інакше по ратифікації мають зараз опустити територію Ватикану.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ҐЕН. ШЕПТИЦЬКОГО

У відповіді на промову марш. Пілсудського (котрої зміст подаємо в сім числі — Ред.) оповістив ґен. Шептицький отвертий лист до военних міністрів Сосньковского, Сікорского і Желіґовского. Лист має дату: Львів, 1. марта, 1929 і такий зміст:

Супроти ясно поставленого обжалування нас всіх о крадіж грошей з військового буджету запитую Вас, що думаєте робити в тій справі, щоб довідатися, кого маршал. Пілсудський мав на думці. Колиб та справа не хотіла або не могла спрецизуватися, то я маю намір внести скаргу за клевету, бо не хочу, щоб по моїй смерти міг хтось прийти до висновку, що то може ґен. Шептицький крав скарбові гроші, щоб їх марнувати з публичними дівчатами. (Підписано: Шептицький, ґенерал зброї, емеритований на власне домагання).

ЧИ ДІЙСНО ВІДКРИТО ПОЛІТ. ТАЄМНИЦЮ?

З Брукселі доносять: Документ про таємний бельґійський договір (гл. про нього в нашім „Політичнім Огляді“) сфальшував Франк Гайне і вже признався до того. Його увязнено. — Берлінський „Дер Монтаґ“ пише: Заходить підозріння, чи уряд Бельґії не перекупив Ф. Гайного, щоб він „признався“ до сфальшування й тим поміг урядови вибрести з важкої ситуації.

РОЗІБРАНО ЧАСТЬ МУРУ ПЛАЧУ

Жидівська Тел. Аґенція доносить, що мусулмане розібрали ліве крило „Муру Плачу“ в Єрусалимі. Жидівська громада запротестувала перед анґлійським комісарем. Він відповів, що се наступило на його розпорядження, а то з тої причини, що дощі підмили фундамент муру.

УРАГАН СИПНУВ НАФТОВИМ ДОЩЕМ

З Ню-Йорку депешують: Над рікою Міссісіпі зірвався великий ураган, знищив значні простори стейту Міссурі й полетів у напрямі північно-східного Тексасу, пориваючи з собою доми. Десятки убитих, сотки ранених. Ураган понищив немов папір величезні нафтові танки з нафтою і сипнув на цілу околицю нафтовим дощем. Були притім ріжні дивні випадки. Напр. оден фармер бачив з жахом, як ураган схопив його дім, в котрім була дочка. По хвилі кинув його дочку через отворені двері до стайні — зовсім здорову.

НОВИЙ СОВ. ПОСОЛ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

ТАСС доносить: Новим полпредом СССР. в Чехословаччині іменований А. Я. Аросев. (Александер Яковлевич Аросев се росіянин, уродж. в Казані, літ 38. Скінчив реальну школу і студіював у петерб. психо-неврольоґічнім інституті. До большевиків пристав, маючи літ 17. Був командантом московського военного округа і комісаром воздушної фльоти. В рр. 1919—20 був предсідателем верховного рев. трибуналу України. За нього розстріляно багато Українців. Дипльоматом став літ тому 7. Був у Латвії, Швеції, Литві, а у Франції шефом ком. преси. Займався й публіцистикою та белетристикою. Перше його оповідання „Плотники““ напечатане в 1926 р. Перед ним був у Празі полпредом Овсієнко, котрого жінка заявила, що не верне в Москву, про що ми вже доносили).

УКРАЇНІЗАЦІЯ БОГОСЛУЖЕНЬ І ПРАВОСЛАВІЄ

(На маргінесі публичного відчиту Огієнка).)*

Вже в 1921 р. епархіяльний зїзд православного духовенства на Волині, під головуванням еп. Діонізія, теперішного правосл. митрополита варшавського, допустив уживання української мови в богослуженню — там, де того забажає населення. В 1924 р. таку саму постанову видав православний синод у Варшаві відносно всіх правосл. церков у Польщі. Завдяки стараннем деяких провосл. священиків-українців, українська мова заведена була в богослуженню приблизно в 60 парохіях. Але польський уряд, передовсім місцеві, повітові орґани влади — **в тім часі,** особливо в 1923—1926 рр., ставився неґативно до заведення україн. мови в богослуженню в правосл. церквах і иноді навіть активно пробував вмішуватися до тої справи. Травневий переворот 1926 р. приніс цілковиту зміну в польській політиці супроти провосл. Церкви. Новий уряд, в протилежність до старого, дуже прихильно поставився до справи українізації правосл. Церкви. Волинську правосл. духовну семінарію перетворено з російської в утраквістичну польсько-українську; майже всі катедри на правосл. богослов. виділі у Варшаві обсаджено українцями, розуміється виключно петлюрівцями; при міністерстві ісповідань заведено комісію для перекладу богослужебних книжок на україн. мову і спеціяльну посаду референта україн. правосл. церковн. справ; на місцях наказано прихильно ставитися до українізації богослуження, і багато инш. Бажаючи в чім-небудь піти назустріч жаданням україн. громадянства і виказати свою прихильність до українців, новий по-травневий уряд вибрав очевидно якраз церковну ділянку для задоволення україн. бажань; бо в усіх инш. ділянках як шкільництво, земельні справи і т. д. вимоги українців зустрічаються зі спротивом ріжних польських партій і моглиб бути задоволені лише коштом інтересів польщини; тимчасом заміна церковно-словян. мови українською нічого поляків не коштує.. Отже ніби-то й вівці цілі, й вовки нагодовані...

В кожнім разі, з 2-ої пол. 1926 р. й особливо з 1927 р. відношення польського уряду до українізації богослуження зробилося найприхильніше. Разом з тим, на поч. 1927 р. провосл. митр. Діонізій ще раз спеціяльно „уділив свое благословення“ на заміну церк.-словянської мови в богослуженню українською в усіх парохіях, які того бажають. А потому видано й анальоґічну відозву до україн. правосл. населення в польській державі в імени правосл. синоду.

І мимо того всього саме в останніх двох роках рух за українізацію правосл. богослуження на Волині звівся на нівець. В 1926 р. було на Волині коло 60 парохій, де богослуження відправляли по українськи; нині таких парохій є лише 24.

Правда, в багатьох місцевостях є невеличкі ґрупи переважно молодих людей, що бажають заміни церк.-словянської богослужеб. мови українською. Се переважно люде, котрі дуже рідко або й ніколи не заглядають до церкви,

*) Гл. статтю „Досвід православія“ в 16. ч. „Нової Зорі“ с. р.

бо знаходяться під впливами сель-робів і т. ин. Але велика більшість правосл. українського населення на Волині, Поліссю й Підляшу, не бажає зміни в освяченій тисячлітною традицією богослужебній мові*).

Переконавшись наочно в повнім неуспіху пропаґанди українізації богослуження, Огієнко змушений був відмовитися од жадання заміни церк.-словянської мови українською.

Вкінці звернемо увагу ще на одно жадання Огієнка що до відновлення старих українських церковних обрядів і звичаїв. (XVI—XVII в.), що відріжняють українців од москалів і становлять одну з підстав нашої національної індивідуальности.

Оскільки ворожо ставиться Огієнко до католицької Церкви і зокрема до нашої Унії, можна бачити з його ріжних брошур, особливо з брошури „Хрещення українського народу“ (Варшава, 1925), ст. 65, 66, 70 і 71. Отже від жадання української народної мови відступив він певно не під впливом факту, що наша гр.-кат. Церква обстоює стару церковну мову в богослуженнях. До того приневолив його гіркий досвід православя, в котрім введення народної мови в богослуження довело до хаосу, причім за тим введенням обстоювали й обстоюють переважно всякі раціоналісти, яким взагалі ніякої Церкви й ніякого богослуження не треба. А коли вони тими справами займаються, то роблять се в агітаційно-політичних, а не церковних цілях.

*) Одною з причин неуспіху спроб заведення україн. мови в богослуженню (крім привязання людности до церк.-словянської мови) була й **незрозумілість** Огієнкових перекладів церковних книжок у багатьох місцевостях Волині й особливо Полісся. В деяких місцях населення гірше розуміло україн. богослуження по Огієнковим перекладам, ніж церковно-словянське, до якого воно вже було звикло... Тоді деякі українські священики самі почали робити свої переклади на місцеві поліські та північно-волинські говірки, які відомо, дуже відмінні від україн. літерат. мови. Не маючи відповідної лінґвістичної освіти, сі імпровізовані перекладачі „наперекладали“ врешті таких річей, що православний синод заборонив уживання в богослуженню всяких инш. перекладів, крім Огієнкових. Внаслідок того значна частина парохій вернула до церковно-словянської мови. — Велике враження зробило також на україн. православне населення виявлення грубих помилок в Огієнкових перекладах. — Нарешті, значний вплив мала стаття найбільше поважаного серед православних у Польщі священика Т. Теодоровича, протопресвітера Варшавської Митрополії, котру група правосл. українців на Волині перевидала і поширила в дуже великім числі. В статті тій, виданій в 1926 р., о. Теодорович рішучо обстоював церк.-словянську мову в богослуженню.

Про нашу пресу

(Голос священика).

Вже проминув і продовжений „Місяць для поширення доброї преси“, настав і місяць „Доброї Книжки“. Тому здалобся зробити підсумок нашої праці в пресовому ділі. Коли є яке з нашої вини занедбання в ньому, то все ще є час поправити.

Кождий священик, а є нас в Галичині понад 2000, повиненби був уважати за свій обовязок приєднати українській кат. пресі бодай 3 передплатників, що зробилоб, крім давніх, свіжу суму понад 7000 *).

По правді лиш священики моглиби при добрій волі придбати українській кат. пресі згадану скількість, а навіть більше.

Колиб ще сею справою занялися також світські — свідоміщі й активніщі катол. діячі, то наша українська кат. преса повинна зрости що найменьше о 15.000 передплатників. Таке число не надто велике!

Колиж і сего числа не досягнено, се знак, що в нас дуже мало заінтересувалося так великої ваги справою, як поширенням доброї кат. преси. Добра преса в селі, то великий орудник в провадженню вірних. В селі, де розходиться популярний католицький часопис „Правда“ в більшій скількости, майже зникає партійне тертя, бо „Правда“ поручає не крикливу, а тиху працю у важкій области нац. і реліґ. життя.

Читачі „Правди“ стають сторожами щоби в селах, як от було перед виборами, не пхалися всякі дематоґи, колиж увійдуть, то — читачі самі вже вміють розправитися з ними, — самі постоять за честь і права Церкви.

Про те все, що пишу, я переконався сам. Тож бачучи так великий хосен з доброї кат. преси з огляду на реліґійне й національне освідомлення парохіян, належить зробити все, що в нашій силі для її поширення. Нехай кождий з нас придбає для кат. преси бодай 3 передплатників, а з часом будемо спокійніші за краще завтра нашої Церкви і нашого Народу.

о. Мих. Вовчик.

*) Ми тоді могли б видавати дневник.— Ред.

—o—

Політичний огляд

Революції про французько-бельґійську воєнну конвенцію. Заперечення і недовіря. — Нові наради Союза Народів. — Справа охорони меншостей. — Даремні зусилля мін. Залєского.

Львів, 3-го березня 1929 р.

Минулий тиждень мав міжнародну сензацію – таку, що до неї можна приложити відому італійську приповідку „се non e vero, e ben trovato“ (хочби неправдиве, та добре видумане). Один із великих голяндських щоденників виступив з революціями про французько-бельґійську умову на випадок війни, заключену 1920 р. і доповнену 1927 — з відомостями, що викликали враження неначе несподіваний вибух бомби. Основна умова з 1920 р. не є, що правда, ніякою новиною, бо вона була у своїм часі подана до відомости Союзови Народів і, хоч була явно вимірена проти Німеччини, не викликала особливого здивування як жива ще реміністенція війни; натомість доповнення її з 1927 р. було правдивою несподіванкою. Іменно з трьох причин: наперед, що той додаток ніколи не був поданий до прилюдного відома; дальше, що зроблено чи пак доповнено його в два роки після славного пакту в Льокарні, що принципово виключав можливість зачінної війни з німецького боку; вкінці, що зміст того доповнення має на увазі не тілько війну з Німеччиною, а й із Голяндією, та евентуально з Італією й Еспанією. Голяндський уряд звернувся до Парижа і Брюкселі з запитом щодо автентичности оповіщених документів та, як можна було сподіватися, дістав заперечення: се мовляв незручний фальсифікат... Одначе відносний щоденник підержує своє твердження, що документи автентичні і домагається, щоб фальшивість була доказана оповіщенням додаткових умов до трактату з 1920, досі держаних у тайні. Сього очевидно, не зроблять інтересовані держави, отже й поле до всяких толків полишиться широке: нехай, скаже хто, документ неавтентичний, одначе як по правді виглядає французько-бельґійська умова і чи її взагалі можна погодити з пізнішими міжнародними зобовязаннями, як Льокарно, пакт Келлоґа і т. п.?

Все те має свій специфічний запах з огляду на одночасні наради комісії знавців в Парижі в справі усталення німецьких репарацій, а ще більше з огляду на чергові збори Союза Народів, що в біжучім тижні починаються у Же-

---

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 7. III. 1929 102

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

А потім пішла Ваді-Гебраном у полудньово-західнім напрямі, до чистого як кришталь жерела, біля котрого росте непроходима гуща тамарисків і диких пальм. Сієніт і базальт довкруги. Але скелі ставали помалу щораз меньші. Вже виступали округлі каменюки і пісок, щораз то кращий і мілкіщий.

Каравана султанки скорим походом перейшла пустиню Ель-Каа і дійшла до Гори званої „Дзвін“, по арабськи Джебель Накус. Вона дає себе чути немов далеким звуком дзвонів, котрий кріпшає й переходить у дуже дивний шум. То навіваний вітрами пісок паде тут у розпуклини і пропасти сеї незвичайної гори і зсуваючись, дзвонить по скелях, а при скорім леті викликає враження сильно шумного дзвонення. Дзвонить як вічна вістка про дивну долю цариці і жінки Халіфа, що колись як служниця в сераю воду носила і камяні сходи мила.

II.

А коли відважна султанка Місафір втягнула в свою душу образ пустині та передумала її, — стратила відвагу, запускатися дальше. І несподівано для всіх казала вертати до Каіру, щоб іще ждати там на свого мужа Сулеймана. Бо образ пустині, рівно як образ моря і степів і великих надземних просторів звертає душу до Бога.

Мовчки завернула сторожа Султанки, а прочане, котрі йшли з нею, пішли дальше, до гробу Пророка.

А як у Каірі розійшлася вістка про очайдушну відвагу султанки, зібралася рада місцевих імамів і хатібів та заприсягла в святині сторожу її, що жаден воїн її не верне живий без живої жінки Падишаха, коли вона вдруге вирушить у подорож до Мекки. А в кілька днів опісля наспів з Царгороду посол від Падишаха і приніс суму вістку, що вмерла мати Сулеймана, а він просить жену свою, помолитися за смуток свій біля гробу Пророка. Тоді вдруге зложили для неї велику каравану з прочан і сторожі і вона знов рушила на схід.

А перше замітне місце її постою в дорозі була тепер місцевість Мігтат-Бір-Ель-Абд,*) де зачиналася країна малих горбатих коров. Там розложено намети й жінок узято в середину табору. Розпалено вогні та пражено пшеницю. А нічю розставлювано сторожі аж до сходу сонця, бо розбійничі племена Арабів чигають на такі каравани, підсуваються в темряві до них, душать прочан і ограбовують.

А як сонце зійшло, навантажено знов верблюдів. І каравана Султанки рушила в путь та прийшла до Ель-Гамри, між високими горами, де не було ні одного подуву вітерця, опріч горячого як огонь воздуха, що йшов від гір, страшенно розпечених сонцем. Скелі на тих горах виглядали як замки з ріжнобарвного каміння. А попід гори тягнулися червоні як кармін, піскові насипи. Тут каравана спочила й пекла та їла баранів. А потому посувалася між двома хребтами нагих гір. А як сонце зайшло, прийшла до Ель-Сафри. Там були джерела, та вода їх була горяча як окріп. Всі вірні милися в ній і молилися біля джерел. Тут застали якесь племя Арабів, що жінки його були одягнені в шкіри, висаджені муш-

*) Постій біля Джерела Невольників.

неві. Щоб на сім і на тім форум ослабити становище Німеччини, була недавно випущена инша міжнародна бомба: оповіщення меморіялу нім. міністра краєвої оборони Ґренера в справі будови нового панцирника. По найновішій голяндській бомбі в справі французько-бельґійської конвенції має Франція всяке право затерти руки з задоволення; рівновага привернена назад.

На сходинах Ради С. Н. і на зборах цілого Союза про сі справи після всякої правдоподібности не буде мови. Інтересовані держави обминатимуть усе, що могло б зробити женевську атмосферу тяжшою, ніж вона й без голяндських ревеляцій сим разом мусить бути. Маємо на думці заповіджену вже засадничу дебату про міжнародну охорону національних меншостей. Як наші читачі знають, справа виринула при кінці грудневої сесії Ради С. Н. після промови мін. Залеского, коли він на жалі (самі собою досить дрібні) національної орґанізації шлезьких Німців проти тамошньої адміністрації відповів з великої пушки, закидаючи своїм незадоволеним співгорожанам злу волю і злочинні протидержавні наміри та протестуючи проти того, щоб С. Н. мав тратити час на розгляд подібних скарг. Мін. Штреземан обстав за своїми співплемінниками: навіть маловажні або й неоправдані відклики меншостей не можуть, на його думку, вести до того, щоби признане їм право мало бути відобране або зменшене; а що досьогочасна процедура С. Н. в таких випадках не може викликати довіря у меншостей, тому він заповів, що на березневій сесії поставить внесення на реформу сеї процедури. Він се і зробив. Незалежно від сього заступник Канади виступив з подібним внесенням. Таким способом біжуча сесія С. Н. стоїть під знаком прав меншостей.

Мін. Залеский певно сьогодні кається, що своїм виступом причинився до загострення трудної справи. За три місяці мусів переконатися, що нема найменшого вигляду на те, щоб Польща могла формально збутися всіх обмежень, наложених на неї в 1919, у моменті її народин. Ні Польща, ні 17 инших держав, які при ріжних нагодах мусіли згодитися на таке саме обмеження своєї суверенности. Одна і друга держава може очевидно не перестерігати принятих зобовязань супроти меншостей, одначе вона мусить се робити в тій повній свідомости, що її поведінка незаконна, що вона ломить міжнародну умову. Бо право меншостей на охорону стало невіддільною частиною міжнародного права і сьогодні нема вже сили зіпхнути його з сього становища.

Инша річ — поширити сю охорону і на держави досі нею незвязані. Та погрози польської преси, що Польща буде сього домагатися, мало поважні. Бо оскільки вони вимірені були проти Німеччини, то рахунок не вдався: Німеччина заявляє, що не має нічого проти сього, щоб усі держави мали однакові обовязки супроти меншин. Значить, тактика варшавського уряду поцілить хиба Францію або Італію... В такій ситуації мало надії на те, щоб инші обтяжені меншинним сервітутом держави, як Румунія, Чехословаччина і т. ин. хотіли або могли спільно з Польщею піти наступом на признані права меншостей. А втім, якраз від спадкоємців б. Австро-Угоршини історична справедливість вимагає, щоб вони перебрали і її орґанічну хоробу — національне питання. Се як назвав один польський орґан — той загроєний поцілунок умираючого Альманзора...

Вкінці ще одно. Польські урядові й півурядові заяви проти „ганебного ярма" версайського трактату про меншости з 28. VI. 1919 р. забувають одну дуже важну річ. Іменно, обовязки Польщі супроти її меншостей не випливають з самого тільки названого трактату, що був їй дійсно накинений в моменті відбудови; найважніші обовязки, і то більші від передбачених у 1919 р., а се супроти шлезьких Німців і галицьких Українців, випливають із окремих умов Польщі: із женевської умови 1921 в справі Шлезьку і з париської умови 14. III. 1923 в справі Галичини. Одна і друга умова не були накинені, лише добровільні і добре заплачені! Цікаве й те, що в умову з 1923 відносно Волини й Білої Руси включено постанови трактату 1919. Значить, хочби яким чудом скасовано той перший версайський трактат як невласновільний, то се відбилось би хиба на правах Жидів у корінній Польщі, всі инші себто головні меншости стояли-б дальше під охороною пізніших, сим разом уже власновільних, міжнародних умов. Одним словом, польський уряд повинен тільки радіти, що має такі політично нерозвиті меншости як прим. Українці, а не жадати неможливого.

—o—

Промова маршалка Пілсудського

На засіданню скарбово-буджетової комісії Сенату виголосив маршалок Пілсудський промову такого змісту:

Виступаю в сенаті а не в соймі не зі своєї вини. Причина того звязана м. и. з поняттям чести, котра найбільше обєднює кожде військо. Офіцир під загрозою виключення з війська не сміє пропустити безкарно образи. А що правда у панів послів в соймі розховстана, то й трудна для офіцирів праця в соймі. Щодо військових буджетів, то попередні буджети називаю „веселими", бо мені відомі видатки з них на забави з „дівчатами" з публичних домів. Ті забави устроювали пп. міністри для пп. послів. Часи веселих буджетів були золотим віком для соймових пп. послів. Засобами з буджетів удержувано їх любовниць і їх партії. Тепер у соймі оспорюють деякі части буджету, дивним припадком саме ті, де був „горох з капустою". Чи тут рішає тенденція любови „гороху з капустою", чи туга за веселими часами, котрі минулися, я не міг додуматися. Досить, що в точках де можна булоби зробити поправки, їх не зроблено — і навпаки. До оспорених соймом належить і диспозиційний фонд. Той фонд потрібний на представництво, котре часом складається з келишка горівки, а часом з багато инших річей. По друге з того фонду береться гроші на такі видатки, яких не оповіщується. Той фонд я вже сам зменьшив бо не зношу офіціяльних репрезентацій. Одначе військо мусить бути достойно репрезентоване, бо так водиться в світі. Є там квота 65.000 зл., до котрої причепилися, що уважаю особистою придиркою. Я не обстоюю тої квоти, хоч я мігби з успіхом зажадати від правительства 4 рази більшої квоти. Инша річ з фондом призначеним на боротьбу зі шпіонажею. Вона ніде в світі не розвинулася так, як у Польщі. Отже скреднення 2 міл. з дисп. фонду треба уважати бажанням облегчити шпіонську роботу в Польщі. Я розумію, що виходжу поза границі принятої звичаєм критику сойму. Та я зробив се свідомо, бо горох з капустою мусить приносити нестравність.

На те заявив предсідатель, що всі позиції буджету, відкинені соймом, будуть приняті сенатом.

—o—

лями, а діти їх бігали нагі. Крім наметів мали помешкання в печерах на склоні гір. Від них можна було купити яєць і сухих дактилів. Се племя убивало найбільше прочан. Але страх перед султанською сторожею мало такий великий, що в ночи убило тільки 6 прочан, котрі необережно віддалилися з табора.

А найблищий постій називався Бір-Ель-Маші. Тут ніч була така темна, що не видно було руки, навіть підявши її до самих очей. Тої ночи убили розбійничі Араби тільки трьох прочан. Ранком похоронено їх на склоні гори, приложивши тіла камінням, бо годі було викопати гроби в твердій як скеля землі.

А найблищий постій називався Бір-Ель-Нахль, між горами без дерев, без ростин, з бідною землею. Тут воздух був дуже горячий і води було дуже мало, вона була жовта і воняла сіркою. Щоб могти її пити, треба було розпускати в ній сок з брескви й тамаринди. Ізза горячи й душности не мож було заснути тої ночи. І Хассеке Хуррем з донечкою Мірмаг вийшла перед свій намет і стала під безмежним наметом Аллага, що звисав над темною пустинею, як чорний оксамит. І дивилася Султанка в пустиню, де видно було тільки блискучі в темряві очи шакалів і чути було їх сумне скигління, а молоденька Мірмаг тулилася до матери зі страху. І успокоювала її мати, що кругом стоїть сторожа з яничарів і сіпагів, а над прочанами сила Божа.

Нараз замовкло виття шакалів і стало тихо, як в усі. На горі заревів лев. І жах потряс пустинею і всіми, що жили на ній. Замовкли навіть перекликування сторожі. Хассеке Хуррем ішла до намету, бо й вона налякалася страшного царя пустині. Втім залунав людський голос. І серед нічної тиші блиснуло та загреміли дві сальви вистрілів. То яничари й сіпаги стріляли в темряву пустині. Відповів їм знов потрясаючий рев. А вони в друге і третє стріляли в темряву. Тої ночи не спав ніхто до рана.

В наметі оповідали невольниці, як горячий вихор Самум засипає каравани прочан, що мають тяжкі гріхи на совісти.

А потому знов їхали довго і каравана увійшла в якусь дивну місцевість, довкруги котрої був простір „водних дір". Там грунт був вапнистий і поритий штучними басейнами, де місяцями переховувано воду з рідкого в тій околиці дощу. Тут видніли денеде поодинокі пальми, але сама місцевість була без зелені.

Відси рушила каравана на пусту й тільки сліпущим блиском сонця залиту рівнину. Година за годиною минала і все видніли тільки простори піску й чорне каміння, гладенько вітром ошліфоване, що страшно блистіло в яркім блиску сонця. З верхів пісчаних горбів, які зустрічалися по дорозі, видніло непереглядне море далеких піскових рівнин, малі округлі голови піскових сугорбів і дивні гребені, що немов тонули в оточенню камяних валів.

А найблищий постій був Ель-Ціят, — дуже приємний. Тут привитали султанку посли Святого міста Медини — мир і поводження мешканцям її!

Та заки каравана дійшла до Медини, воздух став від горячи такий червоний як шерсть верблюда, мальована темною, й земля стала пекуча мов грань. Тут на цім шляху згинуло багато верблюдів, а ті, що їхали на них, поручившися волі Божій, ішли далі пішки по розпаленім як грань камінню. І багато їх упало мертвих серед пустині і не побачили вони домів своїх.

(Дальше буде).

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Ватикан одержав тимчасовий уряд. З Риму доносять: Для области Ватикану іменовано тимчасовий адм. кабінет. До нього належать: монс. Боргондіні, монс. Тістардо і проф. Пачеллі. Той кабінет урядувати-ме аж до ратифікування лятеранського договору. Опісля папа заіменує губернатора.

Шведський король зложив Св. Вітцю на спеціяльній авдієнції минулого тижня побажання з приводу 50-літнього ювилею священства.

Св. Вітцеви дарують Англійці аероплян. З Льондону доносять: На днях наспіло до одної з анґлійських фірм замовлення Ватикану на будову аеропляну. На те відповіла дотична фірма, що радо доставить відповідний аероплян даром для Апост. Столиці. Той аероплян матиме 4 сидження, буде вложений аксамитом і заосмотрений гербом св. Вітця.

Югославянський король прийняв відпоручників югославянського католицького епіскопату в справі випрацювання міжвіроісповідного закону для Югославії та аґрарної реформи в Дальматії. Обидві справи дуже обходять католицьку Церкву.

Стару Сербію поділено на 2 деканати: Білгород і Ніш, бо в останних часах привандрували й туди католики.

В тисячліття Вячеславового ювілею видали католицькі есперантисти брошуру в есперанто-мові п. з. „Св. Вячеслав, його життя й діяльність".

В університетах Еспанії, в котрих від 1868 р. виключено теольоґію, вводять тепер знов катедри теольоґії. Минулого місяця перший зробив це університет у Сараґосі.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п. 364 30-?

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. Промова марш. Пілсудського, виголошена на засіданню скарбово-буджетової комісії сенату, викликала давно небувалу бурю серед польських політ. партій. По тій промові відбулися спільні наради лівих польських партій. Іменем лівиці заявив у соймі пос. Жулавский з ППС., що в рахункових замкненнях за попередні літа нема й згадки про надужиття та крадежі, отже лівиця домагається, щоб маршалок сойму звернувся до марш. Пілсудського та до иньших одвічальних осіб по вияснення, хто поповнив дефравдації й надужиття та в яких розмірах, щоб винних потягнути до відповідальности. Незалежно від того три клюби лівиці, а саме ППС., Визволене і Строніцтво Хлопске як також вшехполяки внесли в тій справі інтерпеляції. Марш. сойму Дашинський відповів, що се річ буджетової комісії, поставити відповідні внески і що на його думку марш. Пілсудський, як міністер військових справ, потягне до одвічальности тих військових, котрі тоді були міністрами, бо має на се право навіть без дозволу військового суду.

ФРАНЦІЯ. Правительство Поанкаре захитане. При голосуванню, щоби знести ті суди, котрі на рік мають мало справ (є такі, що мають ледви 150 і навіть 100 справ!), уряд вдержався всего більшістю 6 (шість) голосів — то є голосами міністрів.

АМЕРИКА. Дня 4. с. м. обняв фактичну владу новий президент Гувер і впровадився того дня до „Білого Дому", резиденції президентів. Тогож дня по звичаю стара рада міністрів (держ. секретарів) подалася до димісії і всі иньші уряди уважаються за вигаслі, в першій мірі дипльоматичні. Офіціяльно не зроблено ще ніяких змін. — Сего місяця прибуде до Вашинґтону новий польський посол, Тит Филипович, котрий літ тому 25 їхав через Америку разом з марш. Пілсудським до Японії, щоб там — було се в часі рос.-японської війни — робити пропаґанду в хосен польської справи.

Рукописів редакція не звертає.

НОВИНКИ

Буджетова комісія міста Львова на внесок референта д-ра Бжеского ухвалила піднести платні міських урядників так, що їх платні значно перевишатимуть категорії державних урядників.

Совітських рублів можна набути в Берліні за 50%, а в Манджурії за 30% їх офіціяльної вартости. (З описів німецького подорожника Едварда Золіха).

Таємний меморял ген. Гренера, виданий Анґлійцям, викликав ряд ревізій в Берліні. Переведено ревізію також у пані Валентин, жидівки, родом зі Львова, котра редаґувала місячник „Норд унд Зід". У неї бував як гість нім. міністер загр. справ Штреземан. Припускають, що в її домі міг йому пропасти згаданий меморіял. Пані В. хоче по ревізії перенестися до Парижа (за „Курєр'ом Познаньским").

В Німеччині є 797.936 Поляків, як оповіщує 401 том „Статистики Німецької Держави." З них 181.878 заявили, що говорять тільки по польськи.

Вплив звізд на здоровля людей. Вже австр. учений Гес і німецький Когльгерстер доказували, що в т. зв. молочній дорозі є звізди, котрих світло ділає зле на людський орґанізм. Тепер доносить преса, що анґлійські учені докладними помірами ствердили ті помічення.

Наповнячі (ручки до наповнювання їх чорнилом на довший час) винайшов і опатентував Л. Ватерман в р. 1883. Одначе винахід той був зроблений також иньшим чоловіком 200 літ передтим. А тепер показується, що в гробах старого Єгипту знайдено подібні наповнячі з тростини, котрі мають около чотири тисячі літ.

—o—

Посмертні згадки

† о. Анатоль Кордасевич, радник еписк. консисторії, парох Лісковатого, помер у 79. р. життя й 53 священства. В. Й. П.

† **Остап Весоловський**, радник окружного суду в Стрию, чоловік обовязку і зразкового такту, дійсний патріот, член багатьох наших установ, упокоївся 1. марта ц. р. Похорон відбувся в неділю. В. Й. П.

ОПОВІСТКИ

До П. Т. Духовенства Перемиської Епархії.

Вівторок 12. III. 1929. відбудеться о год. 11-ій в Дух. Семинарії Чергова Конференція членів П. Е. П. Кромі реферату о. Лещука инші дуже **актуальні** справи. О численну участь просить —

Управа V. Секції.

Марійська Конґреґація Пань в Яворові

уладжує на днях 28, 29, 30 і 31 березня ц. р. в Монастирі СС. Василіянок реколекції для Впов. Пань під проводом Всесв. О. Ігумена д-ра Т. Галущинського Ч. св. В. В. Зголошення за уміркованою винагородою за харч і помішення приймає Ігуменат СС. Василіянок.

1—3 **Управа.**

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ КНИЖКИ

се місяць березень! В тім місяци кождий католик робить обрахунок, чи і як скріпив він протягом року можливість літературної продукції катол. книжки. Катальоґ доброї книжки одержать даром всі читачі „Нової Зорі".

В. ПРЕПОДОБНІ ОТЦІ,

рефлектуючі на поміч О. О. Василіян в урядженню великопостних реколекцій, зволять звернутися до Протоігуменату Чина св. Вас. Вел., Львів, Жовківська 36. найдальше до 10 марта с. р. Пізнійші зголошення не будуть узгляднені.

397 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

ПОРОШОК „KOGUTEK" ДЛЯ ДОРОСЛИХ УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ **БІЛЬ ГОЛОВИ**

398a 3—10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні шодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 2—1 0

Мій 399 1—2

ЦІННИК НАСІНЬ

висилаю безплатно.

Богато спеціяльностей, особливо англійських

Dr. Z. Bach, LWÓW, RYNEK 2. Угол Домініканської.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання:

а) Бібліотеки Укр. Христ. Організації

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3·— зол
Ч. 3.	Спіритизм	2·— „
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0·80 „
Ч. 5.	Секти й сектанти	6·60 „
Ч. 6.	Петро, перший уніятський митрополит України-Руси	1·50 „
Ч. 7.	Греко-кат Церква	0·95 „
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3·00 „

б) Инші видання:

В. Липинський: „Хам і Яфет"	—·90 „
Др. О. Назарук: Гр.-кат. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3·00 „

В Централі **ПАНЧІХ ПФАУ,** Львів, Ринок 19.

найдешевше, бо вхід через сіни.

386б 15—50

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL" масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відмороження, також запобігає відмороженню кінчин. Продають аптики й дрогерії. 398б 3—10

Жадати виразно Гонсецкого.

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 10 березня 1929 Ч. 18 (221)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 1-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.862

Важне засідання Ліги Народів

Серед переповненої салі, галерій і кулюарів промовляв перший представник Канади Дандюранд 12 мінут. Він аргументував зміну процедури в справах націон. меншостей в напрямі явности. Потому говорив пів години німецький міністер Штреземан. Вже 10 літ — казав — існує Ліга Народів, а досі справа нац. меньшостей незабезпечена. Їх навіть не переслухується в справі їх скарг, ба навіть иньші члени Ради поза комітетом трьох не знають, що діється в тих важних справах. Бесідник домагається креування постійної комісії, для нац. меншостей. — Англ. мін. Чемберлен заявив, прискорення осягнення повної націон. єдности (в значінню державнім. — Ред.), як се є в Англії, де Англійці й не думають асимілювати Шкотів. Одначе охорони можуть жадати тільки льояльні горожане держави. — Французький мін. Бріян: Справа нац. меньшостей се святе діло, але слід осудити тих, котрі грають на окремішности в ціли викликування хаосу. — Представники Польщі й Румунії заявилися проти зміни процедури без згоди заінтересованих держав. — Сесія тревае дальше.

Німці й національні меньшости

Німецька преса доносить: По вислуханню представників польської національної меньшости видав уряд Німеччини розпорядок з 31. XII. 1928., котрий тепер оповіщено. Зміст його такий: Німеччина дає 60 процент платні всім учителям тих польських приватних шкіл в Німеччині, де буде найменьше 40 дітей. З огляду на те, що Данців у Німеччині меньше ніж Поляків, ті самі права одержують данські учителі вже тоді, коли в данській приватній школі є 10 дітей у граничних 3. округах, а поза ними условія рівні з польськими школами. До національної меньшости може належати не тільки той, хто з неї походить, але хто хоче.

(З яких мотивів не оповістили б Німці такі гарні засади, то се не підлягає сумніву, що Німеччина дала тим приклад всім пануючим народам, як поводитися супроти нац. меньшостей. Цікаво, як на се відповідять „братя Словяне" супроти Словян).

Хочуть морального здичіння народа

Проект реформи конституції, внесений спільно Польською Партією Соціялістичною, Визволенем і хлопське'м Стронництво'м, домагається розділу Церкви від держави, відмови церкві всякої помочи від держави і самоуправ, усунення науки релігії зі шкіл, усунення духовних від участи в виборах і т. п. Краківський „Час" підчеркує, що се доведе лоб до скорого морального здичіння народу і викликалоб релігійну боротьбу. „Дзенник Львовскі" замічує, що висувати домагання боротьби з катол. Церквою в часі, коли та боротьба ведена десятки літ такими державами як Італія і Франція, скрахувала на цілій лінії, — се доказ неітелігентного анахронізму демагогії.

Ліга імени жовтого ґориля

Ленінградська „Правда" доносить, що в тім місті в одній з палат урядили собі високі совітські урядники клюб, званий „Лігою імени жовтого ґориля". В тім клюбі уряджують страшні оргії, котрі пригадують хіба „чорні відправи в честь сатани". Совітська газета взиває центральний уряд, щоби вглянув у те, що виправляють його високі урядники. (Так „бавляться" червоні комісарі, котрі голосять, що „працюють для бідного народа"...).

Корупція на Україні

ЦКК. повідомляє: Вся київська управа зелізниць передана судови з. великі рострати. Взяло в тім участь 86 членів компартії. Головний виновник комуніст Комарник, котрий сам ростратив міліон рублів.

З уст народа

Російська преса описує такий факт: При обїзді сел всеросійський большевицький староста Калінін запитав мужика:

— Як вам тепер живеться? Чи лучше ніж за царя?

— Так, відповів мужик, тільки перше мав я троє штанів, а тепер одні.

— Чи все щастя в штанах? сказав на те Калінін. Таж в Африці є племена, котрі ходять зовсім без штанів.

— Та що ви кажете? здивувався мужик. І запитав наівно: То там так давно правлять большевики?...

Цікаві досліди погибшої культури

Американський археольог проф. Гаррі Коллинс повернув з наукової виправи на Острови Берінґа й каже: Ескімоси мали також золотий вік своєї культури, про котрий зовсім забули, одначе заховалися памятки того факту. Епоха та відноситься до 12—13 ст. нашої ери. Проф. Коллинс заперечує теорію, котра твердила, що Аляску заселили емігранти з Сибіри. Було якраз навпаки: то Аляска була центром еміґрації на Азію. Розкопками віднайдено там докази високої колись культури, камяні доми й мистецькі вироби зі слоневої кости. Та культура щезла зовсім з невідомих причин. Ні Ескімоси, ні Алеути, ні Кондіяки, ні Індіяне не заховали ніякої памяти про ту погибшу культуру.

Ціни збіжжа в ріжних містах

Пересічні ціни чотирох головних родів збіжа були в половині лютого ц. р. такі (за 100 кґ. в злотих):

Місто:	Пшениця	Жито	Ячмінь	Овес
Львів	47·50	34·37	37·50	32·—
Краків	46·08	35·25	36·50	35·—
Варшава	44·56	35·35	35·—	33·35
Познань	42·33	33·—	35·—	30·75
Прага	48·31	44·35	46·59	45·14
Брно	47·52	43·30	43·56	43·30
Гамбурґ	48·—	44·50	38·85	36·70
Берлін	46·53	44·10	47·50	43·04
Ліверпуль	46·50	—	—	40·80
Ню-Йорк	46·81	43·78	—	37·55
Чікаґо	42·54	39·60	—	33·10
Буенос Айрес	37·15	—	—	30·15

СЛІПА ВУЛИЦЯ

Наше національне життя по сім боці рижського кордону (про той бік не хочемо тут цілком говорити) опинилося в слїпій вулиці. Все одно, чи се політична ділянка, чи культурна, чи господарська. Біля шести міліонів українців живуть у самім серці Европи, а не сповияють у її організмі навіть таких функцій як пр. 100000 ісляндських рибаків! Нехай яким чудом за одну ніч сих шість міліонів зникнуть з поверхні землі, а світ ні на момент не відчує того убутку! Під оглядом господарським ми не пролетарі, о ні! Становище новочасного европейського пролетарія для нас недосяжне; ми — жебраки. Наша культурна продукція щасливо осягнула стан... зперед пятьдесяти літ. — А в політиці? В тій ділянці, на яку наше громадянство всеціло кинулося неначе непоправний грач до рулєти або карт...

Десять літ минуло, як прогошено у нас доґму: „Політика передовсім", а ми не тільки політично не піднялися, а навпаки падемо щораз низше і низше. Нами ніхто у світі не цікавиться, ніхто не підіймає голосу в нашій обороні, ніхто нас не боїться, ніхто не шанує. В цілому світі йдуть важні переміни, переоцінюють старі вартости, шукають нових форм політичного життя, а ми — лише німі свідки сеї історичної еволюції, яка доконуеться без нашої участи, без уваги на наші думки і наші інтереси. Та що говорити про світ, про Европу! Ось у державі, до якої належимо, також ведуться великі змагання за принципи державної влади, за конституцію, за господарську політику. І не лише ведуться змагання а й доконуються перевороти. Одначе у всім тім не чути голосу нашої 6-міліонової маси. Ніхто не знає її думки і ніхто з нею не рахується. Словом, колеса історичного воза переходять над нашим національним тілом, дарма, що ми від десяти літ нічим іншим не займаємося тілько політикою, тілько „великою" політикою.

Ще рік тому, в часі виборчої кампанії, могли бути ілюзії. Тоді зривали ми з одною тактикою (абстиненції), а почали другу (активізму) й обіцяли собі багато по тій зміні. Та сьогодні хто має відвагу сказати, що наше національне становище стало хоч на одробину сильніше, ніж було раніше? Натомість багато, дуже багато буде між нами таких, що говоритимуть про очевидне погіршення того становища. І дійсно, ніколи наше громадянство не було менше бадьоре, не мало менше віри у свої права, у свої сили й у свою будущину, ніж тепер. Якіж причини сьому сумному станови.

Ми не хочемо говорити тут про близші і безпосередні причини сього безвихідного становища, в якім наше громадянство опинилося сьогодні, в десять літ по геройськім зусиллю. Не хочемо говорити про недостачі нашого національного проводу, про хибну політичну тактику, про занедбання в однім, а про фальшиві потягнення в другім напрямі. Все те також дуже важні річи, одначе корінь лиха не в них. Вони самі є наслідком корінного зла, а се зло лежить на іншій площині. Бо хоч за безплодність політики відповідають у першій черзі ті, що сю політику ведуть, то не те важне, чому вони ведуть її погано, а інше: що за причина, що ми

від десяти літ не можемо здобутися на добрий політичний провід?

Сказати, що в 6-міліоновім громадянстві за стілький час не виріс ніодин політичний талант, буде недоцільно й несправедливо. Навіть при всій слабости нашої освіченої верстви, не може бути сумніву, що людей із політичним хистом і політичними кваліфікаціями нам не бракує; вони без сумніву є й між теперішними політичними провідниками. Колиж при всім тім результати всього нашого політичного життя такі нужденні і таку сумну тінь кидають на нашу будущину, то причина сьому мусить лежати в самім громадянстві — в формі й методах його політичного життя, у способі політичного відчування, в вияві політичної думки і в шляхах політичної діяльности.

Сим основним лихом, що завело все наше національне життя у сліпу вулицю, є на наш погляд псевдо-демократична психічна орґанізація українського громадянства, яка виявляється в формі самих тільки партій і котерій та яка неначе бурян цілком придавила можливість розвитку індивідуальностей та заставлення їх до служби всьому народови. І поки ми не зірвемо з сею убийчою атмосферою, що в ній виховується й живе наше громадянсво; поки ми не визволимо цінних одиниць із пут партійно-котерійних, — поти не надіятися нам поправи нашого національного становища. Більше про се другим разом.

——o——

Як большевики воюють з релігією

В „гарній“ державі за Збручем відбувається дальше боротьба з релігією: без уговку вязнять духовних, замикають церкви, безчестять їх і т. д. В Севастополі замкнули морську Николаєвську катедру (собор), у Клебанах знищили хрести й памятники на кладовиші, в селі Сидоровськім перемінили церкву на ком. школу. Коли робітники фабрики „Комуністичний Авангард“ у Володим. губернії ухвалили збудувати нову церкву, большевики у відповіді на те замкнули 34 церков, а з оставших позабирали насильно дзвони.

Інтересне те, що народ реагує на ті напасти, особливож реагують мусулмане. В одним з татарських сел побили комуністів лиш за те, що ті відмовилися від податку по 2 рублі на мечет. Можна собі уявити, як будуть їх бити по упадку больш. влади, коли вже тепер бють.

——o——

Трагедія Троцького

і її значіння.

Нарешті потвердилося, що Троцького дійсно насильно вигнали з Росії й він опинився в Туреччині. З Царгороду задепешував до предсідателя німецького парляменту, Лебе, представника соціялдемократії, котрої членів він весь час вимордовував, коли мав владу. Просив о притулок. Хоч трагедія Троцького по людськи річ беручи, дійсно тяжка, то не треба забувати, що він зі Сталіном звязаний попсвненням тих самих злочинів і заялозений кровю соток тисяч вимордуваних, невинних людей. Не можна забувати того, що Троцький не тільки весь час старався поширити на цілу кулю земську той сам террор, який переводив у Росії та на Україні, але й опісля, коли вже стратив владу, жалувався тільки на те, що Сталін переслідує його і його прихильників, а не противників совітського устрою, котрих він сам без милосердя переслідував.

Мимо всего — Троцький очевидно знайде притулок в т. зв. „буржуазній“ Европі, котру він хотів залити кровю й огнем. Велика наука з тої трагедії запомороченого доктринерством злочинця, котрого мабуть аж сира земля „виправить“, бо він все ще переконаний, що „знає, чого нарід хоче“, а иньші „не знають“.

Трагедія Троцького се не трагедія одиниці: він представник всіх тих нещасних доктринерів, котрі думають, що „знають чого нарід хоче“, але не знають, чого вони самі хочуть. На гіркім хлібі вигнанців, у криміналі або в опозиції опинилися вже буквально всі видніщі проводирі большевизму (та всіх иньших „лівих“ рухів у Росії): Раковський, Аппфельбавм, Радек, Каменев і т. д. Навіть Риков і Бухарін в опозиції. З „еліт“ остав сам — Джуґашвілі (Сталін), котрий не репрезентує ніякої ідеольоґії. Так большевизм остав без ідеї. А рівночасно урядові „Известия“ пишуть, що робітники жадають — карток на хліб...! Самі жадають...

Се небувалий ще глум над робітниками, який робить уряд Сталіна. Та й уряд Троцького не бувби лучший, бо Троцький очевидно наівніщий від Сталіна. Троцький хотівби відновити большевизм зперед 11 літ — коштом селянства. Се очевидна утопія, бо тоді й армія, зложена переважно з селян, рушиласяб проти уряду. Друга „ідея“ Троцького, щоби „приспішити“ світову революцію, бо сама Росія не видержить довше революції, — ще більше наівна: бо робітництво всіх країв світа вже висилало делеґації до „раю“, перекоиалося, як там „раюють“ і ні руш не хоче „приспішення революції“ у себе.

Здається, що роля Троцького, коли він не помре, буде — оснувати ще один вже „найлівіщий“ Інтернаціонал і тим причинитися до остаточного роздору та розкладу комунізму.

А на обрію Росії стоїть її Бонапарте. Се Джуґашвілі, чужий Росії грузин, так само чужий, як чужий був для Франції корсиканець Наполеон Буонапарте.

——o——

Страхіття релігійної боротьби

В селі Жабче, луцького пов., на Волині зайшли спожалїння достойні події на тлі боротьби за церкву між католиками т. зв. східнословянського обряду а православними. Боротьба ця ведеться вже від року, супроти чого держ. влада опечатала церкву аж до остаточного вирішення справи приналежности тої церкви. 20. лютого православні зі священиком і псаломщиками заняли церкву і держалися в ній в студені й голоді 8 днів. Щойно 28. II. поліція силою очистила церкву, а деяких людей в тім і священика арештувала й відставила до луцької тюрми. Преса доносить про побиття й насильства. Для розслідження цеї справи на місці вислала Укр. Парл. Репрезентація пос. Вислоцького, а православний митр. Діонізій інтервенював у міністерстві віроісповідань — покищо безуспішно. В наслідок того вислав митрополит до правосл.священика в Жабчу телеґраму з порученням вияснити парохіянам, щоби не ставили опору владі супроти сподіваного корисного для православних полаґодження справи.

Не входячи в мериторичний бік цеї справи, ми з католицького становища можемо тільки спожаліти, що рішаючі чинники на Волині допустили аж до такого заогнення відносин. Зокрема треба осудити всяке насильство а особливе релігійне, котре ніколи до добра не веде.

——o——

„Треба більше науки до правління одною парохією, ніж до правління королівством, до кермування одною душею, ніж до кермування армією“. О. В. Ваш у

*

„Наука і побожність се двоє очей доброго священика“. (св. Франц Салез).

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 10 III. 1929 103

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Нарешті здалека показався в промінях сонця святий город Медина-Ель-Набі*) як біла голубка на жовтій пустині. А як сонце клонилося до заходу, каравана султанки вступала у Святе Місто. Всі люди її були мов пяні від утоми і спеки. Але в тім місті могли справді відпочати, бо тут вода була зимна як лід і солодка як мід, а воздух був чистий як кришталь. Тут усі забули страшну горяч пустині та спали твердо до ранка. А рано пішла Султанка до Гарам-Еш-Шеріфу**) і вступила у Браму Мира і молилася. „Дім“ сей був такий гарний, якби люде вкрали його з Божого раю. Чудові були краски його: червоні, жовті й зелені. І великі скарби були в нім, даровані султанами і князями і вірним народом. Оден мур того дому був позолочений, на нім багато надписів з корану і правдивих історій. Між 400 стовпами і 300 лямпами на долівці з мозаік і марморів, під високим вікном, крізь яке видно сине небо, на місци, де помер пророк Магомет, узріла Хассеке Хуррем Його домовину з білого як сніг мармору під чотирогранним бальдахимом з чорного каменя. Вся вона була покрита дорогоцінними килимами, які зміняють що 6 літ й уживають опісля до накривання домовини султанів і дітей султанської крови. Біля Пророка спочивають халіфи Абу-Бекр і Омар.

— „А тут — промовив провідник — має забезпечене місце Ісус, син Марії, що прийде ще раз при кінці світа...“***)

Султанка зітхнула до Бога і казала покласти привезені зі Стамбулу дорогі килими, призначені колись на домовини її мужа й дітей.

Кинула ще раз оком на домовину Пророка і на надпис на ній: „В імя Бога! Уділи йому ласки своєї!“ І вийшла зі святині Пророка з острахом у душі, бо знала, що тут не була ще нога невірної людини. Навіть віддих такої занечищує воздух святих місць. Тут мослеми убивають без пощади кождого невірного, що наближиться до святих місць Ісляму. Відси пішла Султанка до місця, де ангел Господень зійшов з неба і до місця, до жила дочка Пророка і до инших святих місць, відріжняючи правду від неправди. І ще відвідала Хассеке Хуррем, — благословення Боже і мир над нею! — місця, де жила Сіт-Галіма, мамка пророка і жінки його і син його Сіді-Ібрагім і Саід-Ель-Хадрі, приятель його, і місце, де святої ночи Кадр коран зіслано з неба і Студню Ель-Хатім, що має моду солодку як мід і квасну як цитрина, бо два жерела з такими водами вливаються в неї і де любив сидіти Пророк Магомет, хай мир дарує йому Аллаг!

---

*) Місто Пророка. Магомед уродився в Мецці, одначе в Медині знайшов притулок у найтяжшій хвилі свого життя, коли його прогнано з родинного міста. Тому в Медині знаходиться гріб його, хоч Мекка ізза Кааби се найсвятійше місто мослемів. (Трете в них що до святости місто — Єрусалим, званий Ель Кудс = „Святий“). Правовірний мусулманин згадував Мекку й гріб Магомеда немов одним віддихом, хоч вони досить далеві від себе.

**) Дому Молитви.

***) Автентичне повіря Мусулман.

Нова українська організація

„Союз українських хліборобів".

1. березня ц. р. відбулися у Львові в домівці „Бесіди" конституючі збори українських більших і середних землевласників-хліборобів, в ціли заснування своєї клясової хліборобської організації. На сходинах були крім кільканацяти наших дідичів ,хліборобів, також і священики та селяне. Ініціятива для заснування такої професійної хліборобської організації, вийшла рівночасно з кругів дідичів і священства. Остаточно прийшло між цими обома групами до порозуміння: намічено один плян праці та узгіднено ціли й завдання майбутньої хліборобської організації.

Збори отворив короткою промовою п. Мирон Луцький, пояснюючи завдання цих перших зборів українських хліборобів та вказуючи на ціли майбутньої хліборобської організації. Українські хлібороби не можуть і не сміють далі оставати не зорганізованими. Організація потрібна для оборони найбільш життевих інтересів українського хліборобства, що становить і своєю скількістю і своїм значінням соціяльним, господарським та політичним головну й найважнійшу підвалину народу. В здоровім національнім організмі всі верстви народу мусять бути зорганізовані й заступлені. Завданням майбутньої організації буде згуртувати українських хліборобів для оборони своїх інтересів, для піднесення рівня господарської культури та вкінці для самооборони перед економічним і політичним визиском ржіних посторонніх чинників.

До президії покликали збори о. сов. Онишкевича, п. Мирона Луцького та п. інж. Храпливого Е., директора „Сільського Господаря". Інж. Герасимович відчитав і пояснив статут нової організації. Основою взято взірцевий статут кооперативи, типу Р. С. У. К.

Опісля розвинулася д. жива дискусія, в котрій взяли участь представники священства, селянства й більшої земельної власности. Присутні на Зборах п. президнет Юліян Павликовський і посол Остап Луцький подали в дискусії ряд цікавих подробиць. Учасники зборів довідалися м. и., що в Польщі є понад 700 українських більших господарств з 262.000 гектарів землі.

Збори прийняли запроєктований статут. Організація буде називатися: „Союз українських хліборобів". Висоту уділу означено на 50 зол., вписове 5 зол. Вибрано теж і Надзірну Раду, в якої склад увійшло 5 українських хліборобів-землевласників і 2 священики.

Збори намітили широкий плян організації. Ціллю не буде діяльність торговельна. В першу чергу завданням її буде згуртувати й зорганізувати хліборобську клясу для оборони своїх прав та піднесення хліборобської культури. Організація працюватиме покищо в тіснім контакті з „Сільським Господарем".

І. Г.

—o—

ЗБІРНА ЗАЯВА

Ми, зібрані 28. II. с. р. на конференції в Борщеві, з обуренням пятнуємо некультурні і мерзькі напади часопису „Український Голос" на наших Епископів і уважаємо дивоглядний, „ліберальний католицизм" сего часопису найгрізнійшим лихом для нашої гр.-кат. Церкви. Демаґоґічним критикуванням заряджень Епископів, клеветами, підозріннями й інсинуаціями, киданими систематично, а безосновно на їх особи, особливо в чч. 1, 2, 3, 7 с. р. на Епископа Станиславівського — підриванням в той спосіб одинокого у нас леґітимованого Авторитету церковних ґіерархів ширить „Український Голос" рівночасно руйнуючу роботу в народі. А коли таку роботу робить часопис, що уважає себе пропаґатором гетьманської ідеї, то своїми методами він сю, найкраще у нас обґрунтовану ідею, компромітує і в самім зародку вдоптує її в брукове болото.

Уважаємо, що найкрасшим способом протесту проти такої злочинної роботи є не само бойкотування того часопису, навіть не самі виступи проти нього з проповідниць, а чимраз більше підпирання й активнійше поширювання катол. преси і катол. видань. До такого протесту закликаємо в імя оборони Церкви все українське католицьке духовенство. Зокрема випрошуємо собі у редакції того часопису „оборону" тим часописом нас священиків перед мнимими кривдами зі сторони нашого Епископа.

Рівночасно стверджуємо, що і часопис „Сільський Господар" в 2 числі с. р., не давши ні одної статті з обсягу хліборобства (не є такою ветеринарійно-лікарська стаття М. Стахурського), сходить на шлях подібної демаґоґії, критикуючи зухвало розпорядок Митрополичого Ординаріяту в справі парцеляційної продажі ерекціональної землі та заповідаючи, що ще поверне до тої самої теми.

Таке поширювання „хліборобської орґані ації і культури" при рівночаснім підриванню авторітету ґіерархії осуджуємо як шкідливе і проти цего протестуємо.

В Борщеві, 28. лютого 1929 р.

о. Михаїл Ільницький, о. Йосиф Малицький, о. Іван Харук, о. Семен Гребенюк, о. Іван Крвавич, о Волод. Антонович, о. Богдан Назаревич, о. Михаїл Возняк, о. Олексій Гуньовський. о. Михаїл Береза, о. Іван Вальницький, о. Йосиф Фаціевич.

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ КНИЖКИ

се місяць березень! В тім місяци кождий католик робить обрахунок, чи і як скріпив він протягом року можливість літературної продукції катол. книжки. Катальоґ доброї книжки одержать даром всі читачі „Нової Зорі".

Що діється у Франції

В одній зі своїх останних промов заявив Еріо. що він за задержанням закона Фаллю, котрий колись обовязував у цілій Франції, а тепер обовязує тільки в Ельзасі й Льотарингії.

Що це за закон? Се закон про віроісповідну школу. Він признає тим громадам, котрі хочуть такої школи, право мати її. Одначе, додав Еріо, і тим громадам, котрі хочуть неконфесійної школи, годі відмовити того права.

Хоч свобода одна для Ельзасу й цілої Франції, поза Ельзасом і Льотарингією нема ніякої свободи для віроісповідної школи. І не тільки для школи. Там є свобода для всіх синдикатів, навіть комуністичних, явно ворожих устроєви Франції, — тільки не вільно оснувати синдикату монашого. Се називається у Французьких ліберялів „розділом церкви від держави". Та нема „розділу держави від церкви", бо держава чіпається церкви і безнастанно її переслідує. Таким чином славна „деклярація прав чоловіка" у Франції перестає забезпечувати свободу чоловіка, коли той чоловік хоче бути монахом і хоче жити монашим життям.

Та є вже познаки, що та готентотська „мораль" зачинає там ломатися у відношенню до церкви. До тих познак належить новий законопроєкт про допускання монаших чинів на територію Франції. Він складається з 13 артикулів. Арт. 3. забороняє чинови закладання всяких шкіл, з виїмком для своїх новиків. Арт. 8. приписує щорічне зголошування числа монахів урядови і т. п.

А потому їла по тамошньому звичаю шам-борек, тісто на маслі, приряджене як у Дамаску, і пила воду з джерела Пророка.

А другого дня ранком пішла на молитву до чотирох святинь і коло полудня відвідала місце, де стояв ручний млинок, на якім молола пшеницю дочка пророка Фатма. Млинок той оббитий золотом і висаджений смарагдами та иншим дорогим камінням. А потому пішки пішла з почотом своїм на гору Агд, де молилася за мужа свого і за синів своїх і приятелів їх. А вернувши, їла печене мясо, солену шаранчу, риж з маслом і овочі. А все там було дешеве крім цитрин, хоч багато прочан було в Медині.

А як семий раз зійшло сонце над святим містом пустині, принесли аж під мури його і в саме місто Магмель-Шамі*) з дорогими завісами. А з нею прийшло 20.000 прочан і горожане з Мекки по Жінку Падишаха. І плакали за нею мешканці Медини мов дощ лив з неба і всадили її в святині до Магмель-Шамі при реві самопалів і гармат кріпости.

І йшла каравана Султанки аж до заходу сонця і спочала в Біярі-Алі. А другого дня коло полудня вистріл з канони дав знак, що наближаються до найсвятіщого місця Ісляму. І попадали всі обличчам до землі й лежали годину на піску і молилися, аж поки гук гармат не дав їм знати, що можуть встати і йти дальше. Встали і йшли ще годину по заході сонця, аж прийшли до місця богатого у воду. Там була непереглядна тьма прочан, що заповняли пустиню на три милі довкруги. Вони пекли на огнях солодке „галяві" з оливою з сезаму, з цукру і муки та хліб на зелізнім „сач'у", мясо на рожнах і инші присмаки. І горіла вся пустиня огнями серед чорної ночи. А кругом чути було оклики султанської сторожі, що берегла жінки Падишаха:

— „Будь готов!"

А Хассеке Хуррем спочивала в наметі на горбі, що називається „Капелюх з цукру". Тут войовничі племена Геджасу складали їй поклін і частували її напитком, якого ще не пила в життю своїм.

І знов рушила дальше каравана Султанки і спочала аж в ночи серед нагої пустині. Тут усі прочане скинули одяги й завинулися в полотна. Йшли босо, без обуви, — без завоїв на головах, бо не вільно вже мати на собі нічого шитого нитками, ні найменшої зброї, щоб навіть птички не убити в тім святім місци. І перед сонцем закриватися не вільно ні мужчинам, ні жінкам. А вечором дня того дійшли до Мекки, де воздух такий горячий, що дихати ним важко. І води пити годі, бо й вона горяча. Мов пяні від утоми і страшної жари прочане перейшли площу святої Кааби, покритої чорним шовком. Вона була оточена чудовою колюмнадою, освітленою тисячами округлих лямп, що горіли на землі як звізди на небі.

Процесія вступила в Гарам-Ель-Меккі й молилася наперед за щасливий поворот. Там усі пили святу воду Пророка. А вечером споживали мясо з квасним молоком.

А слідуючого дня взяла Султанка купіль і поїхала на гору Арафат, де Адам їв з дерева знання добра і зла і де його вигнала з раю сила Божа. Ця гора покрита миленьким пісочком і така широка, що на ній може зміститися 20.000 людей. На ній не було чути ніяких розмов, опріч криків прочан, що просили Бога, дарувати їм їх гріхи і провини. А як сонце зайшло, освітили ракетами всю гору й залунали голоси серед ночи:

*) Подвійну лектику.

На тлі реформи конституції

Опінія польських монархістів.

В Пйоткові відбувся недавно зїзд польської Всестанової Монархістичної Орґанізації. Політичний реферат виголосив предсідник головної управи д-р А. Цвяковскі. Після дискусії ухвалено слідуючі резолюції:

1. Зїзд делеґатів В. М. О. (M. O. W.) стверджує з болем, що справи зміни конституції не трактують соймові сфери з відповідною повагою й пильністю. Бачимо в цім потвердження нашої дотеперішньої опінії, що сойм не є і ніколи не буде спосібний до уздоровлення державного устрою. В цих умовах обовязок направи устрою паде на плечі маршала Пілсудського, котрий має спромогу й обовязок випровадити Польщу з хаосу партійної соймократії.

2. Супроти повстання в соймі „блёку оборони республики", що в його склад увіходять три партії лівиці, Зїзд висказує догану цим партійникам, що впровадили край у недолю й біду, і тепер, рахуючи на глупоту суспільства, намагаються заохотити широкі маси до оборони спорохнявілої соймократії, Зїзд прикликає всіх монархістів до рішучої боротьби з партійністю й до освідомлювання широких шарів польського люду.

3. Узгляднюючи сучасне господарське положення, уложення обставин політичних, національних, господарських і релігійних, Зїзд висказує глибоке переконання, що тільки королівська влада зуміє випровадити край з хаосу державного устрою. Длятого всі делеґати торжественно обіцюють не покинути боротьби за впровадження в Польщі сильної влади королівської.

4. Супроти зголошених у соймі проєктів нових податкових тягарів, зїзд стверджує, що обтяження податкове населення, головнож комунальне — дуже тяжке і длятого стягнення нових податків буде можливе тільки тоді, коли знизиться повинности на річ самоврядування.

5. Зїзд висказує подяку Головній Управі і взиває всіх монархістів взяти масову участь у маніфестаційнім зїзді дня 3. травня 1929 р. у Варшаві.

(Прим. Ред. З 4-ої резолюції видно, що польські монархісти взоруються на б. російськім централістичнім монархізмі).

—o—

„Мистецтво тоді є мистецтвом, коли його форма ницить зміст". (Шіллер).

Радикальні фантазії

Секретар української соц. радикальної партії д-р М. Стахів уважав також за відповідне, уділити інформацій про свою партію варшавській інформації пресовій, що називається „Вшистке Стронніцтва". І чого той молодець не наговорив полякам! Все одно вони нічого не знають про нас, отже можна пустити вудило фантазії. Передовсім буйна уява радикального молодця нарахувала аж 8000 (вісім тисяч!) „членів" тої партії, а в тім точнісенько 80 прц. „пролетарів"... Все по 8.

І слушно, бо се кабалістична цифра, відома з того, що чим її через більше число множити і стягати тим вона більше маліє. Доказ: 8 × 2 = 16, 6 + 1 = 7. 8 × 3 = 24, 4 + 2 = 6, 8 × 4 = 32, 3 + 2 = 5 і т. д. аж приходить 8 × 8 = 64, 6 + 4 = 10, 1 + 0 = 1. Се знана вже в середновіччу цифра смерти або запустіння. А хто має хочби найслабше поняття про партійне життя, той знає, що такої цифри ч л е н і в, яку подав п. Стахів, не мають всі українські партії, разом взяті, ба й половини її не мають. А якого партійного апарату треба в центрі, шоб вести евіденцію 8000 членів! І що той нерозважний молодець скаже про число членів своєї партії пр. за 5 літ? Таж тоді треба подати цифру бодай 10.000, бо інакше скажуть люде, що секретаріят партії спочив на лаврах і далі не орґанізував. Ну, а за слідуючих 5 літ?

Ще буйнішу уяву проявив п. Стахів на політичнім тлі, кажучи полякам, що — змагає до створення соціялістичного „картелю чи блёку", з 4 українських партій! З рад., с. д., сел.-союза й одного сель-роба... Правда, заки дійшов до середини розмови, попав сарака у безнадійність, а то ізза „дивного консерватизму соц. демократів" та їх (розуміється, також дивної) інтерпретації принціпів марксизму й історичного матерялізму...

З того можна вносити, що п. Стахів має і дасть свою „радикальну" інтерпретацію тих принципів, меньше дивну. Та тоді, річ ясна, вона буде „дивна" для соц. демократів — і якже тут можливий „блёк чи картель"?

Колиж так мається річ з соц. дем., то щ[illegible] доперва думати про „блёк чи картель" з сел.-союзом або навіть з сель-робом? Але в сих дивних часах діються в політиці чуда-дива: коли рад. партія може мати 8000 ч л е н і в, то чому не може мати пр. „картелю" з іншими партіями, розуміється, коли вони дійдуть в уяві своїх секретарів бодай до подібного числа членів, зорґанізованих членів. Без того п. Стахів очевидно не згодиться на картель з ними.

Не злі й дальші прояви фантазії того темпераментного радикала „з молодших, як пр. предложения Полякам навіть „братерської взаїмности" — під маленькою умовою: „наскільки закинуть думку про збройну інтервенцію на українських землях". Чи се значить, що не мають іти за Збруч, а на їх „інтервенційний побут" до Збруча п. Стахів годиться, чи мають цофнутися за Сян, — трохи неясно.

Як у цифрах і плянах гол. секретар рад. партії пересадив, так в однім „недосадив", а саме, кажучи, що, як показує зїзд, в партії має тепер перевагу „молодший елемент". Тимчасом на основі інтервю п. Стахова видно, що „молодший елемент" мусів там зовсім приголомшити старших, думаючих людей, бо якби було інакше, то по такім інтервю головна управа партії вже булаб замінила п. Стахова трохи старшим секретарем, котрий зменьшивби число членів партії пр. на 800 а „картель" обмежив на — есерів то є на ґрупку Шаповала, чим викликавби вражіння серіозности. А так остало вражіння, що та партія трохи за молода, хоч як на партію має вже літ чималенько. Та що робити? Така її доля, як казав поет.

—o—

Перший процес анархіста в Польщі

Перед судом присяглих в місті Гарнові відбувся перший у новій Польщі процес за анархізм. Обжалований був Яков Флід, літ 20, безконфесійний, приналежности російської, за належання до орґанізації польських анархістів. Трибунал складався з суддів Кавенцкого, Сідлецького і Головчака. Як докази предложено ряд анарх. ґазеток і брошур, кольпортованих Флідом, як: „Ґлос анархісти", „Анархізм" іт. н. Фліда засуджено на 5 літ тяжкої тюрми, причім вчислено йому 11 місяців слідчого арешту й даровано половину кари ізз його молодечого віку.

(Не підлягає сумніву, що анархізм се найбільш консеквентна зі всіх „лівих" доктрин і що хто з „лівих" уміє послідовно думати, той мусить докотитися до тої „ідеї", вже основно „поступової").

—o—

— „Прочане! Аллаг вибачить вам ваші гріхи!"

А як маси прочан дійшли до брами Адама й Еви, званої Ель-Алємцін, почався такий стиск, що брат не знав брата, ні батько сина; перли навіть на лектику Жінки Падишаха! Кождий хотів як найскорше вийти з того місця, бо воно вузьке й дуже душне, а верблюди тратували на смерть тих, що впали з них у тій брамі. Тут військова сторожа жінки Падишаха мала найбільше клопоту за весь час дороги.

А зі сходом сонця йшли прочане на місце Маздляфаг, де кождий набрав кремінів сім разів по сім, щоб кидати їх в долині Міна — на спомин, що тут Авраам відігнав кремінням чорта, що не давав йому принести в жертву сина Ісаака. З тим у понятію зірних лучиться відкидування від себе гріхів і грішних замислів. Султанка Ель Хуррем кинула також власноручно 49 кремінів на долині Міна.

Хассеке Хуррем власними руками збирала горяче каміння пустині, а думки про долю її сина пекли її як огонь... Мала кидати каміння в долині по звичаю. Але не хотіла відкинути ні одного зі своїх замислів, хоч вони були тяжкі як олово. В долині Міна остали три дні по старому звичаю. А потому принесли в жертву баранів і вечером пішли до Мегмеля на чудово прикрашеній площі. Там були три ночі, освітлювані ракетами так прегарно, що подібної краси нема нігде більше. Щойно третього дня кидала Хассеке Хуррем кременіння в долині Міна й вернула до Мекки. По дорозі оглядала гору Ель Нур, яка так світить в ночи якби її хтось освітлював. А в долині Міна не остав ні оден хорий, хоч спека там була страшна. Всі святині Мекки перейшла і милася в студни Земзен біля якої осіли перші люди й оглянула чарівну Мошею.

А як скінчила оглядати всі святині Мекки, пішла до найсвятіщої з них до Беіт Аллаг,*) де вмурований біля входу чорний камінь „гаджар". Його приніс архангел Гавриїл праотцю Аврааму. Там і досі є „Мажам Ібрагім", камінь з відтиском стіп Авраама. Ціла святиня закрита зверха перед людськими очима найдорощими килимами. А щоб увійти до неї, треба її сім разів обійти пішки ґранітовим шляхом.

А святиня Кааба не має дверей від землі, як усі инші святині на світі. Двері її уміщені високо. І сходів до них нема, тільки драбина.

*) „Дім Бога", званий Кааба. Се великий ґранчак, 12 метрів довгий, 10 широкий, 15 високий. Будову цю по ісламським леґендам мав побудувати ще праотець Авраам зі сином Ізмаілом (від жінки Агар), родоначальником мослемів.

Докінчення повісти про „Роксоляну" буде в окремій книжці, котра вийде перед Великоднем. Опріч закінчення подані будуть у книжці примітки і родовід династії Османів.

Повість сю писано в часі великої війни і революцій на Україні й на еміґрації, у Львові, в Камянци на Поділлю, у Благодатній на Херсонщині, у Відні й Филаделфії в Америці, в рр. 1918—1926, а перероблено й доповнено У Львові в рр. 1928—1929 у значних промежутках бурливого часу.

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА МИСТЕЦТВО

Правописний хаос на Україні

Три офіціяльні українські правописи: 1) на Вел. Україні; 2) в Галичині; 3) на Закарпатській Руси. — Інтервенція уряду УСРР.: Всеукраїнська правописна конференція в Харкові в 1927 р. та її постанови. — Протест КПбУ. — Уряд УСРР. протест узгляднив і постановою з 4. IX. 1928 р. на кинувновий т. зв. „державний правопис". — Яким шляхом треба розвязувати в нас правописне питання?

В українськім правописі панує під сучасну пору повний хаос.

Формально на українських землях існують нині аж 3 ріжні правописи: один на Вел. Україні, другий в Галичині, третій на Закарпаттю. Фактично їх далеко більше.

І так на Вел. Україні головний правопис се правопис т. зв. академічний. Виробила його перед кількома роками Українська Академія Наук у Київі згл. її спеціяльна комісія, уложена з 3-х учених фільольоґів-українїстів: А. Кримського, Ст. Смаль-Стоцького й Е. Тимченка. Але правопис сей поза Академією й урядовими установами не принявся загально. Не приняв його не тільки загал, що дальше пише ріжними правописами. Не приняли його навіть... самі його автори! Кождий із них, друкуючи щонебудь у виданнях Академії, пише своїм спеціяльним правописом — инпим, ніж вироблений ними спільно т. зв. академічний. Се й зазначує звичайно редакція академічних видань у нотках до праць згаданих авторів.

В Галичині головний правопис се правопис, який виробило по війні Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. Правопис сей приняла також галицька школа. Але поза Науковим Товариством і школою правопису сього вживають мало. І так галицька українська преса в більшій чи меншій мірі намагається наслідувати правопис київський чи харківський. А галицьке українське громадянство — пише, як уміє... У висліді: в Галичині в правописі панує повний хаос — ще більший, як на Вел. Україні.

Вкінці: Закарпаття. Там головний правопис се правопис етимольоґічний. Його вживають: преса, громадянство і школа. Деякі часописи одначе друкуються вже фонетикою.

Усунути отсей правописний хаос на Україні забажав уряд УСРР. В тій цілі Комісаріят Освіти скликав 1927-го року спеціяльну правописну нараду до Харкова. В нараді крім Наддніпрянців взяли участь також представники західних українських земель й еміґрації. Після оживленої дискусії принято більшістю голосів ряд постанов, що мали остаточно устійнити український правопис. Але, як се часто буває на Вел. Україні в' теперішніх умовах, в отсю чисто наукову справу вмішалася комуністична партія большевиків і опротестувала деякі постанови Всеукраїнської правописної конференції. Між ин. вона заявилася проти викинення конференцією апострофа в словах: бю, пю, пять, пятниця, мякий, мясо, імя, племя, і т. п. а за писанням: б'ю, п'ю, п'ять, п'ятниця, м'який, м'ясо, ім'я, плем'я, і т. д. І уряд УСРР. послушно протест КПбУ. узгляднив, постановою Ради Народних Комісарів з дн. 9 вересня 1928р. затвердив новий правопис, що йде по лінії бажань КПбУ, та проголосив його „державним" і загальнообовязуючим в УСРР.!*) Розуміється, отсей новий накинений з гори „державний" правопис УСРР. як односторонний, для иньших українських земель, на котрих не було російських впливів, зовсім не надається.

Так покінчилася найновійша проба впорядкувати правописний хаос на Україні. Покінчилася — черговою невдачею.

Та не зважаючи на се, правописний хаос на Україні мусить бути як найшвидше впорядкований. Яким способом?

Передовсім до порядкування його повинні бути покликані люде компетентні. Не сміє повторитися вдруге така разюча аномалія, яка мала місце 1927-го року на правописній нараді в Харкові, коли поруч з високо компетентними спеціялістами-фільольоґами і письменниками брали в нараді участь, голосували і рішали також люде зовсім некомпетентні.

А далі: головну правописну нараду, всеукраїнську, повинні попередити окремі правописні наради поодиноких українських земель у себе дома. На нарадах тих, льокальних, повинні бути вибрані делеґати на нараду всеукраїнську, а не, як се було минулого року, покликувані довільно. Повинні бути вибрані представники ріжних — особливо противних собі — поглядів на певні правописні питання. Во тільки тоді питання сі можуть бути обмірковані й вирішені на головній нараді всесторонно.

Розуміється, що одні й другі правописні наради повинна попередити жива правописна дискусія в пресі на підставі цілого ряду обдуманих анкет, щоб був відповідний субстрат до дискусії. Слід ще підчеркнути, що вправді рішати повинні виключно компетентні люде науки, одначе в дискусії пожадано булоб, никому не замикати уст: бо не тільки самі „Zunftgelehrten" можуть мати добрі думки, але можуть їх мати і часто мають також люде не посідаючі дипльомів.

*) Гл. нову публікацію: У. С. Р. Р. Народній Комісаріят Освіти. Український Правопис. Видання перше. Державне Видавництво України. 1929. Ст. 103, вел. 8⁶. Г

—o—

БІБЛІОҐРАФІЯ

Др. Степан Шухевич. **Спомини з української-галицької армії (1918—1920).** І. Частина. Видавнича кооператива „Червона Калина". Львів, 1929. Ст. 176. 16⁶.

Наша визвольна кампанія в Галичині в рр. 1918—1920, та її невдача досі не розсліджені. Передовсім: оружна акція. А далі: політична, організаційна і т. д. Після невдачі ми звичайно головну причину її бачимо в перевазі противника. Не звертаємо одначе уваги на те, що до сеї переваги в значній мірі причинилися ми самі нездарним веденням кампанії. Тому в інтересі вияснення справи і для науки грядучим поколінням треба витати кождy пробу оповісти про згадану кампанію в с е, нічого не скриваючи.

Пробою такою, але тільки в ч а с т и, є зазначені вище спомини д-ра Ст. Шухевича. В части тому, бо автор, хоч написав у с е, то оголосив отсе друком, як зазначує в передмові, тільки половину з того, що написав. А зробив се, як каже, з огляду на особи, які ще живі і... займають в нашій суспільности визначні становища...

Др. Ст. Шухевич — фронтовий старшина б. австро-угорської армії. Розвал Австро-Угорщини застав його на Вел. Україні, в Одесі, звідки негайно вернув до Галичини. Тут вступив у ряди галицької армії, з якою відбув цілу її кампанію аж до кінця.

Перед нами частина І-а „Споминів" д-ра Ст. Ш., що обіймає час від листопада 1918 р. до квітня 1919 р. В сій частині автор оповідає про розвал Австрії та відгук листопадових подій в Одесі, про виїзд австрійських військ з Вел. України, про українські установи в Підволочиськах, про Галицький Уряд в Тернополі, про настрої в Тернополі, про Начальну Команду Г. А. та її установи, про IV. бригаду та її організацію, про події на фронті в часі облоги Львова, про завішення зброї, про антантську місію, вкінці про бої на весну 1919 р.

Особливо цікаві ревеляції д-ра Ст. Ш. про Начальну Команду Г. А., зокрема про начального вождa ґен. Омеляновича Павленка. Автор наводить слова польського майора ґен. шт. ґр. К., який пізнійше говорив йому: „Dlaczego wyście nie brali Lwowa w dniu eksplozji? Mieliście dwa razy sposobność zawładnąć miastem bez strzału. Wystarczyłaby jedna kompanja piechoty. Raz w czasie eksplozji, kiedy załoga w przerażeniu opuściła pozycje, myśląc, że nieprzyjaciel już zdobył miasto, drugi raz w czasie waszej ofenzywy koło Wowczuchów. Wówczas cała załoga Lwowa wyszła była pod Gródek, a na froncie dookoła Lwowa zostali tylko nieliczni milicjanci. Wogóle nas dziwiła taktyka waszego dowództwa: **Zdaje się gorzej nie można było wojny prowadzić!** U nas śmiano się, że wasze dowództwo prowadzi wojnę dla nas i że Pawlence i całemu jego sztabowi należy się za to od nas najwyższ polski order"... (Ст. 148—149). Так само цікаві ревеляції автора про наказ Начальної Команди Г. А. — отворити весною 1919 р. фронт під Львовом большевикам, що підійшли були до Збруча. Та наказу його наша армія не виконала (ст. 169—171).

Не менше ревеляційні спомини автора про „поміч" з Наддніпрянщини, на котру в нас покладали такі великі надії. Та „поміч" наспіла у виді т. зв. наддніпрянських „дивізій", котрі нашій галицькій армії „помогли" подібно, як наддніпрянська Начальна Команда: вони наробили під Львовом бешкету і треба було з фронту стягати галицькі частини, щоби зробити з ними порядок.

Все те, як також ревеляції автора про корупцію в рядах наших цивільних політиків, призначене очевидно для зрілої суспільности, котра повинна розуміти що спомини — не історія. Мемуарист має писати лише те, що він бачив. Коли він бачив самі неґативні діла, то не його річ силоміць притягати за волосся позитивні факти, яких він не бачив. Для того мимо великої остроти тих споминів уважаємо автора вповні оправданим. Що більше! На нашу думку, автор зробив би ще ліпше, якби оповістив і ту другу половину своїх ревеляцій, що опустив її, бо люде в них зачіплені займають у нас видні становища. Думаємо, що оповіщення ревеляцій про них приневолилоб їх взяти за перо. Вони може далиб вияснення. А коли не моглиб сего зробити, то і тоді булаб користь для суспільности, бо мусіліб увільнити її від свого проводу. **К.**

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання:

а) **Бібліотеки Укр. Христ. Організації**

Ч. 1. Основи соціольоґії	3·—	зол
Ч. 3. Спіритизм	2·—	„
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія	0·80	„
Ч. 5. Секти й сектанти	6·60	„
Ч. 6. Петро, перший уміятський митрополит України-Руси .	1·50	„
Ч. 7 Греко-кат. Церква	0·95	„
Ч. 8. Д-р О. Назарук: Преса . . .	3·00	„

б) **Инші видання:**

В. Липинський: „Хам і Яфет" . .	—·90	„
Др. О. Назарук: Гр.-кат. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція .	3·00	„

Вияснення й документи

у справі бібліотечно-музейних цінностей Народного Дому і Ставропігії.

Від Редакції. В справі, котру під новиснім наголовком обговорено в ч. 16. „Нової Зорі", одержали ми слідуючі письма:

I.

ВПоважаному Пану Редактору газети „Нова Зоря" у Львові.

В ч. 16. б. р. появилася стаття про Бібліотечно-музейні цінности Народного Дому і Ставропігії, оперта на статті „Діла" у 41-ому числі з 24. II. с. р. з цілим рядом невірних даних про відношення Управи Національного Музею до питання про поворот сих збірок до Львова. Ввиду сього Управа Нац. Музею просить Вас за оповіщення слідуючих її писем, посланих у відповідь на запити у сій справі ВПреосв. Отця Митрополита 20/2 і Пана Редактора газети „Діло" 21/2 б. р. Але нажаль Редакція „Діла" не покористувалась правом оголошення письма до неї і ввела Вас і можливо усю Суспільність у помилкове і неповне знання сеї важної справи громадської.

Приймiть вирази щирого поважання — Директор Національного Музея

І. Свєнціцкий.

Львів, 5. III. 1929 р.

До сего листа долучив п. директор Свєнціцкий слідуючі два документи, котрі уповажнив нас оповістити, що й робимо тут ізза ваги справи та її актуальности. — Ред.

II.

Лист до ВПреосв. Митрополита.

Ваше Високопреосвященство!

У відповідь на Ваше устне запитання про справу збірок Ставропігії і Народного Дому, відзисканих в Ростові/Д Управа Національного Музею має честь подати слідуюче до відома:

1) Дізнавшися про великі трудноші перепяття Польською Делегацією цих збірок у 1925 р., Директор Музею в імя постійної наукової потреби сих збірок для дослідників історії національного мистецтва почав на власну руку старання біля їх відзискання. — 2) Одержавши обітницю з уст покійного Полпреда п. Войкова про можливість успіху сих старань, Директор Музею посвятив у жовтни 1926 р. в часі свого побуту в Київі, Харкові, Москві і Ленінграді особні заходи перед обома Академіями Наук (Київ, Ленінград) і перед обома Министерствами Освіти (Харків, Москва) не тільки для вияснення умовин видістания сих збірок з Ростова, але й для позискания прихильного становища членів Радянської Комісії для ідеї необхідности звороту сих збірок для наукової праці в Галичині. — 3) Те саме вчинив Директор в 1927 р. в червні в часі особних розмов у сій справі з представниками московських учених кругів = членів ВЦИК і Комісії для звороту. — 4) На основі дальших старань Управи Музею перед Полпредом п. Богомоловом і через представників Посольства вона остаточно одержала повну згоду Уряду СССР на основі прихильних оречень Академії Наук в Ленінграді і Главнауки в Москві на видачу отсих музейних збірок до рук Національного Музею у Львові, для постійної наукової праці над тими збірками. — 5) Директор Національного Музею, руководячися основними законами права власности в Галичині — у Польші, рішився предложити представникам Ставропігії і Народного Дому у липні 1928 р. часову виставу в Національному Музеви, з чим вони погодилися у грамоті виданій йому 24. серпня 1928 р. — 6) З огляду на те, що збірки музейні в Ростові могли бути перняті тільки загально, то є кожна скриня розкривалася для досмотру митового а предмети укладалися в ній для дальшої дороги, то властива провірка і урядове ствердження стану і змісту сих збірок було позіставлене для переведення у Львові. — 7) В виду сего, що деякі найбільше цінні предмети, срібні і золоті оправи і сосуди із шляхотних металів у розглянутих скринях **зовсім бракували,** об чім переймаючий офіціяльно заявив перед передаючими і од імени збірного власника їх галиц. України застеріг собі перед ними право ревіндикації в разі виявлення сих предметів у границях Радянського Союзу. Директор Музею в імя загально національного інтересу видістати отсі предмети як решту збірок — вважав за необхідне перевести якнайточнішу і якнайбільше офіціяльну реєстрацію перенятого майна. Все те може статися тільки під умовою додержання до кінця волі передаючих, а саме пересилки збірок з Міністерства Справ Заграничних з Варшави до Львова по первісній адресі Національного Музею. — 8) В Національному Музесві одержані скрині будуть в прияві представника власників відкриті і що до стану і змісту якнайдокладніше описані. Після виділення дійсно найгіднішого для прилодної часової виставп все проче буде передане за відповідними актами перекяття у приміщення Ставропігійського Музею і книгозбірні Народного Дому. — 9) Видатки понесені Управою Національного Музею в звязку з відзисканням обох згаданих збірок у рентуючій квоті долярів 344·55 і злотих 164·65 зі звичайним банковим процентом у висоті 1 пр. місячно, починаючи від 15. вересня 1928 р., будуть звернені Управі Національного Музею враз із видатками на спис і опис предметів і їх стану — до двох тижнів після одержания сих збірок із Варшави у Львові. — 10) Виставлені предмети будуть звернені обом згаданим галицьким публичним установам у Львові в шість місяців після відкриття часової вистави.

Управа Національного Музею стверджує, що Директор Музею находиться в дуже прикрому положенню людини, яка поступала в імя інтересів науки для загально національного добра і перед передаючими запоручила честю громадянина, культурного діяча і наукового робітника, що всі поставлені ними мінімальні вимоги будуть докладно виконані на місці. Потвердив сю запоруку і представник Посольства Р. П., в виду чого всяка переміна в сих умовинах викличе оправдану недовіру в урядових кругах СССР. до особи Директора. Тим самим стане неможливим відзискання може найцінніших частин сих збірок, до яких в звичайних сьогодня умовинах наукової праці після війни можуть мати доступ тільки люди безумовної довіри. Директор Національного Музею сею довірою до тепер користувався і для добра нормального розвитку науки повинен користуватися і на будуче.

Понеже справа передачі сих збірок із Варшави занадто затягнулася, Управа Національного Музею звернулася 21. січня 1929 р. до М-ва Спр. Загр. з предложенням вирішити справу зміни адресата у Львові, а тим самим умовин передачі в порозумінню з Урядом СССР.

Львів. 20 лютого 1929.

Секретар: М. Драґан в.р. Директор УНМ.: І. Свєнціцкий в.р.

III.

Лист до редактора „Діла".

21. II. 1929.

Високоповажаний Пане Редакторе!

У відповідь на запит в справі відзисканих музейних збірок повідомляю Вас про слідуюче: Збірки Ставропігії і Народ. Дому находяться від кінця жовтня на замку у Варшаві під опікою міністерства справ заграничних, через яке вони ішли по адресу Укр. Націон. Музею у Львові. Понеже представники Ставропігії і Народного Дому після приходу збірок до Варшави заявили в Міністерстві справ заграничних в присутности моїй об тім, що видану мені попередно згоду на часову виставу сьогодні цофають и зад, то Національний Музей їх ще не одержав од Міністерства справ заграничних. Мимо цего одначе я с певний того, що ці збірки будуть видані по адресу згідно з волею передаючих, що на іншу адресу ніяк не годилися в часі видачі мені цего великої цінн національного майна. Проти зміни волі передавших у справі адресу очивидно мені не довелосьби спорити, наколиб вона була виявлена; а в разі неможливости одержати сі відзискані збірки згідно з первісним адресом, я мусівби просити за зворот сих збірок назад до рук передавших мені їх. Після передачи сих збірок до Музею згідно з адресом, вони будуть у відповідному обемови та якости виставлені враз із архівом гр. кат. Митрополії і Митрополичої Капітули на весняній виставці Національного Музею і передані до публичного ужитку в прияві усіх власників і представників урядів.

З поважанням — І. Свєнціцкий.

IV.

Лист Сеніора Ставропігії.

В ч-рі 16. Вашої газети поміщена стаття о музеях Ставропігії й Народного Дому. Понеже дещо невірно там представлено, то прошу ласкаво помістити отсе вияснення: Неприязнею есть, будьтобы кто-небудь з Заряду Ставропігії й Народного Дому передав добровільно російському урядови те майно, за те правдою есть, що заряди обох товариств до кінця 1920 р. самі переховували в наших ними амбарах ціле те майно, платили за него чиньш і оплачували нічного сторожа. Квіти на те є в актах Ставр. Коли фондів бракло, упросили оба Заряди ректорат тамтейшого університету, щоб переховав збірки ті аж до зголошення властителів. Збірки ті доглядали оставшіся в Ростові п. Д. аж до їх забрання. З того виходить, що жадного акту „продажи не було.

Що до справи повороту річей до Варшави, то д-р Свєнціцкий одержав повновласть від обох установ по одержанню через них телеграми, що власти совітські признали за Ставр. й Н. Д. повне право власности. По одержанню тої телеграми з Москви від д-ра Св. вислали обі установи письменну повновласть, силою котрої уповажнюють д-ра Св. відобрати оба музеї й переслати їх у Львів Ст. й Н. Д. Тою повновластю виказався д-р Св. перед властями совітськими, котрі рішили **йому яко уповноваженому Ставропігії й Народного Дому** видати згадані річи. Так звучить акт передачі з дати Ростов н. Д., дня 10. вересня 1928. В акті виразно зазначено, що тому уповажненому видається **„имущество Ставропигийского Института и Народного Дома во Львове в об'еме указанном в акте выявления".**

Оригінал того „приемносдаточного акту" совітських властей находиться у д-ра Свєнціцкого, а копія в Ставропігії й Народнім Домі. За труд д-ра Св. заплатили установи вже 200 дол., а він жадав ще більше. Обом установам нічого не відомо, щоб то майно „дали під управу ростовським установам", а з цілої кореспонденції, яка ведеться в тій справі вже повних 8 літ, виходить, що совітські власти ніколи прява власности тих збірок відносно Ставропігії й Народного Дому не квестіонували.

Рівнож на конференції дня 5. листопада 1928 р. в міністерстві справ загр-

ничних освідчив представник польського уряду, що право власности музеїв Ставропігії й Народного Дому не підлягає сумніву. Польська конституція гарантує ненарушимість права власности, длятого домагання д-ра Св., відослати назад збірки в совіти, противиться польській конституції, а його виконання булоб нарушенням її. Длятого збірки ті мусять вернути до своїх власників.

С совершенним почтеніем
Николай Третяк, сеніор
Ставропігійського Інститута у Львові.

Від Редакції: Статтю п. з. „Бібліотечно-музейні цінности Народного Дому і Ставропігії, та що їм грозить" у ч. 16. „Н. З." з 3. III. с. р. ми оперли на статті „Діла" в ч. 41. з 24. II. с. р. Стаття в „Ділі" не була спростована. А ціллю нашої статті було виказати недопустимість нового вивозу згаданих цінностей до Києва, чого мала жадати Управа Нац. Музею. Поміщені тут документи не заперечують того. Важне й потвердження наших слів, що за Збручем нема забезпечення для наших цінностей: сам п. Свенціцкий пише, що вже бракує найціннійших річей з золота і срібла і т. д. Тим більше дивне становище „Діла", котре не розслідивши справи, заявилося за евент. вивезенням наших цінностей знов за Збруч.

—o—

„Ліві" між собою

Лазар з могили.

„СЕЛЬ-РОБ" в ч. 94, так характеризує „відновлену" соц. демократію та її орґан:

Появилося перше число газ. „Вперед" „центрального" орґану відновленої УСДП.

„Врешті — пише цей „центральний" орґан — сповнилися мрії малого гурта... заступники широких українських робітничих мас відвалили камінь з могили УСДП. а в парі з тим появляється і орґан цеї партії"...

Чого там нема в цьому „центральному" — мудрощів скілько!

„Український робітник блукає, не вийшов ще з хаосу поглядів і орієнтацій"... „Українське робітництво вже має досить ріжних експериментів і тріскучих фраз, які нічого реального не дали робітничій клясі". І тому „стара ґвардія" „вихована в старій школі научного соціялізму" береться спасати українське робітництво.

„Повоєнні часи значно змінилися, але вага професійних орґанізацій в нічім не змаліла, навпаки остала та сама а може й більша".

А може й більша! А бачите, і хто би був догадався до цеї правди, як би її „стара ґвардія" не відкрила. Ціль старої ґвардії: „визволення українського пролєтаріяту міст і сіл. Засобом до її осягнення: соціялізм".

Що соціялізм є для уесдепівців тільки „з а с о б о м", про це ніхто не сумнівається. Свідчать про це найкраще вміщені у „Вперед" уесдепівські резолюції, в яких автори — що як Лазар піднялися з могили — безграмотною плутаниною стараються прикрити свою властиву ролю пепесівських аґентів.

—o—

Оригінальна боротьба з сектою

„Руль" доносить: Поліція увійшла в оселю секти духоборів в Канаді, щоб увязнити деяких за спротив власти, бо духобори, що називають себе також „Синами свободи", не хочуть посилати дітей до англійських шкіл. 50 духоборів, мущин і жінок, зібралося в однім домі і приготовилися до бою. На знак протесту всі роздяглися в дома до нага, очевидно на те, щоб поліція не могла їх серед зими увязнити і вести. Тимчасом поліція кинула під дім слезоточиві бомби. Голі духобори мусіли самі вибічи просто на сніг. Троє їх увязнено.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

раньше **РОМАН ЗУБИК**

401 1—30

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА ч. 16.

поручає:

Весняні новости для Пань на плащі, костюми і сукні. ШОВКИ у великому виборі. ВОЕНИ англійські і краєві на мужеські одіння.

ДОПИСИ

СЯНІК (Просвітнє життя). У нас ревно трудяться над розвоєм читалень власних о. Степан Венгринович катехит у Сяноці, неструдженний опікун дітей міщанських, що то все потрафить знайти тим дітям попри науку в школі не і приємну розривку, та розбуджує поволи в молодих серцях привязання до обряду і віри батьків, свідомість національну і любов до батьківщини, а в читальні є прямо душею та ідейним провідником в праці просвітній в Сяноці.

Рівнож гарно розвивається читальня „Просвіти" в Ліську завдяки о. катехитови Юліянови Шуплатови і другим ідейним панам нашим в місті, котрих на жаль мало. Брак власної домівки не дає змоги розвинути як слід діяльности цеї читальні, яка повинна стати філією на ліський повіт, але і тут йде вже до кращого. Свята народні і вистави та хор церковний причинилибися много до освідомлення міщанства і дооколичних підміських селян і привязалиб їх краще до церкви і обряду та народа свого. Думаю що і другі селяни підуть за приміром названих, бо потреба велика.

ЧОРТКІВ. (В справі будови ґімназії РШК.). Від кількох років громадянство Чорткова живо інтересується будовою ґімназії РШК. Ґімназія істнує від 1911 р., має 6 кляс, а не може розвинутися в повну ґімназію з причини браку приміщення. До цього й чужий дотеперішний будинок при гамірній порошистій вулиці мало надається на школу. Зогляду на це місцеві громадяне присвячують чимало енерґії та заходів справі будови ґімназії. Комітет будови, як секція Кружка РШК., від липня 25 р. певеводить систематичні збірки в місті, розсилає збіркові ліcти по селах. В м. р. розіслав 16.000 чеків при помочі преси, недавно постарався о 20 сотикові цеголки для поширення їх між народом.

12. II. відбулися сходини місцевого громадянства, на яких подано звіт з діяльности Комітету. Що праця Комітету не була марна, хай свідчать отсі дати. Комітет зібрав від 29. VI. 1925 р. до 30. I. 1929 р., т. є за три і пів року 3.145 дол. (в того 340 дол. з Америки), т. є місячно збирав пересічно 76 дол. Громадянство Чорткова добровільно оподаткувалося і складає місячні датки, селянство з повіту складає дрібні жертви на ліcти і розкуповує 20 сотикові цеголки на будову. За зібрані гроші куплено в найкращій і найздоровішій частині міста площу під будову 3612 м² за ціну 1831 дол. (з сеї суми Кружок дав 191 дол. з продажі поля в Калиновшині, решту т. є 1640 дол. заплатив Комітет зі зібраних грошей). В касі Комітету є круґло 800 дол., які переховуються на будову, а за які з весною пічнеться звозити будівельний матеріял. Інжинір-архитект Роман Грицай зладив плян ґімназії і кошторис будови виносить 18000 дол. Будинок має бути одноповерховий, 40 м фронту і відповідатиме всім вимогам модерної школи.

Кружок РШК. в Чорткові має дві площі на продаж і думає вести будову. Зрештою Кружок скликує незабаром нараду відпоручників освітних орґанізацій Чортківщини та сусідних повітів, щоб обдумати ширшу одностайну та орґанічну акцію будови. Бо ця справа повинна заінтересувати й сумежні повіти, які з ґімназії досі користали і певно дальше будуть користати.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Арамейські речення, які в своїх страстних візіях висказувала стиґматизована Тереса з Конерсройт, є під ґраматичним оглядом бездоганні. Це ствердив спеціяліст арамейської мови, професор Вутц, учений світової слави.

91-літний учений природник мадярський езуїт Тот, одержав хрест заслуги. Мадярський парлямент використав у законі про залісення Угорщини цілий уступ з одної праці сего працівника. В тексті закону не змінено ніодного слова. Сей старець учить по нинішний день предмету природи в ґімназії ОО. Єзуїтів в Кальочі.

У великобританській імперії є майже 16 міліонів католиків. З цього числа: 6 міл. в Европі, 3·5 міл. в Азії, міліон в Африці, 4 міл. в Америці, в Австралії і Полінезії 1·5 міліона католиків. Коли загальне число католиків осягне суму 20 міліонів, то Катол. Церква матиме в Британії релятивну більшість.

Чи мають студенти якісь особливі свободи і привілеї в ділянці обичайности і чи не обовязує їх у повній строгости закон природи і заповідь Божа? Це питання було темою нарад 13 конґресу голяндського католицького студенства, що недавно відбувся в м. Лейден у Голяндії. Зїзд заняв ясне католицьке становище та очеркнув також межі т. зв. академічної вольности.

—o—

Ратунок кораблів у нинішну негоду

Німецькі летунські товариства призначили кілька літаків на вишукування кораблів, що застрягли серед льдів. Один з льондонських журналістів відбув лет на такім літаку і його враженння, подані на сторінках „Дайлие Альґемайне Цайтунґ" передаємо тут у виїмках: Вилетіли ми з Берліна раннім ранком. Наш 3-моторовий „Д 1092" скоро підіймається в яркім сонці гарного зимового ранку. Як око сягне, скрізь краєвид покритий грубим шаром снігу. Саме під нами темнійша черта — се від тиняння замерзла Одра... Перед нами Східне (Балтійське) море. Летимо вище, щоб обняти зором більше простору. 300, 500, 800 метрів. Стоп! Як око сягне, тільки лід і вода, вода і лід. Високо над ними маленька металева пташка з невинною швидкістю 180 км. на годину. Очі узброєні далековидами стежать на всі боки та ще не бачать потребуючих ратунку. Вкінци побачили одного, відтак недалеко другого. Два невеликі судна пливуть на південь, а вітер спихає на них гори ледових криг. Спускаємося й кидаємо їм на палубу мішок з карткою: „Бачимо вас, сиґналізуйте ваші бажання". Відповідаємо ракетами на кождий зрозумілий сиґнал. На кораблі радість. Люде кидають шапками в гору, хоч мороз, танцюють з радости... Наше радіо вія Берлін подає негайно точне положення загрожених кораблів ратунковому кораблеви, воєнної фльоти. „Д 1092" пранається й летить по визначеній лінії. Небаром стрічаємо на овиді 3 судна: 2 німецькі й 1 шведський. Два черпі держаться не зле, але третє маленьке з розпуцкою сиґналізує: „Лід так сильний, що не можемо пробитися. Пришліть поміч!" І невдовзі зявляється поважний стовп диму з ратункового кружляка „Шлезвіґ-Гольштайн", котрий веде за собою цілу низку кораблів, які вже вирятував з біди. Але нам час вертати. Міняємо напрям і скоро вже бачимо землю, котра мало чим ріжнитися від замерзлого моря.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ЕСПАНІЯ укріпляє з поспіхом свої надморські форти, а саме: Ферроль над Атлянтиком, Нову Картаґіну й Магон на острові Мінорці. Останній порт лежить на лінії Альжир-Марсилія, відси припущення, що ті зброєння проти Франції. Але є голоси, що і проти Італії. Та найлучші укріплення робить Еспанія у Ферролі, положенім над гарним фйордом, котрий глибоко врізується в її провінцію Галіцію. В тій пристані моглаб вигідно зміститися фльота далеко більша від еспанської. Туди транспортують з великим трудом 8 великанських канон. Дуло кожної з них важить 90 тон, а набій 1 тону, т. є. більше ніж набій славної німецької „Грубої Берти“! Носність 30 клм. Подібно узброюється Картаґіна й Магон. Стратеґічне значіння Магону одно з найважніших в Европі, бо може перешкодити Франції в полученню з її резервоарами людей в афр. кольоніях. Здобути Магон приблизно так тяжко, як Мальту. Опріч того будує Еспанія нові кружляки й торпедові лодки, а в м. Кадіз виставила нову фабрику торпедів. Німецькі військові рецензенти, котрі подають широко описи тих зброень, зазначують зі здивуванням, що не можуть додуматися, проти кого все те звернене.

В АМЕРИЦІ наступила фузія двох величезних банкових концернів, „Гаранті Трост“ і „Нейшонал Бенк оф Коммерс“, у котрих самі депозити виносять 8 міліярдів дол. Новий концерн має занятися фінансуванням господарського життя середної Европи, а згодом і східної. В тій ціли свою операційну базу має осінувати в Польщі.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п.** 364 31-?

НА ДАЛЕКІМ СХОДІ китайці захопили не тільки залізницю від большевиків виключно в свої руки, але й телеґрафи й телефони. Большевики скликають віча в сибірських містах Іркутську, Читі, Благовіщенську, Хабаровську і Владивостоці, на котрих цькують проти Китаю. Атмосфера на Далекім Сході робиться щораз більше напружена.

ЯПОНІЯ ратифікувала договір, яким зобовязалася помагати Америці в боротьбі проти контрабанди алькоголю.

Відомий з солідности

МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських

І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)

поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 18-20

До П. Т. Духовенства Перемиської Епархії.

Вівторок 12. III. 1929. відбудеться о год. 11-ій в Дух. Семинарії Чергова Конференція членів П. Е. П. Кромі реферату о. Лещука инші дуже **актуальні** справи. О численну участь просить —

Управа V. Секції.

Марійська Конґреґація Пань в Яворові

уладжує на днях 28, 29, 30 і 31 березня ц. р. в Монастирі СС. Василіянок реколекції для Впов. Пань під проводом Всесв. О. Ігумена д-ра Т. Галущинського Ч. св. В. В. Зголошення за уміркованою винагородою за харч і помішення приймає Ігуменат СС. Василіянок 2—3 **Управа.**

НОВИНКИ

Львів потрясений тепер такою подією: При вул. Городецькій ч. 86, винаняла собі кімнату якась Поля Бронфман і зачала сама до себе надавати почтою гроші. Листонош, що приносив ті гроші, заставав у неї все двох молодих людей. Коли приніс їй в середу 20 зл., ті молодці кинулися на нього, один схопив його за горло, другий зачав його вязати. Листар одною рукою схопив торбу з грішми, другою боронився. І голосно кричав. Напасники зачали втікати, листар за ними. Надбігли поліцаї Бобак і Панькевич та моторовий Гавлік. Напасники зранили револьверами двох з них, а третій Панькевич біг далі, стріляючи, поки не зранив одного з утікаючих, котрий добіг до вул. Шептицьких і там упавши, помер. При нім не знайдено документів, тільки український моноґрам Я. Л. на пальті, два револьвери і шнур на 3 м. Другого увязнено. Се студ. прав Роман Мицюк з Синевідська Вижнього. Їх спільничка втекла. Вона стрункa й висока шатинка з овальним обличчам, літ коло 24. Чи вона дійсно Поля Бронфман, невідомо. Зараз по тім випадку поліція зробила ревізію в Акад. Домі.

Сукна, камґарни, коци, колдри, обув готову і на міру ОДІЖ мужеську, дамську і для священиків поручає на сплати

„Родоган“ Львів, Ринок 43. Телєфон 15-70.

40— 1—15

„Рідна Школа“ оповіщує: о Михаїл Дурделло, парох в Білих Ославах, зложив 50 зол. на „Рідну Школу“ місто подяк за желання з приводу промоції його сина.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбулися такі виклади: 7. III. на тему: Замітки до праці В. Липинського „Релиґія і Церква в історії України“; (по українськи) прелеґент Д-р І. Мірчук, 8. III. — п. н. Історично-мистецька проблематика української архітектури (по німецьки); прел.: доц. Унів. д-р І. Н. Савицький.

В квітні спустить Польща на море три нові воєнні судна: дві підводні лодки: „Вовк“ і „Рись“ та контрторпедовець „Бурю“.

В Японії впровадили в школах для дівчат обовязкову науку гашення пожеж.

Правописні інспектори. Такий уряд заведено тепер в Туреччині для контролі вивісок, котрі по новому закону мають бути писані латинкою. З правописними словничками в руках обходять інспектори всі фірми й заведення та витикають замічені похибки. А похибок чимало, бо не всі ще доволі грамотні в новім письмі. (Прим. Анґора треба писати Ankara, Стамбул Istambul, Смирна Izmir, Трапезунт Tradzon і т. д.) Правописні інспектори придалисяб не тільки в Туреччині.

Огрівання столиці Ісляндії, Рейкявіку має відбуватися вулканічними джерелами, що віддалені від столиці на 38 кільометрів і дають на мінуту 16 куб. метрів гарячої води. Деякі будинки на Ісляндії вже й тепер так огрівають м. і. лічницю для недужих легенями біля Ґрістнесу та торговельну школу в Музазіку.

—o—

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL“ масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відморожения, також запобігає відморожению кінчин. Продаютъ антики й дрогерії. 398б 4—10

Жадати виразно Гонсецкого.

ОГОЛОШЕННЯ

Д-р Ростислав Білас

ординує при вул. Коперника ч. 48.

400 2-2

ПОРОШОК **KOGUTEK** *ДЛЯ ДОРОСЛИХ* УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ **БІЛЬ ГОЛОВИ**

398а 4—10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч р по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні тодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ескомт. Замовлятн: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 29а 3 1/0

Мій 399 2—2

ЦІННИК НАСІНЬ

висилаю безплатно.

Богато спеціяльностей, особливо англійських

Dr. Z. Bach, LWÓW, RYNEK 2. Угол Домінїканської.

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На весняний і літний сезон

поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Ґалицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!

139 57-?

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 16-50

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА

ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28

приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найдоступнійших цінах. Робота солідна і точна. 342 21-?

Тисячі подяк!! 392 5-5

ЗА ПРЕЦИЗІЙНО ВИКОНАНІ ТАПІЦЕРСЬКІ РОБОТИ

одержала в дома по своїй солідности фірма

ҐОТТЛІБ-ҐЕФЕЛЬ,

вул. Ґродзіцких 8.

і достарчує

за 5 зол. тижнево **ОТОМАНИ**

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА

поручає фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка

Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48, 377 Жадайте пінників 10—12

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Рік IV. Ріно zapłacone gotówką. Львів, четвер 14 березня 1929 Ч. 19 (222)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 3. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Св. Отець подорожуватиме по світі

АТЕ доносить з Риму: В кругах близьких Ватикану говорять, що папа має замір в 1930 р. відбути подорож по католицьких краях Европи. Їхати-ме через Трієст до Загребу, потім до Будапешту, відти до Польщі, потім до Австрії, Баварії, Бельгії, Ірляндії, Франції й Еспанії. В 1931 р. проектована подібна подорож до півн. Америки. — Вістка ця викликає велике заінтересування в пресі.

Несподівані висліди голосування в сенаті

Сенат у буджеті мін. внутр. справ 46 голосами проти 42 привернув диспозиційний фонд 6 міл. зол., відкинений соймом. Зате несподівано затвердив скреслення соймом 2 міл. диспоз. фонду мін. війни. Коли сен. Пежиньский з ББ. домагався реасумції тої ухвали, аргументуючи, що се сталося ізза неопанування техніки голосування (або неприсутности на салі кількох послів прихильних урядови? — Ред.), — відповів віцемаршалок Гілвіц, що зміна неможлива, бо тоді прийшлоб до хаосу, з котрого вже не булоб виходу.

Коли буде повінь?

Кілька тепліщих днів викликало паніку й над Вислою почалися вже подекуди евакуації населення. Супроти того оповіщує інж. Неценгелевич, шеф технічного штабу для охорони перед повінь, що лід дуже грубий сего року і що навіть якби температура піднеслася до 15° тепла, то крига на Вислі рушиться не скорше, як у перших днях квітня. Коли приблизно рушиться крига на Дністрі й иньших ріках, того не предсказує. Про занепокоєння повінь доносять з ріжних місць.

Як виглядає „повна свобода"?

Віденська „Нає Фрає Прессе" принесла вступну статтю п. з. „Безробіття й чищення вулиць". „Неймовірні відносини у Відні". Вона описує, як на вулицях і площах Відня творяться від маси снігів формальні потоки й озера, як повстає небезпека для людей і навіть возів у тій чудовій колись столиці, як ніхто в ній не журиться тим — а рівночасно тяжить на громаді страшний тягар, виплачувати постійні допомоги 91.687 безробітним і нікому ані сниться, притягнути їх до обовязку очищувати місто Соціялдемократи в своїм партійнім орґані „доказують" вимовно, що то — „капіталізм винен", що така погода і кінець. Так виглядає „повна свобода"... Більший скандал, як тепер його видно у Відні, вже неможливий — кінчить свої цікаві описи „Н. Фр. Пр."

Сталін, диктатор СССР., перед упадком

Віденська преса доносить: Президія Центр. Виконуючого Комітету на чолі з Калініном перейшла до опозиції. Часть її прилучилася до ґрупи Бухаріна й Рикова тай остро виступила проти селянської політики Сталіна. Таким чином упадок Сталіна се вже тільки питання короткого часу.

Що каже бабка революції?

Знана загально рос. революціонерка, 85-літна Брешко-Брешковська, звана „бабкою революції", оповістила в „Ляйпцігер Наєсте Нахріхтен" інтервю про большевизм. Вона каже, що большевизм противний душі народа і тому мусить упасти. Народ хоче спокою , релігії та праці. Знаю про се добре, бо я сама довго підготовляла революцію в Росії. Большевизму не можна повалити зовні інтервенціями, тільки внутрішним переворотом, котрий вийде від селян і сільського прелєтаріяту. (Свої заяви зложила „бабка революції" в присутности Керенського).

„Нові Шляхи" провадять на Схід

Польська преса подає такі інформації: Сими днями появиться у Львові місячник „Нові Шляхи" з крайно лівим напрямком, під редакцією п. Антона Крушельницького, директора шкільних заведень „Рідної Школи". До фінансування „Нових Шляхів" має причинятися певна станиця з ул. Набєляка (там є консулят СССР.) в формі пренумерати 3000 прим. Характеристична річ, що в так задуманім видавництві возьмуть участь і ундівські діячі, именно співредактор „Діла" п. Ф. Федорців. Се наздвичайно характеристичне, коли возьметься під увагу клерикально-націоналістичний характер „Діла".

В раді міста Львова

На засіданню ради міста Львова радний Домашевіч поставив внесок, щоб запротестувати проти проєкту зміни конституції, внесеного клюбами ППС., Визволенєм і Стронніцтвом Хлопскім, а то з тої причини, що той проєкт має на ціли розбиття держави на автономічні одиниці. Проти допущення внеску Домашевича запротестував іменем соціялістів р. д-р Гершталь, а до його протесту прилучився р. д-р Говикович іменем Укр. Клюбу. Річ ясна, що проєкт ППС. і тов. змагає до знищення всякого впливу Церкви на суспільність, а його „автономістичні" уступи вложені для хлополапства. З тих причин українське представництво, коли хотіло засадничо задемонструвати свою симпатію до автономістичної думки у проєкті ППС., повинно було застеречися проти ворожого становища того проєкту до віри і церкви.

——o——

ПОДЯКА.

Отсею дорогою складаю найщирішу подяку Високоповажаному Пану **Др. Іванові Хомі** в Старім Самборі, за дбайливе й успішне лічення моєї подруги з тяжкої недуги. Хай милосерний Бог заплатить щедро за так важкий і безкорисний труд.

о. І. Корлятович.

ЩО ТАКЕ КАТОЛИЦЬКА АКЦІЯ?

Найновіще определення сего поняття.

Проблєм Католицької Акції це нині дуже актуальне питання, яким найбільше займається католицький світ. Від коли ця назва вперве появилася в Італії, а буде тому небаром 80 літ, від часів Пія IX., було чимало ріжних пояснень її, цего „сутнього елєменту християнського життя й апостоляту" (слова Пія IX.). А всеж таки ще сьогодні нема в католицькому світі загального й одностайного розуміння сути Кат. Акції. Одні вважають її тільки обороною Церкви, змаганням до ревіндикації її нарушених прав, її подавлених вольностей. Инші утотожнюють її з орґанізацією культу й розвиванням брацтв з цілями чисто надприродними. Ще инші хотіліб бачити в ній замасковані, під патронатом Церкви остаючі, рухи з тенденціями політичними або економічними. Супроти тої розбіжности в поглядах на К. Акцію зрозуміле стане змагання католицьких діячів та публіцистів до точнійше означеної дефініції К. Акції. Це завдання ставить собі паризький кат. дневник „La Croix" (ч. 14.108) в передовиці: „Comment définir l'Action catholique". З цеї статті подаємо тут важнійші виїмки не тільки з публіцистичного обовязку, вдержувати наше громадянство в курсі світового католицького руху, але також в цілях практичних, з огляду на нашу українську Кат. Акцію. Саме тепер при опрацюванню проєкту програми й статутів У. Х. Орґанізації Ц. Комітетом, справа основної й точної дефініції К. А. є першорядної ваги, хочби через вище зазначені розбіжности не тільки в нас.

Цілком слушно робить французький автор згад. статті, звертаючись за автентичними поясненнями до численних висказів про К. А. св. Отця. За основу бере він письмо Пія XI. (Quae Nobis) до німецького кардинала Бертрама з кінця мин. року, оповіщене в „Оссерваторе Романо" з відповідними, високо авторитетними, коментарами до нього. Пій XI. определює Кат. Акцію як участь мірян в апостоляті Єрархії. Спираючись на це підставове определення, автор так розуміє К. Акцію:

1) Кат. Акція повинна відограти свою ролю на політичнім полі, повинна заняти становище й супроти економічних питань. Та навіть у найліпшого католика, вона не зіллється в одно з суто політичною акцією, з діяльністю чисто професійною. Вона є, як і католицька Єрархія, поза і понад поглядами економічними та партійно-політичними. 2) Кат. Акція це ніщо инше як акція релігійна. Одначе вона відріжняється всетаки від індивідуальної праці, до якої обовязаний кождий християнин задля спасення своєї душі і власного усовершення. Її діяльність виходить поза інтимне святая-святих совісти. Вона входить в морально-релігійне життя родин, спільнот, громад і держав. Вона утотожнює себе з місією Церкви, щоб завести повсюду Царство Христове, щоб суспільностям приспорити те найбільше з дібр, із котрого всі инші добра випливають. Вона — одним словом — се діяльність суспільна, се апостолят. 3) Кат. Акція не може обмежити свого поля праці до конечности боротьби проти антиклєрикалізму. Ся суто негативна роля не моглаб відповідати орґанізації, що по словам св. Отця є частиною апостольського уряду самої Церкви. Її ціли ся-

гають багато вище та дальше: заложити, чи точнійше сказати, відродити не тільки Царство Боже в одиницях, родині й суспільности, але також і ті численні добра дочасного характеру, що хоч не є безпосереднім предметом післанництва Церкви, то в ній як природні наслідки мають своє жерело, відродити отже отсю християнську цивілізацію, котрої першою вдохновителькою й ширителькою була Церква.

„Величезна є отже нива Кат. Акції“ — писав Пій X., як величезна є учительська, моральна й суспільна місія епіскопату й духовенства, з якою повинні співпрацювати передові з мірян... Сьогодні більш як коли небудь Церква потребує сили. Священиків за мало... Тут і там пересуди вирили прірву поміж ними а людьми, котрим вони мають проповідати Слово Боже. На місійних теренах замало працівників. В Европі... відбувається методичне відхристіянізування мас. В Церкві так потрібні є світські орґанізації, цілим серцем віддані святому ділу. Скільки молодих людей бажає пізнати краще католицьку науку! Скільки їх чекає на поклик, на вказівки, куди їм орієнтуватися, як зорґанізувати свій запал, стремління до тих вершин! Ніщо не може більше розширити кругозору молоді, як цей великий рух Кат. Акції. „Кат. Акція писав недавно о. Лєклерк — може переродити весь світ. Це мабуть найвизначніший рух, який від віків проявився коли в Церкві... Цей голос, що йде з народа й свідчить про потребу душ. Від нас залежить, щоб голос той, що йде на здобуття, став голосом непоборним!“

Довкола нападу на листаря у Львові

Вже безсумнівно стверджено, що другим учасником нападу, убитим на вул. Шептицьких, був студ. Ярослав Любович, син о. Любовича з Жидачівщини. В його похороні взяли участь: батько, мати і сестра. На кладовищі прийшло до демонстрацій і арештів. Польська преса твердить, що третя учасниця нападу мала бути Стефанія Гіжицька, та що всі вони ділали з рамени УВО (Укр. Військової Орг.). Слідство ведеться днями й ночами. „Дзєннік Львовскі“ (орґан правлячої ґрупи) пише, що зібрано подробиці, які обтяжують багато осіб, про котрих навіть не припускали, що вони могли посідати безпосередний контакт з учасниками нападу. Вкінці твердить польська преса, що штаб УВО буде зліквідований і що Мицика судитиме наглий суд.

У Львові відбулися численні ревізії й арештування головно між укр. студентством.

Російський Наполеон перед брамами Москви

В найновішім випуску „Кампф'у“ пише соц. дем. знавець Сходу Теодор Дан: Все вказує на те, що упадок большевицької диктатури се вже актуальне питання практичної політики. Дан обговорює ріжні можливости того, що наступить опісля і каже: Остаточний роздор з традицією ком. партії та збуржуазіння її апарату не може наступити без фашистівсько-бонапартистичного замаху стану. Коли той замах раз буде переведений, тоді по стороні того, хто його зробить, стануть: 1) селяне, 2) протисоціялістичні частини військового, господарського й бюрократичного апарату та 3)огірчене розчаруванням робітництво.

Не є ніяким арґументом, що там нема тепер такого чоловіка, котрий міґби відіграти ролю Наполеона. Вже Троцький сказав, що червона армія, зложена переважно з селян, кождої хвилі може стати оруддям в руці навіть „Наполєона третього степеня“, пр. Ворошилова або Буденного. Як відбудеться та зміна, невідомо, але одно певне, а саме, що російський Наполеон вже стоїть перед брамами Москви.

Духовенство і суспільність

Яка тепер доля духовного стану? — Які перед ним практично-суспільні завдання?

(Дискусійна стаття.)

В 12. ч. „Нової Зорі“ подає о. А. Левицький спосіб, як помогти „Рідній Школі“ і іншим установам. Він радить, щоби священики зреклися якоїсь части місячної дотації на річ „Рідної Школи“. Хочу в тій справі дещо сказати.

О. Л. мусить під оглядом матеріяльним стояти дуже добре, коли має відвагу обтяжати місячну дотацію нашого духовеньства, яке жиє в великій нужді і якого місячна дотація становить чи не головний середник утримання. Управа поля нині не рентується. Минули ті часи, коли парохіяне спомагали даром свого пароха в управі ріли. Нині треба за кождий крок добре заплатити або закотити рукави і взятися самому до управи ріли, отже: самому вивезти обірник, самому з'орати й засіяти. А се немислиме, бо на тім терпить праця в церкві і в парохії. Священики змушені віддавати поля на спілку своїм парохіянам. А та спілка приносить так мало, що ледви вистарчає на оплату служби, утримання коний, корови, а вже рідко коли вистарчає на оплату податків ґрунтового, доходового, маєткового, дорогового, асекурації і т. п. Числити на доходи, треби з парохії також годі, бо при загальнім упадку віри і морально сти упали й доходи. Для приміру, як упадають доходи, наведу табелю Служб Божих з послідних 10 літ. В 1918 р. мав я річно 368 Служб Божих, в 1919 — 215, в 1920 — 128, в 1921 — 108, в 1922 — 101, в 1923 — 105, в 1924 — 91, в 1925 — 88, в 1926 — 78, в 1927 — 64, в 1928 — 68. Доходи стисло епітрахільні в нинішних часах низше критики. Народ з'убожів, не має звідки платити, тож обмежується до найменьших парад, щоб як найменьше заплатити. У мене на Поділю платять за похорон 15 до 30 золотих, за вінчання 10 — 20 золотих. Парохія, яка числить 1000 душ, має пересічно 2 похорони і вінчання місячно, отже дасть доходу 40—60 золотих. Парох, що має в школах 2—3 дітей, мусить рішучо робити довги і відживляється дуже нужденно, на кусень мяса певно не стане. Коли в моїм деканаті робив в 1928 р. візитацію молодий декан, то сказав по ній на соборчику такі слова: „Я не знав, що наші священики так бідують, я застав у декотрих формальну нужду“. І справді так є. Хто бодай трохи обізнаний з обставинами, серед яких жиє наше духовенство, мусить признати, що між ним нужда і то велика. Тому я противний, щоб обтяжати місячну дотацію нашого духовенства. Дотація і так невелика. В львівській епархії підставова місячна дотація пароха виносить 171 зол., завідателя з іспитом 120 зол., сотрудника 94 зол. Коли від сеї підставової дотації відтягнути за кождий гектар уживаної землі 1 до 3 зол. (залежить від повітів), 10% на вдовичо-сиротиньский фонд, то що лишається? У мене приміром є 56 морґів поля, тож дістаю на місяць „аж“ 48 зол., а мій сусід 90-літний старець має около 80 морґів поля, то дістає „аж“ 4 зол. І чи можна ту нужденну дотацію обтяжати ще сталим датком місячним?

Я противний тому, а одначе — дати треба, бо „Рідна Школа“ і з оглядів релиґійних, і з оглядів національних найважнійша інституція по церкві. Вона має виховувати свідомих громадян і для Церкви і для народу. Фонди „Рідної Школи“ зростуть лиш тоді, коли в е с ь з а г а л зрозуміє вагу справи і весь загал буде на „Рідну Школу“ давати. Тож нехай дають священники — кождий після своєї спроможности на „Рідну Школу“, але нехай подбають і припильнують, щоб весь загал давав. Священики мають ріжні нагоди припильнувати справу, в церкві, в кооперативі, в читальні, в кружках „Рідної Школи“. Заохотім загал, щоби складав датки, заохотім перед Різдвом до датків на коляду, перед Великоднем до датків на крашанку, заохотім аматорський кружок до відограния 2—3 представлень на „Рідну Школу“, урядім „Миколая“ для дітей на „Рідну Школу“ — і фонди будуть, але робім всі. Я не можу похвалитися великим виспідом в тій праці, бо здоровля не позволяє, але всеж таки кружок „Рідної Школи“ під моєю управою зібрав в 1927 р. 340 зол. річно, в 1928 р. 346 зол. Село має 1200 душ українських. В повіті є 80 сіл, нехай кожде зложить лиш 300 зол. річно, то буде 24.000 зол., а 50 повітів, булоб 1,200.000 зол. Принпильнуймо отже, щоб весь загал наш складав на „Рідну Школу“, а легко прийде з цілої Галичини $1^1/_2$ мілюна зол., чого вимагає буджет „Р. Шк.“ Крім заохоти і припильнування, щоб весь загал складав на „Р. Шк.“, маємо ще одну, важну нагоду помогти і „Рідній Школі“ і іншим установам. В львівській епархії є розпорядження Ординаріяту, щоб парохи раз в місяць збирали в церкві підчас відправи в неділю датки на добродійні цілі. Не знаю, чи і в других епархіях є таке заряджения. Використаймо се, заохотім народ до складання датків, підім самі з тацою, а тоді зберемо що місяця поважну квоту, з якої прийде щось і для „Рідної Школи“, і для инших наших установ, яким духовна власть приділить запомогу. Смішні нераз квоти відсилають священики, зібрані в церкві на добродійні цілі, 50—60 сот. Воно справді не прийде нераз більше з тацї, коли народ не є до справи заохочений і за збіркою іде хто будь. Заохотім, підім самі, а збереться поважна квота.

Я не від того, щоб і нашу нужденну дотацію місячну обтяжити датком, але обтяжім її датком на наші с т а н о в і потреби. За нас ніхто не подбає і ніхто нам в потребі не поможе.

О. Лев. мимохіть згадує, чи не здалабся санаторія для духовенства. Санаторія, в котрій підупавші на здоровлю одиниці моглиби прийти до себе, нам конечно потрібна. Та нам її ніхто не збудує, як ми самі за неї не подбаємо. Латинські священики мають вже свою санаторію, мають кілька домів здоровля, а у нас великих слів велика сила і більш нічого. А преціиь се не так трудно зробити при сякій такій орґанізації. Лат. Консистор закупив дім здоровля для своїх священиків мин. року (не пригадую собі, в якій місцевости), стягає що місяця кождому священикови по 2 зол., всі радо на се пристали і от незадовго дім буде сплачений. Навіть наше учительство, якому о. Л. радить орґанізуватися по нашому приміру, (— не дай Бог! —) має вже в Ворохті свою санаторію. А чи не здалобся вже раз забезпечити долю вдів і сиріт по священиках. Чиж се не сором для нас, чиж се не б є нас по лиці, що вдова по священику дістає „аж“ 15 зол. місячно? Оповідала мені одна вдова, що їздила з іншими до Варшави в депутації о поліпшення долі вдів, що в міністерстві не хотіли вірити, щоб се була правда, що наша вдова бере 15 зол. на місяць...

А чи не здалобся подбати о якісь виховавчі інститути по більших містах, щоб наші діти могли виховуватися в релиґійнім дусі?

А чи не здалобся подбати за пресовий фонд для ширення католицької преси, католицького світогляду серед нашого народа? Се в інтересі Церкви, в інтересі духовенства, в інтересі всеї нації!

А чи не здалобся подбати, щоби в кождім місті, в кождім селі повстала українська захоронка, яка булаби правою рукою священика. Нинішні школи ведуть польонізаторську працю, нехайби хоч своя захоронка була і вщіплювала в дитину любов до свого обряду, свого народу. І так про неодну справу здалобся подбати і при добрій орґанізації можна все легко перевести.

У всіх 3 дієцезіях є понад 2 100 священиків. Нехай стягнуть нам з дотації лиш по 2 зол., то дістанемо 4.200 зол. місячно, а 50.400 зол. річно! За 2—3 роки маємо вже санаторію, а збудувавши се, приступимо до другої справи і т. д. Перевести се в діло легко: нехай кождий соборчик деканальний ухвалить, що уповажняє Консисторію стягати з дотації 2 зол м сячно на таку а таку річ і справа скінчена! Як будуть гроші, знайдеться і комітет, що переведе ухвалу в діло. А не знайдемо між духовенством людей здібних і охочих до переведення ухвали в діло, то знайдемо їх між світськими інтеліґентами. Треба заплатити, а знайдеться рухлива одиниця чи ґрупка одиниць, яка нам все збудує, бо не загал, але одиниці будують.

Робім, поки ше можна, бо може незабаром прийде час, в котрім будемо хотіти щось робити для нашого стану, але буде вже за пізно.

о. Йосиф Кравчук
(Борки Вел.)

„Нема такого убогого священика, який не мігби мати тільки книжок, кільки йому треба, щоб занятн ціле свое життя". (Boesu 1).

Бухарин і тов. проти Сталіна

В Москві поширюють спільний лист Бухаріна, Томського і Рикова звернений проти Сталіна. Лист зредаґований в острій формі і атакує Сталіна за його автократичні й диктаторські методи правління. В ньому поставлено домагання внутрішньо-партійної демократії, котра є конечна для забезпечення партії від бонапартівського звиродніння. В армії царить чимраз більше невдоволення, а й селянська політика Сталіна не відповідає ленінівському гаслу: порозуміння міста з працюючими елементами села.

Політичний огляд

Справа національних меншостей у Женеві. — Тактика компромісів і відкладання. — Чи дійсно побіда польської тези? — Міжнародні революції без кінця. — Нема автентичних тайних умов.

Львів, 10. березня 1929.

На чолі міжнародніх справ стоїть дальше сесія Ради С. Н. в Женеві з дебатою та пропозиціями Канади й Німеччини в справі охорони національних меншостей. Дискусія була несподівано коротка, безпристрастна й убога на висліди. Внесення мали на оці реформу процедури С. Н. при розсліді й полагоді відкликів — процедури, що часто давала й дає привід до незадоволення інтересованих меншостей: досі кожда петиція діставалася в руки комітету „трьох", що провірював справу як хотів і коли хотів, без найменшої контролі, навіть з боку Ради С. Н. Проекти реформи йдуть натомість у сім напрямі, щоб процедура була докладно означена, явна і стояла під доглядом Ради. По закулісових торгах і блідій дискусії на сесії порішено, що справа має бути поставлена на червневу сесію, а тимчасом має бути розсліджена окремим комітетом, зложеним з заступників Японії, В. Британії й Еспанії.

Вислід отсей дав привід польській пресі, принаймні т. зв. санаційній, вдаряти у святочні дзвони і співати гимни в честь перемоги польської тези і розторощення канадійсько-німецьких інтриґантів, тощо... Воно правда, що прихильні реформі держави й політичні кола не скривають свойого незадоволення з ходу дискусії не так ізза тимчасового висліду, як по причині ходу дискусії зокрема задля неповажного становища Чемберлена і Бріяна у справі, якої ваги очевидно не доціняють; британський заступник сим разом просто осмішився, наводячи анґлійсько-скотські взаємини як зразок розумної меншинної політики — цілком так якби, приміром, мін. Залеский хвалився добрими взаєминами Поляків з Мазурами.*) Та з другого боку — цілком незрозуміло, чому польська преса так радіє. Та-ж ще не висохла як слід фарба тих недавних її артикулів і заяв, що Польща мусить сим разом позбутися раз на все всякої кураделі щодо своїх відносин до меншостей: мовляв, або всі держави піддадуться таким самим обмеженням, або всім буде признана необмежена суверенність... Тимчасом у своїй промові в Женеві мін. Залеский ні одним словечком не зрадив охоти збутися принятих зобовязань відносно меншостей, а навпаки — свою опозицію проти проекту реформи процедури побудував виключно на тих міжнародних трактатах, що такі зобовязання наложили: проект реформи, мовляв, стоїть у суперечности з тими святими трактатами... Як виборний член Ради, польський заступник міг очевидно своїм вето (ухвали вимагають однодушности), не допустити до мериторичного рішення вже тепер, одначе ані не здобувся на відвагу виповідження трактату з 1919, ані не домагався відкинення проекту реформи з порога, лише дав свою згоду, щоб його розсліджено й ухвалено за три місяці... Чи треба ліпшого доказу, що меншинного питання не можна вже зробити внутрішною автономною справою кождої держави, як се було в давних добрих часах перед війною, тілько навпаки, що воно мусить бути дальше розбудоване у сфері міжнародного права, хоч помалу

*) Скотська (шотляндська) мова се анґлійський (нортумбрійський) діялект. Її ще до 16 ст. і називали анґлійською мовою. В Анґлії в 15 ст. став літературною мовою лондонський діялект. Разом з реформацією принялася й та анґлійська мова в Скотії так, що сегодня попереднього анґл. діялекту вживають у Скотії тільки принагідно до поезії і т. п. Шотляндська „національна література" з головним автором Джоном Барбуром (14 ст.) писана в вище згаданім анґл. діялекті й кінчиться в 17 ст.

КОШТОРИСНА ДРАМА

(Сміховинка).

Наставник трудової школи — Костик Кіндратович Істориченко й його жінка Катря.

Назвище Істориченко, коли називати ним жінку Катрю, звучить куди краще, коли його вимовляти Істериченко (від слова істерія), якщо візьмемо під увагу цю скількість істерик, що їх вона „завдавала" чоловікові протягом місяця, головно коли укладали „місячний кошторис" (не „окрвиконкому", а Істориченків)...

Ось і якраз теперечки сидять Костик і Катря за столом тай укладають кошторис.

Тут сидить і їх будучий — піонір — Комінтерн і років пять, Октябрина.*)

Засідання — в повній прияві всіх членів.

Костик почав засідання з таким святочним виглядом, начеб розробляв плян наступу на Перекоп.

— Так ось, Катре, 10 карбованців треба, щоб пришити верхи до моїх чобіт і дати підошви нашому Комінтернові.

— Комінтерн іще з місяць переходить.

— Але, переходжу! Ось онучка вже мокра — борониться Комінтерн.

— Тут цього параґрафу не втнеш! Бачиш: весна наступає, мені в школу треба ходити на ріжну там громадську працю.

— А ти не ходи! Хай платять гроші. Тоді й громадськість буде.

— Так, не ходи! А що місцком заспіває? Ось у справдім...*)

— Що, в справдім посадять?

— Так, уже „посадили": призначили й ходи в „червоний куток" у справдомі на працю. Походи аж за місто, попрацюй.

— Із осторожниками? Ой, рятуйте!

— Ну, дальше. Значить, уже 10 карбованців нема.

— Потім, хоч трісни, Катре, а треба мені бодай по карбованцеві аршин набрати якогонебудь корту на штани!

— А може обійдешся? Проходив чотири роки в цих штанях, проходиш іще кілька місяців.

— Ну, Катрусе, розумієш, дальше вже годі. Вже й так ніколи не ходжу по клясі, а все сиджу й сиджу. Вияснюю лекцію, а учні все сміються й сміються... В чому справа — думаю. А потім догадався, що вони підраховують, кілько на моїх штанях латок. Цеж драма, розумієш — ціліська трагедія...

— Ну, добре. А мені що набереш? У менеж ні черевиків, ні суконки.

— Тобі що? А ЦКК. не продасть-же самого корту на штани, а накине ще аршинів зо три батисту — ось і буде тобі на блюзку.

— Хай вона згорить твоя блюзка! Мені суконки треба, не блюзки. Не дбаєш ти про мене.

— Ну, добре, хай суконка, — сказав Костик, відчуваючи близку істерику.

— Набрати на штани та на суконку — це буде коштувати карбованців 7, тай ушити... Ну, хай буде 11 карбованців. Десять і одинацять.

— Двацять один — гуконув на всю кімнату Комінтерн — Тату, а мені треба піонірський ковнірець і нові зшитки.

— Ось бачиш, ми й забули про нього. І йомуж хоч карбованця треба — сказав Костик... Ось і всі тобі 22 карбованці, що я їх дістав за пів місяця.

— Ох-ох! — зітхнула Катря. — Носилися з тими наставниками, а платні додали, як кіт наплакав.

— Мамо, їсти! — це Октябрина.

— Ось чай питимемо — і не схочеш їсти.

За кілька хвилин шумів самовар.

Пили чай з сухарями, що їх Катря насишила з хліба (5 коп. фунт в УРК).

Костик доливає вже пяту склянку й чується вдоволений: кошторис на найблизчий півмісяць удалося скласти без більших драм.

Нараз Катря нагадала харчі та як зарепетує.

— А їсти що будемо? Ти й забув про харчі. Чим я вас кормити-му?

Костик тільки тепер пригадав, що цей артикул у кошторисі він пропустив.

— Еге-ге! — сказав він почіхавши потилицю — треба скоротити кошторис. Значить, викинемо суконку.

— Штани викинь!

— Суконку!

— Штани!

— Суконку!

— Поки ти мене мучитимеш?

— А що я в клясі „на всю Европу" світитиму?

Жінка в плач.

— Я не хочу жити з тобою! Розвід візьму...

— Іди, відчепись ти від мене! Де ти взялася на мою голову?!

— Так я тобі не потрібна.

Тай як ухопить зі стола тарілку, та як брязне об поміст, а потім бебевх (ненароком на лежак, хоч і без пружин, та з сінником) і... „завела істерику".

Комінтерн насторожився, побачивши таке пекло, а Отябрина в плач.

Костик грюконув дверми та зник у темряві міста. Ішов і думав:

— Ось і обмірковуй комплекси, коли власні штани будуть і на дальше цим комплексом, що з цього сміятисямуть діти...

(Із білоруського „Працаунік асьвета". Додатак да газ. „Савецкая Беларусь"). Перекл. Лотан.

——o——

*) Такі „імена" надають большевики дітям.
*) Поправчий дім.

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах знані вироби ЖИРАРДІВСЬКІ як: полотна, обруси, ручники, капи, хусточки і т. п.

Фірма **ЙОСИФ СТЕФАНОВИЧ** передтим **РОМАН ЗУБИК**

401 б **Львів, Галицька 16.** 1—3

і з перепонами, а таки мусить. Словом, польська преса погано виховує своє громадянство, бо представляє їм річи у фальшивім світлі.

Коли у справі реформи процедури при відкликах меншостей побідні фанфари польської преси нічим неоправдані, то становище її в оцінці конкретних справ шлезьких, вирішених учора в Женеві, виходить на неповажну гротеску. Очевидно, знов польська „перемога на цілій лінії, а безмежна компромітація Німеччини"! В дійсности — що сталося? Рада С. Н. приймила до відома заключений за кулісами компроміс між польською й німецькою делеґацією в отсих напрямах: а) Польща й Німеччина приступлять до безпосередних переговорів у справі ревізії деяких неясних пунктів трактату з 1921; б) тимчасом вже тепер рішається, що до німецьких шкіл може посилати дітей кождий хто хоче і що польська адміністрація не матиме права провірювати німецькости дитини чи батьків, ані приневоловати тих останніх до особистих деклярацій; в) в справі арештованого б. посла Уліца, поки він під судом, ні польський уряд ні Рада С. Н. не можуть інтервеніювати, одначе заступник Польщі зобовязується, що процес відбудеться швидко і розправа буде явна (обмеження незалежности суду!), та заявляє, що акція проти особи Уліца не є і не буде акцією проти „Фольксбунду"; г) заступник Німеччини заявляє, що хоч у сій справі становище мін. Залеского в грудні було инакше, то тепер, по новій його заяві, він не противиться відложенню сеї справи до закінчення розправи Уліца і застерігає собі право повернути до сеї справи на червневій сесії. Річ ясна, що коли в сім обороті справи є яка побіда, то хиба не польської тези...

Женевські наради відвернули були увагу широкого загалу від голосної в минулому тижні ревеляції одного голяндського щоденника в справі французько-бельґійської воєнної конвенції. А шкода, бо се дійсно безприміpна сенсація. Читачі знають уже, що французький і бельґійський уряди заперечили автентичности документів, що знайшовся, був арештований і признався фальсифікатор; та найдивніше сталося в сім тижні: бельґійський уряд не тілько випустив на волю виновника, а й сам признав, що підроблення документів доконали — його власні урядники... В якій ціли? Щоб мовляв, дошкулити немилим сусідам. Усе те дуже пахне фільмом, і то неповажним. Взагалі тепер пішло в моду відкривати всякі тайни міжнародної політики. Ось у сих останніх днях появився в Литві буцімто автентичний текст польсько-румунської військової умови проти СССР і Литви. — Мін. Залеский і Міронеску поспішили як стій з заявами, що такої умови нема і що опублікований текст то фальсифікат. Словом — виходить, що нема сьогодні тайних конвенцій, щоб були автентичні, тілько самі фальсифікати...

А втім, не тілько нема вже автентичних умов; навіть розмови визначних політиків з журналістами стають самими апокрифами. Ось у сих днях Чемберлєн у Женеві висловився необережно про знаний пакт Келлоґа, як про „американський маневр для цілей внутрішної політики"; з сього вийшла буря в американській пресі і навіть у сенаті; в результаті Чемберлєн заперечив, неначе-б він подібно говорив. Словом — самі містифікації... А де правда? Все-таки відрадно, що світ так живо реаґує на виявлені промахи і приневолює інтересованих — вибріхуватися.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

В СОЮЗІ НАРОДІВ принято внесок японського делеґата Адачі, на основі котрого справу нац. меньшостей відложено до червня. Слідуюча сесія відбудеться в Мадриті. „Маншестер Ґвардіян" пише, що се буде завданням Англії, виступити проти Польщі й Ромунії, бо ті держави опираються реформі в справі забезпечення прав нац. меньшостей, до яких належить 30 міліонів людей в Европі.

Президент Чехословаччини Масарик розпочав сего місяця 80-тий рік свого життя. Чехи святкують день його уродин також поза границями своєї держави. Цікаво, що навіть найлівіщі чеські орґани не пишуть, що він „зійшов на дитинячий розум", як се в деяких инших суспільностях роблять усякі молодці, коли їм що небудь „не сподобається" у поважних віком і досвідом діячів.

Міністер фінансів Чехович подався до димісії, заявивши, що не може бути рівночасно міністром і обжалованим за переступлення буджету. Димісію принято.

† о. Теофіль Бобикевич, крилошанин і радник Митр. Капітули, член укр. товариств упокоївся в Бозі у Львові 8. III. с. р. в 65 р. життя і 38 р. священства. Похорон відбувся в понеділок 11. ц. м. В. Й. П.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Життепис св. Отця п. з. „Папа Пій XI., його життя і діяльність", написав і видав по німецьки Фрідріх фон Лямес. В ній особливо інтересно представлене поведення св. Отця в часі коли Він був нунціем у Варшаві, на котру в літі 1920 р. напирали большевики. З тої праці довідуємося, що ситуація Варшави була така, що — як сказав тоді французький генерал Вейґан — тільки молитва до Бога може вратувати те місто. Німецький автор дуже цікаво й живо описує ті часи.

Чин ОО. Францішканів має по даним найновіщої статистики в 102 провінціях 833 монастирів і 1025 менших домів. В них живе 9582 єромонахів, 3058 клеріків, 4443 братів і 1270 новиків.

З церкви електрівня. Постановою совєту в Шенкурську, Архангельської губ. зачинено місцеву церкву. Її мають переробити на протязі року на електрівню.

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п. 364 32-?

НОВИНКИ

Ліцитація творів штуки, загарбаних большевиками, відбудеться незабаром також у Відні. (Було б пожаданим, щоби Ставропігія й „Нар. Дім" оповістили, як виглядають ті наші найдорощі памятки з золота і срібла, котрі пропали в „гарній" державі за Збручем. Може хто пізнає їх на торговлі у Відні).

Парять комуністів буками. Совітська преса підтверджує вісти наспівші з Сибіри, що там по магометанських селах прилюдно бють буками тих комуністів, котрі відмовилися від правильних жертв на мусулманські мечети. Скількість буків приписує мулла, а народ згідно виконує екзекуцію над „товаришами". Комічні то річи — по 10 літах безбожної агітації „товаришів", у їх власній державі!

Обмеження числа не-Німців а особливо Жидів у вищих школах Німеччини ломагаються німец. студенти унів. в Ерлянґені.

Голодний вовк забіг на передмістя Варшави, Волю і скочив на якісь паки на підсінню дому при вул. Вольській ч. 91. Там його накрив сторож. Опісля поліція відвезла вовка до зоольоґ. огорода. Товаришила йому маса народа.

Америка має інвалідів зі світової війни 221.059, а калік з автомобілевих нещасть 3.500.000.

ОПОВІСТКИ

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ КНИЖКИ

се місяць березень! В тім місяці кождий католик робить обрахунок, чи і як скріпив він протягом року можливість літературної продукції катол. книжки. Катальоґ доброї книжки одержать даром всі читачі „Нової Зорі".

ВСІ УСТАНОВИ і особи, які отримали запрошення до виголошення рефератів на Освітному Конґресі, проситься негайно відповісти, подаючи докладний наголовок реферату.

Закордонні часописи проситься о передрук.
Ювилейний Комітет при Т-ві „Просвіта" у Львові.

Марійська Конґреґація Пань в Яворові

уладжує на днях 28, 29, 30 і 31 березня ц. р. в Монастирі СС. Василіянок реколекції для Впов. Пань під проводом Всесв. О. Ігумена д-ра Т. Галущинського Ч. св. В. В. Зголошення за уміркованою винагородою за харч і помішення приймає Ігуменат СС. Василіянок 3—3 Управа.

ОГОЛОШЕННЯ

398a 5—10

В Централі **ПАНЧІХ**

ПФАУ, Львів, Ринок 19.

найдешевше, бо вхід через сіни.

3866a 17—50

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ

І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 120 зол. — Замість готівки принимаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ескопт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 4 100

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL" масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відмороження, також запобігає відмороженню кінчин. Продають аптики й дрогерії. 3986 5—10

Жадати виразно Гонсецкого.

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 17 березня 1929 Ч. 20 (223)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Новий закон про збори

Конст. комісія сойму приняла в третім читанню законопроєкт про збори. М. ін. ухвалено, що в зборах (з виїмком релігійних, добродійних, наукових, культурно-освітних, фахових, спортових і товариcько-забавових) не можуть брати участи: особи військові, ученики середних шкіл і взагалі молодь до 18 літ. Та заборона не відноситься до зборів військових, які дозволяє статут, затверджений військовою владою. В публичних обходах може молодь брати участь за дозволом кураторії. Зборів молодіжи й учеників, що відбуваються на відповідальність опікунів, не уважається публичними зборами, одначе ті збори не сміють виходити поза обсяг шкільного виховання.

Що буде з міністром Чеховичем?

Поставлення перед суд міністра скарбу Чеховича представляється в наслідках поважніще ніж зразу виглядало. Доказують се зізнання голови Найвищої Контрольної Палати, проф. Врублевского. Він зізнав, що буджетові переступлення виносять суму 562 міл. зол. і що ті переступлення нелеґальні. Дальше зізнав, що Контрольна Палата двічи звертала на те увагу мін. Чеховича. Що буде з мін. Чеховичем, важко сказати. Його справа вимагає рішучих кроків або від сойму, або від уряду.

По димісії мін. Чеховича впав курс польської стабілізаційної позички на 5 дол. і виносить тепер 83—84 дол.

Губиться сенс державного життя

„Глос Правди", орґан правлячих кругів, так характеризує політ. ситуацію в Польщі: Польський парлямент хорий. Здеморалізовані, роззвірілі мозки з заїлістю силуються на ломання шприх у колесах державного воза. Діявольським сміхом лунає їх голос, коли тільки вдасться їм осягнути позірний успіх. У відповіді на те чоловік може тільки плюнути з огиди. З безличним усміхом топчуть людську честь, з таким самим, як тоді, коли на смерть цькували в пресі першого президента держави, найчистійшого чоловіка, і коли „Обуз народови" вкладав скритовбийчу зброю в руки убийника. Отруя ненависти опозиційних партій створила таку атмосферу, що в ній щораз більше губиться сенс державного життя. Кровю скаженини набігли їм очи! Розюшені в непочитальній боротьбі парляментарности жирують на живім тілі держави й облизуються зі смаком на саму думку, що мати-муть на стосі державні рами Польщі й танцювати танець загального знищення... І з кождим днем що раз меньше надії на їх опамятання!...

*

(Се дійсно страшний образ — страшний і для нас, Українців, бо живучи в такій атмосфері і наш загал мусить набирати подібних „прикмет").

Величезні цифри буджету Польщі

Сенат ухвалив такий прелімінар буджету: 1) Доходи: адміністраційні 1.861.172.299 зол., з підприємств 148.858.410 зол., з монополів 902.517.000 зол., разом 2.912.547.709 зол. 2) Видатки: адміністр. 2.739.959.371 зол., на підприємства 21.887.600 зол., разом 2.657.846.971 зол. Сподівана надвишка має виносити 154.700.738 зол.

Диктатура в Німеччині вже незабаром?

„Норддайтше Цайтунґ", орґан Ґуґенберґа, пише: Зараз по Великодних святах президент Гінденбурґ дасть димісію урядови Мюлера й покличе правий кабінет з д-ром Лютром на чолі, до котрого увійде й ґен. Ґренер. Той правий кабінет дасть йому підписи на оповіщення диктатури на підставі 48 артикулу ваймарської конституції. Диктатором має стати ґенерал Ґренер.

Пазюка засудили на півтора року

Николая Пазюка з Коломийщини засудив чеський суд за (невдатний) замах на польського конзуля в Празі на 1½ року тяжкої вязниці з постом що 3 місяці й на видалення опісля з границь Чехословаччини.

Що сталося в Харкові?

З Харкова доносять: Чрезвичайка сконфіскувала совітського „Комуніста", в котрім появилися статті опозиційного змісту. Співпрацьовників того орґану увязнено. Се перший випадок конфіскати урядового орґану в большевії.

Нова Пані з „Білого Дому"

Жінку Ґувера, нового президента Америки, характеризують так: Пані Ґувер говорить 5 мовами. Що дня читає журнали з економії. Любить роботи на дротах. Є шофером цілої родини і все возить чоловіка свого автом, не тільки в місті, але й у далеких подорожах. Одягається в чорні одяги, рідко в темно-ґранатові. Не уживає біжутерії й не дає „інтервю". Не боїться нічого, навіть — смішности.

(„Білий Дім" се резиденція президента. Він дійсно білий).

Будують невидимий літак

Преса доносить, що анґлійська військова влада будує пробний воєнний літак з матеріялу „пляс", зовсім прозрачного і дуже елястичного. Навіть рури, що лучать мотори зі збірниками, будуть з „пляcу" так, що тільки мотор можна буде бачити. А що мотор розмірно невеликий, отже вже на незначній висоті не можна буде доглянути воєнних літаків.

——o——

ХТО ВИНЕН?

„Русскому Голос-ови" в альбом.

„Нова Зоря" несподівано побачила себе в ласках у провідного москвофільського орґану. Раз-у-раз читаємо там похвали то „чесности" то „широкому горизонтови" нашого часопису. Причина? Сих кілька вільних думок, висловлених у нас в питаннях, що як чи так торкаються нашого давного москвофільства. Між иншим, було у нас зазначено, що повоєнна тактика українського громадянства супроти тої частини нашого національного орґанізму, яка дальше живе колишнім ідеалом загально-руської культурної єдности, була і є хибна і для самої української ідеї шкідлива і що розвязки вікового спору між „москвофільством" та „українофільством" муситься шукати на иншім шляху ніж досьогочасна неґація.

Писали ми те не тому, щоб подобатися недобиткам колишнього могутного руху в нашім народі або хотіти ними користуватися; ми мали перед очима в першій мірі добро національно-свідомого українського громадянства. Що „Русскій Голос" відчув у наших думках обєктивну оцінку важного історичного процесу й вирозумілість для чужих нам уяв та симпатій — се тішить нас: видко, хоч частинно здійснюємо зразок культурного часопису. Та проти одного толкування „Р. Г." мусимо запротестувати. Отсе, наші докори звернені до українського громадянства за хибну поведінку з москвофільським напрямом поширює названий орґан безпідставно і на старі часи, на весь вік української національної ідеї: українство не було, мовляв, ніщо инше як тілько „отрицаніе, ненависть, травля, шовинизм, жестокость" і т. ін.

Панове обединителі! Якщо ви дійсно дійшли до свідомости, що надійшов вже час вийти з зачарованих коліс антитез між руськостю й українством та пошукати синтези обох ідей (така думка несміло прозирає з вашого орґану), то наперед будьте ласкаві показати, що ви самі навчилися дечого з історії. Не хочемо заперечувати, що в повоєнних часах українське громадянство нераз грішило й тепер частенько грішить названими вище хибами супроти вас, одначе коли ви виступаєте в ролі невинних ягнят, заїданих українським вовком, і в тих часах, коли (позволимо собі йти взад) Галичиною правили гр. Бобринський і Дудикевич; коли стояла царська Росія з Столипінами, Флоринськими, Валуєвими, Юзефовичами, Катковими; коли диктаторами в Галичині були Дідицькі, Маркови, Мончаловські з їхніми „Словами", „Червонными" і „Прикарпатскими" — в такім разі даєте явний доказ, що весь історичний досвід для вас пропащий!

Довгі десятки років „українофільський" рух був явищем чисто культурним, неофензивним, романтично-народницьким, а як ставилися до нього всі урядові і неурядові корифеї „единства руського народу"? Чи знає світ другий такий соромний примір як „славний" указ проти української мови з 1876 р.? Чи австро-руські обединителі мали коли-не-будь щире слово догани для такого варварства? Перегляньте, панове, річники „Юго западнаго Вѣстника", „Кіевлянина", „Новаго Времени", „Московских Вѣдомостей" та всіх їх галицьких імітацій, а переконаєтеся, де була правдива бездна „отрицанія, не-

нависти, травлі" і т. д. І пощо далеко йти взад? Отсе на сторінках самого „Русского Голосу" пишаються широкі виписки з памфлетів такої передпотопової (в поглядах на руcько-українське питання) людини як Волконський... Чи його старецькі наївности виявляють щось инше ніж саму тільки ненависть і шовінізм? Словом, коли сьогоднішне українство грішить тими пороками, то воно має їх ні від кого иншого, тілько — від вас самих.

Ні, панове, по сій дорозі до якоїтакої синтези не доходиться. Самі говорите, що в національно-українськім обозі є люде, що хочуть і вміють сказати правду в очи своїм землякам, хочби ся правда й була немила сим останнім; тож позвольте, що сі люде скажуть і вам правду: Нема з ким говорити по вашім боці! Поки не знайдуться такі партнери між вами, що й вашій громаді матимуть сміліть вичитати гірку правду, поти даремна річ сподіватися скорої синтези затяжних антаґонізмів в лоні одного й того самого народного орґанізму.

——o——

З цікавих судових справ

Перед виленськими судами двох інстанцій відбулася розправа на такім тлі:

Два польські тайні аґенти („вивядофци"), вислані до Росії, попали в руки чрезвичайки. Оден з них видав другого, а сам утік. Виданий уперто дальше не признавався до того, що він аґент. Тоді „чека" сконфронтувала його з двома польськими горожанами, що також нелеґально перейшли границю, за що й були увязнені. Вони потвердили, що се тайний аґент. Його засуджено на смерть. Опісля Польща виміняла його за якогось комуніста. Тимчасом два згадані польські горожане — вони називаються Шацько й Гаврильчук — вернули в Польщу. Засуджений на смерть аґент доніс до суду, що вони причинилися до засуду його на смерть. Окружний суд у Вильні засудив їх по 4 роки тюрми. Вони апелювали. Суд 2-ої інстанції став на становищи, що окружний суд не ствердив, чи обвинені під загрозою страшних репресій не мусіли зізнати того, чого хотіла чрезвичайка, а що є дані, що так власне робить чрезвичайка, отже Гаврильчука зовсім увільнено від вини і кари, а Шацька, котрий дав чрезвичайці, хоч і під загрозою, та докладніші інформації, засуджено на рік тюрми з тим, що враховано йому в кару слідчий арешт.

——o——

Приєднуйте нових передплатників!

Як чужинцям показують „рай"

В альбом „Ділу" та иочим радянофілам.

Від кількох років большевики аґітують між західно-европейським робітництвом за уладжуванням збірних прогульок до СССР. Такі поїздки мали б наочно переконати европейське робітництво про ті „небувалі досягнення соціялістичного будівництва" в СССР, про „добробут" совєтського пролетаріяту й про всі інші речі, про які зах.-европейський робітник „не має поняття", бо їх „неправдиво" будьтоби описує буржуазна, капіталістична преса. Треба признати, що та аґітація мала й має успіхи і з того часу численні ґрупи европейського й американського робітництва відвідують СССР. А большевики зі свого боку також уміли подбати, щоб їм їхня аґітація й витрачені на неї кошти оплатилися стократно хоч не в формі матеріяльній покищо, але в формі симпатій до комунізму поза червоним кордоном. Повернувші „на родіну" екскурсанти оповідають там про бачене довго і широко. Це дістається до преси і то не тільки лівої, але навіть буржуазної, „белоґвардейської", як це було прим. з промовою французького соціяліста Альбера Тома реклямованою в ч. 50 „Діла".

Мин. року появилася в Парижі інтересна й цінна книжка Йосифа Дуйє п. н. „Москва без заслони. — Девять літ праці в краю совєтів" *). Автор цеї праці — бувший довголітній бельґійський консуль в Росії — прожив у тім краю 35 літ, з того 26 літ за царату а 9 літ під революційним зґл. большевицьким режімом. Проживав головно в Ростові н. Д. За большевицьких часів був членом місії Нансена і її уповноваженим для південного сходу СССР., уповноваженим европейської помочи вченим, членом управи Папської Місії в Ростові н. Д. в часах ґолоду і пр. словом людина, що знає знаменито край і мову і мала майже виїмкову в СССР свободу рухів. З цеї книжки подамо тут ось такий факт:

В СССР. приїхала делеґація від анґлійських трейд-юніонів. Большевики старанно приготовилися на її приняття докладно й подрібно випрацювали програму відвідин, уреґулювали розклад поїздів і т. і. Та все таки не обійшлося й без похибок у виконанню цеї програми.

Колиб делеґати були менше легковірні й більше уважні, вони напевно моглиб це запримітити. Та деякі з них особливо любувалися бенкетами, котрим їх скрізь приймали, а найпаче в Тифлісі й Ростові, де бенкет переходив у сатурналії... На одній маленькій станції на території „Донбасу" поїзд з анґлійськими делеґатами задержався несподівано більше годин, хочу розкладі була зазначена зупинка на 5 хвиль. Невідомо, чим вимінено цю задержку анґлійським гостям, але поблизькі селяне добре знали її причину: їх нагло вигнали з кіньми й возами та веліли возити солому до сусідної фабрики, що стояла дальше біля залізн. шляху і від кількох років була нечинна. Як тільки солому привезено до фабрики, її скинено до фабричних печів і в мить з фабричних димарів понеслися чорні клуби диму, творячи злуду працюючої „повною парою" фабрики, — живий символ молодої совєтської індустрії... Щойно тоді поїзд рушив і делеґація продовжала їзду. Не знаю — инше автор — що думали ці делеґати, коли бачили відтак довгу валку селянських фір що вертали домів дорогою здовж заліз. шляху. Але я чув на власні вуха проклони мужиків на адресу анґлійських пасажирів того злощасного поїзду... Пізнійше я довідався про причини того промаху. Місцевий совєт помилився що до дня приїзду делеґації. Її поїзду сподівалися щойно другого дня і ця похибка спізнила приготовання інсценізації... Коментарі зайві — каже автор.

Як зачуваємо, консуль СССР. у Львові, орґанізує прогульку галицьких Українців до „раю". Можеб хто з відважніших попросив тов. консуля, щоб там не зганяли нещасних селян, опалювати на той час нечинні фабрики, бо 1. Галичане у себе не мають фабрик, отже на тім не розуміються, 2. шкода на такі бльофи вже як не труду людей, то бодаї худібки.

*) Joseph Douillet. Moscou sans Voiles Neuf ans de travail au pays des Soviets). Edition Spes, Paris 1928, 8⁰, ст. 252.

——o——

Найстарший парлямент світа

В літі 1930 р. припадає 1000-ліття ісляндського „алтінґу". На те свято зїздяться Ісляндці з цілого світа, особливо з Америки, горді з роковин свого найстаршого в світі парляменту. Зорґанізував його Ісляндець Ульфіотр. В р. 930 привіз він з Данії закони й вибрав на місце першого парляменту ґрунт в самій середині острова, сконфіскований убийникови. То місце було дуже вигідне, бо там знаходилося перехрестя шляхів з цілого острова. Виборчих округів установлено 12, послів по 3 з кождого. Вибирати мав право кождий мущина, що скінчив 25 літ життя, платив податок і ніколи не сидів у вязниці. Потому той парлямент поділився на дві палати: вищу з 12 членів і низшу з 24.

——o——

Музичний фейлєтон „Н. Зорі„ з 17. III. 1929.

Любка Колессівна

(З концертової салі).

Наша незрівнана пяністка виступила 7. с. м. в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка, зі свіжим концертом. Артистка, вірна своїому здоровому консерватизмові, що свідчить про її незіпсовану глибокомузикальну душу, держалася і в програмі цього концерту виключно клясиків та романтиків (Бетовен: Соната ор. 2. № 2. A-dur; Ліст: Соната H-moll [„для Роберта Шумана"]; Шопен: Вальси: Cis-moll op. 64 № 2 і Des-dur op. 70. № 3. та Польонес Es-dur з інтродукцією [Andante spianato]; вкінці наддатки: Ліст: Етюда на основі капріччія Паґанінія E-dur $^2/_4$ та Вальс емпромпті As-dur; Шуберт: Скерцо B-dur [у власній свобідній парафразі артистки]). З досі мною вислуханих її концертів був це третій з черги, і на основі порівнання стверджую, що чим дальше, тим більше гра артистки передуховлюється, богатіє у вираз, барвність, тепло та пластику. І як усе досі, так і цим разом кожда точка програми відслонювала слухачам що-раз нові, цікаві сторінки гри артистки. Вона, справжня цариця звуків, опровожала нас по свойому розлогому та богатому царстві, де володіє один закон вічної краси і така пестра ріжноманітність форм, мов у я кому чарівному городі!

Зі справді старовинною ґрацією відограла вона сонату Бетовена A-dur. Ця соната є одною з початкових, але вона рідко грана з огляду на її поліфонічні трудноші, головно в 1-ім аллеґрі. Артистка з ґрацією провихалася через трудні імітаційні місця аллеґра, розіспівувалася в побожно настроєному гимні ададжія, що звучало мов з орґанів, щебетала дзвінким сміхом у мерехтливому скерці, а в фіналі (Rondo grazioso) перлисті шіснацятки „non legato" та ґалянтні закрути кантілєни дихали чаром старо-італійського „bel canto", то знова (в середній мольовій части ронда) фортіссімові стакката без педалу давали пізнати, що вже в тій сонаті — одній із перших — молодий тоді ще композитор заправляв свої вірлині крила у змаганнях з бурями та громами, що незабаром опісля озвалися в фіналі „Місячної сонати".

Тепер з черги соната H-moll Ліста, посвячена, як каже наголовок, Шуманові. Що до опису виконання сего твору, замічу наперід, що ся соната, що складається з одного лиш аллеґра величезних розмірів, стоїть побіч кількох таких фортепянних творів сеї доби, більш чи менш подібних що до форми й характеру, а саме: Мендельсзона капріччіо H-moll op. 22 з орхестрою [рід самостійного сонатного аллеґра] та Шумана концертне аллеґро ор. 8. на сам фортепян [в такій-же формі]. Не хибує тут також деяких ниток посвоячення з аллеґром 3-ої сонати Шопена (H-moll) та з аллеґром „Патетичної сімфонії" Чайковського, наслідком не лише тої самої тонації, але й дуже подібного драматичного настрою, повного сильних контрастів.

З запертим віддихом ждали всі на салі перших звуків сонати... аж ось серед напруженої тиші задудніли глухо підземні, уривані стони басів, а по хвилі шарнула вірлиним крилом горда тема

Книжка і преса в Англії

„Праґер Прессе" принесла цікаву статтю про спеціяльні анґлійські відношення між книжкою і пресою. Зміст її такий:

Белетристичні твори можуть в Анґлії мати успіх серед публики також тоді, коли головні орґани преси віднесуться до книжки негативно. А наукових книжок ніхто там не купує, коли їх хвалять дневники, тільки тоді, коли їх поручить кілька означених орґанів. На загал похвала дневників тільки шкодить там поширенню таких творів. Річ в тім, що в дневниках, обчислених на вражіння хвилі, пересаджують у похвалах, бо стараються зробити з книжки сензацію. Тимчасом поважні люде, котрі купують поважні твори, якраз не терплять сензації, а ті, що даються брати на сензацію, не купують поважних книжок.

Інакше мається річ з белетристикою. Преса в тій области виливає на несамостійно думаючу публику, котра сотками тисяч заабонована в вишозичальнях і дійсно потребує вказівок.

Для розпродажі наукових творів має рішаюче значіння прихильна згадка в отсих орґанах: „Times Literary Supplement" „New Statsman", „Nation", „Ateneum" „Spectator", „Observer", „Sunday Times" і часом „Manchester Guardian" та денне видання „Times" і „New Leader". Про строго фахові твори рішають спеціяльні орґани.

Коли всі згадані вище орґани і щоденна преса згідно поручають науковий твір, тоді він розійдеться в 5 до 20.000 прим., а повістевий в 25.000 до 200.000 прим.

Опріч белетристики читають Анґлійці найрадше життєписі, описи подорожей і загально-історичні твори. В останніх часах зачали радо читати також популярні твори з области фізики, астрономії й досвідної психольоґії, коли ті твори писані ясно і первопорядними ученими.

Наукові твори писано в Анґлії спокійним тоном. Перелом у тім зробив Еміль Людвіґ, головно своєю працею про Христа. Та згодом він мусів публично признатися, що не мав рації в своїй книжці про матір цісаря Вільгельма — і сим признанням знов позискав собі критиків, котрі повірили в його добру волю в змаганню до обєктивности.

Розуміється, як скрізь так і в Анґлії навіть найлучший твір не матиме поширення, коли його видавець не проявить рухливости в поширюванню.

—o—

Місяць „Доброї книжки" — се місяць березень!

Ювилей Мілюкова

Критична оцінка в його 70-ліття.

Голосному російському провідникови „кадетської" партії, публіцистови й історикови П. Н. Мілюкову минуло 70 літ. Желаючи йому ще многих літ, один з його товаришів по партії, Д. С. Пасманик, так його характеризує в пресі:

Мілюкову лучилося те, що й Прудонови, котрого економісти уважали фільософом, а фільософи економістом. Мілюкова історики уважають політиком, а політики істориком.

В дійсности він не зробив нічого замітного ні в одній з тих областей. Тому властиво нема підстави ні причини, святкувати його ювилей. Він був вождом партії, котра уважала себе сіллю Росії. Кожда маса, чи вона революційна чи реакційна, відчуває, що вона до нічого неспосібна, коли не має вождa, який мавби плян і відчуття своєї епохи, — волю і власть. Мілюков не мав ні одної прикмети вождa. Він не мав навіть ніякої ідеї, опріч — раціоналізму. Але й ту ідею взяв живцем від французьких енциклопедистів. Мілюков не мав ніякого нюху. Як ви назвете вождa, котрий не предвидів, що не вдержить влади навіть 2—3 дні, котрий як міністер загран. справ запевняв союзних дипльоматів, що Ленін се „нуля", за якою ніхто не піде, котрий у хвилі, коли ще була надія на поміч антанти проти большевиків, несподівано проголосив німецьку орієнтацію, котрий при Алексієві й Денікіні виступав як монархіст, а заявився республиканцем тоді, коли Врангель опинився на Ґалліполі...

Переглянувши всі твори Мілюкова, почуєте стухлу вонь плісні. Мілюков не розуміє, що під його ногами відбувся землетрус, котрий все перевернув. І тому годі припустити, щоб він міг ще відограти ролю вождa у відбудові Росії. Таж на те треба великої боротьби! А який з нього борець? Він навіть пози борця приняти не вміє.

Вождь — се помазанник Божий, се чоловік, що вміє коло себе збирати людей і вміє спонукати їх, відречися хочби на якийсь час того, що їх ріжнить і ділить та видвигнути те, що їх лучить. На таке спосібні тільки люде титанічної волі, що притягають людей. Правдивих вождів люблять і — бояться рівночасно. А Мілюкова ніхто не боїться, а в найлучшім разі тільки поважають. Та з самого поважання вожди не вирастають. Вождь — се ціла містика, необходима й реальна. А з Мілюковом і без Мілюкова життя Росії не зміниться. Я переконаний, що його політична діяльність була шкідлива для Росії та що і в будучині він хісна не принесе. Треба нових людей, передовсім з характером і з інтуіцією, з тонким відчуттям змінених обставин. Я таких людей не бачу. Але навіть се не збільшає виглядів Мілюкова на вождa навіть коли взяти під увагу приповідку, що на безрибю і рак риба. Та мимо всего від усеї душі желаю Мілюкову ще многих літ здоровля.

Серед безлічи банальних згадок про Мілюкова в його 70-ліття — стаття, котрої зміст ми тут подали, виріжняється своєю оригінальністю й цивільною відвагою. Автор стає на становищі, що старість (подібно як смерть) не увільняє публичного діяча від острої критики, а саме не увільняє його тоді, коли він мав усі потрібні засоби, щоби здобути собі авторитет, але не здобув його. Хоч Мілюков дав безперечно не мало на ріжних областях російської духової творчости, та не давав того, чого його рідному краєви й народови було найбільше треба. Хто голодному замість порядний кус хліба з салом дає пр. пінку або шампана, той — не є ніяким провідником.

—o—

Польські соціялісти і реформа

„Глос Народу" так характеризує становище польських соціялістів на тлі боротьби за реформу конституції:

В творі соціялізм і суспільний рух" пише Зомбарт, що є три роди соціялістів: 1) Наївні, котрі як діти вірять в усе, що „предсказав" Маркс. 2) Віруючі, котрі вже бачать, що економічне життя не здійснило і не здійснює „пророств" Маркса, але — дальше вірять в „учителя". 3) Критичні, котрі уважають марксізм історичним пережитком. Зомбарт гадає, що найбільш „клопотливо" говорити з першими, бо вони, хоч нераз старі, роблять вражіння великих дітей. Та — додає, Зомбарт, — ті наївні старі діти незабаром вимруть.

Одначе він помилився, бо ті великі діти не вимирають. Належать до них большевики і австро-марксісти і жидівські „Бундисти" і ППсяки. У своїм проєкті зміни конституції в Польщі домагається ППС, щоб Польща „безпосередно" перейняла засоби продукції в свої руки. Се місце просто взяте з комуністичного маніфесту Маркса. Забули тільки додати, що наперед треба зробити соціяльну революцію й завести „диктатуру", — а Троцький міг би їм поґратулювати.

Та се не дуже дивне. Далеко дивніше, що під тим проєктом ППсяків підписалися для демаґоґії також панове посли, котрі представляють дві хлопські партії, хоч бачать, як за Збручем селянство страшно бореться проти соціялістичного устрою. Цілий світ, поучений страшним досвідом большевиків, відвертається від марксізму, а ті далі торочать те саме...

аллеґра! І пасаж по пасажі, мельодія по мельодії... Але щож буду пускатися в подрібний опис? Досить, що тут наша артистка наче нараз із пяністки перемінилася в натхнену поетку, зіслану на нашу бідну, сіру землю з якоїсь вищої, зоряної країни! Згадаю тільки те місце, де мотив у $^3/_2$ такті, взятий з початку 2-ої теми (Grandioso), являється на початку перепроводин (Durchführung) важкими басовими акордами зразу в Cis-moll, а по хвилі в F-moll — опісля чарівну кантілену (Andante sostenuto $^3/_4$) у прерафаелітській тонації Fis-dur. Тут артистка ділом потвердила великі слова Шумана й Ваґнера, що в основі річи істнує лиш тільки одно велике мистецтво — в с е - м и с т е ц т в о! В жарі її гри таяли мов лід границі, що відмежовують музику від поезії та малярства. Ту славну історійку, як-то Брамс, будучи у Ліста в Ваймарі, заснув при тій його сонаті — я уважаю легендою; по перше ніхто, в кого музикальне серце бє в груди, не в силі опертися чарові сего натхненого твору, а по друге, не така велика прірва заходить межи стилем Брамса а сих творів Ліста, де віртуоз уступає перед натхненим поетом звуків. А до сеї категорії творів Ліста належить вповні ся соната.

Після тої могутньої поеми слідували стилізовані танці Шопена: два вальси та польонес, Ся ідеально-дівоча, сказати-б геллєнська ґрація нашої артистки виступає саме в Шопенівських танкових поемах так дуже питоменно. Словянська мельодія Шопена, несена на русалчиних крилах танкових ритмів, позволяє артистці сотворити клясичний тип української дівочости. Артистка стає тут, що так скажу Мазепиною Мотрею фортепяна!"

Що торкається польонеса з інтродукцією, то замічую, що він писаний з супроводом орхестри. Одначе участь орхестри тут така мінімальна, що твір відограний без неї не тратить майже нічого, а тим менше — під руками такої пяністки!

Лістівські наддатки були свойого рода доповненням сонати H-moll з боку більш погідного, жартівливого, хоча також не без дрібки укритого демонізму [навіть у вальсі-емпромпті] а Шубертове скерцо було спомином з торічнього концерту артистки.

Слідкуючи за її грою по строго-оригінальним виданням авторів, можна було тут і там помітити дрібні відхилення від тексту. Але на се скажу тут щоб не вживати того страшенно збаналізованого, „quod licet Jovi" — що перед сим натхненням, яким дише кожен удар артистки, паде пиць уся ретортова мудрість музичних бакалярів-педантів, засохлих серед мертвої бібули.

Понадто кожен виступ артистки свідчить, що мимо шаліючої по Европі повені атоналізму та інших музичних пошестий — шляхотна клясично-романтична фортепянна традиція таки „ще не вмерла", а навпаки найшла свою велику представницю — в здоровій, незблязованій ще українській нації!

Борис Кудрик.

—o—

Присилайте передплату!

Господарка в містах

Інжинір Адельман, християнсько-дем. радний міста Кракова, виголосив цікаву й важну промову про недобру господарку в містах Польщі. Він сказав: Буджетовий референт Кракова виказує, що буджет має надвишку 1.500 зол., а в дійсности на основі докладного рахунку видно, що не то нема надвишки, але є дефіцит і то в страшній висоті 11.614.000 зол.! Особливо скоро ростуть надзвичайні видатки. Коли в р. 1913 виносили вони в порівнанню з видатками звичайними 8 проц., то тепер зросли до 41 проц.! Адміністрація страшенно дорога і то у всіх більших містах Польщі ізза надміру урядників і канцеляр. коштів. Кошти адміністрації виносять на голову в Варшаві 11 зол., у Львові 13 зол., в Кракові аж 21 зол. при тих самих умовах! Кошти канцелярійні виносили в Кракові 1913 р. 14.000 зол., а тепер прелімінується аж 187.000 зол. Щоби зрозуміти які се високі кошти, треба їх порівняти з канцел. коштами міністерства внутр. справ, котрі виносять 189.000 зол. Та се міністерство має переписку з 17 воєвідствами! Отже куди так багато пише магістрат Кракова?

Взагалі кошти адміністрації міст у Польщі за високі. І так статистика з 1926 р. виказує, що кошти адміністрації Варшави займали 10.6 проц. її буджету, Познання 12 проц., *Львова* 19 проц., Кракова 22 проц.!

Податки безпосередні принесли: у Варшаві 30 проц. доходу, у Львові 36 проц., в Кракові 23 проц., а посередні у Варшаві 15 проц., у Львові 20 проц., в Кракові 15 проц., в Познані 10 проц. Виглід з того всего, що у всіх містах в Польщі велика біда і що треба щадити, щадити і ще раз щадити. Група бесідника голосувала проти буджету.

Слово СУСПІЛЬНІСТЬ майже знеславлене не тільки через соціялістів, але ще більше через тих ліберальних учених, котрі хочуть соціольогію зробити основою й верхом усіх галузей знання. Се предприняття не нове, воно сильно пригадує циніків і стоіків та ще більше Гобса і Руссо. Новіщі ріжняться від своїх попередників тільки тим, що вони до мусуючих фусів найбільш підозрілих правнофільософічних передумовин з давних часів домішали все те, що потворного й людини недостойного видумали пантеістичний революціонізм Гегля і матеріялістичний Дарвіна та новіща етнольогія й історія культури. (А. Вайс, Ч. Пр., „Соціяльна Справа").

КОМУНІКАТ

Виділ Т-ва Безженних Священиків ім. св. Йосафата, скріплений запрошеними членами з провінції, на нараді відбутій в Станиславові дня 7 марта 1929 р. по переведеній дискусії вирішив що слідує:

Уважаючи становище „Нової Зорі" під оглядом ідеольоґічним і тактичним за правильне, висказуємо Редакції повне довіря і бажання дальше видержати в такім напрямі. Свідомі того, що тільки при сильній і впливовій пресі можлива „католицька акція" й успішна боротьба з руїницькими та розкладаючими нашу українську суспільність течіями, завзиваємо своїх членів вже істнуючу катол. українську пресу, а передовсім „Нову Зорю" і „Правду" піддержати всякими так моральними, як і матеріяльними засобами.

Станиславів, дня 7. III. 1929

о. Ф. Щепкович, голова. о. С. Лукач, секретар.

——o——

Учителі се застаріла буржуазна видумка

Товариш Костя Рябцев, „літ 15 від роду", написав „Дневник ученика", а червона цензура уважала вказаним, „пустити" той дневник друком. І добре зробила, бо одна французька накладня видала той документ у перекладі і світ довідався, до чого довела червона педаґоґіка. Отже: Учителі се у тов. Рябцева (й очевидно у всіх товаришів) „застаріла, буржуазна видумка". Властиво учителів уже нема, тільки „шкільні робітники", над котрими знущаються безкарно розпущені і здичілі дітваки. Дисципліна в школі? Го-го! Давно забута річ. Наука? Так само. Нпр. товаришка Курова (учителька) питає тов. Рябцева з пошаною, коли він буде ласкав відповісти на завдані питання. А тов. Рябцев відрубує їй: „Тов. Курова! Аж у с е г о навчуся"! А що він очевидно „всего" ніколи не навчиться, то між ними „квіта". Коли між дітьми повстає суперечка, то кличуть — старшого дітвака, аби їм розвязав „проблєм". Учителеви до того „засі". В школі нема ні одної дитини, котра не знала б, як робиться... аборт. В тім однім перевисшили „буржуазну" школу основно...

Наука виглядає так: трохи ґеоґрафії, трохи природ.., дещо одної чужої мови й історія. А та „історія" — се виключно кілька незвязаних з собою описів бунтів, передовсім в Росії й деінде. Ну й життєпис Лєніна То все.

„Злочинець се такий осібняк, котрий зробить щось злого, чим другому шкодить, а собі не помагає" — таку дефініцію подав їм у школі оден „шкільний робітник". Поминаючи те, що поняття „злого" требаб іще якось означити, слід сказати: Та дефініція злочинців доволі добре характеризує тих, що зі школи зробили в большевії спелюнки неуцтва й розпусти та ще чваняться перед світом, що „показали", що значить „правдивий поступ".

——o——

Як Сталін повалив Троцького

Італійський дневник „Коррієре делля Сера" приніс ревеляції Троцького про те, як Сталін повалив його й тим самим запанував над великою державою. Троцький каже, що Сталін має владу вже 9-ий рік, то є відколи Ленін іменував його ґенер. секретарем ком. партії в 1920 р. Потому Ленін тяжко захорів. Коли прийшов до себе, зміркував, що Сталін уже впровадив до партії шкідливу бюрократію. Тому в своїм тестаменті з 4. січня 1923 р. поручив партії, усунути Сталіна. Одначе хитрий Сталін змовився з Каменевим (Розенфельдом) і Зіновєвим (Апфельбавмом) і вони в трійку взялися до боротьби проти Троцького. Наперед у нутрі „Політ-Бюра" зорґанізували таємну ґрупу з сімох ворогів Троцького. Та „сімка" опанувала цілу державу й ніщо не діялося без її волі. Президію Комуніст. Інтернаціоналу зложено в 3/4 з ворогів Троцького, людей пересічних. Так само обсаджено инші місця в партії. Ніякому троцькістови не давали навіть найменшої посади. Доконавши того, витягнули з архівів стару полєміку Троцького з Леніном, щоби здискредитувати Троцького в очах партійної маси. Хоч потому між Сталіном з одної сторони та Каменовом і Зіновєвом з другої настала ворожнеча, то Сталін був уже тоді настільки сильний, що не потребував їх помочі.

„Побіда Сталіна — кінчить Троцький — се побіда сил консервативних, бюрократичних і націоналістичних, побіда сторонників приватної власности над революційними й міжнародними змаганнями та над Марксівською традицією".

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. I. п. 364 33-?

МАКС ҐАЄК.

ЛЕТЮЧА РИБА

Летюча риба, Dactilopterus volitans, відвідала одного дня риби в глибинах моря. Це, як відомо, ті риби, що їх знаряди зору все більше й більше нидіють, бо ті риби звикають все більше й більше до темряви й так не потребують уже ніяких знарядів зору.

А Дактильоптер був трохи балакучий і бажав тупим, мало рухливим своякам оповісти дещо про вищі сфери, що в них сам жив, і бажав сповістити їм свої найновіщі досвіди. Бо, так він собі думав, ті добряги, чують так рідко щонебудь про це, що понад ними.

— Ви чейже знаєте, що є повітря, атмосферичне повітря? — почав спокійно.

— Повітря? Атмосферичне повітря? Ніколи не чували! — забурмотіли зібрані жильці морських глибин. Очевидно найновіше циганство вищих сфер!

— Я вам кажу: є повітря — я сам літав уже в ньому! Його не видно, його не чутно, воно без смаку — та воно є! Це можете мені вірити!

— Ну й що дальше? — бурмотіли мудрці з морських глибин нудьгуючи.

— Коли хто може вирінути з води, так як я, то дістається в величне, легке й прозоро-ясне живло, що його звуть повітрям! Та аж потім є щось казочне: безмежне, склепіне небо, а на небі сяє промінням світла, величезна куля такої сліпучої ясности, що годі й глядіти! — Ту кулю зовуть сонцем!

— З тебе великий пост! — сказала одна з глибокоморських риб. — Аж моторошно стає, як ти зачнеш фантазувати!

— Фантазування ще далеко не поезія! — завважала друга риба, що мала в собі критичну жилку й жовчний темперамент.

Деякі з морськоглибинних риб стали зацікавлюватися. Малий Дактильоптер оповідав усеж таки щось нове.

— Повітря, небо, сонце — дуже займає! Даймо йому дальше говорити байки!

— Так думали вони й позакурювали собі люльки.

— Коли настане ніч, тоді відбувається чарівна переміна! — говорила дальше риба з вищих сфер. Сонце зникає помалу, занурюється по тім боці на краю моря в глибінь і тоді вирінає нова світоча куля, що розсипає нове, срібне сяєво й зливає його на море. Це місяць! А довкруги місяця, як оком сягнути, блищить і блимає безліч світил — більших, меньших, барвистих і білих! Це зорі!

Зібрані риби морських глибин попали в таку веселість, що кликали: „Славно!" Та робили вони це лиш так, насмішливо.

— Місяць, зорі — величаво! Ніщо й казати! Та що буде, славний юначе, коли ми не ймемо віри всій тій історії? Як ти зможеш нам це доказати? — спитав один учений глибокоморець, що його предметом була льоґіка.

— Мусите видістатися на поверхню моря, а потім мусите ще підвестися понад поверхню — то могти-мете все бачити: повітря, небо, сонце, місяць і зорі.

— Є тільки це, що можна доказати!

З гумору наших днів

Про обличча одякого українського національного дневника слів кілька.

Орган „Діло", батько нашого лібералізму, в браку своєї героїні, так полюбив нашу „Роксоляну", що вже два рази нею інтересувався: раз докоряючи нам, що за довго її держимося, а другий раз, що ми — перестали її держатися й не скінчили. І добре робить „Діло", що „упорядкувавши" вже всі справи в українській політиці та в своїй редакції, дає сердечні вказівки й иньшим редакціям тай видавництвам, що мають робити. При тій нагоді „Діло" взяло в оборону й „бідний нарід", котрий „мусить" купити книжку, коли хоче знати, що „властиво" сталося з Роксоляною. А через те збогатяться й наше видавництво й автор, бо мамона потрібна.

Заки адміністрація нашого видавництва зложить у справі того розбогатіння рахунки, мине скоро 20 літ, бо як відомо, у нас навіть книжка найславнішого галицького письменника Стефаника видана в 1000 прим., розходиться 15 літ. Се очевидно знають редактори „Діла" й тому не пускаються на розбогатіння через видавання книжок, але — бодай деякі з них — як доносить преса, вибрали собі лекший і доволі веселий шлях— рівночасного співробітничання в органах двох ворожих собі таборів: у націоналістичнім „Ділі" й у „Нових Шляхах". Чи се не весела подія. І кажіть, що у нас нема промисловців!

Доволі веселе також те, що „Діло" перед укр. суспільністю підносить під небеса деякі „архитвори" нашої літератури, а в тій самій епосі творчости „редактор Діла" п. Р. пише в жидівській „Хвилі", що нема взагалі ніякої української літератури достойної того імени... І добре єсть, українці все проковтнуть.

А ще краще те, як в однім числі національного дневника робиться рекляму „гарній" державі за Збручем і то курзивом (гл. пр. реферат з Томаса!), а в другім числі алярмується здивовану суспільність, — що „комунізуючі чинники завзялися опанувати всі укр. нац. установи"! І так наперебій вже від довшого часу.

Багато є націй на світі. А буквально ні в одній такі веселі скоки неможливі, бо кожда нація масово зверталаб такий „національний" орган. А в нас те веселе видовище триває вже довгенько — і притім наші люде думають, що вони „нація", та що мають „національний дневник." Неймовірне, але правдиве...

Рівно веселе й те, що той „нац." дневник аґітує за вивезенням галицьких музеїв до „гарної" держави за Збручем, хоч цілий світ знає, що червоні комісарі на всіх торговищах випродують музейні річи чужим буржуям. І до того там уже пропали найцінніші річи з галицьких музеїв...

Чи все те не дивогляди? І чи були коли більші і де? І чи не повинна Хв. Ред. „Діла" дати цілому своєму органови відповідну назву „Дивогляд"? Основ для такої зміни чейже доволі!

Одно в тім напевно добре, а саме те, що Хв. Ред. „Діла" заглядає й до св. Письма, як свідчить недавна згадка притчі про таланти. Коли Вп. Ред. і далі будуть вчитуватися в св. Письмо, то відкриють там і иньші не меньше поучаючі притчі, як пр. про тих, що бачать тріску в оці ближнього свого, а в своїм і балька не бачать, про деякі сотворіння, що потонули в воді... і т. д.

Дякуючи за рекляму, очікуємо дальшої рівно нетерпеливо, як наші товариші очікують тої хвилі, коли Хв. Редакція „Діла" перейде явно на — мусулманську віру, ширену „на близькім Сході". Аж тоді національне виховання піде в нас „повною ходою"...

—o—

Солідарна трійця

Під таким заголовком пише львівська „Праця", котра постійно хвалить „гарну державу за Збручем":

В міжнароднім політиці мало коли бачимо таку солідарність, як та, яку в одній справі показали — Ромунія, Польща й українське УНДО! Окрім братерства тих трьох політичних сил проти радянської України — УНДО. Ромунія й Польща мають одну думку про одну справу Українців поза кордонами української держави. Дальше доказує „Праця" в чудовий спосіб, що УНДО під проводом Паліева хитро співробітничає з Ромунією й Польщею проти прав нац. меньшостей...

Весела то річ, дивитися, як такий органчик, побоювчись утрати ласки „гарних онікупів" за Збручем, зі шкіри ліве, щоб видумати щось „оригінальне"... Ми з УНДО-м не маємо нічого спільного, як взагалі з жадною політичною партією, але — годі признати, щоб Паліїв, Целевич і Мінореску разом ішли проти п. Будзиновського, Левка Петрушевича і Микетея.

„Може науки і діла тих поколінь, котрі перед століттям перейшли по землі, мають більший вплив на формування теперішнього світового положення, ніж люде, котрі тепер держать керму правління і надають тон. І тому, коли ми сегодня про око маємо мало успіхів ідеями, які хочемо ширити, то не потребуємо ізза того опускати руки, бо може бути так, що вони принесуть овочі, коли нас уже давно не буде між живими". (Albert v. Weiss O. Pr.: „Sociale Frage u. Sociale Ordnung", I. 14)

Як жеруться між собою марксісти

Фрідріх Адлєр, відомий убийник б. премієра старої Австрії, ґр. Штірґка, написав дуже цікаву статтю в соц. дем. орґані „Дер Кампф" п. з. „Що сегодня зробивби Ленін для ратування рос. революції". На ту статтю так відповідає комуністичний орган „Ді роте Фане", що виходить у Відні :

Ф. Адлєр пише, що рос. революція 1917 р. була блудом і нещастям робітництва на всім світі, бо воно в своїм місійнім післанництві булоб поступило дальше, якби не було рос. революції й совітської держави. Те підле становище Адлєра шкідливіше від найгірших нападів буржуазної преси на совіти, бо се напад „провідника робітництва", котрий тим способом хоче підбурити робітничу клясу проти совітської держави: Адлєр пише, що надія на світову революцію таксамо безглузда як безглузде рахування грача на льотерії, що він „виграє" великий льос. Дальше пише Адлєр, що коли появився фашизм, то в тім є вина рос. революції й совітів, бо то зі страху перед большевизмом буржуазія кинулася в обійми фашизмови. Якби не було рос. революції, то не булоб фашизму. Цікаво, що Адлєр хвалить Тродького, як одинокого „ленініста", бо він каже, що совітська держава не має рації істнування без світової революції, а що світова революція не наступила, отже се річ неможлива, збудувати соціялістичний устрій в СССР. Вся стаття Адлєра — пише „Роте Фане" — се небувалий напад на рос. революцію й совіти. Для того соціялдемократа головну небезпеку представляє не фашизм, тільки большевизм і совітська Росія. Він каже що для поконання фашизму треба наперед поконати Совітську Росію. Адлєр достарчає в той спосіб духових ґранатів для найблищого протиреволюційного походу проти сов. Росії!..

Німецька „буржуазна" преса додає до того жертя між марксістами такі коментарі: Для кождого, хто розуміє внутрішню забреханість усего марксізму, те жертя між марксістами се правдивий духовий пир. Правду сказавши, Адлєр має повну рацію в тім, що пише проти большевиків, але й большевики мають повну рацію в тім, що пишуть про нього. А робітництво буде також мати рацію, коли прожене від себе всіх тих злочинців.

Боротьба з комуністами в большевії

„Известия" доносять: В Харкові на вулиці трьома вистрілами з револьвера робітниця державної фабрики „Октябр", Олейникова, вбила начальника совітської тарифної управи на Україні, комуніста Пирогова. Стверджено, що убийство наступило з політичних причин.

— відповів старий професор глибокоморець, що був математичним ґенієм. Чого мені хтось не може доказати в сфері, в котрій я рухаюся, це для мене гумбуґ! Кінець!

Частина зовсім розумних глибокоморських риб притакнула з задоволенням:

— Вкінці — доповнив молодший глибокоморець, що його вважали талантом, бо був дуже нахабний — ми мали вже в нас більше гостей із т. зв. „вищих сфер" тай не одно вже й читалося — однак таких мітів, як ти, вельмишановний, ніхто ще нам не підсував!

— Я можу тільки ще раз сказати — додала летюча риба — я не видумую, а оповідаю дійсне! Видістаньтеся з ваших глибин в ясніші сфери, тоді матимете прочуття цього, що я вам оповідаю! Ви могтимете бачити, що повітря й небо, сонце, місяць і зорі відсвічуються в воді — й ви зможете бодай трохи прочувати це, що для мене стало дійсністю, бо я все те бачив.

— Його годі брати поважно! — шепотів глибокоморський доктор медицини — се патольоґія! Діяґноза: „Paranoia mystica"?

— Хай пливе собі геть! — завважав інший, — жовтодзюб, хоче нам, обильно замшеним головам глибокоморського знання, дати нове світло! Світло сонця! Ха, ха!

І розняв рот до сердешнього сміху та з вдоволіллям вимахував хвостом.

— Коли я чую про „вищі сфери", то зараз плющу очі — докинув один добродушний глибокоморець. Краще зовсім бути сліпим, як мати такі видіння.

І збори, що як здавалося, на свій рахунок зійшлися, подякували летючій рибі за всеж таки цікаве звідомлення про повітря, небо, сонце, місяць та зорі та збиралися на вечерю.

— Стривай, хай огляну тебе! — сказав вкінці глибокоморський жартун. — Ти маєш плавці, як ми, маєш очі, як ми й постать маєш, як ми, дихаєш зябрами, як ми! Значить, ти риба! А може ні? Ну, і ти, як справжня риба справжнім рибам хочеш говорити про надрибське?!

— Так, я риба — відповів Дактильоптер — я риба, однак летюча риба. Я можу знімати ся з води й глядіти на небо з усіми його зорями. Я можу вдихати повітря й пролітати ним! Не довго, певно, не завсіди — та доволі довго й доволі часто, щоб довідатися, що є повітря і є чуда неба!

І відлив сказавши: „Добраніч!"

А глибокоморці бурмотіли вдоволено між собою:

— Слава Богу, що ми знову самі між собою та в нашій захистній глибині можемо затишно жити! Там у горі мусить бути просто страшно! Божевільна раса! Нестерпне!

І подалися на вечерю.

А летюча риба пливучи до поверхні моря, думала, щоби прилучитися до своїх братів і сестер, що не можуть позбутися гону, знімати ся з води, з того живла, котре всі інші риби держить у полоні: „Важко воно, жильців з глибокоморя спонукати до віри в величности неба! Але вони, ці величности є, навіть коли в них не вірять!"...

—o—

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

А. Л. ПЕТРОВ

Найвизначнійший нині дослідник Закарпатської Руси.

(В 70-ліття народження).

Сегодня, 4/17 марта, на еміграції в Празі обходить 70-ліття народження проф. Алексій Леонідович Петров — визначний російський учений славіст взагалі і найвизначнійший нині дослідник нашої Закарпатської Руси зокрема.

А. Л. Петров уродився 4/16 марта 1859 р. в Петербурзі. Його батьком був протоєрей Л. Петров — відомий у Росії професор богословії й автор богатьох праць з области доґматики й історії Церкви. Гімназію й університет А. Л. П. покінчив у Петербурзі в 1880 р., після чого був учителем у середніх школах. В 1887 р. став професором на вищих жіночих курсах, відтак і на університеті в Петербурзі, де викладав до 1922 р. Від того року живе постійно в Будапешті або в Празі.

Перші наукові праці проф. А. Л. П. появилися в 1882 і сл. роках. Вони належать до области загального славянознавства. Та незабаром він всю свою увагу звертає спеціяльно на Закарпатську Русь, якій присвячує цілий ряд більших і менших цінних праць і заміток. Праці ті проф. А. Л. П. є нині важним вкладом в науку про нашу Закарпатську Русь.

Про своє зацікавлення Закарпатською Русю проф. А. Л. П. говорить у своїй автобіоґрафічній записці таке: „Ще в університеті, під впливом В. І. Ламанского, спеціяльний інтерес викликала в А. Л. П. тодішня Угорська Русь, загадкова історія поселення частини руського народу за Карпатами, загадкова історія поширення серед неї христіянства. Інтерес сей зростав іще більше в міру того, як він переконуваася, як мало отся Закарпатська Русь досліджена: не знали навіть, які є матеріяли для зазнайомлення з її минулим та де їх треба шукати? Особисте познайомлення з тим народом, що зберіг у собі так богато старої Руси, — з народом ориґінальним, своєрідним, простодушним і довірчивим і з його визначними діячами, як покійними Е. Фенциком, І. Сільваєм (Уріїлом Метеором), Р. Годинкою, В. Гебеєм, Ю. Фірцаком й ін. і з живими ще нині старими другами Е. Сабовим і К. Мачиком, — все те закріпило його інтерес і симпатії до Закарпатської Руси. Сильне враження зробила на нього також особа високоталановитого і широкоосвіченого карпато-руського вождя А. І. Добрянського, людини великого, просто державного таланту, якому доля, на жаль, не дозволила вповні розгорнутися, хоч йому багато завдячують і Галицька і Закарпатська Русь; з А. І. Добрянським він богато разів бачився у Відні й Інсбруці й оставав з ним у переписці. Але перше, ніж що небудь писати про Закарпатську Русь, треба було зібрати ще матеріяли, бо поле для дослідів було ще майже не зоране. Отсе збирання А. Л. П. почав іще в 1890 р. і продовжує його до нині. Нехай інші судять про наукову вартість його праць, але всі мусять признати, що кожда з них оперта на новім матеріялі, який він сам відкрив і простудіював. Між ін. він відкрив: найдавнійшу (на З. Руси) церковно-словянську грамоту з 1404 р., найстаршу рукописну памятку карпаторуської мови — Няговські поучення і найстаршу її друковану памятку — Урбар Марії Терези. Для старого вченого — так кінчить проф. А. Л. П. свою автобіоґрафічну записку — булаб радість бачити молодших діячів, особливо карпатських Русинів, які пішлиб далі тим самим шляхом." *)

Свої досліди Закарпатської Руси проф. А. Л. П. почав від подорожі по згаданій країні. Перший раз відвідав Закарпатську Русь 1885 р.; пізнійше — у 1890, 1897 і 1911 рр. Від 1922 р. відвідує Закарпатську Русь кождого року.

Найвизначнійша, найбільша і найцінніша праця проф. А. Л. П. про Закарпатську Русь се серія: „Матеріалы для исторіи Угорской (від в. VIII-го: Закарпатской) Руси", що їх вийшло досі 9 випусків. Вони такі: В І.—ІІ.: „Старая вѣра" и унія въ XVII.—XVIII. вв.; В. III.: О подложности грамоты князя Ѳеодора Коріатовича 1360 г.; В. IV.: Статьи объ Угорской Руси; В. V.: Первый печатный памятникъ угро-русскаго нарѣчія: Урбаръ и иные связанные съ крестьянской Маріи Терезы реформой документы; В. VI. 1—2: Предѣлы угро-русской рѣчи въ 1773 г. По оффиціальнымъ даннымъ; В. VII.: Памятники церковно-религіозной жизни Угроруссовъ XVI.—XVII вв. І. Поученія на Евангеліе по Няговскому списку 1758 г. ІІ. Іерея Михаила „Оборона вѣрному члеку"; В. VIII.: Отзвукъ реформаціи въ русскомъ Закарпатьи XVI. в. Няговскія поученія на Евангеліе.

Крім вичислених вище праць згаданої серії проф. А. Л. П. надрукував іще ряд інших праць про Закарпатську Русь. Найважнійші з них: Древнѣйшая церковно-славянская грамота 1404 г. о карпаторусской территоріи. Къ основанію Грушевскаго монастыря св. Архангела Михаила въ Мараморошѣ; Каноническія визитаціи 1750—1767 гг. въ вармедяхъ Земплинской, Шаришской, Спишской и Абуйской — і кілька більших і менших праць про словацько-руську етноґрафічну границю. Всіх важніших праць про Закарпатську Русь проф. А. Л. П. видав поверх 20. Праці сі він друкував головно у видавництвах російських і чеських; декілька — в мадярських й українських. В українських видавництвах проф. А. Л. П. надрукував в 1924 р. згадану вище працю „Каноническія визитаціи 1750—1767 гг." в т. III-тім „Наукового Зборника" Т-ва „Просвіти" в Ужгороді і найновійшу свою працю п. з. „Fejervary, De ritibus et moribus Ruthenorum и аналогическія свѣдѣнія М. Беля и А. Сирмаи" в „Записках ЧСВВ." т. III., в. 3—4. (Книжка ся щойно появиться).

В признанню заслуг проф. А. Л. П. як дослідника Закарпатської Руси Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові вибрало його перед кількома роками своїм дійсним членом.

Одінюючи загально признані заслуги проф. А. Л. П., і ми в день 70-ліття Його народження бажаємо Йому ще довго потрудитися над дослідом Закарпатської Руси та діждатися сповнення Свого бажання: побачити молодших діячів, особливо зпоміж карпатських Українців, які пішлиб далі тим самим шляхом поважної праці над Рідним Краєм.

Бо хоч завдяки проф. А. Л. П. й иншим пізнійшим дослідникам Закарпатська Русь нині вправді вже не є такою загадкою, якою була в часі першого зацікавлення нею нашого Ювилята, то всеж таки вона й далі є одною з найменш досліджених наших земель взагалі.

*) Цитати з автобіоґрафічної записки проф. А. Л. П. наведені в брошурі: Ю. А. Яворскій, Изъ исторіи научнаго изслѣдованія Закарпатской Руси. Прага, 1928.

МІСЯЦЬ ДОБРОЇ КНИЖКИ

се місяць березень! В тім місяци кождий католик робить обрахунок, чи і як скріпив він протягом року можливість літературної продукції катол. книжки. Катальоґ доброї книжки одержать даром всі читачі „Нової Зорі".

БІБЛІОҐРАФІЯ

Юліян Бачинський: БОЛЬШЕВИЦЬКА РЕВОЛЮЦІЯ І УКРАЇНЦІ. Критичні замітки. Друге, доповнене видання. Накладом автора. Берлін, 1928. Стор. 135+(1). 8°.

Юліян Бачинський — старий галицько-український соціялістичний публіцист, автор кількох більших і менших книжок і брошур на суспільно-політичні теми. З них особливу увагу звертає одна: „Україна irredenta", що появилася у Львові в 1895 р. і викликала була навіть переписку М. Драгоманова з автором. Як вказує вже сам заголовок книжки, в ній іде мова про український ірредентизм, про його природність і необхідність. Ірредентизм — у відношенню передовсім до Росії. **„Політична самостійність** України — се condicio sine qua non її економічного й культурного розвитку, умова взагалі — **можливости її істнування"** — ось теза, що її боронить „Україна irredenta" Ю. Бачинського. І „Україна irredenta" стала евангеліем українського самостійницького руху. Вийшло її 3 видання. Останнє, 3-тє, появилося недавно, в 1924 р., в Берліні. Таким ми знали Ю. Б-го до 1925 р.

Та в сім році Ю. Б. випускає 1-им, а в 1928 р. другим виданням в Берліні нову книжку: Большевицька революція і Українці. Знаючи Ю. Б. як автора „України irredent-и й ідеольоґа українського ірредентизму, читач подумає певно, що нова його книжка се різкий протест проти московської большевицької окупації України. Але, коли так подумає, то здорово розчарується, взявши згадану книжку до рук. Бо найновійша книжка Ю. Б-го се оден панеґірик, ні! — пеан на адресу большевиків. Чого вони прегарного не зробили й не роблять! Зокрема на Україні вони зробили й роблять „дуже велике діло". Вони не лише „створили й зорганізували формально українську державу, але зробили її українською на ділі, по цілому її змісті і духови. Українська держава стала дійсно державою українського народу..." (ст. 132). Словом: „те, що большевицька революція дотепер доконала, є... величаве" (ст. 134). Таке — через цілу книжку.

Але не отся зміна поглядів Ю. Б. найбільш цікаве в книжці. Найцікавійше в ній се „Вступна увага" до неї автора. В „увазі" тій читаємо таке: „Виводи, до яких доходжу в отсих статтях, опер я не на подіях, які я особисто пережив або бачив, а на тім, що про ті події читав або чув чито з прихильної, чи ворожої большевицькій революції сторони. **Тепер однак бачу, що се замало;** Я уважаю, що потреба перевірити все сказане в отсих статтях ще й наочно. Тому задумую виїхати на Радянську Україну і до других Радянських Республик, щоби там на місци, переконатися, **на скільки те, що я в отсих статтях про Радянську Україну і про Радянський Союз писав, відповідає дійсности".**

Таке стоїть **дослівно** на вступі до зазначеної вище книжки Ю. Бачинського. Читаєш се й очам своїм не віриш. Отже Ю. Б. наперед у ряді статтей в берлінськім „Українськім Прапорі" і львівській „Раді" (1926і 1927 рр.) розписується широко про „Українську державу" за Збручем та взагалі про большевицький рай на Україні і статті ті видає навіть окремою книжкою — а щойно **опісля** (!!!) вибирається на Україну переконатися, **чи се, що писав, правда!...**

Що се: публіцистичний цинізм чи може автор закепкував собі з читачів „Українського Прапору", „Ради" і всіх тих, що візьмуть до рук його книжку?

К.

—0—

Нові видання

МОЛОДНЯК „літературно-мистецький та громадсько- (громадянсько? — Ред.) політичний ілюстрований журнал - місячник, орган ЦК. ЛКСМУ", що виходить в Харкові під ред. Ф. Голуба, П. Лакизи, Т. Масенка, О. Курганова й П. Усенка, — приніс поезійку М. Шульги-Шульженка п. з. „Рідний Край — Галичина в ярмі." В ній є такі строфи:

Галичина упала в імлі...
Я блукаю полями мов тінь.
Вогник серця упав на ріллі
І попасла ясна золотінь.

Я шукаю і кличу — агов!
Обізвися, людино, прийди!
Я віддам тобі серце й любов...
Та нікого нема, тільки дим...

Ти прийди, хоч на хвилю, на мить,
Рідний край — Галичина в ярмі, —
Я розкажу, чого так болить
Наше серце роздерте в тюрмі.

. . . . . .

Деж ви, де Усусуси мої —
Червонармії (?!) гострий багнет!
Я повстану і знов на бої
За країну рабів уперед!...

Багато думок насуває поезійка, з котрої ми подали ті виїмки. Чи справді тамошні поети щиро думають, що Галичане бажалиб собі такого „визволення", щоб попасти в обійми червоної матушки Москви або її „Малоросійської Колегії" в Харкові, — чи тільки так каже їм писати чрезвичайка, з котрою очевидно нема жартів. Ми Галичане зовсім не думаємо й не кажемо, що маємо „свою державу" або хочби тільки самоуправу. А Ви, товариші, як маєте там якесь слово, то скажіть там своїй владі в Москві, щоб наперед, заки Вам каже писати такі „поезії", приказала надолужити шкоди, які тут поробили московські війська, бодай шкоди нашим інституціям. Нпр. чому не заплатить та влада за величаву друкарську машину Науковому Тов. ім. Шевченка у Львові, котру вивезено до Росії, а котра варт була кількадесять тисяч долярів? Як звернете такі і подібні шкоди, тоді вже й про любов начніть. Дуже просимо. Але без того — жалко і смішно читати таке!

Dr. Paul Wilhelm v. Keppler: (weil. Bischof v. Rottenburg) MEHR FREUDE. 176.—183. Tausend. 8° (XXVI u. 2 0 S.; 1 Bildnis,) Freiburg im Breisgau 1929, Herder; в картоні 2·80 М.; опр. в полотно 4 М.

Більше радости! Книжка повна сонняшного світла й радісної надії. Автор її відомий католицький Епископ, черпав свої глибокі думки про життя не тільки з книжок, але із вдумчивого пізнання самого життя, причин браку радости в ньому, то засобів до того, як зробити сучасну суспільність більше життєрадісною та життездатною. Книжка переведена на 12 мов.

—o—

Смерть здібного товмача

В Парижі помер на ґрипу Генрик **Camerlynck**, урядовий перекладчик на всіх великих політичних конґресах, нарадах і т. д., почавши від мирової конференції у Верзалю, засідань Ліґи Народів і т. д. Він мав талант докладно повторяти в перекладі промови, не пропускаючи буквально нічого, навіть нюансів і рухів промовців. А память мав таку, що міг повторяти і найдовші промови. Суперником його міг бути німець Міхаеліс, котрий перекладав рівно добре і рівно скоро, та не мав його дикції й рухів. Длятого Міхаеліса уважали монотонним і називали кулеметом („мітрайлезою"). Камерлінк мав ще одну прикмету: був дуже дискретний, длятого радо його уживали й до таємних переговорів.

—o—

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

раньше **РОМАН ЗУБИК**

401 2—30

ЛЬВІВ, ВУЛ. ГАЛИЦЬКА ч. 16.

поручає:

Весняні новости для Пань на плащі, костюми і сукні. ШОВКИ у великому виборі. ВОВНИ англійські і краєві на мужеські одіння.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В ювилейний рік Св. Отця. Гр.-кат. Церква в Галичині, почавши від січня с. р., святкує 50-літний ювилей священства й 7-у річницю коронації Святійшого Отця. В тих справах вийшли відповідні зарядження. Про зарядження Митроп. Ординаріяту ми вже повідомляли. Тут подаємо зарядження, які свого часу видано для епархії станиславівської й перемиської: І. До Всечесного Духовенства Станиславівської Епархії! З нагоди річниці коронації Св. О. Пія XI. Папи Римського припадаючої на день 12 лютого, як також з нагоди 50-літного Ювилею тогож Св. Отця, заряджую, щоби в тім дни відправити торжественну Св. Літурґію з проповідію на темат відповідаючий торжеству. При кінци св. Літурґії по заамвонній молитві торжественне виставленнє Найсв. Тайн, відмовленє 5 Отче наш і 5 Богородице Діво за Св. Отця, а відтак: Тебе Бога хвалим і торжественне благословенє Найсв. Тайнами, а вкінци: Під Твою милость. По схованню Найсв. Тайн звичайне благословенє при св. Літурґії і Отпуст. Вірних належить заохотити, щоби приступали в тім дни до Св. Тайн і жертвували за Св. Отця. — Від Епископского Ординаріяту. Станиславів, 30. І. 1929. — † Григорій, епископ. — Ч. 1069/IV. II. В справі святкування семої річниці коронації Святійшого Отця Папи Пія XI.В ціли достойного звеличення семирічної річниці коронації Святійшого Отця Пія XI-го Папи Римського заряджуємо ось що: В найблищу неділю відправити співану Службу Божу в наміренню Святійшого Отця Папи Пія XI., причім до звичайної служби долучити ще службу благодарення. По Евангелії належить виголосити проповідь о первенстві Римського Папи, по заамвонній молитві відспівати благодарну пісню „Тебе Бога хвалим" при виставлених Найсв. Тайнах, а по Службі Божій внести многолітство Святійшому Вітцеві. На це торжество належить нарід приготовити і заохотити до приняття св. Тайн в наміренні св. Отця. Коли вороги Церкви всіми силами стараються відірвати наших вірних від послуху Голові Церкви, доложім всіх зусиль, щоби защіпити в наших вірних сердечне привязання до Вітця всіх християн, особливо в сім році, де св. Отець обходить пятидесятилітний ювилей Свого священьства. — Ч. 614.

„Перемиські Епарх Від" 1929, ч. II.

Альфа й омеґа католицької Акції — говорить у своїм пастирськім листі еп. Гавк з Бамберґу — се апостольський дух, котрий вже колись проникав апостолів і зі святою силою зневолював їх здобувати світ для Христа. Сей сам апостольський дух мусить нині царювати поміж світськими католиками, що згуртувавшись у рядах Католицької Акції, хочуть боротися за справу Христа. Коли вони хочуть, щоби побідив християнський світогляд, то мусять бути готові на жертви та на пониження і кпини, які спричинять їм вороги Христа й Церкви.

В дусі й в службі Католицької Акції. Під таким заголовком вийшла обемиста праця кард. Бертрама. („Im Geiste und Dienste der Katholischen Aktion", ст. 336, опр. в полотні 7 марок нім. — Verlag Kösel-Pustet, München). Є се властиво пять окремих опрацювань тем: Про царство Христа — Світло й життя в царстві Христа — Приготування до святої боротьби — Овочі духа — В країні чинної любови. Книжка написана в дусі програми Катол. Акції теперішнього нашого Святійшого Вітця й на підставі більш як двацятилітньої епископської діяльности автора. Мова пориваюча, представлення ядерне і ясне. Може служити як порадник і підручник для орґанізаторів і як матеріял для відчитів і рефератів всякого рода.

Чин ОО. Єзуїтів мав з початком 1929 р. у цілім світі 9517 єромонахіз, 6591 схолястиків і 4528 братів.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. „Ржечпосполіта" характеризує ситуацію як слідує: В Польщі зачинає бути направду душно... Суспільність розбита як ніколи передтим. Ситуація економічна й парляментарна не рожева. В масах заникає почуття горожанської одвічальности. Рішає особистий хвилевий інтерес. А рівночасно чути тріюмфальні крики, що всьо „як найлучше". В таких умовинах радиться над новою конституцією. Свіжий проект польської демократії, зґрупованої в партіях ППС., Визволеню і Стронніцтве Хлопскєм, виглядає так, якби Польща була на передодні совєтизації, котра має позбавити край віри в Бога й почуття свого післанництва. Ті люде говорять про розділ Церкви від держави і про розбиття її на автономічні території. Та се може тільки останні пароксизми хороби...

Тілько польський дневник, котрий думає, що в централізації ратунок Польщі. В довге істнування сойму мало хто вже вірить. А що нові вибори на основі старої ординації принеслиб мабуть тільки ще більше розбиття, отже переважає думка, що по розвязанню сего сойму новий устрій буде октройований. Як на тім вийдуть Українці при дотеперішній політиці наших представництв, легко додуматися.

„РОБОТНІК", головний орґан ППС., пише в ч. 68: „Ніхто не скаже, щоби вмішування Ліґи Народів до справ національних меньшостей було пожаданим". З того видно, що в дійсности й ППС. не хоче забезпечення прав нац. меньшостей і тільки для демаґоґії висуває клич, щоб „допустити їх до співправління", згори знаючи, що більшости в тій справі не буде. У передовиці пише „Роботнік" таке: Ідеольоґією маєвого перевороту було гасло моральної санації". За жерело „неправости" узнано польський парляментаризм. Опертий на таких підставах систем правління ломиться. Край зрозумів, що всі блуди парл. демократії меньше небезпечні, ніж самоволя бюрократії й зовсім невідповідальні впливи ріжних клік, адютантур і всего того, що становить наслідок правління диктаторського типу. В области моральній й ідейній помаєвий систем уже програв. Колиб він хотів удержатися фізичною силою, то пхнувби Польщу на шлях катастрофи. Вся демаґоґія (цікаво, що найбільші демаґоґи так говорять про демаґоґію! — Ред.), цілий апарат погроз — то знаки внутрішної безсильности систему. Табор, котрий має за собою опінію, не потребує грозити і т. д.

ПЛЯН ДОУСА ДЛЯ СССР., як доносить „Матен", приготовляють нафтові промисловці в Ню-Йорку під проводом Оуена Юнґа. Спеціяльна комісія має зрахувати всі російські довги і виробити плян їх ліквідації. Коли ся вістка буде потверджена, то се знак, що „товариші" поклонилися буржуям до самої землі, бо вже довше не можуть видержати „ідеалів Карла Маркса".

—o—

ДОПИСИ

ОСТРА (почта Коропець). Тому що останними часами всілякої масти часописи, кожда після свого уподобання помістили низше поданий факт незгідно з правдою, почуваюся до обовязку вияснити сю справу в нашім часописі „Нова Зоря“.

В дни 30. І. с. р. робив я на своїй території мале польованнє: 3 стрільців, 5 хлопців до нагінки. В порі обідовій двох з нас (третий надійшов уже по факті) зближилося до найнятих саний Івана Грицака, що стояли на дорозі під ліском, самого Івана Грицака не було коло саний. Стрільбу, гамерляску, безкуркову, набиту, але забезпечену, положив я на сани і ми забралися до перекуски. В тім часі непомітно Іван Грицак позаду нас обох підійшов до саний. В одній хвилі, я і мій сусід о. Голейко, почули ми стріл і крик. Перестрашені побачили ми Івана Грицака лежачого на снігу. Опісля ранений оповів, що шукаючи за своїм полуденком на санях в гречанім бадилю, порушив стрільбу, яка випалила і поцілила його зблизька в стегно вище коліна.

Першу лікарську поміч уділив раненому д-р Геллерт з Нижнева, відтак д-р Козак зі Станиславова спільно разом зробили йому операцію, крім цего порадили ще відослати його до Станиславова до шпиталя, де ранений третого дня помер в наслідок закаженння крови, полишаючи жінці 40 морґів поля.

о. А. Скобельський.

ВИКАЗ ЖЕРТВ ПРИСЛАНИХ НА „ДОБРУ ПРЕСУ“ (в золотих): Говилів великий 15.50, Устечко 3.80, Снятин 31.—, Боднарів 10.—, Перемилів 12.20, Ланчин 20.—, Хлопівка 15.—, Воскресинці 20.—, Горохолина 10.74, Тучапи 5.—, Гостів 1.40+1 доляр амер., Хотимир 20.—, Рошнів 2.—, Хлібчин піль. 20.—, Ворвулинці 6.—, Гараєимів 20.—, Раковець 7.50, Пороги 10.—, Кийданів 10, Волчківці 12.68, Яблониця 4.80, Заріче 20.—, Біла 28.—, Корнич 20.—, Пнів 10.—, Камяники великі 20.—, Дебеславці 20.—, Угринківці 5.—, Пробіжна 48.38, Трибухівці 15.—, Комарів 15.—, Отинія 14.40, Милованє 21.53, Устечко 6.60, Палагичі 20.—, Раковець-Кривець 10.—, Бриль-Сапогів 6.—, Рожнів 27.—, Пасічна (дек. Станиславівський) 8.—, Радча 31.60, Павелче 7.—, Манява 20.—, Завалє 5.—, Іваниківка 40.—, Нижнів 5.—, Лисець старий 13.—, Тисьменица 16.80, Братківці 4.—, Струпків 6.—, о. Наконечний Йосиф 20.—, Королівка 24.—, Солотвина 50.—, Гринівці 12.60, Рожнів 6.56, Єзуполь 20.—, Мариямполь 25.—, Карлів 8.—, Печеніжин 40.—, Незвиска 20.—, Якубівка 25.—, Білобожница 16, Джурин 28.79, Гринівці 12.50, Білявинці 4.—, Оссівці 12.—, Устє зелене 44.37, Пужники 16.15, Суходіл 5.—, Чорний Потік 7.61, Рибно 2.61, Полівці 14.70, Черніїв 10.—, Звинячка 35.30, Парище 4.—, Хриплин 20.—, Трійця 5.—, Ягольница місто 12.—, Виноград 20.—, Підгайчики 10.—, Мельница 24.—, Ямница 62.—, Дора 27.—, Деканат Кудринецький 75.—, (збірка на Соборі дек.), Ісіпас 14.60, Доброкут 5.—, Перерів 15.—, Стецева 5.—, Джурків 30.—, Лука 10.—, Угорники 22.20, Петликівці 39.45, Угринів 13.—, Крехівці 16.—, Озерянн (Скальск.) 400.—, Підлужє 26.50, Капустинці 200.—, Оринківці 10.—, Делява 14.—, Пишківці-Пилява 27.—, Шульгапівка 6.20, Княже 3.—, Мишків 7.—, Обертин 20.—, Жукотин 20.—, Стопчатів 13.—, Голосків 25.—, Новоселица 4.30, Назірна 20.—, Гаврилівка 6.—, Тисьменичани 6.—, Горожанка 20.—, Ляхівці 10.—, Торговиця шільна 8.—, Зелена (Надвірян.) 15.—, Перерісль 2.75, Майдан 6.50, Викторів 20.—, Залуче н. Пр. 20.—, Фитьків 7.50, Ганусівці 25.—, Видинів 4.—, Братишів 16.—, Медведівці 15.—, Гадинківці 10.—, Шидлівці 7.30, Побереже 20.—, Лятач 1.50, Гвоздець старий 20.—, Уряд дек. Городенський 18.80, Лосяч 150.—, Постолівка 10.—, Городниця 15.—, Коломия 50.—, Заболотів 20.—, Княждвір 6.20, Утороии 19.52, Балинці 20.—, Блюдники 19.30, Пшеничники 10.—, Микитинці 5.—, Баня-Березів 2.04, Невочин 11.50, Лятач 10.—, Підпечари 10.—, Волосів 2.—, Космач (Піст.) 12.—, Волківці 38.—, Гвозд 10.—, Люча 22.94, Петрів 20.—, Пасічна (Надвір.) 25.—, Опришівці 36.10, о. Ілія Кливак, пар. Мшанця 1.000 зол. — Разом 4.190 зол. 32 грош. + 1 доляр америк.

Офіцири в адміністрації

Аґенція „Прес“ доносить з Варшави: Свого часу ряд офіцирів, котрі мали адміністраційні кваліфікації, відкомандовано на триміячну пробну практику. Вони її відбули й одержали повні кваліфікації до обняття становищ у цивільній адміністрації. Тепер приділено як радників воєвідств підполковників, перенесених до резерви: Юзефа Кришивосіньского до Львова, Якубічека до Станиславова і т. д.

—o—

НОВИНКИ

І Чічерін на вигнанню. Берлінські дневники доносять, що довголітний керманич заграничної політики большевиків, Чічерін, від довшого часу сидить у Німеччині буцімто хорий, а він очевидно відсунений від усякого урядування в комісаріяті загр. справ та перебуває немов на вигнанню.

Міліонерів у Німеччині було перед війною 15.547, а тепер є їх усего 2.355. З них до війни мало поверх 10 міл. марок 230 осіб, тепер 33 („Темпо“).

Сукна, камґарни, коци, колдри, обув
готову і на міру ОДІЖ мужеську, дамську і для священиків поручає на сплати
„Родоган“ Львів, Ринок 43.
Телєфон 15-70.
402 2—15

Ціле місто на ліцитації. Місто Вест Віком коло Оксфорду в Анґлії цікаве тим, що його власниця, родина Дашвуд'ів, має по сей день привілей, не платити податків. Сеніор тої родини Джон Дашвуд програв великі суми в баккарата и оповістив, що продасть своє місто зі всіми привілеями. Чи анґ. уряд не відбере набувцям свободи від податків, не відомо.

Жертвенність у Жидів. В Шікаґу помер відомий предсідатель ріжних жидівських орґанізацій, Самуїл Дайч. Він оставив два і пів міліона долярів майна, з чого більшу часть записав на жид. добродійні ціли, решту родині.

Помер славний учений домініканин професор Гуґон, який поклав великі заслуги для встановлення церковного свята Христа-Царя.

Питання комунікації. О. Бавман вказує в „Ді Умшав“ ч. 29, на це, що сильна комунікація тягаровими самоїздами ушкоджує доми, що стоять при дорогах, якими найбільше їздять такі самоходи, бо безнастанно стрясають їх. Ці шкоди можуть бути катастрофальні в містах із слабким підложем. Техніка муситиме щось тут зарадити.

Відомий з солідности
МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських
І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)
поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства.
356 19-20

Хв. Редакціям орґанів в Америці, котрі обмінюються з нами своїми виданнями, подаємо отсе до відома: З сим числом здержуємо висилку „Нової Зорі“ тим орґанам, котрі до нас не доходять. Деякі з них пропадають ізза конфіскати. Пересилок у замкнених ковертах не конфіскують. Отже коли до нас доходитимуть пересилки, знов будемо обмінюватися.

ПТ. постійним кореспондентам, котрі зобовязалися присилати нам кореспонденції, а не виконують зобовязань, також здержуємо висилку газети.

—o—

СТУДЕНТСТВУ ДО ВІДОМА!

Звичайні сходини УХСО відбудуться в неділю 17. III. о 6 год. пол. в домівці. УХО. при вул. Кльоновича 8. II. з відчитом о. д-ра Т. Галущинського ЧСВВ. про значіння суверенности Ап. Столиці. Проситься о численну участь.

Управа УХСО.

ОГОЛОШЕННЯ

ПАРОХІЯ ДО ЗАМІНИ. Парохія вигідна, одна церква, стація в місці, потяг щільний, до заміни за парохію о одній церкві в горах або в околицях шпилькових лісів. Голоситися до кінця марта: п. Федорук. Тернопіль, вул. Федьковича ч. 12. 405 1—1

ПОРОШОК „KOGUTEK“ ДЛЯ ДОРОСЛИХ УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ БІЛЬ ГОЛОВИ
398а 6 10

ВІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
139 58-?

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ. І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 5 10

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48.
377 Жадайте цінників. 11—12

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступнійших цінах. Робота солідна і точна. 342 22-?

Найтревальші **ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ**
ПФАУ, Львів, **РИНОК 19.**
386 б найдешевше, бо вхід через сіни. 18—50

ВІДМОРОЖЕННЯ
„MROZOL“ масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відморожения, також запобігає відморожению кінчин. Продаютъ аптики й дрогерії. 3986 6—10
Жадати виразно Гонсецкого.

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний ре дактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 21 березня 1929 Ч. 21 (224)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8, II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Буде шість нових кардиналів

„Джіорналє д'Італія" доносить: Найближче засідання папської консисторії відбудеться з кінцем квітня. Сподіються іменування шістьох нових кардиналів, між ними й іменування кардиналом апостольського делеґата у Вашінґтоні. В маю має бути оповіщена нова папська енцикліка й по ратифікації догогору з Італією перед катедрою св. Петра уставлений буде трон, з котрого святійший Отець уділить благословенства світови — таксамо, як се було в звичаю до 1870 р.

7 міліонів селян усунуть з України

„Комуніст" доносить: Головний Комітет для справ кольонізації ухвалив виселити 7,350.000 українських селян з полоси здовж польської границі й Чорного Моря. Вони будуть виселені на Сибір, а їх землю займуть комуністичні хозяйства Червоної Армії (розуміється, російської. — Р е д.).

Українська мова в школах Волині

Польська преса на Волині доносить, що куратор волинського шкільного округа видав розпорядок, котрим від II. кл. середних шкіл на Волині виропаджується науку української мови. Той розпорядок має на ціли підготовити волинську інтеліґенцію: 1) до розуміння потреб і життя українського населення, 2) до пізнішої мирної співпраці і 3) взагалі для культурних взаїмовідносин.

Повних 10 літ потребували Поляки на те, чого потребу московські большевики зрозуміли на українській території дуже скоро і то зрозуміли в далеко ширшій мірі, аж до академії включно. Щоб оцінити серіозність того кроку, треба розуміється пождати на — його виконання.

35-ліття Сокола-Батька

„Сокіл-Батько" відсвяткував у Львові в салі Лисенка своє 35-ліття дня 15. с. м. У вступнім слові зазначив містоголова, що до р. 1900 се т-во не мало ще виразно українського характеру. Він підчеркнув, як з лона того товариства вийшли здійснені потому, дуже корисні ідеї будови Дому нашого Музичного Інститута і купна великої площі (заслуга проф. Боберського) й засіяння цілого краю численними базарами Сокола, які знищення поробила війна і як тепер відживає все те. Опісля виконано програму з 12 точок. На загал виконання було симпатичне. Вражав тільки марний вигляд і сум на обличчах представників наймолодшого покоління, особливо дівчаток.

Повінь на Україні і в Болгарії

З Харкова депешують: Правобережна Україна від кількох днів залита великими розтопами. Вже вилив Бог і допливи Дніпра. Розтопи прибирають грізні розміри. — З Болгарії доносять, що ізза скорого таяння снігів, багато околиць навістила повінь. Ріка Маріца сіє паніку, заливаючи міста Пловдів і Татар-Базарджик.

Новий орґан — Український Купець

Так називається новий місячник, що зачав виходити в Коломиї (Адреса: Видав. „Рекорд", Коломия). Вже в 1-ім числі того потрібного орґану розписано конкурс на повість з купецького життя — сучасного або минулого з преміею 2.000 зл. Тільки — речинець визначено очевидно за короткий: до 31. грудня с. р. повість на 15 аркушів хочби лиш 16⁰ та ще й історичну нпр. може написати тільки „борзописець", а праці таких людей звичайно є кепські.

Роман Мицик засуджений на 7 літ

Роман Мицик, студ. прав, літ 19, родом з Синевідська В., обжалуваний перед наглим судом у Львові за напад на листоноша, признав, що почувається до вини, одначе ділав з послуху для УВО. (Укр. Військ. Орґ.), до котрої вступив у березні 1928. Присягу відобрав від нього в церкві св. Юра (деякі ґазети подають, що він сказав „коло церкви св. Юра") Сайкевич, котрий вже відбуває кару тяжкої вязниці. Імен інших товаришів не подає. Його завданням було тільки убезвладнення листаря. Перший раз не мав відваги це зробити, спробував доперва за другим разом. По виводах прокуратора Ґіртлєра й оборонця Д-ра Старосольського трибунал засудив Мицика на 7 літ тяжкої тюрми, підчеркуючи, що від того вироку нема відклику.

Уздоровлення німецького робітництва

З Берліна доносять: Орґанізація металевих робітників ухвалила, усунути з посад всіх функціонарів, котрі признаються до комунізму. „Берлінер Таґеблят" повідомляє, що за тим прикладом підуть всі иньші фахові союзи німецького робітництва. Кождий функціонар має зобовязатися на письмі, що буде поборювати комуністичну партію.

Новий адміністраційний поділ Ромунії

„Люпта" доносить: Ромунський уряд виготовив законопроект, про новий адміністраційний устрій Ромунії. Вся держава буде поділена на 8 провінцій виключно з точки погляду ґеоґрафічного й економічного. Начальники провінцій мати-муть рангу підсекретарів державних і право участи в засіданнях ради міністрів.

——o——

Важке економічне положення

Около 100 послів лівиці й центра зголосило в соймі наглий внесок у справі важкого економічного положення в цілій Польщі. Образ, змальований у тім внеску, такий:

Тяжка зима викликала великі страти в ріжних областях суспільної господарки. І так: 1. Залізниці видали коло 70 міліонів зл. на само чищення й направу шляхів і таборів по снігових завіях. 2. Через ослаблення залізничого руху значно ослаб вивіз товарів, підстава вивозу взагалі. 3. Експльоатація лісів майже заникла. 4. Будівельний рух зовсім здержаний. 5. Внутрішний торговельний оборот сильно ослаб. 6. В багатьох околицях вимерзла бульба в ямах і т. д. і т. д.

До того всего ізза пізної пори таяння великої маси снігів загрожує краєви повінь, котра знов принесе великі страти й дальше обнизить добробут, а з тим і купну силу селянства. Та купна сила селян зменьшилася вже передтим ізза упадку цін збіжжа та ізза того, що в січні й лютім майже зовсім устав вивіз безрог, зменшення зарібків при вирубі лісів і транспорті дерева й неурожаю паші, ізза чого ті, що не мали грошей на купно паші, мусіли спродати живий інвентар по дуже низьких цінах і т. д.

На жаль — упадок цін хліба й худоби не тільки що не викликав подешевіння життя в містах, але навпаки: кошти удержання пр. у Варшаві зросли в лютім на 2·6 прц., а в области харчів навіть на 5 прц. Рівночасно, як оповіщує „Інститут для досліду господарських конюнктур", показчик вартости реальних платень упав від жовтня до січня зі 115·9 на 113·6, в січні й лютім ще більше. До того сезонові безробіття сего року проявляються сильніще і тривають довше ніж звичайно. І так 1. XII. 1928 було 97 000 зареєстрованих безробітних, 12. I. 1929 р. вже 145.000, 16. II. 1929 р. поверх 173.000. Все те важко відбивається на робітництві.

Так ослаблена сила купна сіл і міст збільшає застій в торговлі, зменьшує всяку консумцію й доходи з державних монополів. Нпр. місячний дохід з тютюнового монополю вагається звичайно від 48·5 міл. до 52 міл. зл., а в січні с. р. той дохід упав до 44·8,

Брак грошевого капіталу дуже острий. Супроти того обіг векслів збільшився на яких 50 прц. в порівнанню з тим самим часом м. р. Невиплатність і число запротестованих векслів росте застрашаюче. І так коли у вересні запротестовано 228.000 векслів на суму 45 міл. зл., то в грудні запротестовано 313.000 векслів на суму 67 міл. зл., а в січні 356.700 на суму 76,700.000 зл. Подібно важкого стану не було від квітня 1926 р.

Та се ще не всьо. Довга зима скоротить будівельний сезон. В половині марта ще не було приготовань до будов. Стан замовлень у цегольнях значно нищий від мин. року. Кредити Госп. Банку Краєвого — (котрі становлять основу жерела довготермінового кредиту взагалі) — так признані, як і фактично виплачені, значно нищі ніж були в 1928 р., не кажучи вже про 1927 р. У будівельнім промислі зголосили невиплатність дуже поважні фірми, мешкальна кріза росте. Ослаблення податкової сили широких мас може ослабити

інвестиційну й кредитову діяльність цілої держави.

Супроти того всего підписані посли вносять, щоб сойм візвав уряд, предложити звіт про способи, якими думає зменьшити важке економічне положення краю й допомогти тим ґрупам населення, котрі найбільше потребують допомоги.

До сего темного образу господарського положення взагалі можна додати хіба ще те, що на українських територіях Польщі він ще темніщий. Про се булиб пожадані дописи з місць, оперті на фактах і цифрах та подавання до загального відома ріжних льокальних проєктів для скріплення економічної сили нашого загалу чи його поодиноких верств і станів.

—o—

Основують Інтернаціонал 3 і пів

Берлінська „12-Uhr-Blatt“ доносить, що з кінцем мая представники троцькістів за границею скликають до Берна свій зїзд в порозумінні з Троцьким. На тім зїзді має бути зорґанізований новий Інтернаціонал для боротьби з III. Інтернаціоналом Сталіна. Сам Троцький на тім зїзді не буде. Президіювати-ме провідник троцькістів, що живуть у Франції, Суварін.

(Таким чином „получається“ веселе видовище: Троцький був тим, що амстердамський Інтернаціонал соціялістів осмішував іменем „2 і пів Інтернаціоналу“, а тепер сам дає згоду на оснування 3 і пів Інтернаціоналу).

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкориснійшими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві „КАРПАТІЯ“ Львів, Руська 18. І. п. 364 34-?

Д-р мед. РОМАН ҐОЦКИЙ.

До протиалкогольної акції!

Українське селянство, що терпить від малоземелля, обтяжене довгами, численними родинами, односторонно і недостаточно відживлюване і т. д. — пропиває ще до того значну частину доходу зі своєї праці. Хронічне троєння алькоголем доводить до звироднення раси фізично й духово. Опріч того алькоголь грає велику ролю в ріжних злочинах, зловживаннях і т. д. Такі думки і зовсім слушні подибуються на сторінках нашої преси.

На жаль у нашій пресі не зясовується великих перешкод, які стоять на шляху до усунення тої соціяльної недуги, якою є алькоголізм і не подається способів, які належить вжити до успішної щоденної боротьби з алькоголізмом.

Не треба забувати, що є багато чинників заінтересованих в тім, щоб пиянство було, тому що вони матеріяльно користають з полірепого серед народніх мас алькоголізму: горальні, двори, коршми, каварні, ресторани і т. д.

Ізза повного незнання погубного впливу алькоголю на здоровлє й добробут людини, селянство вважає алькоголь загальним „ліком“ в тілесних недугах і розрадою в моральних клопотах та відживчим середником, що буцімто „додає сил“ і т. п. Алькоголь це невідлучний товариш селянських мас в їх актах суспільного життя (уродини, весілля, смерть, свята, військова бранка, торги, імянини і т. д.).

До того наше селянство, тай люде взагалі, опановане привичками і пересудами. В протиалкогольній акції треба бути свідомим цих перешкод й одночасно не занедбати жадного з суспільних зарадчих середників на алькоголізм.

Поборювання алькоголізму повинно йти двома шляхами:

I. Усування жерел розпивань т. є коршем по місточках і селах. В тій цілі треба використати істнуючі приписи закона „про обмеження в продажи і споживанню алькогольних напитків“ з 23. IV. 1920 (Dziennik Ustaw Rz. P. № 35 ex 1922).

II. Скріплення моральної відпорности селянства проти алькоголізму систематичним освідомленням і поважним протиалкогольним вихованням.

До I.) Маю на думці переведення по селах і місточках протиалкогольних плєбісцитів і допильнування, щоб постанови арт. 7 буква ґ, вище згаданого закона були дійсно виконувані а саме, щоб у всіх місцевостях (з виїмком міст, які є осідком староств і воєвідств, тому що до них ці постанови не відносяться) в торгові, ярмаркові і відпустові дні шинки були замкнені по селах і містах. Всупереч виразним постановам арт. 7 буква ґ, леґальні і покутні шинки в торгові, ярмаркові дні бувають отворені і там явно продається алькогольні напої. Якраз тоді шинкарі користають найбільше з великої маси людей. Є околиці, де ні староства, ні місцеві постерунки поліції, ні громадські уряди не займаються цею справою так, начеб той стан був згідний з законом або вище наведений закон не істнував, мимо того що після § 6-го розпорядку міністра публичного здоровля з 2. VI. 1922 р. (Dz. Ustaw Rz. № 51 ex 1922) власти обовязані видавати відповідні зарядження, щоби в торгові, ярмарочні і відпустові дні коршми були замкнені.

Що до протиалкогольних плєбісцитів то загально відомо, що протягом 1928 р. у многих громадах і місточках ухвалено цілковиту заборону продажи і вишинку алькогольних напоїв. Та заборона мала ввійти в життя 1. I. 1929.

Одначе майже нігде не наступило виконання цих ухвал і шинки чинні як передше в багатьох громадах і місточках. Тому що до осягнення практичних користий з плєбісцитів не можна бути оптимістом.

Всеж таки протиалкогольні орґанізації з тих місцевостий, в котрих не виконано з днем 1. I. 1929 р. ухвал протиалкогольних плєбісцитів з 1928 р.

Н. ЗОЩЕНКО.

Зовсім просте...*)

До сто чортяк, яке просте все на світі!

От у нашому домі жив, на той приклад, такий відомий псубрат, Краюшкін. Насамперед був, розуміється, безробітній. Шість літ! Десятака платив за квадратний метер. А потім найшов посадочку. Посадочка не була знаменита, та жити, а головне безплатно лікуватися було можна.

А треба вам знати, що цей чоловяга мав страшенно злющу вдачу. Вдачу мав зовсім неможливу, скандальну.

І коли цей Краюшкін не бився з льокаторами, то тільки ізза слабого орґанізму. Та зате сварився зі всіми, всіх зачіпав і жінку свою, Олену Хведорівну, прямо, можна сказати, замучував. Бідна жінка втекла навіть перед таким подружим раєм. Заявила прямо на зборах, що з таким Іродом, як її поважаний чоловік, довше жити не в силі. Хай управа дому визначить їй кімнату для неподружених в іншому мешканні.

А він, цей Ірод Краюшкін, стояв на зборах заразісінько біля неї з похмурим видом і прислухувався, про що це говорять. Вкінці каже:

— Добре. Визначіть їй кімнату для неподружених. Вдача в мене, дійсно, діявольська. Та проти природи йти не можу. І не можу своїх вдач переробляти.

Визначили їй тоді кімнату в житлі ч. 17. А цей Краюшкін став теж тамечки швендятися — спеціяльно, щоб робити скандали та знущатися над жінкою. Та ще й до цього всього копав домашні звірята ногами! Стінний часопис теж раз зірвав зі злости.

А треба вам знати, що в нашому домі точнісінько над цим саме несамовитим Краюшкіном живе вчений, професор Хлєбніков. І хоч був це льокатор мало освідомлений і часто занедбував свої громадянські обовязки, та без огляду на це він був знаменитий льокатор — рубля двацять платив за квадратний метер.

Із цим саме вченим зайшов собі, вважаєте, наш Краюшкін — ніби чого шурає нічю ногами — ходить собі над його кімнатою!

А може вчений не вміє інакше свої вчені праці обдумувати? Може мусить ходити?

Підходить тоді вчений до цього Краюшкіна тай каже:

— Так і так. Ви, — каже — добродію, всіх льокаторів у камениці страшите, всіх чіпаєтеся, з усіми сваритеся. Коли вже в вас така вдача, то треба вам лікуватися, а не за будьщо гороїжитися.

Краюшкін каже:

— Якжеж то, тее, лікуватися?

Професор каже:

— Так і так! Ви — каже — ріжноманітні живла вводите до своєї вдачі. Та що тут говорити, в людини не має ніякої вдачі, бо по останнім науковим даним людина — це 18 фунтів вугілля, 46 золотників соли, 3 фунти картопляної муки і якась скількість води. У вашій вдачі не достає може картопляної муки й тому нервуєтеся.

По цих, уважаєте, словах Краюшкін збілів смертельно й плюнув професорові на ковнірець.

По цій події пройшло пів року.

Раз узяв Краюшкін і пішов до лікаря. Оглянув лікар цього Краюшкіна з усіх боків і каже:

— Так і так. Нерви, — каже — справді в вас нездалі з приводу глист. Треба вигубити всі глисти й тоді ваша вдача знов розясниться.

Почав Краюшкін, розуміється, лікуватися, пив якесь огидне зелене свинство й небаром прийшов до себе. Став тепер таки доволі огрядний, пика румяна, очі лискучі. Подвірям ходить веселенький, із усіми витається. Нікогісько ані не займе. Стінного часопису не зриває. З жінкою, вважаєте, теж погодився. Недавно пішов теж до професора з гостиною — перепросив його за те, що плюнув.

Професор каже:

— Так і так. Таж я вам усе говорив, що людина це 18 фунтів вугілля, якась скількість соли і бараболяна мука. І ніяких якихось там вдач у людини нема.

Такий був кінець.

Тепер — по цьому науково ствердженому факті — йде собі чоловік часом із якоюсь дівчиною, а вона на той приклад вмовляє в чоловіка: „Сьогодні якось, Василю Василевичу, я в сумному настрою. Хризантем, на той приклад, бажалаб...“

А я собі в душі думаю:

Знаю. Говори собі. Білка тобі, або обїлася чогось.

Яке це все пекольно просте!

І пощо довідався я про це? Може саме тому тепер осточортіло мені життя?

*) Автор сеї легкої сатири писав її під большевицьким режімом і в атмосфері до смішности переборщеної т. зв. матеріялістичним поглядом на світ. Не трудно в сім його талановитім творі доглянути легке і дуже делікатне глузування з того світогляду. — Ред.

повинні внести через послів інтерпеляції в Соймі й Сенаті, щоб можна добитися виконання ухвал плебісцитів!

До 1. III. 1929 р. внесено в тій справі тільки дві інтерпеляції, мимо того, що майже нігде не виконано ухвал протиалькогольних плебісцитів! — Це свідчить про те, що наші люде занедбали справу.

Мимо всего треба далі переводити в селах і місточках протиалькогольні плебісцити й безнастанно треба в справі невикопування вище згаданих постанов арт. 7, буква ґ, вносити інтерпеляції в Соймі й Сенаті

Крім того треба в усіх місточках отворити кооперативні чайні, де продавати-меться неалькогольні напитки: чай каву, лімоняду і т.д. Вони будуть найліпшою фізіольоґічною і суспільною протиотруєю алькоголю. Цим осягнеться значне обмеження консумції алькоголю для селянства, головно в ярмаркові дні. Завдяки каві приміром, не існує алькоголізм в Бразилії.

До II.) Освідомляти і виховувати народні маси се справа дуже делікатної натури.

До сього треба самому бути переконаним про шкідливість алькоголю і взагалі бути добре обізнаним зі справою алькоголізму і треба до роботи братися дипльоматично. Давних привичок, обичаїв і пересудів в алькогольній справі не дасться серед народніх мас відразу „проломити", але все те можна перемінити при помочи видань протиалькогольною змісту, протиалькогольних товариств, відчитів, мандрівних протиалькогольних курсів із демонстраціями, по селах і місточках.

Треба подбати про скоре видання популярно-наукових розвідок про алькоголізм, опрацьованих українськими лікарями, економістами і педаґоґами. В нашій пресі слід повести живу протиалькогольну пропаґанду, а з осібна треба поширювати журнал „Ми Молоді", бо він спеціяльно присвячений справам поборювання алькоголізму серед нашого народа.

Щоби протиалькогольну боротьбу поставити на солідних підставах, треба в кожному селі оснувати брацтва тверезости або протиалькогольний кружок товариства „Відродження" і подбати, о як найбільше число членів, повнолітних осіб в громаді, які добровільно платилиби скромний даток на цілі кружка. В кружках товариства „Відродження" веласьби освітна акція в алькогольній справі. Ширити журнал „Ми Молоді", книжки, робити анкети, відчити, мандрівні протиалькогольні курси, орґанізацію протиалькогольних плебісцитів і т. д.

До протиалькогольної освітної праці треба конче приєднати інтеліґенцію, яка має особистий звязок з людністю (священство, учительство).

Всі місцеві кружки протиалькогольного тов. „Відродження" повинні належати до централі т. є до товариства „Відродження", якого осідок тепер в Рогатині.

Завданням центрального товариства „Відродження" є вести протиалькогольну пропаґанду живим і друкованим словом, давати вказівки льокальним кружкам, уладжувати протиалькогольні курси і зїзди, вести статистику, збирати фонди і т. д.

До ведення такої акції потрібні гроші. Тов. „Відродження" повинно мати як найбільше членів та уладити продажу марок (значків), які принесуть щорічно певний дохід, а крім цего ті марки товариства „Відродження", які належить всюди поширяти, будуть чинником пропаґанди, щоб заінтересувати громадянсто справою алькоголізму. У власному інтересі слід центральному товариству „Відродження" звернутись з відозвою до всіх культурно освітних українських установ і товариств в Америці, щоб вони спопуляризували ідею і завдання тов. „Відродження" і повели в його користь працю в українській і анґлійській пресі в Америці та візвали громадянство до фінансової підтримки в суспільній праці товариства „Відродження". При відповідному вжитю заходів у цій справі можна з країни протиалькогольного руху т. є. Америки надіятися певної грошевої підтримки. Всяка культурна праця на більшу міру, отже і протиалькогольна акція на західно-українських землях може бути здійснена тільки зусиллям всего громадянства.

Примітка Ред.: У звязку з важною і потрібною справою боротьби з пянством слід взяти під увагу практику на тій области. Вона вчить, що всяка пересада (переборщення) мститься й доводить якраз до протилежних вислідів. Доказує се остра законна заборона всякого алькоголю (з виїмком дуже слабого пива) в Америці. Відколи там переведено таку острy заборону, пянство страшенно скріпилося. І не тільки скріпилося, але ще до того запиваються вдома робленою самогонкою, котрої не вміють робити і трояться, сліпнуть від неї і т. д. Найлучше становище католицької етики й аскези. Етика ставить межу між дозволеним і недозволеним. Аскеза поручає повздержність навіть у дозволених річах відповідно до індивідуального змагання до доскоиалости та нахилів одиниці і коли нахил до злого сильніший, то й поборювання його повинно бути основніще. З тих всіх причин живу пропаґанду проти пянства уважаємо корисною і потрібною, але треба і тут вистерігатися пересади, якою протестанти за морем доводять цілу протиалькогольну акцію до абсурду.

—o—

Політичний огляд

Під знаком конституційної кризи. — Доказ мирних настроїв у міжнародних відносинах. — Два жерела новочасних політичних устроїв. — Реакція проти англо-саксонських принципів лише поза Англією - Симптоми французької кризи. — Німеччина перед диктатурою. — Муссоліні все ще працює над новою системою. — Банкротство диктатури в Еспанії. — Ex Occidente.

Львів, 17-го березня 1929 р.

Політичний світ живе дальше під знаком конституційної кріси. Як ми мали вже нагоду зазначувати, зворот громадянської думки до конституційних проблемів є найвимовнішою ознакою, що світ має вже досить міжнародних конфліктів і старанно виминає їх, евентуально старається поладнати їх шляхами порозуміння й контакту. Такі звороти правильно появляються після тяжких воєнних катаклізмів і тим самим поручають довші мирні взаємини між державами. Натомість вроджений людям нахил до боротьби знаходить собі в таких разах рекомпензату у внутрішній боротьбі за політичний устрій. В більше або менше загостреній формі ведуться ті бої майже в усіх европейських державах. До найінтересніших конфліктів сього роду належить, безсумніву, сучасна устроєва боротьба в Польщі; вона й політично для нас найважніша, одначе про неї говоритимемо найблизшим разом — в роковини першого повоєнного виступу української парляментарної політики. Сим разом про кілька симптоматичних проявів в конституційних змаганнях инших народів.

Наперед особлива річ. Сучасний культурний світ має два жерела своїх політичних устроїв: одно — ґерманське чи докладніше анґльо-саксонське; друге — клясичне, греко-римське. Кождий з сучасних політичних устроїв складається з елементів взятих з обох сих жерел. Ріжниця між ними головно та, що коли клясичні зразки держав давно мертві і впливають на нас тільки шляхом доктрини, то перше з названих жерел все ще живе, а найважніший зразок його то В. Британія. Такі політичні принципи як поділ влади на законодатну й екзекутивну, як парляментарний режим, як незалежне судівництво, як конституційна монархія, як горожанські свободи й ґарантії, як політичний і господарський лібералізм, як самоуправа й автономія і т. п. — усе те витвори анґлійського політичного життя, що згодом в більшій або меншій мірі, шляхом наслідування, перейшли до инших держав, доводячи до т. зв. парляментарно-демократичних конституцій.

Сьогодні, як знаємо, настала загальна криза парляментарно-демократичних устроїв, одначе — річ на око дивна — тілько поза країною, де такий устрій витворився і звідки розійшовся по світі, себто в Анґлії. Там він досі функціонує цілком бездоганно і не виявляє тих патольоґічних ознак, що в инших краях. Маємо в сім знаменитий приклад, як витворені на власнім ґрунті форми показуються життєздатними, а як пересаджені штучно на инший ґрунт скоро нидіють. Досить, що коли скрізь в Европі парляментарно-демократичний лад в очевидній аґонії, то в Анґлії, у своїй первісній батьківщині, та у спорідненій Америці він ще не виявляє передсмертних симптомів. А втім, за два місяці покажеться наглядно, чи основи анґлійської конституції захитаються, чи ні. Недалекі вибори до британського парляменту матимуть під сим оглядом рішаюче значіння: переможуть консерватисти — в такім разі політичним інституціям анґлійського народу можна буде ворожити ще довге життя; та якщо влади дохопиться робітнича (трудова) партія, в такім разі можна буде сподіватися конституційної кризи і там.

Франція перебрала чимало політичних принципів з анґлійської практики, і то найраніше з усіх континентальних держав. Конституційної кризи в острій формі покищо там нема, та в притаєнім виді вона є й початки її сягають ще передвоєнних часів. Тимчасом велика одноцільність і спійність французької нації та в немалій мірі авторитет Поенкаре спинюють розкладовий процес, та нема вже сумніву, що в недалекій будуччині будемо свідками боротьби двох політичних принципів — парляментарного і диктаторського також у Франції.

Французька сусідка, Німеччина, не виходить з кризи від десяти літ, себто від заведення сучасної республіканськодемократичної конституції (т. зв. веймарської) — наскрізь доктринерського продукту. За весь той час були там усякі уряди — від соціялістичних до консервативних, одначе всі кінчили тимсамим досвідом: трудношами правління при помочи тої конституції. Зокрема теперішний уряд, переважно соціялістичний, виявляє з себе пожаління достойне видовище. Коли девять місяців тому складався сей уряд, ми на сім місці не тілько не ворожили йому успіхів, а й заповіли неславний упадок на фінансовім полі. Достоту так і виходить. Соціялістичний міністер фінансів Гільфердінґ показав свою „вмілість" полумільярдовим дефіцитом у буджеті, що мавби бути зрівноважений при помочи нових податків вже і так дуже перетяженого громадянства. А що більшість для такої ухвали не знайдеться, прийде до неминучого упадку кабінету Мюллєра і — по всій правдоподібности — до маскованої диктатури.

В південній Европі, як знаємо, диктаторські режими розпанощилися на добре: Італія, Еспанія, Югославія, Ґреція... Перша увійшла вже в девятий рік нового ладу і, здається, ще якийсь час ітиме досьогочасним шляхом. Муссоліні працює систематично й методично, щоб покликати до життя новий тип політичного устрою, вільний від ґерманських елементів, з відрідженими інституціями й духом (головно духом) старинного Риму, здається навіть, з воскресінням імператорської влади. Незабаром має там увійти в життя нова конституція в сім напрямі. Чи вона дасть новий життєздатний тип політичного життя, що знайде наслідувачів і поза Італією, як у се вірить її творець, чи може бу-

де історичною однодівкою — покаже будуччина.

Один імітатор Муссолінія, еспанський диктатор Прімо де Рівера, рішучо не має щастя, дарма що хапається навіть соціялістичних експериментів (в монархічній країні!), щоб продовжити свій режим. Після військових револют прийшла черга на студентство. Сей рух показується небезпечнішим від військового, бо його очевидно не можна здавити такими способами як того. Досить що стоїмо на передодні упадку диктатури в Еспанії й повороту до парляментарного режиму.

Словом, найновіша реакція проти анґльо-саксонських політичних принципів досі не створила нічого трівкого. Диктаторські режими помагають на короткий обмежений час; як нормальний лад вони цілком непридатні. Здається, що коли судилося Европі перебудуватися на инших основах ніж теперішні анґлійські, то вона мусить пождати, пока ті нові принципи не витворяться в... самій Анґлії. Ex Occidente lux politica!

——o——

ДОПИСИ

З ГУЦУЛЬЩИНИ. У 1928 р. поширився на Гуцульщині, давно Церквою започаткований, пізніше недоцінюваний а сегодня у модерню одіж вбраний рух за тверезістю. Вже послідня пора до цього! Бо зі всіх українських земель, найбільше жахливу руїну моральну, фізичну і матеріяльну поширили коршми на Гуцульщині. Здавалося що рішаючі чинники радіти-муть, що Гуцульщина змагає висвободитися з кігтів коршми і піднестися з руїни — вже хочби з огляду на речинцеве плачення податків і здорового рекрута — і як не буде з тактичних зглядів попирати протиалькогольного руху, то вже ніяк не буде його перепиняти. Так думав прямолінійний, хлопський розум. Тимчасом цьому аполітичному і шляхотному рухови підсунено инші ціли. Бо не тілько не дозволено на протиалькогольні, освідомляючі віча, а навіть заборонено довірочні, протигорівчані зібрання. Ось факти: 1. До староства в Косові внесено прохання о дозвіл на протиалькогольне віче в Криворівні на день 19. VIII. 1928 р. Ізза браку відповіди, рішив орґанізаційний комітет відбути у тому дні довірочне, протигорівчане зібраннє. Тоді поліція на довірочне зібраннє не дозволила і людей розігнала. 2. Орґанізаційний, протигорівчаний комітет в Жабю просив Староство о позволення на віче д. 28. VIII. 1928 р. Ізза „червінки" просьбі відмовлено, але того самого дня і на тому місці позволило Староство на посольке віче УСРП. і УНДО. Рівночасно одержують численні концесії на вишинк, часто проти волі цілої громади, виявленої одноголосно, як це сталося в Ясенові Горішнім. Сегодня більше як коли **з а п а в у ч е н о** Гупульщину густою сіткою вишинків пива — що в нічому не ріжняться від давних коршем. 3. Не тільки приміщується доми пияства і деморалізацію коло Церков, а ще зневажується катол. українські свята — визначуючи на них переслухання і т. и. Цю небувалу і прикру подію записано у свято великого мученика св. Димитрія в 1928 р. 4. Цілу Гуцульщину розточує грізна хороба: сифіліс, тим небезпечнійша, що населення не уважає її за жадну хоробу! Длятого борбу з нею треба повести від популярних викладів про неї. Такий хід в борбі з сифілісом начеркнув п. д-р Питлик експонований лікар в Жабю до тої борби. У літі м. р. вніс він просьбу до староства в Косові, позволити йому на відчит для селян в Жабю про ту недугу. Не позволено на відчит знов — ізза „червінкової" епідемії. 5. Золоті серця кількох одиниць Косова після змагань з сумнівами, після утяжливих трудів, по побореннє, здавалось, непоконаних перепон — оснували в Косові український, сирітський захист. Внесли просьбу до староства в Косові о зізволеннє на збірку бараболь для захисту від 5. XI.—31. XI. На прохання наспіла відповідь така характеристична, що заслугує, щоби її переписати і залишити як документ часу для других поколінь: — Starostwo powiatowe w Kosowie d. 6 listopada 1928. L. Zb.21/28. — Do Filji T-wa Sojuz Ukrainok w Kosowie. Nie uwzględniam prośby P. T. Zarządu z d. 29. X. b. r. o zezwolenie na zbiórkę w Kosowskim powiecie od 5. VI.—31. XI. b. r. z powodu całkowitego zajęcia terminu w czasie od 5. XI.—31. XI. 1928 r. dla zbiórek innych towarzystw miejscowych. — Starosta powiatowy, Dr. U n g e r. — Підчеркую, що косівський повіт в цілости український і що у тому часі (5. XI.—31. XI.) ні одно українське товариство не займалося збіркою.— о. М. Б е р е з ю к, душпастир.

——o——

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС

продає по фабричних цінах **знані вироби ЖИРАРДІВСЬКІ** як: **полотна, обруси, ручники, капи, хусточки і т. п.**

Фірма **ЙОСИФ СТЕФАНОВИЧ** передтим **РОМАН ЗУБИК**

401 б **Львів, Галицька 16.** 2—3

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Проти моди по думці Св. Вітця. Під проводом княжни Піомбіно, жінки ґубернатора Риму, оснувався в Римі комітет для боротьби з поганою жіночою модою. Комітет опирається в своїй діяльности на словах Св. Отця, що дуже остро осудив непристойности нинішньої моди.

Що се світський апостолят і які його ціли? Авґсбурґський епископ Ліпґ дає на се питання в великопістному пастирському листі таку відповідь: Праця для преси й у пресі, що обороняє принціпи й права Церкви, се сьогодні може й найважніше світське апостольство. Тому кождий вірний син Церкви обовязаний сей рід апостольства підтримувати й спомагати і таким чином стати особисто співучасником пресового апостоляту. В харитативній акції треба тямити, що в нашій Батьківщині рік-річно видається багато міліярдів на алькоголь, тютюн, спорт і забави. Скільки добра за ті гроші можнаби зробити й для вбогих, і для місій і для виховання молоді. Ціллю світського апостоляту є усвідомити загал, що для деяких вищих цілей треба обмежити жадобу вживання.

Далі замикають церкви в большевицькім раю — як доносить преса. А саме зробили се в місц.: Петропавловську, Єрем і Єрбогачев на Сибірі. Населення протестує.

Не вигнали ще Бога з сердець діточих. В деяких школах московської округи 85 до 90 прц. учеників приготовилося через пости й відвідування церкви до св. Причастія. У Пермі уладжено анонімну анкету поміж 400 учениками. Висліди анкети були: 70 прц. учеників мають дома святі ікони, 15 прц. носять на грудях медалики, молиться щодня до Бога 28 прц., до церкви ходить 27 прц., є відвідувані дома священиками 30 прц., є віруючі і беруть участь у церковних торжествах і процесіях 66 прц.

У слідуючім числі „Нової Зорі" зачнемо печатати трохи тяжшу, але підходячу в сім часі лектуру, а саме ряд фільософічних фейлетонів. Зачнемо представленням фільософії Канта в католицькім освітленню.

Зайняття З. ч. „Поступу". Староство ґродське у Львові зайняло 3 число „Поступу" за статтю Ол. Дністровського „Галицькі соборники" та кінець статті інж. Ол. Батя про „Травневі польські події в історичній перспективі". Цього числа проситься тому не реклямувати. — Редакція „Поступу".

ЖЕРТВИ. Горлицький гр.-кат. Декан. Уряд в Маластові переслав жертви від ОО. Кондеканальних для потерпівших мин. листопада: Т-ва „Просвіта" 25 зол. і для Студентської харчівні 25 золотих.

ОГОЛОШЕННЯ

ПОРОШОК **„KOGUTEK"** ДЛЯ ДОРОСЛИХ УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ **БІЛЬ ГОЛОВИ**

398а 7—10

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи

ПФАУ, Львів, РИНОК 19.

386 в найдешевше, бо вхід через сіни. 19-50

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL" масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відмороження, також запобігає відмороженню кінчин. Продають аптики й дрогерії. 398б 7—10

Жадати, виразно Гонсецкого.

ТОМАСИНА

під

весняні засіви

марки звізда **ТОМАСИНА** є довготревалим, найуспішніше ділаючим, тому і найдешевшим фосфоровим навозом

марки звізда **ТОМАСИНА** містить в собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно ділає

ТОМАСИНА містить в собі крім фосфорового квасу також 40—50% успішного вапна — безплатно

ТОМАСИНУ сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно

ТОМАСИНА є незрівнана весною і одинока на луки, пасовиска і пашні ростини.

ЙОСИФ КАРРАХ Львів,

407 **вул. Косцюшка ч. 18.** 1—3

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

ОПОВІЩЕННЯ.

В громаді **Пинями,** дочерна Бабини, самбірського деканату є злишний дзвін, о добрім голосі, ваги 200 кґ., який тамошна церква може радо відступити по власній ціні — потребуючій церкві. — Зголошення слати на адресу: о. Володимир Петрик, парох в Бабині, почта Kalinów ad Sambor. 406 1—1

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Рік IV. Львів, неділя 24 березня 1929 Ч. 22 (225)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 1-48.
Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Ш.: [illegible]

Світова виставa в Шікаґу

коштувати-ме 400 мілїонів долярів.

Конґрес у Вашінґтоні затвердив плян світової виставки в Шікаґу, котру приготовляють на рік 1933. Виставові будівлі будуть приміщені здовж берегів озера Мічіґену й на спеціяльно збудованих островах коштом 400 міліонів дол. Супроти того в найблищих 4 роках буде в Шікаґу багато роботи, хліба і грошей. Є також плян збудувати з Шікаґа через озеро дорогу для авт на просторі 90 миль аж до міста Мільвокі. Словом — Шікаго лагодиться, стати дійсно серцем Америки.

Арештування ґен. Тухачевського

Преса доносить: Розійшлися слухи, що в Москві арештували червоного ґенерала Тухачевського, а його адютанта Кромарчука. (Тухачевського вже від довшого часу підозрівали, що він хоче стати рос. Наполеоном і повалити большевиків).

Страшна повінь в Амернці

З Ню-Орліенсу депешують: На днях допливи ріки Міссісіпі виступили з берегів і зачали заливати велику рівнину Алябами. Більша скількість малих міст уже зовсім під водою. Багато людей і цілі школи дітей ждуть ратунку на дахах двоповерхових камяниць. Повінь сягає аж по ринви тих домів. Слабші будівлі вже забрала вода. Загрожене життя около 20:000 людей. Досі стверджено смерть у воді 150 людей. Хоч військо й літаки роблять, що можуть, то ситуація безнадійна, бо майже рівночасно ізза хмароломів зачала виступати з берегів також ріка Міссісіпі, котра ширить страшне знищення в цілім ряді „стейтів".

Диктатура в Китаю

В Нанкіні зібрався національний конґрес куомітанґа, на котрий прибуло 213 делеґатів. Він проголосив диктатуру для боротьби з комунізмом. Диктатором проклямовано ґен. Чан-Кай-Шека. Він заявив, що диктатуру уважає владою переходовою. (Про заведення в Китаю ще передтим економічної диктатури ми вже доносили. — Ред.).

З „райського" хаосу

АТЕ доносить: В Москві оповіщено статистику про замахи на представників совітської влади по селах за останні три роки. В 1926 р. було 400 замахів, в 1927 р. 700, в 1928 р. поверх 100, в тім 200 убийств удалося. — Центральна контрольна комісія виключила з комуніст. партії 37.000 членів. — „Комуніст" повідомляє, що по даним комісаріяту торговлі сов. України скількість угля, добутого в Донецькім басейні, зменьшилася протягом одного місяця лютого на 108.000 тон.

Смерть маршалка Фоша

Дня 20. с. м. кілька хвиль по год. 5. помер у Парижі головний командант всіх армій антанти в часі великої війни, маршалок Фош. Весь той день перебув ґен. Фош нормально. Коли дістав остороґо атаку душности, завізвано священика з церкви св. Кльотильди, котрий вспів уділити йому св. Тайн. Умер без притомности. Великі товпи народа зібрались під його домом на вістку про його смерть.

Сталінці ростріляли польського троцькіста

Орґан ППС. „Роботнік" доносить: Молодого, ідейного поляка комуніста Павла Серанкевіча засудив краківський суд на 10 літ тюрми за комуністичну аґітацію. По 4 літах одержав він даруванння решти кари й виїхав до комуністичного „раю". Тепер прийшли з Москви вісти, що Сталінці розстріляли Серанкевіча як „троцькіста".

Сто міліонів щезло як камфора

З Парижа депешують: На днях відкрито в тутейшій большевицькій місії торг. велику девфравдацію 100 міліонів франків (4 міл. долярів) й опріч того 30 міл. пассивів. Зараз усунено кількох шефів відділів і 85 совітських урядників, між ними б. радника сов. посольства Ареса. (З того видно, що червоні комісарі за кордоном вже забезпечуються „на всякий випадок"...)

Крах у чеській компартії

З Праги доносять: Вибрана свого часу по диктату Політбюра з Москви управа Союза фахових робітничих орґанізацій, викликала ряд страйків. Коли ті страйки не повелися, появилося в Союзі обурення й сильна опозиція, котра на днях усунула всю комуністичну управу. Попередний голова Союза Йосиф Гайс обняв у заряд всі гроші й адміністративні установи Союза в цілій державі. Орґан комун. партії „Руде Право" називає його і його приклонників „узурпаторами" й агентами „контрреволюції".

Напруження очей шкодить серцю

Німецький дослідник д-р Е. Л. Йонес оповіщує: Між очними нервами й серцем та всім проводово-жолудковим трактом істнує тісна звязь. Длятого люде, котрі перепружують очі, терплять згодом на серце й на болі жолудка.

УРСР.

Чим вона по правді є та що робить її „уряд".

УРСР се початкові букви, що значать: Українська Радянська Соціялістична Республика. Назва отся богатьох серед нашого громадянства вводить у блуд. Вони ідентифікують одно з тих слів: „Республика" з „Державою" в західно-европейськім розумінню і говорять про „Українську Державу" за Збручем. Тому не зайвим буде приглянутися тій „Українській Державі" за Збручем трохи ближче. Се тим більше тепер на часі, що большевики вспіли вже наблизитися до ріжних представників української інтеліґенції в Галичині та в той спосіб їх вплив просякає навіть в орґани й інституції, які наш загал привик уважати національними й безпартійними.

Большевики, запанувавши в Московщині та знищивши національні держави, які по розпаді б. Росії повстали були на її місци на Україні та на Кавказі, поділили цілу територію, що опинилася під їх владою, на 4 „Республики": 1) Р.Р.Ф.С.Р. — Російську Радянську Федеративну Соціялістичну Республику, що складається з цілого ряду „сфедерованих" з нею 2-го, 3-тьо і дальшерядних „республик" та обіймає подавляючу більшість б. російської імперії, між ін. всі посілости в Азії; 2) У. Р.С.Р. — Українську Радянську Соціялістичну Республику; 3) Б. Р. С. Р. — Білоруську Радянську Соціялістичну Республику та 4) З. Р. Ф. С. Р. — Закавказьку Радянську Федеративну Соціялістичну Республику, що складається з „Республик" Азербейджану, Грузії та Вірменії. Отсі 4 головні „Республики" большевики обєднали знова в *одну союзну державу* (не союз держав!) під назвою С.С.С.Р. — Союз Советських Соціялістичних Республик — з державним центром у *Москві*.

Повний державний суверенітет має тільки СССР. Його уряд складається з 10 найважнійших Наркоматів (Народніх Комісаріятів — міністерств). З них 5 є загальносоюзних, тобто *одних спільних* для цілого СССР.: 1) заграничних справ, 2) військових та морських справ, 3) зовнішної торговлі, 4) шляхів, 5) почти й телеґрафу. — а 5 *обєднаних:* 1) Найвища Рада Народнього Господарства, 2) харчових справ, 3) праці, 4) фінансів і 5) робітничо-селянської інспекції.

У.Р.С.Р. має також свій уряд, але він складається тільки з таких Наркоматів: 1) внутрішних справ, 2) освіти, 3) юстиції, 4) земельних справ, 5) охорони здоровля і 6) соціяльного забезпечення. Крім того є 5 Наркоматів т. зв. обєднаних: 1) голова Н.Р.Н.Г., 2) фінансів, 3) харчових справ, 4) праці і 5) робітничо-селянської інспекції — та вони *здійснюють у своїй діяльности директиви відповідних Наркоматів СССР.* Вкінці при уряді У.Р.С.Р. є ще уповажнені загальносоюзних Наркоматів, але вони *підлягають безпосередно Москві.*

У.Р.С.Р. не має отже ні власної заграничної політики, ні власної армії, ні власних фінансів (монети), ні власних шляхів (залізниць), ні власної почти і телеґрафів, ні власної зовнішної торговлі, ні взагалі власної господарчої політики. У всім тім У.Р.С.Р. підлягає Москві!

Зі справ, які полишено У.Р.С.Р., найважнійша: освіта. Але й освіту полишено У.Р.С.Р. тільки формально: вона може ма-

ти тільки український зовнішний вигляд (мову), але ніколи і під ніякою умовою — український національний зміст. По змісту освіта ся анаціональна, а в значній мірі протинаціональна. За тим доглядає пильно офіціозна КПбУ. — Комуністична Партія большевиків України, що є українським територіяльним відділом ВКП (Всесоюзної Комуністичної Партії), а рішаючий вилив у ній мають не-українці.

Ще на одну річ слід звернути увагу, коли йде мова про У.Р.С.Р.: на її територію.

Отже У.Р.С.Р. обіймає далеко не всю українську територію, що під большевиками. Так до У.Р.С.Р. не належить Крим, що в геоґрафічним завершенням і грудьми України. Так само не належить до У.Р.С.Р. і Кубань, де живуть нащадки висланих колись насильно з України Запорожців. Вкінці не належить до У.Р.С.Р. і Зелений Клин на Далекім Сході, що обіймає простори більші ніж ціла Україна вкупі (Зелений Клин — 1,008.000 кв. км., вся українська територія в Европі — 905.000 кв. км.) і де українське населення має около 1 міліон душ та становить 60 проц. (місцями навіть 70—80 проц.) місцевого населення взагалі. Всі ті українські землі входять в склад Російської (!) Республики і підлягають безпосередно Москві!

Вкінці треба додати, що на тілі так покаліченої територіяльно та позбавленої державної суверенности У.Р.С.Р. большевики викроїли ще окрему А.М.Р.С.Р. — Автономну Молдавську Радянську Соціялістичну Республику зі столицею Балтою на полудневім Поділлю та кількадесять т. зв. національних районів: московських, жидівських, польських, німецьких, болгарських, грецьких і т. д. Вкінці взялися большевики до знищення головної основи української нації, а саме до знищення селянства: Як ми вже подали в 21 ч. „Нової Зорі“, Головний Комітет для справ колонізації ухвалив виселити з України поверх 7 міліонів українських селян і то — річ дуже характеристична — здовж границь Польщі і берегів Чорного Моря. Річ ясна, що ціль того діявольського плану — відрізати Україну від безпосереднього контакту з Европою, спеціяльно від національної твердині Галицької України. Чи так може ділати який *український* уряд? На се питання відповість правильно кождий Українець — з виїмком, розуміється, тих, що їх якимсь способом позискали агітатори „гарної держави“ за Збручем...

Так виглядає „Українська Держава“ за Збручем. Як далеко їй уже не до суверенної держави Західної Европи, ні навіть до обєднаної з Австрією передвоєнної Угорщини, а хочби до автономії, яку перед війною мала Галичина. Бо галицький сойм і уряд, який тоді був у руках Поляків, був без порівнання меньше залежний від Відня, ніж харківський „уряд“ від Москви, — рішав про господарку краю, надавав освіті національний польський зміст, не оглядаючись на Відень, а представництво Галичини у Відні просто трясло Австрією, а не навпаки, як є у т. зв. „українській державі“ за Збручем.

—o—

Як живе катол. епископ у Москві

„Ля Кроа“ оповістив цікавий лист апост. адміністратора, епископа Неве про його важке життя в Москві. Винаймили йому маленькі кімнатки з цілого апартаменту. До вересня платив за те 12 рублів місячно, а потому за одним махом підвисшили йому чинш на 500%! Маючи всего 150 рублів, живе в крайній біді. До того ниньші кімнати поруч винаймили для дошкулення йому жидам, котрі займаються спекуляцією, з чого приходить до вічних ревізій міліції, а жидівка, котрій нарочно винаймили кімнату зараз поруч епископа, се жінка легких обичаїв. Галас, проклони, нехлюйство — творять там правдивий ад. „Хоч я — пише Апост. Адміністратор — ніколи не був антисеміт, то тепер розумію тих, що належать до Юдофобів“.

—o—

Приєднуйте нових передплатників!

Правдивий характер Католицької Акції

Небезпекою для Католицької Акції є її хибне розуміння не тільки в ворожім таборі, але також у деяких католиків. Дехто з католиків уявляє собі Кат. Акцію організацією хоч з католицькою ідеольоґією, але присвяченою питанням чисто матеріяльним, світським. Це по їхньому участь вірних католиків у публичному життю, діло добре і похвальне, але... так сказатиб, побічне. Це немов доповнення до релігійних практик, що нього нині Церква попирає як вимоги нинішної епохи.

Не менше хибно розуміють Католицьку Акцію в таборі ворожім, протикатолицькім. Кажуть так: „Кат. Акція це політичний або суспільний рух, інспірований Церквою для земних цілей, схований *під плащиком набожности*“. Між тими двома таборами знаходиться маса індиферентних католиків - інтелігентів, котрі до Кат. Акції відносяться вповні байдуже й не признають за нею якоїбудь вартости. Не диво отже, що супроти таких поглядів в деяких політичних колах підозрілим оком дивляться на Кат. Акцію, ба навіть починають її завзято поборювати.

Та всі ті інсинуації, всі підсування Кат. Акції таких цілей, до яких вона в суті річи не стремить, всі софізми, продиктовані недовірям і ненавистю, розбиваються о ясне і пореченте заповнення св. Отця Пія XI, що **„Кат. Акція сама в собі і в своїх організаціях має і хоче вдержатися поза й понад усякою політичною партією.“** — „Кат. Акція, — сказав св. Отець на консеторі 23. V. 1923. р. — має без сумніву своє жерело в душпастирськім уряді і християнськім життю до того степеня, що кождий почин для її розвитку зґл. для її спинення є тим самим забезпеченням зґл. вкорочением прав Церкви і душ“ — „Вона (К. А.) є інтеґрантною частиною діла поширення Слова Божого“. (З посл. до Китаю 1. VIII. 1928). „Її ніяк не можна відділяти від уряду душпастирського й від християнського життя“. (Енцикл. Ubi arcano й лист. до кард. Бертрама).

Фільософічний фейлєтон „Н. Зорі“ з 24. III. 1929.

Емануїл Кант

Великий зворот у новій фільософії.

Виклад для освічених людей всіх станів.

Починаємо Кантом. Хоч він що до часу виступу вже досить далекий від нас, проте його думки творять сьогодня більшу силу ніж думки більшости мислителів, котрі жили після нього. Тільки перехідово, в десятиліттях після смерти Ґеґля, коли фільософія була зовсім без значіння, вплив думок Канта був дещо ослаб. Особливо трівкий викликала вплив життєва фільософія Канта. Вона найшла шлях навіть у місця, де або не розуміли або відкидали „Критику чистого розуму“. Вплив її такий великий, що чимало людей є схильних, зводити до неї певні властивости німецького духа й німецького погляду на життя. Виявилося це знову недавно, коли зясовувано істоту німецької культури. Противники, котрі обвиновачують німецький нарід у боготворенню себе, у нехтуванню всякої вищої моральної засади, вказують на автономізм Канта як вихідну точку цього заблудження. А ті, що подивляли Німеччину, говорили знову, що в її моральній силі і почуттю обовязку обявляється дух категоричного імперативу. Як однобічні ці твердження, так тим меньше можна заперечити, що життєва фільософія Канта це впливова школа німецького духового життя.

Короткий життєпис.

Кант уродився в році 1724. в Кеніґсберґу, як син убогого сідельника. Його виховання в батьківському домі і далі в Collegium Fredericianum було перенятe строго релігійним духом. У школі пильний і талановитий хлопчина; але не було в ньому нічого з ранньої зрілости, котра вказувалаб, що його імя заясніє колись між найяснішими зірками. Після скінченої ґімназійної науки ходив на університет у родинному місті. Тоді закоштував він усеї нужди незасібного студента. Одначе вибивався витревалою енергією і навіть без довгів покінчив науку. Після складеного іспиту найрадше вступивби був на шлях академічно-наукової діяльности, та вбожество приневолило його приймити місце домашнього учителя. Щойно в 31 році життя габілітувався на університеті в Кеніґсберґу. Мимо його визначної наукової праці минуло 15 літ, заки став звичайним професором. Відклонив покликання на другі університети, з яким до нього нераз відносилися, щоб бути вірним своїому родинному місцю. Під кінець життя навістило *його ослаблення ума*. Умер 1804 і похоронений в професорській наві, яка находиться в місцевому соборі. Гробниця його доволі занедбана, також мешкальний дім Канта не знайшов того піетизму, яким відзначено мешкальні доми Ґете, Шіллєра і и. Сьогодня його дому немає.

Життя Канта — це спокійне, одноманітне життя ученого, що набирало щораз більше філістерства. Той фільософ любить схематичність у своїому думанню і також у своїм діланню. Праця кождого дня управильнена в усіх подробицях, всяке добровільне відхилення від правила відчуває як провину, а вимушене відхилення як немилий тягар. За цю закостеніліть і педантерію Ніцше назвав Канта великим Китайцем з Кеніґсберґу. Одначе ясне світло паде на це життя в наслідок поважного почуття обовязку, яке не тільки сам фільософ ставить на найвищому місці, але яке одуховлює в високій мірі цілу його особистість.

Тихий, чужий всякому життєвому неспокоєви глибокий дослідник — Кант викликав у світі духа, наймогутніший переворот. Його систем це найглибший вріз і рішаючий зворот у фільософії нових часів. Глядячи на його думки, зовні, навіть не бачимо, які вони революційні. Кант не викидає з себе своїх ідей з гарячою пристрастю такого Ніцше, котрий раз сказав про себе: „Я динаміт, до двох літ лежатиме цілий світ у судорогах“. Думки Канта викладені взагалі на шкільний лад і сухо, але в них тліє вулканічне життя.

Кант став тільки спровола й розмірно пізно фільософом, що проломлює нові шляхи. У Декарта, Спіноци, Фіхте, Шеллінга й Ґеґля основна ідея появляється дуже рано і нараз. Кант пробивається спровола і крок за кроком. Духовий розвиток, який видно з його творів, розпадається виразно на дві великі доби. Зворотна точка припадає на рік 1770. До сього року сягає **„передкритична“** доба, в котрій Кант находиться під сильним чужим впливом. Спершу він приклонник принятої загально фільософії Ляйбніца-Вольфа, далі ділають на нього більше англійці, головно скептик Юм, (Hume) котрий пробуджує його з „догматичного півсну“. В цій добі його зацікавлення ще поділене між фільософією і природничими науками. Найзначніший овоч його природничих студій це ґеніяльна „Загальна історія природи і теорія

З того слідує, що Кат. Акція не може встрявати у політичні сварні, замикаючись у вузких межах якоїб то не було *політичної партії*. Без сумніву, не можна боронити католикам як горожанам, користуватися їх політичними правами. Навпаки, вони повинні в межах своєї спроможности брати участь в політичнім життю свого краю. Але ніяке діло Кат. Акції не повинно бути змішуване з політикою. Справи релігії не можна утотожнювати зі справами якоїсь партії. Особливо католики, котрі стоять на чолі Кат. Акції, повинні вистерігатися такого перемішання понять. Треба берегтися, щоб не скомпромітувати Кат. Акції, бо через те політичні противники могли б віддалитися від самої релігії.

Два роки тому італійський уряд хотів влучити молодечі організаці Кат. Акції до національної організації молоді Баліля, котра має виразні ціхи *політичної партії*. Св. Отець мусів публично запротестувати, а Муссоліні розумно промовчав справу, щоб відтак дискретно злагіднити первісні фашистівські домагання. Сьогодні він годиться з тим, що моральне й душевне виховання це поле, що є заповідником Божого післанництва Католицької Церкви.

Кат. Акція тісно сплетена з тою місією Церкви, нерозривно звязана з її апостольськими завданнями. Ані політичні партії ані державні власти не повинні дивитись на неї з підозрінням. Держава повинна дати повну волю її організаціям і праці. Це правно застережено в конкордаті Ап. Столиці з Литвою (підписаним 27. VIII. 1927) і напевно є закріплене конкордатом з Італією, заключеним 11. II. ц. р. Бо Католицька Акція *підлягає* Гієрархії церковній і є установою церковною. (За „Ля Кроа" подав **Р. Г.**).

Від Ред.: Отсе ясне определення катол. акції определює також станowище „Нової Зорі". Се орган призначений для поширення катол. акції, котра у нас щойно зачала проявати. Вправді „Н. Зоря" не може зречися освітлювання політичних справ, бо й вони прояв публичного життя, одначе не може стати на услуги абсолютно жадної політичної партії чи організації. Се діло окремих пресових органів.

Бібліотечна справа

(З приводу місяця доброї книжки).

I.

В місяци березни, — місяци доброї, христіянської книжки, — особливо актуальною став справа закладання та комплєтування добрими книжками парохіяльних і братських бібліотек.

В нинішних невідрадних часах скріпленого наступу ворожих сил, які злим друкованим словом ширять зїщуття та підкопують віру, добірна парохіяльна бібліотека може стати особливо многоважним засобом *для успішности* виховної і душпастирської праці. Добра книжка — се чисте, невичерпане жерело правдивого знання і релігійно-морального освідомлення, се поживa молодости, головна основа виховання молодого покоління. Книжка має великий вплив на розвиток народньої культури й обнову національного характеру.

II.

Наше духовенство, йдучи за покликом своїх Владик, повинно щиро потрудитися над оснуванням та належним веденням парохіяльних бібліотек, щоб уможливити своїм вірним легкий доступ до справді добрих книжок, здорових своїм змістом, що основуються на християнськім світогляді, як підвалині нашої моралі і культури. Парохіяльна бібліотека повинна бути неначе сестрою читальняної бібліотеки; вони повинні доповнятися себе взаїмно. В такім селі, де читальню ведуть люде ворожі вірі і церкві, парохіяльна бібліотека може сповнити високе завдання, подаючи читачам здорову, душевну поживу й тим самим невтралізуючи вплив ворожої читальні.

Кождий душпастир, навіть в найдальшій та найтемнійшій закутині, повинен доложити усильних старань, щоб оснувати парохіяльну чи братську бібліотеку яка була би правдивим апостолом релігійного й народного освідомлення. При добрій волі й охоті можна придбати фонди на закуп книжок до парохіяльної бібліотеки. Коли душпастир раз і другий раз заохотить в церкві до жертвенности на сю важну ціль, то парохіяне певно не відмовлять своєї лепти. Також читачі-члени церковних установ повинні складати означені дрібні датки на ціли побільшення бібліотеки. Найкраще оснувати парохіяльну бібліотеку при істнуючім вже церковнім брацтві чи релігійнім товаристві

Бібліотекарем — керманичем парохіяльної бібліотеки, — дорадником у доборі книжок повинен бути сам душпастир. Праця бібліотекара не полягає на самім виданню книжки читачеви і записанню її. *Успішне ведення* парохіяльної бібліотеки вимагає чогось більшого. Бібліотекар повинен добре знати зміст всіх книжок, які находяться в бібліотеці. Треба памятати, що поручена невідповідна книжка може заохотити до читання книжок. Маючи на увазі успосіблення, хист і вік читача, душпастир як керманич бібліотеки, зможе добрати читачеви відповідну книжку, заохотити до прочитання, розпитати, що в книжці подобалося найбільше та припильнувати, щоб читач віддав винесену книжку по можности неушкоджену. Визичування книжок повинно відбуватися в означеному часі, найкраще в неділю по вечірні, а для шкільної дітвори по науці релігії.

III.

Щодо добору книжок до парохіяльної бібліотеки, на першім місци треба ставити книжки релігійно-морального змісту, які визначаються простим складом мови і ясністю викладу та надаються до читання для молоді й малоосвічених читачів. Вказаним є побільшати парохіяльну бібліотеку постійно також добрими книжками *світського* характеру, головно цікавими, займаючими повістями, якими з часом можна приєднати і для духовної книжки байдужні, а навіть духово звихнені одиниці.

Дуже важною частиною парохіяльної бібліотеки повинен бути спеціяльний відділ книжок для дітвори і дорастаючої молоді тому, що добра книжка се для моло-

---

неба" (1755), перша модерна механічна космогонія побудована на законі Ньютона про притягання. В рр. 1770—1780 наступає велика перерва у письменничій діяльности Канта. Дозріває його власний систем, **критицизм.** Головні твори другої доби це: „Критика чистого розуму" (1781), „Введення до всякої майбутньої метафізики" (1783), „Уоснування метафізики моралі" (1785), „Критика практичного розуму" (1788), „Критика сили осуду" (1790), „Релігія у межах чистого розуму" (1793), „До вічного мира" (1795). (Про життя Канта пор. K. Fischer, Geschichte der neueren Philosophie, T. III. Heidelberg 1899; F. Paulsen, I. Kant, sein Leben und seine Lehre. Stuttgart, 1898).

Наука пізнання.

Хоч нас головно займає життєва фільософія Канта, проте не можемо поминути його теорії пізнання, бо вона добула собі найбільше рішучий вплив і також чимале значіння на фільософію релігії. Хід думок, про які тут ходить, тяжкий і абстрактний. Ми хочемо добути тільки ядро думки і постараємося його зясувати без всякої ученої примішки.

Теорія пізнання виходить від питання: Чи чоловік має можність пізнати правду, себто пізнати річи такими, якими вони істотно (an sich) є? Чи наш образ світа погоджується з дійсністю? Ум невишколений фільософічно ледви чи сумнівається у цьому. Має чоловік здорові очи, він їм довіряє, що вони його не обманюють. Бачить перед собою дім, тоді він переконаний, що цей дім істнує і що він саме такий, яким представляється його змислам: побудований з червоних цегол, чотири стіни у два поверхи, а на них спочиває дах; так він його бачить і таким він є! Таку точку погляду називаємо наівним реалізмом. Але постараймося розглянути **критично** цей хід пізнання. Яким чином доходить образ дому до нашої голови? Ми бачимо дім тільки тоді, коли він освітлений. Отже проміні світла приносять нам вістку про дім. Дім перемінюється — так сказатиб — у ці світляні проміні, себто у поперечні дрожання етеру. Ті дрожання етеру входять до ока, подразнюють там очний нерв і це викликує вкінці подразнення осередка зору, який находиться у мозку. Те, що входить у голову і тут створює нам опертя задля построїння образу дому, виглядає зовсім інакше як сам дім. Хтож ручить нам, що ми построюємо слушно? *Чи ми не можемо помилятися?* Може дім у дійсности прецінь інший, ніж ми його бачимо! А може він зовсім не істнує? У сні бачимо чимало річей, котрих нема, і навіть на яві трапляються привиди. Чи є засоби, котрі можуть переконати безпосередно про дійсність дому того, хто сумнівається у його істнуванню? Приводимо його до того дому і кажемо йому діткнутися рукою. Тепер здається, що вже сумнів не можливий: дім стоїть ось тут, сильно, твердо, неповорушно!

Чи таким робом критика остаточно заспокоєна? Що ми властиво зробили? Ми провірили змисл зору змислом дотику. Але коли тамтой непевний, чи не може і цей нас також обманювати?

Перейдім тепер від пізнання змислами до думання!

Чи думанням дістаємо певніще розяснення що до дійсности? Розум вимагає напр. переконання, що все, що повстає, в першу чергу, кожде доцільне твориво, мусить мати причину. Досвід стверджує цей закон без виїмку. Але хто нас запевнить, що цей закон має загальне примінення, що світ річей у всьому і всюди підпорядковується приказови нашого розуму, що закони думання і буття вповні погоджуються між собою?

Це все питання, за якими фільософія стежила вже давно. Кант обробив їх систематично. Він переконаний, що мусить істнувати правдиве і загально важне пізнання. Щоб доказати його можливість, ступає на новий шлях. Його хід думок такий. Коли наше зображення, як це досі було принято, це відбитка образу зовнішнього світа, тоді не можемо ніколи знати, чи ми дійсно осягнули повну *згідність між зображенням* і явищем зовнішного світа. Одначе, коли приймемо, що світ в якому живемо, не істнує незалежно від нас, а тільки створений шляхом діяльности зображення подібно як образи уяви, тоді відпадають трудноші. Тоді не потребуємо вже більше досліджувати зовнішню дійсність, а вистарчить будувати образ світа відповідно до законів нашого духа. Цей зворот порівнює Кант з поваленням старої астрономії Коперником. У цьому випадку сталося те, що з першою думкою Коперника. Коли не можна було пояснити рухів небесних тіл на тій підставі, що цілий устрій звізд крутиться довкруги глядача, Коперник спробував, чи не буде лучше, коли прийме, що глядач кружляє, а сонце полишить у спочинку". („Kritik der reinen Vernunft", Передмова до другого видання).

Досі приймали, що людське пізнання мусить стосуватися до річей, тепер

ді провідник будучого життя. Дитяча книжка, оперта на здорових, етичних основах, коли визначається проглядним способом писання і займаючою акцією, розвиває розум і уяву, розбуджує зацікавлення та оживляє серце дітвори. Дитина, що горнеться до книжки, як виросте, не буде розпустувати та пересиджувати в корчмі; вона стане свідомим і пожиточним членом Церкви і громадянином. Як молодь навчиться читати і любити книжку та засмакує в читанню, тоді книжка буде для неї улюблена розривка та приятелька на ціле життя.

IV.

Обовязком керманича парохіяльної бібліотеки є, збудити у дітвори і молоді цікавість до книжки та подбати, щоби в бібліотеці були добрі, цікаві, зрозумілі книжки, які защіплювалиб у молоденьких серцях християнські чесноти та високі ідеали правди, добра і краси. Сю многоважну місію сповняє в деяких селах добре вивіпувана *шкільна* бібліотека, ведена учителем Українцем. Одначе загально чужа школа, насаджувана в останніх роках по наших селах, очевидно спинює умовний розвиток нашої дітвори. Тому наше духовенство мусить тепер тим більше залятися веденням бібліотеки для дітвори і дорастаючої молоді, бо брак такої праці при рівночасних зусиллях чужих підконує й основи Церкви.

Щоб заохотити дітвору до читання, треба наперед давати невеличкі книжечки з образками. До сеї цілн надаються найліпше читаночки: „Нашим найменшим“ і книжечки, видані „Нашим Приятелем“ та деякі видання „Світа Дитини“. Діти люблять казки та зачинають читати книжки від байок і казок, які мають велику виховуючу вартість. Побіч творів буйної уяви, захоплюється дітвора цікавими оповіданнями зі звіринного життя і віршовими, гумористичними оповіданнями звісного німецького письменника Буша. Дорастаюча молодь з зацікавленням читає описи *подорожей* і дивних пригод та *історичні* оповідання й повісти, які повинні занятн в парохіяльній бібліотеці чільне місце. Історичні белетристичні твори мають на молодь дуже великий вплив тому, що ставлять перед очи важні моменти або особи минувшини, повні геройства, енергії посвяти, запалюють молоді серця любовю до рідної землі та розбуджують віру у кращу будучність. Керманич парохіяльної бібліотеки повинен придбати всі кращі белетристичні твори історичного змісту та кождого року комплєтувати бібліотеку новими цікавими історичними оповіданнями і повістями. Доцільно підібрана лектура розбудить серед читачів живе заінтересування книжкою.

V.

До щирої, бажаної праці над поширенням доброї книжки повинно заохотити також душевне вдоволення, яке дає належне ведення бібліотеки. Технічна сторона ведення парохіяльної бібліотеки вимагає конечно уложення правильника для бібліотечних керманичів та видання основного катальогу добрих, популярних книжок, де був би поданий короткий — одним або пару реченнями — зміст кождої книжки й оцінка, для яких читачів надається книжка, щоб на основі сего катальогу бібліотекар міг комплєтувати бібліотеку дальше відповідними книжками.

VI.

Вже чотири роки минули, як наша духовна Влада поручила духовенству закладати парохіяльні бібліотеки, одначе досі ще малі успіхи сеї многоважної акції. Після статистичного виказу „Шематизму перемиської дієцезії на 1928 рік“ лежи в шестій части парохії основано парохіяльні, чи братські бібліотеки: на 688 парохій є лише 116 бібліотек, які разом числять 9.519 томів. Найбільші бібліотеки є: в Дрогобичи — брат. бібл. 1.400 томів, в Жовкві — біб. марійських тов. 800 том., в Колодрубах — пар. бібл. 400 т., в Старім Самборі — бр. бібл. 350 т., в Борщеві — пар. бібл. 348 т., в Лучицях — пар. бібл. 247 т., у Війську — бр. бібл. 232 т., в Літині — пар. бібл. 223 т.

Коли наше парохіяльне духовенство зрозуміє пекучу потребу сучасної доби та покриє ціду нашу країну парохіяльними, чи братськими бібліотеками, причиниться в значній мірі до християнської обнови нашого національного життя. Тоді добра книжка знайде легкий доступ до широких мас та просвітить їх світлом правдивої науки і поступу.

о. Мирослав Рінський.

—o—

Що діється в соймі?

Сойм ухвалив більшістю 35 голосів видати держ. трибуналови б. мін. скарбу Чеховича за переступлення бюджету. За тим промоволяв іменем лівиці пос. Ліберман. Він твердив, що мін. Ч. видавав великі суми не тільки без закона, але навіть без ухвали ради міністрів. Пос. Ярузельський з ББ. відповів, що Ліберман не має права обжаловувати, бо як адвокат боронив шпіонів і брав за те такі високі гонорарі, що вони не могли походити з приватної кишені. „Заплатили вам 17.000 долярів“! казав до Либермана. До острих перепалок прийшло в часі промови пос. Довнаровича з фракції (ППС.), котрий обороняв Чеховича. За обжаловуванням Чеховича на 371 голосуючих заявилося 240, проти 126, а 5 карток було білих. Таким чином б. міністер стане перед держ. трибуналом.

Річ ясна, що по несподіваним принятю внеску, котрий навіть ліві діячі уважали демагогічним, уряд мусить рішитися зробити щось рішуче зі соймом або — з собою.

Тогож дня відкинено внесок Українського Клюбу, щоб висказати вотум недовіря марш. сойму с. д. Дашинському за те, що він називає сваволею стверджения факту, що „польська окупація вигнала з Галичини суверенного през. української республики д-ра Петрушевича“, а насилуванням законів уживання терміну „Західна Україна“, що счеркує устуни з промови послів і т. п. По голосованню польська більшість так ліва як і права зробила Дашинському бучну овацію.

приймаємо, що річи стосуються до людського пізнання, бо вони щойно ним створені. Правда, Кант не посувається так далеко, щоби вповні заперечувати істнування зовнішного світа. Так робили Фіхте і другі. Вони бачать у нашому образі світа чистий твір уяви. Кант розріжнює. На його думку істнує зовнішний світ. Він дає нашим зображенням обективну основу, бо достарчує для неї матеріял. Одначе все те, що містить наш образ світа у складниках форми, походить від чоловіка і має чисто субєктивний характер. Із зовні дістаємо шляхом відчувань тільки безпостатний (безформений) матеріял. Але ми посідаємо певні апріорні (вроджені) форми пізнання, (себто дані нам перед досвідом). Ними приодягаємо матеріял, який доходить до нашого відома і таким чином створюємо з него упорядкований образ світа. Передовсім ділають обі форми змислового пізнання. Ними є простір і час. Річи не є на ділі ні простірні ні часові, це ми тільки їх так бачимо. Як той, що носить сині окуляри, бачить усе в синій красці, так і ми бачимо все розміщене в просторі, бо до певної міри бачимо це через окуляри простору. Перед Кантом, говорить Шопенгауер, була наша голова в просторі, тепер простір у нашій голові. Подібно мається справа з часом.

Потім опрацьовуємо змисловий погляд і впорядковуємо його при допомозі вроджених (апріорних) форм розуму, котрі називаємо категоріями. Є їх дванайцять. До них належать: Одність, многість, субстанція і придатковість, причина і наслідок. Також ці форми не находяться в річах самі, вони тільки схема, відповідно до якої укладаємо змислові враження задля їхнього уформування і перегляду. Ціла конструкція образу світа відбувається вповні несвідомо. Тому то й нам видається, що находимо світ наче якусь дану величину.

Коли світ повстає в дійсности так, як це представляє Кант, тоді він певно відповідає формам і законам нашого духа. Коли ми в нього вложили ці форми, то можемо бути певні, що ми їх в ньому знов найдемо. Коли гляджу через сині окуляри, зовсім природно, бачу все синім. Але тут показується одночасно діймаюче обмеження нашої здібности пізнання. Світ, який згоджується з нашим пізнанням, є саме тільки той світ, котрий ми самі збудували. Одначе як світ істотний (an sich) може бути побудований, сього ми не в силі сказати. Вроджені форми закривають це перед нами. Хто дивиться на річи крізь колірове скло, не може ствердити їх правдивої краски. Ось якими словами говорить про це Кант: Ми пізнаємо тільки **світ явищ** („феномени“), але не пізнаємо річей в їх істоті (Ding an sich) — (себто „нуменон“). Наше пізнання сягає тільки так далеко, як наш досвід, але не дальше поза нього.

Теорію пізнання Канта називаємо коротко **критичним ідеалізмом.** У практичному житті, а часто також у науці надаємо слову „ідеалізм“ друге значіння; ми розуміємо його як узнання вищих, понадчасових цінностей. Цей спосіб вислову навязує до Платона, котрий називає ідеями вічні зразкові образи річей. В новіших, культурних мовах називається ідеєю кожде зображення. Від такого сплощеного значіння виходить поняття ідеалізму в теорії пізнання. Ідеалізмом називається тут така теорія, котра твердить, що світ такий, який він нам показується, істнує тільки в нашому зображенні. Ця теорія старша від Канта. У Канта нове тільки її докладніше уформування і спроба, вказати форми й закони, по яким людський дух рисує собі образ світа.

*

Признаємо слушність ідеалізмови, що наш образ світа забарвлений субєктивно. Кожда істота, яка пізнає, відзеркалює світ на свій лад. Таким робом і ми маємо завжди тільки **людський** образ світа, хоч другі істоти можуть річи бачити інакше ніж ми. Нпр. бачимо предмети в красках. Майже загально принято, що вони в дійсности такими не є, і що від них виходять тільки безбарвні дрожання етеру, котрі викликують у нашому оці враження барви. Одначе мусимо відперти твердження, що наш образ світа чисто субєктивний і виключно твір уяви. Очевидно Кант не посувається так далеко у своїому твердженні. Він приймає, що нашим додатком є тільки форми, в яких показуються нам річи. Одначе все, що ми спостерігаємо, се якраз елементи форм, і коли ми їх усунемо з нашого думання, не полишиться нам для нашої конструкції жадна обективна основа. Нпр., я бачу чоловіка. Щож бачить око? Фарби й лінії. Відпадуть оба ці чинники, то цілий образ розпливається. Тому мусимо приняти, що зовні доходить до нас не якийсь зовсім безпостатний матеріял відчувань, але що самі річи містять уже в собі елементи форм, котрі ми як такі схоплюємо й уживаємо їх як точку опертя при наших конструкціях.

(Дальше буде).

—o—

Доля культурних цінностей в СССР.

Паризький катол. дневник „Ля Кроа“ доносить: Перед місяцем звернулася совєтська торговельна делеґація у Відні до купця Ваври з предложенням занятися продажю на ліцитації російських творів мистецтва. В підписаним контракті зобовязалася делеґація на покриття всяких коштів евентуальних процесів російських еміґрантів, колиб ті протестували проти продажі вивласнених предметів.

Купець Ваврa, вернувши з Росії, каже, що йде тут головно про старинні річі з петроградського Ермітажа. Предмети забрані через вивласнення, розміщені по російських музеях. Там переховується що цінніші річи, натомість „менше вартісні“ продається. (Річ ясна, що заграничні знавці не купують „меньше вартісних“ річей, тільки якраз найцінніші, що добре знають червоні комісарі й продають найкращий вибір з музеїв). Довідуємося також, що в одній старинній палаті є вісімнацять саль з кількасот картинами, призначеними на продаж! Є це головно картини з царських палат часів Олександра III. з XVII. ст. (твори французькі, бельґійські т. ин.). Штихи, котрі будуть продані в Відні, є французької роботи з другої половини XVIII. ст., подаровані свого часу Катерині II-ій.

—o—

Протест союза польських журналістів

Управа Союза синдикатів польських журналістів ухвалила розіслати по світі протест проти нечуваного брутального факту ревізії, якої доконала чрезвичайка на жінці польського журналіста, п. Стефана Стожа, кореспондента ПАТ'а в Москві. Союз польських журналістів висказує з того приводу глибоке обурення й домагається рішучо повної сатисфакції для пані Стоковоі.

*

Треба признати, що слушно й розумно зробив Союз польських журналістів, уміпмушись за зневагу, заподіяну жінці польського журналіста (хоч опріч ревізії нічого більше їй не зробили). Маємо й ми у Львові Союз українських журналістів, та він не тільки преспокійно дивиться на небувале в світі здавлення всякого свобідного слова на 9/10 земель свого народу, але ще його голова і поодинокі члени ходять на прийняття („на ікру“) до рос. конзуляту, а три його члени беруть участь у спомаганім тим конзулятом видавництві. Чиж можна дивуватися, що коли таке роблять укр. „національні“ журналісти поза кордонами СССР., то в межах большевії відбувається безграничне знущання над укр. журналістами? У 80-ті роковини нашої преси одна одинока „Нова Зоря“ запротестувала проти здавлення свободи преси на Україні. Всі инші органи мовчали так, якби солідаризувались з тим гнетом...

Сумні се появи. Наш Союз Журн. повинен вияснити ту справу, бо ходження на прийняття до больш. конзуляту се щонайменше рівнозначне з ходженням на равт з приводу Тарґ-ів Всходніх, їзза чого панував такий рев обурення.

—o—

Чому вбили ґенерала Слащева?

Ген. Слащев був „білоґвардейським“ ґенералом і безоглядно винищував большевиків на Криму. Коли акція ген. Врангля скінчилася його погромом, Слащев виїхав на еміґрацію. Привикши не відмовляти собі нічого, не міг видержати гіркого хліба еміґрації і просив сов. уряд о дозвіл вернути. Відсидів кілька місяців у тюрмі чрезвичайки й одержав посаду професора сов. військової академії. На тім становищі й убив його оден больш. студент. Тепер появляються верзії, що той студент ділав у порозумінню з чрезвичайкою, яка боялася впливу Слащева на червоного ґен. Тухачевського, котрого Слащев виробляв на диктатора й котрому мав об іцяти свої услуги в характері орґанізатора протибольшевицького повстання.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Конкордат з Ромунією і гр.-католики. Конкордат заключений між Ап. Столицею і Ромунією подає м. ін. таку орґанізацію греко-кат. Церкви: До гр.-кат. митрополії в Блажі належать дієцезії в Лугожі, Орадеї й Ґерчі, крім того нова дієцезія на півночі краю (на Буковині), котрої столицю означиться пізнійше. Українці матимуть у цій дієцезії власну адміністрацію. Греко-католики могтимуть основувати своїм коштом народні та середні школи, котрі підлягатимуть епископам під контролею мін. освіти. Церковні школи матимуть право самі означувати мову навчання й за ними автоматично признається право прилюдности. Зі змісту конкордату слідує ясно, що тепер одинока сила, котра успішно обороняє нашу Церкву й націю се Апостольська Столиця в Римі.

Папські лицарські ордери. Мимо окупації церковної держави від 1870 р. переховалися по нинішні часи ті лицарські ордери, що істнували за часів Пія IX. Відновлення ватиканської держави причиниться безперечно до оживлення їх суспільної ролі. Всіх орґдерів є шість, а саме: 1) Найвищий ордер Христа, заложений папою Йоаном XXII. в 1319. Вступ до сього ордеру се надзвичайна рідкість. Має тільки одну клясу, а відзнака його хрест в рожевій емалії. 2) Ордер Золотої Остроги або Золотої Міліції, який походить ще з часів цісаря Константина Великого. Се вислів стародавньої традиції. Свого часу знесений і привернений щойно папою Пієм X. дня 7. лютня 1905 р. Сей ордер має також тільки одну клясу для небільше як сто лицарів. 3) Ордер Пія IX., заложений папою сього імени, має три кляси: великого хреста, командорів з звіздою і без звізди й для лицарів. З сим відзначенням звязане для командорів дідичне шляхоцтво. 4) Ордер св. Григорія Великого, уфундований Григорієм XVI. в 1831. Має три кляси для цивільних і військових. З військових тільки один ґенерал французький Вейґанд відзначений великим хрестом сего ордеру. 5) Ордер св. Сильвестра, заложений Григорієм XVI. в 1841 і зреформований Пієм X. в 1905. Має три кляси. 6) Ордер Святого Гробу походить з часів хрестоносних воєн. Привернув його Пій IX., а зреформував Пій X. дня 3. травня 1907 р. Має кілька кляс, ділиться на національні капітули, а великим майстром є Святійший Отець. Ордери папські є узнані більшістю держав, а їх декорації з відзначеннями можуть бути реєстровані. Крім сих ордерів істнують ще медалі т. зв. „Бенеременті“ установлені Пієм VII. і хрести „Про еклєзія ет понтіфіце“ створені Львом XIII. Одержують їх особи заслужені для Церкви в праці для добра парохії або епархії.

Анґлійські католики відбули недавно свої 73 із черги річні Загальні Збори в Бірмінґгем. Се була подія історичного значіння в життю анґлійської католицької Церкви. Крім кардинала Барна, архієпископа Лондону і монс. Давнея, архієпископа Ліверпулю, було присутних 12 епископів, багато пралатів, поверх 100 священиків і єромонахів і багато визначних світських католиків з усіх закутків краю. Предсідником зборів був архіеп. д-р Давней. Він теж виголосив програмовий реферат зїзду на тему піддержання і розвитку приватного католицького шкільництва. Прелеґент звернувся між іншим з зазивом до католицького жіноцтва, щоб воно використало свої новоздобуті політичні права в тому напрямі, щоб дітям своїм забезпечити католицьке виховання. На шкільні теми говорив теж кард. Барн. Його слова були пройняті великим оптимізмом щодо найблишої будучности католицької школи в Анґлії. В спільній вечері взяло участь поверх 300 осіб, м. і. вперве від часу тревання сих дорічних Загальних Зборів — жінки. Одним з головніших промовців того дня був Гіллєр Беллок. На думку сього визначного католицького письменника трудности розвязки шкільного проблему лежать у неусвідомленню широких верств громадянства. Нечисленні пропаґандистичні брошури не осягають свбєї цілі, бо їх так само рідко читається, як і довгі часописні статті. Беллок запропонував поширювати короткі та ясні статистичні дані про користи приватного католицького шкільництва. Збори приняли ряд ухвал у шкільній справі.

Жанна д'Арк і Анґлійці. Анґлійці як відомо спалили на кострі Жанну д'Арк, котра на чолі французьких військ громила анґлійські війська. І хоч вона була найвиднішим противником і ворогом Анґлії, нині Анґлійці з великим заінтересуваннямі з правдивою пошаною відносяться до національної Лицарки Франції. В звязку з 500-літніми роковинами смерти Святої Дівиці, великий лондонський дневник „Обсервер“ запроєктував вибудувати в столиці Анґлії памятник св. Жанни д'Арк! „Анґлійці“, пише сей дневник — „більше чим якийнебудь інший нарід у світі беруть участь в сім ювилею, а то тому, що Анґлія відограла в сій справі визначну ролю. Збудування памятника Орлеанської Дівиці в Лондоні рівнозначне зі створенням місця, котре моглоби стати промінною точкою найвеличавіших мрій будучности“.

Новий григоріянський календар приняв остаточно грецько-православний патріярхат в Александрії. Коли різдвяні торжества відправлювано перший раз після нового календаря, в церкві счинився підчас Богослуження маленький бунт. Завдяки інтервенції поліції обійшлося без поважнійших непорозумінь.

Пассійні представлення, які рік річно відбуваються при великій злвізі народа в Оберамморґав в Баварії — виведено недавно на сцені цісарського театру в Токіо. Як підклад лібретта служив текст, котрий по японськи видала в грудні м. р. одна велика накладня. Представлення пройшло з великим успіхом і викликало сильне вражіння.

Апостольський делеґат для Мальти. Римські часописи доносять, що св. Отець вислав на Мальту спеціяльного Апост. делеґата в особі епископа Робінзона, котрий уже був особливим ап. делеґатом у Палестині. Його завданням буде вирівнання непорозуміння між тамошним італійським духовенством і цивільною (анґлійською) владою.

Боротьба з релігією. Нар. Комісаріят Освіти видав інструкцію підчиненим орґанам з приказом усувати з посад учителів, котрі відбувають релігійні практики.

Нові церкви на Україні й в Росії повстають чисельно мимо переслідувань, котрі всі визнавці Христа в Совітах переносять. Не зуміли большевики викорінити з душі вірних релігійности. Як повідомляє большевицький часопис „Труд“, у двох сусідних селах на Україні Високий і Зелений Гай місцеве селянське населення побудувало величавий храм. Большевицький часопис обурюється, що тамошні кооперативи дарували на цю церкву будівельний матеріял і зобовязалися перепровадити електричну інсталяцію. В Луганській окрузі промислові робітники фабрики ім. Карла Маркса почали будову нової церкви. Робітники одної фабрики в Серпухові зібрали дві тисячі підписів на поданю до властей о дозвіл будови нової церкви. Дві нові церкви вибудовано рівнож в Київі, а одну в Мелітовську. В оселі Решетєхінськ нижноновгородської ґубернії, робітники власним коштом відновили фабричну церкву. На сю ціль виасиґнував більшу суму професійний союз скіряного промислу в Петербурзі. Селяне валдайської округи оподаткувалися добровільно на спеціяльний фонд віднови церкви своєї округи.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Люї Понс де-Леон

„Лебідь Гранади", „Князь клясичних поетів Еспанії".

(З приводу 400-ліття уродин).

Недавно Еспанія — „актуальна" тепер ізза своїх частеньких „революцій" — скінчила урочисті обходи 400-ліття уродин свого велико о богослова й поета Люї Понса де-Леона, прозваного „Лебедем Гранади" і „князем клясичних поетів Еспанії".

Люї Понс де-Леон один з представників „золотого віку" в історії Еспанії, коли та країна досягла найвищої могутности, богацтва і культурного розвитку. В другій пол. XV. в. відбулося зєднення еспанських земель в одну державу, остаточне вигнання мусулманських Маврів з Піренейського півострова і відкриття Америки та оснування в ній великих еспанських кольоній, котрі причинилися до незвичайного збогачення Еспанії. Завдяки високому авторитетови Католицької Церкви в Еспанії та побожности Еспанців і зміцненню королівської влади Еспанія уникнула в свій час тих довгих і тяжких внутрішних суспільно-політичних та релігійних („реформаційних") війн і завірюх, що роздирали більшість країн Зах. Европи протягом XVI. й першої пол. XVII. в. Всі ті обставини сприяли пишному розвиткови національної еспанської культури, особливо еспанського красного письменства. В XVI. та першій пол. XVII. ст. еспанська література, поруч з італійською та англійською, була найбогатша і найкраша в Европі. Незвичайного розвитку досяг у XVI. ст. еспанський роман у його ріжноманітних видах (історичний, пасторальний, „злодійський", фантастично-гумористичний, сатиричний і т. д.). Еспан. романи зробилися в той час зразками для романів і новель інш. европейських літератур. Найзнаменитшим з еспан. романів є безсмертний „Дон-Кіхот" Сервантеса. Неменш блискучого розвитку досягла в XVI.—XVII. вв. еспанська драма. Серед багатьох видатних еспанських драматургів XVI. XVII. найвизначніші були Льопе-де-Веґа і Кальдерон. Менше знані в інш. країнах, але славні в Еспанії є інші поети „золотого віку". Одним з найвизначнійших серед них є Люї де-Леон, котрий — яко поет — уславився своїми поетичними перекладами псальмів, Пісні пісень і низкою вельми цінених оригінальних поезій.

Він народився в Кастилії, в 1528 р. (точно день уродин — невідомий) в с. Бельмонте („Гарна Гора"), названім так завдяки його живописним околицям. Батько його був адвокатом, один і стриїв професором університету в Саламанці, другий священиком. Леон дістав добру освіту. Пробувши якийсь час у Саламанкськім Університеті й маючи що йно 15 років, Леон вступив у новіціят до Чину св. Авґустина, „бажаючи (як потім сам писав) своїми талантами служити Св. Церкві". Потому продовжував студії в Саламанкськім й у ріжних інш. університетах Еспанії, студіюючи богословію, фільософію, східні мови та ін. науки. В 1558 р. дістав ступінь бакалявра богословії, а в 1560 р. — ліценціята і за тим маґістра. В томуж році він став заступником професора, а в слідуючім — професором (на катедрі Св. Томи) в Толедськім Університеті. В короткий час здобув загальну пошану й признання за свої праці та виклади. В часі відпочинку займався писанням поезій та поетичними перекладами. Між інш. зробив вільний переклад на еспан. мову Пісні Пісень. Слуга Леона вкрав йому рукопис Пісні Пісень й подав до Інквізіції. В наслідок того Леон був увязнений і перебув у тюрмі чотири роки (1572 -1576 рр.). В 1576 вел. інквізитор звільнив Леона, поручаючи йому при тім бути обережнішим. Коли Леон по виході з вязниці приїхав до Саляманки, його зустріли з незвичайним тріюмфом, з музикою юрби народу, на чолі з професорами й студентами сего найславнішого в Еспанії Університету: „Не лишилося нікого в Університеті й у місті — пише очевидець, — хто не вийшовби на зустріч". Два дні по тім Леона вибрано там професором богословії.*) Пізніше обняв катедру моральної фільософії, а згодом і Св. Письма. Роки вязниці не знищили талантів Леона. Навпаки, за час увязнення його світогляд значно поглибився; вже у вязниці роспочав деякі свої праці, закінчені пізніше. Найзначніші свої твори написав по виході з вязниці.

На особливу увагу серед них заслуговує коментар до книги Іова. По однодушній оцінці всіх, хто читав його, „коментар" Леона до величної старозавітної книги, в котрій поставлена в так траґічний спосіб проблєма зла і страждання, се — історія тих вагань, іспитів, неспокою, смутку, трівог, томління і — потім піднесення, очищення й заспокоєння, через які перейшла схвильована й трівожна душа самого автора „коментара". Великий авґустинець вложив у сей твір усю свою душу. І здається, що сей твір найкращий, а в кожнім разі найінтересніший, найближчий для нас. В нім відбилися в рівній мірі таланти чутливого поета, глибокого мислителя і великого ученого-богослова. Але довгий час Леонів „коментар" до Іова лишався в рукопису, маловідомий. Надруковано його аж майже 200 літ по смерти автора, 1779 р.

За життя Леона видані були друком коментарі його до Пісні пісень, пророка Авдія, Посланія до Ґалатів і Апокаліпси (всі латинською мовою). Особливу популярність мав коментар до Пісні Пісень, плід довгої праці автора; протягом кількох років вийшов він аж трома виданнями. Увагою й признанням тішився й коментар Леона до Апокаліпси; його цінив і цитував, між інш. Босюет. З інш. латинських богословських праць Леона найголовнішою уважали „De utriusque agni typici et veri immolationis legitimo tempore", з еспанських — „Nombres de Cristo" і „Perfecta Casada" („Досконала Дружина").

Крім науково-професорської праці Леон виконував нераз поручувані йому й інші обовязки; нпр. 1579 р. брав участь у комісії для реформи календаря, 1588 р. був одним із головних провідників та учасників реформи Чина Св. Авґустина, а незадовго перед смертю призначений був провінціялом Чина Св. Авґустина в Кастилії.

Люї де-Леон помер 23. VIII. 1591 р., підчас праці над Життям св. Тереси. Скоро по його смерти видано ті його еспанські поезії, котрі він писав, не надаючи їм особливого значіння, більше для розради й відпочинку, і за котрі його земляки надали йому почесні імена „Лебедя Ґранади" й „князя клясичних поетів Еспанії" і за які згадують його з великою пошаною та вдячністю до нині.

*) Оповідають, що — коли Леон, по чотирохлітній перерві, знов уперше ступив на катедру (се було якраз 2 тижні по виході з вязниці), — він не звертаючи уваги на численну й блискучу авдиторію, що зібралася з того приводу, роспочав по старій звичці свій виклад словами: „Ми говорили вчора..." Славний учений-поет, опинившись на катедрі, забув про чотири роки вязниці і уявив собі, що вчера мав свій попередний виклад!...

—o—

Березень це місяць „Доброї Книжки".

Україна і Болгарія

Звідки походять найстарші памятки руського письменства.

Ще в ч. 27/28 „Н. Зорі" з 1928 р. в статті п. з. Звідки Україна приймила християнство? проф. Ст. Томашівський порушив був дуже цікаве питання про початки християнства на Руси: звідки прийшло воно до нас — з Візантії, як у нас загально думають, чи звідки інде? І всупереч загально пануючому в нас поглядови про візантійське походження староруського християнства проф. Т. як жерело християнства на Руси вказав Болгарію.

Питання отсе одначе зі становища історика літератури порушує в останній книжці пражського наукового славістичного органу „Slavia" (VII, 3) проф. М. Сперанский із Москви в статті п. з. „Откуда идут старейшие памятники русской письменности и литературы?"

На основі розгляду історії Болгарії і Руси IX.—XI. вв. та їх взаїмних відносин, а головно на основі фільольоґічної аналізи староруських памяток, автор виказує, що староруське письменство ще перед офіціяльним приняттям християнства Русю з Візантії стояло вже в тіснім звязку а навіть у залежности від славянського письменства Болгарії, з окрема західної Болгарії і Македонії. Чому? Бо звідси прийшло на Русь перше християнство а з ним і найдавнійші памятки церковного письменства, писані по всій правдоподібности глаголицею, що в тих часах була загально вживана в зах. Болгарії і Македонії. Стверджує се мова і палеоґрафія найстарших памяток нашого письменства.

—o—

Українське Тов. Бібліофілів у Львові

Львів зі всіх міст на Україні може похвалитися найдавнійшою видавничою традицією: тут у 1574 р. появився „Апостол" Ів. Федоровича — перша друкована книжка на Українській Землі взагалі; тут у 1776 р. появилася також перша ґазета на Україні (французька „Gazette de Léopol"); тут у 1848 р. появилася перша ґазета в українській мові („Зоря Галицка") і т. д. Львів се один із більших українських видавничих центрів під нинішню пору. Та, не зважаючи на се, досі не було у Львові українського товариства присвяченого українській книжці. Отсю прогалину в нашім культурнім життю постановив заповнити гурток львівських Українців-любителів книжки, який рішив недавно згуртуватися в спеціяльне Товариство прихильників книжки. Власти статут згаданого товариства вже затвердили і товариство незабаром зачне свою діяльність.

—o—

Реєстрація друкарської продукції

на Українських Землях.

В УСРР. до кінця 1928 р. українську друкарську продукцію (книжки і часописи) реєстрував тижневий „Літопис українського друку", який видавала Українська Книжкова Палата в Харкові. Чи „Літопис" виходить у 1929 р., не відомо. Мабуть — ні, бо досі не надійшло до Львова ні одно число за біжучий рік.

Друкарську продукцію на Закарпаттю до кінця 1928 р. реєстрував „Bibliografický Katalog", що його видавала „Národní Knihovna" в Празі. В 1929 „Katalog" не виходить.

Друкарську продукцію на українських землях під Польщею реєструвала в 1928 р. (дуже неповно) Бібліотека львівського університету в тижневих оглядах у львівських польських часо-

писах. Від 1928 р. польське Міністерство Віроісповідань й Освіти зачало видавати „Urzędowy wykaz druków nieperjodycznych w Rzeczypospolitej Polskiej", який реєструє також і українські книжки, видані в Польщі. Заголовки українських книжок подавані латинкою, в чеській транскрипції загально принятій у славістиці.

На Буковині і в Америці реєстрації української друкарської продукції досі не було і нема.

——o——

Поручене через всі Епископські Ординаріяти Товариство

„КАРПАТІЯ"

переводить під найкориснійшими условями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всеч. Духовенство і укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в українськім Товаристві **„КАРПАТІЯ" Львів, Руська 18. І. п.** 364 35-?

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. Імянини маршалка Йосифа Пілсудського обходили сего року в Польщі надзвичайно урочисто, хоч більшість ППС., партії, в котрій м. Пілсудський довго працював, усунулася від участи в торжествах. Причини так представила „Газета Роботніча". Вона пише: Ми в нічім не заперечуємо заслуг марш. Пілсудського. Одначе все, що діється, санація прикриває іменем маршалка. А що марш. П. має повну владу і можність усунути зло, яке було в Польщі, то силою факту поносить одвічальність за ситуацію. З тих причин робітнича кляса усунулася від участи в торжествах іменин, котрі уважає приватними, бо урядовий характер можуть мати тільки імянини президента Річипосполитої, які обходить урочисто кождий край.

МОСКОВСЬКА „Правда" доносить, що Бухарін не виступив ні з політ. бюра, ні з Комінтерну. З того можна вносити, що Сталін порозумівся з Бухаріном, що в теперішних відносинах СССР. має поважне політичне значіння.

В ЕСПАНІЇ рух проти диктатора росте. Увязнено провідника католицьких студентів Мартина Санхеца. Студенти кидають камінням у вікна вистав, де тільки появиться портрет Прімо де Рівери. Робітники і військові тайно і явно сприяють студентам.

АНҐЛІЯ. Лойд Джордж виголосив промову в імени ліберальної партії. Програмових точок було в ній мало, зате багато дотепів, нпр. Лойд Джордж обіцяв в разі побіди розвязати проблему безробіття в Англії, в справі заграніч. політики сказав, що ліберали люблять Францію, але не уважають Англії французькою провінцією. В маю — кінчив — буде в Англії повінь, котра на довгі часи сполоче Англію й віддасть владу лібералам. Поживемо — побачимо.

——o——

Нові книжки

Монсіньор Р. Г. Бензен: ПАРАДОКСИ КАТОЛИЦИЗМУ. Переклад з анґлійського. Львів, 1929. „Добра Книжка". — 98 випуск. — 8⁰, 128 ст. Ціна 4 зл.

Бензен (пишеться Бенсон) се оден з найславніщих письменників нової анґлійської літератури, автор переложеного майже на всі мови „Пана Світа", в котрім представлена ґеніяльна візія подій перед кінцем світа. В „Парадоксах католицизму" представлена дуже цікаво подвійна сторона катол. Церкви: Божа й людська (автор се конвертит. котрий з протестанта став катол. священиком). Та книжка запізнає нас з духом західного катол. письменства.—О. П.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ раньше **РОМАН ЗУБИК**
ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.
поручає: **Весняні новости для Пань на плащі, костюми і сукні. — ШОВКИ у великім виборі. — ВОВНИ анґлійські і красві на мужеські одіння.**
401 3 30

ДОПИСИ

КОЛОМИЯ. Тут помер 27. II. с. р. Юліян Николаєвич Кисілевський ем. контрольор почтовий, перед війною права рука „амбасадора" Дудикевича. Вивезений до Талєргофу, перейшов там на православє, по війні сидів тихо на своїй гарній реальности в Коломиї, до нашої церкви розуміється ніколи не показувався. Минувшого року краєва політика видвигнула Кисілевського на місце, котре занимав Дудикевич лише зі зміною пана, покровителя. Виконуючи першу свою задачу, Кис. разом з референтом ради шкільної повітової Лукашем Спольскім сроваджують до Коломиї православного єрея і то з переконання українця (ловкі !), з державною платнею 200 зл. місячно і 80 зл. за побічне заняттє в кредитовім тов. „Самопомощ" Кисілевський скликав ніби збори Талєргофчиків й аґітував проти гр.-кат. Церкви, не лишаючи на її єрархії, її устрою та на її святощах ні одної сухої нитки. Батюшка правив з початку в „конторі" „Самопомощи" та незабаром Кисіл. від „совіту" Народного Дому у Львові дістав 17.000 зл. і ще підмогу з невідомого жерела і збудував каплицю, однак не на своїм великім городі, тільки на подвірю камяниці бл. п. Теодора Білоуса (леґат на дівочий інститут мабуть загирений „Совітом Н. Д." у Львові !). Є отже каплиця, є батюшка, його паламар Кисілевський і старший брат Спольский, бракує лиш одної дрібниці — „вірні", бо крім кількох еміґрантів, домородних „рєсских" і цікавих з околиці, не інтересується тут тим ніхто. Це однак не становить перешкоди до „законного" душпастированя! Та ось ненадійно умирає Кисілевський. — Констернація но і клопіт, бо гр.-кат. парох відмавляє відступникови місця на нашім віроісповіднім цвинтари. Дістає однак рішення Староства, що Кисіл. має бути похоронений таки на гр.-кат. цвинтари, хоч в Коломиї є ше два інші цвинтарі. Шість постерункових пильнує виконання рішення Староства, три батюшки провадять демонстративно похорон, а в р и м о-кат. костелі дзвонять кондуктови. За домовиною, крім цікавих на „новість", іде кількох в ш е х-п о л я к і в, а небракло і декого з наших „толєрантних" і „ліберальних" патріотів. Дивно, що і між нашими найшлися одиниці, котрим не припало до вподоби становиско гр.-кат. пароха в похороні відступника. Наші ліберали бідькають, що за Сокальским кордоном „всходньо-словяньскою" унією розбивають націю", а замикають очи, коли „жондовим" православєм намагаються тут розбити нашу Церкву...

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. Пишете мені, що по Львові розсіває хтось неімовірні вісти про Еп. Богачевського, неначе відступили від нього всі священики, а й з вірних мало хто остався; — що положення нашої Церкви в Злуч. Державах майже безвихідне і т. п. Все те очевидна лож, а розсівана в ціли, яку — самі знаєте. Наші „оборонці" так завзято боронять св. Церкву, що валять її основи й віками освячену нашу уніятську традицію перевертають до дна.

А що до священства нашої дієцезії взагалі і що до Еп. Константина в особенности, скажу лиш се, що не находжу слів похвали для нього, він тілько добра зробив і так духовенство переобразував, що здається ніхто другий не потрафивби був сего зробити. Тут тепер і спокій і карність запанувала. Правда, була тут проти Епископа сильна боротьба, в котрій на жаль брали участь і деякі священики. Вони думали застрашити Епископа і відтак дальше гуляти безкарно. Тепер одначе майже всі Епископа перепросили, піддалися карі і деякі з них стали зовсім примірними священиками.

За тим пішла і віднова душпастирської праці. От вистарчить Вам подивитися в кожде число „Кат. Проводу", а по жертвенности пізнаєте, що дух католицький тут розбуджується щораз більше. На будову нової української колеґії в Римі зложив наш Епископ готівкою 6000 дол. Дієцезальних довгів сплатив понад 90000 (девятьдесять тисяч) дол. Правда, сам Епископ жиє як дід, цента собі жалує, зате тепер забирається до будови величавого католицького дому, щоб мали де наші вірні сходитися й орґанізуватися і не потребували шукати розривки між відступниками. Щож се все означає? Се означає, що Епископ то людина, яку нам дало саме Провидіння Боже. Що він такий є, то се найліпший доказ, що й там у старім краю на нього собаки брешуть. А що до нашої парохії в Філядельфії, то вона найкраще розвивається зі всіх парохій в Америці. Є тут крім Епископа три священики. Кождої неділі приступає поверх триста до св. сповіди, а в першу неділю місяця два рази стільки. Проповідей в неділю є три. Одна о 8 год., друга на спів. Сл. Божій, третя на Вечірні. Надто кождого року у великий піст дається народови через 8 день реколєкції, нарід відвідується по домах, ведеться харитативну акцію і пр. От бачите, так у нас змінилося, бо праця була положена.

Не згадую вже про се, скільки тут добра зробилося і ще робиться через „Католицький Провід". Через той часопис Епископ став зовсім незалежним, став речником свого народу і своєї Церкви, заткав губу крикунам, і навіть „Свобода" — літами головний орґан руїни в Америці, що так свого часу громи кидала на Владику, тепер успокоїлась.

Все в нас відновилося мов на весну світ. Маємо надію, що Бог ше більше благословити буде працю нашого Епископа в нагороду за ті терпіння, які він тут переживав. Й. Ч.

——o——

Відважний генерал

Німецький ґенерал фон Шенайх видав книжку п. з. „Десять літ боротьби за мир і право 1918—1928 р." В ній закидає німецьким демократам, що пішли задалеко в підпиранню мілітаризму, котрий відроджується в німецькій республиці. Далі пише, що польська небезпека на сході, з якою носяться німецькі націоналісти, се обман („швіндель"). „Поляки раді, що можуть жити в спокою". Досі ше ніхто з „оборонців Німеччини" не відповів на питання, чи Поляки були обовязані по розборах любити Прусію, Австрію й Росію так, як свою батьківщину, чи Альзатці на зміну мусіли любити то Німеччину то Францію, чи на Ганноверців мусіла перейти любов до Прусії вже того дня, в котрім підписано пруський мир, чи може признано їм бодай перехідний час"...

Якби думки німецького ґенерала присвоїли собі й інші народи, що заняли чужі землі, то певно булоб менше ненависти на землі.

——o——

Присилайте передплату!

НОВИНКИ

Фільософічні фейлетони, в котрих подамо світогляди цілого ряду новочасних фільософів, се виклади визначного німецького катол. письменника, о. проф. д-ра Франца Савіцкого, в перекладі п. сен. М. Галущинського, сконтрольованім ред. „Н. Зорі“ на основі оригіналу. Ті виклади виголосив Савіцкий в Данцігу в р. 1918/19 на просьбу „Т-ва катол. учительок“ для освічених людей всіх станів. Протягом трьох літ видержала та праця 6 (шість) накладів, що найлучше свідчить про те, як її полюбила німецька інтеліґенція. Виклади ті мають „Імпріматур“ ґенер. Вікарія Розенберґа.

Сукна, камґарни, коци, колдри, обув готову і на міру ОДІЖ мужеську, дамську і для священиків поручає на сплати

„Родоган“ Львів, Ринок 43. Телєфон 15-70.

402 3—15

До чого доходять ліберальні інтеліґентки! В селі Крипно (пов. Білосток), шкільний інспектор Францішек Новаковскі та директор місцевої школи Зиґмунт Козера в білий день на згіршення всего народа стріляли з револьверів до старого придорожного хреста, серед власного реготу з такого „дотепу“ — в присутности місцевих учительок. Обурені селяни виняли кулі з хреста, занесли на постерунок і вислали збірну петицію, щоби злочинців усунути з посад. Окружний суд у Білостоці присудив кождому „вихованцеви“ рік тюрми. Вони апелювали. Суд II. інст. зменшив їм кару до місяця. Та найвищий суд у Варшаві затвердив вирок I. інстанції.

„Союз Українок“ у Львові розвязало львівське староство, подаючи за причину переступлення статуту через нелеґальну збірку на політичних вязнів.

Редакторів комуніст. преси в Кракові увязнила поліція. Імена їх такі: Файвель Мігльрад, Бенон Векслер, Еда Кемплєр, Брона Валлер фальзе Шмідт, Лея Вольфґанґ, Файґа Альстер, а в Варшаві увязнена Ребека Дайтшер.

Хорватський католицький тижневник „Народні Політика“ у Загребі зачав недавно виходити як дневник.

Елєктрифікація Болгарії. Болгарське міністерство рільництва іменувало комісію для вироблення пляну заведення елєктрики у всіх болгарських громадах. Проєктується будова цілої низки елєктричних стацій. Праця розложена на 10 літ, а на доставу матеріялів буде розписаний міжнародний конкурс.

Урожай сего року заповідають знавці дуже добрий, арґументуючи се тим, що земля довго відпочивала під снігом.

Новий рід наркози — „авертін“. Лондонський лікарський часопис „Lancе“ подає прикмети нового усипляючого средства „авертіну“, котре випробував корол. лікар д-р Шипвей. „Авертін“ подається інекцією. На 198 паціентів, котрих усиплювано цею наркозою, умерло тільки 2. „Авертін“ ділає много скорше ніж досі знані наркози і не лишає після пробудження неприємних наслідків.

Готель для несмілих. В Техасі (Зл. Держави) є гостинниця для несмілих людей, що не люблять розмовляти з портієрами, ані звертатися до служачого за теплою водою тощо. Готелева прислуга є невидима. Гість вирівнує рахунок, вкладаючи доляри до спеціяльно на це призначеної скриньки. Власник гостинниці говорив, що ніколи не мав до діла з несовісними гостями. Несміливі є незвичайно скрупулятні.

Відомий з солідности

МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ мужеських і дамських

І. ЗІХЕРА Львів, пл. Капітульна 3. (напроти катедри)

поручає на зимовий сезон великий вибір: **Рукавичок і панчіх,** трикоти Єґера і вовняні реформи, камізельки, пуль-овери, домашні пантофлі. Ціни приступні. Великий вибір ковнірців для Всеч. Духовенства. 356 20-20

Уважати на мясо! Урядова преса подає до відома, що до Львова дістається з провінції досить значна скількість мяса мимо всякої контролі. В р. 1928 найбільше піддано тут знищенню мяса волового.

—o—

ОПОВІСТКИ

ПОДЯКА.

На просьбу о поміч поміщену в „Новій Зорі“ з 17. лютого, для безрукого батька і трое маленьких сиріток перші свої жертви прислали: Вп. о. д-р Йосафат Маркевич від Управи Марійського Т-ва Молоді у Львові книжочок за 37 зол. до розпродажі на сю ціль, а від „Нашого Приятеля“ 10 зол., Т-во Доброї Смерти, Жовква 10 зол., Скоробогата, Станиславів 10, Стефанія Семко, Перегінсько 5, Олена Мартинець, Грушці 5, Сянка, Дарка і Лідка Бахталовські, Городенка зі своїх ощадностий 5. — Отсею дорогою складаю Всім Вп. Жертводавцям і Хв. Редакції „Нової Зорі“ за безкорисне поміщення просьби щиру подяку і ще раз звертаюся з горячою просьбою о дальші жертви для тої бідної селянської родини. „Коли даєш милостиню, пожичаєш Богу“. — **о. Володимир Свистун,** парох. Церківна, п. Болехів. 1-1

РЕКОЛЄКЦІЇ ДЛЯ ПАНЬ.

Стараннем Марійської Конґреґації Пань в Перемишлі, відбудуться реколєкції для Пань під проводом о. Ігумена д-ра Йос. Чепіля — щодня від 8. до 14. квітня, о год. 5. попл. в каплиці ОО. Василіян за Сяном. Просимо всіх Вп. Пань так перемиських як і з провінції численно явитись.

ОГОЛОШЕННЯ

ДЯК ІСПИТОВАНИЙ шукує посади. Може вишколити концертово хор, провадити оркестру, аматорський гурток, книговодство кооперативи. Зголошення слати до уряду парохіяльного в Жизномирі, п. Бучач. 369 1—5

ПОРОШОК

KOGUTEK

ДЛЯ ДОРОСЛИХ

УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ

БІЛЬ ГОЛОВИ

398a 8—10

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА

поручає фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка

Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48, 377 Жадайте цінників. 12—12

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На весняний і літний сезон поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий! 139 59-?

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА

ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28

приймає всякі церковні роботи, як: Евангелія, Служебники, старі книги, брошурованя всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки **по найприступнійших цінах.** Робота солідна і точна. 342 23-?

В Централі **ПАНЧІХ ПФАУ, Львів, Ринок 19.**

найдешевше, бо вхід через сіни.

3866a 20—50

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

а) **Бібліотеки Укр. Христ. Організації**

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3·— зол
Ч. 3.	Спіритизм	2·— „
Ч. 4	Життя св. Кирила і Методія	0·80 „
Ч. 5.	Секти й сектанти	6·60 „
Ч. 6.	Петро, перший уніятський митрополит України-Руси	1·50 „
Ч. 7	Греко-кат. Церква	0·95 „
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3·00 „

б) **Инші видання:**

В. Липинський: „Хам і Яфет“	—·90 „
Др. О. Назарук: Гр.-кат. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3·00 „

ПАРОХІЯЛЬКІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ 1-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., проч: р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ескомт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 6—10

ВІДМОРОЖЕННЯ

„MROZOL“ масть (з когутиком) Р. М. З. Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відморожения, також запобігає відморожению кінчин. Продаютъ аптики й дрогерії. 398б 8—10

Жадати виразно Гонсецкого.

ТОМАСИНА

під

весняні засіви

марки з візда		марки звізда
ТОМАСИНА	є довготревалим, найуспішніше ділаючим, тому і найдешевшим фосфоровим навозом	
ТОМАСИНА	містить в собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно ділає	
ТОМАСИНА	містить в собі крім фосфорового кваєу також 40–50% успішного вапна — безплатно	
ТОМАСИНУ	сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно	
ТОМАСИНА	є незрівнана весною і одинока на луки, пасовиска і пашні ростини.	

ЙОСИФ КАРРАХ Львів,

407 **вул. Косцюшка ч. 18.** 2—3

Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

КОНЦЕСІОНОВАНІ КУРСИ ШОФЕРСЬКІ

ІВАНА ІВЛІЄВА В СТАНИСЛАВОВІ

вул. Сапіжинська ч. 10 і Словацького ч. 40.

Тел. 116 і 352.

Нові курси починаються з початком кожного місяця. Самоходи найновшої конструкції. Власні шкільні варстати. Вписи і інформації щодня від год. 8—18.

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, четвер 28 березня 1929 Ч. 23 (226)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8, II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Закордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

На галицьких ріках рушила крига

На майже всіх галицьких ріках піднеслися леди, потріскали і рушила крига. Сян цілий в руху від неділі. Рівень води піднісся на нім від 1 до 2 метрів. Гірські ріки рушили також при уровені пів до півтора метра понад нормальний стан. Дністер рушився в горішнім біґу, а в долішнім крига ще стоїть. Крижані запори розбивають патролі саперів і міперів. Коли в найблищих днях не буде більших дощів, то повінь перейде щасливо.

Замкнення сесії сойму й сенату

На останнім засіданню відкинено внесок клюбу ББ, щоб відбувались праці над зміною конституції також між сесіями. Серед тяжкої атмосфери кричав пос. Санойца до послів: „Ви затратили в демаґоґії горожанське почуття! Ви потребували води, щоб умити собі руки по обжалуванню Чеховича!“ По голосуванню над буджетовими поправками сенату мін. Складковський відчитав письмо президента держави, яким замкнено сесію, котра тревала 5 місяців. Марш. сойму Дашиньский пожелав послам веселих свят. Ізза замкнення сесії впали з порядку два урядові внески (в справі кредитів на познанську виставу і закупна паперів Госп. Банку) та внесок вшехполяків, що домагався вияснення у справі злодійств у буджеті, піднесених марш. Пілсудським. Здається, що по святах наступлять якісь рішаючі зміни.

„Лопай что дают!“...

Російська преса доносить, що московські большевики видають тепер масово повні(!), „собранія сочиненій“ рідних авторів, між котрими багато графоманів і молокососів й такі, котрі зачали писати доперва в 1922 році!... А все те „на науку бідному народови“ під ґаслом: „Лопай (жри), что дают!“

І так видають „Собранія сочиненій“ Юрія Либединскаго (пише від 1922 р.), Ал. Неверова 7 томів, В. Маяковского 5 тт., Л. Сейфуллиной також 5 тт., Ольги Форш 6 тт., Панталеймона Романова 12 томів, всі „твори“ Лавренова (пише від 1923 р.), Ю. Сльозкіна 8 тт., М. Сивачева 6 тт., Ауслендера 7 тт., И. И. Фатова 15 томів.

Буде се небувале досі засмічення письменства — а все те коштом податків, здертих з нещасного народа. А українські большевики до сеї пори не видали навіть „Капіталу“ Маркса в цілости. Бо Москва матушка „деньгов не дайот“.

Іспит професорів перед студентами

З Москви доносить АВ: Уряд наказав професорам, котрі одержали катедру перед 1919 р., або мають 65 літ, здати іспит зі своєї наукової й суспільної діяльности за останніх 10 літ — перед зборами студентів. Студенти мають право прилюдно питати й обжаловувати професорів. Перші такі іспити відбудуться в маю с. р., а стане до тих іспитів наперед 200 професорів університетів київського і ленінґрадського. (В історії університетів така подія досі невідома і наглядно доказує непочитальність рішаючих кругів).

Вся Італія заявилася за фашизмом

Вислід виборів у цілій Італії такий: Голосувало 8.650.740 або 89.63% управнених до голосування. Проти фашизму заявилося всего 136.198 голосів, пустих карток віддано 6.824, а поверх 8 і пів міліонів голосів за фашизмом. З огляду на те, що в 1921 р. голосувало 58% управнених, а в 1925 р. 63%, теперішне голосування можна уважати плебісцитом.

Соціялістична господарка

Як відомо, в раді міста Відня мають перевагу соціялдемократи. Їх господарку так описує ком. „Роте Фане“: Десятки тисяч безробітних голодує, на вулицях лежать місяцями великі сніжні вали, а соціял дем. управа міста не має грошей на те, але соц. дем. бурмистер побирає 34.986 шілінґів (1 шіл., поверх 1 зл.) платні! І кромі того ще, на репрезентацію! А 8 соц.-дем. радних мають 222.318 шіл. платні! Близько чверть міліона. Зате робітникови дають ті соц. дем. по 70 сотиків за годину праці.

До того опису додає буржуазна віденська преса: Він зовсім правдивий з тим додатком, що соц. дем. управа Відня втопила в закупно ґрунтів 4 міліони і хвалиться, що купила 6 разів більше землі, ніж має Ватикан — а на тій землі не має чим будувати. Сумна господарка тих демаґоґів!

Збори адвокатів

Дня 23. с. м. відбулися у Львові загальні збори Союза Українських Адвокатів, на котрі прибула також делеґація з Волині. Зі звітів слід підчеркнути отсе: До орґанізації належить 75 прц. укр. адвокатів, але коло 80 прц. членів залягає з вкладками. Орґан Т-ва „Життя і Право“ приніс коло 1000 зол. дефіциту, хоч є прихильні відзиви про орґан. За т. зв. сокальським кордоном є всего 10 укр. адвокатів і ситуація їх дуже важка. З промов, особливо інтересна була коротка та повна змісту промова адв. Гарасимова зі Стрия про саботажні прояви між молодю. — Тогож дня відбулися загальні збори львівської палати адвокатів. При виборах перейшла ліста скоалізована з Українцями.

Масові виключування з комуністичної партії

Сх. Аґенція доносить з Москви: Доконано масових виключень з комуніст. партії. Виключено не тільки членів партії, хоч трохи заангажованих в опозиції, але й тих, що не брали участи в боротьбі проти опозиції, між ними багато спеців (спеціялістів). Ціль тих виключень та, щоб у ком. партії лишилася тільки комуністична еліта.

—o—

Ювилейні Загальні Збори

Товариства „Просвіта“.

165.800 членів читалень „Просвіти“. — Майно читалень і філій виносить 5 міліонів. — Матірне Т-во вже не робить довгів.

Сегорічні Заг. Збори відкрив міститоголова др. І. Брик точно о год. 10. рано. Перед приступленням до нарад вказав предсідник на вагу цих зборів, що припадають у 60-ліття істнувананя Т-ва. Відтак делеґати читалень (469 людей) і инші члени т-ва вшанували память 96 померших, у тім 24 священиків, членів Матірного Товариства.

Звіт з цілорічної діяльности т-ва був випечатаний й розісланий ще перед Заг. Зборами. Чисте майно т-ва має вартість 243.019 зол. Довги остали майже ті самі і в минулім році виносили 491.687 зол. Надвишка майна в порівнанню з попереднім роком виносить 6479 зол. (Прининеня зросту довгу наступило від хвилі передачі свого рода диктаторської влади в фінансових справах, в руки п. Децикевича). На видавництві книжок заробило т-во 7.034 зол., на „Життю й Знанню“ стратило 7.706 зол. Всіх передплатників сего журналу було 1473. Нових книжок (переважно відбиток з журналу) видано 25, продано своїх книжок на кредит і за готівку на суму 55.541 зол. З випозичальні т-ва 687 осіб визичило 7.190 книжок. З дому був зиск 25.083 зол., з маєтностей (Грабовець і Милованє) 6.051 зол., з членських вкладок прибуло 27.000 зол. Членів Матірн. Т-ва було 12.538, членів 2934 читалень і 86 філій було 165.800. Майно філій і читалень досягає вартости 5 міліонів з тим, що не враховано тут 735 читалень і філій. Не всі читальні мають бібліотеки. Пересічно на 1 читальню припадає 110 книжок, і кожна книжка буває до року 3 рази прочитана.

Збори затвердили купно будівельної площі в Сокалі для місцевої філії та уділили абсолюторії уступаючим членам Гол. Виділу. Вибрано нових членів Виділу: інж. Творидла, ред. Мудрого, о. Хомина, Таранька, інж. Пежанського й Тищинську та їх заступників Павликовську, інж. Храпливого, Стефанівського, Турчина, Маґаляса і Шиманського. До Ревіз. Комісії увійшли: д-р К. Левицький, д-р В. Охримович, дир. І. Филипович, др. М. Лазорко і інж. О. Охрим як члени, а Кисілевський М. і Павлюк М. як їх заступники.

На внесок Гол. Виділу вибрано почесними членами: Екс. Митрополита Шептицького, д-р І. Брика, М. Галущинського, о. О. Стефановича, д-р В. Щурата, д-р Вол. Яновича, д-р М. Коцюбу й С. Сірополка.

В дискусії над звітами забирало голос поверх 35 бесідників. Нарадам перешкаджали „представники“ сельробівських партій, що з диктату своїх хліболавців відчитували заздалеґідь приготовані і на машині писані „промови, резолюції, заяви і привітання для радянської влади“. Сельробів правих і лівих було приблизно 15, радикальних делеґатів не більше 40. Радикальні й сельробівські демаґоґи потерпіли повну невдачу, а при кінці зборів декого з надто вже лівих фізично побито.

Так виглядає сухий реєстр чисел і фактів.

—o—

На Загальних Зборах „Просвіти“

(Деякі враження і думки учасника.).

Сьогорічні Ювилейні Збори матірної „Просвіти“ пройшли куди спокійніще як минулого року. Замітне було, що число читальняних делеґатів значно впало: минулого року було їх поверх 700, в тім 300 священиків, тепер тільки 469 делеґатів і не більше як 40 священиків.

Загальні збори — се звичайно полагодження річей формальних. Справоздання, звіти, абсолюторія й вибори. На річеву застанову над цілістю справ товариства, над представленням суті й напрямних орґанізації — звичайно нема часу. Правда — підчас дискусії над звітами булаб добра нагода застановитися і нарадитися, але в наших умовах се майже ніколи не вдається. Бесідники рідко коли говорять до звіту, натомість стараються або пописуватися своєю вимовою і нудять збори всякими загальнозвісними „рецептами“, або бажають збити для себе партійно-політичний капітал і засипують збори всякими найбільш повитираними фразами і кличами. Очевидно, що в таких умовах Загальні Збори „Просвіти“, або як се в нас принялося популярно говорити, „просвітянський сойм“ стає часто в найгіршім того слова значінню, „соймом“, де учасники обкидаються взаїмно підозріннями й несмачними обвинуваченнями, а деколи навіть виступають у ролі варшавських Полякевичів, то значить бються. Сим разом було лучше ніж звичайно.

З пів сотні бесідників все таки 1/10 часть сказала щось цікавого та внесла якусь нову думку.

Сельроби до зануди повторювали свої „деклярації“ й „заяви“, „осуджуючі капіталізм“ і „буржуазну освіту“, а вихвалювали Совети і пролетарську культуру. Були се селяне, делеґати т. зв. „низових“ читалень, котрих відповідно приготовлено на збори в львівських лівих редакціях і установах. Але вибір сим разом впав на лихих і необоротних демаґоґів, які навіть не відчитали з потрібним патосом битих на машині промов і заяв. Сельробів було коло 15. Радикальних делеґатів було коло 30. Радикали, що скрізь намагаються зискати якнайбільше мандатів, провадили на зборах політику, „оборонців покривджених“ селян і робітників. Їх домагання йшли головно в напрямі зміни статуту й за уніфікацією членства. Радикали бажають, щоби члени читалень були рівночасно членами Матірного Товариства.

Річевістю й повагою відзначалися бесіди нечисленних священиків, делеґатів філій і читалень. О. Пришляк Василь зголосив ряд внесків у справі поширення й поглиблення освітної праці, котрі Заг. Збори одноголосно ухвалили. О. Мих. Цегельський з Камінки Струм. звернув увагу на поширені по просвітянських бібліотеках порнографічні й неморальні книжки, котрі затроюють душу нашого народу. Бесідник домагався, щоб Год. Виділ не допускав до бібліотек таких книжок як нпр. „Усмішки“ Остапа Вишні, що під покришкою критики большевицького порядку ширить моральну гниль і зіпсуття.

На жаль слушні домагання о. Цегельського не найшли зрозуміння й послуху на Зборах. Що більше инший делеґат священик, бажаючи здаєтся не показатися дуже зацофаним висловився, що неправдою є, начеб то священики бажали відгородитися китайським муром перед напливом літератури з радянської України. Большевики, мовляв, видають багато добрих книжок, але на жаль вони за дорогі для Галичан і тому ми їх не в силі купувати. Очевидно, що таке поставлення справи сильно ослабило слушне домагання о. Цегельського, котрий домагався провірки надсилання до читальняних бібліотек книжок.

Булоб дуже пожаданим, щоби священики як просвітянські працівники, порозумівалися зі собою, узгіднювали свої погляди на тактику просвітянської акції і відтак на Загальних Зборах „Просвіти“ солідарно виступали зі своїми домаганнями і своєю критикою.

—o—

Виступайте з соц.-дем. партії

„Робітники! Опускайте партію клясової зради! Ломіть сю традицію, котра вже й так не має ніякого сенсу та стала нещастям робітничої кляси! Ломіть с. д. єдність, котра стала єдністю ланцюха, рівнозначною з самовбивством робітництва! Виступайте з соціялдемократичної партії!“

Такий клич пустили тепер комуністи по Европі, надіючися, що робітники, котрі виступлять з соц. дем. партії, вступлять до комуністичної. Тимчасом робітники, придивившись жертю між марксістами, покидають одних і других та остають безпартійні. Цікавий лист в тій справі принесла віденська „Роте Фане“.

Фердинанд Фош

(Замість політичного огляду).

I.

З іменем пок. маршала Франції ґен. Фоша звязаний останній, рішаючий акт світової війни. Начальним вождом усіх збройних сил антанти іменовано його щойно 14. квітня 1918 р., в хвилі незвичайно критичній і рішаючій для висліду цілої війни. Цей момент так характеризує американський ґен. Harbord:

„Перші 9 місяців нашого (Американців) пробування в Европі переконали нас, що перевага рішучо по стороні Німців. Вони готовилися знову до наступу, котрого аліянти не мали надії спинити. Було це не тому, щоб Німці мали більшу від аліянтів армію. Навпаки, загальна скількість жовнірів антанти богато перевищала чисельність армій осередних держав. Причина була та, що на чолі всіх німецьких армій стояв один муж, Гінденбурґ. Цей один начальний вождь мав змогу з усіх фронтів збирати війська в одну „ударну масу“ та завдавати нею нагальні удари аліянтам в найслабші місця їх фронтів. Аліянти не мали такого чоловіка. Армія кождої держави антанти була незалежна від армій інших держав. Замість творення „ударної маси“ з резерв кождої армії, було прикріплення кождої армії до власних резерв навіть тоді, коли армія не була в рішаючій битві. Ґен. Фош бачив те все давно і працював у напрямі зміни цего. Щойно після катастрофальної невдачі в березні 1918 р. аліянти рішили поставити одного команданта над усіми своїми арміями. Став ним ґен. Фош“, („Hearst's International - Cosmopolitan“ — лип. 1928).

Вибір показався щасливий для антанти. Імя Фоша було популярне в армії, Анґлійці цінили його високо як професора стратеґії ще з мирних часів, з бельґійським королем лучила його сердечна приязнь, а італійський ґен. штаб був йому вдячний за поміч в 1917 р.

Про ситуацію в хвилі обняття нач. команди Фошом погляди досі не устійнені: Одні пишуть, що не було важких стратеґічних проблемів до розвязання. Був принятий плян так довго чекати, доки не буде такої переваги війська й матеріялів, що можна буде зломити німецький фронт. Ґен. Петен зясував це так: „Чекаємо Американців і танків“. Інші знов пишуть, що ситуація антанти була дуже важка і що тоді прибув до

Фільософічний фейлетон „Н. З.“ з 28. III. 1929. (2

Емануїл Кант

Великий зворот у новій фільософії.

Виклад для освічених людей всіх станів.

В першу чергу дотичить це відносин у **просторі.** Пояснення ідеалізму тут зовсім не вистарчальне. Воно легко зрозуміти, що ми бачимо річи в просторі, бож ми на все глядимо крізь форму простору. Але тут щойно починаються властиві труднощі. Чому бачимо річи якраз у цій певній постати, тут трикутник, там 6-стінну кістку або кулю, тут чоловіка, там звіря або ростину? Нас відсилають до сили уяви, котра творить постати. Алеж уявім собі тільки, яку то працю мусілаб виконувати уява, колиби вона мала сама із себе творити ці простірні творива! Перше всього вона мусілаб зовсім свобідно породжувати з себе образ творення. А це світ чудес о безмежнім богацтві, непроглядна кількість велитенських соняшних системів, котрі порушаються крізь всесвіт на шляхах обчислених математично. А на кождому небесному тілі знов богацтво творів, у котрім навіть мікроскопійно малі показують ще часто найскладнішу будову. Від тисячів літ учені просліджують ці чуда природи, і не в силі їх вичерпати. А на думку ідеалізму це ми самі малиб бути творцями того всього, що бачимо! А що найбільше неосвічений і найбільше духово слабий може також бачити найвеличавіші образи природи, то й він бувби також у спроможности те все наділювати постатю сам із себе.

Крім природи істнує ще світ мистецтва й науки. І цей світ потребує пояснення; а тут ще більше очевидна неспроможність ідеалізму. Я стою перед славним образом малярським. Щож з нього істнує в дійсности? На думку Фіхте — ніщо. На думку Канта є щось, але без усякої форми й постати. Значить, я мушу цей образ скласти свобідно сам із себе. Або я читаю книжку, нпр. Канта „Критику чистого розуму“. Коли я простірне (те, що є в просторі) щойно сам добуваю із себе, тоді і лінії букв не є ніщо обєктивне, тільки я їх сам роблю, а з ними сам творю й цілий зміст книжки! Кант працював над тим твором два-найцять літ, сьогодня кожний, хто вміє читати, бувби в силі скінчити його в кількох днях, потрібних до перечитання того твору. Так усе, що дає нам мистецтво й наука, не требаби присвоювати собі шляхом науки, а тільки малоб це бути свобідним витвором нашого духа. Такими послідовностями ідеалізм побиває сам себе.

А тепер треба зважити ще одно. Образ зовнішнього світа є тойсам для всіх, котрі дивляться на нього рівночасно з тої самої точки, і зміняється для всіх у рівній мірі відповідно до часу й до місця постою. Багато тисячів людей, котрі приїздять літом на берег моря, глядять з подивом на велику дію. Для них усіх міняється образ рівномірно з кождим кроком і кождою годиною: сьогодня море спокійне, соняшне, гладке, завтра темне й бурею бите. І те все зрозуміле, коли море дійсно істнує у просторі і в часі. Одначе як пояснити ці враження, коли нема в дійсности простірного поширення ні на право ні на ліво, ні вгору, ні вділ, коли нема сьогодня ні завтра? Тут не розходиться о твори уяви. Уява працює інакше ніж спостереження змислами.

Ріжницю пізнати дуже виразно. Повернім ще раз до нашого прикладу. Між тисячами, які лежать собі на морському побережжі, находиться багато таких, котрі мріють собі, замикають очі, або глядячи у безконечну далину. У своїх мріях бачать вони преріжні образи. А ці образи міняються швидко або самі від себе, або відповідно до волі людини. Так працює уява. Одначе, коли ці люде одчинять очи, видять усі те саме море, видять його без перерви і можуть змінити образ щойно тоді, коли відвернуть свій зір в инший бік. Це доказує, що спосте-

Парижа анґл. міністер війни, „шоб рятувати, що ще можна було врятувати".

Німці не можуть забути Фошови його поведення з їх парляментарами при заключуванню перемиря. Коли ті ввійшли до його сальонки за фронтом, марш. Фош ледви відповів на поздоровлення, а звертаючись до шефа свого штабу, спитав тільки: „Que désirent ces messieurs?" (Чого бажають ті панове?...)

Після війни був головою військового комітету аліянтів у Версалю для справи розброєння Німеччини. В часі мирових переговорів домагався для Франції границі на Рейні і хоч не вдалося йому переперти того, то не одну тверду постанову версайського мира приписують його впливови.

Мимо всего німецька преса з поважанням віднеслася до помершого ворога. Деякі орґани, як пр. „Нає Фрає Прессе", підчеркнули скромність у поведенню того, зрештою твердого чоловіка та додали, що Німці багато могліб навчитися від нього.

Вкінці слід підчеркнути, що ґен. Фош був практикуючим католиком. Коли ліберальний французький уряд повідомив його, що його іменовано начальним вождом всіх сил, запитав Фош: „А може ви не знали, що я маю брата в чині Єзуїтів?..."

II.

На маргінесі некрольоґу Фоша.

Нема певно ні одної ґазети загального змісту в цілому світі, що в останніх днях не присвятилаб довшої або коротшої згадки переможцеви в найбільшій історичній війні — маршалови Франції Фошови — з приводу його смерти 20-го березня 1929 р. Його імя то один із символів того величезного перевороту у світі, зокрема в Европі, що звязаний з подіями 1914—1919 р.,— перевороту, що захопив і нашу національну долю, визначивши їй на довший час примусовий шлях. Не маємо на меті подавати тут ані біоґрафії сеї визначної людини, ні оцінки її мілітарного й політичного значіння. Біоґрафічні дані мали наші читачі у щоденній пресі; в ній знайдуться також елєменти для історичної оцінки Фоша. Та як що спонукує нас кинути кілька думок з приводу його смерти, то лише бажання звернути увагу читачів на деякі моменти, котрі у щоденній пресі не знаходять уваги.

Нема сумніву, що імя Фоша буде в історії згадуватися побіч імен найбільших побідників. Та насувається питання: чи Фош се ґеніяльна людина такого самого фасону як Олександер В., Ганнібаль, Юлій Цезар, Наполеон? Нам здається, що не треба бути фахівцем у стратеґії, щоб відповісти: ні! Не маємо найменшого права відмовляти Фошови прикмети ґеніяльної людини, навпаки, все приневолює нас до сього признання, одначе разом із сим не може бути сумніву, що він належить не до тих виїмкових поверх-нормальних людських одиниць, як угорі названі. Він не зразок т. ск. в р о д ж е н о г о ґенія, тілько такого, що шляхом знання, праці, методи, систематичности, витревалости і всіх инших подібних набутих і вироблених цінностей довершив кольосального діла. Не талант самоука, а т а л а н т у ч е н о г о довів його до слави переможця у найбільшій війні всіх часів. Отсю правду повинні взяти собі до серця ті наші земляки, що то вважають себе згори предиспонованими до великих діл і виявляють погорду до дійсного знання, праці, досвіду, методичности і до всіх тих людей, що ті прикмети заступають. Нехай тямлять, що новочасна політика, новочасна економія, новочасна стратеґія, навіть новочасна література й мистецтво можуть в сих часах бути з успіхом ведені не „вродженими ґеніями", звичайно самозванними, а людьми знання і праці.

Друга річ, що вдаряє при згадці про Фоша, то його вік. Родився в 1851, командантом корпусу став щотілько 1913, ґенераліссімусом аж в 1918. Що за повільна каріера! В четвертім році нечуваних кровавих змагань Франція й її союзники з усіх частин світа віддають долю війни — питання життя й смерти безлічи народів — в руки 67-літнього діда, і сей старик веде їх до великої побіди! Що на се скажуть наші ідолопоклонники „молоді"? Від хвилі, коли в жовтні 1918 кинено у нас необережно гасло: „Молоді наперед"!, стали сі молоді жити в переконанню, що се їм „належиться провід", що то власне молодість дає все, що до успіху потрібне. З сього засліплення наше громадянство й досі не вийшло. Воно біжить за молодими, а „старих" усуває на бік як зробків. Ну, і має те, на що заслужило. Вкінці третя справа. Покійний Фош був глибоко переконаний католик, вихованок Єзуїтів і ніколи не скривав своїх почувань і поглядів. Жив одначе в масонській, воюючій проти Церкви урядовій Франції. Мабуть і тому він так пиняво авансував. Та прийшла велика національна потреба й антиреліґійні керманичі в роді Клємансо вдаються до того скромного (про скромність Фоша можна написати цілу моноґрафію!) і клерикального старого ґенерала та просять: Ратуй країну! І очевидно не заводяться. А у нас як було-б? Хто не належить до даної партії, до даної кліки, хто не є демолізом, то хочби всі знали, що він напевно знає секрет каменя мудрости і національного визволення — того „pal w łeb maczugą..." Сам факт, що хтось може знати дещо більше і ліпше, достаточний, щоб його ізолювати від впливу на громадянство. Така тактика зоветься у нас принципіяльностю, непохитностю, одним фронтом і т. п. Чи не так?

Муссоліні про фашизм і католицизм

З приводу роковин обняття влади фашистами виголосив диктатор Італії велику промову такого змісту:

Фашизм не має нічого спільного з державним соціялізмом, бо признає приватну власність і приватну ініціятиву та відкидає експерименти соціялзації, котрі привели до катастрофи в большевії. Фашизм далекий також від лібералізму, котрий своїми спекуляційними спілками з одної і своєю байдужністю з другої сторони загрожує істнуванню цілих народів. В заграничній політиці Італія не хоче війни, але вона готова до оборони своїх інтересів на цілім світі.

В справі мира з Ватиканом сказав: Італія віруюча, католицька. Вона має той одинокий в світі привілей, що на її землі знаходиться від близько 2 тисяч літ центр реліґії! Римська імперія се історична основа християнства й католицизму.

Думаю, що тільки при помочи конкордату можна перевести льоґічний, нормальний і доброчинний розділ між державою і Церквою, то значить: розділ між завданнями і правами тих обох сил. Наївно булоб думати, що тут одна сторона побіджена а друга побідителька, бо тут можна говорити тільки про безумовну правність а не про побіду й покорення. Мир між Квіриналом і Ватиканом се подія важна для всего світа. Ми льояльно признаємо суверенність Святої Столиці — не тільки тому, що вона фактично істнувала, але й на основі нашого переконання, що голова реліґії світа не може бути підданим ніякої держави.

реження змислами звязане з зовнішними умовами простору.

Ідеалізм — безрадний у відношенні до дійсности настільки, що він видається для природної свідомости, як незрозуміле заблудження. Наукова критика не може видати такого строгого осуду, бо вона розуміє труднощі цього питання. Але вона показує ясно, як тяжко перепровадити ідеалістичне пояснення світу, яке воно штучне й яке далеке від життя. Чи Кант цього не бачив? Мимовільно приймає і він цей погляд, і тому сам відклонюється від послідовного переведення свойого ідеалізму, бо вкінці признає, що з людського духа можна випровадити тільки загальну схему природи. При докладнішім уформуванні образу світа мусимо одначе притягати до помочі досвід. „Ціла аргументація Канта ломиться на середині. Кант мусів властиво сказати й так з початку він таки говорить: Дані є тільки відокремлені відчуття з якостним означенням, одначе всяку сполуку й ціле упорядкування належить звести до синтетичних функцій підмету; шляхом форм погляду й категорій визначено кождому елементови його місце у звязку з цілістю природи. Одначе перед цею послідовностю, поставленої ним самим передумови, Кант пізніше ухилився. У трансцендентальній дедукції допускає він, що часове наступство подій походить з досвіду і що до пізнання особливих законів природи мусить прилучитися досвід".*)

Таким чином можемо на тім стати, що наші форми й закони пізнавання мають більш обєктивне значіння, ніж це приймає Кант, і що вони дають нам здібність поняти також істоту річей. Як ми до цього дійдемо, щоб будувати правдивий образ світа з відчутого матеріялу, котрий до нас доходить зовні, тяжко сказати. Але досягнути узгіднення не є неможливе. Як це має виглядати, покаже приклад. Телеґраф не передає також безпосередно слів, але перемінює їх в електричну течію, а течію в точки і лінії. На стації, яка приймає, повстають з цих знаків знов первісні слова. Подібним способом може душа з побудження змислів і мозку узискати правдивий образ зовнішних предметів, від котрих виходить подразнення. Шляхом думання може вона також поняти буття, коли творець призначив одно й друге для себе і вложив в обоїх однакові закони.

Пізнання Бога.

А тепер мусимо взяти під увагу найважніше приложення науки пізнання Канта. Маємо на думці пізнання Бога.

Кант твердить, що наукові докази задля істнування Бога неможливі. І для широких кругів істнує аксіом, що фільософ з Кеніґсберґу раз на все розбив докази про істнування Бога. Кант присвятив обширну критику доказам на істнування Бога. Одначе їх основну думку можна віддати кількома словами, бо вона се проста послідовність ідеалізму Канта.

Всі докази на істнування Бога се висновок з наслідку до причини, отже вони спираються на причиновий закон. З ним вони тримаються, з ним і падуть. Колиби причиновий закон не мав загального значіння, колиб це було можливе, що щось повстає без причини, тоді і світ не потребувавби ніякого творця для свойого пояснення. А що причина й наслідок се після Канта категорії людського розуму, отже мають як такі вагу тільки для нашого світа явищ. Те саме треба сказати про причиновий закон. Нам видається, що все, що діється, мусить бути причиново обусловлене, і ми вяжемо все після схеми: причина й наслідок. Чи річи самі так повязані, ми принаймні цього не знаємо. Тому ми можемо причиновий закон тільки прикладати, як далеко сягає досвід. При його помочи не можемо робити внесків, що до справ, які виходять поза світ, і тим самим що до істнування Бога. Так учив Кант.

(Дальше буде).

—0—

*) (F. Paulsen, Einleitung in die Philosophie.[10] ст. 435 слід.).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В справі переходів на католицизм. Папська комісія для російських справ видала недавно обіжник, в якім поручає ординаріятам звернути пильну увагу на Росіян, котрі бажають перейти з православія на католицизм. Комісія перестерігає ординаріяти головно перед мало їм знаними особами та поручає, щоби про кождий поодинокий випадок переходу зі схизми повідомляли представника Апостольської Столиці в даній провінції. Ті, що навертаються, мають обовязок перейти курс навчання засад католицької віри.

Великанська радіостація. Ватикан поставить свою власну надавчу стацію для радіотелеграфії й радіотелефонії. Нова стація має працювати на коротких филях, але з такою силою, щоб її можна було чути на цілім світі. Як повідомляють з Риму, Св. Отець приняв у звязку з тим славного винахідника й пропаґатора радія, італійського сенатора Марконія. Він предложив уже плян нової надавчої стації, яка може служити для звязку Ватикану з цілим світом.

Польська секта „маріявітів" мимо компромітуючого процесу їх „епископа" Ковальського не занехала своєї руйнуючої діяльности. Ославлений Ковальський заповідає в своїм пастирськім листі з 14. III. ц. р., що в латинський Великий Четвер висвячує на душпастирів 12 монахинь маріявітських, а префекту маріявіток Вилицьку ще й на „епископа"! І діється се по недавнім скандальнім процесі, в котрім запав засуд!

Легалізація секти Годура? „Голос Народу" в ч. 45 печатає документ з підписом старости в Коросні п. Раппе, в котрім староство звертається до „предсідателів Косцьола Народовеґо" таксамо як до иньших віроісповідань, щоби предложити виказ народжених дітей. „Голос Народу" твердить, що секта Годура ще не леґалізована в Польщі і взиває воєвідство, щоб вицофало той обіжник староства.

Основника Чина Салезіян — як доносить Агенція Стефані з Риму — проголосять святим. Потрібний на те процес уже розпочато. Виховавчі заведення імени Дон Боска, основника того Чина, поширені по цілім світі.

ДОПИСИ

ІНСБРУК. „Гомілетичний Кружок укр. богословів" в Інсбруці повідомляє: Дня 16. березня ц. р. відбулася в університеті в Інсбруці промоція на доктора св. Богословії о. Василя Кушніра. о. В. К. уроженець села Вікна пов. Скалат, по короткому відпочинку у своїх родичів у Вікні виїзджає до своєї дієцезії в Канаді на місійно-душпастирську працю між нашим народом. Молодому о. докторови, дорогому другови та членови нашого кружка, складаємо найщирійші побажання усього кращого та добрих успіхів у місійній праці серед наших земляків Канадійцв. — **Кружок укр. богосл. в Інсбруці: о. Василь Додик, гол.**

ТІЛЬКИ КОРОТКИЙ ЧАС
продає по фабричних цінах **знані вироби ЖИРАРДІВСЬКІ** як:
полотна, обруси, ручники, капи, хусточки і т. п.
Фірма **ЙОСИФ СТЕФАНОВИЧ** передтим **РОМАН ЗУБИК**
401 б **Львів, Галицька 16.** 3—3

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

В БОЛЬШЕВІ, як доносить берлінський „Руль", кріпне рух проти чужих спеців (спеціялістів, хеміків), котрі домагаються чистоти в фабриках і дисципліни. Тимчасом розагітоване робітництво не рахується з ними, злобні нищення машин стають все частіші. Разом з робітниками йде проти чужих „спеців" також і совітська адміністрація під кличем: „провалити Німця!" (котрий по думці рос. простолюду — зовсім непотрібно — „видумав малпу і машину").

В ХАРКОВІ основано „Тов. німецько-українського зближення". Оснували його члени харківського „уряду" і представники німецького промислу та торговлі. Ухвалено урядити т. зв. „німецький тиждень" з викладами про взаємини між Україною й Німеччиною та з виставами продуктів німецького промислу.

ВИБОРИ В ІТАЛІЇ. В Італії відбулося голосування над листою 400 послів до парляменту, уложеною Великою Фашістівською Радою. Управнених до голосування є 9.460.727 членів ріжних економічних синдикатів. Ціла держава творить один виборчий округ. Кождий виборець одержав дві виб. картки, обі білі з однаковим питанням в середині: „Чи годиться на листу послів, іменованих Великою Фашістівською Радою?" В одній картці є відповідь „так", у другій „ні". Більшість рішає про приняття або відкинення листи. В новій виборчій ординації сказано, що коли ліста не дісталаби більшости, то приступиться до нових виборів, переведених иншою методою. Яка булаб инша метода, знає оден Муссоліні. (Вислід виборів у депешах на 1. ст. сего числа).

ПЕРСІЯ розпочала інтервенцію в Афґаністані, йдучи з допомогою Аман-Уллагови. Переступлення границі узасаднює перський уряд тим, що одно з племен афґанських пліндруючи свій край, перейшло й на перську територію, а що в Афґаністані нема тепер уряду, котрий міг би дати відшкодування за той напад, бо всі бються зі всіма, отже Персія уважає себе в праві, своїми силами зробити собі сатисфакцію. „Шікаго Трібюн" доносить, що Габібуллаг просив уже Аман-Уллага о завішення зброї, щоб порозумітися в справі умов, на яких він готов піддатися. Супроти того побіда Аман-Уллага вже забезпечена, тим більше ,що він погодився з духовенством, присягнувши на плащ пророка, що не буде переводити реформ, а мусулманське духовенство узнало його леґальним монархом Афґаністану.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Березень це місяць „Доброї Книжки".

НОВИНКИ

В офіціяльнім органі т. зв. живоцерників у большевії появилося дамагання, щоб на Троцького кинути — анатему. Цікава се поява, як больш. уряд використовує церкву, котра називає себе православною, щоб виклинати жида, котрий до ніякої церкви не належить.

„Америка" в ч. 27. з 5. березня доносить, що там занедужав на грипу делеґат „Рідної Школи" п. Лев Ясінчук. Його приміщено у шпиталі в місті Коговс, у стейті Ню-Йорк.

Судова скарга. П. Остап Ковч з Цаповець повідомляє нас, що потягнув до судової відповідальности редакцію „Укр. Голосу" і дописувачів за допис поміщений в 8. ч. того часопису.

Увязнили Зиновія Книша, студ IV. р. прав, як підозрілого в справі нападу на листаря. Р. Мицик зізнав, що ділав на приказ „Брили". В слідстві мало показатися, що „Брила" се псевдонім Книша, а в часі ревізії мали у нього знайти почтові посвідки грошей, надаваних до Бронфманівної.

1610 нових докторів промовалося в 1928 р. в чехословацьких Вищих Школах, а саме: докторів медицини 637, прав 617, фільософії 101, технічних наук 73 і т. д. На маленьку Чехословаччину (всіх мешканців около 15 міліонів) це безперечно дуже багато.

ОГОЛОШЕННЯ

ДЯК ІСПИТОВАНИЙ пошукує посади. Може вишколити концертово хор, провадити орхестру, аматорський гурток, книговодство кооперативи. Зголошення слати до уряду парохіяльного в Жизномирі, п. Бучач. 409 2—5

Будови Церков
пляни затверджені Воєвідством, кошторисы для будови і саму будову
виконує по цінах конкуренційних
Інж. ЛЕВ ЛЕВИНСЬКИЙ
арх. будівничий
Львів, вул. Содова 3. II. п.
41[illegible] (бічна Потоцького). 1—8

ПОРОШОК
KOGUTEK
ДЛЯ ДОРОСЛИХ
УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИ
БІЛЬ ГОЛОВИ
398a 9—10

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 166 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки принимаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще ескомт. Замовляти: „Добра Книжка" — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 7—100

ВІДМОРОЖЕННЯ
„MROZOL" масть (з когутиком) Р. М. З Ч. 28
лічить і гоїть ранки з відморожения, також запобігає відморожению кінчин. Продають аптики й дрогерії. 398б 9—10
Жадати виразно Гонсецкого.

ТОМАСИНА
під
марки з візда **весняні засіви** марки звізда
ТОМАСИНА є довготревалим, найуспішніше ділаючим, тому і найдешевшим фосфоровим навозом
ТОМАСИНА містить в собі фосфоровий квас в розпущеним виді і негайно успішно ділає
ТОМАСИНА містить в собі крім фосфорового квасу також 40—50% успішного вапна — безплатно
ТОМАСИНУ сиплеться перед сійбою або при сіянню зерна, а також поголовно
ТОМАСИНА є незрівнана весною і одинока на луки, пасовиска і пашні ростини.
ЙОСИФ КАРРАХ Львів,
407 **вул. Косцюшка ч. 18.** 3—3
Цінники і повчаючі проспекти даром і оплачено.

Найтревальші **ПАНЧОХИ, СКАРПЕТКИ**
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
386б найдешевше, бо вхід через сіни. 21—50

Видає й редаґує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Porto zapłacone ryczałtem.

Рік IV. Львів, неділя 31 березня 1929 Ч. 24 (227)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Кльоновича ч. 8. II. пов. - Тел. 4-48.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Закордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Konto P. Ш.: Краків 405867.

Коли большевицька небезпека стане страшна?

Голова німецької народної партії, Гуґенберґ, тепер оден з найвизначніших діячів Німеччини, оповістив у ряді американських ґазет отвертий лист, котрий звернув загальну увагу. Він стверджує, що Німеччина стоїть на сторожі тої самої культури, котрою живе й Америка. Одначе версайльським договором замінено Німеччину в визискувану кольонію других держав. Длятого партія Гуґенберґа, хоч в засаді признає вартість пактови Келлоґа, заявляється проти нього. Коли Німеччину через нерозумну політику і надмірні тягарі держави б. антанти доведуть до розпуки, тоді небезпека большевизму стане страшна для всего світа, бо й Німеччина кинеться в його обняття. Тоді хаос, що царить на сході, насильно залле її, а з нею і всю Европу та весь цивілізований світ. Бо большевизм се не хороба самої Росії, але всего промислового людства. Він подібно як ґрипа може сягнути й поза океан. Соціялізм се ніщо иньше як предтеча большевизму. З жаху перед наслідками руїни відмовляється партія Гуґенберґа — одинока в цілій Німеччині — від усякої співпраці з соціялдемократами в уряді та твердо обстоює приватну власність, але перестерігає Америку перед перетяганням струни.

Православний вселенський собор

Заграничні преса доносить: Ще сього року відбудеться православний вселенський собор під проводом царгородського патріярха в Царгороді або на Афоні. В нім возьмуть участь патріярхи єрусалимський, александрійський, антіохійський і голови місцевих правосл. церков: ромунської, сербської, кипрської і и. До справ, які має вирішити той собор, належать: реформа календаря і справа женячки правосл. владик.

Дві години стріляли в Дунай

Коли на Дунаю рушила крига коло Земліна й була велика небезпека, що буде знищений ще не скінчений міст на шляху Білґород—Панчево, тоді батерія тяжких сербських мерзерів дві години стріляла в кригу на Дунаю. Так уратовано міст. Нічю освічують Дунай в тім місці електричними проекторами.

СССР. одержить міліярд долярів

З Москви доносять: Уряд СССР. підписав умову з американською ґрупою, близькою президентови Гуверови, на основі котрої амер. фінансісти мають до року зложити в російський металевий промисл міліярд долярів. (Коли се навіть правда, то радість совітів передчасна, бо Американці не подарують вложених ґрошей в жадних умовах, а в разі трудностей зі сторони совітів знайдуть способи на те. Та інвестиція може бути смертельна для большевизму).

Голод в Москві й на Україні

Два кґ. каші на цілий місяць.

Всупереч заявам Сталіна, що сов. Росія „всею силою пари" наближається до соціялістичного раю, доносять кореспонденти німецької преси з Москви ось що: Всі верстви обхопила паніка, бо в останніх днях появився розпорядок, що вже й цукор має бути продаваний тільки на книжочку і то не більше як по 2 кґ. на семю на цілий місяць. Опріч того больш. преса приготовляє вже населення на те, що й каші та олію не вільно буде продавати більше як по 2 кґ. на семю в місяць, а масла тільки по 50 ґрамів!

„Дай хліба!"...

АТЕ доносить: Петровський, предсідатель ЦИК (Центр. Испольнітельнаво Камітєта) совітської України підприняв поїздку в аґітаційних цілях. На стації, котрими переїзджає той большевицький вельможа, больш. власти приганяють маси селян з наказом, щоб його торжественно стрічали. Коли Петровський доїхав до Кременчука, з товпи народа далися чути оклики: „Дай хліба!"... У відповідь на те чрезвичайка увязнила значне число людей.

Паніка при домовині Фоша

Вражіння, викликане смертю Фоша, було рівно сильне як по його побіді. Наспіли тисячі депеш з цілого світа. Правительства всіх держав прислали кондоленції — з виїмком Німеччини, Австрії, Туреччини й СССР. Вся преса принесла уривки зі споминів пок. ґенерала. Приблизно міліон людей передефілювало перед домовиною мертвого маршалка. Притім прийшло до такого натовпу, що проломано ряди поліції та ґвардії і счинилася паніка. Серед неї потратовано багато осіб, 30 з них відвезено до шпиталю, оден 62-літний старець помер на місци від ран.

Помер найбільший чеський поет

В місточку Ярмеріцу на Моравії помер найбільший чеський ліричний поет, Оттокар Бжезіна, в 69 р. життя. Він був з фаху учитель. Не брав ніколи участи ні в політичнім, ні в товариськім життю. Не оспівував ні краси рідної землі, ні національного патріотизму, бо „царство його духа не було от міра сего". Німецький перекладач його творів, Йозеф Кальмер, так його характеризує: Був се поет-фільософ, а його твори се зеркало терпінь людини, котра через очищення душі змагає до небесної слави. Недавно одержав Бжезіна літературну нагороду від чеської держави. Чехи двічи предкладали його як кандидата до нагороди Нобля. Коли захорував, президент Масарик зараз прислав йому свого лікаря д-ра Силлябу, але поет уже кінчив життя — в навечеря великих приготовань всеї чеської нації до відсвяткування його 70-ліття.

Шкідлива східна романтика

Її прояви та її підклад

В деяких кругах галицької інтеліґенції і то національної проявляється щораз то більше нахил на схід. Вправді поодиноких людей тягне туди очевидно вигляд на заробіток, одначе тільки сим фактом не можна пояснити нахилу на схід цілих орґанів досі національного напрямку, котрі, бачучи, що тут йдемо до руїни, звертають очі на схід і роблять рекляму „ґарній державі" за Збручем. В парі з тим іде у них позбуття всякої журналістичної етики, як се доказує називання по імени людей, що до яких вони „додумуються", що то вони „мусіли" написати одну чи другу редакційну замітку в иншій ґазеті і т. п. появи.

В парі з заломанням етики все йде й заломання льоґіки. І так бачимо пр. такі появи: Коли хто каже нашим „національним патріотам": Не ходіть, братчики, до большевицького конзуляту на приняття, вже тому, що се московський конзулят, представник тої сили, котра гнобить і кольонізує нашу Україну; а коли вже доконче хочете ходити туди, то майтеж цивільну відвагу проголосити се, щоб суспільність знала, куди хилитеся, — то йому відповідають: Ти був (!) атеістом... Або: Ти тому так кажеш, бо тебе не вибрали до управи тов. журналістів, хоч той, до кого се кажуть, ніколи не був членом того т-ва, отже й до управи не міг бути вибраний. Так „відповідається" в „національній" пресі на самозрозуміле твердження, що представники національних орґанізацій не повинні ходити на приняття чужої ворожої влади, що тим більше дивне, що вони прецінь не знаходяться під окупацією тої влади і не потребують мати з нею ніяких звязків, які можнаб оправдувати конечністю контакту ізза льокальних справ і т. п. Та духова окупація далеко сильніша від фізичної.

Під фактом нахилу на схід істнує у нас давний і глибший підклад, над котрим слід застановитися.

На протязі останнього століття галицьке громадянство два рази покладало великі надії на Схід. І оба рази надії сі кінчилися повним розчаруванням. І не тільки розчаруванням. У висліді вони принесли нам величезні національні шкоди.

Перший раз галицьке громадянство надії свої поклало було на Росію. Се відомі мрії галицьких москвофілів про визволення, що прийде звідтам. І в очікуванню на се визволення вони не бачили дійсности, в якій жили. У висліді дійсність та ставала для нас чим раз ґірша — аж до повного передання нас Австрією під польську курателю. Отся польська курателя над нами в Австрії й була безпосередним наслідком російської орієнтації могутнього колись нашого москвофільства, а не причиною, як часто у нас говориться.

Правда. Була хвиля, коли здавалося що надії на Росію галицьких москвофілів здійснилися. Було се в 1914—1915 р., коли Росія заняла була Сх. Галичину. Та скоро, дуже скоро, прийшло повне розчарування. Від часу упадку царату слідні серед наших москвофілів доволі глибокі зміни, над котрими треба поважно призадуматися нашій суспільности, бо шкідливий крик ненависти про „москвофільску зраду" не поможе знай-

ти способу співжиття між нами й тими дітьми нашої землі й нашого народу.

У своєріднім противенстві до москвофільської частини галицького громадянства українофільська його частина звернула була свої очи й надії на Велику Україну.

Почалося від літератури. Розчитуючись у великоукраїнськім письменстві, зокрема в Шевченку, галицьке громадянство чим раз більше зацікавлювалося Великою Україною — наредовсім її історією і то козацькою. Разом із тим зростали й великоукраїнські нахили в Галичан. У висліді в уяві Галичан повстало романтичне поняття про Вел. Україну.

В чім суть отсього романтичного поняття?

В перенесенню історії у сучасність. Уявляли собі нинішню Вел. Україну такою, якою пізнали її в історії. І то в історії сильно видеалізованій. Начитавшись і наслухавшись чимало про тамошню боротьбу за свободу в XVII. до XVIII. в., Галичане були певні, що Вел. Україна при першій нагоді „скине з себе ярмо неволі“ і створить свою державність. І не тільки скине ярмо зі себе, але „поможе“ також іншим українським землям, в першій мірі Галичині.

Що надії такі, зокрема, що торкається Галичини, не мали в дійсности ніякого оправдання, на се у нас і не звертали уваги. В нас брали романтику за дійсність і сильно вірили в те, чого бажали.

Отся романтика й спричинила два історичні факти, які мали місце в 1918 і 1919 р. й які рішили долю Галичини.

Перший факт мав місце на Вел. Україні. Се відмова галицьких С. С-ів у листопаді 1918 р. йти на поміч Галичині. Вони проголосили, що „шлях до Львова веде через Київ“. І пішли на схід, де й пропали. А було се військо чисте й ідейне, був се вибір інтеліґентної молодіжи Галицької Землі. Траґізм того війська тим більший, що воно мимохіть причинилося до упадку одинокої української Влади, яка там могла мати вигляд на вдержання окремої державности.

Другий факт мав місце в Галичині. Хоч у квітні 1919 р. галицька армія мала амуніції всего на кілька тижнів, хоч не було ніякої можности ні виробити на місци потрібних засобів амуніції та зброї, ні виглядів спровадити з закордону, і хоч у тім часі були ще великі можливости осягнути дуже значні здобутки в переговорах з противником, то так Галицький Уряд як і Начальна Команда Г. А. проявили таку неуступчивість, якби мали запевнену побіду. Помилково булоб думати, що джерелом тої неуступчивости був виключно напір демаґоґів і крикунів. Джерел тої неуступчивости було більше. Поминувши непоінформованість наших рішаючих кругів про сили противника і його закордонні звязки, головним і найглибшим джерелом невратування того, що можна було ще вратувати, була безперечно глибока а безпідставна віра в те, що Галицька армія мала за собою великанське „українське запілля“, в котрім — по думці наших мрійників — вона могтиме відпочати, поповнитися наддніпрянськими силами, заосмотритися в усе потрібне, зреорґанізуватися і в недовгім часі знов „грянути на Захід“. Вони ще більше не знали Сходу ніж Заходу. Їм ані не снилося, що за Збручем застануть сіру етноґрафічну масу, масу до того розаґітовану не національними кличами обовязку й саможертви, але соціяльними кличами матеріялістичного світогляду уживання — і більш нічим. Не кращою була зазбручанська інтеліґенція.

У висліді вийшла траґедія, яка мусіла вийти. Вел. Україна не оправдала надій покладаних на неї галицьким громадянством. Вона не тільки не здобула волі для себе та не помогла Галичині, але заявила навіть свою незаінтересованість (désintéressement) до західноукраїнських земель.

Так завершилися дотеперішні галицькі надії на Схід.

Не зважаючи одначе на всі розчарування, які зустріли галицьке громадянство у звязку з його надіями на Схід, воно у своїй масі ні на хвилину не відвернуло своїх надій від того самого Сходу. Воно і дальше не звертає уваги на дійсність та живе східною романтикою. В супереч очевидним фактам йому вижається великий національний здвиг на Вел. Україні — і на сей романтичний привид воно знова покладає великі надії. На сім, що так скажемо традиційнім підкладі шкідливої східної романтики при рівночаснім скріпленню тягару нашого національного животіння під Польщею — можна зрозуміти (хоч і не оправдати) факт зросту большевицьких нахилів в деяких кругах нашої націоналістичної інтеліґенції. В тім треба шукати підсвідомого жерела дивної й нерозумної віри в поміч, яка може прийти від фікції мимо „української держави за Збручем“.

Та в політиці, як і в приватнім життю, числення на фікції завсіди кінчаться — траґічно і тільки траґічно.

Вороги християнства звичайно не переслідують поважно протестантів, хіба нагідно. Бо й на що переслідувати протестантизм, котрий терпить у своїм лоні всі блуди? Можна заперечити всі догми християнства і навіть дійсне істнування Ісуса з Назарету та при тім всім називати себе добрим протестантом. (Катрайн „Катол. світогляд“, 1921, ст. 275).

Великодне число „Нової Зорі“.

У великоднім числі „Нової Зорі“, котре буде збільшене до 16 ст., появиться рядь оригінальних статтей, описів і новель. Між иншими зачнемо в тім числі містити оригінальну, ще непечатану белетристику нашого визначного письменника Впр. о. Юрія Кміта, зложену ядерним народним говором. Хто з наших постійних або принагідних співробітників хотівби помогти нам у доборі гарного матеріялу до великодного числа, того просимо прислати щось (найбільш пожадані короткі річи!) **найпізнійше** на 12 днів перед святами. Пізнійше прислані річи дуже важко, або й неможливо помістити (з виїмком найактуальніщих дописів), бо всі друкарні в передсвяточнім часі завалені роботами і треба дуже вчасно давати матеріял до друку.

Фільософічний фейлєтон „Н. З.“ з 31. III. 1929. (3

Емануїл Кант

Великий зворот у новій фільософії.

Виклад для освічених людей всіх станів.

Кант побивав докази на істнування Бога. Одначе навіть у своїй добі критицизму стояв кріпко при істнуванні Бога самого. Як з одного боку перечить можливости теоретичного й наукового пізнання Бога, так з другого боку старається вказати інший шлях до Бога, а саме впроваджуючи віру як пізнання, **практично** угрунтоване. Ми потребуємо Бога, каже він, щоб виповнити наше найвище моральне життєве завдання. А що ми не можемо обійтися без цієї остаточної мети, бо тоді наше буття тут на землі булоб без сенсу, отже наш розум підносить домагання: Бог мусить бути; Бог се вимога практичного розуму. Крім істнування Бога називає ще Кант такими практичними вимогами: свободу волі й безсмертність душі. Цю думку взяв Шіллер як основу своєї поеми „Слова віри“ (Die Worte des Glaubens), тільки замість безсмертности ставить чесноту:

„Скажу вам нині три слова,
Що їх голосять люди все;
Не зо вні вість про них прийшла:
Лиш серце знає дає про се.
А хто не вірить в ті слова,
Марне й пусте його життя.

Вільним є кождий чоловік,
Хочаб в кайданах він родився;
Вільним сотворено його...

— — — — — — — —

І чесноти не є пустим лиш звуком,
Її плекати може кождий з нас...

— — — — — — — — —

І Бог є, і живе Його святая воля,
Хоч людська душа немічна
І над часом і над простором ген
|високо
Живе Найвисша Гадка, Вічна Божа.

Релігійна теорія пізнання Канта мала надзвичайно сильний вплив на наступні часи. Вона була головним товчком до різкого поділу між вірою і знанням у фільософії релігії теперішного часу. Вона вплинула також на модерне означення поняття віри. Хто залишує докази істнування Бога, а шукає за новими шляхами до Бога, той іде або слідом Шляєрмахера або Канта. Себто він спірає віру або на релігійне переживання або на потребу Бога. Дуже часто звязують собі теорії разом. Таким чином тримається істнування Бога задля його життєвої вартости. Одначе це значіння Бога не є схоплюване рефлєксією, тільки безпосередно шляхом внутрішнього переживання.

А проте ми як перед тим так і тепер боронимо можливости доказів на істнування Бога. На цьому місці не можемо входити в подробиці критики Канта, та головний її заміт ми вже відперли нашими попередніми виводами. Ми показали, що форми й закони людського духа мають обективне значіння. Отже можемо сказати і про причиновий закон, що його вага відноситься не тільки до світа явищ, але також до річей. Таким робом запевнена й основа доказів на істнування Бога.

Ми твердимо, що докази про істнування Бога потрібні. Одначе не треба переціновати релігійну вартість тих аргументів. У релігійній вірі чисто теоретичні міркування рідко коли надають тон, почування і воля мають багато до сказання. Вирішення за Богом і проти Бога — це вирішення цілого внутрішнього чоловіка. Хто внутрішно споріднений з Богом і відчуває тугу за ним, цей лекше повірить у нього, ніж той, хто внутрішно йому чужий. „Над тобою і перед тобою глухо й пусто, бо в тобі глуха пустиня“. (Hölderlin, Hyperion I. кн.). Тому глибші життєві потреби і внутрішне переживання відограють у релігії велику ролю, і чимало модерних шукачів Бога дійшло на такому шляху до мети.

Через звязок із життям віра в Бога отримує також зовсім інше тепло й сердечність ніж це можуть дати наукові докази. А проте докази не злишні. Віра розумної істоти мусить бути розумно уоснована. Вона потребує цього уоснування, коли має опертися сумнівам. Релігія булаб у нестерпному положенні, колиб вона не могла відповісти науково на заміти, які підносить наука. Внутрішнє переживання не дає вистарчаючої підстави. Воно й рідко коли таке ясне й живе, щоб його вислідом було кріпке переконання. А далі, воно підпадає дуже легко обманови і тому само потребує критичного провірення. Вкінці внутрішнє переживання дає доводи не тільки за Богом, але часто й проти нього, особливо при тяжких ударах долі. У таких сумнівних випадках мусить прийти на поміч внутрішньому переживанню розум, який судить спокійно.

Таксамо й потреба Бога не є цим певним ґрунтом, на якому віра може за-

Велика протирелігійна пропаганда

З Москви доносять: Ізза Великодних Свят зібралася в Москві конференція Центр. Ради політ. освіти. На дневнім порядку її:скріплення протирелігійної боротьби. Стверджено, що організації безбожників вичерпали вже свої фінансові засоби і що неприязне відношення до них широких мас народа до сеї пори не дало тим організаціям можливости, викликати хоч сяк-так поважніший рух, котрий міг би параліжувати наступ „церковників".

Супроти того конференція занялася придуманням нових способів боротьби з релігією. Внесено предложения, щоб уряд увільнив зі служби всіх тих, котрі не схочуть признати себе атеістами. Внесено також, щоб усіх віруючих виключити з фахових організацій. На сей другий внесок вдова по Ленині, Крупская, з великим смутком заявила, що се було вже виконане в багатьох установах і фабриках, але дало якраз противні наслідки: виключених оточила авреоля мучеників і вони викликують загальне співчуття. З тої причини конференція рішила, тимчасово полишити в організаціях віруючих робітників.

Дальше рішено звернутися до правительства СССР., щоб воно передало союзови безбожників Донецький Монастир, в котрім похоронено патріярха Тихона, бо до того монастиря відбуваються масові паломництва вірних а гріб патріярха літом і зимою завалений живими квітами. Союз безбожників хоче там устроїти собі головну кватиру протирелігійної пропаганди.

Рівночасно відбулося засідання представників Главискуства (головного больш. мистецтва) і всіх московських театрів. Вони рішили, що всі театри мають в навечеря Пасхи грати протирелігійні штуки і в день і вечером, щоб відтягнути робітників від участи в богослуженнях. В часі Великодних Свят мають театри працювати нормально, виставляючи протирелігійні штуки.

„Народний" комісаріят (міністерство) освіти вже наказало дати всім кінотеатрам богохульні картини, щоб виставляли їх в часі Великодних Свят.

Так звучить донесення з Москви. І так виглядає правда наших радянофілів з Галичини, котрі дурять тут. народ, що проти Церкви не виступає там уряд, тільки „добровільні" організації безбожників. Тимчасом ті організації ділають в порозумінні з урядом та фінансовані ним.

Відповідю на ті большевицькі богохульства і знущання над віруючими людьми повинна тут бути передовсім скріплена пошана нашої Церкви й викинення всякої радянофільської преси з наших релігійних домів.

——o——

Новочасний Вавилон — столиця світа

Мало-помалу зачинає Лондон уступати першенства Ню-Йоркови. В богацтві вже йому уступив. Тим цікавіща нова статистика „новочасного Вавилона" — Ню-Йорку, „столиці світа". Вона каже:

Ню-Йорк має 47 мостів, котрими що дня переїзджає 10 міліонів авт. Будова найбільшого з тих мостів коштувала 26 міл. долярів. Ню-Йорські зелізниці надземні й підземні перевозять річно два і пів міліярда пасажирів! Театрів має Ню-Йорк поверх 1000, церков коло 1500. Будинок ню-йорської біржі коштував 3 міл. дол., будинок цлового уряду 7 міл., а будинок великої бібліотеки 9 міл. дол.! Монолітні колюмни, що підпирають галю міського архіву, коштували поверх 20 міл. дол. Пята вулиця, де живуть міліонери, варт міліярди долярів.

——o——

„Св. Кирило Єрус. научав катехуменів, щоби прибувши до незнаного міста не питали просто за церквою, тільки за католицькою церквою, бо також еретики називають місця своїх зборів церквами". (Катрайн).

Суспільна роля релігії

Релігія — се опій для народа.
Карло Маркс.

Такий клич голосять большевики, котрий вони поставили на місце давного революційного гасла: „Свобода, рівність, братерство". Грунт під їх клич підготовляла довго ліберальна преса й література, а соціялісти ріжних відтінків зробили собі з нього грізну зброю. Вони кажуть: „Коли ваш Бог хоче нерівности й усвячує гієрархічність, коли неможливий справедливий поділ дібр на сьому світі, коли меншевартне туземне життя від тогосвітнього і ви не дозволяючи на революцію, чеснотою вважаєте резигнацію, — то значить, що ви не цікавитесь нуждою народа та не стараєтесь заради несправедливій нерівности. Ви лишаєте спокійно богача в достатках, а бідного в нужді та присипляєте їх обох „опієм" вашої релігійної моралі". Ось вона, та зброя, котрою воюють залюбки вороги релігії — зброя нечесна, бо з грунту фальшива.

Без сумніву можна сказати, що релігія це жерело потіхи в нашім туземнім життю і то потіхи єдино правдивої. І не тільки се. Насамперед пригадаймо, що не всі терпіння наші на сій землі є матеріяльної природи та що як богач так і пролєтар однаково спрагнені розради — помочи в своїм горю. **Немає поділу людства на дві виразні кляси: щасливих і нещасних.** А дальше: навіть при найбільше сприятливім соціяльнім поступі, навіть коли здійсниласьби фантазія соціялістичної держави, то й тоді не щезне терпіння і горе. Найскрайніщий комунізм не буде в силі усунути ні душевних терпінь, ані недуг тіла, ні смерти. І в таких случаях, коли людство признасть себе безсилим, тоді релігійна потіха стає незамінимим засобом. Преціньє випадки, коли лікар не вагається дати недужому опій, щоб тільки усмирити терпіння, на яке вже нема ліку.

Якийже чудесний **той** „опій", котрий подає релігія! Він не тільки лагодить безпосередний біль, він є жерелом нового життя через резигнацію, піддання

кинути якор. Чи одного нам дуже потрібно, а преціньне істнує. Так і ціле наше життя моглоби кликати за Богом, а його нема. Тому мусимо питати фактів і нехай вони співрішають. Це пізнання в останніх роках приймається знову більше також в модерній фільософії релігії без огляду на Канта й Шляєрмахера. Властиві докази на істнування Бога все ще рідко находять признання, але що раз більше множаться голоси, котрі заступаються за те, що в якійсь формі таки треба подати теоретичне оправдання віри.

ЕТИКА.*)

1. Достоїнство моральної особистости.

Була доба в життю Канта, коли захоплення наукою казало йому бачити в пізнанню найвище життеве добро. „Я — так сказано в його посмертних паперах — сам по схильности дослідник. Відчуваю велику спрагу пізнання і жадібний неспокій щораз далі у ньому поступати, одночасно й задоволення при кождому поступі. Був час, коли я вірив, що те все може становити честь людства, і я погорджував товпою, котра про ще нічого не знає".

Більше зрілі твори Канта виказують переконання, що в черзі цінностей найвище стоїть мораль. Таке розуміння пробивається з часто наводжених слів, котрі уміщено на гробі фільософа як сентенцію: „Дві річи виповняють ум зростаючим подивом і пошаною, чим частіше й довше наша думка ними займається: звіздяне небо наді мною і моральний закон у мені". (Kritik der praktischen Vernunft. Reclam, (стор 193).

Отже на думку Канта найшляхотніша величина чоловіка полягає на тім, що він є моральною особистістю. Як особистість має чоловік цілком іншу питому вартість, ніж нерозумні істоти: він є метою сам для себе.

Цей зворот був нераз предметом замітів, і як що він означавби, що одиниця являється виключною метою для себе і не має служити ніяким вищим цілям, тоді це булоби блудом. Тимчасом тут висказане тільки домагання, щоб чоловіка, хочби найубожшого й найнище стоячого, не уважати тільки засобом, але рівночасно завжди й метою для себе. У всьому належить йому давати можливість, находити певну користь для власної душі. В такому розумінні Кант робить ще один крок далі. Моральна особистість, каже він, є безумовною метою для себе, себто нею не вільно жертвувати в ніякім випадку, для неї нема „ціни", за яку можнаб її продати, вона має „достоїнство". Цим не заперечено, начебто воно не було добре й необхідно приносити особисті жертви і навіть жертву життя. Під тим розуміється, що моральна особистість як така не повинна собою помітувати, не повинна давати на поталу свойого морального достоїнства. Висказ, що особистість не має жадної ціни, сходиться в думці й у вислові з біблійними словами: „Що дасть чоловік в заміну за свою душу?" (Мат. 16, 26).

2. Категоричний імператив.*)

У своїй етиці змагає Кант перше всього до того, щоб знайти найвищу, а пріорі устійнену норму, на основі якої можна булоби ствердити в кождім поодинокім випадку ріжницю між добром і злом. До цеї засади доходить він шляхом таких міркувань.

Моральний закон, так доводить Кант, має ту властивість, що він однаково стійний для кождої розумної істоти. Щоб пізнати, чи яке діяння дозволене або ні, вистарчить зясувати, чи можемо його піднести до значіння закону обовязуючого для всіх, або які мусілиб наступити наслідки, колиб усі хотіли так поступати. Що сталосяб напр., колиб кождий хотів красти або недодержувати даного слова? Істнування людської суспільности булоб через те загрожене. Тому крадіж і недодержування слова се неморальні дійства. Так доходить Кант до свойого категоричного імперативу, який має безумовну важність. Той імператив (наказ) голосить: „Поступай так, щоб засада твоєї волі могла стати заразом у кождім часі засадою загального законодавства**). Цей наказ є для Канта тільки иньшим висловом, описаньям другого наказу: „Поступай морально! Виконуй свій обовязок!

---

*) Порівняй: Sawicki, Die Lebensphilosophie Kants und ihre pädagogische Bedeutung, Pharus, 1917.

*) Слово „категорія" означає в фільософії кляcу (гатунок, рід) понять і тим самим основну форму оброблювання в нашій думці матеріялу пізнання, який дістається в обсяг наших помічень. „Категоричний" значить „безумовний". Категоричний імператив у Канта се безумовний наказ, виконувати (або не виконувати) якусь чинність задля неї самої, без огляду на якусь ціль (пр. на пожиток або приємність). — Ред.

**) Op. cit. 36. (Д. б.)

Божій волі. Це вже не само усмиряюче средство, се **лік,** що дивним способом веде до добра. Панове соціялісти! Замісць погорджувати сим ліком, спробуйте-но пояснити — поза релігією очевидно — проблему зла на сій землі!

Та на тім ще не кінець. Релігія не обмежує нас до самої тільки резигнації. Навпаки, вона каже нам шукати помочи та сили, і то в першу чергу, в сильно **активнім** принципі, в добродійности, в акції харитативній. Релігія не обіцює ілюзоричної рівности, але помагає найлекше переносити **наслідки** нерівности. Не заколисує нас обіцянками рівности **неможливої,** але навчає, як христіянське милосердя повинно **поправляти** нерівність. І то відноситься передовсім до богатих і сильних світа сего: нема прав без обовязків, нема посідання дібр без відвічальности. Хто посідає, сей повнить функцію суспільну. Обовязок богатого се стремління до справедливости і ревність в ділах милосердя.

Церква, котра продовжує діло І. Христа на сій землі, ніколи не переставала піклуватися і туземною долею людства, а небесний Єрусалим не закриває перед нею туземних людських осель. Доказом того, зпоміж богатьох инших, нехай будуть отсі слова пок. папи Пія Х. (з листа до італійського епіскопату з 11. VI. 1905 р.). **„Ми повинні щиро взяти собі до серця інтереси народа, а особливо інтереси робітничої та селянської кляси, не тільки вщіплюючи в серця всіх релігійні правди, як єдине правдиве жерело потіхи в негодах життя, але намагаючись осушити їх слези, усмирити терпіння і поліпшити їх економічні відносини".** Ось найкраща відповідь на софізм К. Маркса. **(За „Ля Кроа" — подав Р. Г.).**

——o——

В 11-ті роковини червоної армії

З Москви доносять: З приводу 11-тих роковин Червоної Армії її політичний департамент оповістив отсю статистику:

I. Стан чисельний: В 1914 р. російська армія мала 1,424.000 людей. Червона армія має від 1924 р. постійну цифру 562.000 л.

II. Стан суспільний: В р. 1913 в царській армії було: 69·3 прц. з селян, 14·1 прц. з робітників і 16·6 з иньших.

Червона армія має:

71·3 прц. з селян, 18·1 прц. з робітників і 10·6 з иньших. Комуністів є тепер в армії 99.226.

(З того видно, що мимо всіх переворотів суспільний стан армії в Росії майже не змінився).

Інформації про Канаду.

ВПр. Ігумен ЧСВВ. о. Навкратій Крижановський, котрий від кількадесяти літ працює в Канаді, зволив уділити нашій редакції таких інформацій про теперішні відносини в тім краю в области еміґраційний:

Тому, що многі запитують мене й радіб знати дещо про Канаду, подаю сею дорогою мої спостереження з 25-літнього побуту в Канаді. Однак згори заявляю, що тим не маю ціли когонебудь заохочувати до еміґрації.

Між нашими людьми можна зустріти таких, котрі чують як говориться: „Недоля загнала наш нарід до Канади" — і думають, мовби в Канаді були лиш самі українці. Одначе нема инших країн під сонцем, крім Канади й Стейтів, де булоб більше ріжнородних народів з цілого світа і навіть з тих країв, де процвитає найбільший добробут або є всі дані на те, щоб такий добробут процвітав, як Бесарабія, Ромунія, Угоршина, не згадуючи про Анґлію, Францію та Голяндію.

Рівнож неправдива думка, мовби польський уряд хотів „позбутися" українців. На моє питання: „Чому більше українців не приїхало до Канади" — так відповіли мені в Кольонізаційнім Уряді Канадійських народних зелізниць: „Коли ходить о число, то польський уряд не хоче давати позволення на виїзд самим українцям, тільки домагається, щоби брати таке саме число поляків, що й українців".

Еміґрація се зовсім природна річ, кождий шукає місця, де мігби жити. Кілько тут в Канаді знайдеться батьків, що мали в краю по кілька синів і заледви оден або два морґи поля. А тут кождий син має одну або й більше фарм, гарні будинки, досить худоби, фармерські знаряди і навіть авта. В краю робивби за золотого, а тут бере кілька долярів денно. Оден еміґрант сказав мені, шо до двох літ заробив 1.600 дол., а таких є більше.

Найбільше лихо в тім, що велике число наших людей впадає в руки всяким аґітаторам а часто й большевикам і нераз заки заїдуть на місце призначення, є вже большевиками — а хотячи мати всьо „забездурно", не хотять там працювати і стають розкладовим елементом в Канаді. Надто загороджують ще другим вступ, бо канадійські власти бачучи таких большевицьких забездурців, думають, що то всі українці такі самі.

Не так поступають інші народи. Здибаю минувшого року в зелізници двох німців, котрі з ніким не могли розмовитися. Питають мене про заробітки й коли довідалися, що в Канаді можна заробити й 30 дол., дуже втішилися і сказали: „Ми того в старім краю і за цілий рік не доробимося!" Дуже милять ся такі, що їдуть до Канади не працювати, але „збирати гроші". В Канаді є багато долярів, але на них треба тяжко працювати. Не легко було нам українцям перепровадити се, шоб по війні канадійський уряд позволив нашим людям поселюватися в Канаді. А й тепер є акція не допускати инших, тілько англійців. А коли ше до того між приїзжими трафляться нероби, то се лиш вода на млин нашим ворогам.

Важно знати, що кольонізаційний уряд приймає до Канади тілько тих, що хотять працювати на фармах або і поселитися на стало — і кождий мусить підписати таку згоду. Хто відтак того не дотримує, наражується на депортацію, то значить на те, що його силоміць викинуть з Канади.

Нашим людям найлучше осідати на фармах і то на т. зв. „гомстедах". Вправді се на око тяжка справа, але всі наші люде, котрі доробилися в Канаді, то ті, що взяли „гомстеди" по 10 дол. й помалу дійшли до того добра, яке тепер мають. Найлучші інформації в справі виїзду до Канади уділить: Товариство св. Рафаїла у Львові, котре має звязок з таким самим Товариством в Канаді. Хто не їде до Канади через Товариство св. Рафаїла, часто попадає в руки несовісних аґентів і визискувачів. Треба додати, що Тов. св. Рафаїла співпрацює в Канаді з департаментом урядових канадійських зелізниць, котрий займається розміщенням або кольонізацією еміґрантів. Тому що тут всі народности помагають своїм землякам, так і наші щирі люде завязали Тов. св. Рафаїла, шоб давати своїм людям поміч і пораду. До того Товариства належать найчільнійші люде докладно обзнакомлені з еміґрацією і канадійськими справами. Головним директором є бувший ректор аґрономічного університету Dr. W. J. Black, а його асистент E. H. Gurton.

Головна їх канцелярія має таку адресу: Montreal, Room 509, 360 Mc. Gill Str., Montreal Ave.

На західні провінції головним представником є J. S. Mc. Gowan, Room 100, Union Station, Winnipeg, Man.

Є також відділи кольонізаційного уряду в Саскатуні й Едмонтоні, де завідує ними N. S. Mc. Guire.

Музичний фейлетон „Н. Зорі" з 31. III. 1929.

З концертової салі

Дня 20. березня ц. р. відбувся в салі Лисенка вечір українських хорових і фортепянних новин галицьких і наддніпрянських авторів, силами міш. хору „Львівського Бояна" й обох пяністок концертного курсу Муз. Інституту, пп. Гординської та Герасимовичівної. Концерт розпочала подвійна точка хору [Кишакевич: „Сосна" —Козицький: „Нова Атлянтида" (фуґа)]. Сі два твори однакові що до тонації (E-moll) та розбіжні що до характеру. В першому з них один із ветеранів після-перемиської епохи показує свою нову фазу творчости, збогачену новітніми середниками виразу включно аж до звукового малюнку (Tonmalerei); в другому натомість один з лівіших молодих Наддніпрянців береться за клясичну форму фуґи. Правда, є тут місця, що вказують на неповне опанування тої впрочім нелегкої форми (пр. при появі теми в D-moll), але все таки сей твір є одною з дуже відрадних прояв, що нарешті вже Українець починає хоч по трохи отрясатися зі своєї ноторичної неохоти до поліфонічних форм. Після довшого ряду таких менше й більше зрілих пріб фуґового стилю — може й на правду прийде колись український Йоган Себастіян Бах!

В другій точці, фортепянній (Л. Ревуцький: Прелюдії Es-dur і B-moll; Людкевич: Листок до альбуму Gis-moll; Барвінський: Імпровізація A-dur) визначилася п. Гординська всіми своїми пяністичними вальорами, звісними вже з багатьох виступів. З обох прелюдій молодого Наддніпряця Ревуцького висше ставлю другу, де автор добуває з фортепяна те, що найбільш питоме вдачі інструменту. Пригадується прямо Шопен. І справді Шопенівським духом віє з тих ніжних, мов жіночою рукою по квітчастій леваді пущених вісімкових тріоль. Якась незаспокоєна туга дрожить у цілій прелюдії — незаспокоєна навіть до кінця, бо твір кінчиться справді на тоніці, але з нерозвязаною аподжіятурою її квінти. „Листок до альбуму" Людкевича дише рівнож Шопенівським духом, а в „Імпровізації" Барвінського, одній з раніщих композицій нашого укоханого маестра, чарівний пяністсімовий ефект у середній части (G-dur) був під оглядом експрессії одним з найбільш пописових місць пяністки.

Третю точку творив знова хор: Н. Нижанковського „Галочка" (E-moll), твір нагороджений 1927 на конкурсі „Льв. Бояна". Побіч фортепянних варіяцій, виконаних Любкою Колессівною на торічному концерті, се другий з черги твір сего автора, який довелося мені пізнати. Що до інвенції, (абстрагуючи від неподібности рода й форми композиції), на мою думку „Галочка" уступає варіяціям, менше в ній оріґінальности й розмаху. Може бути, що композитор почуває себе краще в інструментальній, чим у вокальній ділянці. Але і в сьому творі не хибує світлих помислів, як ось середня тема до слів „На далекій чужині" (зміна такту з $^4/_4$ на $^3/_4$) або глибоко-поетичне місце „Чи полину на Вкраїну, чи я тут загину?"

У четвертій точці, також хоровій, сим разом із достроєм фортепяну [Ревуцький: „Ой чого ти почорніло" (E-moll) та „У перетику ходила" (E-dur)] автор, якого дві фортепянні річи ми вже пізнали перед хвилею, дав себе пізнати також у хоровій ділянці, — І коли його фортепянні прелюдії виказують мало українських черт, то тут знова він, маючи слова Шевченка, стає немов іншим, а в кожному разі його музика звучить тоді повніше, глибше. В драматично-понурім „Ой чого ти по-

Ціль тих урядів — давати роботи еміґрантам а тим, що хотять взяти „гомстед" або купити фарму, помістити на фармах.

Між урядниками того департаменту є також українці, як п. Ільчишин у Вінніпеґу. Він має укінчену аґрономію і з українців між анґлійцями наділений золотою медалю. Є там також і п. В. Босий, теперішний орґанізатор гетьманських січей в Канаді.

——o——

„Імальона" й „Алябама"

Яркий прояв анґлійсько-американського напруження.

Анґлійська преса доносить: Анґлійський паровий корабель „Імальона" віз алькоголь у 2.800 скринях з Канади до Мехіка. При березі Фльориди, але поза 3-милевою стрефою прогібіції, зіпсувався мотор і корабель став, щоб його направити. Тоді надплила амер. канонірка „Алябама" й хотіла контролювати „Імальону". Капітан англ. корабля не згодився на те, підняв якор і поплив у напрямі Мехіка. „Алябама" пустилася за ним в погоню й дігнала його 225 миль від Нового Орлеану та візвала до піддання. „Імальона" вивісила такий сиґнал: „Не маєте над нами права зверхности. Не піддамося. Можете затопити корабель". Тоді „Алябама" зачала її обстрілювати з армат. „Імальона" трафлена сто ґранатами зачала тонути. Анґлійська залога кинулася в ратункові лодки. Тоді „Алябама" сипнула на них машиновими крісами. До 5 хвиль потонули всі анґлійські лодки. Залога кинулася в море. В останній хвилі вратували її Американці. Погиб лиш оден анґлійський підданий, мурин, ранений кулею. Капітан „Імальони" кінчить свій опис: „Се найпідлійший і найпотворніший злочин, якого доконано, відколи війни ведуться на морях".

Враження в Анґлії величезне. Хоч та справа буде правдоподібно мирно полагоджена, то вона ще довго буде в Анґлійців викликати недобрі настрої. Американський капітан твердить, що „Імальона" хотіла пачкувати алькоголь до Америки і що стояла в области прогібіційної стрефи.

——o——

Корупція на Білій Руси

(АТЕ). З Москви доносять: Ревізія білорусько-балтійської залізниці виказала великі крадежі. Стверджено, що самі висші чиновники користувались аж 320 вагонами, як своїми власними.

——o——

Що сказав диктатор Єгипту?

Німецька преса оповіщує таке інтервю з диктатором Єгипту. Могамед Магмуд баша на питання про систем правління сказав: Тепер у нас нема парляменту й уряд має доволі часу, подумати над основною зміною виборчого систему й иньшими законами. Найважніща річ, придумати такий закон, щоб до парляменту входили моральні люде. На питання, чи думає скасувати поліґамію й утруднити теперішні розводи, відповів коротко: „Ні"! По хвилі додав: Ліґа фемініcток каже, що се кривда жінці, що чоловік може її прогнати з дому і від її дітей тричі висказаною формулкою розводу. А я вам кажу, що мусулманський розвід все таки лучший від вашого европейського, бо у нас бодай публично не дається тим злого прикладу та не виноситься перед чужих людей інтимних річей подружого життя. Жінки не потребують ніяких прав на папері, бо мають їх в дійсности всі, а головно право — опановувати мущин. Деякі строгости будуть усунені, а решта нехай природно розвивається.

——o——

Коли зачинається весна?

Учені кажуть, що весна зачинається 21. березня (марта). Одначе се очевидно хибне, бо ні оден з них не годен доказати, чому напр. не 3. квітня?

В дійсности весна зачинається в ріжних порах — як для кого. Напр. для родин, котрі мають вікна в помешканнях заліплені папером, — тоді, коли усувають той папір. Для богатих пань тоді, коли кидають „старі" футра (куплені останної осені) й одягають нові, весняні одяги й капелюхи. Для поетів тоді, коли зацвитуть бози й заспівають соловії. Одначе є між ними й такі, що свої найкращі весняні поезії пишуть — коло Різдва Господнього: тоді якраз для них зачинається весна. Для урядників перший день весни припадає на той день, в котрім дістають святочну ґратифікацію і хто з них хоче, може собі купити два ковнірці й краватку за 5 зол. без нарушення рівноваги буджету своєї родини. Для ученика перший день правдивої весни є той, в котрім він принесе свідоцтво, дістане в шкіру і знає, що на пару вакаційних місяців буде мати спокій. Віритель має весну тоді, коли його довжник заплатить на час вексель і т. д. Словом — весна се поняття дуже індивідуальне. — (За Войс'ом).

——o——

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Торжественне проголошення декрету беатифікаційного (узнання блаженним) Дон Боска, основника Чина Салезіянів відбулося 19. березня, в дни св. Йосифа. Кілька днів передтим видав Св. Отець декрет, котрим признає чуда преподобної Тереси Марґаріти Резі з чина босих Кармелітанок. Покійна Тереса уродилася в Ареццо, померла в монастирі в Фльоренції. Папа Пій XI назвав її італійською Тересою від Дитяти Ісуса.

Число мешканців Ватиканського міста невелике й обмежується виключно до тих осіб, що стало заняті у Ватикані. Тут належить м. и. 75 людей швайцарської ґвардії, 69 поліцистів, 30 вогневих сторожів, кількох огородників і невелике число музейних працівників. Шляхотські й палатні ґвардейці не належать до горожан Ватикану, бо вони мешкають за його мурами.

Католицька акція на Литві. Литовські католики мають вже від довшого часу сильні орґанізації. Молодь гуртується у двох великих орґанізаціях: реміснича катол. орґанізація має 60.000 членів, студентські й середношкільні поверх 20. 000. Також і литовське католицьке жіноцтво добре зорґанізоване. Діяльність Катол. Акції сягає ще 1918 р., але щойно тепер починає вона сильно розвиватися як духовий центр цілого литовського катол. руху. В усіх місцевостях краю йде тепер праця в напрямі закладання парохіяльних бібліотек і визичалень. Духово й реліґійно скріпляється Катол. Акція через Евхаристійний рух, що прекрасно в останніх часах розцвітає. Чергове дуже важне питання Катол. Акції на Литві це уздоровлення політичного-партійного життя. Йдуть зусилля в тому напрямі, щоби дві ворогуючі партії християнсько-демократичну й націоналістичну погодити принайменше в питаннях культурного співробітництва. Инше важне завдання Катол. Акції на Литві це питання шкільне. Дотепер нема ще литовського католицького шкільництва. В тому напрямі працюють теж м. и. і деякі литовські монаші чини. При праці й витревалости провідників Катол. Акції — питання катол. школи на Литві внедовзі буде позитивно розвязане.

Дві оригінальні книжки в Анґлії. Се Беллока „Свята Жанна д' Арк" і „Колиб я був проповідником..." Остання книжка се збірне видання проповідей світських людей, м. и. й славного Честертона. Обі сі книжки викликали велике заінтересування й голосні полеміки та дебати в анґлійській пресі.

чорніло" в частині „Круг містечка" надибуємо знова фуґову техніку. І знова один із виразних доказів, що хоч поволи та певно заникає на Україні перестаріла „фуґофобія". Тай взагалі сі обі хорові мініятури Ревуцького показують наглядно неодному невірному Томі, що поезія Шевченка ще й дальше може служити нашим композиторам та що правдивий великий талант, пишучи нову музику навіть до сто раз уже браних під ноти слів, нашого Кобзаря, не попаде в банальну „малоросійщину" доби Пащенка чи Заремби. Годиться згадати ще тут і про кольористичне трактування фортепянного дострою, що знаменито вийшов під вправнимн руками п. Гординської.

У пятій точці виступила друга наша пяністка, п. Герасимовичівна [Людкевич: Пісня до схід сонця (B-dur) В. Косенко: Мелянхолійний етюд (B-moll) та Поема Es-moll)]. Твір Людкевича опирається на тринотній туркестанській мельодії, опрацьованій у ріжних цікавих ритмічних варіянтах, держаних у межах такту $^4/_4$ та $^2/_4$. Чималі пяністичні трудности, нагромаджені головно під кінець твору, дали нагоду пяністці розвинути багато технічної бравури на лад Ліста. Натомість у виконанню двох творів В. Косенка, другого визначного Наддніпряниа побіч Ревуцького — виступила найбільш характерна черта гри пяністки, а саме лірична настроєвість і контемпляція, в протиставлінню до драматизму Гординської. І хоча оба твори Косенка не мають надто ярких українських черт, хоча панує в них російщина Рахманінових та Скрябінів, та всеж не може тут бути мови про плитке епіґонство. Навпаки, остання часть „Поеми" Es-moll трогає своєю задушевною глибиною.

Шесту й останню точку обняв знова хор „a capella", а саме дві мініятури Леонтовича: „Літні тони" (E-dur) і „Льодолом" (D-dur). Субтельна хорова техніка Л-ича, така знана з усяких його „Щедриків" та „Зайчиків", виступає тут нараз в його чисто-оріґінальних творах, а головно в першій з отсих обох мініятур. Сей твір — якщо можна так сміло рівняти мале з великим — пригадує своїм ніжним настроєм знаний повільний уступ з фортепянної сонати E-moll Беетовена [„Nicht zu geschwind und sehr singbar vorzutragen"]. І взагалі вважаю за невиключене, що Леонтович, попри всю доморослість своєї муз. освіти, таки щось підхопив зі стилю останніх квартетів Бетовена. Видко се по свобідно-поліфонічному веденню голосів, полученому часто з кольористикою, а так далекому від таксваної хоральности старосвітського, головно галицького типу. Слабшим що до інвенції є „Льодолом", хоч і не без деяких Леонтовичівських черт — В цілости сего концерту, відбутого, немов умисно для символіки, в сам перший день весни, віяло справжньою нашою українською весною. Кожен з нас стояв перед наглядним фактом, що наша молода Муза таки росте, розвивається і нових шляхів шукає. А якщо може хто ще остав пессімістом, так остав він мов та „сосна самотна і сумна", що „чорніє на ґраніті", хоча дарма — „над нею десь весна цвіте" — а „Дніпр старий, в бурі, громі, в льодоломі" рве кригу — вже й причуваються „літні тони", „в вербах горлиці воркочуть", а на покосах „стуки-звуки". А сих звуків не здавить навіть і сто червоних катів. Та оскільки краще, повніще, радісніще вони задзвонять, коли „Дніпро старий" ще й ту червону кригу зірве та втопить у Чорному Морі забуття! Тоді під звук „пісні до схід сонця" визволена Україна, мов та „Нова Атлянтида в каскадах огневих" гордо підійметься! А поки що — все те лише „прелюдії" до нашого кращого завтра — отже „вперед, до борби, Прометея діти!"

Борис Кудрик.

——o——

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Про героїв і геройство

Зміст: Одна з сучасних дискусій між Українцями. — Аналіза відношення сучасного покоління Галичан до наших історичних постатей. — Занепад культу Шевченка. — Зріст потреби культу героїв. — Одинокий предмет культу з великої війни й революції. — Нові предмети культу у Поляків та хто їх творить.

Недавно, в однім більшім гуртку наших молодих людей ішла жива дебата про те, якої книжки українське громадянство не має, та яка некучо потрібна. Були ріжні вгади: одні раді-б були видіти її в нашій красній літературі, другі в животворнім історичнім досліді, треті у фінансовій або промислово-торговельній умілости. Величезна більшість мала на оці ріжні мрії з обсягу військової дисципліни і воєнної техніки: сьому давай підручник якоїсь ґеніяльної стратеґії, тому спосіб домашнього виробу далекосяглої амуніції, нечуваних вибухових матерій, смертоносного проміння, шапку невидимку і т. п. Пішли горячі фантастичні проекти і ще сміливіші мрії про національно-політичні успіхи... „Та я думаю" — озвався на самому кінці один уже не дуже молодий учасник — „що Українці, поки приступлять до реалізації всіх досі піднесених проектів, повинні-б наперед подбати про переклад старої книжки Карляйля про героїв і їх почитання,.."

Загальне здивування та ріжні дотинки були відповідю на сі слова, та дякуючи сьому інцидентови дискусія зійшла на інший шлях — на геройство й героїв у нашій старшій і молодшій історії — та закінчилася цілком несподіваними висновками.

Передовсім, коли почато перебирати українські історичні постаті, то просто не найдено ні одної, якій усі учасники розмови згодилисьби признати характер геройства без застережень. Зокрема виявилося, що т. зв. княжа доба, себто єдина направду державна доба нашої минувшини майже не промовляє до уяви й почувань сучасного молодого покоління, дарма, що воно присвоює собі ролю апостолів і будівничих національної державности... Хто винен сій розбіжности? Наші прадіди з княжої доби, чи теперішні правнуки, чи виховання сих останніх, себто історичне письменство? Не може бути сумніву в тому, що не прадідів треба винувати, лише батьків і синів. Спеціяльно Українці Галичини і Волині вийшли найгірше на сій недостачі духового контакту зі своєю державною минувшиною. Хоч у тій княжій минувшині розмірно богато великих людей і славних подій, то вони досі не знайшли доступу до нашої національної психіки. А що люде відчувають вроджену необхідність, так сказати-б підреліґійну, почитання людей-героїв, то й наші земляки, сі що на заході, не дійшовши до пізнання героїв знад Дністра, Сяну і Буга, або позичають собі історичних предметів культу у інших земляків, тих із сходу (знад Дніпра або — знад Волги), або стараються брак історичних постатей у своїм пантеоні заступити новочасними кандидатами та їм віддавати всенародну честь.

Історичні позички брано очевидно з наддніпрянської козачнини, яка дуже мало що спільного мала з Галичиною і Волинею. Та як-так повелося тільки двом козацьким постатям знайти тут деякий відгомін: Сагайдачному і Хмельницькому. Одначе, як сказано, тільки сяк-так, до деякої міри. І самозрозуміла річ. Сагайдачний — людина, без сумніву дуже визначна й дійсно ґеройська, одначе то передовсім найвірніший слуга Річипосполитої й одночасно її добродій. Дальше, Сагайдачний то ворог церковної унії і головний винуватець реліґійного роздору по 1620 р. — найбільшого національно-культурного нещастя нашої історії. А Хмельницький? Наперед, він дійсно великий, майже ґіґантичний, тільки в перших двох роках (до Зборова), ну, нехай у перших чотирьох роках (до Берестечка), та пізніше — він рішучо менший ніж дотогочасна його слава. А втім, у душі вдумчивого Галичанина й Волинця імя Хмельницького не може викликати багато радісних і підемних почувань. Про продовжувану ним шкоду на церковній ниві треба менше-більше сказати те саме, що й при Сагайдачнім.

Хмельницький національний герой хиба як репрезентант попередної доби, а не як відкривець нової, тої, що прийшла по нім. Та чи в таких обставинах його тривкий культ можливий?

Були й є ще інші спроби адаптувати наддніпрянські козацькі постаті до потреб національного культу тут у нас, одначе всі вони не повелися — ні щодо Виговського, ні щодо Дорошенка, ні щодо Мазепи, ні щодо Орлика. Чому? По просто тому, що ні одна з сих фіґур не має відповідних кваліфікацій, щоби стати предметом історичного культу. Всі вони — повні невдачники. Досить, що скінчилося на однім одинокім, і то вже не козацькім, герою знад Дніпра — на Шевченку, що біля пів століття дійсно зазнавав вселюдного почитання. Та сьогодні... сьогодні його культ став тут мертвою формалістикою, що мабуть уже скоро перейде до історичних споминів. Експльоатація Шевченка большевиками добиває його в очах Галичан й останки культу його на очах догоряють.

Тимчасом necessitas colendi не тільки не завмерла в нашім громадянстві, а навпаки — зросла. І ми є свідками нервової погоні за кандидатами на національних героїв. Нема, чи не найшли ще, історичних, мертвих, то... давай живих! Такий нахил нашого громадянства до почитання живих сучасників річ дуже характеристична. Передовсім інтересно, що ніколи не бється у нас поклонів перед людьми, хочби як заслуженими, одначе такими, що самі не шукають популярности; натомість дуже легко все те діється супроти тих виїмкових щасливців, що мають щось до роздачі... Та лишім живих-героїв, тих, що про них історія не встигла ще видати свого єдино компетентного присуду. До того живі не всилі заступити історичних героїв.

Велика війна й українська революція... Чи не повинні були вони зродити нових предметів всенародного культу? Виїмковий історичний момент, що дуже рідко поновляється! Та що-ж, перебираючи в памяти учасників його, бачимо, що тільки один з них дійсно заслужив собі і вже навіть зазнає національного культу. Він називається? Безіменний український вояк!

Та наше громадянство чи скажім ліпше: наша молодь, хоче за всяку ціну мати героїв з повним іменем. І то негайно! І то всякими способами! Спеціяльно до вподоби герої-мученики. Такий невгамований розгін почався був уже перед війною, і він створив дійсно героя... Полякам: ґрафа Потоцького... Без української кулі бувби він тепер мертвозабутим цісарським намісником; а сьогодні він в польськім національнім Пантеоні... Є малі, незамітні люди, що були-б сьогодні тихо на емеритурі доживали віку... Та ні, українська необхідність творити героїв-мучеників доти не спічне, поки не помістить таких людців у... сусідськім Пантеоні і поки по всіх більших містах на з.-українській території до улиць і площ з іменем Андрія Потоцького не прилучаться ще інші вулиці й площі імени таких осіб...

Та й на сім не конець! Польський Пантеон, що-правда, вже дуже численний, одначе він... занадто аристократичний, занадто інтеліґентський. Приміром, до недавна не було в ньому ні одного представника... кондукторів від львівського трамваю. Погано, треба сьому зарадити. Сказано, виконано. І від пару тижнів Поляки мають нового національного героя-мученика пок. кондукт. Іакліка... Одночасно піднята спроба, дати йому за товариша одного листоноша, покищо Українцям не вдалася. Зайшла немила помилка. Вони переочили, що їх вибранець... таки їхній власний земляк. Отже дано йому респіріюм. Нехай перше змінить обряд і народність! Що се, по всім тім, певно станеться, у сім неможливо сумніватися.

А покищо... Чи не хотівби хто видати згадуваної на вступі книжки Карляйля? Бо творці героїв схотять нарешті навчитися, що се таке Національний Герой.*)

—o—

Тома Карляйль

і його твір про героїв та геройство.

Тома Карляйль (Carlyle) се визначний англійський історик, історіософ і літературний та суспільний критик XIX. ст. (* 1795 † 1881).

Головна його прикмета була велика цивільна відвага в критиці всего, що уважав неправдивим і шкідливим для своєї суспільности. Найбільшу вагу клав на справу моралі.

Ні оден з сучасних політичних письменників не мав такого великого впливу на духовий розвій свого народу, як Карлейль на Англійців. Вплив сей він здобув собі пробоєм. Карлейль зовсім не оглядався на пануючі в його часах напрями і настрої, взагалі — на погляди більшости, маси і т. д. Навпаки. Він виступив зі своїми думками всупереч загальній тоді опінії, виступив — як найбільш енергічно, остро й навіть безоглядно. Англійці приняли різку критику Карлейля з повагою зрілого народу. І як зрілий народ скористали з неї.

Якіж думки голосив Англійцям Карлейль?

По своїм політичним переконанням Карлейль був ревним консерватистом. Як консерватист, Карлейль у книжці п. з. „The past and the present" (Минувшина і сучасність) (Льондон, 1845), навязуючи до щоденника одного монаха з XII. ст., поборює пристрастно порожнечу і брехню новочасного громадянства. У своїх „Latterday-pamphlets" (Памфлєти останніх днів), написаних під вражінням революції 1848 р., зокрема бичує демократію. Те саме робить і в инших своїх писаннях.

Та найвиразнійше виявив Карлейль свій історичний і політичний світогляд у голоснім своїм творі п. з. „On heroes, hero-worship and the heroic in history" (Герої, культ героїв і геройство в історії), що появився в Льондоні 1846 р. Се частина викладів, що їх К. мав в рр. 1837—1840 в Льондоні перед невеликою, але одушевленою авдиторією.

„Загальна історія — говорить Карлейль на вступі згаданих відчитів — історія того, що чоловік довершив на землі, се в сути річи історія **великих людей**, які тут ділали". Тих великих людей К. називає героями. Одначе герой Карлейля инший, ніж герой у звичайнім розумінню. Не хоробрість і посвята („пожертвування себе") робить з людини героя. Герой в розумінню Карлейля се людина енергії. Геройствож —се не римська virtus (чесноти), але радше німецька Tatkraft. Герой не конечно має ділати на полі чину; він може виявити себе й на инших ділянках, нпр. в области інтел-

*) В справі порушених тут важних і важких проблемів з нашої минувшини й сучасности редакція дасть радо місце на дискусію.

лекту. Конечною одначе умовою геройства есть успіх. Нема героїв „бідних, нещасливих", героїв-мучеників.

Карлейль установляє 6 типів героїв: героя-божество, героя-пророка, героя-поета, героя-священника, героя-письменника і героя-володаря.

Щоби зрозуміти героїв і геройство Карлейля, треба поділити людство на дві групи: на аристократію (в його розумінні) і на плебс, на провідників і на ведених. Аристократія се ті, що **ділають,** і в своїх **творах** живуть навіть поза могилою; плебс се ті, що зовсім не живуть, навіть — перед могилою, бо не виявляють себе ніяким позитивним ділом. І тільки зпоміж першої групи можуть вийти герої в розумінню Карлейля. Товпа, маса, громада в нього значить дуже мало.

Мотив ділання великих людей після Карлейля — егоїзм і любов до справи. Вважаючи великі одиниці головними моторами (пружинами) історії, Карлейль пише між ин. біографії: 1) Кромвеля — найвизначнійший свій історичний твір у 5 томах, в якім у перше представлена вся велич того англійського полководця й політика, і — 2) Фридриха II. Вел. — в 6 томах. Крім згаданих Карлейль написав ще ряд инших, більших і менших, історичних праць, як: Історію вел. французької революції (3 тт.), Перші норвежські королі і т. д. В 1868—1870 вийшло перше збірне видання писань Карлейля в 34 томах.

У своїх політичних писаннях Карлейль виставив для англійського громадянства як програму: моральне почуття обовязку, працю і віру. Гаслом його було: „Працюй і не попадай в розпуку!"

Крайна пора, щоб наші педагоги і взагалі поважні люде покликані до виховування молодіжи взялися до того, щоб дати їй здоровий духовий корм, яким на заході виплекано цілі покоління діяльні в позитивнім, творчім напрямі. А се буде можливе тоді, коли наші видавництва, почавши від найстаршого вид. „Просвіти", дадуть спромогу пустити в світ твори авторів в роді Карлейля, Смайлса й и. Без позитивного виховання ми на завше останемо „бідні" й „нещасливі".

—o—

Австрія і династія Габсбургів

Сего місяця минуло 10 літ від прогнання Габсбургів з їх батьківщини і від „законної" конфіскати їх приватного майна. З приводу цего десятиліття відбулися у Відні протестаційні збори за привернення Габсбургам усіх горожанських прав. У зборах взяли участь численні відпоручники ріжних консервативних австрійських організацій під проводом кн. Макса ф. Гогенберга. Ухвалено ряд резолюцій в користь б. цісарського дому. М. и. збори домагаються плебісциту над ухиленням протигабсбурських законів, котрі приносять малій Австрії лиш ганьбу. Ті закони впрочім не були виявом „народної волі", а радше вислідом пропаганди чужинецьких демагогів. Тоді позбавлено цісарський рід не тільки всіх горожанських прав, але відібрано йому навіть його приватне майно як фідеїкоміси, родинні памятки і збірки і т. п. Був це звичайний рабунок, котрий творить небезпечний прецеденс. Те, що задля політичної демагогії зроблено з Габсбургами, завтра можуть зробити з Церквою та з кождим власником, будь він міщанин, селянин чи робітник. Збори домагаються непорушности права приватної власности загарантованого конституцією. Австрійська династія, котрій Австрія а особливо Відень завдячують всю свою минулу велич і блеск, заслугує чейже на звичайне „право горожанства" хочби з мотивів людяности. — В тім дусі були ухвалені всі резолюції. „Райхспост" пише про дуже оживлений і бурхливий характер тих протестаційних зборів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

СВОЇ ВРАЖІННЯ В ЖЕНЕВІ висказав на бенкеті купецької Ресурси міністер Залеский, а саме: Внесок Канади в справі націон. меньшостей мав своє жерело в тім, що сама Канада хотілаб вимаципуватися від Англії, як також у замірі позискати для уряду Канади тих послів у її парляменті, котрі не належать ні до Анґло-Сасів, ні до Французів. Що до німецького внеску, то він викликає неожидані для Німців наслідки, бо застанову над тими державами, котрі хочуть усталення політики, а в їх нутрі роздувають огнища неспокоїв. Зиск останної сесії Ліґи Народів се ствердження державної асиміляції меньшостей, причім про асиміляцію етнічну ніхто не думає. Потішаючим являється факт, що представник німецької нац. меньшости пос. Віль виголосив на комісії для загр. справ у соймі промову перняту льояльністю. Те саме видно в відозві німецького культурно-господарського союза на Гор. Шлеську. Коли німецьке населення в Польщі стане рішучо на тій платформі, тоді й порозуміння з тою меньшістю не буде трудне.

ТАЄМНІ (ДИСПОЗИЦІЙНІ) ФОНДИ польського правительства росли в такій пропорції: В р. 1924 виносили вони 6,300.000 зол., в 1925 р. 10 міл., в 1927 дійшли до 18 міл., в 1928 р. до 23,700.000 в теперішнім буджеті преліміновано таємні фонди на 26.900.000.

В АВСТРІЇ прийшло до крівавих нападів марксістів (комуністів разом з соціялдемократами) на організацію т. зв. „Гаймвегр", котра уладила спокійні походи в цілі придбання нових членів. Завзяті бійки перенеслися з улиць до ресторанів, в котрих висаджено двері, повибивано вікна і тяжко поранено багато людей. Та спілка між соціялдемократами й комуністами потверджує лишній раз, що хоч обидві ті секти ненавидяться між собою, то в імя „ідеалів Карла Маркса" готові вони в відповідній хвилі разом руйнувати суспільність, а щойно потому переріжуться між собою, як се сталося в Росії.

В АНГЛІЇ розпочав дневник „Дейли Нюс" інтересну дебату на тему будучої війни і способів, як її уникнути або хоч відсунути. Велику увагу звернула на себе відповідь редактора „Еко де Парі", Пертінакса. Він пише, що ні договори, заключені в Льокарні, ні пакт Келлога не забезпечують мира. Війну міґби відсунути на яких 50 літ тільки трівкий союз між Англією й Францією, коли генеральні штаби військ обох держав заздалегідь приготують собі згідно точний плян ділання в обороні мира. Без того саме порозуміння між тими державами не тільки не забезпечить мира на довший час, але ще внесе замішання. Вагу трівкого порозуміння між Англією і Францією арґументує Пертінакс тим, що якби таке порозуміння було перед великою війною, то Німці булиб не відважилися розпочати европейську війну.

ЕСТОНІЯ. Ген. Лайдонер оповістив, що не буде кандидувати, бо розклад демократії дійшов до крайних меж: в такій малій країні як Естонія появилось аж 91 партій. Генерал додає, що не обвиняє нікого, бо подібний розклад захопив усі нові держави.

ЯПОНСЬКИЙ рибний промисл на російських водах зажидає большевицьким властям всякі придирки і навіть обстріл японських кораблів. З того може прийти до поважнішого конфлікту на Далекім Сході.

—o—

Нові книжки

ЗВІТ Управи Національного Музею за 1928 р. 8°, ст. 16. Львів, 1929. Накладом Нац. Музею.

—o—

ДОПИСИ

ДРОГОБИЧ. Українська Захоронка. У червні 1928 р. закупило Т-во Українська Захоронка в Дрогобичі двоморґову луку і дім о пяти кімнатах у роскішному положенні над рікою Бистрицею між Підбужем і Підмонастирком. Дім призначений на санаторію для дітвори. Вже цього літа користало зі санаторії 24 дітей у віці 4—12 літ. Це були переважно круглі сироти, діти нуждарів і зредукованих робітників. Гроші на санаторію зібрано з публичних жертв. Виділ вислав 3000 відозв та переказів і в результаті вплинуло 6701 зл., 52 доляри, 50 Кор. чеських, 10 марок нім. Дуже відрадний прояв заінтересування і жертвенности.

Одначе це не конець праці! Санаторія без власного господарства, річ надто коштовна. Тому Виділ Захоронки рішив докупити іще з 10 моргів поля, щоб можна вдержувати корови, мати свою ярину і т. д. Отсею дорогою звертається Виділ до всіх Добродіїв, що мають перекази, надіслати гроші і тим уможливити довершення такого гарного діла.

Всі, що бачили вихуділі знуждовані лиця дітей, які після кількох днів пробування на свіжім повітрі оживлювалися, набирали здорової краски, мусять признати, що санаторія в Підбужі вратує просто не одній десятці дітей життя або продовжить їх фізичне істнування. Ось тому іще одно зусилля, а діло буде завершене.

З технічних оглядів не поміщуємо списку (600 около) жертводавців у часописях, а пересилаємо його кожному окремо. Хтоб не дістав, зволить ласкаво зареклямувати.

Виділ Захоронки.

ГУМНИСКА. (п. Теребовля). Виділ читальні „Просвіти" в Гумнисках складає сердечну подяку переселенцям в Америці, котрі зложили жертви на будову читальняного дому в Гумнисках, а особливо п. Петрови Понятишину котрий занявся збіркою. Жертводавці зложили в долярах і центах слідуючі: Петро Понятишин 10, Йосиф Ковальчук 7, Е. Ганчарський 5, Н. Дукач 5, Гр. Трендовацкий 2, В Кащій 2, Т. Ганусяк 2, П. Демян 1, Д. Мекитинський 1, І. Мельник 1, Н. Трендовацкий 1, Ан. Трендовацка 1, П. Козак 1, Ф. Галонський 1, М. Галонська 1, К. Шалаґан 1, С. Борух 1, д-р А. Т. Кібзей 1, В. Гузар 1, Т. Мусій 1, О. Бруноць 1, С. Качмар 1, М. Чорній 1, ів. Федорів 1, М. Чабак 1, Ан. Кричківска 1, М. Худоба 1, ів. Стельмах 1, Н. Стахів 1, Ів. Рудий 1, М. Голуб 1, І. Шавінський 0·50, Ів. Капінецкий 0·50, О. Ільчу 0·50, І. Шестопалько 0·50, М. Бала 0·50, М. Івасів 0·50, І. Тетарин 0·50, А. Томашівский 0·50, А. Луцків 0·50, І. Кульчицький 0·50, Гр. Мисків 0·50, І. Крупка 0·50, М. Шалаґан 0·50, Д. Рубаха 0·50, Т. Данилишин 0·50, В. Висивач 0·50, П. Пристай 0·50, П. Дуткевич 0·50, М. Боднар 0·50, Н. Небоженко 0·50, В. Тетарин 0.25, О. Курочка 0·25, Ю. Цебринський 0·27. — Разом 67·77 дол.

Виділ Читальні.

—o—

Який буде місяць квітень?

Німецький астрометеорольоґ Йосиф Шафлєр оповістив таку прогнозу на квітень: Буде се місяць значних ріжниць у температурі. В першій половині матиме й прекрасні весняні дні. Ночами будуть приморозки. Коло 17. квітня зачнуться такі сильні зливи і бурі, що викличуть загрозу повіні. Коло 24. погода поправиться, а при самім кінци місяця знов погіршиться.

Просимо відновити передплату і вирівнати залеглости. Почт. складанки долучаємо. АДМІНІСТРАЦІЯ.

ЧАЙ
КАВУ
ВИНА

в найлучших родах — по найдешевших
411 цінах поручає 1 10

ЕДМУНД РІДЛЬ

Львів, Рутовського 3.

Цінники на жадання безплатно.

НОВИНКИ

Місяць „Доброї Книжки“ продовжено до половини квітня, то є до кінця березня по старому численню.

Товариство Охорони Воєнних Могил відбуде свої річні Заг. Збори в неділю 31. ц. м. о 5. год. вечером в домівці „Української Бесіди“ — Львів, ул. Рутовського 22/I.

Температура в Европі середній і західній сильно підскочила. У Відні є понад 12° тепла, в Інсбруку й Зальцбургу 16°, у Франції подекуди навіть 21°.

Сукна, камґарни, коци, колдри, обув
готову і на міру ОДІЖ мужеську, дамську і для священиків поручає на сплати
„Родоган“ Львів, Ринок 43.
Телефон 15-70.
402 4—15

Прогібіція в Америці. Зі звіту Жіночої Християнської Унії Тверезости довідуємось, що смертельність з приводу затроєння алькоголем у Півн. Америці росте зі страшною швидкістю. Перед семи літами, т. зн. перед офіціяльною забороною алькоголю один такий випадок смерти припадав на міліон мешканців. Минулого року тих випадків було вже 40 на міліон. В 1928 алькоголь спричинив смерть 4.372 осіб. Отсе наглядний доказ шкідливости переборщеної прогібіції.

В англійськім парляменті є 20 католицьких послів: 10 консерватистів, 8 з „Лейбур“-партії, 1 ліберал, 1 ірляндський націоналіст.

З цікавих судових справ. Перед паризьким судом запізвав зять свою тещу за те, що вона побила його палицею. Теща перед судом призналася до того, заявивши судді, що на се має вона право, як мати, а за причину побиття подала те, що її зять „брехун“. Одначе суддя був иньшої думки про права тещі й засудив її на 50 фр. кари. Тоді ображена тим дама сказала до судді: „Чогож иньшого можна сподіватися від суду в часах, коли все перевертається до гори ногами?“

Друкарська помилка. В 23 ч. „Н. З.“ на 1. ст. напечатано, що коло 80 проц. членів Союза Укр. Адвокатів залягає з вкладками, а має бути коло 60 проц.

—o—

ОСИП СТЕФАНОВИЧ раньше **РОМАН ЗУБИК**
ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16.
поручає: **Веснянi новости для Пань на плащі, костюми і сукні. — ШОВКИ у великім виборі. — ВОВНИ англійські і краєві на мужеські одіння.**
401 4 30

ОПОВІСТКИ

В СПРАВІ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ.

На початкови XXV-го року діяльности Укр. Національного Музею у Львові, його управа розіслала звіт за 1928 рік всім друзям, прихильникам, співробітникам, добродіям і довжникам музею, рівно-ж громадянським діячам і установам культурного світа, з якими лучать їх якінебудь громадсько-культурні взаємини. Кому бажано булоб мати отсей історичний звіт, цей зволить звернутися за ним до Управи УНМ (вул. Мохнацького, 42).

Всіх, що його одержали, просить Управа УНМ передати його зміст і повідомити можливо як найширші громадянські круги про велику потребу розбудови приміщення скарбів української культури давніх діб і сучасности. У 25-ліття діяльности цієї установи має бути начата велика розбудова музею.

Управа УНМ просить всіх громадян і всі установи, станути збірно до помочі грішми, матеріялом і роботою, та великим громадянським з'усиллям дати вияв творчому духови і волі до життя отсего найменше заможного західного окраю широкої землі Українського Народу. В міру вкиву жертв і зголошень імена жертводавців будуть оголошувані в часописях, а згодом будуть увіковічнені на камінних плитах стін нових будов.

Нехай друге чвертьстоліття своєї великої праці пічне УНМ в кращих умовинах власного життя і праці своїх наукових співробітників. Від вияву матеріяльної прихильности і діяльного зрозуміння для великих завдань розбудови вартатів культурної праці нації залежати-ме в будуччині і міжнародне значіння Західної України у світі.

Управа Національного Музею у Львові.

Ціни збіжжа і рільних продуктів.

(За 100 кг. льоко і франко ваґон стація залавання).

Пшениця однорідна 750 — 50—51, жито 675 33.75—34.25, ячмінь бров. 670 — 34.50—35.50, ячмінь млин. 620 — 29.50—30.25, овес 31—32, кукурудза 34.50—35.50, гречка 41.75—42.75, горох пів Вікторія 55—60, картофлі пром. 5—5.25, гречані крупи ломані 80—82, пенцак 53—55, мак синій 120—130, мішки нові 1.68—1.72, мішки старі 1.38—1.42.

ОГОЛОШЕННЯ

ДЯК ІСПИТОВАНИЙ пошукує посади. Може вишколити концертово хор, провадити орхестру, аматорський гурток, книговодство кооперативи. Зголошення слати до уряду парохіяльного в Жизномирі, п. Бучач. 409 3—5

ПЕРЕПЛЕТНЯ Петра ПОДОЛЯКА
ЛЬВІВ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Служебники, старі книги, брошурования всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступнійших цінах. Робота солідна і точна. 342 24 ?

Рукавички, панчохи - - - - скарпетки, реформи
ПФАУ, Львів, РИНОК 19.
386 в найдешевше, бо вхід через сіни 30-50

Будови Церков
пляни затверджені Воєводством, кошторисы для будови і саму будову виконує по цінах конкуренційних
Інж. ЛЕВ ЛЕВИНСЬКИЙ
арх. будівничий
Львів, вул. Содова 3. II. п.
410 (бічна Потонького). 2—8

ПОРОШОК

KOGUTEK
ДЛЯ ДОРОСЛИХ
УСУВАЄ НАЙБІЛЬШ УПЕРТИЙ
БІЛЬ ГОЛОВИ
398 10—10

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни зниженi! Вибір великий!
139 60-?

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поручає фабрика
Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-43.
413 Жадайте цінників. 1—12

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ
І-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. 110 книжок за 160 зол пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті І. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замісць готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 8 -10

ВІДМОРОЖЕННЯ
„MROZOL“ масть (з когутиком)
Р. М. З Ч. 28

лічить і гоїть ранки з відморожения, також запобігає відморожению кінчин. Продають аптики й дрогерії. 398б 10—10
Жадати виразно Гонсецкого.

Видосконалені МАШИНИ до виробу: Дахівки цементової, порожньої (пустаків), цимрин, жолобів, стовпів, бетонових рур і т. п.
поручає:

ФАБРИКА МАШИН ЖЕВУСЬКИЙ і С-КА, Спілка Акц. у Варшаві.
Зиск невеликої вирібні сягає місячно 5.000 до 6.000 зол. — Джерело поважних зисків для підприємчивих одиниць. — Представництво на Східну Галичину:
С-ка Акц. М. ВОЛЬСЬКИЙ і С-КА у Львові, вул. Городецька 2 В. 1-20

Видає й редагує Комітет У. Х. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.